ACCADEMIA DI MEDICINA
DI
TORINO

APPARATUS MEDICAMINUM TAM SIMPLICIUM QUAM PRÆPARATORUM ET COMPOSITORUM IN PRAXEOS ADJUMENTUM CONSIDERATUS.

VOLUMEN QUARTUM.

AUCTORE

JO: ANDREA MURRAY D.

EQUITE ORD. R. DE WASA

CONSILIARIO R. BRIT. AULÆ PROFESSORE MEDIC. ET BOTAN. ORD. IN ACAD. R. GOTTING PRÆFECTO HORTI R. BOTAN. SOCIETATUM SCIENTIARUM GOTTING. STOCKHOLM. UPSAL. GOTGENB. LUND. FLORENT. LUGDUN. DIVION. AUREL. ET BATAVO-FLESING. MEDICARUM PARIS. NANC. ET HAUN. AC OECONOMICARUM BERN. CELL. GEORGOPH. ET PARIS. MEMBRO.

VENETIIS

TYPIS SEBASTIANI VALLE

MDCCXCV.

SUPERIORUM PERMISSU.

E IV 19

ORDO XXXVII.

DUMOSÆ.

RHAMNUS.

LINN. *Syſt. veget. p.* 194. *Gen. pl. p.* 105.

Pharm. RHAMNI CATHARTICI S. SPINÆ CERVINÆ *Baccæ*, *Cortex*.

422. RHAMNUS CATHARTICUS: ſpinis terminalibus, floribus quadrifidis dioicis, foliis ovatis, caule erecto Liun. *Syſt. l. c.* Rhamnus catharticus C. B. Icon: Regnault *Botanique*, Le Nerprun. Frutex altior, in dumetis & montanis vulgaris. Artem topiariam pro ſepibus vivis hortorum admittit.

Baccæ) ſubrotundæ magnitudine piſi, nitide, puncto elevato in apice notatæ, maturitate nigricantes, includunt pulpam ſuccoſam profunde viridem, odoris nonnihil ingrati, & ſaporis amaricantis ſubacris nauſeoſi, ſeminibus quatuor ovatis ſubtrigonis. Vi alvum purgandi jam dudum claruerunt; id quod fruticis nomen jam ſignificat. Et hæc quidem efficacia ſeſe adeo in carnem turdorum ſimiliumque avium, quæ eas autumno avide ingerunt, transfert; qui enim iisdem tempore maturationis baccarum veſcuntur, crebriores alvi dejectiones experiuntur (Homberg in *Mem. de l'ac. d. ſc. de Paris* 1712. *p.* 9.). In quibuſdam hominibus haud ſine torminibus moleſtis ſeſe exſerit, niſi diluentia commoda ſuperbibantur, & comitatur effectum ſiccitas oris & faucium. Baccæ recentes viginti circiter quibuſdam ſufficiunt.

Alii utuntur eo fine ſucci earum expreſſi uncia una (Boerh. *de viribus medic. p.* 308. Scopoli *Fl. Carniol. ed. I. p.* 590.). Pulvis toſtarum etiam locum habet ad drachmam unam; pro decocto autem dachmæ duæ commendantur (Linn. *Amoen. acad. Vol.* 7. *p.* 300.). Sed noſtro tempore ſyrupus ex iis paratus fere unice in dignitate eſt.

Uſui pictorio quoque inſerviunt baccæ, pro colore viridi uſitatiſſimo, Gallis *Verd de Veſſie*, Germanis *Safftgrün*, dicto, qui ad chartas colorandas & imagines minutas pingendas præcipue placet. Succus ſcilicet iſtarum poſt perfectam maturationem ad mellis ſpiſſitatem denſatur, & ſolutione alumnis aquoſa admiſta intra veſicam caloris ope ſiccatur; accedat tum ejusdem ſolutio in aqua, colatio & ſubſequa evaporatio (Du Hamel De Monceau *Traité arbres & arbuſtes tom.* 2. *p.* 215.). Omitto miſcelas alias, quibus pro variis coloribus ad tingendam lanam, corium opportunus evadit; nec tango colorum diverſitatem pro gradu maturitatis baccarum vario (Vid. Linn. *Fl. Svet. pag.* 72.). Baccæ *Rhamni infectorii* Linn. *Mant.* I. 49. Gallis *Graines d' Avignon*, a quibuſdam in uſum iſtum pictorium & tinctorium præferuntur (*Hiſt. de l' Accad. d. ſciences* 1772. *p.* 54.).

Cortex) *medius* inſtar corticis Sambuci alvum fortiter movet, ſed ſimul vomitum ciet (Allioni *Fl. Pedmont. Tom.* 2. *p.* 130.). Hodie deſuevit.

Non attinet, hic de corticis in tingendo præſtantia pro colore luteo & purpuraſcente (V. Linn. *Oländſka och Gothländska Reſa p.* 175. 209.) multis dicere.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Syrupus de Rhamno cathartico ſ. de Spina cervina ſ. Syrupus domeſticus) *Ph. W. p.* 210. Ad hujus normam ſucco baccarum maturarum multa aromata adduntur. Pauciora admiſcet *Pharmacopœa Lond. p.* 82. Additamentum hoc ſine dubio corrigere ſaporem & torminibus præcavere pro ſcopo habet, idgratus tamen ſyrupus manet. Simplex præſtat (*Ph. Edinb. p.* 62. & *Cod. med. Pariſ. p.* 34.) ex ſucco defecato & ſaccharo coctis. Efficaciter alvum movet, non abſque incommodis, quæ ſupra redargui; unde concedere eundem nequeo ad meconium infantum recens natorum expellendum, quod quidem nonnulli ſuadent (e. c. *Ph. W. l. c.*). In hydrope nominatim, imo aſcite pro ſubducenda lympha collecta multis probatur, vel ſolus ad unciam unam (River. *prax. lib. II. cap.* 6. *p.* 44.), ad duas (Boerh. *l. cit.*), vel aliis purgantibus mixtus (Chomel *Uſuell. tom.* I. *p.* 19. Sydenh. *Oper. pag.* 488.). Sed non effectum præſtat, nec conducit, niſi corpore opportuno, quin adeo hydropem perti-

tina-

tinaciorem reddit; id quod ingenue fatetur ſummus Sydenhamus, qui fiducia juvenili in caſu ſingulari, quo voto reſpondit, deceptus, paullo poſt erroris agnoſcendi occaſionem ingratam nactus eſt. Cautio igitur eadem hic redit, qua in univerſum in bivio inter diuretica & purgantia pro educenda lympha hydropicorum opus eſt.

Rob) *Cod. Pariſ. p.* 47. Succus baccarum expreſſus ad ſpiſſitudinem mellaginis coquitur. Efficax & pretio exiguo quoque pauperibus commendabile. In pilulas pulvere quodam redactum faciſlime capitur, ut adeo ſimplex cretæ miſcela ſuffecerit (*Gentleman's Magazine* 1759. *Spet. pag.* 401.).

Pharm. FRANGULÆ *Cortex*, *Baccæ*.

423. *RHAMNUS FRANGULA*; inermis, floribus monogynis hermaphroditis, foliis integerrimis Linn. *Spec. pl. p.* 280. Alnus nigra baccifera C. B. Frangula Dodon. *Pempt. p.* 783. Icon: *Fl. Dan. tab.* 278. Regnault. *Botan.* La Bourgene. Arbor minoris ſtaturæ locis humidis creſcens.

Cortex) *medius* flavum colorem præ ſe fert; unde manducatus ſalivam inſtar Rhabarbari tingit, & aquam uti & ſpiritum vini inficit tinctura ſaturate lutea. Ad communem conſenſum violentius purgat inter tormina & nauſeam, nec raro vomitiones. Unde nonniſi hominibus fortioribus, quales ruri degunt, concedi poteſt. Sunt qui mitius de illo ſentiunt, inter quos Matthiolus (*In* Dioſc. *ed.* C. B. *p.* 875.), qui alvum ſine ullo incommodo ſolvere & jecur belle expurgare ac roborare innuit. Linneus (*Amoen. Vol.* 7. *p.* 300.) inter præſtantiora purgantia refert. Et hic quidem aridum deſiderat, ſine dubio ideo, quod recentem quidam vehementius corpus aſſicere ſuſtinent (Dodon *Pempt. p.* 784.). Præeunte igitur ill. viro infundendus vel decoquendus cortex cereviſia ſecundaria ad tertiæ partis jacturam, pondere unciæ dimidiæ pro valentioribus, & drachmarum duarum pro debilibus. Sicque in chronicis quibusdam morbis hydragogi egregii nomen tulit. Inſueti tamen uſus. In coſtipatione boum certa medicina pronunciatur (Linn. *Fl. Svec. pag.* 72.).

Cortex integer (hunc ſcilicet intellectum puto), qui ſaporem grate amarum & adſtringentem habet, egregium antiſepticum eſt, prout ſolutione extracti ejus, methodo Garayana parati conſtat. Hæc enim carnem bubulam vel ſanguinem humanum congrumatum ſub juſto coloris gradu efficacius adeo, quam ſal corticis Peruviani eſſent. a putredine defendit (Bucholz *chym. Verſuche über antiſpet. Subſtnaz. p.* 82. *ſq.*).

Baccæ) dulces ſunt, & pariter alvum efficacius movent. Vix unquam tamen a medicis præcipiuntur. Semina lotium pellunt (Müller *Ruſſ. Genſch.* 7. *Samml. p.* 97.).

Tingentes particulæ pluribus partibus hujus arboris inſident . Nempe cortex lanam colore e flavo rubro imbuit, etſi non profundo, folia & baccæ viridi.

Pharm. JUJUBÆ *Baccæ* s. JUJUBÆ .

424. *RHAMNUS ZIZYPHUS* ; aculeis geminatis, altero recurvo, floribus digynis, foliis ovatooblongis Linn. *Syſt. veg.* p. 196. Jujuba ſylveſtris C. B. β Jujubæ majores oblongæ C. B. ζιζυφος Græcis recentioribus, ut Actuario, Simeoni Setho. Icon: Regnault *Botanique*, le Jujubier. Arbor exigua, ex Syria a Sexto Papinio conſule in Italiam translata (Plinius *lib.* 15. *cap.* 14.). Hodie tam ibi, quam in Hiſpania, Gallia inferiori, aliis regionibus auſtralioris Europæ ſponte in ſolo ſicco creſcit, cultura autem fructus, cujus potiſſimum ratio habetur, præſtantior fit. In noſtris hortis flores modo fert, per hiemem in hybenaculo ſervata.

Bacca) officinarum, quam eleganter quoad omnes partes depinxit ill. Du Hamel (*Arbres & Arbuſtes Tom.* I. *p.* 377.) eſt drupa ovalis magnitudine & figura Olivæ, cujus epidermis rubra obveſtit parenchyma molle, ſed exſiccatione ſpongioſum & albidum, intra quod nux oblonga aſpera utrinque acuta bilocularis ſeminibus duobus latet. ζιζυφα vel voce nonnihil mutata baccæ græcis dictæ, Jujubæ Arabibus. Recentes in regionibus, ubi fructus matureſcit, eduntur. Nec apud nos, ubi nonniſi rugoſæ Jujubæ comparent, dulcedine grata deſtituuntur cum mucilagine conjuncta. Et hæc quidem jam ore ſeſe declarat, manifeſtius autem decoctione, quæ ſi parciori juſto aqua fit, liquidum ſpiſſitudine ſua faſtidium parit. Involvere acre, incraſſare humores, & lubricare atque relaxare fibras valent. In affectionibus pectoris ideo præprimis, ut raucitate, ſputis languentibus, laudem tulerunt olim, item in ſtranguria aliiſque doloroſis viarum urinariarum malis. Quum vero Caricæ, Paſſulæque iiſdem viribus inſtruantur, præferendæ hæ Jujubis ſunt, ut quæ extra patriam vix niſi aridæ, corruptæ vel vermibus exeſæ ſuppetunt. Hinc & ſenſim uſus in infuſis & decoctis deſuevit. Supereſt hodie ex antiquioribus formulis officinarum uuice.

Syrupus de Jujubis *Ph. W. p.* 212. ad Meſuën referendus, etſi ſeriori tempore mutatus varie fuit, Nimis compoſitus eſt, & ob ſemina mucilaginoſa & Tragacantham additam eclegmatis potius, quam ſyrupi ſpiſſitudinem habet.

I L E X.

LINN. *Syſt. veg. p.* 140. *Gen. pl. p.* 67.

Pharm. AQUIFOLII *Folia.*

425. *ILEX AQUIFOLIUM*; foliis ovatis acutis ſpinoſis Linn. *Spec. pl. p.* 181. Ilex aculeata baccifera C. B. Aquifolium Matthioli. Agrifolium Dodon. *Pempt. p.* 658. Icon: Mill. *Fig. of Plants tab.* 46. Regnault *Botan.* le Houx. Elegans hic frutex in ſepibus ſylviſque Europæ auſtralioris ſub umbra aliarum arborum ſponte provenit. Hac in regione arenoſa Cellenſia occupat. Frigus aſperius hiemale non fert. Translationem difficile admittit, optime vero in Auguſto medio res ſuccedit. Succreſcit quoque in arborem pedum quatuordecim vel viginti, aliquando multo proceriorem, cujus craſſities tamen altitudini vix reſpondet, utpote anguſta nimis.

Ludit multis varietatibus, quæ foliis abſque ſpinis, echinatis, oblongis, ſubrotundis, variegatis colore aureo vel argenteo, baccis rubris luteis albis, & per alias notas diſcrepant, quas noſſe & colligere in lucorum oblectamentis dicatorum uſum, intereſt. Nam hoſce perpetuo virore, florum alborum pulchritudine & baccis ſuis, quæ in vulgari Aquifolio rubræ ſunt, ſtirps ornat. Sed ipſa vulgaris arbor œconomis in pretio multis momentis eſt. *Sepes vivas* elegantes format, durabiles, denſas, ob ſpinas foliorum marginales pecori infeſtas; & tam proceras, ut aliquando pedum duodecim altitudinem attingant. *Lignum*, quod album eſt, excepto meditullio arborum procerarum bruno, duritie & glabritie ſeſe commendat pro cylindris, manubriis inſtrumentorum fabrorum, ſcriniariorum & tornatorum, item pro operibus teſſellatis. *Cortex* interior viſcum aucuparium tenacem ſuppeditat, dum in paſtam contuſus intra ollam in cellam transfertur ut putredinem ſubeat, qua facta lavatur & fila lignea demuntur quo viſcus lenteſcere queat (Du Hamel *Traité des Arbr. Tom. I. p.* 64.). *Folia* tenella pabulo ovium & ferarum inſerviunt. *Baccis* delectantur aves variæ.

Inter haſce laudes pauca modo de efficacia medica arboris innotuerunt, unde & ſilentio plerique libri de materia meca Aquifolium prætereunt. Verum nec iſtas miculas ſine commodo diſpergi ſinam.

Folia) ferbribus intermittentibus medentur in pulvere ad drachmam unam ante paroxyſmum dato. Multi hac ratione

a medico experto (Durande in *Memoires de la Societé en Medec. à Paris vol. I. p.* 342.), qui vim iſtam ab homine artis ſalutaris rudi didicerat, ſanati ſunt. Quin in caſu quodam contra corticem Peruvianum rebelli ſuffecit. Mirum eſſet, niſi aliquando ſpem falleret, quod ingenuus ipſe fatetur. Sed, niſi juverit, noxium tamen effectum non attulit. Debilitate ſtomachi laborantibus e re fuit, pulverem in infuſione aromatica (Vid. *Gazette ſalutaire* 1779. *n.* 13. *p.* 4.) capere. Infuſum quoque proficuum fuit (*Gazette de Santé* 1777.).

Domeſticum conſtituunt contra arthritidem in infuſo thæeformi, quo ipſo convaluit intra quatuor hebdomades fœmina, cujus manus antea ex morbo incurvatæ inſigniter riguerant, aliiſque ejusdem exemplo incitatis idem auxilium obtigit. Sapor ejus paullo magis adſtringens eſt, quam infuſi Theæ Chinenſis (Heyer in Fritze *medic. Annal. Vol.* I. *p.* 301.). Res ſane digna ulteriori experimento, duce ſcito medico, inſtituendo.

Nimis ſuccincte mentio fit virtutis foliorum in colica, item ſucci expreſſi cereviſia excepti in ictero (Hall *ſtirp. helv. n.* 667.), quam ut alios ad imitationem invitare poſſit. Nec vis cataplaſmatis ex viſco ſtupæ illito, ad dolores podagricos leniendos, ſatis firmo fulcro nititur (Chomel *Uſuelles T.* 3. *p.* 40.).

SAMBUCUS.

LINN. *Syſt. veg. p.* 244. *Gen. pl. p.* 147.

Pharm. SAMBUCI *Flores*, *Baccæ*, *Semina*, *Cortex interior*, *Folia*, *Fungus ſambucinus*.

426. *SAMBUCUS NIGRA*; cymis quinquepartitis, foliis pinnatis, caule arboreo Murr. in Linn. *Syſt. veg. ed.* 14. *p.* 295. Sambucus fructu in umbella nigro C. B. Ἀκτῆ Græcis. Icon: *Fl. Dan. tab.* 545. Regnault *Botan.* le Sureau. Arbor humilior in ſepibus & ad pagos crebra: item locis ruderatis. Nullum igitur ſoli genus ſpernit. Diſſeminatur avibus, quæ baccis delectantur. Surculis quoque radicum facile propagatur. Specioſa arbor dum floret ob candorem florum congeſtorum, qui inter triſte virentia folia tanto magis enitet.

Admonet tam hæc ſuturata viredo, quam odor omnium partium ingratus & viroſus, de efficacia non mediocri in corpus animale. Id quod eventus confirmat. Baccæ enim gallinas enecant (Barthol. *Hiſt. anat. rarior. Cent.* 4. *p.* 248.), & flo-

& flores pavones (Linn. *Fl. Svec. p.* 97.). Muniri quoque poſſunt Braſſica & arbores promiferæ contra erucarum inſidias Sambuco, dum iſtæ ſtirpes ramulo ejuſdem frondoſo flagellantur, quæ encheireſis uti & ſuſpenſio ramuli ejuſmodi aphides etiam fugat (Gullet in Doſſie's *Memoirs of agriculture vol.* 3. *p.* 164. *ſqq.*). Quin umbram ſpargit hominibus nocivam (Linn. *l. c.*).

Non valde eminet œconomico commodo, ſed medico totam fere videtur deſtinaſſe benefica natura. Medulla ſpongioſa, quæ ramos teneriores replet, deſtituuntur trunci craſſiores. Hinc hi *lignum* ſuppeditant tam duritie quam colore flaveſcente tornatoribus placens, & Buxi ligno vix cedens. *Medulla*, qaam dixi, ornamentis ciſtularum inſervit. Quoniam vero aves baccarum cupidæ ſunt, commode locis, quibus aucupia exercentur, arbores plantantur. *Baccæ* linum fuſco colore tingunt. Vino odorem moſchatellinum impertiunt. Et vel ſolæ cum ſaccharo vel in connubio aromatum fermentatione vinum quoddam, iſti Frontiniæ non abſimile, locis vite carentibus ſuppeditant. Coqui in Germania quoque ſolet ſuccus earum cum prunis in pulpam iſtam conſuetam, quæ acetarii genus conſtituit, quo additamento ut ſapori, ita diuturniori conſervationi conſulitur. Cymæ florum recentes placentarum butyro coquendarum genus conſtituunt. Hiſce præmiſſis via ad virtutes medicas continua ſerie recenſendas plana eſt.

Plores) omnium partium uſitatiſſimi. Spirant recentes odorem fortem non omnino ingratum, qui per deſtillationem aqua recipitur. Si eorum major quantitas ſumitur, exigua pars olei ætherei butyracei ſub eadem encheireſi tranſit (Lewis *Mat. med. p.* 515.). Recentes in infuſione blande aperiunt alvumque movent. Exſiccati, qui fere odoris partibus carent, unice fere adhibentur. Ore capiti in infuſo, inſtat Theæ, egregie impacta ſubigunt & ſudorem pellunt. Ob reſolvendi iſtam vim in tuſſi, repletione pectoris pituitoſa, item ſputis peripneumonicorum languentibus, ſuetam medelam conſtituunt, unde & ſpeciebus pectoralibus vulgo admiſcentur. Item ſi ſuppreſſa ſputorum rejectio ſuffocationem minatur, vix præſtantius ullum auxilium ſuppetit, quam vapores infuſi florum calidi ex ſpongia ante nares vel os apertum retenta haurire, præſertim aceto eidem affuſo. Sudorem autem movendo criſin per poros in febribus acutis efficaciter adjuvat, dum florum ipſorum virtutem aqua calida ſuſtinet; noxas ex refrigerio aliter facile concipiendas avertit; variolas, morbillos, ſcarlatinam, eryſipelas aliaque exanthemata tam acuta quam chronica vel in eruptione torpentia vel cito inter ambigua ſigna retrocedentia incitat vel reverti cogit. Aliquando tamen in hiſce exanthemati-

bus

bus adminiculo ſinapiſmi vel veſicatorii ſimul opus eſt. Et hacce ſudorifera vi haud parum antecellit ob naturam ſuam calidis, alias in eoſdem fines uſitatis, quæ potius rigidam ſiccamque cutem reddunt, quam emolliunt & humectant.

Extrinſecus quoque ſicci in ſacculis cum fructu adhibentur ad tumores varios, inflammatorios, eryſipelatoſos, œdematoſos, diſſipandos, ſæpe in florum Chamomillæ vulgaris & Camphoræ connubio. Oportet autem ante applicationem auferre ſtirpes ſ. pedunculos, ne preſſione moleſti ſint. Rarius cataplaſmata vel epithemata florum ex uſu ſunt, quæ vi aquæ calidæ potius emolliunt, quam reſolvunt.

Baccæ) ovales, nigræ, piſi minoris magnitudine, umbilico elevato ſtellato, ſuccoſæ, triſpermæ. Succo ſcatent rubicundo, acidulo dulci, nec tingente, in epidermidis autem ſuperficie interna obtinet pulpa violacei coloris chartam inquinans. Blande alvum movent. Una vel altera bacca comeſta non quidem diſplicet, ſed multitudo palato adverſatur. Maxime vero inclaruerunt Robe, quod ex ſucco expreſſo paratur, de quo paullo poſt dicturus ſum. Baccæ exſiccatæ nomine *Granorum Actes* veniunt.

Semina) ovali linearia, tenuiter rugoſa, tecta arillo duro, & intra baccam veſtita pulpa ſubgelatinoſa. Alvum purgant. Siccata olei viridis craſſi octavam partem calida expreſſione erogant. Venale oleum conſuetum oleo Lini exprimitur, hinc improbandum eſt (Dehne in Crells *chem. Journ. P. 3. pag. 35.*). Quod fuſco viride exſtitit, odoris & ſaporis vix ſenſibilis fuit, frigore gr. 12. non ſolideſcens, ſed artificiali gr. 0. colore dilutiori conſiſtens (cl. Brandis *Comment. de oleor. unguinoſ. natura p. 22.*).

Cortex interior ſ. medianus), qui viridis eſt, primum dulceſcentem ſaporem excitat, quem inſequitur acris diu perſiſtens nonnihilque amarus. Odore fere deſtituitur. Vires tam aquæ quam ſpiritui vini impertit. Celebratur ut hydragogum efficax in hydrope: ſed ſimul etiam facile vomitum ciet. Et huic quidem fini ſuccus par eſt. Ad drachmam unam vel unciam dimidiam ſumptus laudem ſibi viudicavit Boerhaavii (*Hiſt. plant. P. I. p. 207.*) in hydrope obſtinato, modo viſcera ſana ſint; nam compertum eſt, hominem aliquando magna ſubitaque lymphæ per alvum evacuatione animo linqui. Sunt qui ad unciam uſque ſupraque præſcribere eum audent. Placuit & magni nominis viro (Sydenhamo. V. *oper. pag. 496.*), corticem hunc aqua lacteque decoctum præſcribere, ſcilicet ſic, ut ejus manipuli tres in liquidi iſtius commiſti libris duabus ad libram unam coquerentur, & hujus decocti alterum dimidium mane, alterum ſero quotidie ad ſanationem ægri uſque caperetur; unde pariter & vomitus & catharſis ſequitur. Aſt ejuſmodi

draſtica debilitant valdopere corpus, & anſam novæ tantoque abundantiori collectioni aquæ præbent; quin ſi effectu exſpectato deſtituuntur, ſtimulo ſuo nocent & aquæ morboſum decubitum accelerant.

Folia). Turiones & alvum fortiter movent & vomitum cient. Quin hypercatharſis inde aliquando enaſcitur. Fuit qui eoſdem crudos cum aceto oleoque ingeſſit, unde vero quadrageſies alvus ſoluta & tertio die comatoſus inſultus ſubſequutus eſt (Barthol. *Act. Hafn. vol. I. p.* 164.). Alii duo, in vigore ætatis conſtituti, iiſdem ingeſtis poſt copioſos vomitus hypercatharſin experti ſunt & ex ea extremum virium diſpendium, pallorem & maciem contraxerunt (*Eph. nat. cur. Dec.* 2. *ann.* 9. *p.* 48.). Vituperandus igitur mos, qui adhuc inter paganos in Germania viget, inſtar acetarii eoſdem verno tempore alvi eluendi cauſa ingerendi. Foliorum explicatorum uſus hodie fere nullus. Nec probo eadem œdematibus pedum imponi, in quibus præſtat uti topicis, quæ inſudatione aquam ſtagnantem eliminant, quam eandem ad interiora repellunt.

Fungus Sambucinus) innaſcitur vetuſtis arboribus, præcipue Sambuco. Eſt Peziza Auricula L., cujus vires infra ſuo loco tradentur.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Aqua florum ſambuci) *Pharm. omn.* De hac partim ſupra (V. Flores *p.* 9.) dictum. Leviter diaphoreſin movet. Hinc uſitatiſſima tanquam vehiculum in mixturis, ſudori pellendo dicatis.

Spiritus florum) *Ph. W. p.* 197. Exolevit & uſus & fides bezoardicæ & anodynæ virtutis.

Spiritus baccarum) *Ph. W. p.* 190. Pariter ſuperfluus & neglectus.

Acetum) *Ph. W. pag.* 1. Ex floribus infuſione paratur. Eximium reſolvens. Gargariſmatibus ſcite in angina additur, ad exemplum ab Equ. A Roſenſtein (*om Barns ſiukdomar p.* 241.) datum. Et hujus cum aqua calida remixti vapores ex ſpongia pectori impoſita naribus hauriuntur in ſolatium inſigne tam in iſto malo, quam ſputis in morbis pectoris languentibus.

Rob) *Ph. W. p.* 164. Ex ſucco baccarum cum ſaccharo in denſitatem juſtam inſpiſſato. *Pharmacopea Lond. pag.* 26. omittit ſaccharum; cujus autem connubium vel ideo mihi arridet, quo empyreuma avertur. Hinc Rob Sambuci, ſine ſaccharo paratum, nigrum plerumque evadit & ſapore ambuſtionem prodit; Præſtat Rob ex baccis recens collectis, ut quod dulceſcente ſapore & colore gratiori inſtruitur, illo

ex baccis vel ſucco diutius ſervatis, quod manifeſte acidum eſt, & profundioris coloris. Cautione quoque opus eſt, ne in ejuſdem, ut aliorum ſimilium, inſpiſſatione cupreæ particulæ ſeſe admiſceant, quod facile contingit, dum loco terrei vaſis cupreum vel aurichalceum adhibetur, ut ruri fieri ſolet. Unde e re eſt, ut pharmacopola ipſe illud præparandum curet.

Eſt omnium ſuetiſſimum Rob & præſtans, quod tam ruri, quam in urbibus, domeſtici inſtar remedii eſt. Blande ſudorem movet & reſolvit, item largius ſumptum alvum emollit. Hinc, ſi tranſpiratio refrigerio ſuppreſſa, convenit. In affectionibus rheumaticis acutis omnibus reliquis, ob vim ejus humores motus augmento ſolvendi & excretiones varias promovendi, illud præfert ill. Quarin (*Meth. medend. inflamm. p.* 219.) ad tres quatuorve uncias de die ingeſtum. In angina utiliter ad ſtaſin diſſipandam gargariſmis additur. Lotio nigredinem conciliaſſe legitur (*Eph. nat. cur. Dec.* 2. *ann.* 6. *obſ.* 8. *p.* 27.).

Pharm. EBULI *Radix*, *Cortex interior*, *Folia*, *Flores*, *Baccæ*, *Semen*.

427. *SAMBUCUS EBULUS*; cymis trifidis, ſtipulis foliaceis, caule herbaceo Linn. *Spec. pl. p.* 385. Sambucus humilis ſ. Ebulus C. B. χαμαι ακτη Græcis. Icon: Regnault *Botan.* l' Yeble. Curtis *Fl. Lond.* Planta herbacea perennis procera, locis humidis umbroſis ſylvaticis creſcens. Speciosa floribus, intus albis, extus purpureis, majoribus, quam reliquis ſpeciebus, ſed moleſta hortis ob repentes radices, quæ undique ſurculos protrudunt, vix unquam domandos.

Tota ſtirps odorem ingratum viroſum ſpargit, ſimilem quidem illi ex Sambuco, ſed graviorem. Experientia quoque conſtat, viribus ea eſſe ſuperiorem. Sed rarius uſurpatur.

Radix) repens, fere teres, digitum ſupraque craſſa, alba, ſubcarnoſa. Sapor ejus amarus, nauſeoſus. In hydrope potiſſimum olim celebrata. Succus ejuſdem alvum lotiumque movet; item decocto ad drachmas duas ſumpta radix purgat. Sunt qui corticem radicis recentem præferunt, decoctum aqua, unde & per os & per alvum potentiam ſuam exercet. Similiter ſi

Cortex inferior) caulium recens cum aqua decoquitur, emergit liquidum valde amarum, quod, jejuno ſtomacho in ſufficiente copia captum, vomitum excitat efficacem ſimulque dejectiones copioſas alvinas ciet, & lotium large pellit (Brocklesby's *œcon. & medical Obſervations p.* 277.). In hydrope quidem aliquando profecit, ſed admonitio eadem

hic

hic valet, quam articulo ſuperiori de uſu draſticorum in hydrope in medium protuli.

Folia) in horreum projecta mures fugant. (Ex Löſelio Linn. *Fl. Svec. p.* 97.), Cocta cum vino in cataplaſma diſſipant tumores articulorum ex contuſione enatos, præcipue ſi faſcia comprimens jungitur (Remon De Vermale *obſerv. & remarques de Chirurgie p.* 81.). Profuiſſe & viſa ſunt cataplaſmatis forma in hydropicorum œdematibus.

Baccæ), iſtis Sambuci non multum abſimiles, recentes purgant. Rob inde paratum tam in Helvetia (Hall. *Hiſt. ſtirp. helv. n.* 671. *p.* 300.), quam Carniola (Scopoli *Fl. Carn. ed.* 1. *p.* 270.), domeſticum eſt familiare. Negat Hallerus alvum ſubducere, dum recens blande hanc vim præſtare innuit Scopoli, qui idem docet vetuſtum abſtergere leniter atque reſolvere. Sic utriuſque effatum ſtare poterit. Obſtructionibus viſcerum & hydropi præcipue dicatum eſt.

Omitto baccarum uſum tinctorium pro colore coeruleo, quo ipſœ imbutæ ſunt.

Semina) ovata, ſubtrigona, rugoſa. Contuſa aquam hydropicorum per alvum ducunt, quo recentiora tanto efficacius, ad drachmam unam cum vino, juſculo, vel alio liquido ſumpta: vel cum ſyrupo inſtar electuarii (Cheſnau *Obſerv. med. p.* 227.). Nauſeoſum ſemen Hallero (*l. c.*) viſum & fere emeticum, quum urinam eo ciere pro ſcopo eſſet. Oleum inde coctione cum aqua elicitur, quod cochlearis præbio pariter alvum efficaciter movet & junctum dolores mitigat (Haller *l. c.*). Cum juſculo hauctum hydropicis dicto modo ſubveniſſe conſtitit (Cheſnau *l. c.*).

R H U S.

LINN. *Syſt. veg. p.* 379. *Gen. pl. p.* 146.

Pharm. SUMACH *Folia*, *Baccæ*.

428. *RHUS CORIARIA*; foliis pinnatis obtuſiuſcule ſerratis ovalibus ſubtus villoſis Linn. *Spec. pl. p.* 379. Rhus Sumach. officin. Lobel *Hiſt. p.* 539. Rhus coriaria Dodon *ſtirp. pempt. p.* 779. Rhus ſ. Sumach. Jo. Bauh. *Hiſt. Tom.* I. *p.* 555. Rhus folio Ulmi C. B. Ρ'ους Græcis. Icon: Du Hamel *Traité des arbres*, *vol.* I. *p.* 218. *tab.* 52. Blackwell. *Herbar. tab.* 486. 541. Arbor humilior Europæ auſtralioris & Orientis, hiemale frigus ſub dio probe apud nos ferens. Surculos copioſos ex radice protrudit. Facile confunditur cum Rhoe typhino Linn. cujus folia lanceolata. Ambo tamen viribus videntur convenire.

Ge-

Genus, cui adſcribitur, complectitur varias ſpecies venenata ſua indole famoſas, nominatim Rus Toxicodendron, radicans, Vernicem. Et ipſa Rhus coriaria fracta vel inciſa lac fundit, quod an vernici Chinenſium parando par ſit, res ulteriori experientia digna eſt. Attamen ſub medico uſu nonniſi acorem & adſtringendi efficaciam inſignem prodit. Quæ ipſa vis quoque tinctoribus pro nigredine obtinenda & cerdonibus ad denſanda coria, eandem commendabilem valdopere reddidit. In hoſce fines rami teneriores cum foliis comminuti venerunt. Fraude ſubinde in Sicilia, ubi lucroſa ejuſdem mercatura, folia Ficus vel Inulæ Pulicariæ L. (Coniza Pulicaria dicitur) admiſcentur (Seſtini *Lettere Tom. 4. p. 109.*).

Foliorum) dignitas in re medica ſub tanto numero auſterorum & ſtypticorum, quæ proſtant, omnino eviluit. Quid vero iiſdem apud antiquos tributum fuerit, omnium optime apud Dioſcoridem (*Mat. med. Lib. I. c.* 147.) legitur, a quo dicta ex uno libro in alterum ad noviſſima tempora uſque tranſmigrarunt.

Et vix amplius in officinis Baccæ) ſuppetunt, quæ adoleſcente autumno ad maturitatem in ſuis racemis perveniunt. Hæ rubræ ſunt, pubeſcentes ſubrotundæ & nonnihil compreſſæ, includentes, intra pulpam parcam, ſemen ovatum, complanatum brunum, durum, auſterum. Pulpa iſta, etiamſi ſicca, grate acida eſt. Sal quoddam acidum eſſentiale continet, ad naturam ſalis Acetoſellæ vel cremoris tartari propius accedens. Hoc facile colligitur aqua fervida baccis intra ſaccum ſuperinfuſa, ut quæ poſt iteratam ſolutionem & evaporationem cryſtallos exhibet albas tranſparentes acidas, quarum ex libris duabus baccarum drachmæ ſex fere obtinentur. Difficile ſolvuntur aqua frigida, intumeſcunt igne & funduntur, auctori igne flammam concipiunt (Trommsdorff in *Act. Mogunt.* 1778. & 79. *Comment. Chem. p.* 25.). Infuſum aquoſum baccarum ſiccarum vitriolo martis non nigreſcit (Berg. *Mat. med. p.* 237.), unde colligitur adſtringendi vi deſtitui. Acoris grati autem in hiſce ratio omnino habenda eſt. Quamobrem apud Gallos arbor *le Vinaigrier* audit. Vetuſto etiam uſu pulpa obſoniis inſtar condimenti adſperſa (Dioſc. *l. c.*), quod idem & hodie Perſis familiare eſt, ut per litteras ab ill. L. B. Ab Aſch reſcivi, qui capſulæ, cui inditæ erant baccæ, adſcripſerat, eaſdem ob acorem gratum Iſpahani potulentis & cibis addi. Similiter etiamnum Turcis pro condimento eſt (Seſtini *Opuſcoli*). Ratio jam nominis Rhus obſoniorum, quo arbor ornatur, conſtat. Ob hancce naturam baccas calorem febrilem lenire, bilem corruptam temperare, humorumque putredinem corrigere, ſponte intelligitur. Nec male in ptiſanas baccæ

varia

varia labe præſente reciperentur, niſi acida alia vegetabilia, quorum larga copia, compendium ſelectus admitterent.

A M Y R I S.

LINN. *Syſt. veg. p. 298. Gen. pl. p. 188.*

Pharm. ELEMI *Gummi.*

429. *AMYRIS ELEMIFERA*; foliis ternatis quinato-pinnatiſque ſubtus tomentoſis Linn. *Syſt. veg. l. c.* Nondum evictum eſt, Elemi ex hac ſtirpe Caroliniana peti, quam pro vera habere nomen triviale facile invitat. Serius Burſeram ejus matrem declaravit (*Amœn. vol. 7. p. 56.*), quod demum ipſe dubium reddidit (*l. c. vol. 8. p. 191.*). Negat ill. Jacquin (*Select. ſtirp. amer. hiſt. p. 107.*). Amyridem ſylvaticam Elemi fundere, quam vero Linneus (*Syſt. veg. p. 298.*) ab Elemifera diſtinguit.

Æque difficile eſt, ad antiquiora nomina botanica hoc Gummi referre. An ſit ex Içicariba Piſonis (*Ind. res nat. & med. p. 122.*), non omnino conſtat, ut qui tantum illi Gummi ſimile officinali tribuit. Nec an ſit ex Terebintho Piſtaciæ fructu non eduli Plum. cujus reſina loco Thuris in templis Cayennæ ſuffimentum præbet (Barrere *Hiſtoire nat. de la France Equinoxiale p. 107.*). Quæ arbores Americam auſtralem patriam habent.

Cl. Geoffroy (*Mat. med. Traité, tom. 4. p. 36.*) diſtinguit inter Elemi duas ſpecies, quod quidem diſcrimen hodie non curatur: inter *Elemi verum* ex Æthiopia oriundum, flaveſcens vel albo viride, intrinſecus ſolidum, interne molle & glutinans, odoris Fœniculi, tectum Arundinis vel Palmæ foliis, fruſtis cylindricis transferri ſolitum, raro in officinis obvium; & *Elemi ſpurium*. Hoc videtur eſſe illud, quod hodie ex nova Hiſpania, Braſilia, inſulis Americanis transfertur, & cujus Piſo meminit, item Des Marchais (*Voyages en Guinée & à Cayenne, tom. 3. p. 265.*). Nimirum poſtquam cortex in ſummo trunco, plenilunio imprimis & tempore ſicco inciſus fuerit, intra triduum exundat reſina grate odora, odoris inſtar Anethi recens contuſi, quæ ſenſim indureſcit. Vix licet dubitare, quin plures diverſæ arbores ſuccum ſimilem erogent.

Jam in officinis Elemi nomine proſtat maſſa ſolida ſemipellucida, flaveſcens fere inſtar ceræ cum immixta viredine, inter digitos frigidos friabilis, calore lenteſcens, amaricans, odoris grati ad Anethum accedentis. Fragmentis ſæpe corticis vel ligni inquinatur. Tranſmittitur hodie ciſtis incluſa.

cluſa. Sunt, qui arte illam imitantur ex reſina flava cum oleo Spicæ & Terebinthinæ miſta, quod ſuppoſititium Elemi autem diſtinguitur odore terebithinaceo, quem calore ſpargit (Savary *Diction. tom.* 2. *p.* 215.), ut alios illam adulterandi modos taceam.

Reſinæ potius nomen meretur, quam gummi. Nam Elemi libra una civili exhibet reſinæ uncias quindecim & extracti aquoſi ſecundi ſcrupulum modo unum; extracti autem aquoſi primi drachmæ duæ cum ſcrupulis duobus ex eadem quantitate eliciuntur (Neumanns *Chymie vol.* 2. *P.* 2. *p.* 403.). Olei eſſentialis illi ineſt $\frac{1}{16}$ pars (Idem), quod ipſum, deſtillatione cum aqua erutum fragrantem Elemi odorem ſpirat & nonnihil linguam pungit: reliquum reſina inodora eſt. Ipſa aqua deſtillata fragrans eſt.

Noſtro tempore nonniſi externis uſibus dicatur, etſi odoræ partes, quæ variis menſtruis excipi ſeſe ſinunt, plus virium promittunt, quam a ſimplici reſina exſpectari poteſt. Sed in linimento digerendi & ſuppurationem promovendi virtutem exſerit. Exempla in pharmacopolis proſtantia ejus fidem faciunt.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Balſamum Arcæi) *Ph. W. p.* 28. Unguentum v. Linimentum Arcæi) *Ph. Edinb. p.* 98. Præter pinguedinoſa Terebinthina & Elemi ingrediuntur. Additamentum Santali rubri ſuperfluum eſt, tamen quod una cum oleo Hyperici formulam *Ph. W.* intrat. Eximium & uſitatum eſt vulnerarium pro digeſtione & ſanatione vulnerum.

Balſamum vulnerarium Mindereri) *Ph. W. p.* 32. Similis naturæ & virtutis, ſed rarioris uſus. Contra vulnera recentia nominatim commendatur.

Pharm. BALSAMUM DE MECCA s. OPOBALSAMUM s. BASAMUM VERUM s. BALS. GILEADENSE. XYLOBALSAMUM (*Lignum*). CARPOBALSAMUM (*Fructus*).

430. *AMYRIS OPOBALSAMUM*; foliis pinnatis, foliolis ſeſſilibus Linn. *Mant. I. p.* 65. *Syſt. veg. p.* 299. Hæc ipſa foliorum deſcriptio apprime convenit cum ea a Belonio in *Obſervations de pluſieures ſingularitez trouvées en Grece --- Arabie etc.* 1554. *lib.* 2. *cap.* 39. *p.* 110. *b.* præſtita ex arboribus intra hortum pagi Materea dicti prope Cahiram ſervatis, & ab Alpino in *libro de plantis Ægypti p.* 48. *icon. p.* 60. & in *Dialogo de Balſamo ic. p.* 48. tradita & figura illuſtrata. Et hi quidem primi obſervatores fuere, qui vivas ſtirpes examini ſeriori ſubjeceruut. Sed de florum natura nihil conſti-

ſtitit, præterquam quod Alpinus eos depingat corymboſo-paniculatos, donec Forskalius ex ſcrutinio in loco ſtirpis natali inſtituto Amyridem eſſe ſignificaret (Litt. ad Linneum in *Amœn. acad. vol.* 7. *p.* 66. Conf. Forskal. *Flor. Ægyptiaco-arab. p.* 79. *ſqq.*). Cui judicio Linneus Eques ſubſcripſit ex conſpecto ramulo ſicco foliolis ternis tranſmiſſo. Aſt nec eo dubium omne ſublatum eſt, quum in arbore, ſed floribus tum deſtituta, a Forskalio ad Giddam viſa, cujus ramus diffractus Balſami Meccani odorem ſparſit, folia omnia eſſent ternata, nec pinnata, floreſque ad gemmas laterales congeſti, nec ſubpaniculati, in alia autem arbore ad Yemen conſpecta, odore alteri ſimili, folia pinnata (ſcriptionis vel impreſſionis vitio legitur iterum terminata in *Amœn. l. c. p.* 66.: ſed iſtam interpretationem nexus dictionis injungit; & ita quoque ſentit cl. Gleditſch in *Schrift. d. Berlin. Geſellſchaft Naturforſch. Freunde, vol.* 3. 1782. *p.* 116.) fructuſque Carpobalſamo ab Alpino depicto omnino congruus. Foliorum diſcrimine inductus Linneus Forskalianam ſtirpem priori loco dictam Amyridem Gileadenſem vocavit, alteram diu jam cognitam Amyridem Opobalſamum; non diffeſſus tamen fieri potuiſſe, ut novis propaginibus in eadem ſtirpe prodirent folia pinnata, quæ primum nonniſi ternata tulerit: & ſic Forskaliana planta cum Alpiniana (Linn. *l. c. p.* 69.) eſſet eadem. Quæ conjectura ex analogia aliarum quoad folia ſimilium plantarum fulcrum adiſpicitur, tum & ex narratione Belonii, quod tria, quinque, ſeptem foliola petiolo inſideant, item ex figura Alpini, in qua ſcilicet, præter folia pinnata h. e. quina ſ. ſeptena, quoque ternata aliquot depicta cerno. Quæ Forskalius opere poſthumo (*loc. cit.*) de tribus Amyridis ſpeciebus in Arabia inventis memoriæ prodidit, hiſce difficultatibus enodandis non ſufficiunt; ſingulis folia ternata tribuit.

Ill. Gleditſch autem nuper removit ſtirpem balſami Meccani a genere Amyridis, genus Balſameam Meccanenſem nuncupans, illique calycem ſemiquinque partitum, corollam pentapelatam, ſubinde 3-4 petalam ſtaminaque decem (ſubinde 9. 7. 8. 5.) calyci inſerta, folia mox ternata, mox pinnata, mox tripinnata, & infloreſcentiam (*Blumenſtrauſs*) florum decem ad viginti tribuens. Et hæc quidem conſtiterunt indagine ramuſculorum trium ſiccorum, quos inclytus peregrinator regionum orientalium, cl. D. Reineggs, Conſtantinopoli ab Achmeto Effendi ex Mecca ſecum translatos acceperat, & ad cl. Hacquet, Profeſſorem Labacenſem, miſerat, quorum unum lateralem ex ſuperiori parte ſtirpis decerptum ſed abſque fructu cl. Gleditſch ſcrutinio ſuo ſubmiſit, junctis obſervationibus aliquot ab Hacqueto cum eo

communicatis (vid. *Schrift. d. Berl. Geſellſch. naturf. Freunde cit. p.* 103. *ſqq.*).

Ultra hæcce ſubſidia in cognitione veriori ſtirpis prodire hactenus non contigit. Futuræ ætatis eſt, reliqua de ea ſcitu neceſſaria ſupplere, quod vero tanto difficilus eſt, quum Chriſtianis non concedatur in illum locum contendere, ubi creberrimus balſami proventus eſt, & balſamum colligitur. Hinc & quæ de collectione balſami hactenus novimus, nonniſi narrationibus hominum nituntur, qui vel religionis vel quæſtus, vel, ad peregrinatores ab inſidiis Arabum tuendos, præſidii cauſa Kahira longum & periculoſum iter in Meccam & Medinam inſtituunt.

Originem vero ſuam trahit ex arbore exigua, quam plerique fruticem paucos cubitos altum deſcribunt, locis montoſis paſſim in Arabia felici ſpontanea. Aliquando tamen in proceritatem notabilem ſuccreſcere, inde cognoſcitur, quod ſub ejuſdem umbra Forskalius deſcriptionem ejuſdem (modo arbor ſit eadem) exarare potuerit (V. Niebuhr *Reiſebeſchr. nach Arabien, vol. I. p.* 352.). In Arabia deſerta quoque fertur eſſe crebra. In Iudæa & Aegypto ſponte provenire multis Alpinus contra antiquos ſcriptotes negat, ſed ex Arabia illuc nominatim in viridarium pagi Materea, urbi Kahiræ vicini, variis epochis translatum, contendit. Jamjam autem in Aegypto ne hoc hoſpitii quidem jure amplius ibidem fruitur (Aug. Lippi in Geoffr. *Mat. med. Traité tom.* 3. *p.* 376.). Etiamſi vero Balſamus ex urbe Mecca petatur, itinere tamen plurimum dierum collectionis locus ab urbe diſtat, & hic ipſe in poſſeſſione familiarum quarundam Arabicarum verſatur (Haſſelquiſt's *Reſa til heliga Landet p.* 531.). Inter Meccam & Medinam ſitum eſſe plerique affirmant.

Pars vero, quæ fruticem præcipue celebrem reddidit, eſt balſamum liquidum, odoris gratia, pretio, &, ut multi volunt, virtute omnia reliqua Balſama ſuperans. Et hujus quidem fama jam vetuſtis temporibus invaluit, laudantibus illud Theophraſto Ereſio, Dioſcoride. Plinio, Serapione aliiſque antiquorum bene multis. Nec minuit eam ætas, etenim adhuc hodie apud Arabes, Aegyptios, Turcas inter præſtantiſſima naturæ dona refertur.

Optimum balſamum hoc eſt, quod vel ſponte ex cortice ramorum deſtillat (Alpin. *dialog. de Opobalſ. p.* 21. item Auguſt. Lippi, infelix ille in Abyſſiniam peregrinator in Geoffr. *Matiere med. tom.* 3. *p.* 377.), vel cauta ejus vulneratione tempore vernali prolicitur. Sed alia illud lucrandi ratio eſt illa, pet coctionem ligni frondiumque in aqua, qua maxima ejus pars obtinetur (Vesling. *Obſerv. in Alp. libr.*

de pl. Aegypti p. 18.). Coctione nimirum in magno aheno inſtituta aſcendit in ſuperficiem aquæ oleum limpidum & ſubtile, quod ſollicite aufertur; continuata ea vero ſurgit oleum paullo craſſius minuſque odorum, quod, ut minus pretioſum per itinera Kahiram & in alias regiones mittitur, & maxime vulgare in Europa eſt (Lippi *l. c. p.* 378.) Sed redeo ad pretioſiorem ſpeciem. Si imprudenter inciſio, fit, læſa vitioſe fruticis pars facile emoritur. Ferro lædi inquit Plinius (*Ed. Dalech. p.* 584.). Expaveſcere ferrum, hinc corticem lapidis fragmento vel teſta aperiri, indicat Tacitus (*Hiſtor. lib.* 5. *ed.* Gronov. *p.* 355.), quod quidem fide narrationis Arabum aliquot negat Veslingius (*Obſerv.* in Alpini *libr. de pl. Aegypti p.* 17.), utqui ferrum vere uſurpari illi aſſeverarunt, & Alpinus (*Dial. p.* 21.) quoque. Non memorarem hæcce, niſi noviſſime narratum eſſet a cl. Reineggs unguibus colligi ex foliis, (corticem ſine dubio intellexit), quo fine inſigne unguibus incrementum concedi (*Schrift. d. Berl. Geſellſch. l. c. p.* 404.). Ramulus per diem modo tres vel quatuor guttas ſtillare fertur, nec fertiliſſimus frutex plus quam triginta vel ſexaginta guttas, vitro ſubtus alligato excipiendas (Gerlachs *Tagebuch ſ. Reiſe nach Conſtantinopel p.* 227.). Alio recentiori experimento a ſeptem viris per viginti dies nonniſi pondus Arabicum 87. Miſ-kal æquans colligi potuit (Reineggs *l. c.*). De pondere autem hoc æque ac pretio inſigni, quo venit genuinum balſamum, judicari poterit, ſi balſami pondus 25. Miſ-kal Arab. æquans, h. e. $38\frac{1}{2}$ drachmas, Meccæ nonniſi Zecchinis 25. Venetis vendi, ſignificavero. Vix igitur niſi apud Imperatorem Turcicum & magnates verum & integrum nec arte corruptum exſtat. Quotannis vero Imperatori & præfectis quibuſdam a principe Arabum Seriph appellato, qui urbi Meccæ præeſt, muneri quantitas quædam Opobalſami poſt adventum peregrinorum datur. Dono imperatoris vel qrocerum in Europæorum manus ſincerum aliquando venit lagenæ plumbeæ inditum, cujus unum exemplum trium librarum & ultra capax & inſtructum orificio anguſto cum margine lato olim inſtar muneris ab Imperatore Turcico Regi Poloniæ miſſum fuit (V. Heinſii *Diſſ. de Opobalſ. p.* 3.). Quæ commemoro, ut illud transferendi modus quodammodo noſcatur.

Significandi itaque jam ſunt characteres genuini balſami, quorum quidem numeroſi recenſetur, partim veri, partim falſi (Vid. utrique generis exempla in ſcriptis polemicis, inter Italos medicos & aromatarios olim de hoc balſamo mixtis & collectis in Volckameri *Opobalſami orientalis examine & ſinceritate, Norimb.* 1644.). Nobis ſufficiat præcipuos noſſe. Initio fluidius eſt, ſucceſſu autem temporis tam

tenax evadit, ut in fila trahi ſeſe patiatur; ſic & ætas colorem initio pallidum & turbidum ſenſim in flaveſcentem & pellucidum vertit (Haſſelquiſt). Odor grate fragrans, a quibuſdam cum citreo, ab aliis cum iſto inter Roriſmarini & Salviæ odores medio, vel terebinthinato in illum Macis inclinante, comparatus. Temporis tractu minuitur odor. (Poſt Dioſcor. Alpinus *de pl. Aegypti p.* 54. *Dial. p.* 21. Cartheus. *Diſſ. de Opobalſ.* in *Diſſ. phyſ. med. p.* 58.). Sapor leniter amarus & ſubacris ſenſumque caloris in lingua excitans. Pro certiſſimo indicio integritatis hoc vero habetur, quod, ſi aquæ frigidæ guttula balſami inſtilletur, hæc ſupra aquæ ſuperficiem illico ſeſe diſpergat, & pelliculam albicantem æqualem veſiculis expertem, ibidem formet, quæ ſtilo, apice cultelli, pilo, vel filo quodam immiſſo tota auferri poſſit, aqua perfectam pelluciditatem ſervante (Alpinus, Veslingius, *Opobalſami veteribus cogniti vindiciæ p.* 30. 31. Gerlach, Haſſelquiſt aliique, fontibus expiſcandi veri propiores. Cfr. & judicium in Volckameri collect. *cit. contraverſiar. de Opob. p.* 218.). Sed & hæcce exploratio ni fallor attentionem ad aliquot minutias in encheireſi deſiderat. (V. Veslingius *l. c.* Vogel *Progr. de verioribus balſami meccani notis p.* 9.). Nec ſuccedere in balſamo nimis vetuſto quidem legitur (Gerlach *l. c.*), ſed reprehendit hocce effatum alius (Cartheus. *Diſſ. de Opobalſ.* inter *Diſſ. phyſico-med. p.* 58.). Additur a Vogelio (*l. c.*) experimentum hoc, ſi fiat aqua fervida, guttam ſub undulato motu ſeſe diſpergere —. Non ſuccedit mihi experimentum pelliculam reſpiciens in balſamo, quod coram habeo, ſed gutta fundum petit inque eo remanet, forſitan quoniam illud annoſum eſt, odorem vero ſpargit illi, qui ineſt Pino Balſameæ ſimillimum. Senſim gutta iſta lacteſcit ſua ſuperficie. Sed ne hanc quidem notam ſufficere pro dignoſcendo Balſamo vero, etiamſi recentius prolicito, inde patet, quod liquor reſinoſus, qui m. Martio corticem Pini & Abietis in veſiculas expandit, ſi guttatim aquæ frigidæ inſtillatur, pariter pelliculam in ejus ſuperficie formet (Schmiedel & Troelſch *Diſſ. de Oreoſelino p.* 7.). An vero iſta ſtilo quoque auferri poſſit, non adjicit experimenti auctor. Ita & pellicula ex oleo Juniperi aquæ inſtillato formatur (Adverſarii Manfredi & Panutii in Volckam. *l. c. p.* 5.).

Conſtat hoc balſamum ex oleo æthereo fragrantiſſimo, deſtillatione provocando, & ſubſtantia fixa reſinoſa. Alcohole vini nonniſi caloris ope ſolvitur. Aqua frigida huic ſolutioni affuſa, hæc lacteſcit. Oleo expreſſo digeſtum quoque ſubigitur.

Lucri cauſa vario additamento genuinum vitiatur e. c. Terebinthina Cypria, oleo Seſami, pinguedine Struthionis,

&

& hiſce quidem ſingulis ſeorſim (Haſſelquiſt *l. c. p.* 530. Conf. alii adulterationis modi ab Alpino collecti in *Dialog. p.* 33.).

Vix quoque dubitandum, quin aliquando loco veri balſami Meccani liquidum ſimile, quod diſruptæ veſiculæ corticis Pini Balſameæ fundunt, vendatur. In Anglia ſaltim id fieri novimus (Du Roi *Harbkeſ. Baumzucht vol.* 2. *p.* 107. Anne hoc eſt, cujus meminit Lewis (*M. m. p.* 422.), tanquam diſcrepantis in nonnullis momentis a vero, item illud diverſum, quod nomine Balſami Gileadenſis ex Anglia obtinuit ill. Bergius (*M. m. p.* 293.)? quod pariter ſupra aquam cuticulæ inſtar ſeſe diſperſit, quin ſtilo ſive acu demi omnino potuit (Lewis).

Si commemorare volupe eſſet omnes iſtas virtutes, quas gentes orientales balſamo huic tribuunt, vix ornatior ullius medicaminis hiſtoria evaſura eſſet, quam hujus, quod ultra omnem fidem quin in morbis natura ſua diverſiſſimis laudarunt. Qui precariis hiſce præconiis noſcendis delectetur, recenſum modo morborum legat, ab Alpino (*de pl. Aegypti p.* 56. *ſqq.*) fide Aegyptiorum factum. Refellere hoſce errores experimentis Europæorum medicorum difficile, qui, ſive raritas ſinceri Balſami, ſive pretium inſigne, ſive ſana ratio eos deterruerit, valde raro uſi eodem ſunt. Communis vero ejus cum aliis balſamicis, ſæpiſſime tentatis, natura judicio locum præbet non fallaci, nec illi adverſari poteſt fragrantia peculiaris hujus balſami, (ſive, ſi malis, ſpiritus proprius) quæ tamen non tanta eſt, ut tot mira patrare poſſet. Quorundam errorum de virtutibus medicis balſamorum commiſſorum particeps evaſit hoc ipſum, de quibus vero commentandi generalius aptior locus eſt ſubſequente ſectione de Copaiva, utpote balſamo magis frequentato. Proxime viribus accedit ad Terebinthinam (V. *Apparat. med. vol.* I.), vel, ſi & odoris ratio habenda, ad balſamum Copaivæ. Non igitur repugnabo, lotium illud pellere, putredinem coercere, vires ob odoras partes erigere, & ſub quibuſdam conditionibus ad detergenda vulnera & ulcera eſſe opportunum. Semper tamen calidum eſſe remedium memento. Hnic improbandus & ejus uſus in gonorrhœa virulenta, in qua ad guttas 25. adeo ſaccharo exceptas non veritus eſt illud dare magnus alias in praxi medica vir (Sydenhamus *Oper. p.* 334.), vel ejus loco Terebinthinam Cypriam, falſa idea exulcerationis ſine dubio deceptus. In altero gonorrhœæ ſtadio, ſive relaxationis, magis conducere, experimenta cum aliis balſamicis facta (v. ſubſequens ſectio) docere videntur. Nec majoris fidei eſt ejuſdem in ulceribus internis nominatim pulmonum virtus, ad quam tentandam forſitan vulneraria vis, quæ ſub externo uſu conſpi-

cua fuit, invitavit. Hanc vim orientales gentes valde celebrant, recentibus plagis aliquot guttas inſtillantes (Alpin *de pl. Aegypti p.* 56. Haſſelquiſt *l. c. p.* 528.), quam & memorabili exemplo confirmat Alpinus (*l. c.*). Certiorem tamen longe reddit ill. Ab Acrel (*Chirurg. Händelſer p.* 57. 58. 157. & alibi) experimentis ſuis in noſocomio Stockholmienſi inſtitutis, in quibus vel balſamo ſolo, vel per oleum Amygdalarum diluto, uſus fuit. Gratiam, quam faciei illinendo hoc balſamum mulieres orientales conciliare ſtudent, indubiam reddidit proprio ſuo experimento matrona magnæ celebritatis Maria Wortley Montague (*Lettres written during her Travels in Europe, Aſia and Africa vol.* 2. *p.* 116. *ſqq.*). Etenim poſtquam faciei ſuæ illud, idque optimum, in Turcia inunxerat, poſtridie mane facies in inſignem amplitudinem cum rubore intumuit, quod incommodum per triduum duravit; illa autem nec pulchriorem inde ſeſe deprehendit, nec ullum tentamen iterandi deſiderium eam cepit. Fatetur tamen ipſa fœminas Turcicas, quæ ejuſdem uſum faciunt, grato rubore ſuffundi. Hæ ſolent illud nonniſi in balneo calido, poſtquam bene incaluit corpus, quo tanto avidius imbibat, faciei & pectori inungere, & inunctionem aliquoties repetere, demum illam per plures dies omittere, donec areſcat cutis, tum eandem præmiſſa inunctione olei Amygdalarum amararum, aqua fabarum deſtillata abſtergere. In Gallia coſmetico fine pariter placuiſſe balſamum docet formula notata (Geoff. *M. m. l. c. p.* 385.), quæ natura ſua & uſu proxime venit ad eſſentiam Benzoes coſmeticam. Sed naturalis faciei nitor & rubedo quodlibet artis lenocinium multis gradibus ſuperat & conſtantior eſt.

Verum hæ omnes vires non tanti momenti ſunt, ut operæ pretium eſſet, eaſdem tanto pretio redimere, quum proſtent, quin inter indigena medicamina ejuſdem efficaciæ plura, quæ paſſim in hacce diſquiſitione indicavi. Non plura vel optimum balſamum Meccanum cel. Quarin (*Animadverſ. pract. p.* 89.) præſtitit, quam Terebinthina cocta.

Guttatim ſumitur a Turcis, e. c. guttæ tres, ad ſtomachum roborandum. Sed major concedi poteſt quantitas ad ſcrupulum unum uſque & ſupra pro doſi in varium finem, dum balſamum vel ſaccharo inſtillatum, vel ſubactum vitello ovi ſive gummi Arabico, addito, ſi placet, liquido aquoſo, præbetur.

Xylobalſamum) ſunt rami exiles arboris confracti cortice griſeo rugoſo, qui balſamum fundit. Rariſſime transferuntur in Europæas terras, ſed in orientalibus accenſi ſuffimento templorum & ædium magnatum inſerviunt. Quin Arabes in regione Oeud, ubj ſponte arbores creſcunt, ſuffitus tantummodo cauſa eaſdem in pretio habent ramoſque

in

in hunc finem cremant (Niebuhr *Reiſe nach Arabien tom. 1. p.* 352.). Eſt & alia ſpecies nondum ſatis nota, quæ in eundem finem adhibetur (Linn. *Amœn. vol.* 7. *p.* 66.).

Carpobalſamum) fructus vocatur, cujus formam icon Alpini perbene exprimit. Drupa eſſe videtur. Magnitudine exiguum piſum æquat, figuræ eſt ſubrotundæ vel oblongo ovatæ acutæ vel mucronatæ, angulis quatuor prominentibus, coloris bruno griſei vel rubicundi nucleo albo. Adhæret calyculo quadridentato, qui exiguo pedicello fulcitur. Prout in pharmacopoliis ſervatur, odore & ſapore ſere omni deſtituitur; hinc iners. Si recens, hiſce notis item viribus ad Opobalſamum ipſum accedere dicitur, quod tamen efficacia reliquis partibus antiſtat. Theriacam & Mithridatium) veteri conſuetudine præter rem intrat; prout in univerſum ſine damno exulare ex foro medico poſſet.

COPAIFERA.

LINN. *Syſt. veget. p.* 341. *Gen. plant. p.* 216.

Pharm. Copaivæ s. Copaibæ Balsamum, item Brasiliense Balsamum, s. Balsamum de Copahu.

431. *COPAIFERA OFFICINALIS* Linn. *Sp. plant. p.* 557. Iacquin *Select. ſtirp. americ. p.* 133. *tab.* 86. *ed. pict. p.* 67. *tab.* 128. Copaiba Piſon. *Hiſt. nat. & med. p.* 118. Arbre de Copau Labat *nouv. voyage aux Isles de l' Amerique tom.* 2. *p.* 365. Le Copahu Barrere *Hiſtoire natur. de la France equinoxiale p.* 40. Arbor procera & elegans. Patriam habet Braſiliam, præcipue vicinam inſulam Maranhon & Guianam. Crebro quoque obvenit in Terra firma circa oppidum Tolu in ſodalitio arborum, quæ balſamum Tolutanum, Peruvianum aliaque, erogant. In inſulis Antillanis hoſpitii potius jure frui videtur, quam ſponte provenire, quantum ex Labati & Jacquini obſervatis eruitur.

Inclaruit nominatim Balſamo), quod largo proventu fundit, a quibuſdam etiam ob fluiditatem *olei* nomine nuncupatum. Elicitur vel perpendiculari plaga ſex vel ſeptem pollicum trunco verſus baſin inciſa, tamque profunda, ut ferramentum non per corticem modo & librum, ſed & per ligni partem penetret (Labat), quin ad medulam uſque (Piſo); vel & trunci terebratione evocatur (Aublet *Plantes de la Guiane Franc. vol.* 1. *p.* 400.). Excipitur vel cucurbita vel ampulla ſubtus appenſa. Si tempeſtive ſauciatur arbor, intra tres horas ad duodecim adeo libras balſami effundere fertur (Piſo). Junior arbor, vel ſucco turgens primo vere, plus ejus ſuppeditat, ſed crudioris, aquoſi & inertioris. Vulnus

nus poſtea ſponte coaleſcit & callum format, & repeti poteſt in arbore vetuſtiori ſauciatio bis vel ter eodem anno (Labat). Si nihil balſami exundet: plaga actutum cera vel argilla obſeratur, & poſt duas hebdomades arbor iſti erogando apta deprehenditur (Piſo).

Hoc balſamum, dum ex arbore promanat, fluidius & coloris expers eſt, ſucceſſu temporis autem nonnihil ſpiſſeſcit in cratitiem olei tenacioris, & colorem flaveſcentem inſtar Succini flavi induit, omnino pellucidum. Nunquam tamen omnino ſolideſcit. Odor illi ineſt fragrans gratuſque, ſapor amaricans ſubaromaticus & ſubacris calidus, pertinaciter linguæ adhærens. Experimentum, cui multi nimium tribuerunt, cum gutta in aquam decidente, variat pro lapſus diſtantia diverſa, etenim ſub majori altitudine fundum aquæ balſamum petit, ſub minori ſuperficiei aquæ ſubtus adhæret vel ſupra eandem ſeſe ſenſim diſpergit (Alſton's *Lectures of the Mat. med. tom.* 2. *p.* 391. Conſ. Berg. *Mat. med. p.* 357.). Alia quoque ſpecies in pharmacopoliis aliquando obvia eſt, albida, minus limpida, ſpiſſitudinis mellis, odoris ingrati terebinthinacei, ſaporis inſuavis, in cujus fundo tantillum aquæ turbidæ ſtagnat; & hæc quidem vel adulterata cenſetur vel decoctione ramorum & corticis arboris eruta (Geoffroy *Mat. medicale Traité*, *tom.* 3. *p.* 293. *ſq.*). Hæc prout rejicienda, ita & illa, quæ oleum Amygdalarum vel Terebinthinam ſive ejus ſpiritum, vel aliud ſimile inquinamentum, admixtum habet.

Deſtillatione genuini balſami cum aqua oleum æthereum prodit larga copia, adeo ut nonnulli fere dimidium ponderis (Hoffm. *Obſ. phyſ. chem. p.* 23. Lewis, Bergius *Mat. med. p.* 358.), alius (Spielm. *M. m. p.* 313.) autem modo quintam partem obtinuerit. Et hoc quidem valde fragrans eſt, primum albeſcens, ætate flaveſcens. Reſiduum conſtituit reſinam tenacem inodoram, ex flavo viridem, quæ ſiccatione dura fragilis viridi fuſca evadit. Quid deſtillatione ſicca hoc balſamum eroget, abunde notavit Frid. Wilh. Hoppe (V. in Valentini *Hiſt. ſimpl. Mantiſſ. diſp.* 5. *p.* 621.), haud ignobilis in deſcribendo illo auctor. Hic idem ex miſcela balſami cum cineribus oleum cœruleum fortiſſimo igne deſtillando eruit, quod ipſum tamen abſque peregrino additamento ſub finem deſtillationis elicere alii (Lewis *M. m. p.* 123.) contigit.

Agitatum aqua hanc quidem turbidam & lacteam reddit, ſed paullo poſt colliguntur guttulæ diſperſæ in ſuperficie & aqua limpida evadit. Conſtantius connubium cum aqua init, adjumento vitelli vel albuminis ovi, vel mucilaginis, quibus admixtis ſpecies emulſionis emergit. Solvitur quoque oleis tam deſtillatis quam expreſſis, etſi hiſce difficilius. Spiri-

ri-

ritus vini illud in tranſparens & grate fragrans liquidum ſubigit. Facilis iſta balſami cum oleis æthereis miſcela & odoris gratia anſam ſine dubio dedere hominibus lucro ſuo unice intentis pro augendo pondere oleorum illud adhibendi. Additur eo fine balſamum floribus Lavandulæ, herbæ Roriſmarini, Rutæ rel. intra veſicam deſtillatoriam (vid. Hoffm *Obſſ. cit. p.* 24.); vel oleum ex balſamo Copaivæ deſtillatum oleis dictis æthereis admiſcetur (Ferbers *neve Beyträge zur Mineralgeſchichte vol.* 1. *p.* 363.). Fraus hæc vix aliis indiciis detegitur, quam quod major copia ſpiritus vini & plus temporis ad perfectam ſolutionem olei ætherei cum illo ex balſamo Copaivæ mixti, quam ad ſolutionem olei puri, requiratur (Car. Wilh. Chriſt. Müller *Progr. de adulterationibus oleorum æther. p.* 18.).

Non minus hujus balſami in exercitio artis exiſtimatio, quam reliquorum, quæ olim laudibus fide omni majoribus celebrata fuerunt, ſaniori judicio & experientia ſerioris ætatis imminuta notabilem in modum eſt. Intelligimus per balſamum generatim reſinam liquidam ſeu liquidum reſinoſo oleoſum, nonnihil ſpiſſum, tenax, odoris fragrantis, saporis magis vel minus acris & amaricantis, originis vegetabilis. Horum e cenſu in ſcopum medicum memorabilia ſunt Balſamum Meccanum, Copaivæ, Peruvianum, Tolutanum (quod unicum ſuccedente tempore indureſcit), Storax liquida aliis Liquidambar dicta, Terebinthina multiplex, qua omnia ſponte per corticem trunci vel ramorum, naturam adjuvante plerumque terebratione vel inciſione, exundant. Sicque removeo medicamenta varia ſicca, in quibus vel proportio partium manifeſtius diſcrepat, vel partes quædam alienæ reperiuntur e. c. Storacem calamitam, Myrrham, Benzoën, Maſtichen, Ladanum, Olibanum, etſi effectu in corpore animali multa ſimilia habent. Nec ſermo hic eſt de balſamis arte affictis, in quibus naturam imitari, vel temerario auſu adeo ſuperare, ars conata eſt. Vera iſta, quæ dixi, conflantur reſinæ magna parte, oleo æthereo, ſpiritu fragrante, aqua & modica quantitate ſalis acidi eſſentialis ſubtilioris (Conf. Cartheus. *Diſſ. de præcipuis balſamis nativis p.* 8.). Differunt tamen hæ partes in diverſis ſpeciebus proportione ſumultipliciter, unde gratia, tenacitas, ſtimulus, calor aliique effectus, quos exſerunt, quoque variant. Præter nervinas, diureticas & pellentes virtutes, quæ hiſce junctim nec immerito adſcribuntur, nulla tenacius medicorum animis inhæſit, quam vulneraria, quæ tam in plagarum quam ulcerum conſolidatione conſpiceretur. In quem finem eadem tentare plaſtica eorum natura ſuaſit, qua ipſa ad avertendum aerem extus alluentem, & tenella ſtamina recens in læſis partibus emergentia contra injuriam externam obte-

obtegenda videbantur commoda; item vis eorum antiſeptica. Verum quoniam balſamica ſtimulantis & calidæ naturæ ſunt, non poſſunt conducere inflammatione partis urgente & ſub plethora corporiſque & ætatis vigore: ſed contra ea tantum ſub habitu corporis frigido aquoſo & ætatis languore adhiberi tuto poſſunt. Ex hiſce jam ptoclive eſt concludere, quanto judicio opus ſit, ſi balſamicorum uſum ad ulcera interna, nominatim pulmonum, transferre volupe eſt. Hinc tanta diſſidia, utrum conducant in phthiſi nec ne, ſtantibus pro utraque ſententia viris non ſpernendi nominis. Adverſum iis eſt, quod, ut alia incitantia calida, accelerent ſanguinis tranſitum per pulmones & illuc delata ſtimulo ſuo vellicent, hinc febrem, inflammationem, obſtructionem circa ambitum ulceris, exulcerationem cum oppreſſione pectoris & omnium reliquorum ſymptomatum triſti ſatellitio augere valeant. Nec licet vim habeant balſama putredinem coercendi, qua inquinari ſenſim ſolent humores noſtri ſub manifeſtiori interna exulceratione, hæc virtus tanti momenti eſſe videtur, ut reliqua damna vincere poſſet. Miſſa facerem hæcce argumenta, niſi crebra fidaque experientia fulcrum illis accederet. Hiſce ſuffulti vituperarunt balſama in phthiſi ill. viri Pringle, qui e contrario infeſtante hoc phthiſeos genere fiduciam præcipue collocat in venæſectionibus parvis ſed repetitis, diæta lactea ſeu vegetabili, ſetaceo affecto lateri applicato, aere campeſtri & equitatione, libero acidorum uſu, tum & ſub juſtis conditionibus cortice Peruviano (*Diſeaſ. of the army ed. 7. p. 163. ſqq.*), A Roſenſtein (*om Barns ſjukd. p. 93.*), Tiſſot (*Avis au peuple p. 124.*), Fothergill (in *Medical Obſerv. and Inquiries vol. 4. p. 231. ſqq.*), Quarin (*Animadverſ. pract. p. 84.*), ut alios taceam. Nihilominus tamen exſtant alii, qui vel balſamicorum generatim vel ſingularium quarundum ſpecierum cauſam in phthiſi egerunt, ad ſuam pariter experientiam provocantes. Quæ encomiaſtes iſte balſami Copaivæ, Fullerus (*Pharm. extemp. p. 275.*), pro laude ejus in phthiſi in medium profert, modum omnino excedunt & deſtituuntur ea accuratione momentorum, ſine qua nulla felix medicamenti adminiſtratio fieri poteſt; nempe thoracicum vocat optimum, bronchia detergere, pulmonibus tonum & ſanitatem conciliare, tubercula cruda diſſolvere, tuſſes valde periculoſas & phthiſin manifeſtam minitantes rel. curare refert. Moderatius ſentiunt alii ejuſdem in hoc morbo patroni, ad quos referendus Fr. Hoffmannus (*Obſ. phyſ. chym. p. 24.*), qui fructum non ſpernendum inde in pulmonum, renum, veſicæ atque proſtatarum exulceratione promittit, addendo, ſi prudenter adhibetur. Quo effectus balſamorum ex voto contingat, jubet cl. Valcarenghi (*Spec. pract. de*

præ-

præcipuis febribus p. 173. Item Ejuſd. *conſtit. epid. Cremonenſ. p.* 108. *ſq.*) conjungi demulcentes potiones ad temperandam eorum vim & diſſolvenda ea, & requirit parvas doſes & longam continuationem, ceterum multum iis, præcipue autem balſamo de Copaiva, pulmonibus exulceratis tribuit ex ſua & cll. Rega & Sommers experientia. Non ſolum autem iis, tanquam abſtergenti, & partes ulceratas ab ulteriori corruptela defendenti medicinæ, favet, ſed & ob diureticam vim, qua purulentus humor per lotii vias eliminaretur (Auct. *cit. &* *conſtit. epid. Cremon. p.* 116. 119. 138.). Cl. Monro (*Diſ. in the britiſh milit. Hoſpitals p.* 129.) autem tum uſum balſami Copaivæ vel Peruviani egregium in phthiſi obſervavit, quando vaſa relaxata nec obſtructiones nimis protractæ exſtiterunt, quum contra in confirmatis obſtructionibus pulmonum calefaciendo & inflammando nocuerint. Cl. Ceſſner (*Samml. v. Beob. a. d. Arzneygel. vol.* 1. *p.* 46.) balſamica licet calefacere non neget, etiamſi exignis doſibus capta, imminui tamen hiſce arbitratur cauſam febris, requiritque, quo toto & probo ſucceſſu ingerantur, ſanguinem tenuem, ſolida relaxata, nervoſque non nimis ſenſiles. Nec dubitavit cl. Simmons (*On the treatment of conſumtions p.* 36. *ſq.*) in ſtadio morbi ſuppuratorio, balſamum Copaivæ vel Peruvianum ad drachmam dimidiam vel integram ſaccharo inſtillatum exhibere, ſed nitri grana duodecim vel quindecim in hauſtu mox poſt quamlibet doſin pro temperando calore, quem hæc excitant, capienda curat, & initium a parvis doſibus & attentionem ad effectum utrum ſalutaris ſit an noxius, graviter injungit. Magni quoque balſamum Copajavæ in phthiſi ulceroſa cl. Lentin (*Beobacht. einig. Krankh.* 1774. *p.* 58.) facit, quo ipſo & Millefolio ſanaſſe ſe caſu ſingulari difficili ulcera hepatis & pulmonum innuit. Tutiſſimum igitur eſt, inter vituperium & laudem virtutis antiphthiſicæ balſamorum medium procedere, ut tamen excitandos medicos exiſtimem, ut abſque ullo partium ſtudio, quaſi rem novam meditantes, inquirant in omnia momenta, quæ eadem concedant vel repudient, & miſcelas quæ tutiorem uſum eorundem reddere queant. Sic generalius de hiſce commentando ſpeciale ſimul balſami Copaivæ pretium in pectoris iſto triſti morbo conſtitui.

Similis ambiguitas obtinet quoad ejus & reliquorum ſimilium pretium in gonorrhœa venerea. Non multum moror empiricam apud Americanos obviam balſamum Copaivæ adhibendi rationem, quæ ut a gente artis ſalutaris rudi facile mente concipitur, ſtadiorum morbi reſpectum habet nullum. Memoravit tamen eandem jam Piſo (*l. c.*), qui præter guttulas per os ingeſtas injectiones ejus per colem ſaccharo ex aqua Plantaginis ſubacti vel oleo Roſarum diſſoluti

uſur-

uſurpari indicat, & repetit laudem ex autopſia cel. Jacquin (*l. c.*), qui illud non interne modo vitello ovi cum aqua ſubactum ſed una merum in urethram tranſmitti egregio ſucceſſu obſervavit. Sed cuilibet naturam gonorrhœæ cognoſcenti facile patet, non poſſe non nocere balſama in malo recens contracto, dum urethra inflammatione corripitur: ſerius autem poſtquam iſta deferbuit, vel in eo ſtadio, quod Angli *Gleets* vocant, prodeſſe eximie ejuſmodi medicamina conſtat. Exſpectavit ideo cl. Theden (*Unterricht für die Unterwundärzte p. 254.*), donec profluvium lymphaticum fieret, ſenſim in doſi a guttis quinque aſcendendo ad guttas uſque viginti quatuor balſ. Copaivæ per diem, ſed in connubio pulveris ſui lenientis. Cl. Schwediaver (*Pract. Obſervations on the venereal complaints p. 54.*) autem, vir exploratæ in curandis morbis venereis peritiæ, ſæpe ſolum hoc balſamum a quinquaginta ad centum guttas in hauſtu frigidæ aquæ ſemel per diem vel mane & veſperi exhibuit & immediate poſt, ne ſtomachus adverſus ſit, triginta ad quinquaginta guttas elixirii Vitrioli in eadem aquæ quantitate. Similem effectum Terebinthinæ drachma dimidia præſtitit. Quin ex valde larga balſami Copaivæ quantitate uno hauſtu abſorpta juvenis quidam ſeſe radicitus ab inveterata & pertinaci gonorrhœa liberavit. In profluvio limpido (Gleets) ſæpe immediate poſtquam captum fuerit hoc balſamum, ut alia ejuſdem [illegible]ibus, effectum exſerit, & hic ipſe pergit, quamdiu in ejuſdem uſu continuatur, ceſſat etiam poſt menſem, utprimum balſamum omittitur, prout iterum confeſtim ſub novo experimento mucus ſupprimitur; in hac a ſe obſervata effectus inconſtautia cl. Jo. Hunter (*Treatiſe on venereal diſeaſes p. 103.*) nunquam ultra quinque vel ſex dies eorundem adminiſtrationem continuat, ſuadet tamen ut, ſymptomatibus etiamſi ſopitis ad reciduas avertendas per tempus pergatur, & ſi dictæ anomaliæ incidant, ad alia efficaciora tranſeatur.

Non attinet hic, tranſferre efficaciam balſami hujus in alios morbos bene multos, qui paſſim ſanati vel ſanari poſſe eo dicuntur, ut fluorem album, dolores renum ex arenis vel muco, dyſuriam, colicam, profluvia ventris, paralyſin, hydropem, rel., quum deficiant peculiaria virtutis in hiſce documenta, quæ fidem faciant. Hiſce vero noſcendis cui delectentur ſatisfacient Frid. Wilh. Hoppe (*Diſſ. de balſamo Copayba* (in Valentini *Hiſt. ſimpl. p.* 622. §. 9. qui tamen ex proprio judicio luxuriantes laudes deprimit), item Fullerus (*l. c.*) ut dubia adhuc magis ven. Labat (*l. c.*) præconia ſilentio prætercam.

De efficacia in hydrope memorabile cl. Mutis, qui per multos annos in Santa Fè, urbe novæ Grenadæ Guianæ, me-

medicinam coluit, exemplum narrat, fœminæ, quæ ſenſim doſin augendo uſque ad cochleare unum hujus balſami mane & veſperi ingeſſit, ſuperbibendo vitrum decocti Hordei, unde lotium abunde fluxit & ægra intra quadraginta dies omnino convaluit (*Nouvelles de la Republique des lettres & des arts*, 1786. *n.* 33. *p.* 374.).

Varios per os ingerendi balſamum hoc modos & doſin ſub ipſa virtutum ejus expoſitione jam ſignificavi. Commodiſſime inſtar elæoſacchari ſumitur, vel mucilagine item, ſi febris abeſt, vitello ovi ſubactum at aqua mixtum. In Guiana Hiſpanica ſolent guttas decem ad quindecim ſaccharo inſtillatas ingerere ſuperbibendo decoctum Hordei vel Malvæ (Mutis *l. c.*): Addi & poteſt pulverulentis variis vel conſervis electuarii vel boli forma, vel in affectionibus pectoris mixturis Oxymel recipientibus admiſceri. Diſplicet ob caloris augmentum vino illud excipere ut e. c. in *Miſtura balſamica* Fulleri (*l. c. p.* 274.), vel aliis ſpirituoſis in modum tincturæ. Largiori doſi alvum laxat. Lotium eo fertur ſapore manifeſte amaro imbui (Fuller).

Sed enucleatius paullo exponenda præſtantia, quæ ſub externa ejus applicatione comparet. Traumatica virtute præcipue ſeſe commendat in vulneribus tendinum & nervorum, in quibus & affectionibus ſpaſticis occurrit tepide inſtillatum. Judæi in circumciſione eo, fide Piſonis, utuntur; quod tamen non ubivis fieri, ſed pulverem traumaticum indicatum plagæ inſpergi ex peculiari percontatione novi. Juſto præcocius adhibitum in vulneribus & ulceribus intempeſtive cicatricem inducit, & ſic ulcera ſinuoſa generat, quæ brevi recrudeſcunt, difficile ſanabilia (Hoppe *l. c.* §. 10.). In affectionibus paralyticis confert illud oleis æthereis vel axungia quadam exceptum illinere. Placuit in hunc finem linimentum ex oleo Copaivæ & axungia (Hoffm. *l. c. p.* 23.).

Plurima pars balſami hujus, quod colligitur in nova Grenada, artibus deſtinatur. Pictores ſcilicet in picturis ſuis oleo factis eo utuntur; adhibetur quoque ad varias vernices; item ſolvitur eo Gummi Algarrobo dictum, quod æque menſtruis aquoſis ac ſpiritui vini reſiſtit (Mutis *l. c.*).

OR-

ORDO XXXVIII.

TRIHILATÆ.

AESCULUS.

LINN. *Syſt. veget. p.* 290. *Gen. pl. p.* 183.

Pharm. HIPPOCASTANI *Cortex*, *Semen*.

432. ÆSCULUS HIPPOCASTANUM; floribus heptandris Linn. *Spec. pl. p.* 488. Caſtanea equina Matthiol *Comm. in* Dioſc. *ed* Bauh. *p.* 183. Cluſ. *Hiſt. rar. ſtirp. per Pannon. p.* 5. it. *Hiſt. plant. rar. p.* 7. Caſtanea folio multifido C. B. Icon: Jo. Mill. *Illuſtr. Syſt. ſex.* Regnault *Botan.* Le Maronier d' Iude. Arbor, quæ ex Aſia ſeptentrionali per Conſtantinopolin medio circiter ſæculo 16. in Europam tranſmigravit. Quo anno, præciſe non conſtat, ſed Matthiolus botanicorum primus eſt, qui ejuſdem meminit, initio in *Epiſt. medicinalibus* (*Oper. omn. ed. cit. p.* 101. 125.), dein ampliori deſcriptione in *commentariis in* Dioſcoridem. Cluſii tempore adeo vero adhuc rara fuit, ut quum Vienna, in quam urbem Conſtantinopoli pluries fructus translatus, a 1588. diſcederet, nonniſi arborem duodecim annorum flore fructuque carentem viderit. Jam vulgaris in europæis regionibus, ubi facile ſeminibus, vel ſponte delapſis vel terræ immiſſis propagatur præcipue ſolo nonnihil humido. Nec ſeptentrionales fugit, prout & Stockholmiæ fructus maturos quotannis eam ferre deprehendi.

Procera arbor, longæva, (Vid. exemplum arboris ætatis 80. annorum ſupra 50. pedes altæ, adhuc vegetæ & incrementum continuantis in *Samml. d. Berner landwirthſchaftl. Geſellſch. vol.* 2. *pag.* 943.) umbroſa, & ſpecioſa foliis digitatis ampliſque & thyrſis erectis florum albidorum. Hinc pro ambulacris expetita, in quibus tamen id vitii habet, quod folia ejus juſto præcocius flaveſcant & inſidiis inſectorum valde lædantur. Lignum molle habet & putredini obnoxium, hinc neque operibus lignariis nec foco

co ſatis idoneum. Frondibus delapſis, ſuccum diu ſervantibus, cervi delectantur, & hæ putredine ſubactæ stercorationi inſerviunt. Apes floribus alliciuntur. In primis vero fructus tegmine ſuo externo echinato exuti œconomis placent. Amaritie eos privare inſitione repetita ſub adjumento terræ idoneæ & ſtationis ſoli obverſæ, ut & eſui hominum apti fierent, hactenus quidem non ſucceſſit (Medikus *uber. d. Veredelung. d. Roſſkaſtanien*, *Lauttern.* 1780.). Sed pabulum non ſpernendum pecorum, ovium ſcilicet, caprarum, bovum, pecorum, cervorum conſtituunt. Nec opus eſt ad amaritiem tollendam illos in lixivio ex calce & cineribus primum macerare, tum aqua pura lavare, demum in paſtam coquere, quod ad ſaginandas oves præcipue commendavit olim cl. Bon. (*Mem. de l' ac. R. d. ſc. de Paris* 1720. *p.* 460.), vel eodem fine aqua calcis uti (Idem in *Hiſt. de la Societé R. d. Sc. de Montepellier tom.* 2. *p.* 57.). Sed ſufficit fructus ferro conciſos & arillo privatos cum humectato & comminuto ſtramine vel fœno pecori projicere; unde lactis ubertatem contrahit & conſpicuo modo pingueſcit (*Hannov. Magaz.* 1770. *p.* 226.) Oves iterum integris fructibus paſcuntur (Hall. *Hiſt. ſtirp. Helv. n.* 1029. *** item *Abhandl. v. d. wilden Kaſtanien v. deren Nuz. zur Fütter. des Hornviehs v. d. Schaafe* 1775.). Equi pariter fructus devorant, & anhelis iis & tuſſientibus plurimum auxilii afferre dicuntur, unde & arbor epitheton ſuum adepta eſt. Pulli gallinacei vero inde emaciantur & ova parere dediſcunt (Reaumur apud Du Hamel *l. c. p.* 295.). Nutritia pars maceratione conquaſſati fructus in aqua & ſubſequa colatione ejuſdem per cribrum eruitur, quibus factis pulvis fundum petit, repetitis vicibus lavandus, dein blande igne ſiccandus; hic ipſe omnis odoris & ſaporis expers amylum egregium album ſiſtit (Parmentier *Recherches ſur les vegetaux nourriſſans p.* 176. 218.). Loco pulveris cyprii pro capillis conſpergendis hic quoque commendatur. In Gallia & Helvetia ad dealbandam Cannabin & Linum & merces inde vel lana paratas purgandas & dealbandas, aqua in qua maceratio fructus contuſi facta, pro lotione adhibetur & vim ſaponis habet. (V. ex Marcandier *Traitè de Chanvre*, *Leipziger Intelligenzblatt* 1764. *p.* 46. *Berner Geſellſ. Samml. v. landwirthſch. Dingen. vol.* 2. *p.* 943. *ſqq.* item Liber *de re ruſtica or the Repoſitory for Papers in Agriculture vol.* 2. *p.* 75. *ſqq.* ſed abſque ullis propriis experimentis). Eadem vis ſaponacea apparet in fecula, quæ inſtar furfurum Amygdalarum ad mundandas manus apta eſt (*Dv. Roi Harbkeſche Baumzucht vol.* 1. *p.* 40.) Taceo candelas ex pinguedine verucina & fecula amara paratas.

Perperam igitur inutilem fere arborem hanc haberi, ut

a qui-

a quibuſdam ſit, vel hiſce documentis patet. Ulterius autem declarat id eximia ejus in re medica efficacia.

Seminum), arillo badii coloris obductorum, unum vel duo in capſula triloculari trivalvi echinata latent. Caſtaneæ ex Fagi genere ſimilia ſunt. Virtus eorum medica nondum ſatis confirmata. De affectionibus quibuſdam pectoris equorum, quibus valuiſſe fertur, ſupra jam dixi. Qua in re quidem permulti conſentiunt, ſed fidem experimentorum non per momenta indubiam reddunt. Epilepſiam coerceri eſu eorundem non ex ſola narratione militis emeriti, vel virginis monialis (V. Parmentier *l.c.p.* 180.) credi poteſt. Pulvis eorundem naribus attractus ſternutationem & copioſam fluxionem muci ciere compertus eſt, hinc in hemicrania aliiſque capitis morbis ſalubris a Gallico medico Cornell judicatus (Vid. Zannichelli *Lettere intorno alla Facoltà dell' Ippocaſtano in Raccolta d' Opuſcoli ſcientifici*, *Tom.* 10. *p.* 200.). Febres intermittentes profligare brevi narratione declaratur (*Hiſt. de la Soc. des ſc. de Montpellier Tom.* 2. *p.* 57.). Verum hacce virtute cortex præcipue inclaruit, quem perſequi ſtudioſius ſingularis ejus dignitas injungit.

Aliquam vim medicam Corticis) jam ſpondet experimentum, ſub quo ſauciata arbor balſamum terebinthinaceum viſcidum pellucidum ſtillat (Leidenforſt in Peipers *Diſſ. de cortice Hippoc. Duiſburg.* 1663.). Sed alit ſpem ſapor ejus adſtringens & grate amarus, quo ipſo ad corticem Peruvianum propius accedit, prout & colore non multum ab hoc deflectit. Colligi cortex debet ex ramis ætate non nimis provectis nec nimis teneris. Sub deglubendo alburnum ſimul adhæreſcit, antea cultro auferendum, ne corticis efficaciam minuat. Servat vim ſuam integram per plures annos, modo non in pulverem redactus fuerit, tum enim odorem vappidum, adverſum contrahit orbaturque balſamica ſua virtute. Decoctum corticis carni bubulæ additum illam contra putredinem in digeſtione calida tuetur, quin putredinem jam ex infuſione ejuſdem cum aqua enatam corrigit. Antiſepticum quoque effectum exſerit in vitellum ovi, ferum ſanguinis, bilem, ſanguinem (Peipers *Diſſ. loc. cit.*), quin in ſerum ſanguinis, cortice Peruviano potentius. Nec extracti ex illo, ad modum Garayi, parati, ſive ſalis ſ. d. eſſentialis ſolutio, vi avertendi putredinem a carne bubula, cedit illi ex cortice Peruviano, licet jam exortam profligare non valeat (Buchholz in *Nov. act. nat. curioſ. Tom.* 4. *p.* 267. it. in Ejuſd. *Chym. Verſ. üb. antiſept. Subſt. pag.* 19. *ſq.*). Analyſis chemica præterea viſa fuit ſimilem naturam in hoc & cortice Peruviano arguere (V. Experimenta huc pertinentia Zannichelli *l. c. p.* 202. *ſq.* & Peipers *Diſſ.*). Uncia ejus una cum aqua decocta liquidum conſtituit auſte-

rum,

rum, quod inſpiſſatum extracti tres drachmas largitur. Eadem vero quantitas ſpiritu vini macerata extracti drachmas duas cum dimidia erogat (Coſte & Willement *Eſſais ſur le splantes indigenes p.* 61. Cfr. ſimilia experimenta ex Peipers *Diſſ. cit.*). Infuſum ſive aqua, ſive ſpiritu vini factum, ſi aqua diluitur, colorem ſuum aureo luteum in cœruleum mutat (Remler in *Almanch für Scheideküſtler und Apoth.* 1785. *p.* 124.).

Maxime inclaruit hic cortex febrifuga ſua virtute, ad quam explorandam aliquot dictarum dotum ſine dubio invitarunt. Zannichelli, pharmacopolæ Veneti (*Lettera* ſupra cit., quæ prodiit a. 1733. cujus compendium vid. in *Commer. Nor.* 1734. *p.* 75. *ſqq.* Bruſerius in *Inſtitut. med. pract. Tom.* 1. *p.* 190. *not.* Miſtichellium primum commendaſſe corticem exponit), meritum eſt, quod primum ejus notitiam nobis dederit. Tentaverit ille corticem initio in fœmina tertiana, variis moleſtis ſymptomatibus ſtipata, laborante, & quidem ſic, ut duas ejus drachmas, aquæ Cardui benedicti unciis quatuor perfuſas, ſub finem paroxyſmi daret, & hanc doſin altero die mane & veſperi iterari curaret; ita liberata a febre eſt, quamvis, ut recidivis obviam iretur, repetitio per aliquot dies mane commendaretur. Simili conſilio & ſimili ſucceſſu in noſocomiis variis patriis experimenta capta ſunt (Zannichelli *l. c. p.* 207.). Möhringius (*Comm. Nor.* 1736. *p.* 20.) tamen tres annos poſt queſtus eſt, licet ſine ulla noxa, fruſtra tamen ſeſe ad ejus normam hunc corticem exhibuiſſe in diverſis hominibus; & in rhedario quartana ultra dimidium annum affecto ſeptem adeo uncias per vices ſumptas nihil præſtitiſſe, quum tamen poſtea duæ unciæ corticis Chinchinæ febrem ſiſterent, aliæquæ duæ redituram forſitan omnino arcerent. Verum non acquievit in hocce ſententiarum divortio ſagax medicorum de vi corticis judicium, ſed, etſi poſt protractum ſilentium, ad iterata experimenta rediit. Ejuſmodi data opera inſtituit inde ab a, 1752. cl. Leidenfroſt, quorum copia tamen longe ſerius nobis facta, idque juſto brevius, eſt (Peipers *Diſſ. cit. a.* 1763.). Ille nimirum tum ad minimum viginti hominibus in febre intermittente auxilio fuit, uncia una ejus una vel ſupra exhibita, non negans tamen aliquos ejuſdem vim eluſiſſe, ſubſequuti tum alii cll. viri Bucholz (junctim diſperſæ ejus hac de re obſervationes comparent in Ejuſd. *chym. Verſuch. über antiſept. Subſt.* 1776.), Junghanss (*Diſſ. de nucis vomicæ & corticis Hippocaſt. virtute med.* 1770. *p.* 25. *ſqq.*), Coſte & Willement (*l. c. p.* 57.), Sabarot de la Varniere (in *Journ. de Medec. Tom.* 47. *p.* 324.), Turra (*della febbrifuga facoltà dell' Ippocaſtano, in Vicenza* 1780.). Jam igitur conſtat, febres intermittentes non ſolum leviores, quales tertianæ, ſimplices vernales, plerum-

que ſunt, hocce cortice pelli, ſed & graviores. Pleræque quidem ex cenſu tertianarum, & quidem ſimplicium ſunt, ſed & erraticæ (Sabarot *l. c. p.* 326.), quotidianæ (Junganss *l. c. Obſ.* 3. Turra *l. c. p.* 47. *ſq.* Sabarot *l. c. p.* 326.), quartanæ (Junghans *Obſ.* 2. Coſte & Willemet *l. c. p.* 60.), eo devictæ, item tertiana duplex (Zannichelli *l. c. p.* 208. Sabarot *l. c.* Turra *l. c. p.* 42.). Non mirum, quod in quartanis aliquando ſpe omnino medici exciderint, vel mitigationem mali modo experti fuerint, quibus nec Chinchina ſatisfecerit (Coſte & Willemet *l. c.* Turra *Obſ.* 22. 25.), tantoque minus quum id contigerit in quartana duplici vel triplici (Turra *p.* 12. *Obſ.* 23 24.), in quibus caſibus tamen ſubinde vel diætæ vitium vel juſto parcior corticis uſus accuſari potuit. Autumnales febres non minus ejus virtuti obſecundarunt, cujus generis plerique caſus a cl. Turra propoſiti ſunt; an ob naturam harum vulgo obſtinatiorem largiorem quantitatem obtulit? Nec a quibusdam indoles putrida abfuit (Buchholz *antiſept. Subſt. p.* 27.). Tuto omnino capitur; nam uſus ejus nullas moleſtias excitat, ut nauſeam, vomitum, pondus in ventriculo, diarrhœam, alvi obſtructionem rel. (Turra *p.* 14. aliique). Quibuſdam levem pectoris conſtricti ſenſum movet, ſed ptiſana mucilaginoſa facile tollendum (Sabarot); nec ſublata ejus ope febre alia mala tanquam effectus medicinæ ſubſequuntur. Mira aliquando celeritate efficaciam exſerit, quin poſt exiguas doſes (Buchholz *antiſept. Subſt. p.* 18. 29.). Quidam tamen ſenſim majori ejus doſi opus habent. Nec magis recidivas admittit, quam alia febrifuga. Infantili præterea ætati (Turra, qui in junioribus præprimis experimenta cepit) æque hac adultiori conducit. Non temere tamen dicerem corticem Peruvianum adæquare, quin adeo viribus ſuperare. Incidunt nempe caſus, in quibus Chinchina prævalet, ut in iis, qui conclavia humida inhabitant (Buchholz *l. c. p.* 30.), alii, ubi neuter cortex voto ſatisfacit.

Præmitti autem debent varia pro re nata, ad corpus rite præparandum idonea, evacuantia, digeſtiva, venæ ſectio (Buchholz *l. c. p.* 28. Coſte & Willement *l. c. p.* 60. Sabarot *l. c. pag.* 326.). Subinde quoque redire oportet inter uſum corticis ad priſtina emetica. Nonniſi tempore a febre vacuo dandum, ſponte patet.

Mihi in primis in ſimpliciſſima forma, ſcilicet pulveris ſubtilis, placet. Objectum quidem eſt, copiam intumeſcentis pulveris nauſeam ciere ægris, gravare ventriculum, hinc eosdem a continuato uſu abhorrere; quin pulverem inertem eſſe (Buchholz *l. c. p.* 17. item nota Verſionis libri cl. Turra *p.* 5.). Sed alii omnibus numeris eundem commodum repetere. Ita cl. Turra (*p.* 22. *ſqq.*) uncias ejus duas in duo-

decim

decim partes æquales dividendas curavit, quarum una omni quadrihorio cum aqua pura ingeſta. Cl. Sabarot (*pag.* 325.) acquievit dimidia doſi pulveris ſub iiſdem intervallis eaque in aquæ ſaccharatæ cochleari capta, ſi amarities diſpliceret, quæ tamen magis in Chinchina moleſta eſt; hincque uncia una plerumque ad febrem vincendam ſuffecit. Decocto pariter locus eſt: cui pro norma quodammodo eſſe poteſt illud ex corticis unciis duabus & ſalis tartari drachma una cum aquæ menſura ſeſquialtera, donec ſuperſit menſura una, coctis, cujus quotidie duo cyathi pro Thea uſitati ſunt hauſti (Junghanss *l. c. p.* 25. *Obſ.* 1.): vel illud ex pulveris uncia una, radicis Glycyrrhizæ fruſto, in libris duabus civilibus aquæ ad tertiam partem coctis, per quadrihoria partitis hauſtibus aſſumendum (Coſte & Willemet *l. c. p.* 59.). Arriſit &, quibus decoctum alias faſtidium creaverat, electuarium (*Ibid.*). Extractum quoque honorifica mentione dignum eſt, & quidem non modo pretioſius iſtud arte Garayana paratum (Buchholz *l. c. p.* 18. Turra *l. c. p.* 20), ſed & iſtud vulgari artificio (Buchholz *pag.* 26.), modo ignis, quantum fieri poſſit, lenis tam pro extractione quam pro inſpiſſatione adhibeatur. Extractum utrumque parva doſi longe plus præſtat, quam multo major corticis in pulvere, & commodius ingeritur. Solvitur ejus drachma una in aquæ Cinamomi ſimplicis uncia una hujuſque elixirii guttæ ſexaginta omni trihorio capiuntur, & ſæpe ſufficit ejus uncia una, quin aliquando jam ex dimidia febris diſparuit (Buchholz. Cfr. Ejusd. *Nachricht v. d. Fleck. v. Frieſel. Fieber p.* 81.). Ne redeat febris feliciter ſublata, commodis corticis repetitionibus cavendum eſt. Quibusdam ſine ulla excretione opem fert, alii inde alvum laxam experiuntur (Sabarot *p.* 326. Turra hinc inde). Clyſma ex decocto injectum dejectiones alvinas frequentes movet (Sabarot). Rarior igitur obſervatio eſt, quod alvum ſegnem reddiderit, quo caſu additum rhabarbarinum vel aloeticum (Leidenfroſt in *Diſſ.* cl. Peipers). Cll. viri Coſte & Willemet videntur & præter hancce neceſſitatem adjuvandi virtutem ejus cauſa catharticum in ſuo electuario addidiſſe.

Ad præſtantiora igitur febrifuga hic cortex referendus eſt, cujus beneficio iis præcipue, quorum curta ſupellex eſt, ſuccurri poteſt, qui alias ſumptibus reformidatis morbum ſuo fato relinquentes ejusdem victima evaſuri eſſent. Præter Möhringium, quem ſupra dixi, cl. Zulatti (*Oſſervaz. ſopra la facoltà febrifuga dall' Ippocaſtano, Firenze* 1782.) dubiam ejus virtutem febrifugam reddidit, & hic quidem duodecim periclitationibus in noſocomio Patavino inſtitutis. Poterit forſan Burſerii (ex quo unice ad notitiam hujus libelli perveni. V. Ejus *Inſtit. med. pract. vol.* 1. *pag.* 190.)

 excu-

excuſatio huc trahi, quod ex leviſſimis aliquando cauſis in ejuſmodi experimentis diſſidium inter medicos exſurgat.

Reliquas illi adſcriptas virtutes brevius expedire licet, quippe quæ vel non ſatis confirmatæ ſunt, vel dubium adhuc admittunt. Hujus loci eſt vomitus porraceus cum torminibus ſæviſſimis ventris in juvene cortice hocce ſopitus in connubio Diaſcordii (Zannichelli *l. c. p.* 208.); febris atrabilaria & cardiaca, ut vocatur, cum alvi dejectionibus juncta (Idem); febris lenta (Junghanss *Diſſ. cit. p.* 26.). In pleuritide vel peripneumonia præmiſſis venæſectione & antiphlogiſticis etiam adhibitus (Zannichelli, Junghanss): ſed nonniſi in hiſce malis ſub iis conditionibus concederem, quæ aliquando & Chinchinam admittunt, de qua re ſuo tempore diſſerui. Effluvium obſtinatum in gonorrhoea ex atonia partis profectum pulvis coercuit (Sabarot). Obtinet quoque aliquod indicium, antiſpaſmodica virtute inſtructum eſſe. Sic una cum pertinaci tertiana duplici convulſiones tremorque eam comitantes ſuperavit (Turra *l. c. Obſ.* 19.), & in epilepſia tribus vel quatuor exemplis inſultus retardaſſe viſus eſt (Sabarot *p.* 327.).

Decoctum ejus cum aqua calcis remixtum caſu ſingulari inflammationem externa applicatione diſſipavit (Jughanss *Obſ.* 5.); alio ulcus ex male tractato vulnere ſuræ inde coaluit (Idem *Obſ.* 6.); alio iterum gangrænæ minæ in crure hydropici hominis obviæ vino, cui cortex incoctus, ſublatæ ſunt (Coſte & Willemet *p.* 60.).

TROPÆOLUM.

LINN. *Syſt. veget. p.* 295. *Gen. pl. p.* 186.

Pharm. NASTURTII INDICI *Flores*, *Fructus*.

433. *TROPÆOLUM MAJUS*; foliis ſubquinquelobis, petalis obtuſis Linn. *Spec. pl. p.* 490. Naſturtium indicum Lobel. *Icon.* 516. *Hiſt.* 338. (teſte Berg.) Viola indica ſcandens Naſturtii ſapore maxima odorata Herm. *Hort. Lugd. Bat. p.* 628. *cum fig.* Optime depicta in Regnault *Botanique*; La grande Capucine; item bene in Edwards's *Bitirſh herbal tab.* 32. *p.* 16. Planta Peruviana, a. 1684. cura Beverningii in Belgium transvecta, jam ſatione ſeminum in vaporario facta hortorum vulgare ornamentum. Annua, ſaltem apud nos, nec perennis.

Toti plantæ, dum recens, ſapor odorque naſturcinus ineſt, præcipue Floribus). Folia recentia in pultem contrita halitus ſpargunt fere inſtar Armoraciæ (Cartheus. *Diſſ. de* Car-

Cardamindo p. 8.). Succus eorum ſpiritu vini rectificatiſſimo mixtus coagulum generat leve (*l. c. p.* 9.). Inſpiſſatione ſucci craſſioris abſque prævia collatione ſurgit odor volatilis & extractum ſaporem acidulum diu linguæ inhærentem adſciſcit. Aqua ex floribus recentibus deſtillata ſaporem leniter acrem habet, & odorem nares vellicantem. Fructuum habet, & recentium eadem fere rario (Vide hæcce aliaque experimenta chemica in *Diſſ. cit.*).

Dudum Flores) acetario ex Lactuca, inſtar Lepidii hortenſis, additi, ad linguam ſtimulandam ſimulque diſco ornamentum conciliandum. Vi antiſcorbutica recentes inſtrui, ſaltim judicium linguæ & narium perſuadet: mitiorem tamen ineſſe, iidem ſenſus declarant. Sed ſerio nunquam contra ſcorbutum adhibentur. Crebro ſolent nondum expanſi ſale & aceto condiri & loco Capparidum embammatibus carnium vel piſcium admiſceri (Vid. *Hannov. Magaz.* 1767. *q.* 847.). Flores ſub occaſum ſolis menſe Julio vivide, Auguſto languidius, fulminare viſi (*Vetenſk. Acad. Handl.* 1762. *p.* 284.).

Fructus) componitur tribus baccis piſi circiter magnitudinis introrſum angulatis, extrorſum convexis, ſulcatis. Ante maturitatem ſapore odoreque ſimiles floribus. Hinc tum temporis etiam eodem ſcopo, ac de florum gemmis dixi, a matribus familias vini aceto condiuntur. Maturi & aridi alvum purgant dejectionibus fere aquoſis & abſque torminibus. Ita tribus vel quatuor baccis in milite robuſto alvus ſexies valide mota; duabus in virgine viginti ſex annorum quinquies; tribus in viro ſuccoſo pariter quinquies (Arnold *Obſerv. phyſ. med. p.* 70.).

BERBERIS.

LINN. *Syſt. veg. p.* 282. *Gen. pl. p.* 175.

Pharm. BERBERIS *Baccæ*, *Cortex medius*.

434. *BERBERIS VULGARIS*; pedunculis racemoſis, ſpinis triplicibus Linn. *Syſt. veg. ed.* 14. 343. Intelligitur varietas baccis grate rubris utpote acidioribus, iiſque, quæ ſeminibus inſtruuntur, quoniam hæ ſuccoſiores ſunt; nam ſeminibus vacuæ ſicciores deprehenduntur (Münchhauſen *Hauſvater vol.* 3. *p.* 442.). Berberis dumetorum C. B. Icon: Miller's *Figures of plants tab.* 63. Regnault *Botan.* L'Epine Vinette. Frutex albus, ad ſepes & in ſylvis creſcens. Ornat fruteta verno tempore floribus ſuis luteis & autumno

 baccis

baccis grati coloris. Surculis ex radicibus emergentibus, ramis terræ demerſis, item ſeminibus facile propagatur.

Baccæ) ex ovali cylindricæ, ad apicem umbilico ſubrotundo fuſco notatæ. Intra epidermidem continent pulpam ſuccoſam, in cujus cavo medio ſemina duo oblonga latent. Pulpa grate acida eſt & ſubadſtringens, ſemina autem amaricantia, auſtera. Acor carnoſæ baccarum partis quæ colore rubro tingitur, ſtirpem præprimis memorabilem reddit. Gratia enim & virtute vix ſucco Citri cedit. Colatione clarior quidem fit ſuccus, non tamen limpidus; Vitrioli martis miſcela colorem fuſco nigrum aſſumit. Ad mentem cl. Retzii (*Vet. Acad. Handl.* 1776. *p.* 135.) ad acidum Tamarindorum proxime indole ſua venit, in eo quoque, quod, poſtquam ſuccus cryſtallorum forma ſal eſſentiale tartareum erogaverit, acidum tamen acre ſervet. Subtilius ad naturam acidi, a ſe pomorum acidum dicti, illum refert cl. Scheele (*Vet. Accad. Handl.* 1785. *p.* 22.). Cl. Fr. Chriſt. Hoffmann (in Crells *Annal. vol.* 1. *p.* 224. 417.), qui ſucco baccarum Berberis perfecte maturarum tam expreſſo quam fermentationi ſubjecto cryſtallos arte chemica elicuit, eaſdem acido ſacchari ſimiles deprehendit. Sunt, qui ad eruendum ſuccum exſpectant, donec autumno una vel altera nox gelida inciderit; alii ante gelu, modo maturæ & ſuccoſæ ſatis ſint, illum colligunt; pro experimentis autem ſuis cum acido baccarum varii generis prætulit cl. Scheele (*l. c. p.* 17.) baccas immaturas, ſine dubio acorem magis concentratum ab hiſce exſpectavit. Ut eliciatur commodiſſime, major copia baccarum ſi præſto eſt, conquaſſantur illæ intra mortarium ligneum ope piſtilli lignei vel intra machinam peculiarem (Ankarcrona in *Vet. Accad. Handl.* 1749. *p.* 66. *ſqq. tab.* 1. *fig.* 1.), tumque ſacco lineo rudiori inditæ torculari (vid. *l. c. fig.* 2.) ſubmittuntur. Pro minori ejus copia lucranda ſufficit, conquaſſatas baccas linteo indere & hoc torquendo ſuccum exprimere. Servari ille poteſt per plures annos, ſi, poſtquam quiete clarus evaſerit, immittitur in ampullas & vel epiſtomio vel oleo Olivarum ſuperaddito tegitur. Sic tam pro ferculis variis, quam medico ſcopo, vices ſucci Citri pretio longe carioris peragit. Succus hic duodecima parte ſucci Citri digeſtus & poſt colationem ad dimidias inſpiſſatus, demum colatus & loco frigido ſervatus, fundum & latera vaſis incruſtat ſale acido gratiſſimo; ſi liquida pars iterum ad dimidias exhalat, nova incruſtatio ſuccedit; ſal hoc blande ſiccatum eximium in re medica commodum præſtare poſſet (Simon. Paulli *Quadripart. bot. p.* 118.). Cum hoc aliiſque acidis ſuccus Berberum commune habet, quod ſitim ſedet, refrigeret, putre-

di-

dinem refrænet. Eximia igitur medicina in febribus continuis quibuslibet, præcipue bilioſis & putridis, necnon chronicis morbis, in quibus labes bilioſa vel putrida humorum ſubeſt, ut ſcorbuto, alvi profluviis. Si præſto eſt ſuccus, mixturis potulentiſque in hisce morbis addi poteſt. Scite Aegyptiis in uſu fuit, macerare fructus in duodecupla quantitate aquæ cum ſeminibus nonnullis Fœniculi (quæ pro varia corporis conditione & abeſſe poſſunt) vel fruſto panis, & demum liquidum cum ſaccharo vel ſyrupo grato commiſcere & pro potu propinare, eo conſilio febrem, quam peſtiferam vocat, comite immoderata diarrhœa bilioſa, ipſe Proſper Alpinus (*Med. Aegyptior. p.* 253.) eluctatus eſt. A ſimili morbo ſimili fere medicina, ſcilicet ſyrupo Berberum aqua fontana diluto, ſeſe liberavit Simon Paulli (*Quadrip. bot. p.* 118.). In vulgari praxi medica vix præterquam ſub præparatorum infra ſignificandorum forma acidum Berberum uſu venit.

Baccæ prout ſaccharo conditæ inſtar cupediarum ſervari a fœminis ſolent, ægros pariter ac ſanos reficiunt. Tædioſus labor eſt racemos integros condire, utpote quum acu ex ſingulis baccis acini eximendi ſint: quod ſi factum eſt, vel ſyrupo ſuo relinquuntur, vel furno calido, donec rigeſcant, ſiccantur, dein pulvere ſacchari conſpergendi ulteriuſque ſiccandi. Sicque vel placentis adjiciuntur vel inſtar acetarii ſunt vel menſas ſecundas intrant. Gelatina pariter, ex ſucco & ſaccharo, in culinis baccæ notæ ſunt, & bellaria varia ornant ſua rubedine acoreque gratiora palato reddunt. Siccatæ pomis vel cydoniis coctis additæ ſaporis gratiam augent. Spiritum vini fermentatione prægreſſa ſuccoſæ baccæ erogant. Denum nec hoc reticere convenit, quod ſuccus acido Citri in potu Punch ſubſtitui poſſit, quod potulentum ſimul jucundum colorem adſciſcit (Vid. *Vet. Acad. Handl.* 1749. *p.* 66.), & in ſcorbuto & calculo opem promittit.

Cortex medius) ſubamarus & auſterus eſt, coloris flavi. Purgandi vis illi adſcribitur. Eo fine cum vino albo infuſo facta eſt (Cluſ. *rarior. plant. hiſt. lib.* 1. *p.* 121.). In ictero quoque aliquam celebritatem nactus eſt, ſive de ramis ſive de radicibus deglubitus fuerit; nimirum vel cereviſia coctus vel vino albo perfuſus (ad ipſam experientiam Raii in *Hiſt. pl. vol.* 2. *p.* 1605.).

Lanam hic idem cortex flavo colore tingit. Et corio Saſian euadem colorem impertit. Colore viridi autem inficitur corium, ſi primum decocto luteo corticis Berberis imbuitur, donec flavum omnino evaſerit, dein, poſtquam exaruerit, toties immergitur ſolutioni ex Indigo cum acido

Vitrioli, ut colorem grate viridem recipiat (*Technol. Taſchenbuch* 1786. *p.* 292.).

PRÆPARATA.

Rob Berberum (*Ph. Würt. p.* 163. Ex ſucco baccarum & ſaccharo ad mellis denſitatem coctis. Gelatina Berberum) *Ph. Edinb. p.* 66. (quæ neſcio cur una cum aliis gelatinis ſimilibus omiſſa ſerioribus ejus editionibus) differt modo majori ſacchari quantitate. Mixturis, Julapiis, Ptiſanis in morbis acutis ſcite admiſcetur. Additamento ſacchari nova vis exſurgit, ſcilicet blande reſolvens.

Syrupus) *Ph. W. p.* 204. Miſcela eadem ac Robis, ſed plus ſacchari continet, & fluvidior eſt. Virtus ex dictis patet.

Rotulæ) *Ph. W. p.* 164. Trochiſci) etiam dicuntur. Parantur ſucco depurato ſuperaffuſo pulveri ſacchari calefacto, & hiſce abſque coctione in conſiſtentiam tabulati redactis & in rotulas effuſis. Piſtores dulciarii plerumque parant, quum cupediarum ſpecies ſint. Ab Avicenna jam laudati. Sitim æſtate egregie reſtinguunt ore retenti. Gratiæ cauſa pulveribus ſalinis admiſcentur; virtutem horum refrigerantem antiſepticam nonnihil ſimul adjuvant.

TRAPA.

LINN. *Syſt. veg. p.* 136. *Gen. pl. p.* 62.

Pharm. TRIBULUS AQUATICUS s. NUX AQUATICA.

435. *TRAPA NATANS*; nucibus quadricornibus, ſpinis patentibus. Linn. *Syſt. veg. ed.* 14. *p.* 163. Tribulus aquaticus C. B. Icon optima: Regnault *Botan.* La Macre ou Chatainge d'Eau. Planta annua, in ſtagnis lacubuſque multis Europæ auſtralis regionibus ſpontanea. Facile propagatur nucibus ad oram piſcinarum immiſſis, quod in piſcina luci Caſſellani, Ave dicti, bene ſucceſſit.

Nux) quadrangulari ovata, bruna, inſtructa corpore ſupra prominente & dupli cornuum pari, patente, craſſo, ſibimet oppoſito, quorum inferius brevius, ſuperius longius. Sub aqua ad maturitatem pervenit. *Nucleus* quadrangularis, convexus, ſubcompreſſus, lateribus inferioribus majoribus, ſuperioribus minoribus, angulis obtuſis. Hic ipſe dulcis farinoſus eſt, inſipi-

pidior caſtaneis. Hinc Thraces panem prædulcem inde pararunt, ſed ſalvum conſtipantem (Dioſc. *Mat.med.lib.4.cap.15.* Plin. *lib. 22. cap.* 10. *ed.* Dalech. *p.* 1029.). Simili ſcopo nuclei & in pultem cocti Lemovici (Chomel *Uſuelles vol.* 2. *p.* 342.) & in Carinthia adhibentur (Hall. *Hiſt. ſtirp. Helv. a.* 527.). In Saxonia, ubi copioſe Trapa creſcit, nuces inter alia alimenta in forum transferuntur ibidemque inſtar Caſtanearum aſſantur, & nuclei cum quibuſdam cibis coquuntur (Münchhauſen *Hauſvat. vol.* 3. *p.* 858.). Attamen flatibus & doloribus colicis moleſti eſſe cenſentur. Sunt &, qui crudos ingerunt.

Hocce œconomico uſu omni ætate magis claruerunt, quam medico. Et fatendum, non injuſte excludi ex medicamentorum cenſu. Quis hodie confidet ejus vi lithontripticæ vel conſtipanti in diarrhœa & mictu cruento? Nec cataplaſma inde paratum in inflammationibus (Dioſcor.) aliquid peculiare habet. Conſule de hiſce amplius, Kirchmayeri & Pielenhuberi *Diſſ. de Tribulo aquatico. Witteb.* 1692.

Unguentum Agrippæ) *Ph. W. p.* 239., quod hodie fere exulavit, Tribulos aquaticos, neſcio quo fine, recipit. Laudatur in alvi ſegnitie & tumoribus duris.

ORDO XXXIX.

TRICOCCÆ.

EUPHORBIA.

LINN. *Syſt. veg. p.* 373. *Gen. pl. p.* 243.

Pharm. EUPHORBII *Gummi ſ.* EUPHORBIUM.

436. EUPHORBIA OFFICINARUM; aculeata nuda multangularis, aculeis geminatis Linn. *Spec. pl. p.* 647. Euphorbium cerei effigie, caulibus craſſioribus ſpinis validioribus armatum Commel. *Hort. Amſtel. tom.* 1. *p.* 21. *tab.* 11. Sebae *Theſaur. tom.* 1. *p.* 29. *tab.* 19. *fig.* 2. Regnault *Botan.* l' Euphorbe. Suffrutex in Africa ſpontaneus. Hancce ſpeciem quidem ſignificavi tanquam matrem Gummi dicti, quoniam, poſt Ruyſchium & Kiggelarium (in *Obſervat. ad Commel. Hort. Amſtel. l. c.*), quibus planta hæc plus quam ſemel una cum Gummi fruſtulis ex locis arenoſis & deſertis Africæ urbi Sale vicinis transmiſſa, item poſt Dodonaeum, Linneus in *Materia Medica* 1749. eandem hocee titulo indicavit.

Ipſe tamen in ſeriori libro (*Spec. pl.* 1762.) illud *Euphorbiæ antiquorum* adſcripſit, quæ eſt E. aculeata ſubnuda triangularis aculeata ramis patentibus *Sp. pl. tom.* 1. *p.* 646. Schadida-Galli Rheed. *Hort. malab. tom.* 2. *p.* 81. *tab.* 42. Et in hæ quidem ſententia utrumque Commelinum anteceſſores habet. Hinc Jo. Commelinus plantam Euphorbium antiquorum verum in *Hort. Amſtel. tom.* 1. *p.* 23. *tab.* 12. dixit, & hoc pro argumento, ex iſta ſpecie eſſe, habet, quod fruſtula flores & capſulas ſeminales hujus plantæ inter gummi ſibi ex Barbaria allatum invenerit. Caſparus Commelinus (*Prælud. botan. p.* 9. 17. Conf. J. Commel. nota ad *Hort. Mal. l. c.*) quoque multis demonſtrare conatur, hanc ſpeciem eſſe veram.

Sed nominanda & tertia ſpecies ſcil. *Euphorbia canarienſis*; aculeata nuda ſubquadrangularis, aculeis geminatis Linn. *Spec. pl. p.* 646. Tithymalus aizoides fruticoſus canarienſis aphyl-

aphyllus quadrangularis & quinquangularis ſpinis geminis aduncis atro-nitentibus armatus Commel. *Hort. Amſtel. tom.* 2. *p.* 207. *tab.* 104. Ex hoc inſularum Canarienſium frutice Gummi Euph. in Angliam transfertur (Miller's *Gardiners Diction. ed.* 8. *Euphorb. Spec.* 2.). Stirps in patria altitudinem viginti ſupraque pedum aſſequitur.

Sic igitur ſuccus ejuſdem naturæ ex diverſis ſpeciebus obtinetur; & quidni etiam ex pluribus colligi poſſet? Etenim hiſce, ut reliquis Euphorbiis, ſuccus albus lacteus acris ineſt, qui qualicunque læſione mox prorumpit. Quod Gummi Euph. nomine ſervamus eſt gummi reſina, prægreſſa caudicis vulneratione liquidi forma exundans, & ſenſim caloris ſolaris ope concreſcens in guttas vel lacrymas formæ multiplicis, piſi ſupraque magnitudinis, intra quas nonnunquam ſpinæ ſemina vel aliæ partes vegetabiles reperiuntur, dum aliæ omnino cavæ comparent. Circa ſpinas ſuccus ſeſe plerumque condenſat, unde lacrymæ deciduæ ex ſpinis perforatæ, & quum ſpinæ plantæ geminæ ſint, ſæpiſſime duobus foraminibus diſtinctæ conſpiciuntur (Berg. *Mat. med. p.* 389.). Arena, terra aliiſque heterogeneis ſubinde inquinatum comparet. Externe coloris pallide lutei vel rufeſcentis eſt, interne albi. Transfertur ſaccis coriaceis. Ab itineratoribus expectamus, ut curatius, quam hactenus factum, collectionis modus explicetur. Si Dioſcoridi (*Lib.* 3. *cap.* 96. Cfr. Plinius *lib.* 25. *c.* 7.), qui per partes rem enarrat, fides, ovillis ventribus arbori circumligatis, excipitur lac, quod ex caudice e longinquo contis vel haſtilibus vulnerato effluxit.

Odor gummi hujus nullus, item ſapor, poſtquam linguæ applicatum, initio nullus, mox tamen pungens urenſque; diutius ore retentum vel maſticatum acrimonia ſua partes contactas inflammat, corrodit, exulcerat. Pulvis ejus nares alluens ſternutationem vehementem & repetitam, quin hæmorrhagiam narium & hæmoptyſin, excitat. Quamobrem, dum illud in pharmacopoliis contunditur, opus eſt. Oportet ſimul bene, obvelare & avertere faciem, ne veſiculas & phlogoſes concipiat. Ita ex pulvere, lecto mala mente inſperſo, in ancilla ſternutario valida, pruritus inſignis, dolores, veſicæ inflammatioque vehemens & intumeſcentia pedum ſubſequuta (Pyl *Aufs. und. Beobacht. a. d. gerichtl. Arzneyw.* 1. *Samml. p.* 77.). Plura indicia acrimoniæ etiam ſub externa applicatione Euphorbii ſeſe exſerentis infra, de uſu ejuſdem chirurgico commentaturus, tradam.

Ardet candelæ admotum facile flamma lucida fumante. Æquali fere proportione reſina & gummi illi inſunt (Neumann *Chymie vol.* 2. *pars.* 2, *p.* 419.). In reſina vero præcipue cauſticum latere videtur. Nam tinctura ſpirituoſa, mi-

minima licet quantitate deguſtata, tam acris eſt, ut mucilaginoſa & oleoſa vix intra horæ ſpatium ardoris ſenſum exſtinguere poſſint; & extractum inde paratum pari quin majori acrimonia inſtruitur; quum contra ea infuſum aquoſum ſaporem modo amarum & leniter acrem excitet, & denſatum in extracti formam pari modo ſeſe habeat. Memorabile quoque, quod vapores, qui ſub exhalatione infuſorum ſeſe diſpergunt, naribus excepti pruritum & ſternutationem cieant, unde partim volatilis naturæ acrimoniam iſtam eſſe colligitur (Cartheuſ. *Fund. nat. med. tom.* 1. *p.* 494.).

Sponte jam patet, internum Euphorbii uſum periculo plenum eſſe. Sed confirmant id infortunia, ſpecialibus caſibus ſubnata. Obiit quidam, cui empiricus illud imprudenter exhibuerat, dyſenteria eodem die (Alex. Benedictus *Pract. lib.* 10. *cap.* 17.). Virgo venuſta ſeni decrepito, ſe invita, deſponſata ad mortem ſibi conciliandam pulverem Euphorbii ingeſſit, unde dolores ventris atrociſſimi, hypercatharſes cum vomitionibus frequentiſſimis, ſingultu, ardore ventriculi & faucium ſitique inexſtingulbili, tandem ſudores frigidi & animi deliquia: ex quibus anguſtiis tamen arte emerſit (Timaeus a Guldenklee *Oper. ed.* Rivin. *p.* 277.). Nihilominus tamen quidam illud præcipere auſi ſunt, & inſtar draſtici, quod pituitam, ſed potentius aquam, ſubduceret in iis, quibus venter nimis contra alia mitiora torpet, vel ut loqui amant, friget, in hydropicis præcipue admiſerunt. Ita Aëtius (*De re med. lib.* 3. *c.* 54.), Actuarius (*De medicam. compoſ. ed.* Ruellii *p.* 122.) & Arabes nonnulli. Galenus & Dioſcorides tacent de vi ejus purgante. Omnes tamen, qui ore captum concedunt, cautionem ſummam injungunt & connubium cum iis, quæ acrimoniam ejus frangere valent, vel prægreſſam mitigationem deſiderant. Hanc ipſam tentarunt oleo amygdalino, ſucco Citri, phlegmate Vitrioli, Maſtiche, Croco, Tragacantha melle aliiſque bene multis ſecundum varium de ejus natura conceptum (Conf. Pechlin. *de purgant. p.* 238. Neum. *l. c. pag.* 416.). Sed ejuſmodi correctiones vel non ſufficiunt, vel, ſi ſufficiunt, ipſam vim medicaminis deſtruunt. Minuere doſin vel rite illam diluere, aliis exemplis artis eſt. Aſt nondum comprobata vero doſis eſt. Ad grana decem permittit Sennertus, alias non ineptus ſubdolæ Euphorbii vis judex (*Oper. tom.* 1. *&* 2. *p.* 742. *tom.* 5. *&* 6. *p.* 278.); a grano uno ad octo cum ſemiſſe concedit Heurnius (*Psax. med. p.* 508.); a granis duobus ſex vel octo Geoffroy (*Mat. med. Traité tom.* 4. *p.* 210.). Omnibus hiſce audacior eſt Fallopius (*Oper. p.* 137.), qui, præceptoris ſui Macheſii auctoritate & propria experientia ductus, non dubitavit Euphor-

phorbii vetuſti drachmam unam, rarius ſcrupulos quatuor, dare. Mixtum Caſſia mitius deprehendit quam ſolutum, qua forma ſitim intolerabilem & evacuationem largiorem creavit. Sed præſtat uſum internum ejuſdem omnino negligere.

Nec magis in catarrho vel colluvie capitis ſeroſa naribus illud in pulverem redactum attrahere convenit, etiamſi exigua modo quantitate aliis remixtum. Nam exempla adſunt inflammationis violentæ & periculoſæ inde ſubſequutæ (Lewis *M. m. p.* 268.).

Attamen non omnino excludi a medicaminum cenſu Euphorbium debet. Magni faciendum eſt in carie oſſium ad ſeparandam vitioſam partem ſive exfoliationem ejuſdem, quam vocant, perficiendam. Hacce virtute jam antiquitus inclaruit (Dioſcorid. *l. c.*). Multumque experti tribuunt ei ſerius Hildanus ſtudio deditaque opera de illo exponens (*Obſ. chirurg. Cent.* 2. *Obſ.* 92. *p.* 169.) & Fallopius (*Lib. de ulcer. cap.* 22. in *Oper. omn. p.* 689.), item recentiores varii auctores celebrati nominis, Heiſterus (*Inſtit. chir. p.* 372.), Platnerus (*Inſtit. chir.* §. 1059.), Theden (*Neve Bemerk. a. d. Wundarzn. vol.* 2. *p.* 47.). Non in omni carie, ſed profundiori aut vetuſtiori tantum requiritur (Heiſter.). In cancro oſſium, qui facile ex contuſione oſſium ſquamoſorum oritur, præcipue conducit (Theden). Dioſcoridis præconium, quod una die oſſium ſquamas removeat, jam redarguit Hildanus; nec niſi poſt plurium hebdomadum ſpatium aliquando ſcopo potitus eſt cel. Theden. Inſpergitur vero ejuſdem pulvis ſingulis vel alternis diebus vel alcohole ſolutum applicatur. Caſu difficiliori miſcela ſalis ammoniaci & Euphorbii prodeſt (Theden). Quibuſdam connubium cum radice Ireos Florent. vel Ariſtolochiæ rotundæ vel aliis ſimilibus placet. Probe vero ante applicationem ejus labia vulneris obtegi debent, ne ſtimulus ejuſdem vicinas partes molles dolore & inflammatione offendat.

Raro vel nunquam hodie amplius partibus mollibus in affectionibus paralyticis, atrophicis vel rheumaticis, linimenti vel unguenti forma, applicatur. Non deſtitui tamen efficacia in hiſce ob ſtimulum ſuum, quo nervos velicat, humores attrahit ſimulque ſpiſſos & viſcoſos ſolvit, confitendum eſt. Ita emplaſtro exceptum veſicatorii vim exercet. Unicum *præparatorum* ex Euphorbio, quod in noſtris pharmacopœis ſupereſt.

Oleum Euphorbii (*Ph. W. p.* 123. eſt ex Euphorbio oleo Cheiri & vino, quod in paralyſi & atrophia membrorum commendatum, virium proxime commemoratarum ſimul documentum præbet.

Cæ-

* * *

Cæterarum ſpecierum hujus generis, quæ officinas intrarunt, vis ex dictis facilius intelligitur. Variant auctores medicamentorum doctrinam tradentes harum tam numero quam ſelectu. Nec certe definiri poſſunt eæ, quarum mentio apud Veteres (Vid. Dioſc. *lib.* 4. *cap.* 165. Plinius *lib.* 26. *cap.* 8.) nomine Tithymalorum fit. Omnes turgent lacte, vel magis vel minus acri. Quod quædam ſpecies deſtitutæ acrimonia viſæ fuerint, forſitan a breviori juſto applicatione provenit. Veteres utebantur ſucco lacteo, quando per alvum aqua pituita biliſque fortius trahenda, vel vomitiones excitandæ, ſed poſca vel aqua mulſa mixto, vel alio additamento aliaque ratione mitigato. Extrinſecus ad capillos tollendos, item ad delendas veruccas, lichenes, pterygia, adhibuerunt, & contra odontalgiam denti dolenti eundem inſtillarunt, ut taceam alias virtutes, quarum fides magis ambigua. Folia, radix, ſemina quarundam ejdem ſcopo ſub varia præparatione & additamento idonea viſa. Hodie & parcior longe ſpecierum numerus in officinis proſtat, & quæ medico ſcopo præbentur, vix niſi a mulomedicis vel hominibus, quorum natura vi aſperioris cœli vel rudioris vitæ generis contra mitiora induruit, in uſum trahuntur. Experimentis tamen recentioribus evincitur, poſſe arte ita mitigari, ut abſque noxa ore ingerantur. Significare omnino fas eſt ingenioſa iſta cll. virorum Coſte & Willemet (*Eſſais ſur les plantes indigenes medicinales* p. 13. *ſqp.*), de quibus tamen optandum fuiſſet, ut ne plures ſpecies hujus generis junctim, ſed ſingulas ſeorſum, exploraſſent. Fuerunt vero hæ Euphorbia Eſula, Helioſcopia, Peplus, exigua, dulcis, Cypariſſias, paluſtris, Characias. Harum caulis vel ramorum cortex aceto vel ſucco Citri maceratus & in pulverem redactus a quindecim granis ad triginta, imo ſemel ad quadraginta datus ſeptem hominibus, quos inter fuerunt ruſtici leucophlegmatici, fœminæ ictericæ obſtructioneque menſtruorum laborantes & duo epileptici, unde pluries quidem emeſis & alvi purgatio ſed abſque nimia violentia vel aliis malis comitantibus ſubſequuta. Placuit pulveri huic ſemper cremorem Tartari, Cinamomum & Caryophyllos admiſcere & juſculum carneum pro vehiculo ſorbillare (*l. c. p.* 17.). Folia, radix & cortex caulis harum Euphorbiarum mediocriter torrefacta minori efficacia vim exſerunt. Nam in tribus infantibus quindecim annorum nonniſi triginta grana vomitum excitarunt, dejectiones vero alvinæ ſatis bene ſucceſſerunt, & in arthritico annorum ſexaginta abſque debilitatione nec violenter effectus ſeſe declaravit (*l. c. p.* 18.); pro

pro vehiculo autem fuit cyathus Theæ cum ſucco Citri. Modica quoque tantum evacuatio utriuſque generis fit pulvere harum plantarum aere libero ſiccatarum cum ſaccharo ingeſto; id quod in octo ruſticis robuſtis febre tertiana laborantibus ſtudio deditaque opera exploratum eſt. Sed præſtat eligere magis fida emetica & purgantia, nec correctione prævia indigentia.

Funeſta Euphorbiarum vis ſub applicatione externa quoque ſeſe manifeſtat, cujus rei paſſim in hac commentatione exempla occurrunt. Ita ex ſummitatibus Euphorbiæ Eſulæ Linn. abdomini ab homine militiam detrectante applicatis mira abdominis. quin totius corporis intumeſcentia enata eſt, ſuperveniente ſphacelo, quo miſere periit. In alio ex eadem herba applicata ſcrotum intumuit ſub atrocibus doloribus, ſed de periculo tamen emerſit. (Scopoli *Fl. Carn. ed.* 1. *p.* 435.).

Specialius jam aliquot Euphorbiæ olim uſitatiores conſiderandæ.

Pharm. CATAPUTIÆ MINORIS *Semina.*

437. *EUPHORBIA LATHYRIS;* umbella quadrifida, dichotoma, foliis oppoſitis integerrimis Linn. *Spec. plant. p.* 655. Lathyris major C. B. Icon: Regnault *Botan.* l' Epurge Jo. Mill. *Illuſtr. Syſt. ſex.* Planta biennis in Italia, Gallia ad margines agrorum, item in Helvetia, paſſim obvia.

Semen) latet intra capſulam tricoccam trilocularem, in quovis loculo ſolitarium, ut in hoc genere commune eſt. Ipſum iſtud ovatum eſt, ſemine Cannabis majus, altero extremo oblique truncatum, conſtans ex teſta bruna rugoſa fragili & nucleo albo oleoſo. Pauciſſima cum ſeminibus Cataputiæ majoris ſ. Ricini communia facie externa habet, ut mirer communionem nominis illis tributam. Sapor nuclei meo experimento initio mitis, poſtea nonnihil modo acris; teſta inſipida.

Experimento ſingulari in cane moloſſo drachmæ quidem duæ ſeminum crearunt modo tres vel quatuor alvi dejectiones non fluidas, forſitan quod vetuſtatem nimiam ſubierunt (Sprögel *Diſſ. experimenta circa venena p.* 12.); ſed ſub aliis experimentis ſimilibus in brutis captis vehementer ſurſum & deorſum purgaſſe teſtatur Hallerus (*Hiſt. ſtirp. helv. n.* 1044.). Quid in hominibus præſtiterint, inquirentibus moleſtum diſſidium obvenit. Sunt enim, qui abſque ullo periculo dari poſſe contendunt. Ex Antiquis huc refero Dioſcoridem (*Lib.* 4. *c.* 167.), qua grana ſeptem vel octo, & Ruſum Epheſium (*de purgant. p.* 18. *ed.* Clinch), qui grana decem conceſſit. Petrus Caſtellus (*Emetica ubi agitur de vomitu*

mitu & vomitoriis in Hall. *Bibl. pract. tom.* 2. *p.* 484.) vero una cum patre ſuo illis in familia & in aliis uſus inde vomitum cieri vidit, etiam in ſœmina gravida abſque malo effectu, doſi ad grana triginta uſque aucta ex ovi vitello. Exemplum quoque medici Angli narratur, qui ſaporem eorum gratum invenit, nec acrem, & qui ipſe ad alvum eluendam iſta ingeſſit (Alſton *Mat. med. vol.* 1. *p.* 444.). Et ſine dubio hæcce (Granies de grande epurge) intelliguntur, quæ apud ruſticos adhuc in Gallia ad duodecim vel viginti grana pro alvo ſolvenda uſu veniunt, etſi nonnihil rudius operantur (Coſte & Willemet *l. c. p.* 19.). Alii rurſus & auctorum qnidem maximus numerus atra carbone notant eadem: & meretricum iiſdem facta tentamina ad expellendum fœtum memorant, plerumque tamen fruſtranea. Indagandum igitur ulterius, an doſis tantom in vitio fuerit, item anne a vi aliarum ejus partium draſtica & ſortiter emetica præpropere ad ſimiles effectus ſeminum concluſum fuerit. Etenim venenatas etiam alias ſtirpes in quibuſdam partibus ſubinde inſontes eſſe, multis aliis exemplis palam fit. Ex ſucci foliorum hujus Euphorbiæ ſcrupulo uno cum lacte feli infuſo mox ſuccuſſio capitis, tuſſis, ſternutatio, tremor convulſivus corporis, alvi purgatio & conatus vomendi fruſtraneus ortus (Sprögſl *l. c. p.* 12.). Sed præſtat omittere ancipitem medicinam.

Pharm. Esulæ Minoris *Radix*, *Cortex* (*radicis*), *Herba*. Esulæ Majoris *Partes eædem*.

448. 439. Vix utraque ſimul in officinis præſto eſt, ſed eligitur ea, quæ opportunitati loci maxime reſpondet. In Svecia eadem de cauſa Herba Eſulæ ex *Euphorbia Helioſcopia*, depicta in *Fl. Dan. tab.* 725. petitur; alibi aliæ ſpecies ſub eodem nomine ſuppetunt. Hinc & confuſio in dijudicandis viribus ſingularium Euphorbiæ ſpecierum paſſim notatis enaſcitur. Contrahendam igitur dictionem duco, ubi alii verboſe rem explanant. Linneus in Materia ſua medica modo Euphorbiam paluſtrem ſuam excitat. Sed auctores Pharmacopeæ Würtenbergenſis, item Helveticæ nominatim ſignificant Euph. Cypariſſiam Linn. & Hallerus (*Hiſt. ſtirp. helv. n.* 1047.) ad hanc virtutes illas medicas refert, quæ monimenta medica recenſent.

Eſula Minor offic. igitur in Syſtemate eſt *Euphorbia Cypariſſias*: umbella multifida dichotoma, involuccellis ſubcordatis, ramis ſterilibus, foliis ſetaceis, caulinis lanceolatis Linn. *Spec. pl. p.* 661. Icon: Jacquin. *Fl. Auſtr. vol.* 5. *tab.* 435. Pl. perennis, ad vias & in apricis Europæ temperatioris frequens.

Fo-

Foliorum) ſapor fertur eſſe idem ac Amygdalarum, ex quibus lac pro emulſione extractum fuerit & acrimoniæ expers (Tournef. *Hiſt. des Plantes vol.* 1. *p.* 262.). Nec ſucci ſponte ex herba exundantis ſcrupulus unus ullum incommodum feli majori attulit (Sprögel *Diſſ. de venen. p.* 14.). Attamen ex ſucco, palpebræ oculi clauſi applicato, inflammatio oculi & cœcitas nata eſt. (Ex Timeo Haller *l. c. n.* 1047.).

Radix) valde acris eſt ſenſumque hunc imprimit, quantitate etiamſi exigua deglutita, faucibus œſophago, imo ventriculo (Tournef.). Et hæc potiſſimum in uſum olim tracta. Corrigere nequitiam maceratione in aceto, item ſolutione cremoris Tartari tentatum. Radicem utriusque Eſulæ a granis ſex ad viginti in pulvere conceſſam cerno (Praevot. *oper. p.* 487.), imo audaciori adhuc conſilio corticem radicis a ſcrupulo uno ad drachmam unam (Tournef.), ad alvum fortius movendam. Frequens, qui olim apud ruſticos hoc fine uſus invaluit, occaſionem dedit illam Rhabarbarum ruſticorum vocandi. Extractum quoque ex cortice radicis torrefacto cum aceto paratum, vel ex pulvere torrefacto cum Oxymelle ſimplici inſpiſſato (Rulandus in Spinleri *Obſ. med. p.* 146.). Hoc ſolutum ſero lactis pro evacuatione alvina in connubio decocti baccarum Juniperi & ejuſdem ſeri pro potu conſueto aſciten deſperatum brevi ſanavit (Lentilius in *Miſc. nat. curioſ. Dec.* 2. *Ann.* 3. *p.* 155.).

Eſula Major offic. Hæc a botanicis vocatur

Euphorbia paluſtris; umbella multifida ſubtrifida, bifida, involucellis ovatis, foliis lanceolatis, ramis ſterilibus Linn. *Spec. pl. p.* 662. Tithymalus paluſtris fruticoſus C. B. Icon: *Fl. Dan. tab.* 866. Planta perennis, locis paludoſis auſtralioris Europæ creſcens.

Hujus quoque ſpeciei efficaciam peculiari narratione confirmare juvat. Scilicet in Ruſſia ſuccus ejus recens ingeritur pondere circiter quinque Solotnik (Solotnik unus paullo plus eſt, quam drachma una), & hujus defectu radix ſicca ad idem pondus, cui aqua calida infuſa, ut alvum purget. Violentius quidem hoc efficit & plerumque vomitum ciet, nunquam autem tormina creat & effectum ſuum uno quaſi impetu abſolvit. Sicque febres intermittentes obſtinatas, obſtructione viſcerum aliaque chronica mala curata fuiſſe, gens iſta ſibi perſuaſit (Pallas *Reiſe durchs Ruſſ. Reich vol.* 1. *p.* 36.). Contra febres intermittentes quoque radices hujus & E. verrucoſæ in Delphinatu uſurpantur (Villars *Hiſtorie des plantes de Dauphiné vol.* 1. *pref. p.* 6. *not.*).

GAMBOGIA.

LINN. *Syſt. veget. p.* 408. *Gen. pl. p.* 263.

Pharm. Gummi Guttæ vulgo, Gambogium, item Gambogia s. Gutta Gamba Angl.

440. *GAMBOGIA GUTTA*; Linn. *Spec. pl. p.* 728. Coddam-Pulli *Hort. Malab. tom.* 1. *p.* 41. *tab.* 24. quam quoad partem imitata eſt Blackwellia in *Herb. tab.* 392. Carcapuli Acoſtæ in Cluſ. *exotic. p.* 286. Arbor in Malabaria creſcens, procera.

1) Auctore Linneo de iſto Gummi ſic dicto ſeu ſucco concreto ſub hujus arboris nomine commentor, licet non inficiandum, ex aliis quoque arboribus ſimilem ſuccum elici. Carcapuli Acoſtæ fundere illum, jam notavit Hermannus in litteris ad cl. Syen additis *Horto Malab. loc. cit. in nota*.

2) Sed idem Hermannus (*l. c.*) quoque aliam arborem, eamque Zeylanicam, tanquam fontem ejuſdem indicavit, quæ illi dicitur *Arbor indica Gummi guttæ fundens fructu dulci rotundo, ceraſi magnitudine*; Carcapuli Linſchot. Confuſio utriuſque ingrata apud auctores varios occurrit, ſimilitudine ſucci deceptos. Kannakurka Grimmii (*Theſ. Laborat. Ceyl. p.* 109. ex Burmanno) hujus ſine dubio loci eſt. Hujus ſynonyma perſequutus eſt Burmannus (*Theſ. Zeyl. p.* 27.), ut tamen ſuppetat alia addere. Quantum ſentio, eadem eſt arbor, ex qua adhuc hodie Zeylonenſes Gummi guttæ colligere cl. König retulit, de qua hactenus nihil ſyſtematici comperimus, quam quod ſit arbor polygama fructu ceraſiformi eduli (Retzii *Obſ. bot. faſc.* 4. *p.* 6.). Plura brevi a Baroneto Banks, ut litteris mihi promiſit, ex iis, quæ Königius, paullo antequam vita decederet, illi retulit, expectamus. Caaopia Piſonis (*Ind. Hiſt. nat. & med. p.* 124.) forſitan cum hac, ſecundo loco dicta, convenit ſpecie, pariter lacrymam croceo-rubram exſudans. Nec differre videtur Groſſularia arborea gummifera flore albo intus tomentoſo Barrere (*Hiſt. nat. de la France equinoxiale p.* 56.). Sic igitur arbor hæc, quæ humilis deſcribitur, præter Zeylonam etiam Americam meridionalem patriam habet.

3) Piſonis arbuſculam Caaopia retulit Linneus Eques ad Hypericum bacciferum ſuum (primus in *Syſt. veg. ed.* 13. *p.* 582.) & huic & Hyperico cayanenſi Linn. ſuccum croceum adſcribens, filiuſque addidit (*Supplem. p.* 344.), fructum ſub cortice luteum eſſe, & ſuccum arte prolicitum & inſpiſ-

inſpiſſatum Gummi guttæ Americanum eſſe. Aliis dirimendum relinquo, an vere congruat cum ſtirpe a Piſone deſcripta.

Tædet in conjecturas de aliis ſtirpibus, paſſim tanquam fontibus hujus ſucci memoratis, memet immittere; hinc tranſeo ſtirpem a Bontio (*Hiſt. nat. & med. lib.* 6. *cap.* 57.) & aliam a Rumphio (*Herb.Amb.tom.*2.*p.*251.) ſignificatam. Nec refellere hodie amplius opus eſt eos, qui compoſitum ex variis ſuccis vegetabilibus Gummi guttæ olim arbitrati ſunt: e. c. ex ſucco Euphorbiæ cujuſdam & Scammonio, vel ex Scammonio, ſucco Chelidonii & Croco.

De collectione ſucci hujus ex Malabarica arbore pauciſſima comperimus. De iſta autem, ſecundo loco dicta, plura. Ex hac, inciſo cortice medio, præſertim quando florere arbor incipit, prorumpit forma liquida, poſtea indureſcens; quo vero tanto uberius proveniat, confert prope arborem ignes ſtruere, quorum potentia cortex dehiſcit majoremque lacrymæ copiam fundit (Piſo *l. c.*). Percuſſione corticis copioſe luteum iſtum ſuccum fundi ſenſimque ſponte coire, Grimmius (*l. c.*) auctor eſt --. Primum foliis quibuſdam excipi magniſque glebis in corbiculis ſibi invicem imponi & compingi, & ſic porro per totam Indiam transferri, ex narratione Maleyenſium quorundam Rumphius narrat.

Hactenus Gummi Guttæ hiſtoria ſuis lacunis non caruit. Certiora plurimam partem ſunt, quæ ſequuntur.

Eſt ſuccus gummi reſinoſus, qui ad nos forma placentarum largarum vel magdaleonum vel fruſtorum inſignium transfertur, coloris ex flavo rufi extus multo obſcurioris, nitens, friabilis, nonnihil pellucens, humectatus in pallidam flavedinem mutatur. Qui probæ notæ eſt, carere ſabulo aliiſque quisquiliis debet. Sapor initio nullus, ſed, ſi Gummi hoc diutius ore retinetur, acris cum ſiccitatis faucium ſenſu ſubſequo; ſalivam luteo colore tingit; odore omni deſtituitur. Candelæ admotum ardet flamma alba ſcintillante fuliginoſa & cineres aliquot griſeos relinquente. Arctus nexus obtinuit inter partes ejus reſinoſas & gummoſas; hinc aqua eandem fere quantitatem ſucci hujus ſolvit, ac ſpiritus vini rectificatus: ſpiritus tamen paullo plus ſcil. $\frac{1}{16}$ plus (Neum. *Chem. vol.* 2. *pars* 2. *p.* 439.). Color tincturæ ſpirituoſæ eſt profunde aureus, ſolutio vero aquoſa dilute lutea, turbida, & poſtquam refrixerit, reſinoſæ partis haud exiguum in fundum demittit. Adjumento autem ſalis Tartari perfecte aqua illud ſolvit. Alcali volatile additum ſpiritui vini, ut in ſpiritu ſalis ammoniaci vinoſo, eam omnino ſubigit, ita ut dein tam cum aqua quam ſpiritu vini arctiſſime ſeſe commiſceat.

Innotuit Gummi Guttæ inter Europæos primo per Cluſium (*Exotic. lib.* 4. *cap.* 8.), quid illud, ex Sinenſi regno allatum, a. 1603. acceperat.

Ab hoc inde tempore pictoribus quidem crebrius in uſu apud nos eſt, quam medicis. Attamen ſopitus eſt multiplici experientia, ſeriori præcipue tempore, metus, qui plurimorum animis de vehementia effectus in corpus humanum inſederat. Suſpectum enim pleriſque fuit, ac ſi, vel paucis granis datum, alvum violento nixu in torminum & flatuum connubio moveret ſimulque ſtomachum moleſto conatu ſubverteret. Abſtineri ideo vel omnino ab eodem juſſerunt, vel nonniſi ſumma cautione admittendum duxerunt. Exempla metus olim concepti præbent Boulduc (*Mem. de l'accad. d. ſc. de Paris* 1701. *p.* 132.). Neumannus (*l. c.*), Cartheuſerus (*M. m. vol.* 1. *p.* 599.). Löſecke (*Mat. med. ed.* 4. *p.* 69.), Alſton (*M. m. vol.* 2. *p.* 435.). Inde quoque profecta varia mitigandi hunc ſuccum tentamina. Huic fini conducere viſum eſt, illum in pulverem redigere, dein intra linteum pani calido aliquoties incluſum loco calido per nychthemerum reponere, hocque experimentum quater vel quinquies repetere; nempe mica panis prima vice adhibiti draſtica & emetica vi imbuta apparuit (Boulduc *l. c. pag.* 135.). Alii coctionem protractam & vehementem proficuam judicarunt (Neumann.). Quidam aceto (Piſo, Bontius V. infra *Ph. Würt.*) in eundem finem, vel ſucco Citri (Liſter *de hydrope* in *App. Op.* Morton *p.* 29.), vel cremore Tartari vel acidis mineralibus uſi ſunt, alii alcalinis, aromaticis, oleis æthereis rel. Nominatim miſcela cum mercurio dulci commendata eſt ad emeſin, alias facile ſubſequuturam, avertendam (Geoffroy, *Mat. med. Traité tom.* 4. *p.* 308.). Eandem virtutem exſpectare quoque datur a ſolutione in aqua cum alcali facta, vel ſpiritibus alcalinis edulcatis, qua ſcilicet miſcella in alvum modo & lotii vias virtus ſeſe exſerit (Lewis *M. m. p.* 290.). Cum ſale Tartari ſolutum vix alvum movet, ſed tanto potentius lotium pellit (Boulduc *Mem. l. c. p.* 132.). Reſinæ nominatim ſtimulus, quo vellicat, ineſt, unde ſolutio ſpirituoſa potentius purgat.

Verum ſola doſeos ſcita adminiſtratione & opportunitatis dijudicatione acquieſcere plerumque licet. Purgare alvum fortius & celeri effectu, & gentes exoticæ, quarum in patria colligitur ſuccus, & Europææ norunt. Solet hunc effectum plerumque una vel altera emeſis, niſi provideatur, comitari. Quin hæc ipſa ne tum quidem deficit, quando naturæ vitio purgandi vis ſuccedere renuit. Nimirum in morbo ſpaſmodico epidemico grana tria vel quatuor virtute orba exſtiterunt, & major doſis aqua ſoluta ſemper vomitum creavit (Taube *Geſchichte der Kriebelkrankheit p.* 187.).

Re-

Repetitione quoque per plures dies facta ſenſim vomendi conatus perit, & blandius in univerſum operatur, ſi copioſo liquore diluitur (Geoffroy). Non hominibus autem modo alvum movet, ſed & brutis, & eodem ſpatio temporis ſolutum, ac ſolidum in bolo. Experimenta capta ſunt in vervecibus, quibus ſcrupuli duo ſæpe inanes, doſis drachmæ unius ſufficit, drachmarum duarum autem læthalis fit. Effectus vero poſt 24. horas circiter incidit (D' Aubenton in *Mem. de la Soc. de Med. de Paris tom.* 4. *p.* 260.).

Inclaruit jam dudum in hydrope, ſive ad purgandi virtutem, ſive ad alias ſimul, quarum haud obſcura in aliis morbis veſtigia deſunt, reſpectum fuerit. Ad humores aquoſos ſine moleſtia evacuandos doſi quindecim ad viginti granorum in India adhiberi conſuevit (Cluſius *l. c.*). Familiare fuit in hydrope Hechſtetteri (*Obſ. medic.* 1624. *p.* 181. *ſq.*) remedium, cujus inter alias formulas ſimplicitate ſeſe mihi commendat hæc, qua G. Guttæ grana quatuor ad tredecim cum drachmis duabus ſyrupi Cinnamomi data. Ad hanc virtutem quoque tempeſtive animum advertit Lottichius (*de Gummi guttæ ſeu laxativo Indico*, Franc. 1626. quem librum perluſtrare mihi non contigit), qui experimentorum variorum meminit a medicis ſui temporis cum hacce medicina ſuſceptorum. Media quaſi via prodit Liſterus (*l. c.*), quem quidem nunquam illius remedii in hydrope pœnituit, qui adeo hydropicam vetulam tibiis valde exulceratis eo ſanavit, ſed incertitudinem dolet, qua humores trahat, & tormina conjuncta, quibus tamen præparatione varia hujus ſucci obviam ire tentavit. Hoſce vero qui ad audaciam tanquam proniores accuſaverit, fiduciæ tanto plus dabit medicis recentioribus ſcientia & fide inclytis. Inter quos inſigni voluptatis ſenſu ſemper nomino Werlhofium (*Oper. ed.* Wichm. *p.* 777. *not.*), qui in hydrope anaſarca & aſcite ad eliminandam aquam draſticis uſus, Gummi Guttæ potiſſimum elegit per ſe pauxillo ſacchari nuptum a granis duobus ad viginti pro ratione morbi, ſexus, ætatis, nullo fere habito ad viſcerum robur reſpectu, niſi quod pro ſtomacho teneriori ut emeſi præverteret. Gummi hoc vitello ovi ſolveret adjecta Cinnamomi aqua. Major doſis vel ſemel de die oblata, vel ſæpius eodem die minores granorum duorum. Sicque ad perfectam ſeri ſtagnantis eliminationem perrexit, quippe quum nec tempore protracto concoctionis præſidia deſtrueret, nec, ut alia draſtica, tormina cieret. Præmiſſis blande reſolventibus & mitioribus purgantibus tandem procedit ad G. Guttæ cel. Lentin (*Beob. von Krankb. am Oberharz p.* 118.), quod ſaccharo & aliquot guttis olei ætherei tritum ad 10., 15., 20. grana ſemel bis vel ter de die capi jubet. Quin fuſior, ex errore omni bihorio ejuſmo-

modi pulverem aſſumens, poſt dejectiones alvi ſrequentiſſimas & fluidas intra octiduum valetudinem priſtinam recuperavit. Paullo ante vero & ſub effectum fricari abdomen, & aquam gelidam, in qua tantillum cremoris Tartari ſolutum, ſuperbibi curat. Reſtringit uſum ejuſdem cel. Quarin (*Animadverſ. pract. p.* 155.) ad eos, quorum humores, viſceribus integris nec viribus nimis fractis, glutinoſi & tenaces exiſtunt.

Sunt & morbi, in quibus hic ſuccus reſolvendi efficacia prævalere videtur, etſi in hiſce non eam celebritatem ſibi acquiſivit, ac nuperrime dicto. In aſthmate puerorum quadriennium ejus grana tria cum oxymelle exhibita, unde pituita ſtertorem antea excitans cum vomitu rejecta fuit, (Hechſtetteri *Obſervat. med. p.* 187.) ----. In Ictero profuit, infuſioni rhabarbarinæ cum aqua Cinamomi factæ addere Gummi hujus grana ſex pro doſi (Id. *l. c.*) ----. Febrium intermittentium remediis quoque annumeratur. Eo non minus nomine illud adhibuit in febre Hechſtetterus (*l. c.*). Uſu vero apud Turcas crebriori edoctus Linneus Eques, quum medicus claſſis Regiæ eſſet, multos ab hiſce febribus ejus ope liberavit (Tillaei *Diſſ. de febr. intermitt.* in Linn. *Amoen. accad. tom.* 9. *p.* 168.

Quicquid horum horum ſit, fateor in harum virtutum recenſu in omnia momenta recte definita eſſe, quæ invitare alios ad imitationem poſſent, vel, abſque proprio limatiori judicio, adminiſtrationem ſucci hujus concedere.

Noſtra ætas præprimis ſubſtitit in ejuſdem contra tæniam æſtimando pretio; in qua ſubigenda ſæpiſſime draſtica alia opportuna eſſe conſtat, ea præcipue, quæ aquæ eluviem copioſam poſt ſe trahunt. Non noviter tamen anthelmintica hæcce virtus de Gummi noſtro detecta; nam jam a. 1652. Spindlerus (*Obſ. medic. p.* 3.) notavit, fœminam granis decem pulveris Gi. Guttæ capitis vermem latum evomuiſſe. Sed opus fuit in ancipiti medicina ad fiduciam inculcandam auctoritate viri, cui vita ſaluſque aliorum æque ſibi chara ſemper erat, ac propria, alieni omnino a gloriolæ ex audacia vel feſtinato experimento aucupio. Multum igitur commercio ſuo litterario & conſuetudine cum medicis præſentibus, laborum ſociis, ad hocce Gummi in tænia tentandum contulit Werlhofius; poſt mortem ejus autem medendi rationem medicis publice declaratam ab editore voluminum junctim impreſſorum (cel. Wichmann in Werlh. *Oper. p.* 735. *not.*) accepimus. Nonniſi pauxillo ſacchari miſtum illud ad grana uſque viginti in aqua utrique ſexui præcipit, nec ſibi ab ullo incommodo metuit, ſed vigorem recuperatum poſtridie jam animadvertit. Caſu obſtinatiori die ſequente eandem doſin repetere opus fuit, imo tertiam ali-

aliquando tertio die, donec tæniæ exilius extremum ſuo cum nodulo eliminaretur. Sicque numeroſis ægris, ſive tænia lata Linn. ſive tænia Solio L. vel, ut cel. Pallas eandem vocari maluit, cucurbitina, corriperentur, ſubvenit. Ejuſdem ſucci granis decem per tres dies mane, Werlhoſio ſuaſore, ingeſtis multas tæniarum portiones ac filamenta, & inter alia tæniam exiguam digiti circiter longitudinis (quæ omnia ad tæniam latam pertinent, ſi figuræ adjectæ fides) expulſam deſcribit cl. Kaltſchmidt (*Progr. de taenia*, *Jen.* 1766. *p.* 4.). Commode & in bolos cum extracto Gentianæ redigitur; ea forma ad grana decem uſque pro doſi bis de die datus, & poſt unius vel duorum vel plurium dierum intervallum hocce modo repetitus in navis magiſtro, qui fruſtra pulverem ſtanni aliaque vulgaria vermibus inſeſta uſurpaverat, copioſas alvi dejectiones excitavit & excretionem vermium cucurbitinorum mortuorum, quin ipſius tæniæ creavit, unde ſenſim iteratione medicationis hujus commodis temporibus facta a tænia liber evaſit. Cl. Biſſet (*Medical Eſſays and Oaſervat. p.* 188. *ſq.*), qui hanc ſingularem curationem direxit, verum & infallibile quidem tæniæ remedium indicat; ſed æquius ejus pretium conſtituens ſummus Werlhoſius (*l. c.*) excidiſſe ſpe ſua nonnullos fatetur, ut quibus ne articulus quidem tæniæ inde ſeceſſerit, quum tamen in hiſce ſponte, neglecto pharmaco, prodierit. Proficuum autem eſt, decumbere lecto, donec purgans hocce effectum ſuum exſerere incipiat, nam ſeſſione ſine ſtatione facile imprimis ſub plena doſi emeſin creat, unde vermis in ſuperiora quoad partem vel omnino trahitur (Biſſet *l. c. p.* 144.).

Aliis placuit, cum G. Guttæ combinare vel commiſcere alia vermibus adverſa; vel recedunt quoad intervalla præbiorum a nuperrime dicto ordine. Cel. Selle (*Handb. d. med. Prax. ed.* 2. *p.* 185.) ſolet veſperi aliquot cochlearia olei dulcis cujuſdam vel olei Ricini exhibere, mane autem G. Guttæ grana decem, &, niſi una cum alvi dejectionibus vermis appareat, confeſtim iterum grana totidem, imo, niſi ſtimulus metum incutiat, poſt juſculum carneum potatum rurſus grana decem præbet & clyſma applicari curat. Fœmina quædam veſperi ſeminis Santonici unciam dimidiam aſſumſit & poſtridie mane grana octo G. Gutta, unde dejectiones aquoſæ cum multis fruſtulis exiguis tæniæ & magna copia pituitæ ſubſequutæ; ſimili vero doſi quatuor horas poſt capta per alvum prodiit tænia ulnarum quinquaginta in globum convoluta (Schmalz *chir. u. med. Vorfälle p.* 198.). Nec dubito quin *arcana* iſta contra tæniam varia, quæ ſerioribus annis celebritatem nominis adepta ſunt, plurimum efficaciæ a G. Guttæ, quod formulas intrat, re-

petierint: loquor Herrenſchwandianum, Cloſſiano-Wagſerianum, Nufferianum, quorum hoc infra alio capite uberius commemorabitur, iſta inter compoſita præſentis hujus ſuum locum obtinebunt.

Hydrope ſimul cum tænia infeſtante tanto convenientius ſuccus hic eſſe videtur. Nec deluſit eventus ſpem ratione tæniæ in aſcitico quodam, quippe in quo vermis ſuo cum nodulo vi ejus ejectus, ſed aquæ tamen nova paullo poſt collectio contigit & poſt paracenteſin vivere deſiit (Selle *Beiträge zur Natur. und Arzney-Wiſſ. vol. 2. p. 17.*). Ex dictis igitur conſequitur, Gi Guttæ valere & contra illam tæniam, quæ longioribus & anguſtioribus articulis inſtruitur, & illas quæ brevibus & latis dignoſcuntur, eliminari non ſolum fruſtulorum vel vermium cucurbitinorum forma, ſed integrum cum exili & tuberculato ſuo fine. En igitur unum ex præſtantioribus anthelminticis. Dolendum tamen, non ſatis accurate ubivis ſpeciem vermium horum fuiſſe definitam, quum effectus aliorum quoque remediorum contra tæniam valdopere pro harum diverſitate differat. Raro opus viſum eſt, ad lumbricos humanos ejuſdem uſum extendere: non minori tamen potentia illud hoſce fugare, experimentis in adultis evincitur (Biſſet *l. c. p.* 195.), in quibus mitiora ſubinde auxilium ſuum detrectant.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Gummi Guttæ præparatum) *Ph. Würt. p. 99.*). Fit ſolutione gummi hujus in aceto vini ejuſdemque per inclanationem vaſis a ſpiſſo ſeparati in extractum condenſatione. Hocce menſtruo ita mitigari quidam putant, ut emetica potentia pereat & tutum purgans evadat.

Specificum Herrenſchwandii contra tæniam). De hocce remedio heic ago, quoniam eidem ineſſe Gummi Guttæ plerique hariolantur. Olim famam inſignem ſibi acquiſiverat, quaſi efficaciſſimæ in tænia nominatim lata Linn. medelæ. Non diu latere potuit eandem adhibendi ratio, quum & abſentibus conſilia & pulveres ſuppeditarentur: interim & præcipua hæcce conſilia variis momentis diſcrepant. Quæ de ea reſcivimus, hæc ſunt (Conf. *Biblioteque raiſonnée, tom. 33. Oct. Nov. Dec. p.* 281. Bonetti commentatio in *Memoires de Mathematique & de Phys. préſentés à l'acad. Royale d. ſc. Tom. 1. p.* 479. Swietenii *Comment. Tom. 4. p.* 739. Rueſſ in *Nov. Act. nat. curioſ. Tom. 6. p. 21.*). Pridie antequam ſpecificum capiatur, hora quarta poſt meridiem, grana ſex pulveris alibi, cui Vitriolum martis ineſt, ex aqua tepida ingeruntur, qui tamen pulviſcul s (præparatorius dictus) non omnino neceſſarius eſt. Cœna eſto

mo-

modica & poſt bihorium cochlear unum (Bonnet), vel duo (*Bibl. raiſ.*) olei Amygdalarum vel Olivarum hauriri debent. Sequenti mane omni bihorio pulvis, drachmam unam vel ſcrupulos quatuor pondere æquans, ingeritur, dum pro diverſitate virium doſis mox minuatur, mox augeatur (Bonnet *l. c.*). Adjiciendum eſt, alibi jejunium imperari die ante, quam ſpecificum capiatur, ſcrupuloſum, & toto die nonniſi tenuiſſima juſcula cum exigua quantitate cremoris hordei vel avenæ concedi, item ſermonem fieri de unciis tribus olei & de drachma una ſalis Abſynthii, loco prius dicti pulveris præparatorii, ingerendis (Rueff, *l. c.*). Sed ex quibus rebus pulvis ipſe ſpecificus conflaretur, dubios in primis medicorum animos tenuit. Deſcribitur levis, valde ſubtilis, coloris olivacei, particulis ſplendentibus, odore Crocei & ſapore leviter ſalſo (Bonnet). Formulæ, quæ de iſto publici juris factæ ſunt, valdopere inter ſe differunt, eæ quoque, quæ ore inventoris profectæ affirmantur. Una hæc eſt, quod radicis Filicis grana quindecim viginti vel triginta, Gummi Guttæ granum unum ad quinque & Gratiolæ grana quinque ad duodecim in pulverem commiſceantur, tribus doſibus, quarum ſingulæ per intervalla duarum horarum capiantur, niſi jam ſecunda doſis, ut plerumque factum, vermem per alvum eliminet; pulvis præparans die antea ſumendus ex Mercurii dulcis & Scammonii ſulphurati æqualibus partibus conſtare traditur (Andreæ *Diſſ. de tænia*, *Gröninge* 1769. & Roſenſtein *om Barns ſjkd ed. 5. Verſ. Germ. p.* 556. cum nota mea). Addo multum juſculi inter evacuationes fuiſſe bibendum. Quum inventor Gottingam noſtram in itinere ante complures annos ſalutaret, narravit Schrödero, Profeſſori olim Gottingenſi; pulverem ejus conſtare ex G. Guttæ granis decem ad quindecim & ſalis Abſynthii cryſtalliſati granis quindecim ad viginti per bihoria capiendum, donec tænia eliminaretur. Utrumque horum quoque recenſet cl. De Rueff, ſed minori quantitate, ita ut Gummi Guttæ modo grana tria, quatuor, quinque ſingulos pulveres intrent & intervalla trium horarum requirantur. Vogelium (*Præl. de cogn. & cur. morb. p.* 652.) autem certiorem reddidit cl. Herrenſchwand dictæ miſcelæ carbones ex Fraxino admiſceri. Maxima diſcrepantia hæc eſt, quod, quum hoc remedium Imperatrici Ruſſorum Eliſabethæ commendaretur, experimentis chemicis Modelii erueretur, illud tam Mercurium qaam Arſenicum cum terra abſorbente complecti (Pallas *neve nord. Beytr. vol.* 1. *p.* 69.); quod ſi verum ſit, tanto plus cautionis in uſu injunctum ſibi, quilibet ſponte agnoſcet. Quicquid ſit, tantum abeſt, ut blande operetur, ut potius in multis cum torminibus & pulſus acceleratione ſurſum

ſum & deorſum valide purget, & languorem per unum vel alterum diem cieat. Hinc & Helvetia ab eodem diſſuaſerunt (Cfr. De Haen *Rat. med. pars* 12. *p.* 213.). Alios tamen mitius afficit, ut eodem die domo exire liceat; ſubinde effectus ad mane ſequentis diei uſque differtur (Bonnet). Quo vero noſcatur, an vermis vere præſto ſit, ſuadetur, ut initio experimentum fiat uncia media ſyrupi florum Perſicorum ingeſta, quæ ſi cum fœcibus grana ſive moleculas albicantes expellat, indicio eſt, vere latere tæniam (Bonnet item *litt.* Herrenſchw. *ad* Roſenſteinium *l. c.*). Si vermis non in globum convolutus, ſed per fruſta modo diremptus, ſecedit: metus eſt, ne qua ejuſdem portio remanſerit; unde poſt aliquot dierum intercapedinem repetere curationem opus eſt (Rueff).

Specificum Cloſſii contra Tæniam). Quoniam auctor Waglero, amico ſuo, compoſitionem ejuſdem detexerat & hic, licet eam ſollicite reconderet, remedium inter multos diſtribuebat: Wagleri nomen a multis tulit. Non deſtitui ſua efficacia etiam teſtatur cl. Fritze (*mediz. Annal. vol.* 1. *p.* 309.), cujus propriis verbis in enucleatione arcani jam utar: ℞. Mercur. dulc. r. ppt. gr. xij, Conch. ſ. igne ppt. ſcrup. j. M. S. *No.* 1. ----. ℞. Ol. Amygd. dulc. unc. j. S. *No.* 2. ----. ℞. Gumm. Guttæ gr. xxxvj. Pulv. Cardui bened. ſcrup. j. Rad. Angelic. Marchion. epilept. ♃ gr. viij. M. Divid. in iij. partes æqual. S. *No.* 3.

Æger poſt cœnam leviſſimam ſumit pulv. *No.* 1. ex aqua frigida. Poſt horam dimidiam ſumit remedium *No.* 2. Altero mane ſumit unum ex pulveribus *No.* 3. in lecto, vel extra lectum. Hic pulvis plerumque bis vomitum creat, & totidem dejectiones alvinas. Poſt ſingulos vomitus ſorbillatur vaſculum Theæ vel infuſi Cardui benedicti. Bihorio poſt, quam primus pulvis ſumptus eſt, examinantur excrementa, ſi nondum expulſa eſt tænia, alter pulvis eadem methodo ſumitur. Si nec hic pulvis expulſit, poſt duas horas cum dimidia tertius ſumitur, tæniam certiſſime expulſurus ----. Hactenus ille.

Specificum Nufferianum contra Tæniam). De hoc vide infra caput de Polypodio Felice mare. Et hæc tantum contra Tæniam latam Linn. valet.

Bolus Gummi Guttæ Richardi de Hauteſierk *Obſerv. en Medicine Tom.* 1. *Formul. p.* 42. Apertius cel. vir, quam iſti arcanorum venditores, declaravit ſuum contra tæniam medicamen; quod conſtat ex Gummi Guttæ granis X. Sem. Colocynth. n. iij. cum Amygd. amar. n. j. & Syrupi Abſynth. q. ſ. tritis, ut fiant boli ij., qui pro doſi ſingulis octo diebus repetendi.

Eſſentia catholica purgans) Rothenii (Vid. Ejuſd. deſcrip-

ſcriptio in ipſius *Gründl Anleit. z. Chymie ed.* 6. 135. quam inſervi *verſ. Germ.* libri Roſeſt. de morbis infantum *ed.* 5. *p.* 539. Elixir purgans Michaelis a Löſeckio (*Auſerl. Arzney. ed.* 4. *p.* 134. ſub alia proportione ingredientium) vocatur; Elixir Anthelminticum Svecorum a Spielmanno (*Pharm. general. p.* 129.). Conſtat ex Jalappa, ſeminibus Carthami, Scammonio & Gummi Guttæ per ſpiritum vini extractis. Ut purgans efficax ad guttas quinquaginta ſupraque data jam dudum. In Svecia autem (Vid. Roſenſtein cap. de vermibus) contra tæniam crebrius adhibita loco alius potentioris purgantis, ſubinde in connubio cum ſyrupo Rhamni cathartici. Quum Gummi Guttæ in ſinu gerat: non obſcurum eſt, privas illam in vermes vires exſerere.

PHYLLANTHUS.

LINN. *Syſt. veget. p.* 707. *Gen. pl. p.* 482.

Pharm. MYROBALANI EMBLICÆ *Fructus*.

441. *PHYLLANTHUS EMBLICA*; foliis pinnatis floriferis, caule arboreo, fructu baccato Linn. *Spec. pl. p.* 1393. Nilicamarum Rheed. *Hort. Malab. Tom.* 1. *tab.* 38. Mirobalanus Embilica Rumph. *Herb. Amboin. Auctar. p.* 1. *tab.* 1. Arbor Indica.

Fructus), prout ad nos transfertur plano rotundus eſt, nigro griſeus, rugoſus, in ſex ſegmenta diviſibilis, texturæ tenacis, dentibus tamen vincendæ. Sapor manifeſte acidus & adſtringens. Plures ſervantur in officinis fructus, de quibus infra plenius exponam, quos interpretes Arabum & recentiores Græci, e. c. Actuarius, nomine Myrobalanorum appellarunt. Omnibus hiſce facile carere poſſumus, & omnino fere hodie eorum uſus obſolevit. Myrob. Emblicæ fructus maturus in patria ſaccharo conditur ad reficiendum corpus & refrigerandum. Muria quoque condiri ibidem ſolet & ſic ad quoſvis cibos toſtos & elixatos inter prandia adhibetur. Siccatus autem fructus, ut alia Myrobalani, promiti purgante habitus eſt, ſed verius adſtringendi potentia pollet. Decoctum inde cum aqua paratum contra dyſenteriam aliaque alvi profluvia in laude fuit.

CRO-

CROTON.

LINN. *Syſt. veget. p.* 721. *Gen. plant. p.* 502.

Pharm. CASCARILLÆ vulgo, GHACARILLÆ rarius ELEUTHERIÆ Ph. Lond. *Cortex.*

442. *CROTON CASCARILLA;* foliis lanceolatis acutis integerrimis petiolatis ſubtus tomentoſis, caule arboreo Linn. *Spec. pl. p.* 1424. Ricino affinis odoriſera fruticoſa major, roriſmarini folio fructu tricocco albido Sloane's *natural. Hiſt. of Jamaica tom.* 1. *p.* 133. *tab.* 86. *fig.* 1. Ricinoides eleagni folio, The Ilathera Bark. La Chacrille, Cathesby's *natur. Hiſt. of Carolina Florida and the Bahama Islands, tom.* 2. *p.* 46. *tab.* 46. Quæ icon non ſatis ob ſerpentem craſſum, quo plurimum Böhmeri *Diſſ. de cortice Caſcarillæ præſ.* Fr. Hoffmann. Hal. 1738. Frutex in Jamaica & inſulis Bahamicis, Floridæ vicinis, obvius.

Auctore Linneo corticem dictum ad hanc ſpeciem refero, licet ipſe Clutiæ generi initio (*Mat. med. ed.* 1. *pag.* 166. adſcripſerit, dein (*Amoen. ac. vol.* 5. *p.* 411. dubitaverit, Clutia an Croton eſſet, imo adhuc in *Spec. pl. ed.* 2. Materiam medicam ſuam tam ad Crotonis dictam ſpeciem, quam ad Clutiam Eleuteriam citaverit. Mirum, quod neque a Sloaneo nec Browneo (*Nat. Hiſtory of Jam. p.* 347.), fruticem deſcribentibus, mentio corticis tanquam medicamenti facta fuerit. Nec Catesby alia de eo memorat, quam quod accenſus ſuffimentum gratum exhibeat, & infuſus vino vel aqua acceptum amarum cum aromate junctum conſtituat. Inde dubium enaſcitur, anne vere cortex Caſcarillæ noſtræ ex hac ſtirpe depromatur; nam creberrima efficaciæ documenta iſta, quæ apud Europæos obvia ſunt, celebriorem etiam illum & in patria redditura fuiſſe probabile eſt. Bouldc (*Hiſt. de l'ac. R. d. ſc.* 1719. *p.* 54.) corticem Peruvianæ plantæ tribuit, & ſubſcribit adhuc hodie Spielmannus (*Mat. med. p.* 249.) huic ſententiæ, Americam meridionalem, præcipue Peruvianum regnum, patriam illi adjudicans. Alii Daleum (*Pharmac. p.* 378.) ſequuti ex inſula Americana Bahamenſi, Elatheria dicta, ad nos transmitti affirmant; ita & Lewis (*M. m. pag.* 259.), etſi non ſine omnis dubitationis nota ----. Quidam eundem faciunt cum Thuris ſ. Thymiamatis) *cortice* (Dale & recentiores quoque Anglorum libri in materiam medicam): diverſum tamen Sveciæ officinæ ſervant (Linn. *M. m. l. c.*).

Olim hic cortex, loco Chinchinæ, ſubinde venditus, cui

cui confuſioni primam anſam forſitan dedit communio nominis horum corticum, uti aliorum, dum nimirum Hiſpani omnem tenuem corticem Caſcarillam vocant. Non negaverim tamen alios venditores lucri amore ad fraudem potuiſſe ſtimulari, eo tempore & loco, quibus utriuſque corticis comparatio non ſuppeteret. Exempla ejuſmodi confuſionis Caſcarillæ cum Chinchina olim Brunsvigæ factæ commemorat Stiſſerus, Prof. Helmſtadienſis, (*Act. laborat. chem. ſpecim. ſec. cap.* 9.). Differunt tamen inter ſeſe notabilem in modum characteribus externis & odore ſaporeque. Et horum ſenſuum judicium confirmat ulterius analyſis chemica (Vid. utriuſque quoad partes compoſitionem ingredientes comparationem in Böhmeri *Diſſ. cit. p.* 29.); præprimis autem effectus in morbis diverſitas. Ratio jam patet nominis *Chinachinæ ſpuriæ*, quo in vetuſtioribus libris inſignitur.

Cortex) proſtat fruſtis tubuloſis convolutis, longitudinis aliquot pollicum, diametri pollicis circiter dimidii vel integri, compactis, ponderoſis, dimidiam lineam fere craſſis, fragmento æquali, obſcurius bruno. Extus tegitur epidermide alba, rugoſa, lineis transverſalibus notata, lichenibus ſubinde obſita, inſipida & inodora, qua deraſa apparet pallide brunus. Guſtatus ſaporem mox prodit amarum cum aromate junctum, quo totum os incaleſcit cum durabili impreſſione. Odor, quem ſponte ſpargit, aromaticus eſt, ſed debilis, accenſus autem cortex fragrantem excitat. Igni admotus flammam facile concepit.

Ratio ejus ex analyſi chemica elucet. Aqua ſcilicet deſtillatus cortex oleum viride æthereum præbet, odoris fragrantis gratique, ſaporis pungentis. Pondus, quo prodiit, diverſum fuit. Sunt, qui ex libra una ponderis civilis drachmam unam elicuerunt (Böhmer *Diſſ. l. c. p.* 24. Neumann. *Chymie vol.* 2. *part.* 2. *p.* 214.). Alius ex libris triginta quadrantem libræ (Dehne in Crells *chem. Journal. P.* 3. *p.* 8.), itaque paullo plus; alius (Spielmann *M. m. p.* 250.) iterum, quod miror, adeo $\frac{1}{32}$. Multum reſinæ continet, nam ex uncia ejus una per ſpiritum vini drachmæ quinque erutæ (Boulduc *Hiſt. de l'acad. R. d. ſc. l. c. p.* 54.): Neumannus paullo minus extraxit. Extracti aquoſi quarta pars ineſt (Spielm.). Quod remanet ex cortice poſt extractionem ſpirituoſam, omni odore & ſapore deſtituitur, quum contra ea in reſiduo poſt extractionem aquoſam multum adhuc odorarum & ſapidarum partium ſuperſtes ſit. Spiritus vini igitur potentius partes efficaces abſorbet. Memorabile tamen, extractum ſpirituoſum, ſi in ſiccitatem uſque denſatur, orbum fere omnis ſaporis eſſe, quum humidum amarum, aromaticum, pungens, exiſtat (Lewis *M. m. p.* 280.). Omitto quæ ignis fortior & exploratio partium variarum

cum

cum reagentibus declaraverunt, utpote a ſcopo medico magis aliena (Conſuli vero de hiſce poterit Böhmeri *Diſſ. cit. cap.* 2. §. 1.).

Prima virtus de illo deprædicata eſt hæc, quod raſura ejus cum Tabaco mixta fumum hujus ſugendum gratiorem reddat, ita tamen ut, ſi ejus juſto plus addatur, ebrietas inde ſuſcitetur (Stiſſer *l. c.*). Sed ſucceſſit longe gravioris momenti uſus in ipſis morbis. Qua in re in Germania tam initio quam hodie plus fidei ſibi videtur, quam alibi, conciliaſſe. Stiſſerus, quantum conſtitit, primus inter Germanos eſt, qui libro a. 1690. edito ejuſdem meminit, tanquam corticis annis paucis antea innoteſcentis. Sub iſtis tamen initiis in tantam ejus familiaritatem pervenerat, ut errorem, quaſi eadem vi febrifuga polleret, ac cortex Peruvianus, redarguere poſſet. Ipſe autem tincturas cum ſpiritu vini vel ſolo vel in miſcela ſalis volatilis cornu cervi paratis, in calculo, aſthmate, phthiſi, ſcorbuto, arthritide, cum ſucceſſu adhibuit, ejuſque vim diureticam & carminativam prædicat. Prout hujus cel. viri tentaminibus iu ducatu Brunſvicenſi celebritatem tum temporis cortex natus eſt: ita paullo poſt in Norimbergenſi ditione encomiis Apini (*Febris epidem. hiſtorica relatio* 1697. *præf. & p.* 82. *ſqq.*), qui eodem, etſi ſub nomine corticis Peruviani (Cfr. Werlhof. *Oper. ed.* Wichm. *p.* 714.) in febre remittente, ut videtur, initio bilioſæ naturæ dein contagioſa & petechiis juncta, in extracto aquoſo cum ſpirituoſo commixto uſus eſt fauſto eventu. Porro Stahlii auctoritas multos nominatim, qui ex ejuſdem ſchola prodierunt, ad eundem allicuit, licet inter virtutes veras illi alias tribuerit (*Ars ſanandi cum exſpectatione p.* 266.), quibus ſub ſereniori medicæ praxeos luce hodie ſubſcribere non convenit, quorſum pertinet, eſſe diſcutiens, anodynum, in peripneumonia ſpecificum, & in qualibet febre proficuum.

In primis vero patronos ſuos olim habuit in febribus intermittentibus. A cl. Fagon narratum audivit cl. Boulduc (*l. c. p.* 55.), initio, quum Chinchina adhuc in Gallia rara eſſet, ſe Caſcarillam optimo ſucceſſu in hiſce febribus in iſtius locum ſuffeciſſe, & ipſe addit, minori doſi & breviori tempore haſce ſuſtuliſſe. Specialius in hiſce febribus commendaverat eam Junkerus (*Therap. gener. p.* 302.) ut tamen agnoſcat calefacere & doſi refracta dari debere, & in bilioſis & ad motum pronis minus conducere, quam in phlegmaticis & mulieribus, quibus aptiſſime cum cortice Peruviano exhiberetur: in caſibus ab eo per partes recenſitis tamen ex ſelectu medicamentorum prærogativam dediſſe Peruviano videtur. Gölickium addo (*Diſſ. de impoſtura corticis* in Werlh. *Oper. p.* 89.), qui adeo non dubitavit, Caſcaril-

læ

læ non æqualem modo effectum ac Chinchinæ tribuere, ſed tutiorem. Quantum coercenda ſit hæcce febrifugæ virtutis laus, vel unice Werlhofio (*Oper. p.* 123. *p.* 712.) credi poſſet, qui longiſſime inferiorem Caſcarillam altero cortice expertus pronunciat, & contra Heiſterum (*Diſſ. de medic. indigenis German.*) monet, in quartana aut aliis febribus difficilioribus ſe alioſque ſæpiſſime fruſtra eandem tentaſſe (Werlhof *Oper. p.* 303.). Revocandum hic in memoriam judicium verum Stiſſeri ſupra allatum. Quatuor hominibus, quibus non ſuffecit cortex Peruvianus, liberali manu Caſcarilla data, ſed fruſtra a cl. Monro (*Account of the diſeaſ. in milit. Hoſpitals p.* 292.). Queritur & cl. Lind. (*Diſ. in hot climates p.* 305.), corticem hunc, licet omni quadrihorio ad drachmam dimidiam oblatum, exiguam modo vim exhibuiſſe. Aliquando tamen valde prodeſt, eundem cum cortice peruviano commiſcere, quando nimirum præ debilitate nimia ventriculus Chinchinam ſolam non fert, vel hæc ipſa alvi profluvium excitat, vel jacturæ virium ſubveniendum eſt.

Quod ſupra dixi, Apinum exploraſſe in curandis febribus bilioſis ex hoc cortice adjumentum, idem expertus eſt cl. Santheſſon (*Vet. Acad. Handl.* 1779. *p.* 144. *ſq.*), epidemia quadam ruri in Svecia graſſante. Præmiſſis evacuantibus & lingua pura apparente febris ſemper eo ſuperari potuit. Si vero præcocius adminiſtraretur, carus ſeceſſit, item tympanites vel aucta febris. Larga vero quantitate ejus opus fuit, quum alias debilitantes ſudores nocturni inſequerentur; nec opportune datus ſudorem movit, ſed potius alvum laxam ſervavit & ſtomachici inſtar valuit. Ad eam vero normam iſto uſus eſt, ut quavis hora ternis vicibus ante exacerbationem (paroxyſmum vocat) drachma dimidia caperetur. Unde ſubſequens quidem mitior evaſit, redire tamen ad totidem præbia eodem ordine poſtero die opus fuit; rariſſime oportuit tertiam hujus generis repetitionem inſtituere. Tutius vero recidivas avertit, quam cortex Peruvianus, quin ne connubium utriuſque quidem æque efficax fuit, ac Caſcarilla ſola.

In profluviis alvinis coercendis cortex hic merito celebratur. Hac ipſa virtute antecellit Chinchinam, licet guſtu adſtringere eum non ſentiatur (Werlhof. *Oper. p.* 303.). Nominatim in dyſenteria eximius, quod jam a. 1719. (*Hiſt. de l'ac. d. ſc. de Paris a cit. p.* 56.) cognitum, febris ſive adeſſet ſive deeſſet. Aſt nihil temere, ſed evacuantia præmitti debent, quæ licet uſurpata fuerint, flacciditas tamen nimia inteſtinorum ſæpe remanet, nonniſi roborantibus vel fortioribus adſtringentibus vincenda. In pulvere tum exhibetur, vel in tinctura, cum decocto Simarubæ commixta. Conducu-

du-

ducit & tincturæ Rhei & Caſcarillæ ad æquales partes miſcela. Si corticum Simarubæ & Caſcarillæ ineunda comparatio, ſciendum illum in ſiſtendis dejectionibus cruentis prærogativam habere, hunc autem in dejectionibus feculentis mucoſis. Non vero unice confert, quoniam partes relaxatas roborat, ſed & ſimul febriles motus compeſcit & dolores ſedat (Cfr. Degner *de dyſent. bil. p.* 164. *ſq.*).

Reliquis brevius perfungar. Hæmorrhoidum internarum fluxum eodem promoveri (Boulduc *l. c. pag.* 56.) legimus. Ita aſcarides poſt alvi purgationem prægreſſam tolli (*Act. med. Berolin. Dec.* 1. *vol.* 2. *p.* 60.). Nimis vero calida eſt medicina, quam ut tuto pleuritide & peripneumonia vel aliis inflammationibus ad conſilium Stahlii (Vid. Junkeri *conſpect. med. theor. pract. p.* 435. 437.) commendaretur. In lentis hecticiſque Hoffmanno (*Med. ſyſtem. tom.* 4. *part.* 1. *p.* 565.) uti & Junkero (*Conſpect. cit. p.* 567.) placet.

Si hiſce additur, vi eximia ſtomachica, carminativa, corroborante & diaphoretica inſtrui: colligitur, ad præſtantiora medicamina pertinere. Semper vero memento, calidum eſſe & motui ſanguinis ſponte jam effræno calcar ſubdere. Hinc tutiorem declaravit phlegmaticis & fœminis, quam bilioſis & ad motuum impetus proclivibus, addo ipſe, & plethoricis & ſiccloribus, Fr. Hoffmannus (*Med. ſyſt. tom.* 4. *part.* 1. *p.* 31.). Pro doſi in pulvere a granis decem ad viginti vel triginta exhiberi poterit, vel in electuario cum ſyrupo quodam grato. Præparata ſequentia etiam uſitata.

PRÆPARATA.

Eſſentia corticis Caſcarillæ) *Ph. W. p.* 80. Fit ſpiritu vini, Peramara. Confert in ventriculi debilitate alvique laxitate, & viſcerum tonum labefactatum reſtaurat. Guttæ ejus triginta ad ſexaginta ſupraque capiuntur.

Extractum) *Ph. W. p.* 89. Digeſtione primum ſpiritu vini facta, aqua pars reliqua efficax extrahitur, & uterque liquor junctim ſpiſſatur. Solvitur pro re nata vino Hiſpanico, vel aqua deſtillata aromatica, item liquore terræ foliatæ Tartari. Sicque elixir viſcerale ſtomchicum conſtituit non ſpernendum, & contra profluvia alvina aliaque recenſita mala præcipitur.

Pharm. Bezetta Coerulea. *Succus* Heliotropii s. Lacmus s. Tornæ s. Lacca Coerulea.

443. *CROTON TINCTORIUM*; foliis rhombeis repandis, capſulis pendulis, caule herbaceo Linn. *Spec. pl. p.* 1425. Croton tinctorium, foliis petiolatis ſubovato-rhombeis, repando-

pando-ſubdentatis, tomentoſobyſſinis, villiſque ſtellato-echinatis, obſitis; capſulis tricoccis pendulis; caule herbaceo Jacqu. *Collectan. ad bot. chem. & hiſt. nat. vol.* 1. *p.* 299. Heliotropium minus tricoccum Clus. *Hiſt. rar. plant. lib.* 4. *cap.* 31. *c. icone* egregia. Heliotropium tricoccum C. B. Ricinoides, ex qua paratur Tourneſol Gallorum Niſſolle in *Mem. de l' ac. d. ſc. de Paris* 1712. *p.* 336. *tab.* 17. Nic. Laur. Burm. *Fl. Ind. tab.* 62. *fig.* 1. ex Gargini Herbario in Java collecto. Planta annua, in Languedocia nominatim circa Monſpelium, item in Gallo-provincia & Delphinatu ſpontanea; item in vetere Carnia, inde in maritimam uſque Dalmatiam progreſſa (Jacqu.), nec non in India (Burm.).

Licet mallem, quæ hacce ſectione proponenda ſunt, ad Lichenem Roccellam L. cui ad ſententiam recentiorum plurima pars pigmenti iſtius cœrulei, quod Lacmus vocatur, debeatur, transferre: honos tamen quoque habendus eſt Gallis quibuſdam, qui in loco natali, ubi Croton tinctorium creſcit, ſpeciem quandam hujus pigmenti inde parari ex autopſia confirmant, Niſſollio (*l. c.*) & cl. Montet (*Mem. de l' accad. d. ſc.* 1754. *p.* 687.). Hi ipſi, poſterior præcipue, ample modum per ſæcula jam uſitatum in vico Gallargues ditionis Niſmes, quatuor vel quinque leucas Moſpeliis diſtante deſcribunt. Cl. Ferber (*n. Beytr. z. Mineralgeſ. vol.* 1. *p.* 379.) officinam aliam Lunellæ obviam novit. Nolo hic in fidem conſentientem priſtinæ ætatis vocem commemorare. In eo errat Niſſolle, quod fructum vel racemulos modo plantæ (Gallis Maurelle) poſſe adhiberi innuat, & folia excludat. Sed tota e contrario planta radice modo excepta (Montet) admittitur. Diſtinguendum vero jam initio eſt inter ſuccum linteis exceptum (*Tourneſol en drapeau ou chiffon*, *Bezetta coerulea*), & ſuccum in glebas cubicas formatum (*Tourneſol en pate, en pain, en pierre, pierre bleu.*). Quod ad priorem, quo lintea imbuta proſtant, attinet, Belgis copioſæ ejuſmodi lintea quotannis emuntur, ſive illa ad tingendas varias res colore cœruleo eorundem ope adhibeant, ſive ad alterum pigmenti genus cubicæ formæ inde effingendum. Pro linteis colliguntur a ruſticis m. Auguſto plantæ ſpontaneæ ſpatio quindecim ad viginti leucarum. Recentes, nec terra conſpurcatæ, tum in pultem molendino conquaſſantur, quale iſtud eſt pro oleo Olivarum deſcriptum a cl. Aſtruc (*Mem. pour l' Hiſt. nat. de Languedoc p.* 336. *ſq. tab.* 6. *fig.* 1.). Plus dein intra ſaccum junceum prælo ſubjicitur, ut ſuccus exprimatur, quo ipſo telas variæ magnitudinis cannabinas (puto telas linteas, æque commodas eſſe, ſed cannabinæ in hac parte Galliæ videntur pro veſtitu eſſe uſitatiores) rudiores & vilioris pretii jamque ad varios ſcopos adhibitas, modo non conſpur-

catas (ſiquidem tum lotione prius opus eſt) , vel pinguedine inquinatas, ſollerti manuum tractatione & infuſionis adjumento imbuunt, ut eundem probe imbibant. Sic humectatæ ſucco ſupra ſepes expanduntur & calore ſolis fervidi ſiccantur. Probe ſiccatæ intra cupas, urina & calce viva repletas, vaporibus ex hac miſcela ſurgentibus ſarmentis vel arundinibus ſuffultæ per viginti quatuor horas vel plures dies exponuntur, probe cavendo , ne urina humectentur , quod colorem deſtrueret. Nonnulli ejus loco telas vaporibus fimetorum exponunt. Olim quoque loco calcis vivæ alumen inditum. Hiſce artificiis profunde cœruleſcit ſuccus, quem tela imbibit , quæ antea viridis fuit . Quo tanto melius telæ tingantur, ſubinde repetitis vicibus nova portione ſucci ad normam prædictam impraegnantur. Hac ratione præparatæ ſaccis prohe obtectæ per mercatores in Belgium transferuntur. Color iſte cœruleus ipſi ſtirpi ineſt , prout ipſe in ſicca planta, quam ſervo , cognoſco , ut quæ in cœruleum inclinat. Urina vel fimetum eam modo efficaciam habet, quod eundem evolvat, id quod ſub additamento calcis vivæ ad urinam tanto efficacius ſit. Negotium totum tantæ ſimplicitatis eſt, ut fœminis committatur.

Sed jam quæſtio exſurgit inſignis momenti, an cœruleum, quo hæ telæ tinctæ ſunt, vere a Belgis pro glebis iſtis cubicis uſurpentur . Arcanam eſſe artem gentis hujus notum eſt: attamen ex momentorum variorum ſcita combinatione veritas, quam celare cupis, feliciter enucleatur. Id dubio caret, quod materie colorante telæ hæ facile exui poſſint : ſufficit ſola aqua frigida. Hinc cl. Monnet cum tot aliis ante eum credidere Amſtelodami huic fini inſervire & admiſceri calcem extinctam & lotium vel & cineres calvellatos, ut tamen peculiaria experimenta ad omne dubium tollendum requirat. Tinguntur hiſce telis vina , item bellaria piſtorum dulciariorum, cruſta caſeorum rubicundum colorem illis debet, charta pro conis ſacchari involvendis cœruleum ſuum colorem inde adipiſcitur , panni lintei quoque & tenerior iſte (*Kammertuch*) cœruleſcentem nitorem ex iiſdem adſciſcunt.

Non ex ſola Bezetta cœrulea maſſas cubicas iſtas parari , jam Valentinus (*Hiſt. ſimpl. reform. p.* 152.) ſubolfecit , ſignificans addi pigmento cœruleo lotium , calcem & ſubcineream terram, Perelle dictam . Hocce poſterius indicato additamento Lichen Parellus L. intelligitur , qui ipſe , ut recentiora præprimis experimenta edocent, egregium cœruleum erogat. Præſtantiorem tamen colorem ſubminiſtrat Lichen Roccella L., quæ algacea ſtirps in rupibus inſularum quarundam Africanarum & Archipelagi, præcipue autem Canarienſium, creſcit (de qua re infra ſuo loco pluribus).

Et

Et quoniam in officina prope Amſtelodamum, ubi Lacmus parabatur, ſagax harum rerum indagator cel. Ferber (*l. c. p.* 380.) & paſtam ex hoc Lichene paratam (Orſeille) vidit & eandem in doliis urina emollitam, imo intra ciſtes pro majori emollitione repoſitam reperit, variaque de præparatione ex hoc ipſo percontatione reſcivit: non licet dubitare, parando ſucco Lacmus inſervire. Quum tamen non ſemper probitas ejuſdem ſit, nec valor idem: ptobabile, mox ex Crotone tinctorio, mox ex Parello, mox ex Roccella, forſitan & ex duobus vel tribus horum junctim, effingi. Modus autem, quo cum Roccella fiat, hic eſt. Ciſtis quibuſdam ligneis quadrangularibus Roccella una cum uriua, aqua calcis, calce extincta & tantillo cinerum clavellatorum, immergitur. Poſt moram aliquot hebdomadum eo lichen emollitur, in ſpeciem fermentationis tranſit, vel reſolvitur, & materia colorans contenta inde extricatur. Ad putredinem arcendam maſſa ſubinde agitari debet, nec diutius conſiſtere, donec lichen evaſerit cœruleus & in pultem pulpoſam redactus fuerit, id quod æſtate citius quam hieme fit. Hiſce factis tota miſcella in proprio molendino adhuc magis conquaſſatur & per colum ex ſetis tranſpellitur. Nil tum reſtat, quam ut plus iſta craſſa modulo chalybeo vel aurichalceo, quadrato oblongo, varios loculos diviſo illinatur, & dein alio modulo prominentiis quadratis ſimilibus inſtructo alteri applicato in aſſerem ligneum ſubſtructum excutiatur & ſiccetur (Conf. in Ferberi libto *cit. tab.* 3. *fig.* 18. *e f.*). Et hæc quidem paſtarum quadrato oblongarum vendibilium origo. Pollicem circiter longitudine æquant, ſubduræ & fragiles ſunt. Salviam violaceam reddunt ſenſumque ardoris in faucibus excitant guſtatæ. Odorem Violarum præ ſe ferunt, quod forſitan ex radice Ireos Florentianæ addita repetendum, ideo fortaſſis addita, ut odor urinoſus celaretur & pondus augeretur. Poſteriori fine aliquando arena aliæque quiſquilliæ admixtæ ſunt.

De efficacia *Herbæ* Crotonis tinctorii in gangræna & carcinomate, quæ paſſim memoratur, nihil certi conſtat.

Aſt medicis ſummi momenti eſt Succus Heliotropii ſ. Lacmus pro exploranda ſalium natura diverſa. Notum eſt, colorem cœruleum vegetabilium in hunc ſcopum convenientiſſimum eſſe habitum, ut qui acidis ia rubrum, alcalinis in viridem mutari dicitur, cujus inventi Robertus Boyle (*Experimental. Hyſtory of colours Exper.* 20. 21. 25. in Ejuſd. *Works vol.* 2. *p.* 53. 55.) auctor eſſe viderur. Nimis generaliter hoc eſſe pronunciatum, noſtro præprimis tempore experimentis conſtitit; nimirum e. c. Indigo ſolvitur ſpiritu Vitrioli abſque coloris mutatione, nec omnia acida æqualem

lem vim in mutando colore habent, e. c. ſi chartæ cœruleæ pro conis ſacchari involvendis acetum non deſtillatum inſtilletur, color non mutatur, quum tamen id ex aqua forti inſtillata contingat. Et quod ad alcalina attinet, verum quidem, varios colores cœruleos inde virideſcere: aſt de ſucco Lacmus hoc non valet, cujus potius color cœruleus inde exaltatus. Quum multa merito contra uſum ſyrupi Violarum in hunc finem moneantur (Vid. *Appar. med. vol.* 1. *p.* 338. & addit. ad *vol.* 5.): ſucci Heliotropii ſaltim ad dignoſcendum acidum liberum tanto major dignitas eſt, ut quod & minimam portiunculam acidi & debiliora acida prodit, quorſum acidum aereum & iſtud, quod nonnulli per ſcintillam electricam ex aere præcipitare valuerunt (quod tamen experimentum exercitatiſſimo in phyſicis periculis Lichtenbergio noſtro, ut ipſe indicat in Erxlebenii *Naturlehre ed.* 4. *p.* 477. non ſucceſſit), pertinet, quod quidem cl. Prieſtley (*Experiments ad. Obſerv. on different kinds of air, vol.* 1. *p.* 187. Cfr. *Exper. and Obſ. relating. to various Branches of nat. Philoſophy p.* 284. *ſq.* aerem fixum eſſe arbitratur, cl. Cavendish (*Experiments air Lond.* 1785. *p.* 3.) autem eſſe acidum nitri demonſtravit. Paranda ideo tinctura ex pigmento Lacmus, illud nimirum linteo puro incluſum aquæ deſtillatæ immergendo. Confeſtim hæc cœruleſcit, ſed lumini obverſum præbet colorem violaceum. Perit tamen rubedo inquinans aqua ſenſim adfuſa, & talis tinctura ideo experimento idonea eſt, quod acido mox rufeſcat. Oportet autem ex conſilio Equitis Bergman (*Opuſc. phyſ. & chem. vol.* 1. *p.* 93.), qui pretium verum huic tincturæ aſſignavit, ſimile fere vas vitreum ad ejuſmodi experimenta adhibere, quoniam pro diametri diſcrimine nonnihil color variat; illud, quo magni nominis iſte vir utebatur, cylindricum erat, diametri ſeptendecim linearum decimalium. Senſibilior eſt tinctura hæc, quam charta cœrulea ex eodem ſucco parata, nam aqua acido aereo ſatur chartam hanc non rufat, quum tamen id fiat in tinctura. Attamen commodius in quibuſdam caſibus utimur charta cœrulea e. c. in dilutiſſimo acido Vitrioli, & aceto deſtillato dijudicando. Ad dignoſcendum alcali non commoda eſt hæc tinctura, ſi, ut vulgo exiſtimatur, virideſcere inde eam debere putes: ad alia reagentia, ut tincturam Fernambuci vel Curcumæ aquoſam, potius recurras. Aſt charta cœrulea aceto deſtillato rubens ab alcali plus minus cœrulei coloris recuperat, & ſi alcali imbuitur, tanto ſaturatius cœruleſcit.

Nihil addo, quam quod ſuccus Lacmus fraude aliquando floribus Violarum, coloris cauſa pro ſyrupo, ſubſtituatur; ſyrupo ſcilicet radicis Ireos Florentinæ ſuccum Lacmus admi-

miſcendo: Quæ fraus autem eo cognoſcitur, quod fictus iſte ſyrupus ſolutione alcali inſtillata non virideſcat, ut ſolet in ſyrupo Violarum vero, ſed immutatus permaneat.

Pharm. TILLI vel TIGLII *grana*, item GRANA TIGLIA. PAVANÆ S. MOLUCCENSE *Lignum*.

444. *CROTON TIGLIUM*; foliis ovatis glabris acuminatis ſerratis, caule arboreo Linn. *Spec. pl. pag.* 1426. Cadelavanucu *Hort. Malab. tom.* 2. *p.* 61. *tab.* 33. ubi rami quidem cum foliis & fructu, item quoad interna depicti, ſed abſque flore. Granum Moluccum, Bori Rumph. *Herb. Amboin. tom.* 4. *p.* 98. *tab.* 42. Ricinoides indica folio lucido, fructu glabro, Grana Tiglia officinis dicto Burm. *Theſ. Zeyl. pag.* 200. Frutex in Malabaria, inſulis Moluccis, Zeylona ſpontaneus.

Grana). Horum in quolibet loculo capſulæ trilocularis latet unum, nigricans, ovatum, ſubplanum angulis quatuor obſoletis, conſtans ex teſta fragili, quæ epidermide albida intus cingitur, & nucleo bipartibili intus cavo. Hic oleo ſcatet acri. Equidem guſtans nuclei, ut ſolet apud nos eſſe, rancidi tantillum, in lingua quidem acrimoniam non ſenſi, ſed paullo poſt in faucibus ardorem ingratum percepi, diu inhærentem, vix prandio exſtinguendum.

Sed tota ſtirps, potiſſimum tamen folia, valde acris, ita ut os, labia, fauces inflammatæ intumeſcant & ardor uſque ad anum percipiatur. Radix granis mitior (Rumph.). Olim grana per totam Indiam orientalem crebro in uſu fuerunt ad lympham hydropicorum per alvum præprimis eliminandam, in iis vero, quorum ventriculus debilis, ſimul emeſis ſubſequuta. Fortioribus bina grana ſuffecerunt, aliis granum unum cum dimidio. Quatuor granis necari maritos a malignis fœminis, Rumphius ſignificat. Variis aliis in morbis, in quibus purgantia fortiora opportuna videntur, iſta in India adhibent. Necantur & piſces granis hiſce aquæ injectis. Et hanc quidem acrimoniam oleo ipſi ſeminis ineſſe, tam ex dictis, quam inde apparet, quod olei ex ſiccis granis expreſſi gutta una cum Canarienſi vino capta, vulgare apud Chirurgos in India degentes purgans conſtituerit (Rumph. *Tom.* 4. *p.* 98. ex *Hort. Malab.*). Immerito igitur cl. Lewis (*M. m. p.* 481.) carpit cl. Geoffroy, quod olei granum modo pro doſi, loco drachmæ, quam conducere ille putat, aſſignet. Oſſicula autem in pulverem redacta & cum extracto capta jam pondere grani unius alvum & ventriculum ad evacuationem ſollicitaverunt (Rumph.). Teſta ſeminis tamen non caret purgante efficacia (Herm. *M. m. Tom.* 1. *pag.* 339.). Oleum expreſſum umbilico injunctum

 pari-

pariter purgat (Idem.). Inter tot acrimoniæ indicia tamen abſque noxa ad tæniam expellendam ſemen valuit, pulveris nimirum granis quatuor cum ſacchari Canarienſis drachma dimidia quadrupla doſi per alternos dies una cum lacte tepido datis & lacte quoque ſuperbibito, ſi tormina & teneſmus urgent; ſi etiamſi ægra, quæ experimentum ſubiit, dejectiones virium inſignes paſſa fuiſſet, analepticis tamen commodis eaſdem recuperavit, tæniaque libera evaſit (Cohauſen in *Act. nat. curioſ. vol.* 9. *p.* 39.). Succeſſit quoque Vogelio (*M. m. p.* 176.) ſemen in graviori morbo pituitoſo (qualem non deſcribit) ſine ullo incommodo exhibere. Exulavit illud ex hodierna praxi medica.

Lignum Pavana), quibuſdam Panava) dicitur, raro in officinis obvium. Eſſe ex eadem ſtirpe ac ſemen Tiglium, poſt Hermannum (*M. m. vol.* 1. *p.* 240.) Rumphio credas, cui radix lignoſa eſt. Eſt lignum leve, ſpongioſum, pallidum, veſtitum cortice cinereo ſaporis pungentis & cauſtici, odoris ingrati. Recens aquam ſurſum & deorſum pellit, & inflammat; ſiccum moderatius alvum ſubducit, & parciori doſi ſudorem movet, ideoque in hydrope & leucophlegmatia & in aliis quibuſdam chronicis opportunum cenſetur. Doſis, correctio & formulæ, ligni hujus obſoletæ farinæ ex Hermanno peti poſſunt.

Pharm. LACCA s. LACCÆ *Gummi*.

445. *CROTON LACCIFERUM;* foliis ovatis tomentoſis ſerrulatis petiolatis, calycibus tomentoſis Linn. *Spec. pl. p.* 864. Ricinus aromaticus ſpicatus, folio Circææ, ſpinis ad imum duplicatis armato, laccam in granis fundens Pluk. *Almag. pag.* 320. Ricinoides aromatica arbor Circææ foliis hirſutis, floribus ſpicatis major Burm. *Theſ. Zeyl. p.* 201. *tab.* 91. Halecus terreſtris Rumph. *Amb. vol.* 3. *p.* 197. *tab.* 127. cit. a Linneo in *Syſt. veg. ed.* 13. *p.* 722. ſed flores paniculati non racemoſi, folia integra non ſerrata. Arbor Indiæ orientalis.

Vix ullius alius rei a natura productæ hiſtoria pluribus lacunis laboravit pluribuſque fuit contaminata fictionibus, quæ plerumque, quando verum difficile eſt extricatur, ejuſdem in locum ſuggeruntur (quaſi non præſtaret, nihil de re quadam ſcire, quam erronea vel falſa), quam Laccæ, ſive ſtirpem, ex qua originem capiat, ſive inſectum, quod illam inhabitet, ſive ipſam naturam Laccæ ſpectes. Jam in pleriſque certiora novimus.

Linneus (*Diſſ. Obſ. in Mat. med. p.* 8.) fide Hermanni ab inſectis ex Crotone dicto colligi innuit, reſpiciens ſine dubio ad *Muſeum Zeylan. p.* 46., ubi Hermannus Laccam per-

perpulchram ſe non raro ex ramulorum finibus ad foliorum ortum inde collegiſſe ſignificat. De fide remotis a patria ſtirpis non licet diſputare: dubium tamen ſupereſſe, ipſe Hermannus (*Mat. med. tom.* 1. *p.* 648.) non negavit, quin in Materia medica aliam nominat, ſcilicet Jujubam Indicam rotundifoliam ſpinoſam &c. Breynii. Mirum, Rumphium de Laccæ origine ex Crotone omnino tacere. Non unam vero ſtirpem, ſed plures eſſe, quæ illam erogant, recentiſſime a teſte fide digniſſimo, cl. Kerr (*Phil. Tranſ. vol.* 71. *part.* 2. *p.* 376.), didicimus, ut qui Ficum religioſam L. Ficum Indicam L. Plaſonem Horti Malab. & Rhamnum Juiubam L. in extremis ramorum inſectis numeroſiſſimis, quæ in Bengalia Laccæ ſeſe aſſociat, obtectas vidit. Apparent hi rami inde quaſi pulvere rubro obſiti, & ſucci eorum tantum diſpendium obſervatur, ut marceſcant, nullum fructum ferant, & frondes decidant, vel in nigredinem ſpurcam vergant. Hæc ipſa inſecta per aves, quarum pedibus adhærent, dum ſeſe in ramulos iiſdem fœtos demittunt, in aliam arborem vicinam transferuntur. Ficus iſtæ ſauciatæ lacteum ſuccum fundunt, qui illico in viſcum tenacem coagulatur, qui ſub dio indureſcens refert cellulas inſecti Laccæ. Arbor Plaſo *Hort. Malab.* dicta gummi rubrum inciſione largitur, Laccæ ſimile. Raro illa in Rhamno Juiuba occurrit, & inferior pretio eſt iſta reliquarum arborum. In Bengalia præcipue reperitur in montibus incultis ad utrumque fluvii Ganges latus. Nec pro colligenda illa aliud requiritur, quam ut rami diffringantur (Kerr).

Cujuſnam generis iſta inſecta ſint, diu ſcrutatores naturæ latuit, Quin ipſe Linneus anno adhuc 1772. (*Diſſ. ſupra cit.*) ignota ſibi eſſe querebatur. Formicas alatas vocat Garcias Ab Horto (in Cluſ. *exort. p.* 158.), & eaſdem Laccam elaborare arbitratur; alii pro muſcis habuerunt. Qui ex propria indagine lectu aliquid dignum de iis reliquerunt, horum tantum non omnes modo ſiccis iis, prout in Lacca ramulis affixa apparuerunt, in ſummum aqua emollita, & microſcopio ſpectata, inhiarunt. Nec horum induſtria laude ſua defraudari debet, quum illuſtret varia, quæ ſerius in patria ſtirpis cominus detecta ſunt, & alia nonnulla non notata ſuppleat, vel curatius iiſdem indagandis anſam præbere poſſit. Grata itaque memoria recolenda quæ circa hæcce publici juris fecerunt obſervata cll. Geoffroy (in *Mem. de l'ac. d. ſc. de Paris* 1714. *p.* 121. verſa in *Act. nat. curioſ. vol.* 3. *app. p.* 60. *ſq.*), Ledermüller (*Mikroſkop. Ergezungen p.* 60. *tab.* 30.), Swagermann (in *Verhandelingen door het Genootſchap de Wetenſ. te Uliſſingen vol.* 7. *p.* 227. *c. tab.*). Horum juncta opera conſtitit, intra alveolos ſatis regulares (Geoffroy, Ledermüller) in Lacca reperiundos, mox ovula,

la, mox puppas (Geoffroy, Ledermüller), mox inſecta perfecta (Swagermann) deprehendi. Demum obſervationibus elegantiſſimis cl. Kerr (*loc. cit. p.* 374. *cum figg.* adjectis *p.* 382.), in patria ipſa factis, evincitur, eſſe ex genere Cocci, unde hocce inſectum Coccus Lacca ab eo appellatur. Ex ejus deſcriptione magnitudinem exigui pediculi habet, ovalis, rubra, trunco annulis duodecim tranſverſalibus notato; pedibus ſex; antennis in duos vel tres pilos divergentes deſinientibus; cauda biſeta. Nunquam illud eidem alatum comparuit (contra morem Coccorum, quorum maſculi alati, fœminæ apteræ), & de ſexu pariter nihil iſti conſtitit; de quibus momentis ab aliis ſupplementum exſpectamus. Ex utero materno excuſſa inſecta per aliquod tempus in ramis arborum deambulant, & tum medio Ianuario ſuccoſis extremis ramorum juniorum adhæreſcunt, & circumdantur liquido ſpiſſo ſubtranſparente, quod videtur illos conglutinare cum ramo. Ulteriori ejus, qui ſenſim fit, commeatu cellulæ formantur pro quolibet Cocco, & poſt duos menſes a primo adhæſionis initio cellulæ omnino completæ ſunt, & inſectum refert ſaculum ovalem, lævem, rubrum, vitæ expertem, magnitudinis Coccinellæ exiguæ, ſine obtuſo emarginatum & ſcatentem liquido grate rubro. Menſibus Octobri & Novembri viginti vel triginta ova elliptica, vel potius totidem vermiculi intra rubrum liquidum matris conſpiciuntur. Hocce liquido omnino exhauſto inſecta tenella dorſum matris perforant & ſingula aufugiunt, exuviis relictis, quæ ipſæ albæ iſtæ membranæ ſunt, quas in vacuis cellulis Laccæ ramulorum videre eſt (Kerr). Unde ratio manifeſta eſt foraminulorum, quæ in ſuperficie Laccæ obvia ſunt.

1.) Iam itaque origines iſtius Laccæ cognoſcuntur, quæ *Lacca in ramulis ſ. baculis* (Stick Lac Anglis, Lacque en baton Gallis) vulgo dicitur. Eſt hæc materies vel magis vel minus rubicunda, fere pellucida, inæqualis, noduloſa, dura, ſed friabilis, incruſtans ramulum quoad partem vel toto ambitu ad craſſitiem lineæ ſupraque & latitudinem aliquot pollicum, multis foraminulis pertuſa, quæ communionem cum cavernulis iſtis habent, quæ in media hujus materiæ parte latent. Figuræ Garciæ (Clus. *exot. p.* 159. & Ledermülleri (*l. c.*) illam probe exprimunt. Nondum tamen ex hactenus dictis liquet, utrum materies iſta ſuccus ex ipſa ſtirpe exundans & ære condenſatus ſit, an a Coccis aliunde collecta & ramulis agglutinata? Si verum eſſet, quod nonnulli fabulati ſunt (V. Garcias *l. c.*), bacillos terræ lutoſæ in vicinia arborum eo fine infigi, ut inſecta materiem iſtam agglutinaret: operoſius omnino negotium iſtorum eſſet, nec abſimile iſti, quo apes perfunguntur in cera vel

melle

melle colligendo. Aſt ex hiſtoria a Kerrio ſuppeditata colligi poſſe videtur, præcedere tempore Laccæ liquidæ proventum, & eo jam præſente Coccos modo figi & novo ejuſdem vel continuato demum affluxu obvolvi & recondi. Domicilium igitur hæcce materies Coccorum præbet, in quo condendo autem non aliud meritum inſecta ipſa habere arbitror, quam quod particulas quaſdam proprii ſucci affundant vegetabili iſti. Quamvis enim in ſiccis ramulis nulli fontes, ex quibus proruperit, in conſpectu ſint, ut monuit Geoffroy (*l. c. p.* 122.), extenuari tamen ſenſim ſucci proventum, & inciſione ramorum ſimilem ſuccum profluere obſervavit Kerr, quin in eo convenientem cum altero, quod cellulas formet; unde ne hoc quidem exiſtimo, tribui ipſis Coccis poſſe, quod volumine corporis ſui & motitatione primum impediant, ne materies in compactam maſſam concreſcat. Vereor ne ſitus alveolorum Laccæ a quibuſdam juſto magis regularis deſcribatur & depingatur ----. Qun profundius rubra Lacca eſt; eo melior cenſetur. Pallida & perforata vilioris pretii, quippe inde Coccos ex cavernulls ſuis aufugiſſe, & colorans principium eo quoad partem deperditum, indicio eſt. Nec opaca & ſordibus inquinata eſſe debet. Et hæcce Lacca ita comparet, prout natura illam producit, & ex India orientali nominatim Bengalia, Pegu, Malabaria, Sumatra, ad nos transfertur. Largus quoque ejus in regni Mexicani provinciis Cohuixchi & Tlahuichi eſt proventus (Clavigero *Storia del Meſſico p.* 66.).

2) Lacca hæc, in fruſtula exigua a ramulis ſejuncta, *Lacca in granis* (Seed Lac Anglis, Lacque en graines Gallis) dicitur. Quidam e. c. Neumannus (*Chymie vol.* 2. *part.* 2. *p.* 456.) vero ſuſtinent, extractionem ſemel plerumque jam ſubiiſſe, & privatam colorantibus particulis. Equidem in ſpeciminibus, quæ coram habeo, cellulas pariter conſpicio. Tutius tamen, ſi coloris ratio habenda, ſemper eligitur Lacca in baculis.

3) Lacca vero præcedente articulo commemorata, ſi liquatur in placentas, ab Anglis Eumplac nominatur (Kerr *l. c. p.* 378.), quæ tamen vox rarius in libris occurrit.

4) *Lacca in tabulis* vel *maſſis* (Shell Lac; Lac en oreilles) eſt illa, quæ maceratione in aqua particulis ſuis tingentibus orbata fuit, dein per ſacculum ſuper carbonibus retentum torquendo tranſacta, in tenuem laminam, dum mollis adhuc eſt, deducitur (Conf. Kerr *l. c.*). Lego quoque fieri ſic, quod Lacca aqua bulliente liquetur, unde ſuperficiem petat, ex qua excepta inter plana marmorea in teneriores laminas comprimatur (Berg. *M. m. p.* 770.) ----. Sic refert vitrum Antimonii forma & colore. Lacca hæc ore voluta dura & friabilis perſiſtit, ſed liquatur igne & ardet

ardet odore grato. Remota ab iſto iterum indureſcit, ſed minori fragilitate.

Lacca igitur ex ramulis avulſa eſt materies vegetabilis, cui per totam maſſam vel maximam ejus partem particulæ animales ex Cocco immixtæ fuerunt. Ob haſce proxime dictas partes accenſa nidorem aliquem ſpargit. Maſticata ſalivam colore purpureo tingit; aquæ calidæ colorem chermeſinum impertit cum ſedimento nigricantis pulveris: quod reliquum eſt odore ſaporeque omni deſtituitur. Ad reſinoſam naturam vel potius ceraceam (Neumann. *l. c.* & Cartheus. *plant. princ. p.* 36.) proxime accedit, ut tamen rubedinis tantillam, quæ animalis originis tota videtur eſſe, ſemper etiam in Lacca in tabulis dicta ſuperſit. Vim variorum menſtruorum, alias valde efficacium, eludit. Nam Lacca in granis nec oleis expreſſis nec deſtillatis ſolvitur, vixque illa tingit. Acidis mineralibus pariter non ſubigitur. Nec vim ſolvendi eam habet mucilago gummi Arabici (Buchholz in *Nov. act. nat. cur. tom.* 5. *p.* 56. *Exper.* 22.), nec cereviſia lupulata (*l. c. Exper.* 23.) ----. Solvitur autem fere integre oleo Tartari per deliquium (*l. c. Exp.* 24.); item ſpiritu Salis ammoniaci vinoſo (*l. c. Exp.* 25.); item ſpiritu vini etſi paullo lentius, qui ipſe inde ſaporem ſubamarum vel ſubadſtringentem obtinet cum odore grato (Neum. *l. c. p.* 459.). Omnes & ſingulæ hæ ſolutiones mucilaginoſæ apparent & rubro tinctæ. Ad menſtrua ejus quoque liquor terræ foliatæ Tartari referendus (Huxham. *Oper. tom.* 1. *p.* 160.). Nec non ſolutio Boracis aqua facta (Cartheus. in *Act. Mogunt.* 1776. *p.* 56.). Adiuvat ſolutionem combinatum alcali & alcoholis vini auxilium, ſcilicet ita, ut Lacca contuſa in pulticulam oleo Tartari p. del. irroretur, aliquoties alternis vicibus ære libero illam liquefaciendo & exſiccando, demum alchole vini repetitis vicibus perfundatur, donec omne ſolubile extractum fuerit (Bœrh. *Chem. Proc.* 56.). Operæ pretium eſſet iterare experimenta hæc omnia cum Lacca in tabulis. Solutio machina Papiniana multum adjuvatur (Tieböl in Crells *Chem. Journ. P.* 6. *p.* 124.). Aperto igne deſtillata eaſdem fere partes ac cera ſuppeditat, quarum modo hic olei ſpiſſi ſive butyri uncias fere decem ex libra una Laccæ erutas memoro (Neum. *l. c. p.* 460.). Acidum ineſſe etiam Laccæ in granis, tingentibus partibus orbatæ, ſunt, qui ſuſtinent (Lemery, Geoffroy in *Mem. de Paris cit. p.* 133.), alii negant (Neumann. *l. c. p.* 460.).

Non tæduit me amplioribus perſequi naturæ productum, quod quidem uſu ſuo in variis artibus longe magis claruit, quam medico. Sed quum omitti nequeat ex cenſu medicamentorum, opus fuit, ſulcrum argumentis medicis ſubſtrue-

re firmius, quam cui antea inædificata fuerunt. Serico, goſſypio, lanæ, egregiam rubedinem ſeu colorem coccineum impertit pars iſta Laccæ, quæ aqua eruitur, aliis artificiis ulterius fingenda. Pigmentum iſtud olim exceptum fuit paſtis ſiccis varia proportione pro diverſo gradu rubedinis expetito; dein nomen tranſiit in alias paſtas ſiccas vel pulveres coloratos multiplicis coloris & materiæ, quorſum Lacca Florentina, Lacca in globulis, rel. Tingitur & eo corium colore rubro in Gallia, ut æmuletur iſtud Levauticum. Pictorio uſui quoque inſervit. Privata pigmento ſuo vernicis genus egregium ſuppeditat. Et tum quoque cera ſigillaris pro obſignandis litteris inde parari poteſt. Phyſici magni Laccam faciunt ob inſignem vim electricam originariam, quæ illi ineſt; hinc & tabulæ pro electrophoris inde fiunt commodæ & hæ præ reliquis cognitis corporibus aptæ recipiendis figuris ex pulvere reſinoſo (V. cel. Lichtenberg in *Comment. ſoc. ſcient. Gott.* 1778. *p.* 66.).

Non probabile, Laccam ſolvi a noſtris humoribus poſſe.

Ex variis Præparatis), quæ olim pharmaceuticum apparatum auxerunt, ut *Lacca lota*, *Trochiſci de Lacca*, *Species Dialaccæ*, hodie unum modo supereſt:

Tinctura Laccæ) *Ph. W. p.* 226. ex Lacca in baculis, Alumine crudo & aquis quibuſdam deſtillatis. *Ph. Edinburgenſis* vetuſtior *ed. Brem. p.* 43. tincturam parat compendioſiorem ſpiritu Cochleariæ. In laxitate, cruentatione & putridis ſcorbuticiſque ulceribus gingivarum, confert illam extus penicillo vel linteo carpto applicare ----. Aliam tincturam ex alcali & ſpiritu vini (V. ſupra), in arthritide, rheumatiſmo, affectionibus hydropicis & fluore albo, ob amarorem & adſtringendi vim deprædicavit Boerhaavius (*Chem. Proceſſ.* 56. *ad finem*).

JATROPHA.

LINN. *Syſt. veg. p.* 723. *Gen. pl. p.* 503.

Pharm. RICINI MAJORIS *Semen*, item NUX CATHARTICA AMERICANA s. NUX BARBADENSIS.

446. *JATROPHA CURCAS*; foliis cordatis angulatis Linn. *Spec. pl. p.* 1429. Jatropha aſſurgens, Ficus folio, flore herbaceo Browne *nat. Hiſt. of Jam. p.* 348. Munduy-guaçu Piſo *Ind. utriusque res nat. & med. p.* 179. c. icone. The Phyſicnuttree, Ricinoides Hughes *nat. Hiſt. of Barbados p.* 115. Arbor humilior Americæ calidioris, ut novæ Hiſpaniæ, Galliæ æquinoctialis, Jamaicæ, Barbados.

Ar-

Arbor ex venenato genere eſt. Semina) tamen ejus olim a medicis uſurpata fuerunt, hodie extra patriam omnino ſpreta, tantoque juſtius, quum nonniſi rancida & inertia in noſtris officinis proſtent. Latent horum tria oblonga in quolibet fructu, qui capſula tricocca eſt, Juglandem minorem magnitudine æquans. Intra corticem nigrum fragilem ſeminis continetur nucleus amygdalinæ naturæ, qui bipartibilis eſt, & intra cotyledones foliola primordialia luculenter manifeſtat. Judicium de effectu in corpore noſtro valde variat. Ita nuclei tres vel quatuor manducati mox ſurſum & deorſum crudos humores magna violentia evacuare dicuntur (Piſo). Et ob hanc quidem vehementiam in Jamaica ſemina modo hodie ingeruntur (Browne). Alii rurſus abſque noxa nucleum edi poſſe nec Amygdalis cedere gratia & innoxia vi teſtantur (Hughes; Bancroft *nat. Hiſt. of Gujana p.* 35.). Sub hoc diſſenſu pronum eſt conjicere, conditiones ſubeſſe aliquando peculiares, quæ effectum mutent. Foliola iſta duo, quæ intra cotyledones ſeminum deliteſcunt, quidam accuſant (e. c. Bancroft, haud ſine omni veri ſpecie, quum ſtirps lacteſcens ſit): aſt contraria ſunt exprimenta cl. Hughes & aliorum, quos citat, nam effectus idem, ſive adfuerint, nec ne. Auferre tamen jubet cl. Bancroft haſce partes, ſi innoxie & abſque emeſeos & purgationis metu edantur. An modo copia infeſta ſunt? Certe in Anglia in viro ſuperioris ordinis ex viginti circiter ſeminibus (of the Ricinoides or Caſtronut of Barbados), prægreſſa maſticatione ingeſtis, evacuationes vehementes tam ſurſum quam deorſum ſubſequutæ, & poſt virium perfectum diſpendium & ſpaſticas affectiones mors, etiamſi varia commoda remedia tempeſtive in uſum tracta fuerant (Percival in *medical Tranſactions vol.* 3. *p.* 96.).

Qui mitius de ſeminibus hiſce ſentiunt, largiuntur tamen, oleum unguinoſum erogare purgans; *oleum Cicinum* dicunt, quod nomen antiquitus cognitum alii ad Ricinum communem referunt. Coctione contuſi ſeminis cum aqua eruitur. Hoc ipſum in hydrope, colica, ileo, arthritide, vermium affectionibus, ore captum deprædicat Monardes (Cluſ. *exotic. tom.* 1. *p.* 299.); item inunctum vel inſtillatum in contracturis artuum, obſtructionibus viſcerum, aurium doloribus, ſurditate, vitiis variis cutis aliiſque morbis. Purgandi efficaciam exſerit, ſive ore capiatur, ſive abdomini inungatur, ſive in clyſmate admittatur. Monardes, qui guttatim hoc oleum ingerendum curat, timidior eſt aliis, qui cochleare ejus integrum ad intumeſcentias hydropicas per alvum diſpellendas ingerere haud dubitant (Hughes).

Pharm. RESINA ELASTICA s. GUMMI ELASTICUM s. CAUTCHUC vel ut Galli ſcribunt CAOUTCHOUC s. RESINA CAYENNENSIS.

447. *JATROPHA ELASTICA*; foliis ternatis ellipticis integerrimis ſubtus canis longe petiolatis Linn. *Suppl. pl. p.* 422. Ad Jatrophæ genus ob fructum juncto nomine triviali & differentia ſpecifica dicta refertur a Linneo jun. (*l.c.*), etiamſi haud ſine omni dubio. Hevea gujanenſis Aubleti *Hiſtoire des plantes de la Gujane Francoiſe tom.* 2. *p.* 871. vel, ut in *tab.* 335. vocatur, Hevea peruviana. Uterque tamen florem ejuſdem non examinaſſe fatetur; locus igitur in Aubleti opere ſecundum ſyſtema ſexuale, ſcilicet Monoecia Dodecandaria, illi ab adjutore B. Juſſieu aſſignatus videtur. An eadem arbor Caoutchouc, cujus florem deſcribit ex obſervationibus Cayennæ factis cl. Richard in Rozier *Obſ. ſur la phyſique tom.* 27. *p.* 138. *tab.* 2. & quibus ſuffultus eam refert ad Monoeciam Monadelphiam? Convenit ejus icon cum Aubletiana quoad folia, & deſcriptio fructus, infloreſcentia autem non eſt ſpicata, ſed potius duplicate racemoſa, & in maribus modo antheras quinque numerat. Diſcrepant flores in multis a charactere generis Jatrophæ a Linneo (*Gen. pl. p.* 503.) concinnato. Iconem mancam & erroneam ſtirpis & foliorum fructuſque antea dederat Freſnau in *Mem. de l'ac. d. ſc. a.* 1751. *tab.* 20. Heve dicitur ab incolis provinciæ Eſmeraldas, Cautſchuc ab incolis Mainas, Pao xiringa ſ. Seringa a Luſitanis ditionis Para, Bois de Seringue ou le Seringat a Gallis. Eſt arbor procera 50. ad 60. pedum, craſſa pedes duos & dimidium, creſcens in variis regionibus Americæ auſtralis e. c. in ſylvis Gujanæ, provinciæ Quito, ad fluvium Amazonum in regno Mexicano.

Sic igitur cognita eſt arbor, ex qua, in Gujana Americes certiſſime, celebris iſta Reſina elaſtica elicitur. Dum arbori adhuc ineſt, vel noviſſime emerſit, ſuccum lacteum refert. Hic ut eruatur, poſtquam truncus arboris lotus fuerit, adunco ferro inciſiones in cortice trunci probe baſin tranſverſim ſed oblique ad lignum uſque fiuut, una ſupra alteram (Freſnau *l. c. tab.* 20. *fig.* 15.); vel, ſi ejus larga copia colligenda, ad baſin trunci plaga profunda inciditur & alia a ſumma ejuſdem parte ad plagam iſtam uſque progrediens & per intervalla iterum alia lateralia & obliqua. Per hæcce vulnera lac in vas ſuppoſitum infimæ plagæ defluit (Aublet *l. c. p.* 873.). Derivatur ſuccus in vas ſuppoſitum, quod ſubinde in cucurbita dimidiata conſiſtit, per folium largius concavum argilla ſuffultum, vel canalem, cui,

cui, ubi deſinit, præfigitur folium (Freſnau. De La Borde in Rozier *Obſerv. & Mem. ſur la Phyſique tom.* 1. *p.* 462. *ſq.*). Tum ſenſim ſponte aeris contactu ſpiſſeſcit in reſinam mollem rubicundam & elaſticam (Aublet *l. c. p.* 873.). Quod cl. De La Borde (*l. c. p.* 464.) narrat, Indos arcano quodam modo eundem præparare, antequam ſicceſcat, non confirmatur ab aliis, ſine quo artificio ceram modo referre duritie & liquefactione per calorem innuit.

Transfertur ad nos variis formis, ampullarum mox majorum mox minorum arundine clauſarum, avium, quadrupedum, utenſilium variorum, globulorum &c. quibus ductus varii in ſuperficie impreſſi ſunt. Nimirum, dum adhuc fluvidus eſt, illinitur modulis ex argilla non cocta, vel & cocta, factis per ſtrata, quorum quodlibet, antequam novum ſuccedat, ſiccari debet fumo denſo vel igne, donec digito non amplius adhæreat. Quo plura ſtrata ſibimet invicem ſuperdata fuerint, eo ſolidius fit corpus &, antequam ultimum plane ſiccum evaſerit, ope ferri vel ligni varie ſecti ductibus vel impreſſionibus multiplicis generis in ſuperficie ornamenti cauſa diſtinguitur. Modulus tum aqua emollitus facile eluitur, vel, ſi ex argilla cocta factus fuerit, fractus in exigua fruſta eximitur. Globulorum, quorum aliquot diametri pollicum duorum præſto ſunt, alia ratio eſt; hi enim diſſecti ex laminis ejuſdem materiæ, ſed albidis, convolutis & interſtitiis variis hinc inde relictis, conflari, & lamina craſſiori cingi cernuntur.

Aſt non diffitendum, præter iſtam arborem alias eſſe, quæ fundant ſimilem reſinam. Cl. Freſnau (*l. c. p.* 324.), vir militaris, qui quatuordecim annos Cayennæ vitam traxerat, jam varias memorat, licet botanica ſcientia deſtitutus determinare eas exacte non valeret, quorſum Ficus quædam (Figuier ſauvage, Luſitanis Comacai), arbor Couma Luſitanis dicta, arbor Pao comprido Luſitanorum. Linneus pater (*Mant. pl.* 2. *p.* 499.) ex deſcriptione ill. De La Condamine conjecit, eſſe ex Cecropia peltata; nec contrarius eſt filius, Ficum Indicam aliaſque non ab eo recenſitas in libro (*Suppl. pl. l. c.*) addens; an forſitan intellexit inter eas, quas ſilentio præterit, Ficum Benghalenſem, Jatropham urentem, quas coram fratri Adolpho Murray a. 1780. ſignificavit?

Docent quoque quædam experimenta, ſimilem ferre reſinam miſcela lactei ſucci variarum arborum Americanarum emergere (Freſnau *p.* 324. *ſq.*).

Quod ex conjectura primum conceptum (Delius in *Adverſ. phyſ. med. Faſc.* 2. *p.* 11.), ex noſtratibus plantis lacteſcentibus ſimilem materiem obtineri poſſe cultura, ſtudio, tempore, ac experimentis, etſi non omnino abſolutis, robur quod-

quoddam nuperius obtinuit. Gluten ſcilicet, quod ad radicem Chondrillæ junceæ ſeſe accumulat, & cujus uſus ſit in Gallo-Provincia, ad Americanam reſinam proxime accedit. Item valet de ſucco variarum Euphorbiarum, Apocynorum, Ficus vulgaris (Faujas De Saint-Fond, *primiere Suite de la deſcription des experiences aeroſtatiques tom.* 2. *p.* 262.). Quod ad Euphorbias nominatim attinet, ſuccus lacteus ſpeciei cujuſdam non indicatæ niſi ſub nomine Tytimale (quod falſo video verſum Milk thiſtle in *monthly Review vol.* 46. *p.* 690.) ſiccatus refert reſinam hanc etiam in eo, quod gradum aliquem elaſticitatis habeat (Macquer in *Mem. de l' ac. d. ſc.* 1768. *p.* 214.) ----. Gluten quoque ex Viſco albo erutum natura ſua in pleriſque cum reſina elaſtica convenit, ut adeo ſpes ſit, quod olim iiſdem uſibus inſerviturum ſit (Vid. experimenta cl. Tielebein in Crellii *neueſt. Entdeck. in d. Chemie P.* 7. *p.* 58. *ſqq.* & Faujas de Saint-Fond *l. c. p.* 260.).

Dubio quoque caret, arte poſſe æmulam materiem produci. Ejus originis corpora iſta multangularia ſolida habentur, quæ ex China, nomine *Reſinæ elaſticæ Chinenſis*, variis coloribus picta transferuntur, quæ ipſa ſecundum judicium cl. Lind ex oleo Ricini & calce parant (Faujas *l. c. pag.* 258.). Alibi reſinam elaſticam Chinenſem nihil eſſe, niſi oleum quoddam expreſſum calore evaporatum, declaratur (Retzii *Prolegom. in Pharm. regni veget. p.* 60.). Cathetrres flexiles acutiſſimi phyſici cl. Pickel, de quibus infra pluribus, novum ejus rei exemplum præbent.

Elucet inde, quanta cautione in dijudicanda reſina elaſtica venali opus ſit, ne ſpeciminibus perverſæ naturæ imponi nobis ſub experimentis patiamur. Colore profunde bruno, fere nigro, plerumque quidem occurrit: ſed ipſe jam coram habeo globum elaſticum inſtar Succini clarum flavumque diametri circiter $\frac{2}{3}$ pollicis medio canali pertuſum, de quo non dixerim, utrum ſit modo vulgaris iſta reſina colore obſcuro privata (quod arte in teſtis teſtudinum fieri poſſe notiſſimum), an artificiale omnino productum. Ejuſmodi reſinam elaſticam ſuccinei coloris & pelluciditatis deſcribit quoque cl. Thorey (Crells *chem. Journ. P.* 2. *p.* 108.), qui fiſſuras facile agere illam animadvertit, quin dehiſcere repetitis jactitationibus in pavimentum vidit. Occurrit & ſpecies cœrulea & rubra, quæ coloratæ arte eſſe videntur (Cfr. Berniard in Rozier *Obſerv. ſur la Phyſique tom.* 17. *p.* 280.). Nigra reliquis omnibus longe magis elaſtica eſt.

Genuina reſina elaſtica jam adoleſcente hocce ſæculo nonniſi in collectionibus rerum naturalium inſtar cimelii ſervabatur, nec de origine ejus aliquid veri conſtabat, donec ill. De La Condamine per Americam auſtralem peregrinans

ex

ex notitia, quam in itinere ad ripas fluvii Amazonum & Provinciæ Smaragdinæ acquiſiverat, de illa ad Academiam ſcientiarum Pariſienſem a. 1736. referret, junctis aliquot ſucci hujus cylindris, & ſerius a. 1745. (*Relation d' un voyage dans l' interieur de l' Amerique meridionalo* recuſ. in *Mem. de l. ac. de ſc. de Paris p.* 430.). Idem poſtea a. 1751. (*Memoires de l' ac.* 1751. *p.* 322.) quædam experimenta ad ejus naturam ſpectantia adjiecit. Arborem determinare, & naturam ejus uſumque varium multiplici experimentorum ſerie expiſcari, ſerioribus annis relictum fuit. Quæ quod præſtari potuerint, peregrinationibus nuperioribus & uberiori reſinæ hujus per Luſitanos transmiſſioni debemus. Lisbonæ in tabernis nomine Boracho ſub variis ſingularibus figuris venditur. (Twiſs's *Travels through Portugae and Spain p.* 323.).

Memorabilis ejus elaſticitas, qua, licet longe ultra naturale volumen diſtendi ſe paſſa fuerit, ad priſtinum tamen reſilit, Europæorum attentionem mox initio ad ſe convertit. In re tam inſolita non mirum, aliquos peregrinatores incredibilia quædam narrationi de hoc phœnomeno attexuiſſe, e. c. annulum exinde formatum potuiſſe expandi in amplitudinem armillaris, collaris, quin cinguli, vel globum ejus ex alto loco cadentem ultra diſtantiam ejus a pavimento reſilire. Fruſtula vero in formam parallelopipedam redacta, & ad extrema inter aſſerculos cochleis firmata, ponderibus appenſis ad duplum quin ultra triplum longitudinis ſuæ extendi potuerunt (Juliaans *Diſſ. de Reſina elaſtica Cayenenſi p.* 18. Cfr. Achards *p. chymiſch. phyſ. Schriften cap. de Reſina elaſtica p.* 212. Quod recuſum eſt ex *Beſchäft. d. Berl. naturf. Freunde vol.* 3. *p.* 356. *ſqq.*) & ampullula, cui aer vi inflatur, extenuatur in chartæ tenuitatem & pellucida inſtar veſicæ evadit, demum fragore inſigni crepat (Achards *l. c.*). Sed caloris in hiſce experimentis ratio habenda eſt.

In temperie aeris, modice calida, flexilis & expanſilis deprehenditur, frigore autem indureſcit, & renititur motus potentiæ coloremque ex nigro in cinereum mutat; quin frigore glaciali fragilitatis aliquem gradum adipiſcitur (Juliaans *l. c. p.* 25.). Aquæ injectu innatat, nec ea ſubmergitur, quod non ſolum de cavis corporibus ex inde paratis, ſed & de ſegmentis & globis expertus ſum. Flammæ ignis admota mox ardet luce clara & flava, quod uſui pro facibus primam anſam dedit, fumo nigro, odore fere nullo. Lente tamen deflagrat ſimulque guttæ defluunt. Sub gr. 100. Reaumuriano quoque liquatur in maſſam unctuoſam brunam, quæ nec frigore in novum coagulum redigi poteſt (Achards *l. c. p.* 213.), & variis præterea aliis notis a

ſuc-

ſucco elaſtico ſeſe diſtinguit (Juliaans *l. c. p.* 27. *Exp.* 4.). Deſtillatione ſicca reſinæ in fruſtula minora diſciſſæ, lento igne peracta, obtinetur phlegma ſubalcalinum, oleum fluidiſſimum, flavo rubicundum, ſpiritus ſubflaveſcens alteri natura ſimilis ſed debilior, remanente carbone nigro (Juliaans *Diſſ. p.* 28. *ſqq.* Cfr. Achard *Exp.* 2. Berniard in Rozier *Obſervations ſur la Phyſ. tom.* 17. *p.* 281. *Exp.* 23.).

Maxime vero interfuit, tam ad ſucci hujus naturam explorandam, quam ad eundem in varia commoda convertendum tentare, quibuſnam menſtruis ſolvi poſſet, qua in re præcipue opera cll. Macquer, Achard, Juliaans, Berniard multum deſudavit, cujus proxime dicti experimenta tum modo citabo, quando ab iſtis aliorum diſcrepant. De omnibus hiſce diſſerere hujus loci non eſt: præcipua autem recenſere juvat. Et hiſce quidem tentaminibus conſtitit, quædam in alia etſi corpora efficacia, in hunc nullam vim exſerere; alia ſubigere quidam illum, ſed ſimul deſtruere elaſticam ejus indolem; alia demum non ſolvere modo eum, ſed ſolutione exſiccata priſtinam ejus integritatem reſtitui. Et hæcce effectus diverſitas mihi pro filo in experimentis enucleandis erit. In univerſum ſciendum, quædam nonniſi ignis protractioris, quin coctionis ſubinde, ope ſolvendi ſuam vim exſeruiſſe, qui tamen caloris gradus multis aliis exemplis iners fuit. Patebit ex dicendis manifeſtius, neque gummi neque reſinæ nomen commode illi impertiri, ſed eſſe materiem proprii ſui generis ab omnibus reliquis ſuccis vegetabilibus diverſam.

Non ſolvit hunc ſuccum aqua, nec in coctionem uſque incaleſcens; nec in olla Papini tractatus aliam mutationem ſubit, quam quod frigefactus durior & contractior appareat Macquer in *Hiſt. de l' ac. d. ſc. de Parir* 1708. *p.* 59.). In ebulliente aqua retentus tamen griſeus evadit & craſſitie augetur (Juliaans *p.* 26.).

Parem impotentiam habet alcohol vini, ſive digeſtio per plures hebdomades continuata (Juliaans *l. c. p.* 47.), ſive machina Papiniana (Macquer), in auxilium ſumatur. Acetum vel concentratiſſimum duritiem potius auget & vim extenſilem diminuit (Juliaans *l. c. p.* 44.). Sal ſedativum Hombergii fruſtra tentatur. Iners quoque in ſolvendo hocce ſucco alcali fixum eſt (*l. c. p.* 44. Achard *l. c. p.* 221. *Exp.* 19.). Item alcali volatile (*l. c. p.* 45. Achard. *l. c. Exp.* 221.). Nec plus virium ineſt ſalibus neutris, ſive perfectis ſive imperfectis (Jul. *l. c. p.* 46.). Nihil ſolvit ſapo, nec mel (*l. c. p.* 45.). Nullum plane effectum exſerere in reſinam hanc oleum animale Dippelii, queritur cl. Achard (*chym. phyſ. Schriften p.* 224. Conf. Juliaans *pag.* 55. *Exp.* 84.), ſed cl. Macquer (*Mem. de l' ac. d. ſc.* 1763. *p.* 50.)

 inde

inde emolliri eandem ita expertus eſt, ut intra digitos poſſet in varias formas elaborari, attamen reſumere priſtinum robur fumo fulginis vel fœni admotam ----. Hæc modo dicta etſi ſolutionem præſtare non poterunt, pluribus exemplis tamen reſinæ colorem conciliarunt cinereum, variegatum, fuſcum, duritie priſtina eum exuerunt, extenſilitatem minuerunt, tincturam quoque magis vel minus conſpicuam aſciverunt.

Sequantur jam menſtrua, quæ ſolvere quidem reſinam elaſticam valent, ſed in quibus, ſi poſtea menſtruum exhalationi committitur, reſiduum elaſticam ſuam naturam prodidiſſe deprehenditur. Horum e numero eſt acidum vitriolicum concentratum, quod ſolvit reſinam tam cum igne, quam ſine illo (Juliaans *Diſſ. p.* 35. Achard *p.* 217. *Exp.* 10.); acidum nitri fumans (Jul. *l. c. p.* 37. Achard. *p.* 218. *Exp.* 13.); acidum ſalis, quod tamen ex uno experimento pauxillum modo ſolvit (Jul. *l. c. p.* 42.), ex alio nihil (Achard *Exp.* 11.). Inflammatio quoque commemoranda eſt, quæ incidit, quando reſina ſpiritu nitri fumante ſoluta, aqua præcipitatur. Dejecta ſcilicet maſſa ad punctum ebullitionis calefacta flammam confeſtim capit; & ſpiritu vini omnibuſque acidis & alcalinis ſolubilis evadit (Achard *p.* 219. *Exp.* 15.) Inflammatur quoque reſina liquata & ſpiritu nitri fumante perfuſa, intra pauca temporis minuta prima (ID. *Exp.* 16.) ----. Oleorum unguinoſorum vis ſolvendi nonniſi caloris ope ſeſe manifeſtat, nec omnia ejuſdem potentiæ ſunt. Eminet oleum Amygdalarum, Olivarum, Lini, Ovorum (Juliaans *p.* 51.). De oleo Lini negat unus (Achard *p.* 225.), item de oleo Papaveris, quo tamen aliquam ſolutionem fieri obſervavit alter (Juliaans *p.* 51.). Singulare, hac efficacia deſtitui omnino oleum Ricini (Id. *p.* 52.), & oleum Nucum valde parum modo ſolvere (Achard *p.* 225.). Solvitur & cura liquata & ad punctum ebullitionis uſque calefacta (Berniard *l. c. p.* 280.) ----. Inter olea deſtillata multa eam ſolvunt e. c. Oleum Carvi, Roriſmarini, Nucis moſchatæ, Angelicæ, Fœniculi, Florum Naphæ, Meliſſæ (Ach. *p.* 223.) Non ſine digeſtione paullo diutius continuata ſolvit oleum Aniſi (Juliaans *p.* 53.). Antiſtat reliquis oleum Chamomillæ, quod facillime, celerrime & maxima quantitate reſinam ſolvit, & oleum Terebinthinæ, quod hæcce perpetrat ſine digeſtione adeo (Achard *l. c. p.* 223.). Oleum Caryophyllorum ejus nihil, Cinnamomi (Achard *l. c.*) pauxillum modo ſolvit ----. Ex cenſu oleorum empyreumaticorum ſolvunt eam oleum Ceræ, Succini rectificatum (Id. *p.* 222. 224. Juliaans *p.* 54.). Sed oleum Tartari modo quoad exiguam partem. Solvitur & Petroleo (Jul. *p.* 55.) ----. Addo modo

do Camphoram ſpiritu vini ſolutam ſubigere reſinam, ſed ſimul elaſticitatem ejus omnino deſtruere (Macquer *Mem. de l'ac. d. ſc. de Paris* 1764. *p.* 212.).

Longe vero majoris momenti eſt, ea menſtrua noſſe, quæ reſinam quidem hanc ſolvunt, ſed non eam ita perdunt, quin reſuſcitari natura ejus priſtina elaſtica poſſet, quippe quum hiſce detectis pro lubitu & pro varia indigentia in commodas formas redigi poſſit. Macquero debemus, quod omnium primus in Æthere ſive naphtha Vitrioli hanc dotem detexerit (*Mem. de l'ac. d. ſc. de Faris* 1768. *pag.* 214.). Debet vero eſſe rite rectificata. Hujus debita portio infunditur, intra phialam vel ampullam, reſinæ elaſticæ in fruſtula exigua conciſæ, & epiſtomio vas clauditur: ſic abſque caloris adjumento, ſola agitatione ſubinde facta intra decem vel duodecim horas reſina intumeſcit, æther colorem flavidum adipiſcitur & ſolutionem præſtat pellucidam, naphtha pura craſſiorem, quæ inſtillata corpori ſolido paullo poſt illud cruſta elaſtica obducit, item aquæ inſtillata, illico eam cuticula inſtruit ſolida, flexili, elaſtica, extenſionis notabilis capace (Macquer). Succeſſit idem experimentum etiam aliis e. c. cl. Theden (*N. Bemerk. a. d. Wundarzneyk. P.* 2. *p.* 152.), qui modum Naphtham deſtillandi ample deſcribit); ut igitur objectio cl. Faujas De St. Fond (*Prem. Suite des experiences aeroſtotiques, tom.* 2. *pag.* 264.), neminem prætet Macquerum ætheris vitriolici ope potuiſſe ſubigere reſinam, item anonymi Galli, qui initiales modo litteras nominis ſignificavit (in *Journ. de Medic. tom.* 55. *p.* 174. Cfr. Berniard in Rozier *Obſerv. ſur la Phyſ. p.* 17. *p.* 275.) vana ſit: concentrato ſcilicet opus eſt. Nonniſi reſinæ drachma una a naphthæ hujus uncia una ſolvi perfecte poteſt (Theden *l. c. p.* 149.). Naphthæ ſalis eadem vis competit, ut ſerius edocti ſumus (Achard *l. c. p.* 221. *Exp.* 22.). Naphtha nitri vero pauxillum modo ejus ſolvit, ſed deſtructa ſimul extenſili & elaſtica natura (Juliaans *Diſſ. p.* 49. Achard *l. c. p.* 222.). Præter iſtas naphthas, oleum Guajaci digeſtione fortiori non ſolum copiam reſinæ elaſticæ ſolvit, ſed, oleo hocce evaporatione abacto, reſina remanens aeri expoſita poſt aliquod tempus recuperat firmitatem ſuam & elaſticam indolem (Ach. *l. c. p.* 225.). Clariſſimi Achard indagine, cui hoc inventum debemus, etiam comperimus (*l. c. p.* 224.), ſolutiones per olea ætherea factas ſpiritu vini affuſo decomponi, quippe qui ſeſe combinat cum oleis eaque cogit, ut connubium cum reſina dimittant; hæc tum ab oleo ſeparata forma mucilaginis vel magis vel minus firmæ comparet, quæ poſtea libero aere retenta in priſtinum reſinæ robur & elaſticitatem redit. Hæcce encheireſis pro inſtrumentis variis parandis ob mi-

nus pretium prærogativam haberet præ iſta cum æthere vitriolico. Sed dolendum acutiſſimo in hoc argumento obſervatori Juliaans non ſucceſſiſſe, arte cl. Achard reſinæ ſolutæ ſiccam & elaſticam naturam reſtituere ----. In memoriam quoque hoc loco revocanda, quæ ſupra dixi de vi olei animalis Dippelii emolliendi reſinam ita, ut in placitas formas digitis fingi poſſit; quem eundem effectum & exſerit oleum Terebinthinæ ſuper calce rectificatum (*Hiſt. de l' ac. d. ſc. Paris* 1763. *p.* 50.). Quin vapores horum liquorum, alluentes reſinam intra vitrum clauſum, hoc præſtant. Imo & vapores Camphoræ (*l. c.*).

Non ad finem noſtrum pertinet, experimentis cum reſina elaſtica flava inſtitutis diutius inhærere, aliunde petendis (V. de hiſce Thorey in Crells *Journal l. c.*), quum ad uſus medicos non faciant.

Hoſce de altera hactenus dicta priuſquam perſequar, præmittam quædam de commodis, quæ in œconomicos varios ſcopos & artes inde redundant. Semina Heveæ nucleum includunt, ſapore gratum, Avellanæ æmulum, & in patria ſtirpis uſitatum nec ullo modo noxium (Aublet). Sed redeundum ad reſinæ conſiderationem. Diu jam cognitæ fuerunt faces, inde abſque ellychnio paratæ, quorum longitudo æquat duos pedes, latitudo pollicem ſeſquialterum ad duos, folio Muſæ cujuſdam involutæ, ut commode teneri poſſint. Officio ſuo ſingulæ per 24. horas pares ſunt (De La Condamine in *Mem. de l' acad. d. ſc. de Paris* 1751. *p.* 320.). Vivida luce ardent & in patria reſinæ ab incolis crebro uſurpantur, prout ipſe ill. De La Condamine iis in itinere ſuo per varios Americæ auſtralis tractus uſus fuit. Syringæ inſtar Americanis inſerviunt ampullæ pyriformes, quarum collo canalis affigitur, unde & nomen Luſitanicum Pao de Xiringa, Gallicum Bois de Seringue, nam compreſſa ampulla vi excutitur aqua vel quicquid liquidi infuſum fuerit (*l. c. p.* 321. Cfr. & *Memoires de l' ac. d. ſc.* 1745. *p.* 430.). Quoniam aquam non tranſmittit: veſtitus varia genera in loco natali inde effinguntur, tum præcipue utilia, quando pluviæ, nivi, vel itineribus per aquoſa loca vacandum eſt, pallia nimirum ex linteo, cui inungitur reſina, dum adhuc liquida eſt, pilei, calcei, ochreæ, umbellæ (De La Condamine; De La Borde; Clavigero *Storia del Meſſico tom.* 1. *p.* 67.). Liquida bene multa commode ſervantur & transferuntur ampullis ex hac reſina, nec metus ſubeſt, ne, inſtar vitri, frangantur. Nec minimum emolumentum hoc eſt, quod affricta litteras alioſque ductus, molybdæna in charta vel tabulis lævigatis ſcriptoriis factos, abſque ulla macula relicta deleat, quo artificio munditiei & commoditati in figuris delineandis præſertim conſulitur.

Ver-

Vernicis loco ſoluta placuit celebri per auram navigatori, Roberto, pro obliniendis machinis aeroſtaticis, etſi queritur cl. Faujas De Saint-Fond (*Deſcript. des experiences aeroſtatiques p.* 193.), quod non probe ſicceſcat, formulam tamen ſolutionis ſuppeditans (*l. c. p.* 194.). Taceo pilas, quæ etſi ponderoſæ ludi cauſa per aera in America jactantur, & lucrum, quod gentes iſtæ ex multiplicibus formis fructuum, animantium, utenſilium rel., in quas effingitur, quaſi ex mercibus, trahunt ----. Dedecet vero nominare ſcopos obſcœnos, qui utrumque ſexum reſpexerunt (Vid. Twiſs's *Travels through Portugal and Spain p.* 323. *not.*).

Enumerare jam oportet varia inſtrumenta & lora, quibus in uſum præcipue chirurgicum parandis reſina opportuna eſt. Et ad hæcce illam commendabilem reddit mollis flexilitas & elaſtica natura cum robore conjuncta, unde ad omnes corporis noſtri formas & flexiones ſe accommodat ſimulque preſſionem neceſſariam exercet. Verum nonniſi rarioribus caſibus hæ virtutes in uſum trahi poſſent, niſi menſtruorum corporis noſtri vim vel omnino vel per ſatis longum temporis ſpatium eluderet (qua de re infra enucleatius), & niſi ars ſuppeteret ſolvendi reſinam, ſolutamque ad varias neceſſitates rurſus compingendi. Nam raro ejuſmodi auxilia chirurgica ex ipſis regionibus Americanis obtinere contingit, ſi ampullas excipias, quæ, paucis adjumentis accedentibus, ad plures eximias adminiſtrationes aptæ reddi poſſunt. Plerumque hactenus acquieſcere oportuit inſtrumentis, quæ ſolutione reſinæ in æthere vitriolico concentrato, ſuaſore Macquero, parantur. Nam, quantum equidem ſcio, hactenus oleum Dippelli vel oleum Terebinthinæ, quæ ad cereos vel ſpecilla conficienda Heriſſant commendaverat (*Hiſt. de l'accad. d. ſc. de Paris* 1763. *p.* 51.), ſerio non adhibitum eſt, nec methodus alia ſolutionis a cl. Achard commendata in uſum tracta (Vid. ſupra *p.* 83. *ſq.*). Macquerus (*Mem. cit.* 1768. *p.* 217.) ipſe quidem tentavit ſua arte tubos in varios fines inde effingere, & ut modulum, cui illineret ſolutam reſinam, haberet, ceram elegit, quam ipſam aqua fervida dein eliquavit: ſed ipſe confeſſus eſt, non æqualem ſic obtineri ſuperficiem & craſſitiem eandem. Nimis præterea mollis eſt ejuſmodi tubus, quam ut intrudi per canalem longum poſſet, e. c. per urethram virilem in veſicam urinariam, in qua inſuper glandulæ & ſpincter veſicæ remoram faciunt, & compreſſioni externæ reſiſtere. Hiſce vitiis tollendis operam primum dedit cl. Theden (*Sendſchreiben ub. d. neuerfundenen Catheter*, *Berlin* 1777. Cfr. commentatio, in qua iſta epiſtola, tempore prior, recuſa exſtat in Ejuſd. *Neue Bemerk v. Erfahrungen in d. Wundarzneyk. p.* 150. *ſqq.*) in catheteribus ſuis variæ pro ætate

 & ſe-

& ſexu amplitudinis, quos ſenſim perfectiores reddere anniſus eſt. Quo fulcrum illi præbeat firmum, utitur filo aureo, rarius aurichalceo, quoniam hoc minus durabile eſt, obvoluto filo tenui ſericeo (*Carcaſſendrath*). Hoc ipſo ſtilum pro amplitudine diverſa urethræ craſſiorem ſpiralibus gyris obducit; tum exemto ſtilo, filo contorto illinitur ſoluta reſina quadragies vel quinquagies, exſpectando poſt quamlibet inunctionem, donec prior probe exaruerit. Non defecit hoſce publica laus (V. e. c. Schwediaver *on venereal complaints p.* 85.). Cum hiſce catheteribus conveniunt iſti, ab artifice inſtrumentorum chirurgicorum Bernard a. 1779. fabrefacti & ab academia chirurg. Pariſ. probati, & in eo tantum differunt, quod filo argenteo non aureo ſerico pariter obvoluto reſinam illineret (*Journ. de Medec. tom.* 54. *p.* 191. & *tom.* 58. *p.* 89.). Hi ipſi catheteres prærogativam præ vulgaribus argenteis flexilibus habent hanc, quod facilius & abſque læſione membranæ internæ urethræ poſſint intrudi & ſine incommodo geſtari. Habent hi tamen catheteres, præter pretium nimium, id moleſtiæ: quod frigore ſubinde diſſiliant; quod continuato per aliquot dies uſu reſina vi lotii corrodantur & emolliantur, ita ut hinc inde filum contortum illa denudatum compareat, vel reſina ſeſe contactu ſeparet; quod, utut flexiles, diametrum tamen ſuum, dum intrudantur vel corpus ægri moveatur, nullo modo pro neceſſitate coarctent, ut taceam alios quoſdam defectus, qui potius catheteres vetuſtiores Bernardi quam Thedenii feriunt. Alios igitur catheteres denuo excogitavit Bernardus, quorum baſis eſt tela quædam ſericea in cylindricam formam contexta & utrinque reſina elaſtica obducta; ſocietatis tamen R. medicæ Pariſienſis membra, quæ horum judices & commendatores exſtiterunt, arbitrantur reſinam elaſticam ſubſtantia quadam emplaſtica fuiſſe mixtam, de cujus natura non conſtat (Vid. *Journ. de Medic. tom.* 58. *p.* 90.). Videntur cum hiſce convenire iſti, quos artifices Durand effingunt, præconio pariter ill. ſocietatis una cum aliis inſtrumentis ex hac materie celebrati (*Journ. de Medic. tom.* 62. *p.* 109.). Poſſunt illi ſine ſtilo medio vel una cum eo applicari. Non ultra duodecim vel quatuordecim dies autem relinqui debent, ne calculoſis particulis incruſtentur. Si cavum eorum ſanguine coagulato vel muco obturatur, ſtilo flexili ex balænæ cartilagine reſerari poterit. (*Journ. de Med. l. c. p.* 110.). An hi catheteres anſam dederint iſtis a cl. Pickel inventis, non dixerim: certe ille cylindros vel vaginas ſericeas pariter contexendas curat, ſed differunt in eo maxime, quod loco reſinæ elaſticæ vernice utatur ex tribus partibus olei Lini cum ſaturnino quodam cocti & una parte Succini liquati & æquali parte olei Terebinthinæ,

qua

qua miſcella vaginæ iſtæ pluries obliniantur & per vices partim aere libero, partim calore furni piſtorii, dein terra Tripolitana & oleo poliantur. Tam pretio moderato quam duratione commendabiles ſunt (Richteri *chir. Bibl. tom.* 6. *p.* 512.) ----. Non minus opportuni ſunt in affectionibus urethræ cerei (Bougies) ex hac reſina facti, tum præcipue, quando ejus dilatationi proſpiciendum eſt (*Journ. de Medic. tom.* 62. *p.* 110.).

Canalis ex hac reſina paratus commodum quoque inſtrumentum conſtituit ad elicienda liquida in cavum thoracis effuſa. Poteſt in hunc finem ex inventione Thedenii (*Bemerkungen P.* 2. *p.* 154.), quam hic ample exponere non vacat, ſipho applicari, vel ſi ſuctione oris perfungi velis, veſica ſpongiam madidam continens illi annecti, ut intra iſtam liquidum colligatur. Idem inſtrumentum ad injectiones, ſi requirantur, in empyemate valet; nec non ad ſanguinem hauriendum in vulneribus abdominis (*l. c. p.* 155.). Cavendum autem, ne canales hi in contactum ungentorum digeſtivorum ex Terebinthina veniant, quum hæcce reſinam ſolvat. Ad evocandum vero aerem ex cavo pectoris, e conſilio eſt, ampullam adhibere ex reſina elaſtica ſuo tubulo inſtructam, qui per plagam thoracis immittitur (Bell's *Syſtem of Surgery vol.* 2. *p.* 367.) ----.

Sufficit hic uno verbo inſtrumenti pro clyſmate meminiſſe, cujus canalis pariter velamentum ex hac reſina habet (Theden *l. c. p.* 162.). Ita veſicis vulgaribus pro clyſmate longe præferenda eſt ampulla ex reſina elaſtica commodæ amplitudinis (White *on management of pregnant and lying women p.* 103.) ----. Canales pro bronchotomia ex eadem materie condi poſſunt (Thed. *l. c. p.* 162.) ----. Item conducit præeunte cl. Theden vaginam ſive canalem pro acu triquetra, qua paracenteſis veſicæ urinariæ per inteſtinum rectum fit, ex hac reſina conficere, qui ipſe præſtat canali flexili argenteo, utpote adhuc nimis duro & irritante (*Gött. Anz.* 1779. *Zug. p.* 407.) ----. Commoda pariter eſt pro tubo inſtrumenti ad recipiendas fœces ani artificialis deſtinati (Juville *Traité des Bandages herniaires p.* 143.); item pro tubo receptaculi lotii ſub ejus incontinentia (*l. c. p.* 167.) ----. Lorum, quod in bracheriis inter femora traducitur, ſi ex hac reſina paratur, preſſio uniformis verſus herniam fit, quod in omphalocele in primis magnum emolumentum præſtat (Thed. *Bemerk l. c.*) ----. Egregium quoque uſum in omphalocele habent particulæ hujus reſinæ loro adſutæ & tela ſericea obductæ (Juville *l. c. p.* 165.): item ad coercendum anum prolapſum (*l. c. p.* 174.) ----. Ad papillas mammarum erigendas & lactis futuram excretionem adjuvandam in fœminis gravidis, quæ ipſæ lactare in-

infantes ſibi propoſuerunt, conducit tres vel quatuor hebdomades ante partum applicare ſpeciem antliæ ex vitro fere infundibuliformi, cujus tubuloſum extremum collo ampullæ ex reſina elaſtica cingitur adjuvante filo linteo (Theden *l. c. p.* 259. *tab.* 3. *fig.* 3.) ; ſic aere primum ex ventre ampullæ expreſſo, poſt applicationem illa expenditur & vitrum firmiter inſtar cucurbitulæ adhæret. Idem inſtrumentum abſoluto enixu quoque idoneum deprehendi, quum lactis proventus non ſatis uber contingeret ----. Injectiones emollientes & antiſepticæ ope ampullæ hujus generis loco ſyringæ commode fieri poſſunt in uterum, quando lochia, nimis acria & putrida reſorpta, febrem puerperarum intendunt (White's *Inquiry into the ſwelling of the lower extremities in lying-in women p.* 61.).

Peſſaria ex reſina elaſtica reliquis omnibus antecellunt. Horum forma varia excogitata. Simpliciſſima eſt ficus utrinque perforati orificio duorum, trium vel quatuor linearum, quod amplum ſatis eſt pro emittendis liquidis ex utero exundantibus. Superius orificium non debet eſſe juſto amplius, ne os uteri cum collo intret, etenim coarctatione reſinæ ſymptomata vehementia incidunt. Cingitur inferius orificium ligula, cui duæ aliæ digitum longæ ad laterera adſuuntur, quarum ope peſſarium pro lubitu extrahi poteſt (Juville in *Journ. de Medic.* 1783. *tom.* 60. *p.* 285.). Quoniam tamen os uteri facile conſtringitur a peſſario mox deſcripto, aliud inventum eſt ex ampulla hujus reſinæ mediocri, privata collo ſuo, & perforata in fundo, tum alteri dimidio immerſa. Sic enaſcitur conus cavus, cujus baſis orificio uteri obvertitur, apex deorſum vergens infundibulo exiguo aureo cum amplo margine ſurſum verſo inſtruitur. Ligula & hic pariter adſuta, ut pro arbitrio eximi poſſit (Juville *Traité des Bandages herniaires p.* 184. *ſq.*). Hæc ipſa præſtant me judice iis ſubplanis ovalibus ex ebore, lamina reſinæ elaſticæ obductis (quæ deſcribit Chambon De Montaux *des maladies des femmes tom.* 1. *p.* 44.). Alia ſimilia exſtant ovalia commodiora ex corpore molliori coriaceo vel chartaceo, cui undique reſina elaſtica illita fuit. Nec reticendum aliud genus peſſariorum ex tubo eburneo baſi verſus uterum dilatata, ſuis loris pro firmando eo inſtructum; ad finem lororum femoralium, tubo vicinorum, fruſtula oblonga reſinæ elaſticæ recondita ſunt, quæ ſub motu corporis elongari poſſunt (Juville *Traité des Bandages herniaires p.* 179.).

Aptas & invenit ſagacitas illl. Ingenhouss (*Verhandel. te Rotterdam vol.* 6. *p.* 131. *tab.* 4.) ampullas ex hacce reſina ad transferendum aerem dephlogiſticatum ex veſica eodem repleta in nares ægrotorum, dum ſcilicet foramen oblongum ampullæ forfi ce una ſectione exciſum naſo firmiter applicatur.

Qui

Qui experimentis ad medicinam inſuſoriam in brutis pertinentibus, ſive aer, ſive medicamen ſit immittendum, delectentur, hiſce pariter ejuſmodi ampulla ſuo tubo & ventilatore inſtructa commoditatem præbet (Blumenbach *med. Bibl. vol.* 1. *p.* 107.).

RICINUS.

LINN. *Syſt. veg. p.* 723. *Gen. pl.* 503.

Pharm. Ricini Vulgaris s. Cataputiæ Majoris *Folia? Semina* Ricini s. Palmæ Christi *Oleum.*

448. *RICINUS COMMUNIS*; foliis peltatis ſubpalmatis ſerratis Linn. *Spec. pl. p.* 1430. Ricinus vulgaris C. B. Ricinus foliis peltatis inæqualiter ſerratis, capſulis hiſpidis Mill. *Figures of plants tab.* 219. Elegans quoque icon exſtat in Regnault *Botanique*, Le Ricin ou Palme-Chriſt, item in Hungerbyhleri *Diſſ. de oleo Ricini medicamento purgante & anthelmintico*. In horto botanico Gottingenſi tres exſtant Varietates; α), *glauca*, caule petiolis coſtiſque foliorum ſtipulis pedunculis capſuliſque *pallide rubris*. Ricinus rube Rumph. *Herb. Amb. Tom.* 4. *p.* 97.; β) *nitens*, caule petiolis coſtis foliorum ceteriſque partibus & ſummis foliis *ſanguineis*. Ricinus lucidus Jacqu. *Miſc. Auſt. vol.* 2. *p.* 360. & *Icon. rarior. sab.* 27., ut puto; γ) *glauca* totaque *viridis* præter ſtylos rubicundos. Ricinus albus Rumph. *Herb. Amb. Tom.* 4. *p.* 92. Avanacoe ſ. Citavanacu *Hort. Malab. Tom.* 2. *p.* 57. *tab.* 32. Proxime dicta folia gerit non tam profunde, ut reliquæ, inciſa lobis tam amplis, ut ſinus contrahantur ut ſuperficies ſubplicata fiat. Aſt reliqua omnia tantopere conveniunt, ut non audeam inde peculiarem ſpeciem conſtituere ----. Sponte creſcit in inſulis Indiæ occidentalis, nominatim inſulis Sous le vent dictis, tam Angliæ quam Galliæ ſubjectis, item in America auſtrali, India orientali, Africa & Europa calidiori ut Hiſpania, item Creta. Sed cultura plerumque accedit ad ſeminum uberiorem proventum obtinendum. In caldariis perdurat ultra biennium & arboreſcit; & in horto noſtro plantæ ex ſeminibus vaporario mandatis ſuccreſcentes, primo anno in area probe ſtercorata & meridiem ſpectante ſemina matura ſatis abundanter ferunt, niſi æſtas ſolito frigidior incidat.

Qui Semina) hæc inter medicamenta producunt, ad Varietatum diverſitatem non attendunt, cujus tamen ratio pro ſcopo medico videtur habenda eſſe. Aſt Rumphius vires medicas ad Ricinum ſuum album refert. Fructus capſula

ſula tricocca eſt, ſubrotunda, obſita aculeis ſuccoſis, trivalvis & trilocularis. Hujus cuilibet loculo ineſt nux ovata, utrique compreſſa, interiori præcipue ſuperficie, quæ & linea longitudinali diſtinguitur, magnitudine ſeminis Phaſeoli minoris flore phœniceo, hilo prominente ſurſum notato, cui callus ante adhæſerat. Cortex ex bruno luteoque variegatus, fragilis, cingit nucleum album; veſtitum cuticula tenella concolore ----. Figuræ ſeminis cum iuſecto Ricino (Acaro Ricino L.), bobus & canibus infeſto, ſimilitudo anſam denominationis totius plantæ dedit.

Capſula ſponte violenter dehiſcit, ut & ſemina exſiliant, calore ſolari vel furni, vel, ſi parcendum tempori, in mortario lapideo piſtili lignei ope ſejungi a ſeminibus poteſt, & dein agitatione vel & digitis facile auferri.

Præter dictam tamen ſpeciem, quantum conijcere licet & alia, ſcil. *Ricinus inermis* Jacq. *Miſcell. Auſtr. vol.* 2. *Icon. rarior. tab.* 27. ſ. Ricinus foliis peltatis ſubpalmatis ſerratis, petiolis glandulosis fructibus inermibus Linn. *Syſt. veg. ed.* 14. *p.* 865. oleum uſui medico commodum ſuppeditat. Semina ejus deſcribuntur majora inſtar Amygdalæ, ceterum minoribus dictis omni modo ſimilia. Hæc ex America Londinum tranſmiſſa & melius adeo oleum ſubminiſtraſſe dicuntur (Odier in *Journal. de Medec. Tom.* 49. *p.* 455. *ſq.*): Capſulam horum ſeminum aculeis deſtitui & ad magnitudinem Juglandis accedere ex ſatione Brunſvigæ facta conſtitit (Heyer in Crell. *chem. Annal.* 1784. *vol.* 2. *p.* 27.); ſed nomen Ricini Mappæ L. perperam adſcriptum eſſe, facile apparet.

Ante omnia vero proſpiciendum eſt, ne ſemina Ricini cum ſeminibus affinium aliquot ſtirpium ex genere Crotonis vel Jatrophæ, de quibus jam facta mentio eſt, vel aliis cognatis, confundantur, qua in re impoſuit figuræ fructus item nominis ſimilitudo: ſed acrimonia hæc ipſa infeſta ſunt & draſticam vim exſerunt Κικι ſ. Κρωτων Dioſcoridis (*Mat med. lib.* 4. *cap.* 164.) cum noſtra ſtirpe convenit, cujus ſemina & emeſin ciere & alvum dejicere, ſed moleſta & laborioſa purgatione innuit, & oleum cicinum erogare. Præparationem hujus olei duplicem, quam infra diſcutiam, quoque proponit, nec diſſimiles vires ab iis, quæ recentius inclaruerint, nominatim purgantem & anthelminticam (Dioſcor. *lib.* 1. *cap.* 38.). Idem ſemen oleumque aliis Græcis e. c. Paullo Æginetæ & Aëtio ſatis quoque nota fuerunt. Meminit ſtirpis ſub eodem nomine Plinius. Arabibus vero ſub voce Cherua venit. (Hiſtorica varia vetuſtiorum temporum de hac planta perſequuti ſnnt Fiſcher & Schmid in *Diſſ. de Ricino Americano*, *Erford.* 1719.).

Semen paucis adhuc retro annis apud auctores medicos tan-

tantum non omnes nequitiæ nota diſtinguebatur, & inflammare œſophagum ventriculumque, purgare violenter, febrem ſyncopenque excitare ferebatur; hinc mentionem ejuſdem potius fecerunt ad alios alliciendos. Hujus indolis erat judicium cll. Geoffroy, Linnæi, Vogelii, Cranzii aliorumque, qui de medicamentis ex inſtituto egerunt. Nec falſum declarari poteſt, modo de integro ſemine, corticali parte adhuc inſtructo, ſermo ſit. Hoc etiamnum ſuſpectum eſt in locis plantæ natalibus, adeo ut raro ab incolis (V. Thunberg. *Diſſ. de medicina Africanorum p. 4.*) ſuſpenſa manu, hoc eſt, unum vel alterum ſemen commanſum draſtico ſcopo ingeratur. Sic legimus ejuſdem grano uno vel duobus, per decem vel duodecim dies ingeſtis, nigritas in America, ſuperbibito oleo, ſe a gonorrhœa inveterata aliiſque malis venereis liberare (Canvane's *Diſſertation on the oleum palmæ Chriſti l. ol. Ricini or (as it commonly called) Caſtor ---- oil ---- its uſes in biliary calculous and other diſorders* Ed. 2. 1769. Verſ. Gall. cl. Hamart de la Chapelle 1777. *p.* 9.).

Hæcce experimenta ſine dubio ad errorem anſam dedere, quod tota ſtirps veneno imbuta eſſet, & tactu adeo, quin halitibus umbraque ſua infeſta. Sed ad hunc refellendum præcipue faciant experimenta a cl. Bonelli (*Memoria intorno all' olio di Ricino volgare p.* 8 - 10.) expoſita & cum ſucco caulis & foliorum, guſtatu, reagentibus, chemicaque analyſi inſtituta, quibus ipſis nulla evidens acrimoniæ nota ſeſe manifeſtavit. Nec ullum obſervatorem novi fide digniorem, qui Riciuum reum faceret ejuſdem malignæ naturæ, quæ pluries de Toxicodendro & aliquot congeneribus plantis explorata, ſcilicet vaporibus exundantibus nocere hominibus. Quin contra ea beneficam vim exſerunt Folia. Etenim hæc parum igne flaccida reddita ſolantur dolores podagricorum & chiragricorum, ſi repetitis vicibus imponuntur; itidem contrita externa applicatione oculorum inflammationi ſubveniunt; recentia autem eryſipelatoſis & inflammatis artubus applicantur (Rumph. *l. c. p.* 94. de Ricino ſuo albo). Abdomini impoſita tormina diſpellere & colicam feruntur (Idem *l. c. p.* 97. de Ricino ſuo rubro). Lacte in cataplaſma cocta maturans eximium conſtituunt, (Browne *nat. Hiſt. of Jam. p.* 350.), nominatim in furunculis Browne. Fielitz *Erinnerungen --- beſſere Wundärzte zu bilden p.* 60.); conſolidant plagas ex veſicantibus (Browne), præcipue ſi gangrænam minantur, & macerata aceto herpetem, ſcabiem, tineam capitis, ſanant (Canvane *verſ. Gall. p.* 10.). Mirum igitur, quod caſu ſingulari folia Ricini fronti per noctem contra hemicraniam fœminæ applicata cœcitatem peperiſſe dicantur, licet arte dein ſublatam (*Hiſt. de la Societé R. de Medec. à Paris vol.* 2. *p.* 302.).

Ve-

Verum foliorum laude conterranei plantæ magis hactenus, quam exteri, capti. *Radix* diureticum efficax prædicatur (Browne). Semina tamen ubivis potiorem partem agunt.

In *ſeminibus* omnino diſtinguendum eſt inter teſtam fragilem illam externam, cui pellicula alba ſubjacet, & nucleum. Fateor diſcrimen virium, quæ inſunt partibus hiſce, evinci non poſſe experimentis chemicis, quibus tamen pharmacopolæ periti Ballanti & Conti (in cl. Bonelli *libro cit. p.* 5. *ſq. a* §. 4-11.) indulſerunt. Equidem teſtam recentis ſeminis ſed maturi guſtans inſipidam illam inveni: attamen huic acrimoniam ineſſe haud mediocrem, licet nucleus innocuus ſit, certe ejus modo exiguam partem includat, aliis indiciis extra dubium ponitur. Non magis hoc mirum eſt, in Ricini fructu, quam in utroque Anacardio, quorum nucleus edulis, putamen cauſticum. Etenim teſta ſi unguibus ſeparatur, inflammatio digitorum cum inſigni tumore enaſcitur (Heyer in Crells *n. chem. Entdeck. P.* 2. *pag.* 47. item Glendenberg in ejuſd. cel. viri *chem. Annal.* 1785. *vol.* 2. *p.* 34.), quod non videtur a fragmentis exiguis ſubter unguem intruſis dependere, quippe quæ ſub exploratione non viſa ſunt (V. *ult. locus cit.*), ſed ab acri latente. Hinc in loco natali conquaſſando in mortario ligneo exuuntur ſua teſta (Labat *Voyage aux Isles de l' Amerique Tom.* 3. *p.* 281.). Certiſſima concluſio de vera acrimoniæ ſede fieret ex partibus ſeminis, ſigillatim hominibus vel brutis per os ingeſtis; cujus generis experimenta duo ſingularia recenſuit cel. Bergius (*Mat. med. p.* 773.): alterum viri, qui ex ſemine uno teſta ſua adhuc obducto, veſperi deglutito, mane vomuit violenter & per totum diem alternos ad emeſin & alvi dejectiones niſus expertus eſt; alterum fœminæ teneræ, quæ ſemen unum teſta ſua & pellicula orbum innocue deglutivit. Pellicula inſipida. Nucleus recens amaricans eſt. Poſt aliquam moram ardoris ſenſum etſi mitiorem in faucibus ſenſi. Non omnem tamen nuclei virtutem in oleum tranſire, exemplo Amygdalarum amararum cognoſcitur, ut quæ oleum blandum dulce erogant; nec ſemen Sinapis expreſſum tam acre eſt, ut deſtillatum; ut taceam alia exempla.

Duplex eſt ratio Oleum) ex ſeminibus eliciendi, nimirum vel per coctionem vel per expreſſionem. Utraque in America in uſum vertitur: Si *coctio* eligitur, nuclei decorticati contunduntur in mortario marmoreo, paſtaque ſacco immiſſa cum aquæ communis ſextuplo vel octuplo intra vas terreum in ebullitionem uſque coquitur, ſub qua encheireſi ſuperficiem aquæ petit oleum, quod cochleari auferri debet; coctio vero continuatur, donec nihil olei amplius aſſurgat. Sic longe plus olei eruitur, quam expreſſionis

ſionis ope, ut vel inde conſtat, quod ex paſta poſt expreſſionem reſidua, recuſante ulteriores per eandem ſuppetias, nova portio olei coctione elici poſſit (Canvane *l. c. p.* 18. Heyer in Crells *chem. Entd. P.* 2. 74.). Mirum, quod coctio aliquando non ſucceſſerit, ſed emulſivum modo liquidum erogaverit (Glendenberg in Crells *chem. Annal.* 1785. *vol.* 2. *p.* 30.). Sed minori in pretio habetur oleum coctione paratum quam expreſſum, quoniam igne dulcedinis pars perit, & ad rancorem diſponitur. *Expreſſione* ſi eliciatur oleum, quidam ſuadent decorticati ſeminis prævIam conquaſſationem in mortario (Canvane *l. c. p.* 20.), ſed inde ob mucilaginis evolutionem, quæ ſimul contigit, craſſum & turbidum evadit oleum (quod bene adjecit Bonelli in *verſione libri* cl. Canvane *p.* 63. *n.* 2. Glendenberg *l. c. pag.* 32.), nec niſi difficulter eruitur. Præſtat igitur nucleos integros premere. Facilius quoque evocatur oleum ex ſeminibus, quæ moram aliquam traxerunt, quam ex recentibus, mucilago enim ſenſim ſiccior evadere videtur, tumque connubium ſuum cum oleo relaxare (Heyer in Crells *Entd. P.* 3. *p.* 74.). Expreſſio ipſa intra ſaccum ope præli conſueti abſque calore fit.

Larga autem olei copia ineſt ſemini, proportione quidem non ſemper eadem. Nempe decoctione ex libris decem ſeminis (puto non decorticati) una olei eruta (Hughes *Nat. Hiſt. of Barbados pag.* 118.). Alius ex una libra (arbitror nucleorum) circiter octo uncias obtinuit (Bonelli *l. c. p.* 45.). Expreſſionis calidæ auxilio libræ duæ & unciæ tredecim decorticati ſeminis erogarunt olei libram unam cum ſex unciis (Glendeberg *l. c.*). Mirum alio experimento ex nucleorum ſemunciis viginti tribus olei expreſſi adeo $17\frac{1}{2}$ ſemuncias excuſſas fuiſſe (Heyer in Crells *Entd. P.* 2. *p.* 48.); unde colligere pronum eſt; mucilaginoſas partes multas ſimul exundaſſe, quod ſpiſſitudo adipis mollis, quo comparatur, colorqne pallide luteus confirmat. Teſtæ paullum ſupra quartam partem ponderis ſeminum conſtituunt. Minus pondus olei expreſſi lucramur ex ſeminibus teſta inſtructis, quod tamen neque colore nec ſapore differre ab altero legimus (Glendenberg *l. c.*).

Communis tamen fere vox exui ſemina primum jubet putamine externo, quum oleum acre & corroſivum inde evadat. Quin teſte cl. Odier (*Journ. de Medec. Tom.* 49. *p.* 454.) hoc, in diſcrimen alterius, *Oleum eſcharoticum Ricini* ſ. Huile de pignons d'Inde (ſed Gallicum nomen variæ ſpeciei fructibus ttibuitur) dicitur, hujuſque vel unica gutta ſufficit ardori faucium & vomitionibus & diarrhoeæ cum doloribus colicis violentis excitandis (Cfr. Dunand *l. c. p.* 51.). Eſt hoc ſine dubio oleum, quod cl. De Machy

(Ro-

(Rozier *Obſervations Tom.* 7. *p.* 480.) deſcribit craſſum, obſcure flavum, tam cauſticum, nt ne guſtari quidem poſſit, difficulter frigore condenſandum, ardens flamma obſcura fumo multo & ingrate olente; ſub cujus olei expreſſione refert, exhalationes aſcendiſſe, pruritum quin dolorem ln manibus & facie excitantes, imo in locis ſub labore contrectatis eryſipelas cum deſtructione epidermidis exortum. An ejuſdem naturæ fuerit craſſiuſculum & brunum illud, quod vomitum copioſum, nauſeam perpetuam, ardorem, colicam diram & frequentiſſimas alvi dejectiones, referente il. Gruner (*Med. Almanach* 1783. *p.* 168.) excitavit, non dixerim; experimenta aliquot chemica cum hoc ſpurio facta leguntur (in cl. Fuchs *Diſſ. de oleo Ricini*, Ien. 1782. *p.* 10.). Alia vero ratio acrimoniæ in nimia ſeminum vetuſtate latet, qua ipſa oleum ranceſcit (Cavane *l. c. p.* 9.). Et quidni ipſum oleum jam paratum longiori mora, ut ſimilia quævis, ranceſceret & blandam naturam deponeret. Nocere tum, experientia ipſa edocet (Dunand in *Journ. de Medec. Tom.* 49. *p.* 45.). Quod ſi fit, albeſcit, & prout ſic acrimonia ejus creſcit, ſenſim purgandi ejus vis debilitatur (De Machy *l. c. p.* 481.). Oleum quoque per coctionem evolutum ob calorem adhibitum magis inclinare in acrimoniam quam alterum frigida expreſſione elicitum, ſponte patet. Fac præterea ſubſtituta fuiſſe vel commixta alieua ſemina acria (qua de re ſupra *p.* 90.); vel oleo vero diverſum acre vel iners (De Machy *l. c. pag.* 48.) aliquod, vel recenti oleo vetuſtum lucri cauſa additum fuiſſe. En argumenta multa, quæ pharmacopolis injungunt, ut oleum hocce ipſi præparent, quo genuinum preſto ſit, quum tamen venale iſtud tantum non ſemper ex America petitum fuerit. Fieri hoc poterit ex ſeminibus ex America transmiſſis, prout Londini ſolet, donec cultura ſtirpis in Europæis regionibus uſitatior fiat, iis in locis, quibus beneficium temperatioris climatis eandem concedat. Quod Veronæ ex ſeminibus ibidem collectis erutum erat, paullo eſſe viribus inferius videbatur (Bonelli *l. c. pag.* 8.). Ad depurandum illud & a rancore tuendum, conducit illud dupla aquæ quantitate conquaſſare, inde partes rudes & ſalinæ vel præcipitantur vel cum aqua ſeſe commiſcent, & oleum ſuperficiem petit (Inventum cl. Renaudet apud Cavane *l. c. p.* 25.).

Genninum oleum Ricini craſſum & viſcoſum eſt, expreſſum cum mucilagine fluida comparet (Conti. Bonelli *l. c. p.* 16. Cfr. Hamart *Præf. p.* 4.), fere inſipidum vel dulce, nec ullum acrimoniæ ſenſum in faucibus relinquens (Odier in *Journ. de Medec. Tom.* 49. *p.* 455.). Recentins & melius eſt ſubopacum, quam illud diaphanum & coloris cro-

crocei (Hamart *Præf. p. 7.*). Colorem glauco virideſcentem præ ſe fert, & gravitate ſpecifica tam olea omnia reliqua unguinoſa, quam pinguedines animales autecellit, frigore ſolideſcit, colore Succini, pellucidum fere (Brandis *Comm. de oleis unginoſ. p. 22.*). Accenſum ellychnio claram flammam edit abſque nidore & fumo, ſed odore grato quaſi ceræ. Tranſeo experimenta cum reagentibus & ope deſtillationis facta (Bonelli *l. c. p. 15. ſq.*). Quibuſdam referre viſum eſt oleum Amygdalarum cum ſapore poſt aliquam guſtationis moram nauſeoſo (Gruner in *Med. Almanach* 1783. p. 168.), vel ut quaſi ex oleo Nucum ſubrancido (Bonelli *l. c.*). Venale multiplici modo colore & acrimonia variat. Quo albidius eſt, tanto minor purgandi efficacia inſidet. Sic coctione cum aqua repetitis vicibus facta prout colore privatur, etiam chatartica vi (De Machy *l. c.*), ita ut dupla olei quantitas impune ingeri poſſit. Ætate ſpiſſeſcit magis in denſitatem mellis recentis rubicundum & diaphanum fit (Bergius *Mat. med. veget. p. 772.*). Æque clarum tamen iſtud coctione elicitum deſcribit Labat (*l. c. p.* 281.), ac oleum Olivarum.

Utllitate œconomica ſaltim extra patriam non valde inclaruit. Lampadum pabulum in Indiis jam dudum idoneum habitum fuit, & adhuc crebro habetur (Rumph. Labat *l. c. p.* 283. Browne. Aublet *des plantes de la Gujane Françoiſe tom. 2. p. 885.*). Tartari quoque fluvio Terek vicini oleum pro lampadibus adhibent (Falks *Beyträge zue topograph. Kentniſs d. Ruſſ. Roichs. vol. 1. p. 91.*). Javani vero & Malayenſes calci vivæ illud admiſcent pro obturandis & obliniendis navibus loco picis (Rumph.).

Ampliori multo encomio ob virtutes medicas ornari meretur, quibus ipſis quidem multa cum aliis oleis unguinoſis communia habet, haud pauca tamen priva & peculiaria. Quæ Veteres de olei Ricini efficacia reliquerunt non multum ponderis habueruut ad oleum Ricini ſerioris ætatis medicis commendandum. Nec in *Horto Malabarico* (*Tom. 2. p. 59.*) de purgante ejus & colicis doloribus ſubveniendi præſtantia notata, nec effectus, quos ven.. Labat (*l. c. p.* 282.) recenſuit varios, medici, nec Boerhaavii (*Hiſt. pl. horti Lugd. Bat. p. 335.*) rectum de ſeminum putamine, quoad acrimoniam & olei quoad blundam naturam, judicium, nec alia ſparſim obvia de eodem effectu celebritatem quandam illi inter Eurapæos conciliare valuerunt. Noſtro autem tempore primum Anglorum quorundam, qui uſum in inſulis Americanis, ubi dudum invaluit, didicerunt, Fraſer & Canvane, experientia per partes enucleata oblivioni illud eripuit, & poſtea juncto horum cum conterraneorum aliquot

quot & exterurum ſtudio extra dubium eſt poſitum, efficacioribus patiter ac tutis remediis eſſe accenſendum.

Oleis unguinoſis quidem, ut pinguedinoſis in univerſum, vis alvum movendi inſidet, quippe quæ fœces emolliunt, inteſtina lubricant & relaxant & ſpaſticas conſtrictiones, quæ tam ſæpe dejectiones alviuas remorantur, reſolvunt. Sed negari nequit, peculiarem Riciui oleo ſtimulum ineſſe, qui licet oleoſorum partium connubio obvolvatur, ſat tamen virium retinet ad inteſtina blande vellicanda. Videtur illa maturius cognita fuiſſe reliquis olei virtutibus, nec mirum, ſi apud gentes rei medicæ rudiores oleum aliquando uſu venerit, dum alia purgantia magis idonea fuerint. Generalius tantum notata fuit in *Horto Malabarico*, a ven. Labat, item a cl. Aublet, qui junioribus nigritis a quibuſdam medicis exhiberi purgandi ſcopo memorat. Agnoſcunt eum effectum recentiores omnes, qui dedita opera in naturam hujus olei inquiſiverunt. Nec in chronicis modo malis, ſed & acutis convenit, quando alvum aperire conducit. Pertinet huc caſus pertinacioris adeo obſtructionis alvinæ plurium dierum cum ſordium latentium in ore indiciis & intumeſcentia ventris (Bonelli *p.* 30. *ſqq. Obſ.* 5. 6. 7. 9.). Multo promtius reliquis purgantibus operatur. Et tam blande, ut recens adeo nati ejus cochleare parvum pro Thea ad expellendum meconium ferant (Fraſer in *Medical Obſervations and. Inquir. vol.* 2. *p.* 239. Canvane *l. c. p.* 13.). Inſanti annuo, in colica cum motibus convulſivis ex ſordibus ventris collectis, uncia ejus una mederi contigit (Bonelli *l. c. p.* 32. *Obſ.* 8.). Alii infanti bienni verminoſo eadem quantitas ſubvenit (Gruner *Almanach cit. p.* 168.). Puerperis pariter commodum & ſecurum purgans eſt in febre puerperali adeo, qua uncia una primum & uncia dimidia omni trihoriö poſt ad effectum uſque dare convenit, & prima quidem doſis plerumque cito per inteſtina in haud leve ægræ ſolatium decurrit (Hulme *on thr puerperal Fever p.* 58.). Commode & tum puerperis ſubactum vitello ovi in Mannæ miſcela & dilutum aqua offertur (Leake *on childbed Fever p.* 129.) ----. Adultis uncia ejus dimidia vel integra, ſeſqui-altera, quin duæ ſimul concedi poſſunt (Bonelli *l. c. Præf. p.* 7.). Doſin duarum unciarum pro nigritis junioribus quoque adſignat Aublet. Nimia quantitas ſimul capta facile emeſin ciet, hinc præſtat per intervalla illud ingerere (Hamart *Præf. p.* 5.).

Sunt vero multi morbi, in quibus, dum alvum expedit, alias ſimul beneficas vires præſtat. Horum e numero colicæ variæ ſpecies ſunt; in quibus in univerſum eſt, qui ſine dubio juſto liberalius oleum laudavit (Labat *l. c. pag.* 282.).

232.). Eminet autem efficacia in colica pictonum, Anglis Dry-belly-ach, ante reliquas ſignificanda. Hæc quoniam in inſulis Americanis frequentiſſima eſt, Weſt-India Dry Griqes quoque dicta, & ibidem ſpecifici ticulo oleum hoc condecoratur (Bancroft *l. c. p.* 36.). Nihil tam certo & blande alvom in hoc morbo adſtrictam reſerare experti ſunt viri varii eximii, qui ibidem praxin medicam exercuerunt Browne (*l. c. p.* 350,) in Jamaica, Fraſer (*l. c.p.* 238.), in Antigua, cl. Canvane (*l. c.*). Qualiſcunque cauſa atrocis hujus morbi & ſequelis ſuis funeſti ſit, primum & præcipuum hoc eſt, ut alvus reſeretur, ejuſque liberum profluvium alatur, quo ſtimulus latens & vellicans ſubducatur, qua in re tanto magis præſtat hoc oleum aliis purgantibus, quod ſimul acre ſpaſticas inteſtinorum conſtrictiones ſuſcitans involvat. Aliquando ſimpliciſſima exhibendi illud ratio ſuffecit, ſcilicet cochleari uno quavis hora dato, & tertium vel qnartum plerumque alvi dejectionem efficit (Fraſer *loc. cit. p.* 238.). Opus quoque eſt, ut multum diluentis liquidi calide ſuperbibatur. Niſi ore receptum ſuccedat, vel ſi ventriculus illud faſtidiat, clyſmati emollienti commode additur (*Ibid.*). Miror, quod cl. Warren (*Medical. Tranſact. vol.* 2. *p.* 77.) innuat, perinde eſſe, quale catharticum capiatur, modo non nimis rudem actionem exſerat, accuſat quoque oleum hoc, quod magis reliquis ad ſubvertendum ventriculum inclinet, confeſſus tamen non opus eſſe, ut uſus ejus tam ſæpe ac reliquorum purgantium repetatur. Ad prius judicium propius quoque accedit ill. Quarin (*Animadv. pract. p.* 253.), qui non plura eo præſtare valuit, quam olei Amygdalarum cum Manna conſociatione, quod pluries optimo ſucceſſu obtulit. Sponte liquet, in malis diuturnioris moræ ad alia commoda auxilia in hoc morbo inſuper tranſeundum eſſe, quæ vero exponere hujus loci non eſt. In recenti malo acquieſcere eo licuit, prout in caſu pictoris a cl. Odier recenſito (*Journ. de Med. tom.* 49. *p.* 337.). Vere ſaturnina eaque recens erat colica ex illito unguento ſaturnino in leproſo, qui, quotieſcunque oleum hocce ingereret, colica liberabatur cum alvi dejectione (Odier *l. c. p.* 340.). Plurimum ſolaminis etiam juveni attulit hac cauſa præſente (Percival's *Eſſays med. and experimental vol.* 2. *p.* 191.) alvum reſerando. Ex bilis vitio derivant colicam iſtam Americanam cll. Fraſer & Canvane, qui ipſi & in aliis vitiis ejuſdem fontis multum huic oleo tribuunt. Quicquid ſit, tamen in aliis variis colicæ ſpeciebus eximiam opem præſtat. Ejus rei exemplum exſtitit in homine robuſto, cui poſt moleſtam intumeſcentiam ventriculi colica vehemens cum vomitu contigit (Bonelli *p.* 28. *Obſ.* 1.). Aliud legitur de puella quatuor annorum

vorace, quæ carnem bubulam edens tendinem craſſum octo ad novem pollicum deglutivit, unde colici dolores, ſed ceſſantes, poſtquam ope olei Ricini per alvum ejiceretur. (Odier *l. c. p.* 342.). In colica nephritica ſ. calculoſa pariter eximiam opem affert (Canvane *p.* 106. Bonelli *pag.* 29. *Obſ.* 3. Fraſer *l. c. p.* 239.), utpote quum & vias urinarias lubricet & ſeceſſum ſabuli & calculi adjuvet, & alvum ſollicitando preſſionem fœcum moleſtam tollit. Commode hoc oleum in affectionibus calculoſis generatim aliis remediis lithontripticis interponitur, niſi ipſi ſoli quædam ſolvendi virtus tribuenda ſit (Canvane *p.* 111.). Inſigne levamen calculoſus, arthritide ſimul vexatus, tulit ex Lactuca oleo Ricini, loco olei Olivarum humectata, & veſperi ingeſta (Canvane *p.* 13.).

Contra ileum quoque commendabile exſtat (Canvane *p.* 13.). Eum nominatim ſuſtulit, qui ex arthritide ab extremis in ventrem translata originem traxit (Kölpin in cel. Tode & Salholt *Diſſ. Adnotata medico-pract. p.* 34.). Et in vomitionibus a volvulo vel calculo felleo ſimilis præſtantiæ eſt (Berg. *M. m. p.* 773.) ----. Adjungo efficaciam, in cardialgia cum vomitu & pertinaci alvi obſtructione aliquoties exploratam (Quarin *Animadv. p.* 253.).

In dyſenteria pluribus finibus ſatisfacit. Initio morbi datum loco purgantis prodeſt (Fraſer *p.* 239.). Frequenter lenit dolores colicos, utprimum capiatur, ut fere anodyni aliquid illi ineſſe crederes, & præter dejectiones, quas ſuſcitat largiores, teneſmum mitigat (Clark's *Diſeaſes in voyages to hot countries p.* 228.). Signa ſordium in ore obvia prævium aliqaando emeticum requiruntur; nec ulla alia medela in itinere navis Danicæ tam promptum & efficax auxilium præſtitit hocce oleo ad ſemunciam omni hora dato, donec alvus aliquoties moveretur (Tode *Diſſ. cit. pag.* 33. Conf. Canvane *l. c.*).

Variis paſſim in hoc opere documentis evictum, quantum olea unguinoſa in vermibus inteſtinorum necandis valeant. (Vid. de oleo Juglandum *Appar. med. vol.* 1. *p.* 39. de oleo Olivarum *l. c. vol.* 2. *p.* 29. de oleo Amygdalarum *loc. cit. vol.* 3. *p.* 166. de oleo Lini *l. c. p.* 290.). Sed quum oleum Ricini manifeſte ſimul alvum ſubducat: apparet palmam reliquis præripere, niſi ex efficacia præclara fere conſtituendum ſit, ineſſe partes peculiares, vermibus infeſtas. Pauciora hactenus novi experimenta lumbricis infeſtantibus capta. Memoranda tamen cardialgia verminoſa per duas uncias olei hujus, quæ decem dejectiones alvinas effecerunt, & una vermes eliminarunt, ſublata, & recrudeſcens poſt aliquot dies eodem remedio exſtincta (Bonelli *l. c. p.* 30. *Obſ.* 4.). Redit quoque in mentem infans biennis, ex uncia una lumbri-

bri-

bricum dejiciens (Gruner *l. c. p.* 168.) ---- . Querela tamen mota, lumbricis robuſtis & magnis (Chamberlaine *on the Stizolobium verſ. Germ. p.* 16.) non ſufficere. An lumbrici in univerſum contra vim hujus olei tæniis obſtinatiores: ſaltim immerſi eidem humani 44. ad 48. horas vixerunt (Arnemann *de ol. unguinoſ. p.* 76.) ----. Aſt tanto magis deprædicandum eſt, quum vermem contra remedia multo alias pertinaciorem, Tæniam, ſubigat. Lectu digna de hac virtute debemus duobus medicis Genevenſibus Odier & Dunant (*Journ. de Medic. vol.* 49. *p.* 44. *ſqq. l. c. p.* 333. *ſq. p.* 450. *ſqq.*), quibus & opportunitatem dedit frequentia, qua hic vermis Genevæ obvenit. Tutiſſimum eſt, pulverem radicis Filicis maris vel Filicis fœminæ præmittere ea doſi, quam matrona Nuffer commendavit, hoc eſt, ad drachmas duas vel tres. Sed loco boli ejus draſtici, quæ tot plerumque incommoda parit, ſcilicet vomitus, colicas, dejectiones inſignes virium rel. abſque periculo oleum Ricini exhibetur, & quidem circiter bihorium poſt uncia dimidia in cyatho Theæ vel juſculi tenuis, ſic per dimidias horas repetendo, donec unciæ duæ & dimidia vel tres conſumatæ fuerint. Aliquando ante hanc quantitatem ingeſtam una vel altera alvi dejectio ſubſequitur & vermis ſimul everritur. Subinde inſtar glomeris expellitur, ſubinde in longitudinem deductus. Si nimis in inteſtinis tradat, adjuvari poteſt expulſio clyſmate ex aqua calida & tantillo oleo Olivarum. Adſunt caſus (Odier *p.* 341. 351.), quod ſolum oleum Ricini abſque radice Filicis ſuffecerit; ſed non æque tuto, nec æque facile contigit, ac in utriuſque connubio (*l. c. p.* 351.). Experimenta unice cum Tænia lata L. capta fuere, quum Tænia Solium L. Genevæ valde rara ſit. Succeſſit quoque cl. Raymond pluries oleo hocce tæniam expellere (*Hiſt. de la Soc. de Medicine tom.* 2. *p.* 226.). Species tamen de qua loquitur vix determinatur nomine *Ver ſolitaire*.

Levat aſthma, quod a vaporibus ſaturninis proficiſcitur (Selle *Medicina clinica p.* 610.).

Non lubet plures virtutes enumerare, quas vel communes cum aliis oleis unguinoſis habet, vel quæ ratiocinio modo vel nimia in illud fiducia nituntur. Non omni culpa, me judice, cl. Canvane ob hæcce præconia abſolvi poteſt.

Malo ſubjungere, quibus formis & modis hoc oleum commodius aſſumi poſſit. Sunt enim, quorum palatum vel ſtomachus merum oleum non fert. In elæoſaccharum cum ſacchari eadem quantitate redactum, vel cum ſyrupi Althææ æquali pondere, vel cum melle mixtum, capi poteſt, ſicque infantibus præcipue placidum redditur (Canvane, Bonelli). Tanto gratius ejuſmodi elæoſaccharum additamento ſucci

Limoniorum (lime-Juice) evadit (Fraſer *l. c. p.* 238.). Subigitur oleum vitello ovi, e. c. ſic ut olei uncia una cum dimidio vitello, contrita diluatur aquæ cujuſdam unciis duabus (Warren); aqua Menthæ piperitæ nauſeæ & vomitionis tanto efficacius obviam ibit. Magis vero mihi placet, miſcibile illud reddere cum aqua ope mucilaginis gummi Arabici, unde ſpecies emulſionis redundat. Drachmæ duæ olei ſibi vindicarunt mucilaginis dictæ unciam dimidiam (cl. Arnemann *de oleis unguinoſ. p.* 50.). Additus ſyrupus tanto plus gratiæ hiſce miſcelis conciliat, cujus rei exemplum eſſe poterit illud (Quarin *Animadverſ. pract. p.* 335. *num.* 35.): ℞. Ol. Ricin. unc. iij. Syr. Alth. unc. ij. Vitell. ovor. q. ſ. diu tritis & ſubactis add. aquæ comm. unc. x. M. qua ipſa miſcela in cardialgia cum vomitu & pertinaci alvi obſtructione tantum profecit. Adeo autem innocuum eſt hoc oleum, ut doſis quinque vel ſex unciarum una capi poſſet, niſi verendum eſſet, ne vomitu mox excuteretur; hinc præſtat in duas ad minimum doſes neceſſariam quantitatem dividere, & intervallum commodum concedere (Hamart De La Chapelle *l. c. Præf. p.* 5.).

Clyſmatibus emollientibus optimo ſucceſſu additur, quando fruſtra per os capitur vel ventriculo adverſum eſt (Fraſer *l. c. p.* 298. Fugat vermes exigua quantitate alvo injectum (Canvane *p.* 16.). In clyſmate quoque mitigat renum affectiones. In infantibus immorigeris confert in dictos ſcopos abdomini illud inungere, unde una vel duæ alvi dejectiones (Canvane). Juvat etiam in doloribus corporis cauta olei perunctio (*Hort. Malab. vol.* 2. *p.* 59.).

Quidam exſtimant hanc plantam, fuiſſe Cucurbitam Jonæ ex verſione Lutheri, ſive Hebræorum Kikajon, ſub cujus tegmine Vates ille gratum refrigerium quærebat, quum loco natali, cadente tenui pulvia, erucæ nigræ copioſæ generentur, quæ ſæpe tam cito folia per unam noctem depaſcunt, ut præter coſtas eorum nihil reliquum ſit (Rumph. *Herb. Amboin. tom.* 4. *pag.* 95.). Cl. Niebuhr (*Beſchr. v. Arabien. p.* 148.) tamen ex teſtimonio Judæorum quorundam & Chriſtianorum in Arabia ſibi lato, ſpeciem Cucurbitæ Elkerra fuiſſe, reputat.

MERCURIALIS.

LINN. *Syſt. veget. p. 746. Gen. pl. p. 527.*

Pharm. MERCURIALIS *Herba.*

449. *MERCURIALIS ANNUA*; caule brachiato, foliis glabris, floribus ſpicatis Linn. *Spec. pl. p.* 1465. Planta *maſcula*, præ defectu veræ de ſexu cognitionis olim dicta Mercurialis ſpicata ſ. fœmina C. B.; & *fœmina*: Mercurialis teſticula, ſive mas C. B. Icon: Regnault *Botanique*, la Mercuriale. Pl. annua, in temperatiori Europa locis umbroſis & hortis neglectis creſcens.

Obſolevit in hodierna praxi Herba), quae apud Veteres præcipue inaer alvum ſubducentia & extus applicata, inter ralaxantia locum obtinuerat. Copia ſucci aquoſi ſubſalſi quoad ſaporem ſcatet, odore autem caret. Mucilaginem cum miſcela exigua ſalis ad cl. Lewis (*M. m. pag.* 382.) mentem recondit. Quod ſi eſſet, verius emolliendi vi illam inſtrui affirmaretur. Sunt vero, qui mucilaginem in dubium vocant (Cranz, Bergius, Plenck *M. m.*), licet herbis emollientibus numero quinario a majoribus noſtris aſſociaretur. Quod alvum purget, ſeriori etiam tempore confirmatum. Ruſtici nimirum Ferrarienſes inſtar pultis hoc fine herba cocta probo effectu uſi ſunt (Ant. Muſa Braſſavolus in *Exam. omn. ſimpl, medic. p.* 136.). Clyſmati quoque ad alvum ſollicitandam decoctum ejus inſervit, item mel mercuriale aliis clyſmatibus eundem in ſcopum additur.

Quum ex infeſta tricoccarum familia ſit, jam inde ſuſpecta pro uſu interno evadit. Sed & in congenere ſpecie ſubfœtente, Mercuriali perenni L. cujus icon vide in Milleri *Illuſtratione ſyſt. ſexual.* vix noxia obſervata. Etenim vir quidam cum conjuge & tribus liberis ex hujus herba cum lardo frixa vomitu, alvi purgatione, ſopore aliiſque malis afflictus, & unus liberorum mortuus eſt (Sloane in *Phil. Tranſ. vol.* 17. *p.* 875.). Sed non hominibus unice, ſed & ovibus pronunciatur deleteria (Linn. *Fl. Svec. p.* 360.). Ipſa Mercurialis annua ante coctionem non viſa ſatis tuta eſt (Braſſavolus *l. c.*). Nocivæ partes ſine dubio coctione diſſipantur vel deſtruuntur. Alias vix comprehendi poſſet, quomodo Veteribus pro cibo eſſe potuerit, ſi vere venenata eſſet.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Herbæ quinque emollientes) offic. V. ſupra.
Mel Mercuriale). *Ph. W. p.* 114. Ex ſuccho herbæ coсто cum melle. Uſus ſupra notatus.
Syrupus Mercurialis). *Ph. W. p.* 214. Neque ſelectus rerum, ex quibus componitur, nec laus ad prolongandam vitam & contra morbos natura multo diverſos, genio ſæculi noſtri accommodata eſt, quamvis utrumque a Zwingero (*Miſc. nnt. curioſ. ann.* 7. *p.* 18.), Tournefortio (*Hiſt. des Plant. de Paris vol.* 1. *p.* 362.) aliiſque repetatur.

T H E A.

LINN. *Syſt. veget. p.* 412. *Gen. pl. p.* 269.

Pharm. THEÆ BOHE *Folia*.

450. 451. *THEA BOHEA*; fioribus hexapelatis Linn. *Spec. pl. p.* 714. *Syſt. veg. ed.* 13. *p.* 412. *Amorn. acad. vol.* 7. *p.* 236. *ſqq.* ubi monographia c. ic. Hil. *exotic. botany tab.* 22., adjudicante Linneo, quem librum ego non vidi. Thunb. *Flor. Japon. p.* 225. Chua, herba in Japonia C. B. qui ſub iſta cognitionis plantæ infantia eam male inter umbellatas collocavit. The Sinenſium ſ. Tſia Japonenſibus Breyn *exot. plant. Cent, p.* 111. cum icone abſque flore, recuſa inter Ejuſd. *Icon rarior. plant. p.* 17. *tab.* 3. Tsja*t* Thea frutex folio Ceraſi flore Roſæ ſylveſtris Kämpf. *Amoen. exot. p.* 505. cum figura elegante ad partem inſerta Diſſertationi dictæ Linn. inverſa quoad latus forma, & Blackwelliae *Herb. tab.* 352. ſed nonnihil diſtorta; & male in editione German. flores colore roſeo depinguntur, qui albi eſſe deberent. Conf. Kämpf. *Hiſtory of Japon. p.* 115. *tab.* 38. ubi eadem icon, item *Append. p.* 1. *ſqq.* ſed addita figura mala ex herbario Japonico. De The Ranouw *Kabient der naeuurlyke Hiſtorien* 1721. *P.* 5. *p.* 462. *tab.* 30. ubi frutex integer depictus; *tab.* 31. ubi multiplex magnitudo & figura foliorum apparet, The Tea-Tree: Lettſom's *Natural Hiſtory of the Tea-Tree* cum icone omnium optima, ſed coloratio plus ſollertiæ requiſivit. Le Thee: Fougeroux De Bondaroi in Rozier *Obſervations & Mem. ſur la Phyſique tom.* 1. *p.* 326. *ſq. Avril. tab.* 2. præcipue hujus *fig.* 1. Arbor exigua Japoniæ & Chinæ.

Pharm. THEÆ VIRIDIS *Folia.*

THEA VIRIDIS; floribus enneapetalis Linn. *Spec. pl. p.* 735. *Syſt. veg. ed.* 13. *p.* 412. Hill *exotic. botany tab.* 22. (ad mentem Linnei). Green Tea: Blackwell *tab.* 351. quam ex nomine modo addo, delineatam ad exemplar ramuli a Sloane ſervati. The The verd Regnault *Botanique*; ubi eleganter depingitur ad exemplum horti R. Pariſ. ſed corolla ludit petalis quatuor, quinque quod ſuetiſſimum, vel ſex, coloris ſulphurei. Pariter nomine modo inductus hujus figuræ hic memini. Arbor exigua, cui Chinam unice patriam Linneus aſſignat.

Theam utramque tanquam diverſas duas ſpecies hic ſiſto, non auctore Linneo tantum, qui ipſe fatetur (*Amoen l. c. p.* 238.), ſe Hillium in diſcernendis iis pro numero petalorum dicto ſequutum eſſe, ſed quoniam in Britanniæ Regis horto Kewenſi duo diverſi frutices commonſtrantur advenis, hiſce nominibus ſicuti characteribus variis diſtincti. Ad teſtimonium viri quidem militaris, ſed in re naturali ſagaciſſimi (Major Gardner), mihi coram Gottingæ datum, Thea Bohea ibidem ſervata gerit folia ſcabra & ſaturatius viridia, Th. viridis autem folia glabra læte viridia. Qui in Anglia venales proſtant frutices differunt etiam pretio, ita ut a. 1778. Londini Thea viridis conſtaret ſummam minorem (10. ſhilling. 6. Pens), Thea Bohea autem majorem (1. pound ſterl. 1. ſhill. Vid. Lueder *botaniſchprakt. Luſtgärtnerey vol.* 3. *p.*22. ex Malcolm's *catalogue of Hothouſeand Greenhouſeplants* 1778.). Autoptarum eſt, emendare differentias ſpecificas a Linneo optime ſuggeſtas, quum compertum ſit obſervationibus, numerum petalorum inconſtantem in Thea eſſe, quin a tribus ad novem variare (Lettſom *l. c. p.*2. Conf. & ſupra facta citatio ex Regnaulto), unde & erroris accuſat cl. Lettſom Hillium, quod duas diverſas ſpecies botanicas aſſumſerit. Theæ viridi adſcribit Linneus (*Spec. pl. cit.*) folia longiora, Boheæ breviora, vel, uti alibi profert, (*Amoen. l. c. p.* 237.) iſti oblongiora, huic ovalia.

Prout in hiſce hiſtoria Theæ manca eſt, ita & laborat etiam aliis defectibus, ſi diverſitates iſtas varias Theæ ſpectes, quibus ſingularia nomina impertiunt Chinenſes & cum iis mercatores Europæi, Indias orientales adeuntes, ſive diſcrimina odoris colorisque, quorum omnium ratio nondum plane evicta eſt. Multum ſine dubio facit diverſitas ſoli & ſtationis, ætas arborum, nec non foliorum ipſorum decerpendorum, vel junior vel adultior ætas, collectionis ipſe modus tempuſque, item, quando cultura accedit, ejus

ſollertia diverſa. Sed ipſa præparatio pariter magni ponderis eſt, cujus momenta ſingula nondum ſatis explanata ſunt. Nec plura nec certiora in longa iſta annorum ſerie innotuere, quam quæ Cleyerus (in Barthol. *Act. med. & philoſ. Hafn. vol* 4. *p.* 1. cum icone omnium prima), Ten Rhyne (in *Append, ad* Jac. Breyn *exot. pl. Cent. p.* 9.) demum Kämpferus (*l. c.*), qui omnium uberrimus & accuratiſſimus eſt, nobis reliquerunt, quorum ſingulorum narratio unice ad Theam Japonenſem attinet, quæ exigua modo quantitate a Belgis in Europam transfertur, nec ad Chinenſem, cujus potiſſimum res agi debet. Valde etiam probabile, quod, ut ingenii humani vis fert, temporum ſucceſſione varia in Theæ gratiam & commendationem molimina mutata & in melius verſa fuerint. Id modo ſerius lucrati ſumus, quod botanica ſtirpis indago ad majorem accurationem deducta fuerit, poſtquam propagandi eam varia tentamina ſucceſſum habuerint, & quod vires Theæ in corpus humanum experimentis bene multis plus lucis obtinuerint. Cauſa lacunarum, in hiſtoria Theæ adhuc obviarum, in iſtarum gentium erga Europæos invidia continetur, qua ducti non ſolum eoſdem ſollicite ab acceſſu ad interiora imperii arcent, ſed & ſtudioſe encheireſes celant, vel, quod pejus eſt, narrationibus ſuis maligne fallunt.

Utne vero ſeries narrationis de Thea vera interrumpatur, præmittenda eſt earum plantarum commemoratio, inter quas & Theam confuſio ſubinde facta fuit, tum & earum, quas ſubſtituendas illi operæ pretium duxere.

Simonem Paulli erraſſe, dum Myricam Galen cum Aſiatica iſta arbore eandem haberet, tempeſtive conſtitit (Vid. noſter *App. medic. vol.* 1.). Quæ in hortis multis Europæis pro Thea venditatur arbor, Caſſine Peragua L. eſt. Difficilior diſtinctio eſt a Camellia Saſanqua (Thunb *Fl. Japon p.* 273. *tab.* 30.), quæ vix niſi ſtaminibus baſi connatis, aliquando tamen & dehiſcentibus, a Thea differt. Ipſi Chinenſes imponunt Europæis eadem ſpecie vel altera C. Japonica L. (Linn. *Amoen. vol.* 7. *p.* 251.). Adduntur Saſanquæ folia Theæ ad odorem gratiorem illi conciliandum (Oſtecks *Reſa p.* 159.).

In Theæ autem locum folia aliarum variarum plantarum ſubinde vel vere ſuffecta ſunt, vel ſufficiendi conſilium datum. Et ad hæc quidem ſuaſit defectus Theæ, vel parſimoniæ cupido vel noxæ cujuſdam ex Thea redundantis formido. Ipſis gentibus remotarum terræ partium ſuccedanea ejuſmodi hinc inde familiaria ſunt. In America auſtrali Caſſine Peragua L. (Paraguaythee, Herbe de Paraguay, Herbe de Saint Barthelemy). Iſta nempe ſtirps nec Prinos glaber, nec Viburnum caſſinoides, contra quorundam mentem eſſe

cre-

creditur, quæ in ſylvis regni Paraguay ſponte quidem creſcit, ſed etiam cultura adjuvatur, & rantum in deliciis eſt, ut copia inſigni ejus ramuli & folia magno cum lucro ad Chili & Peruviam per mulos inter ſaccos ex pellibus bovinis transferantur (Frezier *Voyage de la mer du Sud*, *tom.* 1. *p.* 443. *ſqq.* Charlevoix *Hiſtoire du Paraguay P.* 1. *p.* 13. *ſqq.*). Melaleucæ ſcopariæ, fruticis novæ Zeelandiæ, flores & ramuli floriferi recentes cum foliis tenellis in itinere Cookii ad inſulas auſtrales illi & ſociis itineris infuſum aromaticum leniter adſtringens exhibuerunt, ex prima infuſione gratum, ex altera moleſte amarum (Forſters *Reiſe um die Welt p.* 97. 151. Cfr. Georg. Forſter *de plantis eſculentis inſul. oceani auſtral. p.* 78.). Gallis in America placet decoctum Caprariæ biſloræ (Thé des Antilles). Alſtonia theæformis, frutex Americæ meridionalis, Theæ ſimilis, ſimilem uſum promittit (Linn. *Suppl. pl. p.* 264.); & auctore cl. Juſſieu Prinos glaber (Fougeroux in Rozier *Obſerv. tom.* 1. *p.* 328.). Calmucci delectantur infuſo foliorum Glyzyrrhizæ aſperæ (Pallas *Reiſ. tom.* 1. *p.* 319.). Mungalenſes autem & Tartari Sibirici folia Saxifragæ craſſifoliæ exſucca tertio anno cauli adhærentia eodem fine adhibent (*l. c. tom.* 2. *p.* 565. Georgi *Reiſen tom.* 1. *pag.* 215. Falks *Beyträge z. topograph. Kenntniſs d. Ruſſiſch. Reichs vol.* 2. *p.* 177.). Ditiores tamen inter Mungalenſes & Burätos ad exceſſum uſque utuntur Thea quadam in tabulas redacta (Ziegelthee), quæ in ſeptentrionalibus provinciis Chinæ ex foliis fruticis cujuſdam feri, referentibus folia Ceraſi avium, aqua putreſcentibus, dein gelatina ſanguinis animalium miſtis paratur. Admiſcent fruſtulo ejus liquefactæ lac butyrum vel adipem caudæ vervecinæ, etiam tantillum farinæ, imo ſalis alcalini (Pallas *v. d. Mogoliſcen Völkerſchaften vol.* 1. *p.* 180. *ſq.*). In America ſeptentrionali Ceanothus Americanus (Jerſeythee) a quibuſdam loco Theæ eſt. (Kalm, *Kart. Bavättelſe om Norra-Americas växter p.* 9. Mårters in Von Born *phyſik. Arbeit. eintr. Freonde* 1. *Jahrg.* 4. *Quart. p.* 35.). Chinenſes pauperiores ſub defectu veræ Theæ acquieſcunt foliis Rhamni theæzantis (Osbecks *Reſa p.* 161. 232.), item muſco quodam (*l. c. p.* 161.).

Aſt pluris intereſt, noſſe ſtirpes quas, Europæis Theæ ſubſtituere viſum eſt. Veronicæ variæ ſpecies huc pertinent, præcipue Ver. officinalis (Vid. *Appar. med. vol.* 2.). Aliis placuerunt folia Roſæ caninæ (Thomaſius in *Eph. nat. cur. cent.* 3. & 4. *p.* 473.), Fragariæ, Pruni ſpinoſæ, Rubi arctici, Liguſtri (*Vet. Acad. Handl.* 1763. *pag.* 253.), Polygalæ vulgaris (*Schelſ. œkon. Nachr.* 1773. *pag.* 99.), Menthæ, Meliſſæ (*Leipz. Intell. Blatt* 1768. *n.* 16.), Origani vulgaris, Hiſpanis Chenopodii ambroſioidis (Thé du

Me-

Mexique ou d'Ambroſie), Betulæ albæ; aliis alia (Conf. Locher *de novis & exoticis Thee & Coffée ſuccedanais*, *Norimb.* 1717. 4. item *Collegii med. Kungörelſe om det miſbruk, ſom Thee och Caffé är underkanſtadt, ſamt anviſning pa Svenska örter at bruka i ſtälle för Theé Stockh.* 1746.). In Helvetia commiſcere varias ſtirpes adſtringentes & aromaticas in uſu eſt, nomine Theæ Helveticæ ſ. Vulneraires de Suiſſe ſ. Faltranc, de quo alibi jam judicium tuli (*Appar. med. vol.* 1.). Mungalenſes præter Saxifragam craſſifoliam indigenas varias ſtirpes colligunt (Vid. Pallas *Samml v. d. Mongoliſchen Völkerſchaften vol.* 1. *p.* 181.).

Sed quicquid horum ſit, equidem fateri cogor, harum omnium plantarum nullam gratia exæquare Theam veram, ne dicam antecellere, & ut varias harum e numero eſſe, quæ ob calidam ſuam naturam pro vulgari uſu longe minus commodæ exiſtant, quam iſta. Anne vero in univerſum præſtaret proſcribere uſum potus ejuſmodi calide bibiti, alia quæſtio eſt, infra ſub incudem revocanda.

Theh Chinenſibus, (ſive Tsjaa Japonenſibus ex ſcriptione Kämpferi), eſt arbor ſempervirens exigua, humanam ſcilicet, vel orgyalem magnitudinem vix ſuperans, unde quibusdam quoque fruticis nomine venit. Sponte creſcit iis in regionibus, unde folia repetuntur, & ſæpe in declivibus montium & locorum præruptorum, unde collectio foliorum fieri non poſſet, niſi vel per gradus effictos ſive ſuſtentacula extructa acceſſus levaretur, vel per baculum uncatum rami deorſum traherentur, vel, ſi locus elatior eſt, ſimiæ montoſa inhabitantes vario molimine irritarentur, quæ in ſui vindictam ramos diffringunt & dejiciunt, ex quibus tum folia decerpuntur; quæ adjumenta paſſim picturis Chinenſium repræſentantur (Lettſom *l. c. p.* 19. 23.). Delectatur vero præterea ſtatione in vallibus & ad ripas fluviorum. Quo autem folia tanto plus gratiæ nanciſcantur, in colenda arbore ſedulo operam collocant. Japonenſes eum in finem agrorum margines eligunt, in quibus ſemina plura intra ſuas capſulas adhuc recondita (40. ad 50. teſte cl. Ten Rhyne *l. c. p.* 9. vel 6. ad 12. teſte Kämpfero *Amoen pag.* 612.) per modica intervalla ſingulis ſoli ſcorbiculis immittunt. Numerum tantum ſeminum intra eoſdem cancellos ſerere ideo opus eſt, quod pleraque germinare detrectant. Unde tamen fit, ut pluries trunci eodem loco emergant. Chinenſes ob largiorem foliorum conſumptionem totos campos plantationi arborum impendunt (Lettſom *l. c. p.* 16.). Studioſiores domini terra fimo ſubacta eaſdem fovent.

Collectio vero foliorum differtur, donec triennis arbor evaſerit, iſtaque continuatur ad ſeptimum vel decimum annum uſque, quo temporis ſpatio, quoniam parcius frondeſcit,

ſcit, truncus prope radicem imputatur eo effectu, ut ex ſurculis copioſis tum exſurgentibus frondium tanto uberior proventus fiat (Kämpſer *p*. 612.). Decrepuntur digitis folia ſingula ſeorſum conductis mercenariis labori huic aſſuetis, initiumque ejus fit ad exitum Februarii vel Martio menſe ineunte, quo tempore tenella nondunque explicata exſtant, ſimul vero præſtantiſſima. Secunda collectio fit ad finem Martii vel Aprilis initium, & tertia menſe ſubſequente, niſi pluris intereſſe videatur, totam meſſem ad ultimum dictorum menſium differre. Sed tum accedat oportet foliorum diſpertitio ſollers pro ætate varia; unde tres bonitatis claſſes emergunt, quarum ultima folia bimeſtria & rigidiora in uſum plebis comprehendit (Kämpſer *l. c. p*. 614.). Vix operæ pretium eſt, hic operoſius iſtud in colligenda Thea, Imperatori Japoneſi dicata, ſtudium diſcutere, quod in abſtinentia a quibuſdam cibis & lotione protracta prævia & chirothecarum indutarum adjumento conſiſtit, nec aliam utilitatem habet, quam quod ſumptus creſcant, prout principum fere eſt naturæ dona ob vana artis udibria abſque virtutis augmento cariſſimo pretio redimere. Avulſa folia, quantocyus fieri poteſt, torrenda ſunt, eodem die, quo decerpuntur; nam, ſi id in ſubſequentem diem differtur, nigreſcunt & jactura virtutum fit; nec in cumulo ſervari debent, ne vitioſe iucaleſcant. A pauperibus toſtio fit abſque magno apparatu in lebete fictili rudique manu. Verum, ut aptius fiat, officinæ publicæ, quibus & ruſtici folia ſua vendere poſſunt, adornatæ ſunt, in quibus exſtructæ aliquot fornaces humiles, 5., 10., 20., tectæ ſartagine ferrea ampla, plana, quadrata vel rotunda, altera parte declivi. In hancce aliquot foliorum libræ ſimul immittuntur, quæ ex ſubſtrato igne inſudant & ex attactu ferri crepant. Verſari autem ambabus manibus ſedulo folia debent, ut æqualis toſtio contingat, donec calorem manus amplius non ferant. Tum mox eximenda ſunt ope rutabili lignei, ac in tabulam aulæis junceis tectam palma volutanda motu uniformi, quo folia ſeſe contorqueant, donec refrixerint, quo ut potiantur fine, flabelli ventilatio accedit. Ne vero iterum dehiſcant, ſed ſenſim omnino areſcant, alternis vicibus aliquoties, ſcilicet quinquies vel ſepties, in ſartagine & tabula volutantur, ultimis tamen vicibus leviori & mitiori igne. Remotis foliis vel inconcinne contortis vel aduſtis, de conſervatione reliquorum cogitandum eſt. Attamen quo tanto rutius omnis humiditas abigatur, aliquot menſes poſt ex ſuis loculis iterum eximuntur, & de novo leniter torrentur. Mentio & fit foliorum primæ collectionis, quæ antea toſtionem breviſſimo temporis ſpatio bullienti aquæ immergantur (Kâmpſ. *Amoen*. *p*. 618.).

p. 618.). Unde enata falſa apud Europæos opinio, quod Chinenſes nonniſi folia, quæ ipſi in potulentum jamjam vertiſſent, effœta tranſmitterent. Vix crediderim, encheireiſin hanc in univerſum fieri; prout & dubito, an ſemper folia ſecundæ & tertiæ collectionis vaporibus aquæ calidæ exponantur, antequam ad toſtionem res devenerit (Ita quidem aſſeritur in *Hiſtoire des etabliſſemens des Européens dans les Indes*, tom. 2. p. 218.). Summum in conſervatione momentum eſt, ut jacturæ partium volatilium ſollicite præcaveatur, & Thea nullum alienum odorem contrahat. Japonenſes ideo Theam indunt ollis magis fictilibus arcto orificio inſtructis vel & murrhinis. Chinenſes utuntur ciſtis ſtanni vilioris laminis, quæ, ſi majores ſunt, firmantur ligneis, omneſque harum rimæ intrinſecus & extus charta tenui obducuntur (Kämpfer). Subinde pluries pyxides in receptaculo communi reconduntur. Quo pretioſius Thea, eo plus ornamenti ciſtis vel pyxidibus extrinſecus impertiunt coloribus, characteribus picturiſque variis, tela ſerica, vel florum figuris adglutinatis, vel arundine artificioſe texta, qua totam ciſtam obducunt. Vidi tamen quoque ciſtas ex mera charta pluries conglutinata, denſa (Pappe) paratas, quæ tamen non tam aptæ mihi videntur ad ſcopos conſervationis modo dictos aſſequendos. Hiſce quidem præſidiis ſervata in Europam, vel navibus, vel terreſtri itinere per Ruſſiam, Thea tranſvehitur.

Præter vulgatiſſimam autem iſtam foliorum contortorum formam aliquando & aliis offenditur. Nempe nonnunquam folia majora explanata & ſiccata colligantur filo ſericeo, faſciculi in modum, dein chartæ immittenda (Osbecks *Oſtindixka Reſa* p. 159. Conf. figura ejuſmodi faſciculi in Rozier *Obſervations er Mem. l. c. tab. 2. fig.* 6.) ad libræ dimidiæ uſque pondus (Osbcek), quæ Thea autem vix niſi itinere terreſtri integra tranſmitti poteſt. Subinde ſpeciem placentæ præ ſe fert, quæ charo pretio venit, ponderis circiter unciarum duarum (Osbeck. Lettſom *l. c. p.* 27.). Rotatur & aliquando in globulos magnitudine piſi vel minori (Lettſom *l. c.*). Item extractum ex foliis parant, quod placentarum forma vel cylindrica ſervatur (Osbeck. Fougeroux *l. c. p.* 336.). Japonenſes delectantur pulvere foliorum, mola manu verſatili contritorum (Kämpfer), nec in quibuſdam Chinæ provinciis iſte pro potu negligitur (Du Halde).

Res tricarum plena eſt, ſpecies omnes diverſas Theæ, quæ in mercatura obviam veniunt, enumerare, & cauſas diſcriminum explicare. Quin ne duæ quidem iſtæ, ad quas reliquæ omnes tanquam ad diverſa genera reſpiciunt, Thea Bohea & Thea viridis, ita quoad originem cognitæ ſunt,

ut

ut conſenſus communis obtineret. Notum eſt, Theam Boheam colore foliorum profundius bruno, viridem colore viridi vel magis vel minus in cœruleum vergente & odore magis fragrante, diſtingui, quæ diſcrimina & in infuſis recens factis obſervantur. Undenam vero iſta foliorum viriditas, in quibuſdam Theæ ſpeciebus conſpicua? Ab arbore ſpecie adeo botanica diſcrepante ſi, ad recentiorum quorundam mentem, ut ſupra jam innui, eandem dependere extra omne dubium ponatur: cadent ab aliis prolatæ multiplicis generis, partim ingenioſæ, explicationes. Etenim eſt, qui conjecit (Osbeck *l. c. p.* 160. In *Hiſtoire philoſophique & politique des etabliſſemens & du Commerce des Européens dans les deux Indes*, *Tom.* 2. *p.* 218. etiam mentio fit ſartaginum cuprearum, etſi non ſtatuitur inde viredine ſua Theam tingi), pro viridi Thea uſtulationem foliorum in ſartagine cuprea fieri, pro altera in ferrea. Aſt, ut ne dicam, neminem præterea Europæorum, qui in patria Theæ ſollertius in eiſdem præparationem inquiſiverunt, hocce artificium commemorare: nulla cupri latentis veſtigia alcali volatili in Thea viridi deteguntur, quo ſcilicet adhibito infuſum hujus Theæ mox cœruleſceret. Magis adhuc lubrica eſt conjectura, (e. c. cl. Short *upon Thea p.* 16.), quod adderetur Vitriolum viride, utquod, quoniam ferrum continet, nigredinem potius, quam virorem, foliis impertiret. Pigmentum viride vegetabile addi, alius hariolatur (Lettſom *l. c. p.* 29.). Circa fragrantem odorem, qui in Theæ ſpeciebus vendibilibus mirifice diſcrepat, nova exſurgit dubitatio, utrum naturalis ſit, an factitius in recentibus foliis nullus ſentiatur: ſunt tamen varia vegetabilia, quæ nonniſi exſiccata odorem ſpargunt. Non teneriora vel ætate juniora eſſe folia Theæ viridis, quam alterius, explicatione eorum in aqua calida facile cognoſcitur, atque ipſa in magnitudine nihil diſcriminis obſervatur. Quæ primo collectionis menſe, & quidem duorum vel trium dierum ætatis, decerpuntur, folia tenella ſunt, nec plane expanſa (Vid. Fougeroux *l. c. tab.* 2. *fig.* 7.). Hæc pretioſiſſimam Theam conſtituunt, unde *Thea cæſarea* vel *Flos Theæ* (*Blumenthee*) dicitur; quod proxime ſignificatum nomen quibuſdam impoſuit, ut petala arboris vera crederent. Quoniam autem hæc exilia folia etiam immixta aliis ſerioris meſſis inveniuntur, ſollicite ex reliquorum connubio in lucri favorem ſe liguntur. Tædet inhærere nominibus diverſis, quibus Theæ ſpecies mercatura inſignit. Japonenſes diſtinguunt primum Theam variis denominationibus pro diſcrimine menſium collectionis. Chinenſium nomina rationem habent vel bonitatis Theæ, vel lucrorum, ubi arbor culta fuit; horumque varietatem itineratores (Vid cl. Du Halde

De-

Deſcription de l'empire de la Chine vol. 3. pag. 586. ſq. & Osbecks *Oſtind. Reſa p. 158. ſq.*) enumerant bene multam. Contrahi poſſunt nomina ad eas ſpecies, quæ in Europa uſitatiores ſunt, ex China translatæ (V. Neumann. *Chymie vol. 2. tom. 4. p. 422.*), ſcil. ad tres Theæ Viridis), nempe *Bing; Hy-tiann; Singlo;* --- & quinque ſpecies Theæ Boheæ, nempe *Soochuen; Cambo; Congo; Pecko;* & vulgarem Boheam, Chinenſibus *Moji*. An horum omnium diſcrimen modo dependeat a ſolo, cultura, ætate foliorum, toſtionis & ſiccationis eorum diverſa encheireſi, prout multi ſentiunt (Vid. e. c. Ellis in *directions for bringing over ſeeds and plants from the Eaſt-Indies, Verſ. Germ. pag.* 44. Lettſtom *loc. cit. pag. 7.*), venturæ ætatis eſt omnino diſcutere.

Multa tentamina facta ad hanc plantam in Europam transferendam, partim ut botanicis melius innoteſceret, partim ut exploraretur, an plantationibus lucrum, Chinenſibus hactenus tributi quaſi inſtar collatum, eripi poſſit. Duplex eſt ratio, eandem tranſmittendi vel per fruticulos, vel per ſemina. Non omnis deeſt mercatoribus opportunitas ejuſmodi arbuſculas in commoratione apud Chinenſes emendi, licet ſubinde illi aſtute Camelliam ſupponat: ſed in reditu in patriam per tantam locorum diſtantiam agitatio navis, mures, defectus commodi cultus, morbi, tantum non omnes perdiderunt (Vid. ejuſmodi exempla in Osbecks *Reſa p. 265.* & Linn. *Amoen vol. 7. pag. 251.*). Major igitur ſpes ſucceſſus eſt, per ſemina Theam propagandi. Nuda intra capſulas ſuas translata, etiamſi matura, germinare detrectant, quoniam oleum, quod ineſt, copioſum duplici per æquatorem tranſitu ſubito ranceſcit. Præſtat eadem obvolvere cera (Ellis *l. c. p. 5.*); attamen magis proficuum eſt, ſemina non nimis humida cum capſulis ſuis pyxidi ex Stanno & Zinco. Theæ ſiccæ alias deſtinatæ & papyro ſericeo probe intrinſecus obductæ, immittere, eamque tum charta dicta repletam operculo ſuo rite obturare locoque frigido & aere perflato ſervare (Ellis *p.* 7.). Reliquis artificiis præferendum eſt, quod ſemina mox ante navis e China diſceſſum in ampulla terræ mandentur, quo in itinere, poſtquam navis æquatorem prætervecta fuerit, germinent. Hoc conſilio, cl. navarcho Svecico Carolo Guſtavo Ekeberg ab Equite A Linnè dato, contigit, ut copia plantarum Gothoburgum transferretur, e quorum numero duæ vegetam vitam in horto Upſalienſi duxerunt (Linn. *Amoan. l. c. pag. 251.*). Ab hacce arte non differt multum hæc, quod Cantono valedicentes ſemina terræ levi intra ciſtam, filo metallico ad arcendos mures aliaque noxia animalia ſupra munitam, immittant, & in juſto madore

re & tutela a maris vaporibus ſervent (Lettſom *l. c. p.* 34.). Huic encheireſi originem ſuam debent pleræque plantæ jam in Anglia obviæ, quarum omnium prima floruit arbor in fundo Ducis Northumbriæ. Propagatio ibidem & per abſciſſos ramos fit; & tam facilis deprehenditur, ut, quum ante aliquot annos hortulanus Gordon pro magna & bene florente arbore centum Guineas poſceret, jam valor arborum Theæ in Anglia valdopere decreverit (Fabricii *Brieſe aus London p.* 130.). Ex arbore, quæ olim Caſellis floruit, ramuſculum poſſideo, flore uno inſtructum, in quo ſeptem petala numero. Sub dio hæ arbores per æſtatem tuto collocantur, hieme autem eas hactenus in frigidariis ſervare oportuit. Si porro perpenditur, non circa Cantonum modo ſed & ſeptentrionali magis climate, cui Pekinum, ubi hieme frigus valde moleſtum eſt, ſubjacet, Theam vigere: ſpes omnino alitur, in Europa pariter nominatim in calidioribus regionibus, cum lucro coli illam poſſe. Anglos deterret merces nimia, quam operarii ſibi vindicant, forſitan tanto juſtius, quum ipſa Chinenſium laborioſa gens tædii plenum nec valde lucroſum laborem judicent Theæ collectionem & præparationem. Hinc in Anglia non dubitarunt, Gallis arbuſculas ibidem obvias vendere, dum nuper eaſdem in inſulam Corſicam transferre animus eſſet. Galli jam inde a plurimis annis in inſula Martinica plantationes Theæ inſtituiſſe feruntur, multique ibidem eam ſuis in hortis colere dicuntur, nec libra dimidia foliorum ibidem collectorum in Galliam tranſmiſſa ab Aſiatica differre pretio viſa eſt (*Nouvelles conſiderations ſur St. Domingue vol.* 1. *p.* 177.). Anne hoc potius de Capraria biflora valet?

Potatio aquæ, Theæ foliis impregnatæ, a Japonenſibus, vel potius ob uberius commercium a Chinenſibus, ad reliquas gentes tam Indiæ quam aliarum mundi partium tranſmigravit. Quidnam autem primum iſtos ad ſingularem ejuſmodi conſuetudinem provocaverit, & quo anno illa primum invaluerit, enucleari nequit. Chinenſium animos permulcet fabula de quodam Darma, Indorum Regis filio, a. 519. poſt Chriſtum natum in Chinam appulſo; qui quum, religioni totus deditus, noctes pariter ac dies pervigil tranſigeret, tandem humanæ imbecillitati ſuccumbens obdormivit, quod nefandum violati voti facinus ut expiaret, reſecuit ejuſdem inſtrumenta palpebras utriuſque oculi, & in terram iratus projecit, unde arbuſculæ prognatæ, Thea ſcilicet, cujus foliis quum uteretur, mira lætitia affectam mentem ſenſit & reſtauratum egregie exſuccum jejuniis, pervigiliis aliiſque ſanctitatis documentis corpus. Hiſce egregias virtutes quum enarraret diſcipulorum ſuorum cohorti, communi applauſu & uſu folia recepta fuere (Effigies ſancti

ĉti

cti viri exſtat in Kämpferi *Amœn. pag.* 509.). Veroſimilius eſt, Chinenſibus primum Theam commendabilem fuiſſe redditam vi ejus in corrigenda aqua, quæ per totum fere imperium & præcipue ejuſdem inferiorem partem ſalſa, ingrata, nec valetudini ſatis commoda eſt (Le Comte *Memoires ſur l' etat preſent de la Chine*, *Tom.* 1. *p.* 193.); nec potuit non inter quotidianas hujus potus ſorbillationes una vel altera medica virtus ſeſe manifeſtare, quam dein vel falſa perſuaſio vel male intellecta aliorum narratio vel fama eundo creſcens ad portenta fere evexit. Remotis gentibus, pro ea hominum in exterorum mores proclivitate, non mirum quod Tha placuerit, novaque lenocinia dedit ſuppellectilis vaſorum ex pretioſis metallis fabrefactorum vel murrhinorum varietas, & additamentum varium ſub potu palato gratificans. Jam per omnes totius orbis cultas gentes Theæ ſorbillatio in conſuetudinem tranſiit. Alere illam callide per tot annos noverunt, qui ex mercatura in Indiam orientalem commoda quærunt; hinc & apud eas gentes præprimis in uſu eſt, quæ mercatura cum India junguntur. Belgæ paullo ante medium præteriti ſeculi primum Theam Europæis inſtar mercis attulerunt eamque ex Japonia petitam. Sed poſtea China fere omne venditionis lucrum ſibi vindicavit, ad cujus urbem, Cantonum, quotannis numeroſæ Europæorum naves appellunt. Non mearum partium eſt diſquirere, utrum diſpendium tantæ copiæ argenti, quæ quotannis pro Thea aliiſque mercibus Chinenſibus ab Europæis ſolvenda eſt, fortunas eorum labefactet, quum China proventus alios advenarum quoslibet ſpernat, anne potius hæc mercatura valorem, in quo argentum inter gentes commerciis deditas ad nervum rerum gerendarum alendum conſervari debet, ſuſtineat, ut quidem alii volunt (Abrahamſon Grill's *Tal om ſilvers arlinga förande til China* 1774.). Omitto & computum expenſarum, quas hic ipſe potus non pro Theæ foliis ſolum, ſed & ſaccharo, lactis cremore, igne, ſuppellectili, ſibi vindicat, pauperioribus haud parum moleſtarum, quarum ſequela damnum ex jactura temporis longe ſuperat. Mihi ſufficiet, Theæ in corpus humanum effectus curatius enodare. Quod ut fiat, ſedulo diſtinguendum eſt inter vires foliorum ipſorum & infuſi eorum calide & ſub vario gulæ placentium additamento poti.

In naturali ſtirpium ſerie Thea inter columniferas & tricoccas medio quaſi loco comparet. Quæ cum tricoccis cognatio eandem ſuſpectam reddit; accedit, quod polyandris annumeretur, quarum haud paucæ naturæ humanæ infeſtæ ſunt. Aſt, ſiquidem ſubſidiariam modo opem in dijudicandis ſtirpium viribus affinitas exhibet, experimentis potius inſiſten-

ſtendum eſt. Guſtatus in Thea auſteritatem inſignem cum amaritie junctam mox revelat, odoratus autem fragrantiam modo fortiorem, modo debiliorem. Adſtringentem naturam Theæ confirmat exploratio cum vitriolo martis, quippe cujus ſolutio infuſum Theæ ſaturatum colore ſaturate purpureo (Lettſom *p.* 39.) vel nigredine imbuit. Hac ipſa decoloratione proxime ad Gallas & Biſtortam accedit, & utraque Thea hoc momento ejuſdem efficaciæ eſt (Percival *Eſſays medical and. experimental, vol.* 1. *p.* 119.). Perinde quoque eſt, utrum infuſum ſit frigidum an calidum (Percival *l. c. p.* 91.). Acetum vini autem inſtillatum minuit nigredinem & colorantes patticulas plurimam partem in fundum dejicit; diſpellitur nigredo perfecte oleo Vitrioli inſtillato & infuſum clarum evadit. In cutem vitulinam recens detractam tantum valet infuſum frigidum, ut eandem induret & criſpet (*l. c. p.* 123.). Quæ communis ſolet eſſe adſtringentibus antiputredinoſa vis, hæc in Thea haud exigua eſt. Utriuſque infuſo caro bovilla per ſeptuaginta horas contra putredinem munita eſt, quum retenta in ſimplici aqua jam intra quadraginta putreſceret (Lettſom *l. c. p.* 39.). Diutius arcetur putredo, ſi infuſum frigido loco retinetur, quam calido, ut experimento cum carne ovilla conſtitit (Percival *l. c. p.* 121. *ſq.*). In comparandis amaris variis ſtirpibus, proximum poſt Gentianam, Abſinthium, Rutam, utraque Thea locum occupat (*l. c. p.* 119.). Id vero, quo præcipue fautoribus ſuis arridet, & quo plurimum in corpore humano Thea patrat, ſunt partes odoræ, quæ non modo naribus Theæ ſiccæ admotis, ſed & ſub infuſionem calidæ aquæ per conclave, ſentiuntur. Theæ virdi uberius hæ inſunt, quam Boheæ: attamen & delicatiores hujus ſpecies iiſdem non deſtituuntur.

Deſtillatione largæ copiæ Theæ viridis, ſcilicet libræ dimidiæ cum aqua factæ elicitur aqua valde fragrans & pellucida nullo oleo inſtructa, adſtringens; reliquum liquidum inſpiſſatione extracti amari ſtiptici, leviter modo odori, uncias quinque & dimidiam ſiſtit (Lettſom *p.* 40.). Aqua iſta odora in cavum abdominale ranæ & membranam celluloſam injecta paralyſin cruris alterutrius poſterioris excitavit, & jacturam univerſalem motus ſenſuſque (Lettſom *p.* 40.); & alio experimento applicatio hujus aquæ ad nervos iſchiaticos ranæ intra ſemihoram extremitates poſteriores paralyticas reddidit, & intra horam rana mortua eſt (*l. c. p.* 41.), Neutrum accidit ex injecto vel applicato liquido altero, vel extracto ſoluto (*l. c.*). Comparatio horum experimentorum perfecte evincit, odoras unice partes nervorum & cerebri vim deleviſſe, quin in aliis binis (a cl. Smith recenſitis in *Diſſ.* ejuſd. *de actione muſculari Ap-*

pend. experim. 36. *a. b. recuſ.* in *Theſ. medic. ſ. Diſpp. acad. Edin. tom.* 3. *p.* 113.), in quibus infuſum Theæ viridis nervo crurali ranæ, item alius muſculis tibiæ, adhibebatur, ſenſus motuſque partium affectarum ceſſabat. Sub connubio reliquarum partium Theæ dubium ſupereſſe adhuc poſſet, quales præciſe infeſtæ fuerint. Japonenſes & Chinenſes hujus Theæ in ſyſtema nervoſum & muſculoſum effectus probe gnari, ipſi non audent Theam ante elapſos decem vel duodecim menſes poſt ejuſdem præparationem forbillare, niſi ad minimum vetuſta Thea admiſceatur (Kämpf. *Amoen. p.* 626.). Nam licet toſtione & ſiccatione foliorum multum harum partium pereat & immerſio foliorum in aquam item aſcenſus vaporum aquæ ferventis haud exiguam earum copiam diſpellat: non tamen tantum infringitur quæ ineſt, noxia vis, quin præcocius largiori copia pota, capiti injuriam faceret & tremorem artuum induceret. Huic cauſæ adſcribas, quod vir mercaturæ Theæ operam navans, poſtquam odoratu centum ciſtas Thea repletas exploraſſet, die poſt vertigine, cephalalgia, ſpaſmis univerſalibus cum jactura loquelæ & memoriæ, corriperetur, &, licet levatus, poſtea tamen ſenſim paralyticus & enervatus vita decederet; & in alio protractum in examinandis & commiſcendis Theæ variis ſpeciebus negotium cauſa probabilis apoplecticæ poſt prægreſſam vertiginem mortis exſtitit (Lettſom *l. c. p.* 47.). Præſto quoque ſunt exempla haud pauca hominum in hac re occupatorum, qui ex ſubtili pulvere diſperſo hæmoptyſin & hæmorrhagias narium perpeſſi ſunt, vel violentam tuſſim in phthiſin tranſeuntem contraxerunt. (Id.).

Plura hiſce ſimilia incommoda haud raro ex potata Thea percipiuntur, quorum culpa in aquam calidam vel alia potui huic admixta facile conjiceretur, niſi experimenta modo dicta fontem detegerent. Potationis Theæ non unus modus eſt. Japonenſes præcipue, nominatim notabiliores & ditiores, contrita in pulverem folia, quantum ejus apex cultri capit, cyatho immittunt illique tantum aquæ calidæ ſuperfundunt, ut pulpa inde evadat, quam rutabuli agitatione ſpumantem fervide ſorbillant (Kämpf. *l. c. p.* 614. 624.). Nec Chinenſibus hæcce ratio ignota eſt (Du Halde *l. c. p.* 589.). Eſt quædam vilior Theæ ſpecies, quam ſacco incluſam vel corbe quadam ad fundum depreſſam in aheno ferreo coquere Chinenſes ſolent, quoniam fixiores partes continet, quam ut infuſione erui poſſent, & de qua ad reſtinguendam ſitim cuilibet domeſticorum pro arbitrio bibere licitum eſt. (Kämpf. *l. c. p.* 625.).

Aſt maxime vulgare eſt, infuſione aquæ fervidæ Theam potui idoneam reddere, quem Chinenſium morem ubivis in occi-

occidentalibus terris receptum eſſe, inter omnes conſtat. Sic jacturæ vaporoſarum Theæ partium tanto magis parcitur. Chinenſes ſemper eadem utuntur abſque ſaccharo & lacte (Osbeck *l. c. p.* 196.). Exteræ gentes prius ſaltim tantum non ſemper addunt. Hiſce additamentis novæ exſurgunt vires, a Thea ſola non deducendæ. Non deſtrui partes iſtas, ſentiendi & motus organis inimicas, infuſione ferventis aquæ, creberrimis exemplis effectuum apud eos, qui liberalius Theam præcipue viridem delicatiorem, vel Boheam fragrantiorem, ingurgitant, edocemur. Præſtantiſſimus Whytt (*Works p.* 641. *ſq.*), quem novimus nervoſis affectionibus valde obnoxium fuiſſe, de ſe ipſe narrat, ſe ex mane bibita Thea ſaturatiori, ventriculo præcipue vacuo, inſignem debilitatem ſenſiſſe, pulſum celeriorem inde evaſiſſe & ſæpe vertiginem enatam. Similem caſum cl. Lettſom (*l. c. p.* 45.) de alio medico ſiſtit, qui ex Thea ante meridiem pota cibi appetitum omnino amiſit, ex potato autem vel unico poſt meridiem cyatho præterea pervigilium aliquot horarum ſubſequente nocte contraxit, quum contra ea aquæ calidæ cyathus cum ſaccharo & lacte nihil omnino incommodi illi pepererit. Ipſe memini, ante plures annos quum ſenſilitate nervoſa ſingulari & debilitate ventriculi correptus eſſem, Theam viridem pretioſiorem me bibiſſe, quæ, licet modice nec ſaturate valde ſorbillata, paullo poſt tamen ebrietatis ſenſum, memoriæ imbecillitatem & languorem inſuetum cum diſplicentia rerum obverſantium per tempus in me creabat. Præter dicta mala creberrime obtingunt mox poſt ingeſtam Theam ingrata animi ſenſatio, anxietas & oppreſſio pectoris, flatus, tremor artuum, triſtitia & in aliis rurſus hilaritas inſueta. Quin nonnunquam abuſum manifeſtæ convulſiones excipiunt. Pluries haſce in membris inde enatas obſervavit cl. Geoffroy (*Mat. Med. Traité Tom.* 3. *p.* 37.). Singulari caſu malum hyſtericum, cum terribilibus convulſionibus junctum, unice neglectu Theæ conſopitum (James *Diſp.* 455. apud Lettſom). Pertinet huc exemplum puellæ exiguæ ex infuſo Theæ nimis ſaturato epilepſia correptæ (Tode *med. chir. Bibl. tom.* 7. *p.* 199.). Sed hiſce præſertim obnoxii ſunt, qui morboſa quadam ſenſilitate & irritabilitate laborant, unde hacce ſublata alio tempore eadem Theæ ſpecies & æque ſaturate & copioſe ingeſta impune ferri poteſt: & nonnulli, niſi modum excedant, nihil incommodi percipiunt. Sub iſta igitur corporis diatheſi Thea tanto magis noxia eſt, & eandem manifeſte pejorem reddit. Quo minus vaporoſi Theæ ineſt, tanto minus ab ea hocce nomine metuendum eſt. Hinc Thea per mare tranſmiſſa altera, itinere terreſtri ad nos delata, magis ſalutaris eſt; hinc Thea

Bohea magis confert viridi; hinc præſtat decocto ex Thea, quam infuſo, uti; hinc confert, primam infuſionem negligere, & poſteriores modo adhibere; hinc infuſum tepens vel frigefactum minus nocet calido; infuſum dilutum miuus forti; nec mala iſta nervoſa exſurgent, ſi Thea ex ſolutione extracti pararetur. Et quoniam vacuo ventriculo in nervos ejuſdem tanto liberior actio, multi Theam tum non ferunt, quibns alias nullas moleſtias ciet. (Utilis admonitio cl. Buchan in *Domeſtic medicine p. 71.*). Sed ſpernit ejuſmodi conſilia gula, cujus lenociniis victima tot aliis momentis valetudo humana evadere ſolet. Et quibus Theæ potatio in deliciis eſt, eandem recens infuſam pluribus cyathis, quam fieri poteſt, ſervide bis per diem quiu crebrius ingurgitant. Debilitanti tum Theæ ipſius per odoras partes naturæ, vitio calidæ aquæ, novæ vires adduntur, & quicquid roboris fibrarum alias ab adſtringente ejus efficacia expectari poſſet, omnino deſtruitur. Nec mirum, quod protracto per longum tempus hocce abuſu vel in conſuetudinem quotidianam abeunte, fibræ ventriculi totiuſque corporis relaxentur, vaſorum actio vegeta in humores torpeat, ſanguis aquoſis partibus oneretur & vitioſe diluatur, inſudatio violenta jacturam multorum proborum humorum efficiat, nervorum inſuper imbecillitas inſignis & oſcillatio muſcularium fibrarum vel minimo ſtimulo obſecundans generetur. Thea igitur multiplicis iſtius malorum generis, quod affectiones nervoſas appellant, mali hypocondriaci, hyſteriæ, item caloroſeos, fluoris albi, fœcunda mater eſt. Calore quoque dentibus infeſta; fragiles, nigros, carioſos reddit. Sponte itaque liquet, quam male ſantitati conſuluerit Cornelius Bontekoe (*Tractaat van het Excellenſte Kruyd Thea* 1679.) commendando ad finem præteriti ſæculi Theæ potum uberiorem ad centum vel ducentas patellas per diem, falſa opinione perſuaſus, quod ad arcendos morbos tenuitati ſanguinis ſummopere ſtudendum eſſet. Theæ iſtud conſuetum apud Europæos connubium, ſaccharum & lac, ad viroſas iſtas Theæ foliorum particulas infringendas idoneum eſſe, analogia ſuadet. Utrumque tamen copia nocivum eſſe poteſt, iſtud acido & muco, quæ in primis viis generat, hoc oleoſa ſua natura, præcipue ſi, ut vulgo ſolet, cremor ejus adfunditur.

Eo, quo uſurpari vulgo ſolent modo, Theæ folia vix per ſe aliquod commodum medicum afferunt; ſed quicquid boni patrant vehiculo, quo excipiuntur, tribuendum. Aliter ſentiendum eſſet, ſi in pulvere, vel decocto eoque præcipue frigido, ingererentur, quibus formis vel a volatili principio vel ab adſtringente vires quædam ſalutares expectari poſſent. Sunt tamen, qui efficaciam quandam Opio ſimilem ipſi

ipſi inſuſo fortiori adjudicant, & ſedativum ideo illud prædicant, quod ataxiam ſpirituum compeſceret, ſtimulum in ardentibus & inflammatoriis febribus debilitaret, pervigilia ſedaret (Percival *l. c. p.* 129. & hoc præeunte Lettſom), & vel ea efficacia ſudorem pellere arbitrantur (Lettſom). Evidentius vis Theæ medica eluceſcit experimentis, quibus ſola capta fuit, quorum tamen pauca mihi nota ſunt. Triginta ſcilicet grana Theæ viridis pretioſioris, in pulvere ter vel quater de die capta, per intervalla totidem horarum debilitatem ſolidorum & decrementum caloris & pervigilii effecerunt, & tranſpirationem cutaneam moverunt. Nauſea ſi ex ea vel majori doſi ſubſequitur: tanto certius tranſpiratio contingit, & mitigatio ſymptomatum inflammationes comitantium. Doſis ſi in duplum augetur, increſcit nauſea & ægritudo (ſickneſs) & ingratus ſenſus vel pondus circa regionem ventriculi percipitur, quod plerumque alvo laxa diſparet (Lettſom *l. c. p.* 60.). Vis iſta Theæ anodyna confirmari etiam videtur efficacia maſticatæ Theæ viridis in curanda cardialgia, præcipue gravidarum fœminarum (Buchan's *domeſtic Modicine p.* 456.). Id verum eſt, ſive id a Thea ipſa, ſive aqua calida derivandum, homines nervoſis iſtis affectionibus correptos temporarium plerumque lenimen ſentire & hilaritatem animi per tempus concipere ſolutis quaſi a baleno interno ſpaſmis, prout vis balnei calidi externi in ſpaſticis morbis jam dudum explorata eſt; quod quum Theæ potatores aliquoties in ſe ipſi experti ſint, nova quotidie incitamenta ad iterandas ſorbillationes Theæ reperiunt, incurii ſequelarum funeſtarum. Si quid ad avertendos inflammatorios morbos virium habet Thea, prout multi notarunt, eosdem noſtro tempore rariores minuſque obſtinatos eſſe, quam Sydenhami ætate, id potius aquæ calidæ relaxandi ſolida & diluendi fluida vi tribuo, & ſub iſto exceſſu, quem Chinenſes hocce potu faciunt, id boni enaſci poterit, quod venæſectione non indigeant & conſequenter morbis, qui eam requirunt, quorſum inflammatorii, non laborent. Quoniam Thea pota, accedente frigidiuſculo aere, lotium movet, initiis calculi ſubvenire poteſt ſabulum renum & exiguos calculos expellendo; & hoc quidem forſan in cauſa eſt, quod Japonenſes & Chinenſes a calculo immunes exiſtant (Tulp. *Obſ. med. p.* 380. Kämpf. *p.* 626.). Etenim ſub conſueta potatione vix effectus ejuſmodi ab adſtrigentium vi communi in pellendo calculo redundat. Quantum autem hocce nomine valeat infuſum frigefactum, exemplo memorabili cognoſcitur, quo primum nonniſi lotium uberius manavit, dein fragmenta calculi & ſabulum ex uretra ſeceſſerunt (Tiſſot) *de la Santé des gens de lettres p.* 196. *not.*). Quod, accedente juſto

ſto caloris atmoſphæræ moderamine, ſudorem pellat Theæ calidus potus, multiplici occaſione prodeſt. Sic criſis per ſudorem commode alitur, & refrigerio concepto rheumatiſmis febribuſque multiplicis generis obvertitur; unde peregrinantibus eximium ſolamen, quibus & id ſæpe mali accidit, quod aquam impuram offendant Thea corrigendam. Poſt repletionem ventriculi a nimio cibo ad eam attenuandam & colluviem contractam diluendam & evacuationi opportunam reddendam, potus hicce eximiæ juvat. Spirituoſorum liquidorum vim obtundere ſolet. Nec hoc nullius momenti eſt, quod commodum & vulgatiſſimum medicaminum vehiculum plerumque conſtituat. Diſſipare ſubinde decoctum corticis Peruviani extus applicatum ophthalmias pertinaces ſatis jam novimus; ſed idem accidit in ophthalmia ſicca ex uſu ſimili infuſi frigidi Theæ Boheæ, ſine dubio utrobivis eodem actionis modo (Tode & Salholt *Diſſ. adnotata medico-pract. p.* 10.).

Quæ Chinenſes ſibi de præſtantia Theæ medica perſuadent, horum multa omnem fidem ſuperant. Sed de hiſce celebris itinerator, qui & multas gentis hujus formulas ſuggerit (Du Halde *l. c. p.* 590.), audiendus eſt. Interim & ipſi Chinenſes, inter præconiorum copiam, exceſſum inſidias valetudini ſtruere confitentur.

Nec Thea viliſſimæ notæ & effœta ſine uſu projicitur, ſed pro tingendis telis ſericeis colore badio impenditur (Kämpf. *Amoen. p.* 625.).

B U X U S.

LINN. *Syſt. veget. p.* 709. *Gen. plant. p.* 486.

Pharm. Buxi *Folia*: *Lignum*.

452. *BUXUS SEMPERVIRENS*; Linn. *Spec. pl. p.* 1394. α) *arboreſcens* C. B. Icon: Regnault *Botanique* Le Buis ou Bovis; OElhafen V. Schöllenbach *Abbild. d. wild. Bäume Pars* 1. *tab.* 28. Hæc ligni præcipue cauſa notanda. Arbor humilior Europæ auſtralis, ut Hiſpaniæ, Galliæ, Angliæ, Helvetiæ, etiam Orientalium terrarum, multis Varietatibus pro figura & colore foliorum ludens. Delectatur umbra potius quam ſtatione ſoli obverſa. Nec ſpernit ſterilius ſolum. Hiemes frigidiores non commode fert. Var. β) *ſuffruticoſa* L. Buxus foliis rotundioribus C. B. χαμαιπυξος ſ. Buxus humilis Dodon *Pempt. p.* 782. Folia in uſum medicum & ab hacce peti poſſunt.

Utraque ob perennantia folia hortorum vulgare ornamentum

tum eſt. Varietate β areas iſtorum cingimus, cui fini tanto commodior eſt, quum tonſionem optime ferat. Radices tamen abſorbent nimis ſuccum vicinis ſtirpibus neceſſarium, & enecatorum fruticum vel ad partem vel in integrum reſtauratio tonſuraque jacturam temporis pariunt, cui vere præcipue in rebus hortenſibus parcendum.

Neutra dictarum Buxi partium hodie in medicina eminet, licet Folia) ſaltim non carere virtute jam odor ingratus & ſapor amarus nauſeoſus edoceant. Spargunt odorem ſuum ſponte poſt pluviam. Siccatione magnam ejuſdem partem perdunt, deſtillatione autem aqua eodem abunde imprægnatur. Camelos necat Buxus, quibus ceterum acceptum pabulum eſt, ut in provincia Perſiæ Gilan, ubi illa abnnde creſcit, conſtitit (Hanway's *Account of the Britiſh trade over the Caſpian Sea, vol.* 1. *p.* 191.). Sunt qui alvum movere notant ad drachmam unam in pulvere data (Hall. *Hiſt. ſtirp. helv. n.* 1610.), quin cum vehementia (Vogel *M. m. p.* 131.). Sed novis experimentis aſſertio confirmanda eſt, antequam in verum uſum trahi poſſit. Decoctum foliorum efficax eſſe ſudoriferum (Du Hamel *Traité des arbres Tom.* 1. *pag.* 117.). Pulverem Buxi humilis (arbitror folia eſſe intellecta) cl. Winter (V. Van Den Boſch *Hiſt. conſtit epid. vermin. p.* 223.) in tuſſi ſpaſmodica valde commendavit. Capillos ruſos fieri, ſi frequenter laventur lixivio, in quo folia cum ramis decocta fuerunt, tanquam rem compertam tradit Matthiolus (*Comment. in* Dioſc. *p.* 169.); ſed ſic de ea agens ambiguum relinquit, utrum de ſolo decocto an cinerum ſolutione herba Buxi imprægnata ſermo fuerit. Simili ambiguitate laborant, quæ centies ex Lentilio (*Ephem. nat. cur. Dec.* 2. *ann.* 2. *p.* 350.) de Buxi vi capillos reſtituendi repetita ſunt. Ipſe loquitur de lixivio, cum Buxus incoquebatur, ex unico exemplo a puella ruſtica illi narrato, cui ex lotione iſtius liquidi capilli non ſolum reſtaurati, ſed & tota facies & collum ruſis pilis fœdata fuit; ſed ne partem quidem Buxi uſurpatam memorat. Quæ igitur præconii fides? Ad lignum vim calvitiem tollendi transfert Heucherius (*Oper. tom.* 1. *p.* 480.), dum illud præſtantiſſimum eo fine binis verbis prædicat.

Lignum) coloris pallide lutei eſt compactum, & tam ponderoſum, ut fundum aquæ petat, qua ſpecifica gravitate omnia reliqua Europæa ligna ſuperat. Ex Campania & Hiſpania ad nos transfertur in artificum præcipue uſum, ob duritiem enim ad opificia torneatorum varia, icones exſcalpendas, pro pectinibus capillorum, dentiſcalpiis rel. creberrime adhibetur.

Maſticatum nullum fere ſaporem prodit. Extractum autem ſpiritu vini paratum, quod circiter $\frac{1}{15}$ totius ligni

 pon-

ponderis conſtituit, ſubamaricans eſt, & extractum aquoſam, quod $\frac{1}{30}$ pendit, ſaporis fortioris ingrati ſalini (Lewis *M. m. p.* 157.). Hiſce quidem notis non multum virium medicarum ſpondet. Fuerunt tamen, qui hoc lignum Guajacino in curanda lue venerea æquipararunt (Amati Luſit. *cur. med. cent.* 2. *cur.* 95. *cent.* 3. *cur.* 4. *&* *cent.* 6. *cur.* 80. in ſchol. Welſch. *Obſ. phyſ. med. p.* 535. Cfr. Heuch. *l. c.*) Nec in Gallia ſerioribus annis in hoc morbo intentatum remanſit, effectu votis reſpondente (Chomel *Plantes uſuelles* T. 1. *p.* 357.).

PRÆPARATUM.

Oleum Buxi) *Ph. W. p.* 130. Eſt empyreumaticum ex ligni ſcobe. Goſſypio exceptum ud guttam unam vel alteram & denti carioſo immiſſum in dentium dolore compeſcendo valuit (Fonſeca *tom.* 1. *conſ.* 40. River *Prax. med. P.* 1. *p.* 260.). Ita & dolores hæmorrhoidales vel ſolum vel in miſcela olei Lini applicatum ſedat (River. *l. c. P.* 1. *p.* 518.). Tranſeo alias nimis liberales laudes.

ORDO XL.

OLERACEÆ.

CHENOPODIUM.

LINN. *Syſt. veget. pag.* 216. *Gen. pl. p.* 121.

Pharm. Boni Henrici *Herba*.

453. CHENOPODIUM BONUS HENRICUS; foliis triangulari-ſagittatis integerrimis, ſpicis compoſitis aphyllis axillaribus Linn. *Syſt. veg. l. c.* Bonus Henricus J. Bauh. *Hiſt. pl. tom.* 2. *p.* 965. Lapathum unctuoſum C. B. Icon: *Fl. Dan. tab.* 579.; Regnault *Botanique*. Le Bon Hen-

Henri; Curtis *Fl. Lond.* Pl. perennis in locis incultis, ad muros, & prope vias pagorum, item fimeta, frequens.

Herba). Mucilaginoſum ſaporem habet & ſubſalſum. Folia vix niſi recentia adhibentur, & quidem extus applicata. Jam dudum celebrata ſunt ad vulnera recentia conſolidanda; item ad ſordida purganda, & a vermibus, ſi in iiſdem nidulantur, liberanda (Dodon *Pempt. p.* 651.) & ſananda. Virtus in ulceribus noſtro tempore pluribus exemplis novam fidem ſibi acquiſivit. Ex horum cenſu eſt caſus ſenis, quem in ſiniſtro crure plura ulcera doloroſa & ſanationem reſpuentia male habuerunt; aliuſque fœminæ, quæ in digito quodam ulcus tumore inſigni & dolore junctum obſtinatum geſſit (Sam. Gottl. Vogel. *med. pract. Beobacht. p.* 63. 64.). Noviſſime iterum in ulceribus cutaneis impenſius laudata (Fielitz *Erinnerungen Vorſchläge v. Wünſche Wundärzte zu bilden p.* 59.). Non minorem præſtantiam folia declarant in exanthematibus variis chronicis. Fuit juvenis quotannis herpete utriuſque manus correptus, ſed poſt irritum uſum variorum aliorum remediorum hoc unico cum conſtantia ſanatus (Id. *p.* 65.). In ſcabie, niſi omnino eidem medeatur, lenimen tamen affert manifeſtum præcipue in partiali & tumore inſigni juncta (Id. *l. c.*). Hujus documentum notabile exſtitit in viro jam ætate provecto, qui una cum ſcabie brachiorum & pedum, tumore œdematoſo pedis dextri inſigni tentabatur, ſed, impoſita herba, vel & ſtirpis radice, quæ tamen plus doloris excitavit, ex utroque malo convaluit (Dillen. in *Act. nat. curioſ. vol.* 1. *p.* 110.). Par auxilium in tinea capitis præſtitit (Vogel *l. c.*). Ipſe teſtis fui eximii ſolaminis, quod homini leproſo per tempus attulit, puris abditi evacuationem ulcerumque fœdiſſimorum depurationem promovendo (Vid. *Comment.* mea *de Lepra*, recuſ. in *Opuſcul. vol.* 2. *p.* 392. *ſq.*). Nempe in omnibus recenſitis affectionibus folia copiam liquidorum acrium & corruptorum alliciunt, nonnunquam commeatu tam largo, ut ſplenia & reliqua velamenta quævis madeant, & hocce effluxu contingente dolor, quem aliquando initio cient, diſparet, unaque tumor prævius diſpellitur, quin tandem alvei ipſi exſiccantur. Mutanda vero folia eaque vel integra vel, quod præſtat, conquaſſata ſive conciſa, ſemel bis vel ter per diem; ut tamen, ſi cauſa morbi altiores fontes habet & a vitio humorum proficiſcitur, hiſce non acquieſcas, ſed ad commoda interna confugias. Contra ulcuſcula a ſcabie (Vid. caſ. Dillen. ſupra *cit.*) & profecit pulvis herbæ cum unguento pomato commixtus.

Vis foliorum recentium œdematum lympha evacuanda gravis viri (Linn. *Fl. Svec. p.* 78.) teſtimonio enitet, cui & caſus ſupra allatus (a Dillenio) reſpondet ----. In hæmor-

morrhoidibus cœcis conquaſſata (Linn. *l. c.*), vel in linimento ex foliis recens contuſis & cremore lactis vel butyro non ſalito adhibita, dolores mitigant (Vogel *Mat. med. p.* 80.) ----. Scani paronychiæ imponunt contuſa (Linn. *l. c.*). Cataplaſma ex tota planta paratum podagricos dolores tuto lenit (Sim. Paulli *Quadrip. botan. p.* 248.).

Culinaribus herbis eam quoque annumerare licet. Inſtar oleris enim coqui poteſt, ſub quo uſu alvum lubricat (Dodon.), item in juſculis adhiberi. Turiones, inſtar Aſparagi parati, ſatis ſapidi ſunt.

Pharm. Botryos Vulgaris *Herba*.

454. *CHENOPODIUM BOTRYS*; foliis oblongis ſinuatis, racemis nudis multifidis Linn. *Spec. pl. p.* 320. Botrys ambroſioides vulgaris C. B. Icon: Blackwell *Herbal. tab.* 114. Pl. annua Europæ auſtralioris, ut Galliæ inferioris, locis arenoſis creſcens. In hortis noſtris, modo ſtatio non variet. ſponte ſeſe diſſeminat.

Herba) recens ad contactum reſinoſo viſcida & digitos inquinans odorem fortem balſamicum ſubingratum ſpargit, ſaporem vero edit aromaticum amaricantem. Aqua deſtillata lacteſcens & odoras & ſapidas partes recipit. Oleum æthereum parce ineſt, ſcilicet ex plantæ libra una civili vix grana viginti quatuor eruta (Cartheus. *Diſſ. de Chenopod. ambroſioide p.* 11. *Mat. med. vol.* 2. *p.* 133.). Eſt vero duplex, alterum fluidum flaveſcens ſapore aromatico & amaro, odore fragrante ipſius ſtirpis; alterum frigore ſeſe in ſpeciem ſevi vel potius ceræ albæ coagulans, quod tamen non unguinoſæ naturæ esse, ejus facilis in ſpiritu vini ſolutio teſtatur. Infuſum aquoſum amaritiem præ ſe fert, odorem vero planta ipſa debiliorem. Tinctura ſpirituoſa, una cum amaritie leviori, ſapore acri inſtruitur. Extracti aquoſi drachmæ duæ & aliquot grana eliciuntur ex uncia una, ſaporis ſalſi & amari. Effloreſcit ex ejus ſuperficie copia cryſtallorum ſalinarum. Minor ſtirpi ineſt quantitas extracti reſinoſi, ſcilicet ejus unciæ uni drachma una cum ſcrupulo uno, ſed hoc ipſum ſuperius eſt aquoſo & amaritie & acredine. Cryſtalli modo memoratæ & figura referunt Nitrum, & in eo conveniunt, quod in carbone candente detonent & fundantur; herba quoque ſicca in igne eadem phænomena exhibet (Van Bachaute in *Mem. de l'acad. des ſc. de Bruxelles*, *vol.* 4. *p.* 312. *ſq.*). Anſa inde capta culturam hujus plantæ & Chenopodii Ambroſioidis, quæ ſimilia conſpicienda dat, in uſum nitrariorum commendandi (Id.).

Ra-

Rarius a medicis præcipitur, quam meretur. Nec ullibi, utut quæſiverim, virtutes hujus herbæ medicas partes enucleatas & ſerie hiſtoriarum confirmatas reperio, quæ quidem plurimam vim habent in iiſdem extra dubium ponendis. Ubivis nuda fere morborum nomina præſto ſunt, in breviariis ſæpiſsime repetita, quorum fontem uberrimum apud Matthiolum (*Comm.* in Dioſc. *p.* 620.) invenies. Non repugnabo herbam incidendi, aperiendi, abſtergendi, flatus diſſipandi efficacia inſtrui, & calidum nervinum eſſe ſaltim indicium ſenſuum hariolari id ſuadet. Omnes illam in variis affectionibus pectoris extollunt, nimirum in tuſſi catarrhali (Foreſt. *Obſ. & curat. med. Lib.* 16. *Obſ.* 4. *ſchol.* ad finem), aſthmate pituitoſo, quin pulmonum exulceratione. Mirifice adeo purulenta exſpuentibus auxiliari indicat Matthiolus ut videtur, expertus. Hyſtericis quoque medelam afferre aſſeritur, quo nomine mulieribus, Venetis præcipue, & exterre & intrinſecus creberrimo in uſu fuiſſe legimus (Welſch. in *Mictomim.* addit. *Miſcell. nat. curioſ. Dec.* 1. *Ann.* 4. 5. *p.* 29.). Decoctum cum melle (Matthiol.), item pulvis herbæ cum melle in electuarium molle redactus (Loch de Botryde Forfeſti), commoda contra mala iſta pectoris viſa ſunt.

Pharm. BOTRYOS MEXICANÆ *Herba*.

455. *CHENOPODIUM AMBROSIOIDES*; foliis lanceolatis dentatis, racemis foliatis ſimplicibus Linn. *Spec. pl. p.* 320. Botrys ambroſioides mexicana C. B. Icon: Regnault *Botanique*, L'Ambroiſie. Pl. annua in Mexico & Luſitania ſpontanea.

Herba odoris & saporis fere, ut in modo dicta, ſed utriuſque, præcipue odoris, fortioris, ita ut, ſi inde ad vires concludere liceat, efficacia in morbis hanc ſtirpem ſuperiorem eſſe conjicias. Sed pauciſſima vere explorata ſunt. Theæ Mexicanæ nomen illi tributum in memoriam revocat priſtinam ejuſdem, loco Theæ, laudem. Paſſim olim in Germania Chinenſi ſubſtituta fuit, ut in Suevia, Bavaria (Lochner *de Thee & Café ſuccedaneïs* in *Eph. nat. curioſ. Cent.* 5. 6. *Append. p.* 149.), Sileſia, item Hungaria inferiori (*Breſslaver Verſuche* 1717. *Decemb. p.* 443. *ſq.*). Sed neque gratia ad ejus pretium accedit, nec calidæ naturæ herba promiſcuæ & quotidianæ ſurbillationi commoda haberi poteſt. Decoctum ejus ſaturatum in paralyſi ſananda celebratur, ejuſque virtutis exemplum narratur de paralyſi pedum recenti (Rudolph in Balding. *n. Magaz. für Aerzte vol.* 5. *p.* 496.). Hæc ſtirps pariter Nitri copiam includit, & cultura ejuſdem proventui & collectioni favere cenſetur

(Van

(Van Bachaote in *Mem. de l'ac. d. ſc. de Bruxelles vol.* 4. *p.* 312.).

PRÆPARATUM.

Syrupus Chenopodii ſ. Atriplicis Mexicanæ) *Ph. W. p.* 206. Inter varia alia & hujus herba intrat. Pectoralis & diureticus pronunciatur; prius majori jure. Sed exoletus.

Pharm. CHENOPODII ANTHELMINTICI *Semina.*

456. *CHENOPODIUM ANTHELMINTICUM*; foliis ovato-oblongis dentatis, racemis aphyllis Linn. *Spec. pl. l.* 320. Chenopodium Lycopi folio, pertenne Dillen. *Hort. Epthamp. p.* 77. *tab.* 66. *fig.* 76. Botrys præalta fruteſcens, foliis longis laciniatis Clayton *Fl. Virg.* Gronov. *ed.* 2. *p.* 39. Planta perennis in Penſylvania, Yerſea nova & Bonaria indigena, locis ſiccis ſabuloſis.

Semina) exigua, ſplendentia, fuſca, ſubrotunda, subcompreſſa, odoris gravis. In Europa non uſitata. Sed in America ſeptentrionali jam dudum claruerunt inſtar anthelmintici, & etiamnum clarent: unde Anglis ibidem Wormſeed dicuntur. Teſtes ejus ſunt varii celebres viri ibidem commemorati; & inter hoſce Claytonius (*l. c.*) & Kalmius (*Amer. Reſa vol.* 2. *p.* 283.). Prior lumbricis adverſa indicat, & uterque infantibus dicata ſignificat. Uſurpandi illa modum convenientiſſimum nobis tradit cl. Chalmers (*on the weather and diſeaſes of South-Carolina p.* 71.). Scilicet electuarium ex ſeminibus ſubtiliſſime contritis & melle paratur, cujus mane & veſperi tribus continuis diebus cochleare unum exhibetur, repetendum pro neceſſitate. Sic ſtupenda copia vermium per alvum ſecedere ſolet.

Pharm. VULVARIÆ vulgo s. ATRIPLICIS OLIDÆ Lond. Edinb. *Herba.*

457. *CHENOPODIUM VULVARIA*; foliis integerrimis thombeo-ovatis, floribus conglomeratis axillaribus Linn. *Spec. pl. p.* 321. Vulvaria Dalech. *Hiſt. pl. p.* 543. Atriplex fœtida C. B. Icon: Regnault *Botanique*. l'Arroche fetide. Pl. annua ad vias Europæ auſtralioris, item aliquando locis ruderatis & in hortis, ſponranea.

Vix ultra Britanniam uſurpata, ubi jam a. 1721. Pharmacopœam Londinenſem intravit; nec in minori exiſtimatione videtur etiamnum in Scotia eſſe, quum Edinburgenſes adeo poſt tot Pharmacopœæ ſuæ caſtigationes adhuc in editione a. 1783. *p.* 10. iſti looum conceſſerint.

Her-

Herba) recens ingrate olet, inſtar piſcis ſalſi & ſubputridi, qui fœtor poſt contractum diu digitis inhæret. Et hic ipſe debilior eſt in ſtirpibus loco ruderato creſcentibus, quam ſolo humido. Item imbecillior eſt in ſtirpe ſicca, & ſenſim in hac diſparet omnino. Aquæ eundem impertit deſtillatione & inſuſione. Sapor nauſeoſus.

In malo hyſterico eam adhibendi occaſionem ſine dubio fœtor dedit, quippe novimus fœtida varia levamen in paroxyſmo ejus nominatim fœminis ferre. Eo fine præcipue conducit, folia contuſa cum ſaccharo in conſervam trita dare, quam & utiliſſimam hyſtericis pronunciat Needham (in Raii *Hiſt. pl. tom.* 1. *p.* 198.). Paullo magis compoſitum eſt *Electuarium hyſtericum* Fulleri (*Pharm. extemp. ed. Lauſ. p.* 82.) ex conſervæ unciis quatuor & olei Succini guttis quadraginta octo conſtans, cujus doſis eſt quantitas Caſtaneæ. Sed & profuit infuſum theæforme (Palmer apud Raium *l. c.*): quin tinctura ſpirituoſa commendata (Tournefort *Hiſt. des Plantes de Paris tom.* 1. *p.* 30.). A clyſmatibus ex decocta planta non multum virium expecto, licet vel ſic Vulvaria commoda fuerit habita (Geoffroy *Mat. med. Traité tom.* 5. *p.* 248.)

B E T A.

LINN. *Syſt. veg. p.* 217. *Gen. pl. p.* 122.

Pharm. BETÆ RUBRÆ *Radix*; *Folia*.

458. *AETA VULGARIS*; floribus congeſtis Linn. *Syſt. veg. l. c.* Var *a. rubra*. Beta rubra vulgaris C. B. Icon. Blackwell *Herb. tab.* 235. Excluduntur igitur Varietates radice lutea vel viridi. Sed ipſa Varietas radice rubra figura & habitu ludit, ut ſubdiviſiones ejus variæ locum habeant. Planta biennis.

Pro culina quidem præcipue creberrime colitur, attamen non omnino foro medico excluditur.

Radix) fuſiformis eſt, pugnum ſupraque craſſa, purpurea. Transverſim ſecta annulos ex albido & purpureo variegatos repræſentat. Tam ſuccoſa, quam ſicca, dulceſcens eſt. Succus expreſſus grate ruber. Eodem colore tingitur tam aqua quam ſpiritus vini infuſione. Radix copia aquoſarum partium ſcatet, adeo ut radicum recentium libra una poſt ſiccationem modo uncias duas æquet. (Marcgraf *chym. Schrift. P.* 2. *p.* 86. Conf. *Mem. de l' ac. de ſcienc. de Berlin* 1747. *p.* 82. *ſq.*). Multum veri ſacchari recondit, etſi minorem quantitatem, quam Beta Cicla. Et hoc quidem eruitur tam

vini

vini alcohole, radicibus contritis infuſo, quod ipſum ex libra dimidia ſiccatæ radicis drachmas duas cum dimida ſacchari erogat (*l. c. p.* 74.); quam encheireſi minus ſumtuoſa ex ſucco radicum tyrocneſti tritarum expreſſo, depurato & ad juſtam menſuram evaporato (*l. c. p.* 81.). Hactenus tamen in ſingularibus experimentis abſque applicatione ad verum lucrum res ſubſtitit.

Antiquitus jam cibi genus hæc radix conſtituit (Conf. Spielm. *Diſſ. de oler. Argentorat. Faſc.* 1. *p.* 29.), ſed concoctu difficile, unde fabrorum prandium vocavit Martialis, & parci nutrimenti. Quo fine coqui poteſt conciſa cum jure carneo, ſub aromatum commodo additamento; vel conciſa fermentationi ſubjicitur inſtar Braſſicæ capitatæ acidulatæ, ſicque grato acore magis placet. Vulgatius eſt, acetarium inde parare, dum radix cocta & in orbiculos ſecta aceto vini diluto cum ſeminibus Carvi ac radice Armoraciæ inditur.

Succus ad linguæ ſcrutinium tam blandus, naribus tamen attactus mucum copioſe prolicit. Nota jam fuit vis ſucci errhina Galeno (*de ſimpl. med. facult. l.* 8. *p.* 898. *Ed.* Ricc.): nam per nares purgare indicat. Platerus pluries eundem ſic adhibuit in auditione gravi (*Obſerv. p.* 127.), capitis gravedine (*p.* 365.), aurium dolore (*p.* 390.), dentium dolore ex defluxione (*p.* 400.), hæc mala ut humorum ad nares derivatione tolleret, ſed plerumque pro temporis, quo vixit, ratione cum aliis remixtum. In Dania olim contra coryzam difficiliorem familiare fuit, ſuccum radicis permixtum aquæ Majorane, & melli anthoſati tantillo naribus excipere, id qnod, licet quibusdam profuerit, aliis tamen nocuit, & in virgine nubili inter cruciatus intenſiſſimos inde totum caput intumuit (Borrich. in Barthol. *Act. med. vol.* 2. *p.* 166.). Difficillimus capitis dolor ſucco pluries per diem naribus fortiter attracto, omnibus remediis irritis, teſte Baglivo (*Oper. omn. p.* 113.), ſedatus eſt. Odontalgiæ hac ratione adhibitus ſæpius extitiſſe remedium legitur (Cohauſen in *Act. nat. cur. vol.* 9. *p.* 33.), imo Vogelii (*Mat. med. p.* 191.), olim noſtri, experientia. Sed errhina facultas & pulveri radicis ineſt (Id.).

Decoctum radicis ſpiſſius alvum laxat, prout ipſe eſus Betæ copioſior (Lewis *M. m. p.* 135.). Nec deſtituitur hac virtute radix, inſtar ſuppoſitorii apud infantes applicata (Chomel *Uſuell. tom.* 3. *p.* 30.).

Folia) rarius colinari uſui deſtinantur radice, vixque plerumque præterquam ſaginationi porcorum inſerviunt, ſed inſtar aliorum oleorum veſci iisdem poteris (Vid. varia huc pertinentia conſilia in cl. Graumann *diäteiſch. Wochenblatt. vol.* 2. *p.* 81. *ſq.*). Locis veſicatorio exulceratis commode

ad

ad alendum profluvium imponuntur. In tinea capitis applicatio eorum recentium non ſpernenda (Lorry *de morb. cutan. p.* 441. 447.). Ipſe vidi inde cruſtam denſam duram capitis emolliri & cutem accedente pectinis adjumento denudari & nitidam reddi cum inſigni liquoris fœtidi effluvio, ut aliis remediis aditus pateat; ſed remotis iis malum facile recrudeſcit, nec niſi palliativam opem folia ferunt (V. *Opuſc.* mea *tom.* 2. *p.* 245.).

S A L S O L A.

LINN. *Syſt. veg. p.* 217. *Gen. pl. p.* 122.

Pharm. Soda.

459. *SALSOLA SATIVA*; herbacea diffuſa, foliis teretibus glabris, floribus conglomeratis Linn. *Spec. pl. p.* 323. Salſola Souda Löfling. *Spanska Reſa p.* 132. Kali hiſpanicum ſupinum annuum Sedi foliis brevibus ſ. Kali d' Alicante Juſſieu in *Mem. de l' ac. des ſciences de Paris* 1717. *p.* 73. *ſqq. tab.* 2. Creſcit ad orientalem terminum Hiſpaniæ ad littora Valentiæ, Murciæ, Granatæ copioſe, circa Alonam autem omnium copioſiſſime.

Huic ſtirpi primum locum inter eas aſſigno, quibus *Sodam* debemus; nam omnium optimam ſaltim inter Europæas ſuppeditat, eamque, quam *Hiſpanicam*, ſive Alonenſem, vulgo Alicantinam, vocamus, & inter mercatores Soude de Barille (Nomen plantæ & ipſi Sodæ hinc inde commune) audit. Sed ſunt multæ aliæ plantæ, quæ ob Sodam acceptæ ſunt. Eminet inter haſce

Salſola Soda; herbacea patula, foliis inermibus Linn. *Spec. pl. p.* 323. Kali majus, cochleato ſemine C. B. Le Salicor, Marcorelle in *Mem. preſ. á l' ac. R. de ſciences tom.* 5. *p.* 531. Icon: Jacquin *Hort. Vind. tab.* 68. Pl. annua ad mare mediterraneum creſcens.

Ex hac Galli in Languedocia Sodam ſuam parant, quæ tam in locis, ubi ſtirps crematur, venditur, quam Maſſiliam mittitur, quo ad alias gentes transferatur (Marcorelle). Inſigne quoque lucrum ex hac (Spinella domeſtica Sicul.) trahunt Siculi, dum nominatim Venetis & Maſſilienſibus copiam ejuſdem inſignem vendunt (Seſtini *Lettere dalla Sicilia tom.* 3. *p.* 58. 76.). Pagani in Gallia folia in pane edunt (Marcorelle *l. c. p.* 533.).

Salſola Kali; herbacea, decumbens, foliis ſubulatis ſpinoſis, calycibus marginatis axillaribus Linn. *Spec. pl. p.* 322. Kali ſpinoſo Affinis C. B. Icon: *Fl. Dan. tab.* 818. Pl. annua, locis ſalſis Europæ auſtralis creſcens.

Ex

Ex hac in Syria teſte Rauwolfio (Vid. Gronov. *Fl. orient. Rauwolfii p.* 29.). Soda conficitur, licet & alia ſtirps nomine Schinan ab eo ſignificata (Anabaſis aphylla Linn. ſecundum Gronov. *l. c.*) eidem ſcopo inſerviat. Ex Oriente Venetias transfertur.

Salſola Tragus; herbacea erecta, foliis ſubulatis ſpinoſis lævibus, calicibus ovatis Linn. *Spec. pt. p.* 322. Kali ſpinoſum cochleatum C. B.

Sodam vilioris ſpeciei ſuggerit, quæ a fraudulentis lucri cauſa alteri modo dictæ aliquando in Gallia admiſcetur (Marcorelle *l. c. p.* 545.), item in Sicilia, ubi Selvaggia ſtirps dicitur (Seſtini *l. c. p.* 60.).

Salicornia herbacea; patula articulis apice compreſſis emarginato-bifidis Linn. *Spec. pl. p.* 5. Baſteri *Opuſc. ſubſec. Tom.* 2. *pag.* 108. *tab.* 10. *fig.* 3. Pallas *Reiſe durchs Ruſſ. Reich, Tom.* 1. *pag.* 479. *tab.* A. *fig.* 1. *Fl. Dan. tab.* 303. Salicornia Dodon *Pempt. p.* 82. Pl. annua, ad littora maritima Europæ, item in paludibus aquoſis ſalſis verſus mare Caſpium necnon ad ſalinas Europæ, e. c. Halenſes, habitans.

Huic ſtirpi, quæ proponenda de Sodæ viribus medicis habet, adſcribit Linneus (*Mat. med.*), forſitan ideo, quod eandem inter Svecicas plantas ad Sodam comparandam exſtimet aptiſſimam. Aſt multo aliis hoc fine inferior eſt. Nam licet illi omnino inſit alcali minerale, adeo hoc ipſum acido ſalis ligatum eſt, ut diſtinctum non compareat, ſed cineres nonniſi ſal cibarium offerant. Expertus hoc eſt Gaubius, Salicorniam Medioburgi collectam explorans (Baſteri *Opuſc. ſubſ. tom.* 2. *p.* 112. *ſqq.*). Idem eventus fuit experimenti Orenburgi facti (Pallas *l. c. p.* 244. *not.*).

Planta recens condita aceto cum aromatibus, acetarii inſtar, Anglia editur. Ad antiſcorbutica efficacia refertur, & in Zeelandia eam ob cauſam per menſes æſtivos cocta & caulibus tenacioribus liberata in olei, aceti & piperis connubio ingeritur; imo per hyemem aceto condita ideo præſto eſt (Baſter *l. c. p.* 109.).

Salicornia arabica; foliis alternis vaginalibus obtuſis hinc dehiſcentibus Linn. *Syſt. veg. ed.* 14. *p.* 53. Kali geniculatum minus C. B. Kali geniculatum ſ. Kali Alpin. *pl. Ægypt. p.* 125. *cum icone p.* 126. in Arabia & Ægypto.

Ægyptiis pro Soda in uſu eſt (Alpin.). Verum & binas alias plantas ſubſequentes adhibent, quarum omnium cineres Venetiis in mercatutam cedunt.

Meſembryanthemum nodiflorum; foliis alternis teretiuſculis obtuſis baſi ciliatis Linn. *Spec. pl. p.* 687. Kali II. album ſ. Kali Alpin. *pl. Ægypt. c. icon. p.* 127. Planta Ægypti & Neapolitani regni.

Au-

Auctore Alpino hæc quoque pro Soda ab Aegyptiis comburitur.

Plantago ſquarroſa; herbacea, caulibus ramoſis diffuſis decumbentibus, foliis linearibus integerrimis, capitulis ſquarroſis Murray in *Comm. Soc. ſcient. Gotting.* 1781. *p.* 38. *tab.* 3. *Syſt. veg. ed.* 14. *p.* 156. Plantago ægyptiaca Jacqu. *Miſc. Auſtr. vol.* 3. & *icon. rar.* Kalli III. Alpin. *pl. Aegyp. p.* 125. *c. ic. p.* 128. Pl. annua, in Aegypto ſpontanea.

Alpini planta nuperioribus hiſce annis modo botanicis rite innotuit. Nam ipſe ſummus Linneus illam ad Meſembryanthemum Gopticum (*Spec. pl. p.* 688.), & inſuper, etſi dubius ad Plantaginem Indicam (*Spec. pl. p.* 167.) retulit. Aegyptiis hæc quoque Sodam erogat. (Alpin.).

Fuci quoque varii ob Sodam inclaruerunt, præcipue *Fucus veſiculoſus* Linn. de quo alio loco pluribus.

Ex hoc Galli imprimis probe Cherburgum in Normannia ſuam *Soude de Varech* (Cadet in *Mem. de l' ac. d. ſc. de Paris* 1767. *p.* 487.) & Angli ſuum *Kelp* (cujus præparationem aptiſſimam deſcribit Borlaſe in *Obſervations on the State of the Islands of Scilly p.* 118. *ſqq.*) repetunt.

Et hæ ipſæ ſtirpes ſunt, quas non ſine labore & propria indagine inter numeroſas paſſim ſignificatas ex ipſis fontibus erui, & ad ſuas ſpecies botanicas redigere potui. Memorantur longe plures (Conf. Linn. *Nat. med.* Art. Salicorniæ; Imlin *Diſſ. de Soda*, *Argent.* 1760. *p.* 8. *ſqq.*; Jo. Geſner *Diſſ. Phytogr. ſaer. Spec. P.* 2. *p.* 12. *ſqq.*), præcipue ex Salſolæ & Salicorniæ genere, item aliquot Atriplices, Anabaſes, Chenopodium maritimum, Triglochin maritimum, Crithmum maritimum, Reaumuria vermiculata (Berg. *Mat. med. veg. p.* 182.), fide non ubivis indubia, quum narratio vel a teſtibus oculatis non profecta fuerit, vel in definitione ſpeciei labes obtineat. Confuſio nominum ſtirpium iſtarum difficultatem quoque peperit in judicio de ſingularibus Sodæ ſpeciebus ferendo. Addo Batin maritimam L. (Jacqu. *Hiſt. ſtirp. Amer. pict. p.* 127. *tab.* 426.), quæ planta ſalſiſſimi ſaporis in Caribæarum inſularum & vicinæ continentis littoribus arenoſis maritimis creſcens, cineres exhibet, qui Carthagenenſibus & Mompoſinis pro vitro conficiendo inſerviunt; plantam Barillam vocant. Item adjicio Surianam maritimam L. (Aublet *Hiſt. des plantes de la Guiane francoiſe*, *tom.* 1. *p.* 472.), ex qua cl. Aublet per commorationem in Inſula, Isle de France, Sodam paravit. Tatari omnes & ſingulas plantas ſalſas in Sodam conflagrant, etiamſi cineres vix quoad quartam partem purum ſal contineant (Georgi *Reiſe im Ruſſ. Reich vol.* 2. *p.* 783. Conf. Falks *Beyträge zur topograph. Kenntniſs d. Ruſſ. Reichs*, *vol.* 2. *p.* 141.). Aſtrachani quoque Chenopodio herbace & fru-

ticoſo (Puto Chenopodio maritimo L. & Salſola fruticoſa L.) item Salicornia mixtim uti feruntur (Model *chem. Nebenſt. tom.* 1. *p.* 304.). Nempe omnes dictæ hucuſque ſtirpes ſalſum ſaporem produnt, qualis ſali communi ineſt, & vel ad littora maris creſcunt vel locis, quæ olim maris fundum conſtituerunt, vel ad ſalinas. Non perinde tamen eſſe, qualis adhibeatur, mox manifeſtius conſtabit.

Sodæ) nomine intelliguntur cineres, qui combuſtione ſollerti ſtirpium variarum ſalſarum locis dictis creſcentium obtinentur. Dividi ſolet in univerſum pro plaga diverſa, unde petitur, in Sodam orientalem ſ. Levanticam & occidentalem: *Orientalis* complectitur eam, quam Syria, Aegyptus, regnum Tripolitanum, Tunetanum, Aſtrachanenſe ſubminiſtrant. Aegyptiaca cognomen *Alexandrinæ* fert, eaque inter haſce cenſetur optima. Sed linquens haſce manebo præcipue in conſideratione *occidentalis*, ſive ejus, quæ in variis Europæis regionibus colligitur. Dolendum valde, quod hactenus non omnes & ſingulæ Sodæ ſpecies, quæ mercaturam intrant, quoad partes, quas continent, & earum proportionem, examinatæ ſint, ut de pretio quarumvis tanto verius conſtitui poſſet. Difficultatem negotii auget, quod ſpecies ejus, ex remotioribus locis translatæ peregrino additamento ſæpe corrumpantur. Nec abſonum videtur, partem diſcriminis in diverſa præparatione quærere, quæ de quibuſdam latet. Nobis interim ſufficiet, quod de Hiſpanica (Juſſieu), Gallicarum duplici genere ex Salſola Soda (Marcorelle, qui in deſcriptione omnium accuratiſſimus eſt) & Fucis (Cadet, Bourlaſe), & de Sicula (Seſtini) certiora noverimus. Plantæ, quæ largiuntur Sodam præſtantiorem, cultura ſollerti adjuvari debent. Semina igitur locis mari vicinis; vel quæ mare olim alluerat, feruntur. Non quælibet tamen terra æque commoda germinationi ſeminum eſt. In maxime ſalſa nihil emergit (Marcorelle), confert vero ea, quæ & frumento ferendo par eſt (Juſſieu *l. c. p.* 77. Marcorelle), imo ea, quæ plus ſalis continet, quam ut ibidem frumentum ſuccederet (Marcorelle *p.* 535.). Secundum experimenta cl. Du Hamel (*Mem. de l' ac. d. ſc. de Paris* 1767. *p.* 233. 239.). Salſola Soda, quo remotius a mari ſeritur, tanto minus alcali mineralis continet & tanto plus alcali vegetabilis, unde colligit alcali minerale ex ipſa terra marina originem ſuam traxiſſe; quod idem confirmat cl. Cadet (*Mem. de l' ac. d. ſc. de Paris* 1774. *p.* 42.); licet contadicat cl. Mazeas *Mem. preſ. à l' ac. de ſc. vol.* 5. *p.* 362. *not.*), qui tamen agnoſcit ſalis marini copiam in plantis mari vicinioribus frequentiorem eſſe. Culturæ ſpecialiora momenta enarrare, hujus loci non eſt. Plurimum intereſt, terram aratione repetita probe emol-

emollire & evellendis peregrinis plantis, quarum præſentia Sodæ bonæ indoli valde officeret, ſedulam operam dare. Germinant ſemina favente tempeſtate intra duas hebdomades, plantæ vero nonniſi adultæ ſive maturæ, ut vocantur, colligi debent, quod ſtadium cognoſcitur colore plantæ vel omnino luteo, qui magis placet, vel plane rubro, & inde quod exareſcere incipit (Marcorelle), item maturatione ſeminum (Seſtini). Tum ad evulſionem ſtirpium proceditur, ſub qua iterum rejicere peregrinas ſtirpes opus eſt. Quoniam vero non omnes plantæ eodem tempore collectioni idoneæ ſunt, relinquuntur juniores in aliud tempus. Siccantur demum proſtratæ per aream, ſub quo ſitu ſponte decidunt ſemina, vel, niſi hoc fiat, flagello excutiuntur. Et, poſtquam in faſces colligatæ fuerint, cremantur. Combuſtio fit in fovea rotunda ſolo firmo excavata, cujus magnitudo variare debet pro copia ſtirpis & pondere Sodæ deſideratæ diverſo; ſcilicet ita, ut pluries per vices herba immittatur; &, ea igne conſumta, cineres candentes & liquati baculis magnis circumagantur, donec, dum refrigeſcat maſſa, duritiem lapideam induat, quæ encheireſis ſpatium plurium horarum ſibi vindicat. Fracta maſſa, in fruſta plurium librarum 50. adeo loco ſicco reponitur; pondere quinque librarum minora repudiantur, quoniam in pulverem facile dilabuntur, nec diu conſervari poſſunt (Marcorelle). Cauſa duritiei ea eſt, quod caloris vehementia alcali minerale in terream partem Sodæ vim exſerat, & partim cum ea vitreſcat. Eo vera jactura fit alcali hujus multiplici uſui commodi, ut quod elui amplius non poteſt, quod vero diſpendium impediri poſſet, ſi modo in mitiorem gradum ſ b incineratione ignis augeretur. Salſola Soda ſubinde inſecto quodam corripitur, quod rodendo vel ſtirpem omnino devoquodam corripitur, quod rodendo vel ſtirpem omnino devorando valde infeſtum eſt; ſed ſatio Ciceris arietini vel Spinaciæ illi delendo ſufficit (Seſtini *Lettere l. c. p. 70.*).

Soda Alonenſis proba refert maſſam griſeo nigreſcentem in cœruleum inclinantem, valde ponderoſam, ſonoram, intrinſecus exiguis foraminibus pertuſam ad contactum ſiccam, odoris ingrati expertem, ſaporis valde ſalſi (Juſſieu *l. c. p.* 77.). Addi poteſt quod, ſi loco humido ac calidiori ſervetur, in ſuperficie compareant puncta alba ſ. effloreſcentiæ, dein in farinam dilabatur (De Jean *Diſſ. Hiſtoria analyſis chem. origo & uſus œcon. Sodæ Hiſpan. p. 6.*). *Gallica* ſ. Languedocenſis bonæ notæ deſcribitur æqualis ſicca, clangens, fragilis, ſaporis ſalſi, coloris profunde cœrulei in nigrum vergentis (Marcorelle *l. c. p. 545.*). Et hiſce quidem notis optimæ ſpecies Sodæ diſtinguuntur. Alonenſi paullo deterior habetur *Carthagenenſis* ex Murcia coloris griſei (Malovin *Chemie medic. tom. 1. p. 345.*). Vituperanda au-

autem eſt omnis Soda, quæ humidum ex aere attrahit, lapillis inquinata, aqua ſoluta fœtens, minus dura, albicans, quæ ſal marinum ſapit & acidis ſuperfuſa manifeſte non efferveſcit (Vid. Imlin *Diſſ. de Soda p.* 8.). Ejuſmodi vitiis quum laboret *Soda de Varech*., quæ inſtruitur ſapore valde ſalſo & odore forti hepatis ſulphuris (Cadet *l. c. p.* 487.), & nihil fere alcali mineralis ſed plurimum ſalis marini continet: patet viliſſimæ eſſe notæ.

Nempe ſecundum chemicam analyſin ſpeciebus Sodæ tantum non omnibus ineſt *Alcali minerale* ſive veterum Natron & terra vitreſcibilis. In pleriſque autem inſuper latet *Alcali fixum vegetabile*; & *Sal quoddam medium*; quorum Sal commune vulgatiſſimum, interdum Tartarus vitriolatus vel Sal Glauberianum rel.; item *Hepar ſulphuris*. Subinde particulæ ferreæ accedunt. Unde cognoſcitur, Sodam plerumque eſſe corpus valde compoſitum. Quo plus alcali mineralis liberi recondit Soda, & quo minus vel ſi nihil reliquarum partium præter terram, eo præſtantior eſt: cujus quidem naturæ eſt Soda Alonenſis. Alcali hocce minerale non combuſtione primum generari vel evolui, docet ejuſdem in ſucco harum plantarum præſentia, quam ipſam experimenta cl. Montet (*Mem. de l'ac. d. ſc. de Paris* 1762. *p.* 657.) & ſeriora cl. Marcorelle (*l. c. p.* 541.) item cl. Rovelle (in Rozier *Obſerv. & Mem. tom.* 1. 1773. *Janu. p.* 13. 16.) indubiam reddunt. Nec etiamnum certum eſt, an copia hujus alcali decompoſitione ſalis communis, ſi præſto eſt, ſub combuſtionem contigente, augeatur.

PRÆPARATA ET COMPOSITA ex SODA.

Sal Sodæ). Quo vero hoc alcali a reliquis cum eo remixtis partibus ſejungatur, Soda in pulverem contrita aquæ ſufficiente quantitate decoquitur, quæ imprægnata decantatur & nova dein commutatur, donec omni ſale liberetur, ſolutio prævia colatione ad cuticulæ proventum evaporatur & ad cryſtallorum generationem loco frigido ſeponitur; quibus formatis & decantatione liquidi ſuperioris ſeparatis, demum blando calore ſiccatis, encheireſis continuatur, donec aliæ prioribus ſimiles cryſtalli enaſcantur; reſiduum mixtum eſt peregrinis partibus ſupra dictis. Et iſtæ cryſtalli nomine Salis Sodæ venire ſolent. Cryſtalli priores albiſſimæ, pellucidæ, rhomboidales & lamelloſæ; poſteriores minus nitidæ ſunt. Ex libris duabus ponderis civilis Sodæ Alonenſis unciæ tredecim paulloque plus cryſtallorum eruuntur, & ex liquido reliquo cryſtalliſationem reſpuente unciæ ſex (Imlin *Diſſ. de Soda* §. 2.). Sal Sodæ acrem quidem ſaporem habet amaritie junctum, ſed mitiorem, quam alca-

lina vegetabilia (Id. §. 3.). Puriſſimi cryſtallina forma imbuti centum partes continent alcali viginti, acidi aerei ſedecim & aquæ ſexaginta quatuor (Bergman in Scheefers *chem. föreläſningar p.* 53. §. 40. *not.* 1.). Mora temporis hoc ſal multum aquæ ſuæ amittit, unde & in farinam ſenſim diſſolvitur ſimulque efficaciæ ſuæ multum perdit (Bergm. *l. c. p.* 54.). Aquæ deſtillatæ uncia una, gradu 62. Fahr. calens, drachmas quinque cum granis quindecim ejuſdem ſolvit (Imlin *l. c. p.* 22.). Diutius carnem contra putredinem præſervat, quam ſal commune, ſed non tam diu, ac alcali vegetabile ſ. Tartari (Imlin *l. c. p.* 34.). Sal Sodæ acido Vitrioli ſaturatum largitur Sal mirabile Glauberi; cum acido nitri, Nitrum cubicum; cum acido Salis, Sal commune; cum Sale ſedativo, Hombergii Boracem; cum acido Tartari, Sal Seignette. Chemiæ eſt ſalis Sodæ completam hiſtoriam tradere. Sed hæcce in uſum medicum ad cognoſcendam naturam rei, de qua hic agitur, ſufficient; unde cognoſcitur ſal Sodæ differre multis modis ab alcali vegetabili, ejuſdem eſſe indolis, ac baſis ſalis communis, & iiſdem uſibus tam œconomicis quam medicis commodum eſſe. Hinc & recentiori tempore, quoniam parca modo copia hujus ſalis Sodæ ineſt & multiplici fini non ſufficiens, ſedulo in artem alcali minerale in ſale communi obvium ab acido ſegregandi incubuerunt (quorum experimentorum ſummam legere eſt in cl. Weſtrumb *phyſ. chem. Abhandl. vol.* 1. *p.* 134. *ſq.*). Hac quoque in re Bergman aliis chemicis fere palmam præripuit, dum ex affinitatum legibus edocens alcali minerale ſeparari poſſe ex quolibet ſale, cui inſit, per alcali vegetabile, compendioſiſſimam ſimul & fructuoſiſſimam viam illud alcali eliciendi indicavit (*Opuſc. vol.* 3. *p.* 312. 336. 351.).

Hactenus tamen opificia varia Sodæ adjumento carere nequiverunt. Pertinet huc ars vitriaria, quæ ad fluorem adjuvandum & candorem elegantiamque vitro conciliandam illa opus habet. In quibuſdam officinis Soda, qualis eſt, adhibetur, in aliis, quod præſtat, ſale Sodæ puro utuntur, unde vitrum tanto purius & pellucidius evadit. (Cfr. Merettus *ad Neri artem vitriariam*; Kunkels *volſtändige Glaſſmacherkunſt.*) ----. In linteorum dealbatione quoque Sodæ inſigne pretium eſt, quoniam, ſi bonæ notæ eſt, nullam colorantem materiem ſecum vehit, nec tam corroſivum eſt, ut filis ipſis vim inferret, prout ab alcali vegetabili & calce contigit, attamen linteis niveum candorem conciliat (De Jean *de Soda p.* 36. *ſq.*) ----. Tinctoribus placet ad exaltandos & firmandos colores, conducit quoque ad explorationem conſtantiæ quorundam colorum. Antecellit vero facile reliquis ex Soda pro œconomia commodis hoc, quod ſa-

ſaponis valde egregii materiem ſuppeditet. Sed de hoc, quum res ſit ad medicinam æque ac œconomiam ſpectans, ſeorſum paullo poſt uberius dicendum eſt.

Sal Sodæ ſolum vix unquam medico ſcopo adhibetur, quum ſuppetant alcalia vegetabilia virtute ſuperiora. Aeque ac hæc autem valet aperire obſtructa vaſa, reſolvere tenaces humores, infringere acidum, movere lotium. In Saxonia chirurgi aliquando inſtar lapidis cauſtici extrinſecus illam applicant (Schmidt *Diſſ. de Soda* §. 23.).

Acetum concentratum Veſtendorfii). Quomodo hoc ope ſalis Sodæ paretur, alio loco (*Appar. med. vol.* 1.), quum de aceto ageretur, jam ſignificatum eſt.

Sal Aceti). Hujus pariter jam antea (*Appar. med. vol.* 1.) mentio facta eſt.

Sal Seignette) vulgo ſ. Sal Polychreſtum de Seignette) *Ph. Würt. p.* 169. Alcali Minerale tartariſatum) *Ph. Svec. ed.* 2. *p.* 53. Soda tartariſata), vulgo Sal Rupellenſis) *Ph. Edinb. ed.* 1783. *p.* 164. Paratur, niſi purum ſal Sodæ proſtet, Sodam aqua coquendo, donec ſal erutum fuerit, lixivium filtrando & cryſtallos Tartari in pulverem contritas per vices ad ſaturationem uſque addendo. Evaporatione ad cuticulam facta, cryſtalli generantur magnæ, ad illas, quas ſaccharum candi exhibet, proprius accedentes. Aere pelluciditatem ſuam amittunt, & in pulverem niveum dilabuntur. Solutio facilis in aqua, ita ut circiter tres partes cum dimidia aquæ pro una ſalis hujus ſub gr. caloris quinquageſimo ſcalæ Fahrenh. ſolvenda ſufficiant (Spielm. *inſtit. chem. p.* 54.). Perfectum ſal medium dici nequit, quum, præter alcali minerale Sodæ, etiam illi inſit alcali vegetabile in cryſtallis Tartari latens. Facile decomponitur aqua ſolutum non modo acidis mineralibus, ſed & vegetabilibus, ut ſucco Citri, Aceto, Tamarindis. Nomina reſpiciunt inventorem & locum, quo vixit. Fuit ſcilicet pharmacopola Rupellenſis, qui circa a. 1672. circiter illud detexit. Sed diu inter frequentem uſum arcana compoſitio manſit, donec anno 1731. opera cll. Boulduc & Groſſe (*Mem. de l' ac. d. ſc. de Paris* 1731. *p.* 124.) item cl. Geoffroy (*Mem. cit. p.* 127.) qui ſeorſim in ejus naturam inquiſiverat, id patefieret.

Eſt eximium catharticum nec ingrati ſaporis. Rarius plena doſi ad drachmas ſex vel unciam integram ingeritur aqua ſolutum, ſed ad drachmam dimidiam repetitis aliquoties de die doſibus exhibitum aperit, refrigerat, ſimulque alvum blande ſubducit; hinc in febribus crebro præcipitur; &, vel hiſce abſcentibus, ſpiſſos humores ſolvit & vaſa obſtructa blande reſerat.

Minus charum eſt hocce ſale, nec virtute inferius, Alcali

li Vegetabile tartariſatum) *Ph. Svec. ed.* 2. *p.* 54. ex alcali lignorum & cremore Tartari.

Fel Vitri) vocatur ſpuma vel materia recrementitia in vitri fuſione ſuperficiem petens & indureſcens. Debet eſſe levis & alba & ſpongioſa, ſaporis ſalſi. Conſtat ex alcali vel ſale communi terra juncto. Nullius hodie uſus in medicina eſt, ad dentifricia olim.

Sapo). Hæc vox jamjam in quamvis miſcelam extenditur, quæ ex alcali vel acido & pinguedine quadam conflatur. Aqua ſapo non perfecte ſolvitur, ſed lacteſcit hæc & turbida evadit, ſpiritu vini autem fere perfecte ſubigitur, & dilui hic tum poteſt multa aqua ſine aſpectu turbido. Cum menſtruo ſuo ſub agitatione ſpumeſcit, & alia pinguia aquæ miſcibilia reddit. Acido ſapo aqua ſolutus decomponitur. Numeroſiſſime jam ejus inventæ ſunt ſpecies, quum antiquiſſimo tempore modo notus eſſet ſapo ex ſevo & cineribus (Plin. *lib.* 28. *cap.* 12.). Alcali enim vel mineralis vel vegetabilis originis eſt, fixum vel volatile; acidum pariter varium. Pinguedo vel animalis eſt, ut ſebum, pinguedo balænarum, phocarum, medulla oſſium, ſperma ceti, cera, niſi hanc ad vegetabiles proventus referas; vel vegetabilis, quorſum olea ætherea & unguinoſa, ut oleum Olivarum, Amygdalarum, Cacao, Cannabis, Raparum, Napi, Lini, Nucum, pertinent. Certe combinatione cujuſdam ſalinæ cum pinguedinoſa materie ex alterutra harum claſſium, ſecundum exempla dicta, verum ſaponem arte produci poſſe conſtitit. Serius cognitum eſt connubio acidi cum oleo ſaponem enaſci; quod tamen experimenta varia de acido Vitrioli nominatim cll. viri Achard (*Journal litteraire de Berlin* 1776. §. 3. 4.), Macquer (communicata a. 1777. in *Mem. de la Societé de Medicine à Paris*, *vol.* 1. *p.* 379. & Ejuſd. *Dictionnaire de Chimie vol.* 2. *art. Savons acides p.* 358. *ſqq.*) item Cornette (in *Mem. de la Societé de Medec. de Paris vol.* 3. *p.* 188.) evicerunt. Imperfectam modo unionem præſtare inter oleum Olivarum & oleum Vitrioli valuit cl. Merck (*Gott. Anz.* 1887. *p.* 577.). Ante hoſce meminit cl. Savary (*Diſſ. de ſale eſſentiali Acetoſellæ* 1773. *p.* 21.) ſaponis ex ſale Acetoſellæ & oleo unguinoſo, & cl. Jo. G. Frid. Schulze (*Diſſ. de ſaponibus Gott.* 1774. *p.* 2.) alius ex oleo Vitrioli & olei Olivarum a ſe parati. Perficere hoſce ſapones acidos ulterius commoda ſuadent, quæ in rem medicam inde ſperari poſſe videntur. Probabile enim eſt, quod aliquando profuturi ſint, quando non conducunt ſapones alcalini, quin hoſce ſubinde effectu ſuperaturi. Minor hactenus fuit ſucceſſus in effingendo ſapone ex alcali & oleo empyreumatico (V. experimenta cl. Schulze in *Diſſ.* modo dicta inde a *pag.* 19.).

Effingi quoque ſapones alcalini poſſunt ex reſinis variis, cera, balſamo Peruviano, qui tamen hactenus in ſerium uſum non tracti ſunt; & huc quoque quodammodo hepar ſulphuris pertinet. Largiori ſignificatu & ſapones audiunt miſcelæ quædam alcohol vini comprehendentes, loco alius pinguedinis, ut tincturæ Tartari, Antimonii, Spiritus acidodulces. Longe majorem ſaponum varietatem natura quam ars producit, quorum in numero haberi poſſunt varii humores corporis animalis; item ſucci vegetabiles multi lactis formam vel ſponte præ ſe ferentes, ut plantarum ſemifloſculoſarum vel tritura cum aqua comparentes, ut ex ſeminibus & nucleis emulſivis; porro ſucci amari, dulces (Conf. imprimis de nativis ſaponibus Zubelini *Diſſ. de ſaponibus medicis nativis L. B.* 1754. & Küchelbecker *Diſſ. de ſaponibus Lipſ.* 1756.). Et ſi plantas hoſce ſuccos ſuppeditantes non apte ſatis ſaponaceas vocari putes, ſummo tamen jure ſibi id nomen vindicant aliæ, quibus ſapor, ſpumeſcentia cum aqua, ſolutio pinguium & vis in corpore animali eadem eſt, ut Saponaria officinalis, Gypſophila Struthium, Lychnis chalcedonica, Sapindus Saponaria. Hi ſapones ſicuti fluidi ſunt, ita ars tam fluidos quam molles & ſolidos producit; quorum hi non poſſunt præparari, niſi ex oleis frigore coeuntibus. Color etiam multiplici modo variat pro ratione pinguedinis ſumtæ, vel & pigmenti admixti; hinc & viridis, niger, brunus, variegatus aliique ſuppetunt. Si uſus œconomicus ſaponum unice ſpectetur, eliguntur plerumque pro eorum præparatione & pinguia & alcalia pretio viliora; e. c. ex pinguium cenſu pinguedines animales vel olea expreſſa domeſtica, & ex alcalium cenſu cineres vulgares lignorum vel cineres clavellati. Horumque uſus pro emollienda & purganda cute, pro eluenda pinguedine pannorum laneorum, goſſypinorum, ſericeorum, lineorum, & detergendo veſtimentorum quolibet genere, item ad pannos iſtos varios pro coloribus, quibus tingendi ſunt, aptiores reddendos, notiſſimus eſt. Quædam tamen hujus generis opificia præſtantiores ſapones requirunt; & mollior ætas ab iis ſaponibus, qui cuti dicati ſunt, & gratiam odoris & alias dotes deſiderat. Sed transeo hæcce, quum non hujus loci ſit ſingula ſaponis capita perſequi, qua in re alii ſuppetias commodas ferunt (Vid. Tachenius in Hippocrate *chemico cap.* 4. qui primus ſaponis vulgaris præparationem curate deſcripſit; Spielmannus in *Nov. Act. nat. curioſ. tom.* 3. *p.* 442.: Du Hamel *L'art du Savonnier* 1774. ubi & machinæ & inſtrumenta neceſſaria in arte ſaponaria repræſentantur). Dictis modo planior via reddenda fuit ad naturam & vim ſaponum medicatorum intelligendam, Primum merito locum ſibi vindicat,

Sa-

Sapo Alicantinus) (vulgo in officinis dictus), rectius Alonenſis; Sapo albus Hiſpanicus) *Ph. Edinb.* Hic ex ſale Sodæ & oleo Olivarum paratur. Ex iiſdem materiis etiam albus, qui Maſſiliæ conficitur, conſtat. Addi ſolet calx, ut alcali tanto magis cauſticum evadat & connubium facilius cum oleo ineat; ſine qua tamen & ſapo optime notæ (ad mentem Spiemanni in Ejuſd. *Chem. p.* 63.) effingi poteſt. Maſſilienſem ample deſcribit Du Hamel (*Traité des arbres & arbuſtes tom.* 2. *p.* 83.). In uſum medicum frigide ſic paratur. Una pars calcis vivæ & duæ Sodæ Hiſpanicæ in aheno ferreo cum duodecuplo circiter aquæ paulliſper ebulliunt. Lixivium tum colatur & igni ſuperimponitur, quo concentretur in eum gradum, ut vitrum unciam unam aquæ alias complectens lixivii unciam unam cum drachmis tribus comprehendat. Hujus lixivii concentrati una pars cum olei Olivarum duabus partibus in vaſe vitreo vel terreo cocto miſcetur, miſcela ſubinde agitatur ſpathula vel piſtillo, unde ſpiſſatur & brevi colorem album aſciſcit. Inter ſeptem vel octo dies albus & durus ſapo emergit (Macquer *Dictionnaire de Chimie tom.* 2. *p.* 352.). Sed in officinis vulgaribus ſaponariis coctione lenta & protracta ad combinationem partium utuntur. In ſapone Alonenſi proprio olei ad ſal eſt, ut 4. ad 3.; in Maſſilienſi ut 5. ad 3. (Geoffroy *Mem. de l' ac. R. d. ſc.* 1739. *p.* 286.). Poſſemus Alonenſi in medicina acquieſcere, nam non tam ingratus eſt, ut multi alii, modo non rancidus evaſerit, quod colore ruſeſcente cognoſcitur, qui primum in externa ſuperficie ſeſe manifeſtat. Nec alium ſaponem hodie Ph. Edinburgenſis ſiſtit. Sed aliis placent alii, jam commemorandi.

Sapo Amygdalinus). Primarium eſt, ut loco alius olei, oleum Amygdalarum ſumatur. Encheireſis igitur modo ſignificata & pro hoc adhiberi poteſt; ſicque purior evadit & uſui medico accommodatior, quam Sapo Amygdalinus) *Ph. Lond. p.* 34. cui lixivium ſaponariorum ex cineribus Ruſſicis & calce viva inſervit.

Sapo Venetus) ex albo cœruleo & rubro maculatus eſt, qui color ex admixto Vitriolo martis provenit. Ratio olei ad alcali in hoc eſt, ut 3. ad 8. (Spielm. *Nov. A. N. C. l. c. p.* 444. *Chem. p.* 64.). Ob majorem alcali quantitatem durior eſt. Non æque commodus uſui medico interno eſt, ut ſpecies dictæ. Additur compoſitis variis pharmaceuticis extrinſecus applicandis.

Sapo ex Butyro de Cacao fratrum Gravenhorſt). *Hann. Magaz.* 1773. *n.* 42. Ex alcali minerali & oleo jam dicto. Præſtantiæ argumenta jam alibi declaravi (*Appar. med. vol.* 3.). Reliquis uſitatis omnibus pro uſu interno aptiſſimus.

Idem

Idem vel non multo diſcrepans eſt Sapo medicatus Spielm.) *Pharm. gener. p.* 293.

Sapo tartareus ſ. Corrector Starckei), *Ph. W. p.* 173. Documentum exhibet ſaponis cum oleo æthereo facti, & paratur operoſa encheireſi ex ſale Tartari & oleo Terebinthinæ, utriſque puriſſimis. Hodie obſolevit ejus uſus medicus, uti & Pilularum Polychreſtarum Starckeyi) *Ph. W. p.* 140., quas intrat ut corrigens Opii & Hellebori, ſed vana ſpe.

Offa alba Helmontii) (Spielm. *Pharm. gen. p.* 227.). Ex ſpiritu ſalis ammoniaci cum ſale Tartari parato & alcohole vini. Pro uſu interno hodie rarius præſcribitur.

Linimentum volatile) *Ph. Lond. p.* 117. Ex oleo Amygdalarum & ſpiritu ſalis ammoniaci (alcalini). *Pharmacopœa Wurtenberg. ed.* 1786. *p.* 95. recipit oleum Olivarum & ſpiritum ſalis ammoniaci cum calce viva. Pro uſu externo valde egregium, de quo ſub ſale ammoniaco aptius dicetur. Silentio prætereo alios ſapones alcali volatile complectentes, vel rarius in officinis obvios vel paullo inconcinnius ſaponis nomine inſignitos.

Sapo acidus). Nondum quidem officinas intravit hoc ſaponum genus, ſed quoniam experimenta quædam practica jam vere cum iſto inſtituta ſunt, omitti in ſpecialiori recenſu nequit. Generalia quædam de hocce ſupra jam monui. Iſte autem adhibitus ex acido Vitrioli concentrato & oleo Olivarum coadunatur, nam iſtud acidum omnium optime cum oleis expreſſis ſeſe combinat. Proceſſus a cl. Cornette (*Mem. de la Societé de Med. de Paris tom.* 3. *p.* 189.) deſcriptus ſequens eſt. Intra mortarium vitreum vel porphyreticum olei Olivarum coagulati unciis quatuor ſenſim & parvis portionibus acidi vitriolici concentrati unciæ duæ & dimidia ſuperinfunduntur. Agitatio fit continua miſcelæ, intervallum modo concedendo, dum portiuncula acidi addatur. Sic illa denſitatem notabilem acquirit. Subjungitur poſtea ejuſdem per 24. horas digeſtio, ut connubium partium tanto arctius fiat, & tandem ad ſuperfluum acidum tollendum vel exponitur maſſa aeri humido, ut acidum humiditatem attrahat, vel aqua deſtillata fervens adfunditur, ſcilicet pro pondere dicto unciæ octo. Sapo tum liqueſcit & ſuperficiem petit, aufertur autem poſtquam refrixerit. Sic redundant ſaponis paullo flaveſcentis & ſatis ſolidi unciæ quinque. Oleo Been, alterius in locum adhibito, ſapo albidior fit.

Enumeraris jam præcipuis ſaponibus, quibus in arte noſtra utimur, ad virtutes eorum medicas progredior. Quædam harum jam experimentis extra corpus inſtitutis cognoſci

ſci poſſunt. Nempe ſaponi datum eſt reſinas vegetabiles, balſama & pinguedines ſolvere, & hæcce omnia cum aqua miſcibilia reddere. Hæcce vis in exhibendis iſtis inſtar medicamenti magnum commodum parit & cavet, ne indigeſta & compacta ſine effectu per alvum ſecedant. Quam egregie cum hacce efficacia effectus ſaponis in corpore humano conſpiret, felici & frequenti experimentorum in multis morbis mox ſignificandis ſucceſſu conſtabit.

Veteres ſaponem applicationi externæ unice deſtinarunt, niſi huc trahere velis locum Dioſcoridis (*M. m. lib.* 1. *cap.* 186.), quo lixivium ex crematis in cineres ficus ſarmentis commiſtum cum olei exiguo ad ſanguinem in grumos concretum reſolvendum commendatur. Plinius (*Lib.* 28. *cap.* 12.) ceterum primus ſaponis meminit, & quidem ex ſevo & cinere parati, tanquam inventi Gallorum ad rutillandos capillos. A Romanis ad Græcos notitia & uſus ſaponis medicus tranſiit, nam eum memorat Aretæus, Aëtius, Paullus Aegineta. Tempore tamen Joannis de Gaddeſden (*in Roſa Anglicana*), qui ſæculi 14. initio in ſchola Oxonienſi docuit, a quibuſdam artem ſalutarem non profitentibus (ignorantes vocat) ſapo contra icterum exhibitus, quem uſum ille quidem ſprevit Franciſci De La Boe Sylvii, Lugdunenſis Profeſſoris, autem meritum eſt, quod ſaponem ad internum uſum inter primos ſua auctoritate revocaverit, dum eundem in ictero laudat.

Jure igitur efficacia ſaponis in ictero præmittenda eſt. Sylvius (*Oper. med. lib.* 1. *cap.* 46. *§.* 75. *ed.* 2. *p.* 306.) eum aliquoties feliciter dedit ad drachmam circiter unam, ſolutum lacte calente & ſacchari tantillo edulcatum, bis aut ſemel de die. Communi fere jam conſenſu præſtantiam ejus in hoc morbo agnoſcimus, quando a coagulis viſcidis vaſorum biliarium, vel obſtructionibus hepatis ductus exiguos comprimentibus, non nimis inveteratis, enaſcitur. Adduntur ſcite ſaponi extracta reſolventia, qualia ſunt Taraxaci, Marrubii cum ſero lactis, frictione abdominis & cibo vegetabili ſaponaceæ naturæ. Sic infantibus ictero laborantibus egregie ſubvenit (Roſenſtein *om. Barns. ſjukd. p.* 295. *ſq.*). Eſt tamen, qui in ictero ſaponem & ſalia alcalina eo unice proficere exiſtimet, quod bilis deficientis vices agat in cibo digerendo, & inteſtina expurget (Heberden in *Med. Tranſact. vol.* 2. *p.* 166.).

Multum tribuit cl. Coe (*Treatiſe on biliary concretions or ſtones in the Gall-Bladder and Ducts p.* 295.) in concretionibus bilioſis ſaponi, ut qui non in primis modo viis ſed & in ſanguinem receptus vim ſuam exſerat, cum quo tamen alia reſolventia combinat. Veris calculis tamen non ſufficit. In viro enim, qui per ſeptem annos ob calculum ve-

veſicæ urinariæ quotidie ſaponis unciam unam ingeſſerat, poſt mortem magnus numerus calculorum in veſica ſellea inventus eſt (Heberden *l. c. p.* 165.). Nec ill. Anglus Walpole, licet ſupra octo annos quotidie fere unciam dimidiam ad integram ſaponis caperet, liber a calculis cyſtidis ſelleæ aperto cadavere deprehenſus ſuit, ſed e contrario, etſi nulla eorum indicia per vitam adſuerant, repleta cyſtis iſta iiſdem apparuit, quorum unus magnitudine Caſtaneam exiguam, ponderis drachmæ unius cum granis quadraginta duobus, exæquavit (*Phil. Tranſ. vol.* 47. *p.* 472. *vol.* 50. *p.* 205. Conf. *Hiſt. morbi & ſectio cadaveris* in Whytt's *Works p.* 433. *ſqq.*). Fruſtra & Matrona per plures annos pillulis ſaponaceis contra colicam ex calculo felleo uſa eſt; quod idem accidit in aliis, in quibus omnia ſigna calculi fellei exſtiterunt (Bergius in *Vet. Acad. Handl.* 1777. *p.* 309.). Tantoque minus videtur, per os captum ſolvere hoſce calculos poſſe, quum ne immerſo quidem calculo in ſolutionem ſaponis veſtigia ulla decrementi apparerent, imo lixivium adeo ſaponariorum nonniſi tincturam pallide viridem proferret (Heberden *l. c. p.* 164.).

Farraginem iſtam medicaminum, quæ matrona Anglica Stephens contra calculum urinarium mercede data publici juris fecit (quæ olim de conchis acturus enucleabo), virtutem ſuam calci & ſaponi debere, jam ſatis novimus. In hiſce igitur nunc ſaniori judicio ducti ſubſiſtimus. Saponis ſolius vim lithontripticam demonſtrat ſolutio calculorum hujus generis in aqua, quæ ſaponem Alonenſem calore excepit (Whytt's *Works. p.* 391. §. 65. *p.* 393. §. 67. §. 70.). Sed aliis ſimilibus experimentis evincitur, vim ſaponis augeri, ſi in aqua calcis ex conchis liquatus fuerit, ſicque conſpicuam magis ſolutionem fieri calculi, quam aqua ſaponacea vel aqua calcis ſola (*l. c. p.* 391.). Unde argumentum captum eſt, utrumque, ſaponem & aquam calcis, in praxi medica conjungendi. Et hæc combinatio tanto opportunior eſt, quum ſapo acidum primarum viarum frangat & alvum apertam teneat, quæ facile aqua calcis ſtrictior evaderet (*l. c. p.* 404.). Nam acida, ut ſupra dictum, ſaponis nexum tollunt, & deſtruitur adeo ſaponis vis in calculum liquoribus fermentatis & debilitatur ſpirituoſis, uti & ſaccharo vel melle (*l. c. p.* 393.). Non majori autem quantitate ſaponis opus eſt, quam ut alvus blande aperta ſervetur; ſi plus capitur, nullus in calculum effectus redundat (Alſton's *Lectures on the Mat. med. vol.* 1. *p.* 268.). Initium fieri poteſt a drachmis tribus ſaponis & pinta una Anglica per diem, ſenſim aſcendendo ad ſaponis drachmas ſex, quin unciam una & aquæ calcis pintas duas ad tres, & continuandus uſus pro effectu per aliquot menſes vel annos.

nes. Quidam autem omnino ſaponem faſtidiunt, nec ferre illum poſſunt ob exulcerationem viarum lotii: hiſce aqua calcis ſola acquieſcendum eſt (Whytt *l. c. p.* 407.). Quod idem conſilium iis commodum, quibus alvus nimis laxa eſt (*l. c. p.* 451.) ----. Aſt ſapo quoque obverſa ratione non caruit optata vi in deſtruendo calculo (Alſton *l. c.*) abſque aquæ calcis connubio. In ægro ſupra octogenario, qui ultra ſex annos per diem illum a drachma una ad ſex ſumſerat, nullus calculus in veſica poſt mortem repertus eſt, licet catheter antea eum manifeſtaſſet (*Ph. Tranſ. vol.* 50. *P.* 1. *p.* 221. 226.) ----. Sub hiſce præconiis tamen fatendum eſt, aliquando nec calcem, nec ſaponem, nec combinatum hocce remedium calculoſis mederi. Subinde etiamſi calculum ipſum non ſubigat, prominentias tamen ejus & acutos angulos emollit & delet, ut malum tolerabile reddatur, & diſpoſitionem ad calculum minuere videtur. Sed de curatio calculi per aquam calcis alio loco amplioribus dicam.

In cognato malo, arthritide, ſunt qui multis laudibus ſaponem efferunt. Nemo vero liberalius cl. Liger (primum in academica diſſertatione ſ. *Quæſtione medica, an arthritidi ſapo?* 1747. dein uberius in *Traité de la Goutte* 1753.), adeo ut eundem omnibus reliquis præferat, & omni ejuſdem ſpeciei commodum judicet. Mox paroxiſmo exacto illum exhibet, nec niſi emaciatis & hominibus temperiei calidæ quantitatem abbreviare opus arbitratur. Pro formula illi eſt miſcela ex Saponis drachma dimidia, Rhabarbari & Gentianæ āā granis decem, ope ſyrupi purgantis in bolum redigenda, & cum ptiſana Chamæpityos capienda, initio per quatordecim dies ſemel de die, dein per menſem mane & veſperi, tum iterum per duas hebdomades ſemel, per menſem ſubſequentem rurſus bis quotidie, ſic continuando quamdiu neceſſe eſt. Interpolanda hiſce, quoad ſeriem temporum forſitan juſto artificioſus præſcriptis, blanda purgantia (Liger *Traité p.* 295.). Multum & tribuit ſaponis cum amaris, ne ventriculus debilitetur connubio Bergius (*Svar pa fragan om Gikt p.* 17.), illudque per plures annos protrahi jubet. Cl. Clerk (in Pringle's *Obſerv. on the diſ. of the army p.* 163.) obſtinatos caſus mali iſchiadici aliaſque arthriticas affectiones removit ſapone ab uncia dimidia ad integram quotidie per plures menſes dato. Externa quoque ſaponis applicatio confert. Solutione ſcilicet ejus in aqua calida, quaſi balneo, pars dolens fovenda eſt (Liger *l. c. p.* 263.). Qui vero calorem non ferunt, hiſce conducit, ſaponem cataplaſmatis forma cum corpore pingui e. c. cum butyro de Cacao compactum applicare. Hocce quoque auxilio nodi arthritici in quolibet eorum ſtadio vel diſſipantur,

tur, vel, ſi tophoſa materies latet, ejuſdem effluvium adjuvatur (*l. c. p.* 267.).

Quum in durioribus iſtis liquidorum noſtrorum coagulis ſapo tantum valeat, ſpes affulget, eum in mollioribus quibuſdam non cariturum eſſe potentia. Non immerito ita ſentiri, experiundo confirmamur. Pertinent huc morbi iſti numeroſi, quos Bœrhaavius (*Aphor. de cogn. & cur. morb.* ſſ. 69-75.) ex glutinoſo ſpontaneo derivavit, in quibus mucus tenacior & abundantior in vitio eſt. In hoc ſubigendo licet ſapo non unicum auxilium abſolvat, non exiguum tamen præſtat; commoda ſimul eſt ſaponis cum bilis inſpiſſatæ miſcela (Swieten *Comment. tom.* 1. *p.* 108.).

In febre rheumatica, dum ſanguis craſſus & lardoſus apparuit, modo calor non nimis vehemens eſſet, profuit præ reliquis exhibere ægris aliquot grana ſaponis Alonenſis multa aqua ſoluta, unde humores diluti, alvus ſubducta & commodum in lotio ſedimentum ſucceſſit (Sarcone *Krankh. in Neapel. vol.* 1. *p.* 108.).

Compactius ſine dubio eſt coagulabile iſtud ſanguinis in polypis cordis: attamen tantum tribuit ill. Gallus (Senac *Traité da coeur*, *tom.* 2. *p.* 426.) ſolventi ſaponis potentiæ, ut & contra hoſce optima inde expectet.

Liquat quoque ſapo adipem in tela celluloſa nimia copia coacervatum, & lente eum aquoſis humoribus corporis noſtri miſtum per colatoria varia educit. Sperari jam hic effectus poteſt ex ejus in eluendis maculis pannorum pinguibus efficacia. Commemorari hic meretur exemplum medici libras 291. (quum alias pondus medium hominis fere 160. librarum eſt), ſub brevitate corporis ponderoſi, unde muneri ſuo fere impar evaſit; hic tamen ſaponis ad drachmas duas omni veſpera capti ope ſic gracileſcere cœpit, ut intra aliquot menſes decrementum librarum 28. pateretur & commode inambulare poſſet cum ſanitatis conſtantia (Flemyng's *Diſcourſe on the nature cauſe and cure of corpulency Lond.* 1760.).

Apud infantes lactantes ſaponis ſæpe inſignis utilitas eſt tam ad coagula lactis avertenda, quam, ſi præſto ſunt, reſolvenda. Sic variarum affectionum, torminum, icteri, obſtructionis alvinæ, eclampſiæ, efficax in hiſce medela exiſtit. Exigua ſaponis portio lacti, dum butyrum parandum eſt, addita impedit neceſſariam partium ſeparationem, unde jam intelligitur, quantum hac re in corpore humano valeat. Acidum, in quod ea ætas inclinat, infringendo cauſam, quæ lac coagulat, prohibet. Si vero jam compactum fuerit, commode ſaponi aqua deſtillata aromatica ſoluto tinctura Rhei aquoſa & ſyrupus gratos ſubjungitur, unde brevi

vi poſt glebæ caſeoſæ cum inſigni levamine & ventris detumeſcentia prodeunt ----. Ob hanc lactis coagula arcendi vim, e re eſt diæta lactea ob phthiſin vel podagram utentium mane ſex vel octo grana ſaponis capere (Swiet. *Comment. vol.* 4. *p.* 685.).

Præter dictas obſtruentes cauſas alia fixior ſubinde ſubeſt, dum liquidum tenacius impactum vaſa obſerat & alluenti a tergo liquido obicem ponit. Ita ſeſe res habet in tumoribus frigidis glandularum. Hoſce ſæpe egregie diſpellit ſapo, etiam tum interdum, quando mercurius fruſtra tentatus fuit. Detur ab uncia dimidia ad integram ſupraque, ſi ventriculus id ferat (Whytt's *Works p.* 672.). Quin præferri Mercurio meretur, utqui facile ſtimulo ſuo inflammat, & ſcirrhum in carcinoma vertere poteſt, humores præterea nimium fundit & vires proſternit (*l. c. p.* 675.). Verum ſcirrhum ſolvi poſſe, non tamen videtur: aſt jam magni momenti res eſt, quod obſtructione non nimis confirmata & molliori juvet (*l. c. p.* 674.). Subjungenda autem me judice eſt generatim cautio, quam L. B. A Swieten (*Comm. vol.* 3. *p.* 152.) de ſcirrho ventriculi adjecit, in quo quidem ſaponem commendat, ut abſtineatur ab eo illico, ſi dolores augeantur, nam tum indicio eſt ſcirrhum in cancroſam indolem degenerare, quæ ſaponem non fert.

In rachitide eximia præſtat, tam quoniam acidum refrænat & ciborum digeſtionem & boni chyli præparationem adjuvat, tum & quoniam obſtructiones glandularum meſenterii reſerat. Confert tum ſapo Alonenſis in miſcela fellis bovini & radicis Ari; vel, ſi cum ditioribus res eſt, loco Aloenſis offa Helmontiana in eadem miſcela: ſed non neglectis aliis, quæ pertinax morbus requirit (Roſenſtein *l. c. p.* 403. 406.).

Verum & in obſtructionibus viſcerum uſus internus ſaponis conſuetus eſt, e. g. illum cum extracto Taraxaci, Gummi ammoniaco, amaris commiſcendo.

Hypochondriacis & hyſtericis ſubinde moleſtus eſt ſenſus doloroſus cum vomitu mox poſt prandium; qui tamen ſæpe drachmis duabus ſaponis quotidie captis tollitur (Whytt *l. c. p.* 697.).

Nec ſpernendum ejus auxilium contra vermes in adultis eſt, nam drachmæ ſex vel uncia una pluries ſingulas eorum ſpecies profligarunt (Whytt *l. c. p.* 665.).

Verum & multiplices valetudinis offenſas inſtar externi remedii vincere valet. Veteres jam, nominatim Aretaeus (*de morb. acut. & diuturnis* ed. Boerh. *p.* 135.) & Paullus Ægineta (*Lib.* 4. *cap.* 1.), ſaponem in balneo ad detergendam cutem in elephantiaſi, & poſterior in vitiligine quo-

quoque & prurientibus affectibus, laudarunt; quam ipſam virtutem in fœda ſcabie, in noſocomiis bellicis graſſante, ſerius confirmatam deprehendimus. Sed in hunc finem in vilioris generis ſapone ſubſiſtere licet. Par illi efficacia inſidet in ulceribus ſordidis purgandis. Ad diſcutiendos tumores duros & ſcrophuloſos confert iſtos ſapone lacte ſoluto fovere. Verrucæ & clavi pedum ſapone humectato fricti ſenſim delentur. Abſceſſus, forma cataplaſmatis vel unguenti, maturat. Tumores mammarum lactei apud puerperas fomentatione ex ſapone Veneto, lacte & aqua ſoluto, diſſipantur; conducit ſimul admittere bis vel ter vapores aquæ tepidæ cum molli frictione (V. Swieten *Comment. Tom.* 4. *p.* 639.). Simili ex ſapone Veneto cum lacte epithemate tumores crurum vel pedum ex metaſtaſi lactea intra decem vel duodecim dies diſpelluntur (*l. c. p.* 611.).

Alvum obſtructam aperire illum, res eſt notiſſima. Per os captum id præſtare jam monitum fuit, ſed conſuetius eſt, eum in enemate ſolutum eo fine ſubminiſtrare vel inſtar ſuppoſitorii in coni formam ſectum, item acrioribus nonnullis maritatum applicare. Priori modo pertinaciores quoque alias obſtructiones ſæpe obſecundant.

Sunt & ſapones, qui in emollienda cute manuum multum valent, e. c. ſapo ex cera alba loco olei, cui vinum Burgundicum additur; odore hic ſimul placet, quaſi amygdalino (Scheffers *chem. Föreläſningar p.* 253.).

Hæc omnia eximia vel unicus ſapo efficit. Plurimum virtutis ab alcali potentia reſolvente, penetrante & ſtimulante pendet. Quoniam hoc vero nimis acre eſt, & calcis additamento adhuc acrius fit: obtundere neceſſe fuit ſtimulum pingui quadam materie, id quod ſalva primaria virtute fieri poteſt. Ita tuto abſque roſione vel magna quantitate ſumitur; & pinguedine, qua compingitur, novæ vires exſurgunt. Vixque ſimile exſtat aliud, quod tot diverſas vires, aperientes, attenuantes, reſolventes in tanta coagulorum & concretionum diſcrepantia, relaxantes, detergentes, ſtimulantes, antacidas, item bilis vicarias conjungeret. Quo purior eſt pinguis materia, & quo ſincerius alcali, eo præſtantior emergit ſapo. Sedulo vero cavendum a ſapone rancido; hinc, niſi recens ſit paratus, interior modo pars fruſti, quæ ſerius decoloratur, adhibenda in uſum internum eſt, nec magnæ portiones ejus, qualicunque forma id fiat, ſimul ex pharmacopolio petendæ. Commodiſſima ad ſaponem celandum forma pilularum eſt, modo ætas conferat.

Nocet vero ſemper ſub humorum ſcorbutica vel putrida diatheſi; &, ulceribus lotii viarum infeſtantibus, hæc ipſa exaſperat. Vitandus etiam eſt ab iis, qui hæmorrhoidibus obnoxii ſunt, nam dolores auget (Whytt's *Works p.* 430.).

Nec

Nec ob ſtimulum, qui ineſt, tutum ſatis, eum in inflammatoriis febribus habeo, licet alii aliter ſenſerint (conf. Gruneri & Krügeri *Diſſ. de uſu acidorum & ſaponis Hiſpan. in febribus acutis præſertim inflammatoriis*).

Quæ hactenus dicta fuere, ſpectant præcipue ad ſapones alcali fixo paratos. Reliqui earundem quidem virium in potiſſimis momentis ſunt: non poſſunt tamen non quidam e. c. acidi, item ii, qui alcali volatile comprehendunt, ſingularia quædam habere. Cum ſapone vitriolico pauciſſima ſuppetunt hucuſque capta experimenta eaque modo, quæ cl. Cornette (*Mem. de la Societé R. de Med. Tom.* 3. *pag.* 192. *ſq.*) memoriæ prodidit, qui ſemel illum in colica nephritica fœminæ, in tumore hypogaſtrii virginis. item in tumore ſcirrhoſo mammæ teutaverat haud ſine ſucceſſu, item in calculo veſicæ urinariæ junctim cl. Delaſſone, filio. Quum calculos urin. quoſdam noverimus alcali, alios potius acido ſubigi: acidus ſapo forſitan ſolvet calculos, quando alterius effectu deſtituimur. Proderit quoque tum, quando exulceratio viarium urinariarum alcalina non fert. Penetrantiores videntur eſſe ſapones alcali volatile complectentes, ſed præ ſua natura efficaciæ iuconſtantioris: nec tam arctum in hiſce partium connubium obtinet.

PRÆPARATA ET COMPOSITA ex SAPONE.

Multa ejuſmodi uſui externo dicata in officinis proſtant, ad quæ Germani ſaponem Venetum, Angli ſaponem Aloneſem, adhibent.

Oleum Saponis) *Ph. W. p.* 132. Eſt empyreumaticæ naturæ, hinc acre, nec niſi externe ad tophoſos tumores reſolvendos & ulcera depuranda idoneum.

Spiritus Saponis) Spielm. *Ph. gener. p.* 313. Ex ſapone Veneto & ſale Tartari probe tritis & ſpiritu vini rectificato cum tantillo quintæ Eſſentiæ Bergamotte ſolutis. In officinis noſtris nomine Eſſentiæ ſaponis ſapo ſolvitur unice ſpiritu vini Gallico, additis oleis deſtillatis odore. Ganglia minora & crebro obvia tendinum egregie diſcutit, dum bis vel ter per diem infricatur, & per noctem ſplenio exceptus applicatur (Schmucker's *chirurg. Wahrnehm*, *vol.* 1. *p.* 574.).

Unguentum ſaponaceum) *Ph. W. p.* 250. Ex ſapone Veneto, oleo laurino, lumbricorum terreſtrium & ſpiritu ſalis ammoniaci. Extenſum ſuper corium tenue in rheumatiſmis chronicis commodum. Vis ceteroquin fere, ut in Linimento volatili, ſed conſtantior.

Linimentum ſaponaceum) *Ph. Lond. p.* 117. Ex ſpiritu Roriſmarini, ſapone Hiſpanico & Camphora.

Balſamum ſaponaceum vulgo Opodeltoch) *Ph. Edinb. p.* 96. Viribus fere convenit cum priori.

Balſamum anodynum vulgo Bateanum) *Ph. Ed. p.* 94. Compoſitio fere præcedentis, ſed Opium additur.

Emplaſtrum ſaponatum Barbette) *Ph. W. p.* 71. Ex oleo roſato, Ceruſſa, Minio, coctis & commixtis cum Sapone Veneto, demum Camphora in ſpiritu vini ſoluta. In ictero, ſi tumor hypocondrii jungitur, & ad tumores frigidos diſſipandos imponitur.

Emplaſtrum a Sapone) *Ph. Lond.* 151.

Emplaſtrum ſaponaceum) *Ph. Ed. p.* 108.

SPINACIA.

LINN. *Syſt. veget. p.* 742. *Gen. plant. p.* 520.

Pharm. SPINACIÆ s. SPINACHIÆ *Folia.*

460. *SPINACIA OLERACEA;* fructibus ſeſſilibus Linn. *Spec. pl. p.* 1456. Exſtant duæ varietates, ſcil. α, Lapathum hortenſe ſ. Spinacia ſemine ſpinoſo C. B. & β, Lapathum hortenſe ſ. Spinacia ſemine non ſpinoſo C. B. Variat quoque foliis vel magis acutis vel rotundioribus. Icon; Blakwell *Herb. tab.* 49. Annua. Ubinam ſponte proveniat, non conſtat. Ex Hiſpania in reliquam Europam pervenit. Jam in omnibus hortis culinaribus colitur.

Nam olus vulgare Folia) conſtituunt, eo acceptius, quoniam, frigidiſſimis menſibus exceptis, per totum annum etiam ſub nive, modo ſatio commodo tempore fiat, viret. Menſibus vernalibus & æſtivis ſi ſeritur Spinacia, facile cauleſcit. Succo ſcatent aquoſo, ſapore herbaceo inſtruuntur folia, odore autem carent. Coctione cum aqua eandem non tingunt, protractiori tamen ſubdulcem eam reddunt & inſpiſſatione extracti aquoſi quartam ponderis partem erogant, ſalini, in quo manifeſtæ cryſtalli conſpiciuntur (Spielm. *Diſſ. de oler. Argentor. Faſc.* 2. *p.* 34.). Vix inter medicamina locum merentur. Parciſſime nutriunt, ſed eſca ſunt humectans, nonnihil alvum emolliens. Diſplicet multis fatuus ſapor, qui aromatum vel acidorum, quorſum herba Acetoſæ, item butyri additamento corrigitur. Qui debilitate primarum viarum laborant, difficile illam digerunt & flatus facile inde concipiunt. Non igitur inſtar cibi ægrotantium vel morbo nuperrime emergentium facile Spinaciam admitterem. Plus lucri pro replendo ventriculo ex foliis Rumicis Patientiæ capi poteſt.

Tuſſim foliis mitigari, multis placet. In cataplaſmate tumo-

mores emollire poſſe, non repudio, licet humiditati & tempori potius hanc vim tribuendam arbitrer, quam propriæ Spinaciæ indoli.

ATRIPLEX.

LINN. *Syſt. veget. p.* 763. *Gen. pl. p.* 545.

Pharm. ATRIPLICIS SATIVÆ *Herba*, *Semen*.

461. *ATRIPLEX HORTENSIS*; caule erecto herbaceo, foliis triangularibus Linn. *Spec. pl. p.* 1493. Suppetit duplex Varietas, viridis & rubra, promiſcue & pro uſu medico laudata, etſi Linneus (*Mat. med.*) rubram ſpeciatim tanquam officinalem proponit. Crebrius occurrit Var. α. *viridis*; Atriplex hortenſis alba ſ. pallide virens C. B. Icon: Blackwell *Herb. tab.* 99. Pl. annua, cui Tartariam in *Spec. pl.*, Sibiriam in *Mat. med.* patriam adſcribit Linneus. Colitur jam inter alias culinares plantas; quin ſæpe ex delapſis ſeminibus ſponte reſurgit.

In tanta oleorum ubertate, quæ præſto eſt, Folia) ejus hodie negliguntur, quin vix a plebe amplius eduntur. Nec commendabilia reddit ſapor, qui fatuus & herbaceus ſtimulo alieno eget, qualem de Spinacia dixi, quæ ipſa, utpote ſubdulcis, magis palato arridet Atriplice. Æque parum nutritiarum partium continet, & æque inepta eſt hiſce, quorum primæ viæ nimium relaxatæ ſunt.

Nec ſcrutinium ſive guſtu ſive olfactu inſtitutum efficaciam ullam medicam promittit. Quod diluat ſanguinem, fibras relaxet, alvum molliat, cum aliis oleraceis commune habet. Eviluit & uſus pro epithematibus & clyſmatibus.

Semen) duplicis generis, alterum minus depreſſum (ex flore hermaphrodito), alterum majus compreſſum (ex flore fœminino), utrumque orbiculare. Emeſin illud ciere & alvum movere & quidem potentius, notarunt quidam Veterum Rhazes, (teſte Serapione apud Matthiolum) item Plinius (*Nat. Hiſt. lib.* 20. *c.* 20. *ed.* Dalech. *p.* 965.), adſentitur Matthiolus (*Comment.* in Dioſc. *p.* 364.) pharmacopolam quendam memorans, qui apud ruſticos adeo ejus uſum fecit eo effectu, ut non ſine magna moleſtia alvum copioſe cieret, item crebros vomitus provocaret. Sed neque ad haſce virtutes hodie reſpicitur; neque in commendationem cedit, quod numerum ſtolidæ farraginis in Pulvere epileptico ad guttetam) Ricerii *Ph. W.* 151. augeat.

HERNIARIA.

LINN. *Syſt. veg. p.* 215. *Gen. pl. p.* 121.

Pharm. Herniariæ *Herba*.

462. *HERNIARIA GLABRA*; glabra herbacea Linn. *Spec. pl. p.* 307. Polygonum minus ſ. Millegrana major C. B. Icon: *Flor. Dan. tab.* 529. Regnault *Botan.* La Turquette. Pl. annua, in arenoſis vulgaris.

Nulla virtute valde eminet, nec hodie amplius in formulas medicorum recipitur. Caret odore, nec vix ſaporem alium quam herbaceum prodit. Infuſum tamen leviter amarum eſt, & Vitriolo martis fuſcum evadit.

Antiquiores medici vires varias de ea deſignarunt, quarum ratio nulla manifeſta eſt. Quod ad hernias curandas aptas crediderint, jam nomen Hetniariæ item Herniolæ ſignificat. Hujuſque poteſtatis in fidem Fallopii, (V. Matthiol. in Dioſc. *p.* 677.) Hollerii (*Tract. de morb. intern. c.* 62.), Hildani nomina allegari ſolent. Datus eſt ſuccus expreſſus ab unciis duabus ad quatuor, ſolus vel in miſcela vini albi per plures dies, vel pulvis in commodo vehiculo; quin epota aqua ejus deſtillata credulis impoſuit. Item cataplaſma ex herba poſt reductam herniam impoſitum. Nam incarceratam a beneficio ejus excluſerunt. Sed quis hodie vel in illis, quæ reductioni locum concedunt, opem ſerio ab hac ſtirpe expectabit ---- ? Eadem inertia accuſanda in ſolvendo calculo, contra quem tamen valere olim quoque creditum. Anne, lotium movendo ſimulque arenulas pellendo, moleſtias ab eo concitatas lenivit? Nam in inflatione hydropica cutis commodam fuiſſe legitur (ut expertus narrat Chomel *Plantes uſuelles tom.* 1. *p.* 312.). Nec ullus medicorum ocularium amplius in debilitate viſus eam tentat, quem acuere tamen olim non verius, quam de Euphraſia factum eſt, exiſtimarunt (Cfr. Gruhlmanni *Diſſ. Herniaria remedium contra caliginem, Jen.* 1706.).

CAM-

CAMPHOROSMA.

LINN. *Syſt. veget. p.* 139. *Gen. pl. p.* 64.

Pharm. CAMPHORATÆ *Herba.*

463. *CAMPHOROSMA MONSPELIENSIS*; foliis hirſutis linearibus Linn. *Spec. pl. p.* 178. Camphora hirſuta C. B. Camphorata monſpelienſium Jo: Bauh. *Hiſt. pl. Tom.* 3. *p.* 379. Icon: Buxbaum *Plant. minus cognit. cent.* 1. *tab.* 28. *figur.* 1. Pl. perennis, locis arenoſis in inſeriori Gallia, Hiſpania & in Tartaria creſcens.

Nomen tulit Herba) ob odorem ſubcamphoraceum, quem recens ſpargere fertur, digitis contrita. Hic an cultu pereat, non dixerim, certe in hortenſi illum non animadverti. A paucis modo ejuſdem inſtar medicamenti mentio fit, & qui eam memorant tantum, non omnes in nudis morborum titulis, vel generali virium commemoratione, acquieſcunt. Non ſatisfacit mihi, quod a Lobelio vulneraria, a Parkinſonio (*Theater of plants p.* 569.) præterea tanquam cephalica deprædicetur, nec quod in doloribus arthriticis, ſpaſmis, paralyſi, defluxionibus oculorum, laudet Dale (*Pharmacologia p.* 74.) Initio ſæculi celebritatem aliquam in inferiori Galliæ parte nacta videtur, qua excitatus cl. Burlet (*Hiſt. de l'ac. des ſc.* 1703. *p.* 53. *ſq.*) ad experimenta proceſſit, quorum ſummam reliquis fuſius expoſuit. Hujus præcipue fide memoro, quod hydropem recentem, quem nec magna virium jactura nec multum febris comitetur, diſcutiat, & aſthma, idque, quantum ex deſcriptione colligitur, pituitoſum, reſolvat. Conjectura magis videtur quam experimentis dedita opera factis ſuffultus efficaciam ad obſtructiones viſcerum, chyli & ſanguinis præparationi dicatorum, ad viſcidam lympham, fluorem album & ſcorbuticum, extendere. Auferri debent cauliculi duriores, tenelli vero foliis onuſti, poſtquam conciſi fuerint, decoquuntur ab uncia una ad duas in aquæ pinta una gallica (= libr. j. pond. civ.), vel duabus, vel aliquando vino macerantur; vel inſtar infuſi theæformis capi poſſunt. Continuatio ejus facta fuit per plures menſes, diutius in hydrope quam aſthmate, & profuit etiam juncto malo. Plerique in paucitate auctorum, qui ejus meminerunt, tanquam hydropis medelam proponunt (Ita & Magnol. in Botan. *Monſp. pag.* 47.). Sed nullo in morbo hodie, quantum equidem novi, præcipitur.

PHYTOLACCA.

LINN. *Syſt. veget. p.* 364. *Gen. pl. p.* 233.

Pharm. PHYTOLACCÆ *Herba*, *Radix*.

464. *PHYTOLACCA DECANDRA*; floribus decandris decagynis Linn. *Spec. pl. p.* 631. Phytolacca vulgaris Dill. *Hort. Eltham. p.* 318. *tab.* 239. *fig.* 309. 310. Regnault *Botan.* Le Raiſin d' Amerique Mill. *Illuſtr. Syſt. ſex.* Pl. perennis, procera, Virginiam patriam habet, uti & Helvetiam tranſalpinam (Hall. *Hiſt. ſt. helv. n.* 1007.), Milanum, Florentiam, agrum Pedemontanum, Hyemes noſtras quoque fert, niſi nimium gelu infeſtet, contra quod foliis radices tegere confert.

Folia) tenella vere erumpentia in America inſtar Braſſicæ vel Spinaciæ impune eduntur, adulta autem alvum fortiter & cum periculo movent (Kalms *Reſa til Norra America tom.* 2. *p.* 316.). Licet in ſtirpibus a vi unius partis ad vim alterius non apte concludatur: memorabile tamen, quod conſpiret viroſa natura Radix), cujus ſucco ad duo cochlearia dato Americæ ſeptentrionalis incolæ alvum fortiter movent (Miller's *Diction.* ex Parkinſonio), item *baccæ* immaturæ. Guttæ enim aliquot ſucci harum expreſſi & cani per os infuſi tuſſim vehementem, tremorem & aliquot motus convulſivos crearunt, drachmæ vero duæ effectus multo vehementiores excitarunt, etſi brevi priſtina integritas rediit (Sprögel *Diſſ. Experimenta circa venena pag.* 24.). Maturæ tamen ſubinde ab infantibus abſque manifeſta noxa ingeruntur (Kalm *l. c.*). Succus recens baccarum maturarum violaceus eſt. Aqua grate eodem tingitur, & tam penetrans eſt, ut flos Polyanthes tuberoſæ, per noctem in ejuſmodi aqua ſervatus, mane coloratus exiſtat (De Graffenried in *Mem. & Obſervations de la Societé œconomique do Berne* 1764. *P.* 3. *p.* 185.). Elegante quoque colore ab hocce ſucco charta linteumve initio imbuitur, ſicceſcens autem ſordidam cruoris ſiccati rubedinem præ ſe fert. Figi tamen poteſt color addito acido nitri vel ſolutione ſtanni, & ſuccus in alterutra harum miſcelarum calore inſpiſſatus pro pigmento ad mappas geographicas vel imagines aere excuſas colorandas commodus eſt. Non minus Bezettæ, ut vocantur, ſ. panni tinctorii eodem parari poſſunt, in uſum innocuum œnopolarum, qui hactenus baccis Myrtillorum in primis in hunc finem utuntur, & piſtorum dulciariorum (Beckmann in *Comment. Soc. ſcient. Gotting. a.* 1779. *p.* 74. *ſq.*).

ſq.). In Luſitania vero ſuccus pro tingendo vino Porto additur. Nimio autem additamento auſterum & ingratum illud redditur, unde ante aliquot annos Rex Luſitaniæ præcidi caules juſſit, antequam baccæ matureſcerent, ne quid lucri vini mercaturæ decederet (Mill. *Gardeners Dictionary ed.* 8. art. Phytolaccæ).

Sed redeo ad ſolia, quæ ante aliquot annos tanquam ſpecificum contra cancrum inclaruerunt. In Eboraco novo, Americæ provincia, quantum apparet, prima experimenta capta; aſt ex Italia præconium originem ſuam traxiſſe, alio fonte edocemur (Linn. *Amoen. acad. vol.* 4. *pag.* 523.). Nempe ſuccus ex tota ſtirpe elicitus caloris ſolaris ope in ſpeciem unguenti denſatur, quo ipſo pars cancroſa contegitur. Dolores inde excitarunt diri, qui per viginti quatuor horas circiter ferri patienter debent. Ita cancer faciei inter octo hebdomades diſparuit, pectoris autem inter ſex menſes (Vid. *Götting. gel. Zeit.* 1752. *p.* 253.). Fruſtra tamen ſuccus adhibetur verno tempore expreſſus, utpote tum mitis omniſque acrimoniæ expers (Linn. *l. c.*). Quis primum Europæos de hac virtute certiores reddiderit, neſcio. Crediderim fere Coldenium fuiſſe, etſi plantam inter Coldinghamenſes in *Actis Upſalienſibus* non deſignat. Hujus nomen pro confirmanda virtute ſucci inſpiſſati in ulceribus ſinuoſis calloſis, item in cancris genuinis iterum adpoſitum video (V. cl. Schöpf *Mat. med. americ. p.* 71.). Teſtimonio cl. Browne (*Nat. Hiſt. of Jam. p.* 232.) quoque elucet celebritas, quam Phytolacca in America ſeptentrionali ſibi vindicavit, indeque colligitur, niſi ſpecifici (quod nimium eſt) nomine dignum ſit, ad minimum reputari ibidem efficax remedium in cancris apertis, & ſucceſſiſſe aliquoties in vitiis cancro ſimillimis, ut tamen & plura veri documenta requirat. Etiamnum fiducia ibidem non deſtitui, medici cujuſdam Germanici, qui aliquot annos in America vixit, narratione novi; ſed præſtat ſcriptis teſtimoniis inhærere, ut penes auctores fides conſiſtat. Favent dictis hiſtoriæ duæ in Helvetia, ſed nimis ſuccinte nec a medico, conſignatæ (De Graffenried in *Memoires & Obſervations de la Societé œconomique de Berne* 1764. *P.* 3. *p.* 184.): altera fœminæ, Viviſci degentis, in quam cancer valde jam ſævierat, ſanatæ; altera civis Bernenſis, jam a medicis ob vitii ferociam derelicti, ſed hujus plantæ uſu tantopere levati, ut dolores atroces ſilerent ulcuſque purum evaderet, & ſpes affulgeret perfectæ ſanationis, quam vero fruſtratus eſt vitæ priſtinæ vitiis redintegratis. De locis, quæ cancer occupaverat, ſilentium hic obtinet; ſed quod hactenus non memoravi, eſt methodus a priori diverſa Phytolaccam adhibendi. Etenim commendantur infuſum foliorum aqua factum & ad

libram circiter civilem (un quart de pot) mane & veſperi bibitum, & ſimul fomentatio partis per ſuccum foliorum expreſſum prætereaque frictio ejuſdem foliis conquaſſatis, toties repetita ac æger eam ferre poteſt, dein ſuadetur, ut continuo folium recens ſuperhabeatur. Hallerus (*Hiſt. ſtirp. Helv. n.* 1007.) in favorem remedii etiam allegat *Journ. Helvet. a.* 1758. *m. Aug.* quod diarium vero pervolvere mihi non contigit. En igitur exempla, quod folia quoque interne uſurpata fuerint. Ad hunc uſum ſine dubio reſpexit cl. Schöpf (*l. c.*), dum ſucci expreſſi cochleare unum ad duo pro doſi ſignificet. Utique pluribus experimentis indigemus, antequam de vero ejuſdem in cancro pretio ſtatuere queamus.

Interim contraria noſſe, nec ſuo uſu carebit. Caſu ſingulari cancri faciei, qui Belladonnam jam eluſerat, ſuccus per quatuordecim dies ope lintei carpti applicabatur, ſed ulcus inde in dies mollius magiſque cruentum evaſit, unde illum omittere neceſſe fuit (Acrel *chirurg. Händelſer p.* 41.). Folia ulceribus cancroſis in regione Pedemontana non aliud commodum attulerunt, quam quod dolores inde mitigati fuerint (Allioni *Flor. Pedemont. vol.* 2. *p.* 132.). Circumforaneorum jactantiam redarguit Millerus (*l. c.*), in rebus quidem medicis non omnino aptus index, qui hac ſtirpe mederi ſe poſſe cancro ſuſtinuerunt, ſibi vero nullum ſanationis exemplum obvium veniſſe profitetur.

Radicis) extractum in ulceribus mali moris labiorum & mammarum cancro ſimilibus externe & interne uſurpatum laudatur, & rodendo effectum exſerere putatur (Schöpf. *loc. cit.*).

RUMEX.

LINN. *Syſt. veget. p.* 284. *Gen. plant. p.* 178.

Pharm. LAPATHI ACUTI vulgo, OXYLAPATHI Ph. Ed.

Radix.

465. 466. *RUMEX ACUTUS*; floribus hermaphroditis: valvulis dentatis graniferis, foliis cordato-oblongis acuminatis Linn. *Spec. pl. p.* 478. Lapathum folio acuto plano C. B. Icon: Curtis *Fl. Lond.* Planta perennis, in locis ſubhumidis creſcens.

Sæpe huic *Rumex criſpus* L. ſubſtituitur, nec virtus videtur diſcrimen involvere.

Radix) cylindrica, pollicem craſſa, extus bruna, interne

ne flaveſcens. Odore caret, ſaporem vero habet ſubadſtringentem cum levi amaritie. Maſticata ſalivam croceam reddit, inſtar Rhei. In affectionibus variis cutis chronicis inclaruit. Contra ipſam elephantiaſin Aretaeus (*Curat. diuturn. II. c.* 13.) illam commendavit. In ſcabie multis aliis palmam præripere, plebis jam inſidet animis, unde nomen Germanicum *Grindwurz* (i. e. radicis contra ſcabiem) enatum. Sed vel unica Simonis Paulli (*Quadripart. bot. pag.* 399.) auctoritas potioris longe momenti eſt. Decocto ille cum vel ſine ſtercore gallinaceo abluendas ſcabioſas partes curavit ſimulque radice per coctionem emollita obliniendas; fidemque facit ſua aliorumque, quos citat, experientia. Ad lepras, impetigines & ſcabroſos ungues, extendit Dioſcorides (*Lib.* 2. *c.* 140.) uſum radicum vel ex aceto coctarum vel crudarum extus applicatarum, modo antea nitro aut aceto perfricarentur. Similem pulveris radicis cum aceto applicationem commendaverat olim Backmeiſterus (Simon Paulli *l. c.*).

In decocto capta alvum blande movet (*Provinc. Doctor. Berättelſer* 1761. *p.* 7.). Nihil repugnat, quin in viſcerum tono reſtituendo efficacem ſeſe exhibeat.

Ad hujus vires exigendæ ſunt iſtæ radicis *Rumicis Patientiæ* L. cujus fama exolevit; folia loco Spinaciæ hinc inde ſunt.

Pharm. HERBÆ BRITANNICÆ, vulgo HYDROLAPATHI Ph. Ed.

Radix.

467. *RUMEX AQUATICUS*; floribus hermaphroditis: valvulis integerrimis nudis, foliis cordatis acutis Linn. *Spec. pl. p.* 479. Lapathum aquaticum folio cubitali C. B. Icon: Regnault *Botan.* La Patelle des marais ou Patience aquatique. Pl. perennis, vulgaris ad foſſas lacuſque.

Radix) grandis, per plures ſeries ramoſa, extrinſecus nigricans, interne crocea. Sapor ejuſdem manifeſte auſterus & amarus. Infuſum ejus aqua factum Vitriolo martis mox nigreſcit. Vix extra Angliam & Sveciam officinas intrat, præ tot aliis ſtirpibus medicorum attentione digniſſima. In demonſtrando Herbam Britannicam antiquorum (Vid. e. c. Dioſc. *lib.* 4. *cap.* 2. & Plin. *Hiſt. nat. lib.* 25. *cap.* 3. *ed.* Dalech. *p.* 1130.) hunc Rumicem esse Muntingius (*Diſſ. hiſt. med. de vera Herba Britannica*) multus eſt. Saltim quæ de virtute ejus in ſtomacace tradiderunt cum nuperiori experientia in ſcorbuto & affectionibus oris putridis apprime conveniunt. Varia Muntingii paullo fuſius narrata experimenta huc pertinent (*l. c. p.* 144. *ſeq.*). Reſuſcitavit ejus exi-

exiſtimationem Linneus, Eques, commendatione & publice (Vid. Ejus litt. in Lind's *Treatiſe on the Scurvy pag.* 264. *Amoen. vol.* 4. *p.* 38. *Flor. Svec. p.* 118.) & privatim facta, & nominatim ulceribus cacoethicis hujus naturæ eam deſtinavit. Decoctum ejus contra hæc tam ore capitur, quam forma epithematis applicatur. Inſtar ſpecifici contra ſcorbutum Hillius eſſentiam ſ. infuſum ex hac ſtirpe egregio lucro Londini vendidit (Lind *l. c. p.* 337.). Decoctum aqua vel vino paratum ſtomacacen (etiam abſque cauſa ſcorbutica exortam) efficaciſſime compeſcere, medici Berolinenſes olim notarunt (*Act. med. Berol. Dec.* 2. *vol.* 3. *p.* 12.). Comminuta in tenuem pulverem radix omnes characteres egregii dentifricii combinat, ſcilicet gingivas roborando dentes vacillantes firmat, ſordes levi frictione aufert, demum putredinem egregie avertit & tollit. Hinc, quum olim in Svecia degerem, frequenter ſua pyxide in menſulis fœminarum, intra alia cimelia ornatui dicata, ſervabatur.

Non cedit viribus Rubiæ tinctoriæ iu rachitide, ſi decoctum ejus pro potu conſueto capiatur, ad mentem magni medici (Roſemſtein *om Barnssjukd. p.* 405.) quod tamen ipſe non expertus eſt.

Multa addi poſſent in ejuſdem laudem, niſi virtutes medicaminum non ratiocinio, quod quidem ab auſtera & amara radice multa ſperare ſinit, ſed experientia ſtabiliendas putarem. Alvus quoque ab hac, ut congeneribus & affinibus aliis, interne ſumta ſubducitur.

Rumex Britannica Linn. *Spec. pl. p.* 476. Britannica Americana Munting. *de antiquorum Herba Britannica fol.* 50. antecellit priori efficacia in ulceribus phagedænicis. Hanc Coldenius (*Act. Upſal.* 1743. *p.* 115.) ab Americanis primum cognovit, & ipſe teſtis eſt, ulcus tetrum, quo os palati pereſum erat, lotione decocti radicis & hauſtulo ejus quotidie capto curatum fuiſſe.

Pharm. RHABARBARI MONACHORUM *Radix*.

468. *RUMEX ALPINUS*; floribus hermaphroditis ſterilibus fœmineiſque: valvulis integerrimis nudis, foliis cordatis obtuſis rugoſis Linn. *Spec. pl. p.* 480. Lapathum rotundifolium Cluſ. *ſtirp. Pann. p.* 480. Lapatum folio rotundo alpinum Jo. Bauh. *Hiſt. tom.* 2. *p.* 987. Pl. perennis in Helvetia ad ſtabula alpina, ubi fimus abundat, creſcens. Habitat & in Delphinatu, item ad Wolgam.

Ab incautis cum Rheo Rhapontico ob ſimilitudinem foliorum confunditur.

Radix) magna, brachialis, ramoſa, craſſa, interne flava ve-

venis purpureis, ſapore inſtruitur ad Rhabarbarum accedente cum amaritie juncto. Maſticata quoque ſalivam croceam reddit, & tam aquæ quam ſpiritui vini colorem profunde luteum impertit. Hinc variis notis Rhei radicem æmulatur. Sed vi alvum laxante quoque cum eadem convenit, licet iſta longe magis adſtringat. Rariſſime noſtro tempore a medicis præcipitur. In montanis Galliæ loco Rhei eſt (*Recueil de Memoires de l'acad. de Beziers p.* 34.). Nominatim incolæ alpium & montanorum Averniæ in profluviis alvinis cum ſucceſſu eam adhibent (Chomel *Uſuell. tom.* 1. *p.* 76.). A Ruſſis circa Samaram infantibus item pecoribus verminantibus inſtar domeſtici ingeritur (Pallas *Ruſſ. Reiſe*, *vol.* 1. *p.* 145.), & deficiente Rhapontico illi aliquando ſubſtituitur (Pallas *l. c. p.* 381.). Aſt querela movetur, nauſeam creare abſque notabili evacuatione (Lewis *M. m. p.* 343.). Dupla doſis vulgo ratione Rhei capienda ſuadetur.

Scopo tinctorio quoque inſervit in Ruſſia (Pall. *l. c.*).

Herba) intra foveas ſervata in Rhætia pecorum commodum pabulum eſt, & præcipue ſuum (*Verhandl. d. Geſellſch. landwirtubſchaftl. Freunde in Bündten P.* 4.), licet in Auſtria diſpliceat (Paula Schranck *naturhiſt. Briefe über Oeſterreich vol.* 1. *p.* 81.). Quin in montanis Delphinatus incolæ petiolis foliorum inſtar oleris veſcuntur (Vilars *Hiſt. de plantes de Dauphiné*, *vol.* 1. *preface p.* 6. *not.*).

Pharm. ACETOSÆ *Folia*, *Radix*.

469. *RUMEX ACETOSA*; floribus dioicis, foliis oblongis ſagittatis Linn. *Spec. pl. p.* 481., Acetoſa pratenſis C. B. Icon: Blackwell *Herb. tab.* 230. Pl. perennis, in pratis omnibus ſpontanea. Cultura autem in hortis, quæ ubivis fit, grandeſcit omnibus partibus & gratior fit. Culta ſola officinas intrat. Occurrit & varietas foliis grandioribus & ſubrotundis hamis brevibus ſcil. ♂, Acetoſa montoſa maxima C. B. quæ in Halleri *Hiſt. ſt. Helv. n.* 1598. ſingularis ſpecies eſt; in hortis Acetoſa Hiſpanica dicta.

Folia) præcipua pars ſunt, quæ virent a primo vere ad ſeram hiemem uſque, & reſectorum in locum abunde nova regerminant. Placent acore ſuo. Unde juſculis incoquuntur, item elixa inſtar oleris eduntur. Quoniam vero tum ferculum nimis acidum conſtituunt: Spinacia vel Atriplex vel Beta addi ſolet. Sicque in connubio carnis pro vulgari cibo ſunt. Sed parum nutrimenti ſuppeditant. Subſtitui poſſunt folia *Rumicis ſcutati* L. cujus icon in Regnault *Botanique*, qui valdopere luxuriat, ut in hortis remotam ſtationem illi concedere oporteat; nempe hæc pariter grate acida ſunt, mul-

multitudine foliorum autem defectus magnitudinis compenſatur. Acetoſa Lapponibus pro ſero acetoſato, ut Linneus vocat, uſitatiſſima; nempe folai pluribus horis cum aqua ad conſiſtentiam ſyrupi, ſenſim addendo plura coquuntur, & hiſce refrigeratis admiſcetur lac rangiferi, quæ juncta deiri ſervantur intra vaſcula lignea vel ventriculum rangiferinum, unde lac gratum acorem adpiſcitur & editur cum oblectamento (*Flor. Lapp. p.* 94.).

Veteres Acetoſa medico potius fine, quam diætetico, utebantur (Galenus *de aliment. facult. lib.* 2. *c.* 46. Oribas *collect. med.* 2. 8.). Foliis, quæ odore carent, ſal eſſentiale ineſt, quod $\frac{1}{400}$ circiter ponderis ſucci conſtituit (Spielm. *Mat. med. p.* 37.). Ad cremorem Tartari accedit, ſed magis acidum eſt, faciliuſque longe aqua ſolvitur. Intelligitur inde, folia vel inſtar ferculi refrigerare, ſitim ſedare, bilem corrigere, putredinem refrænare. In febribus igitur continuis varii generis pro cibo commoda, item in ſcorbuto. Hoc morbo plures centeni in noſocomio Pariſienſi Hoteldieu Acetoſa cum ovis cocta (non commodo ſane connubio) liberati feruntur (Morin in *Hiſt. de l'ac. des ſciences* 1708. *p.* 52.). Combinata vero Acetoſa & Cochlearia condiunt Grönlandi brodium ex carne cum Avena & Hordeo paratum adverſus ſcorbutum, hujuſque uſu alvus ſalutariter ſolvitur (Barthol. *Act. Havn.* 1671. *p.* 35.). Sed aptius in ſucco expreſſo vel ſolo vel cum ſero lactis commixto ſcorbuticis offertur (Conf. Boerh. *Hiſt. plant. hort. Lugd. bat. P.* 2. *p.* 540.). In noſocomio Breſtiæ condito, uti & in itineribus longis maritimis ſuccus herbæ inſpiſſatus (ita intelligo verba *Saverampfer einſieden*) nautis ſcorbuta laborantibus ad aliquot uncias offertur, quo cibos eodem condiant, unde numerus horum ægrorum manifeſte decrevit (Hunczousky *med. chir. Beobacht. p.* 192.). Solet etiam pro navibus Gallicis, ut recens ſemper vegetabile proſtet, herba Acetoſæ cum butyro compingi, quod facile & fieri poſſet cum aliis vegetabilibus (Faxe *om hushallningen til Sjös p.* 168. *npt.*) ----. In difficili caſu aſcitis cum leucophlegmatia juncti auxilium tulit intra tres menſes ſerum lactis, cui Acetoſæ folia incocta, unde ſitis ſedata, lotiumque fluxit ubertim & alvus frequens ſucceſſit (Faurol in *Hiſt. de la Soc. R. de Medicine* 1776. *p.* 278.).) ----. Memoratu dignum eſt, quod inter 700. ſtirpes, quibus acrimoniam Ranunculorum mitigare & inertem reddere tentatum eſt, ſola Acetoſa, prout baccæ Ribeſiorum immaturæ, hac poteſtate inſtruatur, maſticata aut contuſa, non autem in ſucco adhibita, modo nondum partes ab acrimonia eroſæ ſint (Krapf *experimenta cum Ranunculis p.* 102.) ----. Poſſidet etiam vim calculum lotii ſolvendi; ſaltim ſub experi-

perimentis extra corpus cum ſucco inſtitutis, vel emollitus vel diminutus apparuit (Lobb *de diſolv. calc. p.* 93.).

Extus applicata folia in ulceribus putridis laudantur. Nominatim foliis cum vino contuſis dentes vacillantes in ſcorbuto commode lavantur (Boerh *l. c. p.* 541.)

In univerſum hæc herba in pleriſque quoad virtutes convenit cum Oxalide Acetoſella, cujus in locum, ubi rarior ejuſdem proventus eſt, ſubſtitui poteſt.

Radix ramoſa, dum ſicca eſt, extus rubro fuſca, interne paullo pallidior. Sapor ejus auſtero amaricans abſque acore. Infuſione vel decoctione aquam colore rubro imbuit. Raro hodie in uſum medicum cedit, nec vi aperiente & diuretica, quam plures notant, ita eminet, ut ptiſanis inde paratis multum fidei tribuerem.

PRÆPARATA ex FOLIIS.

Aqua Acetoſæ) officin. Iners.

Conſerva). Non ſpernenda hieme, ſed raro præſcribitur.

Syrupus). Rarioris uſus.

Sal eſſentiale) *Ph. Würt. p.* 167. Expreſſi ſucci ad juſtum terminum inſpiſſatione & cryſtalliſatione obtinetur. Præſtantiſſimum præparatum, vix ſali Acetoſellæ ſecundum. Vide de eo ſupra.

RHEUM.

LINN. *Syſt. veg. p.* 319. *Gen. pl.* 201.

Pharm. RHAPONTICI *Radix*.

470. *RHEUM RHAPONTICUM*; foliis glabris petiolis ſubſulcatis Linn. *Spec. plant. p.* 531. Rhaponticum folio Lapathi majoris glabro C. B. Icon: Regnault *Botan.* ſub falſo nomine la Rhubarbe ſ. Rhei Rhabarbari. Edwards *Britiſh Herbal. tab.* 89. Planta perennis, ſpontanea in Thracia & Romania præcipue in monte Rhodope; item in auſtralioris Ruſſiæ & Sibiriæ (*Ph. Roſſ. p.* 43.) locis montanis (Pallas *Reiſe durch Ruſſl. tom.* 1. *p.* 380. *tom.* 3. *pag.* 9.). Cl. Coxe (*Account of the Ruſſian Diſcoveries p.* 336.) deſerta limoſa & ſicca inte fluvios Wolgam & Yaicum jam Ural dictum verſus mare Caſpium ſita, patriam Rhapontici aſſignat, negans ad occidentalem Wolgæ plagam reperiri. Octiduum ſerius floret Rheo Rhabarbaro.

Pr. Alpinus (*de Rhapontico Libell. Patav.* 1612.) aliique pu-

putant eſſe Ρα vel Ρῆον Veterum, cujus radicem uſurparunt (Vid. Dioſcor. *Mat. med. Lib.* 3. *cap.* 2.). Ipſe Alpinus ſibi circa annum 1610. ſtirpem ex Thracia procuravit, & hæc Patavio Venetiam primo, dein in Angliam ad Parkinſonium (*Thsatr. botan. pag.* 157. *Paradiſ. p.* 483.) pervenit. Ex montibus Kraſnojarienſibus orientalis Sibiriæ præſertim trans fluvium Jeniſei hodie pro collegio medico Ruſſico Radix) colligitur, etſi plerumque confunditur cum radicibus Rhei Rhabarbari & alius ſpeciei affinis. Radix primaria & ætate provecta, quæ craſſa & ventricoſa eſt, loco natali exeſa eſſe putredine ſolet. Hinc acquieſcere oportet productionibus cylindricis, quæ tamen vulgo male præparantur, nimirum recentes cortice ſuo denudando, in taleolos ſecando & ope caloris mitioris ſiccando, unde vero diſpendium virium & ſpongioſa compages ſubſequitur. Præſtat contra ea ad experimentum ill. Pallas non niſi radicibus ſub tecto calefacti conclavis ſiccatis corticem abradere, unde & compage ſirma coloreque ad optimum Rheum Chinenſe acceſſit, nec multum viribus illo inferius fuit (Pallas *Reiſe durchs Ruſſ. Reich. vol.* 3. *p.* 9.

Radix ramoſa eſt, extus profundius bruna, interne ex albo & ſubluteo variegata. Sicca ſub maſticatione non eum ſtridorem inter dentes edit, qualem Rhabarbarum, nec tam ingrata, quoad ſaporem & odorem, adſtringens & amaricans eſt, ac illud, ſed potius ſubdulcis & ſubviſcida. Salivam luteam reddit. Infuſum aqua factum pallidius eſt, quam illud ex Rhabarbaro.

Utique vis alvum purgandi illi inſidet. Eſt qui præferendum arbitratur Rhabarbaro, ac ſi alvi adſtrictionem non relinqueret poſt uſum alias ſolitam (Alſton *Mat. med. vol.* 1. *p.* 507.). Alii Rhaponticum adſtringendi vi ſuperius declarant (Lewis *M. m. p.* 480. multique alii). Duplex ejus doſis requiritur ad alvum ſollicitandam. Vix vero hodie extra patriam adhibetur. Coquitur in fortalitio Gurief purgandi ſcopo, & Coſacci Jaicenſes ſpiritum vini, qui inde gratam flavedinem contrahit, illi infundunt, ſpe ſalutaris effectus ducti. Kirgiſenſes ad corium colore luteo tingendum adhibent, & radicem Curcumæ videtur eo fine ſuperfluam reddere (Pallas *l. c. vol.* 1. *p.* 381.). Refert & Rhabarbarum corroborante virtute & efficacia in alvi profluviis, ut tamen in omnibus hiſce Rhapontico nonniſi ſecundus locus concedi queat --. Quoniam vero ſæpe in colligendis radicibus, ut ſupra dictum, improvide aliæ ſpecies Rhei admiſcentur: ad dijudicandum verum Rhapontici pretium præſtat tentamina inſtituere cum radicibus apud nos cultis.

Foliorum quoque mentio facienda eſt, quamvis hactenus vix

vix inter medicamina fuerint recepta. In fortalitio Gurief tenella folia inſtar oleris & in juſculis ad ſcorbutum ſubigendum eduntur (Pallas *l. c.* item *p.* 426.). Sed ſanis & grata fercula præbent vel dicto modo una cum petiolis ſollicite deglubendis comeſta, vel cocta cum Spinacia, Lactuca, Aſparagis vel, modo folia primo vere emergentia probe terra operiantur, ut tenereſcant, inſtar acetarii cum aceto & oleo ingeſta (Bergius in *Upfoſtrings - Sälskapets tidningar.* 1786. *p.* 291.).

Pharm. RHABARBARI SIBIRICI (Pharm. Roſſ. p. 42.)

Radix.

471. *RHEUM UNDULATUM*; foliis ſubvilloſis undulatis petiolis æqualibus Linn. *Spec. pl. ed.* 2. *p.* 531. Rheum Rhabarbarum *Spec. pl. ed.* 1. *p.* 372. *Syſt. veg. ed.* 12. *p.* 281. *ed.* 13. *p.* 319. Ejuſd. Monographia inter Diſſertat. in *Amœn. acad. vol.* 3. *p.* 212. *tab.* 4. Præſtitiſſet omnino epitheton *undulatum* ubivis ſervare. Icon: Regnault *Botan.* ſub falſo nomine le Rhapontic vel Rhei Rhapontici; Edwards *Britiſh. Herbal tab.* 98. Planta perennis, in Sibiria creſcit inter fluvium Jeniſei & lacum Baikal ad oras lapidoſas fluviorum & alio ſolo ſaxoſo (Georgi *Reiſe im Ruſſ. Reich, vol.* 1. *p.* 210. Cfr. Pallas *Reiſen d. Ruſſ. Reich, vol.* 3. *p.* 235.). Optime fert hiemes noſtri climatis.

Radix) variat figura & magnitudine pro diverſo ſolo. Loco natali, niſi lapides offendat, perpendiculari directione deſcendit & indiviſa, quin craſſitie brachii & longitudine pedum quinque ad ſeptem. In humo grandior fit, quam terra argilloſa. Supra plerumque ad latitudinem manus tranſverſæ vel ſpithamæ tuber quaſi format, quod in ſummum magnitudine pugnum æquat, & putredine plerumque vitiatum eſt, præcipue ſolo humido, tumque in ramos divaricatur. In arenoſo ſolo minor eſt, ſed ſana manet. Quo magis ad naturam humi ſolum accedit, eo magis aromatica radix offenditur, Tegitur epidermide tenera nigro bruna, ſub qua latet cortex craſſus, luteus, ſuccoſus & fibroſus. Radicis interiorem partem poſt ſiccationem quidem deſcribit Georgi (*l. c. p.* 211.), cui viro cl. in ſolo natali radicem contemplanti hucuſque dicta debentur, ſimilem quoad habitum externum Rhabarbaro Tartarico, (ita voco ſtirpem, quæ genuinum Rhabarbarum ſuppeditat. Vid. artic. ſubſequens) æque levem, variegatam, fibrarum pariter expertem, odoris ejuſdem ſed flavedinis altioris, quaſi rubicundæ. Aſt in ſpeciminibus a generoſiſſ. L. B. Abaſch diverſo tempore, larga manu in triplici ſarcina, mihi miſſis,

quæ-

quædam diverſa vidi, quæ jam deſcribam. In una ſarcina, cui inſcriptum erat *Rhabarbarum Sibiricum ex Kraſno Iarſk*, continebantur fruſta radicis ſubteretia, extremis ſubinde concavis, item plana, nec non alia dimidiata & fere ſemicilindrica, pondere valde levia, longitudinis duorum ad quatuor pollicum, craſſitiei ad ſummum pollicis unius vel ſeſquialterius, coloris pallide lutei, interſperſi ſtriis albis, compagis tenacis, ut vix in pulverem conteri digitis poſſent, ſaporis manifeſte amari, ſubſequente adſtrictionis, dein poſt aliquot minuta pr. dulcedinis, ſenſu; unde patuit, radices haſce vel ex junioribus modo plantis vel ramis radicis, nec tuberoſa ejus origine, eſſe petitas. Saliva inde modice modo tingitur. In altera ſarcina, cui adſcriptum, ineſſe *Rhabarbarum Sibiricum ex Kiachta*, inveni fruſta fere ſimilia, ſed paullo obſcurioris extus per ſtrias vel faſcias coloris, & ſaporis magis nauſeoſi, qualis Rhabarbaro vero (Tartarico) ineſſe ſolet. Tertia ſarcina, cui adnotatum *Rheum foliis undulatis ex Irkutſk*, comprehendebat fruſta, ab iſtis hactenus dictis valde diſcrepantia; ſcilicet plurimam partem craſſa erant, interne excavata, ut corticem referrent, item ſubinde foramine tranſverſim pertuſa, quibus tamen aliqua exiliora medio plena admixta erant, omnia coloris profundioris, quam in Rhabarbaro vero, longe duriora prius dictis, ut facile diſcerpi poſſent fragmenta & digitis conteri, ſaporis & odoris vulgaris rhabarbarini, nauſeoſi, item inter dentes ſtridentia, ſalivam mox croceo colore tingentia, ſed multum pondere leviora. Et hoc quidem Rhabarbarum proxime accedit ad illud a cl. Georgi deſcriptum, & conſequenter & ad Rheum Tartaricum. Undenam vero diſcrimen a reliquis a me enumeratis ſpeciebus derivandum, an a diverſitate ſoli, temporis collectionis, præparationis, non dixerim. Effectus ſaltim pariter differat, neceſſe eſt. Varietates ſtirpis diverſas exſtare, jam ex hortis botanicis novimus; an inde diſcrimen? Aſt præcipuam cauſam definire res maximi momenti eſſet, tam collectionis in loco natali cauſa, quam in uſum plantationum. In cultura in primis ſtudendum, ut putredo interne obrepens arceatur (Pallas *Reiſe tom. 3. p. 236.*).

Et hæc quidem illa ſpecies Rhei botanica eſt, cui Linneus olim (Vid. *Diſſ. cit.*) omneſque in medicaminum apparatum commentantes cum eo Rhabarbarum genuinum officinarum ſ. Tartaricum adjudicarunt, donec ſubſequente tempore alia innoteſceret, quæ iſti hanc prærogativam ambiguam redderet. Quicquid ſit, nihil dubii supereſt, quin in hoc genere idem, quod in tot aliis contingat, nempe ſpecies congeneres, prout forma ita & virtutibus medicis, convenire, & quin radix hujus quoque ſpeciei eximie al-

vum

vum reſerat. Cl. Georgi (*Reiſe*, *tom.* 3. *p.* 40.) adeo a mercatore quodam in Sibiria pro vera ſtirpe hæc ipſa olim indicata; & idem Chirurgo cuidam Irkutzenſi Coſaccus quidam perſuaſum cupivit (*l. c. p.* 210. Collegium medicum, quod Petropoli degit, imperiale, illam colligendam in uſum medicum curare, ex nomine pharmaceutico, ſupra præfixo patet. Majori ejus doſi, quam Tartarici Rhabarbari, opus eſſe, medici Irkutzenſes putarunt, ſcilicet iſtius drachma ſeſquialtera hujus drachma dimidia, quum contra ea Nertſchiæ (Nertſchinſk) ſcrupulus unus Rhabarbari Tartarici virtute drachmæ dimidiæ alterius æquipararetur, & effectus tam certus crederetur, ut in pharmacopolio exoticum deeſſet. In ditione Nertſchienſi quoque plantationes locis montanis factæ, quibus, intra ſex annos poſt ſationem, radices inſignem craſſitiem, quaſi Betæ, adeptæ ſunt, abſque ulla corruptelæ nota, & prout Tartarico facie ſimiles ſunt, ita & effectu congruere omnino fere experimenta in noſocomio facta edocuerunt (Georgi *l. c. p.* 211.).

Facilius alias ſolvitur ore, quam Tartaricum; nec adeo ſapore diſplicet; vulgo autem habetur debilius (Berg. in *Veckoſkrift för Läkare vol.* 4. *p.* 67.).

A Burætis caules crudi ſub ſiti intenſiori eduntur, ſed collum quaſi inde conſtringitur, linguæ ſenſus obtunditur & guſtus per totum diem depravatur (Pallas *Reiſe vol.* 3. *p.* 235.). Idem in collo ſenſus oritur, ſi folia, quæ acore placent, inſtar crambis eduntur, ſed ſenſim incommodis hiſce ferendis aſſuefieri poteſt (Georgi *l. c. p.* 212.). Folia a pecore ſpernuntur (*Ibid.*). Gemmæ hujus, uti & Rhei palmati, florem recondentes quibuſdam placent, loco Braſſicæ Botrytidis (Coxe's *Account of the Ruſſ. diſcov. p.* 337.).

Pharm. RHABARBARI vel RHEI vulgo, (additur ſubinde) VERI, vel TARSARICI (quod nomen me judice aptiſſimum eſt), vel TURCICI *Radix.*

472. *RHEUM PALMATUM*; foliis palmatis acuminatis Linn. *Spec. pl. p.* 281. Ample illud deſcripſerunt cel. Hope in *Phil. Tranſ. vol.* 55. *for the Year* 1765. *tab.* 12. 13., in quarum prima icone tamen comparent folia pluribus radicis ſurculis competentia; cl. Linné jun. in *Pl. rarior. hort. Upſal. faſc. I. Lipſ. p.* 7. *tab.* 4. *a.* 1767.; item cl. Sandemann in *Diſſ. de Rheo palmato. Edinb.* 1769. Figura optima exſtat in Milleri *Illuſtr. Syſt. ſex.* Cornelis De Bruins figura foliorum Rhabarbari in Ejuſd. *Reizen over Moskovie door Perſie en Indie tab.* 73. quam Linnéus jun. *l. c.* citavit, nihil plane ſi-

militudinis cum foliis præſentis Rhei babet. Planta perennis, ſpontanea in Mongoliæ ditione Chinenſibus ſubjecta, ad confinia regni Chinenſis.

Rejecta vetuſtiori ſententia, quod ex Rheo foliis undulatis genuina radix Rhabarbari oſſicinarum, h. e. iſta a Tartaris Chinenſibus vendi ſolita, peteretur, iſtius in locum Rheum palmatum ſucceſſit. Planta hæc ſerioribus modo annis botanicis innotuit. Ex deſiderio nimirum ill. olim Archiatri Ruſſici Kauw Boerhaave ſenatus mercatori Tartarico, qui quotannis genuinam radicem vendere ſolitus erat, commiſerat, ut ſemina ejuſdem procuraret. Iſte votis auſcultans ſemina tradidit, ex quibus vero Petropoli ſatis tam Rheum undulatum, quam Rheum palmatum emerſerunt. Utrumque cel. David De Gorter, olim Archiater Ruſſicus, a. 1658. in horto cel. Model conſpexit, ſimulque narrationem modo expoſitam de tranſmiſſione ſeminum percepit; & novam ſpeciem Rhei enatam facile apparuit, & pro nova quoque ill. Linnéus ſtirpem declaravit, quum ad finem Novembris ejuſdem anni Gorterus exemplum completum & bene ſiccatum Linnéo per legatum ad Ruſſiæ aulam Svecicum L. B. De Poſſe mitteret. Inde copia illi facta fuit ſtirpem primum in *Specierum plant. ed.* 2. a. 1762. adoptandi. Semina vario tempore cum illo a Gortero communicata germinare detrectarunt, item plantulæ inde prognatæ infortunio perierunt. Tandem Linnéo ſucceſſit per radices, ab eodem amico illi a. 1760. miſſas, vivam ſtirpem in horto Upſalienſi cernere (Vid. commercium litter. de hac re inter Gorterum & Linneum habitum in commentatione cl. Nozemann in *Verhandelingen van het Genootſchap to Roterdam vol.* 1. *p.* 455. *ſq.*). Inde & exorta deſcriptio Linnéi, filii, ſupra ſignificata, qua tamen binis annis prius typis prodiit illa cel. Edind. Profeſſoris botanices Hope, qui ſemina obtinuerat a. 1763. Moſcua a cl. Mounſey, tanquam veri Rhabarbari, quæ intra biennium poſt caulem floriferum protulerunt ----. Quantum colligere mihi datur, ſuccrevit hæcce ſtirps ex ſeminibus, quæ altera vice ſenatus imperialis ſumtibus magnis ſolutis per Bucharos afferri ſibi curaverat; nam de ſtirpe prioris miſſionis nihil præter dicta conſtitit (Cof. Pallas *Reiſe*, *tom.* 3. *p.* 157.).

Quod hocce Rheum pro Rhabarbari genuini matre habendum ſit, hujus opinionis fidem, ſi ad primam originem regrediar, nullam aliam reperio, quam quod mercator ille Tartaricus ſemina tradita edixerit ex vera ſtirpe eſſe. Quum vero ex iiſdem ſatis tam Rheum palmatum quam Rheum undulatum provenerit: ſequitur eodem jure hanc plantam quam iſtam pro genuina reputari. Gortero & Mounſeyo facile condonandum eſt, ſi ſpecioſa novæ plantæ

ac-

acceptæ forma inducti radicem ad eandem potius, quam alteram indigenam ſtirpem, referrent. Linnei Equ. qui primum in *Syſt. ed.* 12. *p.* 281. declaravit Rheum ſpalmatum eſſe Rhabarbarum officinarum germanum, & cl. Hope effata nonniſi amicorum commercio ſibi junctorum teſtimoniis nituntur. Et hocce ſequuti ſunt recentiorum omnes, donec viri celeberrimi, Pallas & Georgi, qui nuperrime in rem naturalem Ruſſiæ itineribus ſuis inquiſiverunt, ſcrupulos novos excitarent. Nam percontanti ill. Pallas Buchari, folia Rhei palmati ſibi ignota declararunt, deſcribentes contra ea folia veri Rhabarbari rotunda & in margine paucis modo inciſionibus notata; unde concludit iſte Rheum compactum potius fuiſſe intellectum. Huc pertinent ſupra ex cl. Georgi itinerario dicta (V. pag. 61.) de Coſacco quodam, qui Rheum undulatum pro vera ſpecie ſignificavit. Uterque etiam arbitratur, Reum undulatum in montibus auſtralioribus apertioribus & ſiccioribus, quales Tibetici ſunt, præſtantiorem poſſe radicem ferre, quam montes frigidi & humi Sibiriæ (Pall. *Reiſe*, *vol.* 3. *p.* 156. Georgi *Reiſe vol.* 1. *p.* 210.), loca ideo in Ruſſia culturæ hujus ſpeciei aptiſſima determinant. Id ſane ex omnibus hiſce elici poſſe videtur, quod non unius modo ſpeciei ſed plurium radix Ruſſis ex dominio iſto Chinenſi vendatur. Hinc & *Pharmacopœa Roſſica p.* 42. ambigit inter Rbeum palmatum & compactum L. Cl. Miller (*Gardeners Dictionary ed.* 8. *Spec.* 3.) autem poſterius præciſe tanquam verum ſiſtit, tam quoniam id ſeminibus Petropoli illi miſſis adſcriptum fuerit, quam quod ſub comparatione radicum ſimilitudinem maximam inter radicem Rhei compacti & iſtam Tartaricam repererit. Cl. Rondeau, perſuaſus radicem Rhei undulati egregie congruere cum Tartarica, initio hujus culturam nec Rhei palmati in Belgio Auſtriaco commendabat (Rozier *Obſervations ed.* in 8. 1772. *Tom.* 2. *P.* 1. *p.* 112.). Alia conjectura & quidem cl. Rimrod (in *Naturforſcher P.* 18. *p.* 244.) eſt, quod hæc radix Rheo hybrido, quod omnium Rheorum maximum & multis nominibus notatu dignum primus in *Comm. Gott.* 1774. *p.* 50. & 1779. *tab.* 1. deſcripſi & depinxi, deſumatur, cujus quidem radix externis notis omnino prope ad venalem accedit.

Attamen hæc circa notitiam genuinæ plantæ incertitudo non prohibuit, quin multis Europæ regionibus Rheum palmatum in ſpem futuri ex radice petendi lucri per ampla ſpatia plantaretur. Jam a. 1768. in horto medico Moſcuæ campus inſignis eo inſtructus cernebatur (Pallas *Reiſe vol.* 1. *pag.* 15.). Sed ſerius cognovi ex litt. L. B. Ab Aſch (30. Oct. 10. Nov. 1778.), experimenta neque Petropoli neque Moſcuæ ob humiditatem ſoli ſucceſſiſſe, ſed radices

facile computruiſſe. Variis quoque Britanniæ locis large colitur, poſtquam ſemina ejus a cl. Mounſey illuc translata fuerunt, ut Hampſteadii, ubi cl. English illi operam dedit; & ſocietas Londinenſis promovendis artibus & commercio dicata, eam ob cauſam & præmia diſtribuit, & alia in ulterius culturæ ſtudium noviſſime adeo obtulit (Doſſie's *Memoirs of agriculture and other œconomical arts, vol. 2. p. 258. ſq. Tranſactions of the Society for encouragement of arts* etc. *vol. 1. p. 93. ſq.*). Nec ipſi medici Londinenſes in ſocietatem juncti omiſerunt propagationem ſtirpis ſuo aſſenſu & favente de virtute radicis judicio incitare (*Med. Obſ. & Inquir. vol. 5. præf. p. 6. & vol. 6. præf. p. 6.*). In Scotia, nominatim in ditione celſiſſimi Joannis Murray, Atholiæ Ducis, plantationes egregie ſuccedunt (*Veckoskrif för Läkare vol. 4. p. 66.*). Seminum quoque copia in Anglia collectorum in colonias Anglorum Americanas tranſmiſſa fuit (Ellis in *Tranſactions of the phil. Society at Philadelphia vol. 1. p. 258.*). ----. In Gallia ill. Du Hamel culturam ejus adminiſtravit (*Hiſt. de la Soc. Med. de Paris vol. 1. p. 340.*) ----. In Germania hinc inde experimenta hujus generis nec infelicia capta ſunt, quorum quædam exempla commemorabo. In Palatinatu nimirum loco quodam milliare Manheimo diſtante, Keferthal, jam inde ab a. 1769. plantatio largi ambitus publica auctoritate inſtituta (*Bemerki d. Kuhrpfälz. phyſ. ökon. Geſellſch. 1771. p. 312.*). Francofurti ad Mœnum cl. Rieſſe copiam plantarum coluit (*Frankf. med. Wochenbl. 1781. p. 812.*). Brunſvigæ per ſeſquiannum ſupraque indigenam Rhei hujus radicem in uſum medicum tactam, a. 1784. ſignificabatur (Heyer in Crell. *chem. Annalen 1784. vol. 2. p. 27.*). Sine dubio hæc eadem eſt, quam cel. Pott colendam curavit, & quam collegium ſanitatis publico encomio commendavit (*Reſolution, ſub die 16. Junii a. 1783.*). Laudantur & radices Bruxellis (*Mem. de l' acad. d. ſc. de Bruxelles Tom. 1. Journ. p. 77.*) a cl. Rondeau, Halberſtadii (Fritze *mediz. ann. vol. 1. p. 302.*), Gothæ a cl. Sulzero jun.) Balding. *n. Magaz. für Artze vel. 3. P. 4.*) cultæ, etſi hiſce locis arctiorem modo campum occupaſſe videntur. In Boruſſia curam hujus negotii egit cl. Brück aliique ejus exemplum ibidem ſequuti ſunt (Bock. *Naturgeſch. von Preuſſen vol. 3. p. 933.*). Quin notabilis quantitas Rhabarbari hujus in Germania culti Belgis vendita fertur (*Frankf. med. Wochenbl. 1781. p. 734.*) ----. Nec Svecanum clima repudiat hæc ſtirps, ſed in ſummo vigore ſunt plantationes largæ ab ill. Bergio prope Stockolmiam factæ, unde & regis Guſtavi tertii litteris m. Aprili 1782. collegio Regio medico datis, illi venditio permiſſa & incitatus meritiſſimus vir ad con-

continuandum hac in re ſtudium, medicis demum injunctum, ut crebro indigenum Rhabarbarum ægris præſcriberent (*Veckoskrift för Läkare, vol.* 4. *p.* 63. *ſqq.*) ----. Item Regiomonti Norvegiæ pharmacopola Peckel unam plantam illi Haunia miiſſam ad bis mille auxit (*Veckoskrif för Läkare vol.* 5. *p.* 58.).

Radix Rei palmati, quam depingendam curavit cl. Hope (*l. c. tab.* 13. *fig.* 1.), ad exortum ſuum tuber ovarum craſſum format, ex quo rami ſed diametri longe minoris emergunt. Extus ſubbruna, interne ſaturatius lutea eſt. Quo ætate provectior, eo firmior interna compages eſt. Sicca interne ex bruno pallidoque, inſtar nucis moſchatæ, variegata eſt. Primo ſationis anno poſtquam folia eruperint, ut & ipſe in horto botanico obſervavi, integra illa comparent, ſecundi vero anni folia jam profunde diviſa conſpiciuntur. Duplex propagandi hanc ſtirpem modus eſt, per ſemina nimirum & radices adultiores diviſas. Sponte patet, ſi non ſingularium unice plantarum, ſed veri uſus radicis, & conſequenter largioris proventus ratio habenda eſt, ex ſeminibus Rhabarbarum eſſe colendum. Eliguntur pro hoc ſcopo, niſi mitius clima ſub dio ſationem admittat, vel vaporaria non nimis ſtercorata, feneſtris inſtructa, vel ciſtæ largæ humo repletæ & frigidario per hiemem ſervatæ, id quod tanto magis neceſſarium eſt, ſi ſatio tempore autumnali fit. Satio alias primo vere inſtituatur & probe caveatur, ne frigus vernum ſerius ingruens germinibus vim inferat. Vere alterius anni, dum tempeſtas ſatis firmata eſt, transferri plantulæ ſeſe patiuntur in ſuas areas loco, quem aer perflare poteſt, ſed non humido, & ſi ſtatio declivis eſt, quæ ad humiditatem nimiam conſumendam præcipue conducit, auſtro ex adverſo; niſi videatur magis conſentaneum, ſi remotius ſata ſunt ſemina, translationem in tertium annum diferre. Surculi radicum adultiorum caute, ne truncus communis lædatur, ſeparentur ineunte vere; &, ſi tenelli ſunt, primum in peculiari area ad futurum ver retineantur, ſi autem robuſtiores mox in ſua loca transferantur ſpatiis tam amplis, ut inter ſingulas plantas intervalla quatuor vel ſex pedum intercedant, ne radicum juſto arctioribus ſpatiis, vel nutrimentum iis deficiat, vel hæ tuberoſa parte computreſcant. Quo mollius ſolum eſt, tanto præſtantius. Niſi ſtatio declivis ſuppetat in colliculos coacervata terra plantulæ collocandæ ſunt, & ſulcis profundis ſecandum eſt ſolum, ne aqua ex pluvia uberiori circa radices ſtagnet. Primis annis a Tritico repente aliiſque adventitiis ſtirpibus ſolum probe mundandum eſt, item ligone prope ſtirpem emolliendum. Sexto jam anno, computo a prima germinatione ſtirpium ex ſeminibus pullulan-

tium facto, uſui medico jam idoneæ radices ſunt, per annum autem diutius expectandum, ſi ex ſurculis cultæ fuerint. Sed nihil nocet, ſi majorem ætatem attigerint. Effondiendæ tum exeunte autumno, foliis jam deſtructis, vel & vere ante eruptionem foliorum. Et hæc quidem conſilia nituntur partim paucis iſtis, quæ de cura Rhabarbari Tartarici conſtiterunt, quam ſucceſſu, quem cultura Rhei palmati variis locis in Europa habuit. Ampliora hujus generis dederunt cel. viri Doſſie (*l. c. vol.* 2. *p.* 278.) ſecundum encheireſin cl. Engliſh, Nozeman (*l. c. p.* 465.), Hope in litt. D. Rogier ad Bergium (Vid. *Veſchoskrift för Läkare, vol.* 4. *p.* 74.) & Bergius (*Veckoskerift l. c. p.* 64. *ſqq.*).

Effoſſis radicibus mundandæ illæ probe ſunt, & dein detergendæ linteo vel diſpergendæ per planum, ut aere alluente extrinſecus adhærentes humidum avolet. Auferendæ tum exiliores radicis partes, utpote inertiores, craſſiores vero, poſtquam cortex cultro abraſus fuerit, in fruſta tranſverſalia aliquot pollicum longitudinis, vel & ſegmenta longitudinalia diviſæ ſuſpendantur, quo ſicceſcant. Exſiccatio plurimum tædii parit. Succeſſit tamen, fruſta perforata & filo rudi tranſacta ſuſpendere commodis intervallis loco ab aere probe perflato, donec non amplius radix coarctetur, & marmoream faciem Rhabarbari exotici induat, & nullam latentis humidi notam prodat (Doſſie *l. c. vol.* 2. *pag.* 289. *ſq.*). Cl. Hope melius viſum, exſiccare illam ſuſpenſam in conclavi ad gr. 90. ſcalæ Fahrenh. excalefacto (*Veckoskr. cit. p.* 75.). Cl. Wilhelmus Fordyce aut præfert, radices diſſectas ante focum furni vel culinæ in filo ſuſpenſas exſiccare; ſic ex libris quinque radicis ſuccoſæ plantæ ſexennis unam libram ſiccatæ obtinuit, qui & ſubinde radicem ſingularem effoſſam pondus viginti librarum exæquare obſervavit (*Tranſactions of the Society for encouragement etc. vol.* 2. *p.* 75. *ſqq.*) Pruat autem in Tartarica radice ſelectu opus eſt: ita in hac indigena, ita ut hiſce omnibus procuratis diſpertitio in ſpecies præſtantiores & viliores fieri debeat; quarum hæ tamen ad præparata varia rhabarbarina impendi poſſunt.

Verum omnia hæcce conamina irrita & uſu ſuo caſſa futura eſſent, niſi evinci poſſet, Rheum hocce indigenum æmulari virtutibus Tartaricum. Ad id quidem præſtandum non experimentis modo in hominibus captis acquieverunt, ſed & ex comparatione chemica pretium ejuſdem conſtituere tentatum eſt.

Radicis Rhei palmati uncia una extracti aquoſi primi dedit drachmas 3 $\frac{1}{2}$, & ſpirituoſi ſecundi drachmæ $\frac{1}{2}$; eadem quantitas radicis erogavit extracti ſpirituoſi primi drachmas

chmas 2 $\frac{1}{2}$ & aquoſi ſecundi drachmam unam. Eadem fere proportio extractorum adfuit in Rheo exotico ſ. Tartarico; in tinctura aquoſa cum ſale Tartari exoticoque Rheo parata color quidem diverſus, ſed ſapor idem (Fritze *Annal. vol.* 1. *p.* 304. *ſq.* Conf. experimenta clariſs. Heyer in Crell's *chem. Annal.* 1784. *vol.* 2. *P.* 1. *p.* 27., quorum proportio in omnibus convenit). Non multum differunt experimenta cl. Bergii, quibus utriuſque radicis extractum aquoſum comparavit. Hoc modo diſcrimen animadvertit, quod exoticæ radicis extractum magis auſterum ſit, in Svecia autem cultæ amarius; nec cl. Scheele in Svecica radice ulla ſelenitis (de qua infra largius) veſtigia detegere valuit. (*Veckoskrift för Läkare l. c. p,* 72.), quod cum præviis cl. Model (*Abhandl. d. Baierſch. Acad. d. Wiſſenſch. vol.* 9. *p.* 326.) experimentis cum radice Petropoli culta omnino convenit.

Pluris tamen intereſt vires noſſe, quas in corpore humano exſerit cultura iſtud propagatum Rheum. Sunt qui illud alvum movendi efficacia Sibirico præſtare ſignificant, quin alii, qui ipſi adeo Tartarico æquiparant (Hope *l. c.* Sulzer in *Mag. ſür Aertze l. c.* Bergius *l. c.*). Nec efficaces modo repertæ radices adultiorum plantarum, ſed & juniorum, quatuor (Bobk *Naturgeſch. v. Preuſſen*, *vol.* 3. *pag.* 935.), vel quinque (Nozeman *l. c. p.* 472.), vel ſex annorum (Fritze *l. c. p.* 304.). Regiomonti explorata efficia anſam dedit illud a. 1775. in Noſocomio Berolinenſi ægris exhibendi, ſucceſſu ſimili ibidem coutingente (Bock *l. c.*). Omni in re indigenam radicem, moderante cl. Pott cultam, virtute convenire cum exotica experimentis crebris nixum teſtatur collegium ſanitatis Brunſvicenſe (V. ſheda *Reſolution* ſupra citata). Specimina ejus huc vendita ſunt radices tranſverſim ſectæ, pollicem æquantes vel eodem craſſiores vel exiliores, coloris viridi-lutei, odoris & ſaporis Rhabarbarini, ſed ſimul manifeſtius amaræ, & ſolitis tenaciores, nec ſtridorem intendentes excitantes. Drachma una pulveris ſex hominibus ſanis variæ ætatis & diverſi ſexus data, effectum varium, ut ſolet fieri, præſtitit, uni 25. annorum ter alvum fortiter movit, alii 35. annorum ſexies, fœminæ cuidam quater, aliis alvum plane radix non dejecit, ſed lotium copioſe & valde coloratum ſeceſſit; & in hiſce effectus vel præcocius vel ſerius ſubſequutus, ſed ſine torminibus vel aliis moleſtiis (Fritze *l. c.*). Alio experimento, quum volupe eſſet, purgantem vim hujus & Rhei Tartarici conferre: viginti hominibus ſcrupuli duo utriuſque diverſo tempore dati, quorum pleriſque ex radice Rhei palmati ter ad quinquies alvus mota, ex radice altera autem pauci modo effectum tam ſtrenuum notarunt; unde

de fere colligitur priori loco dictum Rheum alteris. Tartarico palmam præripere (Bergius *l. c. p.* 72.). Stockholmiæ tam in Noſocomio, quam urbana praxi documenta numeroſa efficacie Rhei a cl. Bergio culti exſtitere (*Veckoskrift för Läkare l. c. p.* 75. *ſq.*). Nec exiguum rei pondus addit teſtimonium ſocietatis cujusdam medicæ Londinenſis, quod repetitis in Anglia experimentis de vi cathartica ejus, vix in exotica ſuperiori, conſtiterit (*Med. Obſ. & Inqu. vol.* 6. *Præf.* 6.). In Belgio cl. Bicker, ad ſordes primarum viarum everrendas, in dyſenteria varia doloribus ventris ſtipata, nec non caſu ſingulari diarrhœæ habitualis optimo eventu hac radice uſus eſt (Nozeman *l. c.*).

Sed jam una ſerie proponam, quæ de Rhabarbaro officinarum vulgari & *luteo* dicenda ſunt, ſive de Rheo palmato petatur, ſive alia ſpecie. Ab hoc mox removeo Rhabarbarum quoddam coloris *lactei*, ſaporis ſubdulcis, quod quidem alteri ſpeciei optimæ notæ virtute nullo modo cedere dicitur, ſed parce hactenus translatum & a me nunquam viſum fuit. Mentionem ejus fecit ill. Pallas (*Reiſen tom.* 3. *p.* 157.). Quod ad loca, quibus vulgare iſtud creſcat, ſolum, ætatem, & modum collectionis & ſiccationis attinet, aquieſcere fere omnino oportet in narrationibus Bucharorum, qui Ruſſis Rhabarbarum vendunt, qui ipſi vel de multis momentis reſpondere neſciunt, alia aſtute recondunt, ne diſpendium lucri olim patiantur; hinc & difficultas tanta ſubfuit in acquirendis Rhei veri ſeminibus. Cl. Io. Bell, Scotus, qui legationis Ruſſicæ olim per Sibiriam Pekinum tendentis comes exſtitit, enicus quantum novi, itineratorum eſt, qui varia huc ſpectantia argumenta ex propriis obſervationibus anni 1720. memoriæ prodidit (V. Ejus *Travelſ. from St. Peterſburg to diverſe parts of Aſia, vol.* 1. *p.* 311. *ſqq.*), quæ ipſa utpote ab homine ſcito & ingenuo profecta plus attentionis merentur, licet in multis lectori avido non ſatisfaciant. Ex his fontibus elicitur, optimum Rhabarbarum ſponte creſcere in longa iſta montium altorum Tartariæ catena, quæ verſus ſeptentrionem haud procul ab urbe Selin oritur, & uſque ad lacum Koko-Nor, Tibeto vicinum, extenditur, plurimamque partem ſylva deſtituitur. Hæcce ditio, multas urbes ſub ſe comprehendens, Chinenſi imperio ſubjecta eſt. Solum, quo creſcit, marmotis (nonne mus Myoſpalax Laxmanni in *Vet. Acad. Handl.* 1773. *p.* 134. *tab.* 4. intelligenda?), quæ latibula ibidem copioſe quærunt, emollitur, unde & radices tanto facilius ſeſe diſpergere & ſemina germinare poſſunt (Bell. *l. c. p.* 311.). Effodiuntur radices, quarum commoda ætas ex caulibus craſſis dijudicatur præcipue menſibus Aprili & Majo (Pallas *Reiſe l. c. p.* 156.); attamen autumno quoque id fit

ſit (Bell *l. c. p.* 281.). Tum a terra mundatæ, ſi juſto majores ſunt, in fruſta ſecantur & perforatæ filo tranſacto vel in arboribus vicinis ſuſpenduntur (Pallas), vel in tentoriis, & aliquando, quod pejus, cornubus ovium (Bell) alligantur, demum collectione finita domum vehuntur, ſine dubio ut ibidem curatius ſiccentur. Quommodo id fiat, non ſatis conſtat, quum tamen exſiccatio difficultatis plurimum habeat, & efficacie haud parum ab ea dependeat, Chinenſes in tabulis magnis lapideis, quibus ignis ſubſternitur, eam perficere ſubſequente ardoris ſolaris fortiſſimi adjumento, auctor eſt cl. Du Halde (*Deſcription de la Chine tom.* 3. *p.* 610.). Olim, quum commercium in orientalibus regionibus per Natoliam fieret, Rhabarbarum ex portibus Turcicis ad Europæos transferebatur, unde nomen *Rhabarbari Turcici*, item *Alexandini*, quoniam plurima pars per Alexandriam tranſmanavit. Duplici jam via ad nos pervenit. Alterum nimirum itinere maritimo Cantono a variis nationibus Europæis petitur, idque *Indicum* in officinis dici ſolet, & fruſtra longiora ſubteretia, duriora & compactiora, nec perforata conſtituit. Alterum, itinere terreſtri a mercatoribus Bucharicis Kiachtam Sibiræ tranſvehitur, ejuſque emtionem tanquam peculiare jus imperium Ruſſicum ſibi vindicavit. Serioribus annis Bucharica quædam gens venditionem præſtitit, quæ quidem ab imperatore Chinenſi vetita fertur, unde clam corruptione ſuperiorum per pecuniam & admixtis radicibus vilioris pretii adminiſtratur. Tranſportatur hæc merx in ſaccis laneis per camelos, & pellium vario genere a collegio commerciorum, cujus mandata quidam commiſſarius exſequitur, redimitur. Quo vero judicium aptum de pretio radicum feratur, adjungitur pharmacopola ab imperio Ruſſico conductus, qui præſentibus Bucharis ſingula fruſta ab hominibus juratis perforari, extrinſecus abradi & a reliquiis corticis, excreſcentiis, corruptis portionibus & aſcititio ſqualore, liberari, ſpongioſas vero & exeſas radices rejici curat. Selectum illud Rheum unice recipitur, libratur & ex pacto ſolvitur, ſtudioſe proſpiciendo, ut loco ab aere probe perflato ſervetur. Quidquid vero repudiatum & rejectum fuerit, ne in avaras manus incidat, crematur (Conf. Pallas *l. c.*). Tum Petropolin hiemali tempore intra ciſtas ligneas extus pice oblitas tranſvectum ibidem a pharmacopola ſcrutinio iterato ſubjicitur, ut, ſi quæ vitioſa ſuperſunt, ſegregentur & deleantur (Fiſcher in *Act. nat. carioſ. vol.* 10. *Obſ.* 20. *pag.* 64. *ſq.* Gmelin *Diſſ. de Rhabarbaro officin. p.* 16.). Et hoc quidem unice, quod ſecundam cenſuram ſubiit, Rhabarbarum per Ruſſiam & peregrinas regiones venditur. Ita pondus unius Pud Ruſſici (Pud j=lib. XL. Ruſſ. ſ. lib. XXX. Amſteold. Hamburg.

burg. Pariſienſes), quod 16. imperiales Ruſſicos (Rubel) Kiachtæ venditur, antequam Petropolin perveniat, ob ſumtus hominibus miniſtrantibus & pro itinere ſolvendos, angumentum valoris ad imperiales Ruſſicos 30. uſque parit. Largiſſima omnium exportatio Rhabarbari ex Ruſſia ad peregrinas gentes iſta fuit anni 1765., quo 1350. Pud, pretio 65. imperialium Ruſſ. pro quovis Pud, vendebantur. Nonnunquam vero calor cujuslibet Pud ad 96. adeo imperiales R., aſcendit (Coxes *Account of the Ruſſian Diſcoveries p.* 341. ubi hujus generis & alii calculi). Huic Rhabarbaro, ut ab Indico diſcernatur, non inepte mihi videtur nomen Bucharici poſſe imponi. Hoc Bucharicum venale, cujus elegantia eaque copioſa ſpecimina, diverſo tempore transmiſſa & varium momentum egregie illuſtrantia, benevolentiæ L. Baronis Ab Aſch debeo, partim fruſta oblonga ſubteretia, palmaria ſupraque repræſentat, craſſitie circiter pollicum duorum vel minori, quæ ipſa Ruſſi ſua lingua *Raven tſcherenkova* i. e. Rhabarbarum manubriforme appellant; vel fruſta conſtituit ſubplana diametri latioris, ad figuram ungulæ equinæ accedentia, dicta ideo *Raven podkova* (i. e. Rhabarbarum ungulatum, Fiſcher *l. c. p.* 65.). An hæc ipſa trunco tuberoſo radicis originem ſuam debent, reliqua ramoſæ parti? Utrumque hocce perforatum cernis foraminibus diametri circiter $\frac{3}{4}$ pollicum terebra, quali dolia perforantur, et videtur factis, quæ in Rhabarbaro Indico non obtinent. Rationem hujus perforationis arbitror modo exploratione Kiachtæ inſtituta contineri, ut nimirum pernoſcatur, utrum fructum radicis aliquid corruptelæ vel humiditatis intrinſecus contineat; hinc & tantum in extremis vel lateribus aliquando fovea, eandem terebra jacta, conſpicitur. Non eo fine perforata eſſe fruſta, ſicuti quidam putant, ut & ad meditullia aer pertingat, & eodem tempore interne ac extus exſiccentur, inde colligo, quod ſubinde uno tantum extremo largi fruſti foramen compareat, &, præter illud medio radicem pertingens, aliud ſuperficiale dimidiatum occurrat. Non eſſe factum fili tranſigendi cauſa inde perſuadeor, quod præſto mihi ſunt ſpecimina, quibus L. B. Ab Aſch inſcripſerat Rhabarbarum ex Bucharia, in quibus exigua modo foramina video, quaſi acu craſſa ſarcinis conſuendis deſtinata, facta, qua ipſa ſine dubio funis exiguus ſimul pro ſuſpendendis fruſtis ſiccationis cauſa tranſactus fuit. In iiſdem ſpeciminibus ſuperficies adhuc aſpera multiſque reliquiis corticis obtecta & in ſcrobiculis particulis ſpongioſis referta eſt, unde patet nondum illam ſubiiſſe cenſuram iſtam, quam ſupra Kiachtæ fieri monui.

Prærogativam omnino meretur Rheum itinere terreſtri tranſvectum præ Indico, idque non ſolum ob explorationem

dictam

dictam ſollicitam, ſed & ideo quod non attrahere queat humidum maris, in quod Rheum in univerſum valde avidum eſt, nec inquinari vaporibus mercium aliarum adjacentium; nec ſecundum narrationem cl. Bell (*l. c.*) ſolum Chinæ propius Rheo ferendo tam aptum eſt, ac illud Bucharicum.

Ad hujus igitur indolem deſcriptio optimi Rhei mihi videtur tutiſſime adornari poſſe. Ex ætate provectioribus plantis & partibus radicis craſſioribus deſumtum eſſe viſu manifeſtum eſt. Et quæ narrantur de caulibus craſſis (V. ſupra *p.* 169.), qui indicium aptæ collectionis præbeant, idem confirmant. In Tartaria pro venditione non effodi radices decennio minores multi declarant, neſcio, ex quo fonte. Et hacce fide procul dubio ductus ſuaſit ſummus Linneus (*Diſſ. purgantia indigena* in *Amœn. acad. vol. 7. p.* 307.), ut Rhei palmati radix nonniſi decennio poſt ſationem elapſo, vel ſerius in uſum verteretur; quod vereor ne hactenus a pauciſſimis, qui radicem indigenam commendarunt, factum fuerit. In ſpeciminibus Rhei Bucharici, quæ coram habeo, diverſo tempore mihi miſſis, &, ut veriſimile, diverſis annis Kiachta petitis coloris aliqua diſcrepantia conſpicitur. Quædam ſcilicet ſunt rubicundo lutea, albido lutea, alia viridi lutea; an hæcce a ſolo, an, quod probabilius, a diverſo exſiccandi modo dependeant, non dixerim. Aſt omnia præ ſe ferunt ſuperficiem ex cultri applicatione multangularem; notantur coloribus egregie ex rubicundo albo luteo variegatis vel ſtrias flexuoſas vel ſubinde ſtellulas, quales iſtæ Lichtenbergicæ in electrophoro (Vid. *Comment. ſoc. ſcient. Gotting.* 1777. *tab.* 1. *figg. laterales*), formantibus; digitis facile conteruntur in pulverem tenuem pallide luteum, hinc in mortario tanto facilius contundi poſſunt; maſticata ſtridorem inter dentes, quaſi ſabulum intereſſet, edunt, & ſalivam colore croceo imbuunt. Albæ partis radicis mox plux mox minus reliquis ſtriis intereſt. Sapor amaricans ſubnauſeoſus & ſubacris cum adſtrictionis aliquo ſenſu. Odor gravis ſpecificus, quem vix aromaticum dicere poſſum. — Vetuſtiora ſpecimina non bene ſervata ſubruſa ſunt & vermibus eroſa, quorum impetum cl. De Fiſcher (*A. N. C. cit. p.* 67.) humidiori aeri imputat. Ad celandas horum eroſiones fraudulenti mercatores radicem obliniunt Tragacanthæ mucilagine & infuſo Curcumæ vel Rhei, vel alius colorantis materiæ. Ipſe ejuſmodi radices venales vidi colore adſcititio, a naturali Rhei longe diverſo, tinctas.

Odora Rhei pars una ex præcipuis eſt, quibus illud conflatur, quæ ſi perit, virtutis purgantis plurimum ſimul ſufflaminatur. Diſpellitur facilius in pulvere radicis, quam eadem integra; hinc non debet diu in pulvere ſervari (Boul-

(Boulduc *Mém. de l'ac. des ſc. de Paris* 1710. *p.* 166. Sandemann *Diſſ. de Rheo palmato* in *Gott. Anz.* 1771. *Zug. p.* 367.). Toſtione quoque fortiori, item coctione avolat, ex vulgari experientia, quin ipſa radicis ætate. Imo aqua ejus deſtillata nauſeoſa & purgans eſt (Borrich. in *Act. Hafn.* Neglexi locum notare). Gummoſæ & reſinoſæ partes maximum Rhei pondus efficiunt, quarum gummoſæ autem ſuperant alterum genus. Proportio earum inconſtans eſt, ut conferendo experimenta vario tempore & a variis chemicis facta elucet, & tam arctus inter haſce nexus obtinet, ut menſtruum ſive aquoſum ſive ſpirituoſum utriuſque generis partes una excipiat. Alius ex uncia una radicis elicuit extracti gummoſi primi drachmas tres, & ſpirituoſi ſecundi drachmam ſemis cum granis ſeptem & dimidio (Gmelin *Diſſertatio de Rhabarbaro p.* 15.); reſiduum hujus tamen grana quindecim extracti aquoſi adhuc dedit (Gmelin). Alius extracti aquoſi primi drachmas quinque cum ſcrupulis duobus & dimidio obtinuit ex extracti ſpirituoſi ſecundi grana modo quinque (Neum. *Chymie vol.* 2. *P.* 4. *p.* 89.). Alius dimidium utriuſque (Spielm. *Mat. med. p.* 638.). Quartum partium genus, quæ radicem ingrediuntur, ad noviſſima tempora uſque neglectum fuit, quum tamen reliquis facilius longe ſeſe prodat. Eſt hæc ejus pars ad ſpeciem terrea, quæ albedine ſua & ſtridore inter dentes mox cognoſcitur, plane inſipida. Ejus mentionem primus Modelius (*Entdeckung des Seleniten in d. Rhabarber*, *Peterſb.* 1774. qui libellus mihi non ſuppetit. Cfr. Ejusd. commentatio in *Abhandl. d. Baierſch. Acad. d. Wiſſenſ. vol.* 9. *pag.* 319. *ſqq.*) fecit. Ut ſeparetur a reliquo radicis, infundatur pulveri nonnihil rudi aqua calida; unde terra iſta ob pondus gravius fundum petit; tum liquido tincto defuſo repetitis vicibus aqua calida infundatur, donec terra perfecte albeſcat. Hæc ſiccata inter digitos refert ſabulum ſubtile; cujus Rhei Bucharici libris quatuor unciæ ſex infuerunt (Model *l. c. p.* 222.). Indici libræ uni unciæ duæ cum drachmis duabus (Screele *Vet. Acad. Handl.* 1784. *pag.* 181. Tertia igitur parte plus infuit Indico quam alteri. Jam ratio patet, cur Indicum compactius ſit. Quo annoſior radix eſt, eo plus hujus terræ continet, ita ut ex Rhei diu ſervati drachmis tredecim unciam ejus unam elicuerit cl. Scheele (Berg. *Mat. med. p.* 336.). Eſt hæc ipſa ſal aqua inſolubile non ex acido Vitrioli & calce, ut olim cl. Model credidit (*l. c.*), ſubſcribente & nuperius cl. De La Metherie (*Eſſay ſur l'air pag.* 371.), ſed ut experimentis evicit cl. Scheele, ex acido Acetoſellæ, quod cl. vir cum acido ſacchari idem cenſet, & calce conflatum. Idem ſelenites quoque in aliis variis vegetabilibus latet, ſed minori quan-

quantitate, unde operoſius eruitur (Scheele *Vet. Acad. Handl.* 1785. *p.* 171.).

Infuſum radicis aqua paratum, æque ac ſpirituoſum, colorem croceum induit, ſed hoc poſterius pallidiorem. -- Ad vires Rhei medicas illuſtrandas & hoc pertinet, quod ſolutione martiali nigreſcat, quod de adſtringendi ejus efficacia judicium cum effectu in corpore noſtro apprime convenit. Antiſeptica vi pollet inſigni, nam ejus grana decem cum aquæ fontanæ unciis duabus infuſa carnem potentius tuentur contra putredinem, quam ſalis marini grana ſexaginta eadem quantitate aquæ ſoluta (Pringle's *Diſ. of the army App. p.* 21.).

Nomen Rheum barbaricum (το ρεον το βαρβαρικον) apud Alexandrum Trallianum (*Lib.* 8. *cap.* 3. *ed.* Andernaci *p.* 401.) primum occurrit, hocque in debilitate hepatis & dyſenteria laudavit. Rhei quoque parum admiſceri aliis juſſit Paullus Aegineta (*Ars med. lib.* 1. *cap.* 43. *p.* 17. verſ. Torini), ſi validius ſubducenda alvus eſſet. Sed qualis planta ab hiſce intellecta fuerit, utrum Rhaponticum, an alia, ne ſagaciſſimus quidem hodie certo enucleabit. Quin Oribaſius (*Euporiſt. l. c. c.* 9. *col.* 577.), ubi verba Paulli repetens, loco Rhei, meminit Nitri, ita ut alterutro loco vitioſa ſcriptio ſuſpicanda ſit. Nec deſcendam multis in indaginem Rhabarbari Arabum, eandem incertitudinem reformidans; probabile tamen eſt, noſtrum eos in uſum medicum adhibuiſſe, dum ſuo blande purgantem vim expreſſius adſcribant, & Meſue hanc ejus potentiam a partibus volatilibus derivat coctione facile diſpergendis. Ante hoſce ducentos annos inclyti iſti de ſimplicibus exoticis ſcriptores Garcias ab Horto & Acoſta Rhabarbari tanquam remedii vel ſuo tempore famigeratiſſimi meminerunt (Vid. Clus. *exotic. p.* 207. 274.). In Germania præcipue Adolphi Occonis, filii, Auguſtæ Vindelicorum Phyſici, qui a 1606. ætate octoginta duorum annorum obiit, commendatione & uſu inclaruit (V. Ejusd litteræ in Laur. Scholzii *Epiſt. Medicinal. n.* 15. *p.* 18.

Ad præſtantiſſima hactenus nobis cognita remedia, ſimul quoque uſitatiſſima, pertinet. Non ſubſiſtit ejuſdem efficaica in primis viis, ſed cum ſanguine quoque haud ægre commiſcetur, vel ſecretis liquidis ſui indicium imprimit. Lotium brevi poſt ingeſtum Rheum & antequam alias ſenſibiles virtutes exſeruerit, tingitur colore ruſo luteo, quaſi in ictericis, vel iis, qui calore febrili inſigniori corripiuntur; unde ab hominibus minus attentis perverſa diagnoſis vel prognoſis facile formatur. Lac puerperæ quoque luteum ac amarum diuturno ejus uſu redditum legitur (Paullini *Obſ. med. phyſ. c.* 1. *Obſ.* 20. *p.* 30.). Ita narratur ex Rhei drachma

china una cum pauxillo vini ingeſto ſudorem, qui copioſe erupit; & odore & colore rhabarbarino induſium imbuiſſe (Menzel in *Ephem. nat. cur. ann.* 6. 7. *Obſ.* 78. *p.* 110.). Similem in ſudore movendo & tingendo effectum memorat Tillingius (*Rhabarbarologia p.* 118.). Fœces alvinas Rheo tingi notiſſimum.

Purgans blandum eſt, quod cujuslibet ætatis & ſexus hominibus plerumque tuto præbetur, & purgantibus tantum non omnibus eo præſtat, quod non ventriculum debilitet, ſed eundem e contrario roboret. Id incommodi tamen ſecum vehit, quod, ſi ſolum capitur, poſt effectum hunc præſtitum adſtringendi ſua vi plerumque alvum obſeret; id quod ſalino quodam addito præcaveri poteſt. Sunt qui adſtringentes partes ineſſe Rheo negant & alvi obſtipationem nonniſi a prævia purgatione derivant (Boulduc *Mem. de l' ac. R. d. ſc. de Paris* 1710. *p.* 64. qui in neganda ejus adſtrictione multus eſt): ſed ſapor, experimentum cum martis Vitriolo & analyſis chemica, quæ multum terrearum partium manifeſtat, contraria. Sub ſordium in primis viis indiciis & torminibus cum borborygmis perceptis, colluvie per Rhei tempeſtivum uſum eliminata, obvium ſæpe itur febri alias ex ejuſdem in maſſam ſanguinem ingreſſu ſubſequuturæ.

In acutis morbis non æque idoneum purgans eſt, ac febre abſente. Nam particulis odoris ſanguinis curſum accelerat & æſtum febremque cum ſymptomatum ſatellitio auget; & in inflammationibus pectoris nominatim reſpirandi difficultatem, anxietatem & reliquas moleſtias, pejores reddit. Quod tanto minus in dubium verti poteſt, quum vel in hominibus ſanis ex Rheo ingeſto incaleſcentia naturalis major & inquietudo oriri ſoleat. Merito igitur jam Aloyſius Mundella Rheum tanquam calidum & ſiccum in febribus redarguit (V. Ejus *annotationes in* A. Muſæ Braſſavoli *ſimpl. examen*) & Septalius (*Animadverſ. & cantion med. lib.* 5. *cap.* 5. *p.* 101.) pariter. Geoffroy *Mat. medicale Traité tom.* 2. *p.* 220.) quoque illud vituperat viſceribus inflammatis & febre nimis forti. Non tamen nocet in febribus, in quibus ſordes ſub nimio virium diſpendio præſto ſunt, ut in nervoſis & putridis, qua ſub conditione ſalinis mannatis aliiſque purgantibus debilitantibus multo præferendum. -- Hœmorrhoidariis pariter non conducit (Böcler in Herm. *Mat. mat. tom.* 1. *p.* 120. Model *Abhandl. d. Baierſch. Akad. d. Wiſſenſ. vol.* 9. *p.* 331. Lentin *Beobacht. einig. Krankh.* 162.). Cautionem quoque injungit in Rheo apud fœminas debilitate ſyſtematis nervoſi laborantes & ad abortus pronas adminiſtrando cl. Lentin (*l. c. p.* 163.).

Efficacius alvum movet in pulvere datum, quam præpara-

ratione qualicunque ſubactum. Doſis pulveris in hunc ſcopum vulgo ſolet eſſe a ſcrupulo uno ad duos vel drachmam unam. Aſt eſt, qui a dimidia drachma effectum eundem ac ab una integra ſperat (Sandemann *Diſſ. de Rheo*). Gratius ingeritur pulvis addito Cinnamomo & ſaccharo. Qua vero miſcela non opus eſt, ſi nebula obvelatum capitur. Addito cremore Tartari, vel ſale medio perfecto, minor doſis pro effectu ſufficit. Quoniam vix unquam ſine levi nauſea moleſtiiſve ventris, utut mitibus, effectum exſerit, præſtat, ſi nihil urget, Rhei doſin, dum cubitum eundum eſt, ingerere; quod ſi factum fuerit, mane alvi laxatio ſubſequitur abſque turbis nocturnis. Quin nonnulli ſomniferam virtutem in Rheo animadverterunt, adeo ut cl. Fordyce (*New Inquiry into the putrid and inflammatory Fevers p. 157.*) verſus finem putridarum febrium a paucis granis Rhei ſomnum procurari referat, opiatis virtute caſſis, & cl. Lentin (*l. c.*) idem a Rheo ante tempus ſomni ingeſto ſuſtineat. Pauperioribus, qui ſiccam formam reſpuunt, pulvis exhiberi poteſt exceptus aqua & ſtimulo ſalino, ſi opus, mixtus, modo pro quolibet præbio vitrum agitetur ut pulvis ſuperiora petat. Infuſum aqua calida factum efficax quidem eſt, ſed debilius pulvere, ita ut hujus grana circiter viginti quatuor plus præſtent, quam ſi pro infuſo drachma ſequialtera ſumitur (Boulduc *Mem. de l' ac. d. ſc.* 1710. *p.* 165.). Rarius radix ſola in infuſo ſumitur, niſi in notiſſima iſta tinctura Rhei aquoſa, de qua infra, quæ poſt pulverem conſuetiſſimam formam conſtituit. Extractum infuſo longe debilius, ita ut drachma iſtius una multum cedat efficacia pulveris granis viginti quatuor (Boulduc *l. c.*). Non caret ſuo commodo, addere vel interponere Rheum aliis, quæ vis & natura morbi aliquando deſiderat, antequam omnes ſordium primarum viarum reliquiæ eliminatæ rite fuerint, ut cortici Peruviano, martialibus, amaris, opio.

In dyſenteria omnium quidem conſenſu eximia perpetrat. Sed de periodo, qua conveniat, diſſidium, qua ipſa non rite obſervata, & optima alias remedia damnum afferunt. Omnium purgantium ſelectiſſimum declarat Degnerus (*Hiſt. dyſent.llioſo-contagioſæ, p.* 140. *ſqq.*) multique alii medici cum eo in dyſenteria, tam ob vim purgantem quam corroborantem, quin ſpecificum nominatim in diarrhœis & dyſenteriis bilioſis. Omni morbi tempore tam in ſtatu & in declinatione quam ſub ejus initium pari fiducia admittit. Si omnino verum eſſet, quod quidem ille innuit, quod ſaburram bilioſam involvat, leniter abſtergat, eliminet, ejus acrimoniam infringat, corrigat, obtundat, imo vim anodynam præſtet, & ſimul inteſtina roboret: ſane nullo alio auxilio ad dyſenteriam curandam, quam Rheo opus eſſet,

nec

nec compendioſior ulla via excogitari poſſet. Iſte pulverem nonniſi principio mali & quando minus periculi ſubſuit, dedit, utplurimnm ſine ullo alio additamento; tutiorem tamen judicat tincturam ad dimidium vel integrum cochleare ſingulis quatuor aut ſex horis exhibitam. Et ſic niſi juverit, ut deſperato caſu quidem aliquando accidit, nulli tamen nocivum fuiſſe aſſeverat, in connubio liberalis acidorum uſus. Quibuſdam propinavit infuſum Rhei ſimplex aquoſum, quod vero corruptioni magis obnoxium fuit, nec paris efficaciæ. Hæc omnia vero licet a viro in praxi medica alias gravi edicta fuerint: non diffitendum tamen, quod, quum alvum abſoluta purgatione Rheum obſtipare ſoleat, minus longe ſub initium morbi, quam ſub progreſſum & finem, hoc eſt, poſtquam aliis commodis acrimonia in primis viis ſtabulans eliminata fuerit, conducat. Addo ob calidam ſuam naturam tum præcipue, quando manifeſta inteſtinorum inflammatio præſto vel in procinctu eſt, non eſſe opportunum. Hinc ſcite ill. Tralles (*de Opio Sect*. 3. *p*. 187.) prætulit Theo ineunte & adoleſcente morbo Tamarindos cum Manna. Conſentit Don. Monro (*Diſ. in Britiſh milit. Hoſp. p*. 70.), qui ideo, prima periodo emetico, altero die aliiſque ſubſequentibus ſal catharticum amarum cum Manna & oleo ejus loco in ſolutione ægris propinavit. Hæcque miſcela etiam melius ſucceſſit cl. Geſner (*Samml. v. Beob. a. d. Arzneygel. d. p*. 26. Cfr. Pringle *Diſ. of the army p*. 267.). Præſtantiam ſalis cathartici cl. Ruſſel Monroum (*l. c. pag*. 71.) primo edocuit. Salis cum Manna miſcelæ prærogativam quoque tribuit cl. Huck (in Pringle *l. c*.). Plura contra uſum Rhei monet cl. Baker (*Lib. de dyſenteria Lond.* in *Opuſc. p*. 52.), nempe effectum ejus eſſe leviſſimum, aut plane nullum, nonniſi tardiuſcule & impotenter & fere cum augmento torminum atque inflationis officio ſuo fungi, imo, quoniam alvum contrahat, inimicum maxime eſſe. Queritur & de variis incommodis ex Rheo cl. Brocklesby (*Oecon. and. med. Obſervations*, *p*. 182.), ob adſtringentem ejus naturam & quoniam juſto citius evacuationes bilioſas ſiſtit, unde multi intempeſtive eo uſi mox deliria, vel eorum incrementum ſenſerunt, item pectoris compreſſionem, quæ adeo venæ ſectionem injunxit, viribus etiamſi aliquando multum dejectis. Ill. Eques Zimmermann (*Von d. Rubr*, *p*. 408.), pariter diſſidens Rhei præcociori uſui, Mannam & ſal Sedlicenſe, omiſſo oleo in epidemia ab eo adumbrata adhibuit, initio ex voto, quæ ipſa præſtantiora Tamarindis cognovit. -- Sed abſit, ut Rheum in hoc morbo in univerſum repudiem. Confert enim Tinctura Rhei, quando reliqua dicta purgantia vomitu rejiciuntur, quum ventriculus eandem ferat, vomitum hæc ipſa ſiſtat, & tandem

etſi

etſi tardius morbum ipſum finiat, aliquando etiam ventriculum ita corrigat, ut reliqua purgantia ſuſtinere queat Zimmermann *l. c.*). Inſuper perſeverante fluxu, poſtquam tormina ceſſarunt, & in chronicum inclinante, valde idonea eſt; nec debilitantibus iſtis purgantibus tum amplius locus concedi poteſt, quippe quum profluvium iſtud nonniſi ob relaxata nimis vaſa continuet, quæ corroborante ſua vi Rheum egregie adſtringit & firmat. Quicquid ſtimuli adhuc ſuperſit, vel iterum congeratur, hujus ſubſidio blande everritur. Sicque recidivo malo optime obviam ibitur (Cfr. Tralles, Monro *ll. cc.* Clark *on the diſeaſes ie hot countries*, *p.* 229.). Sponte patet, ſubinde ad efficaciora ſiſtentia, ut Caſcarillam, Simarubam, lignum Campeſcanum &c. tranſeundum eſſe.

Variæ miſcelæ Rhei quibuſdam in dyſenteria placent, ut cum Ipecacuanha, cujus exempla alio loco jam ſignificata (*Appar. med. vol. I.*) Addo, quud ad experientiam cl. Ruſſel pauca grana Rhei cuilibet doſi Ipecacuanhæ (quatuor ad ſex grana Ipecac. ille exhibet) admixta, eam vim habeat, ut Ipecacuanha purgantis magis officium abſolvat, & minus ſolito moleſte ægrum afficiat (Monro *l. c. p.* 72.). Angli connubium Rhei cum Calomelano crebro eligunt, eo fine ut purgatio copioſior & facilior contingat. Hocce ſcopo utrumque combinavit Pringle (*Diſ. of the army p.* 262.). Cel Monro (*l. c. p. 72. not.*) huic miſcelæ tum indulſit, quando vermes focii exſtiterunt. Opponit vero cl. Clark (*l. c. p.* 228.) tormina inde multum augeri & teneſmum moleſtum raro vel nunquam inde miteſcere, in climate calido autem diatheſin putridam Calomelanos additamento plurimum increſcere.

Prout autem Rheum diarrhœas, quæ dyſenteriam excipiunt, coercet: ita & eximiæ efficaciæ eſt in iis, quæ primarium morbum conſtituunt, & quæ ex cibis vel ſua natura vel præ copia male digeſtis, vel liquidis corruptis abunde ad primas vias delatis oriuntur. Nam alienus in hiſce fomes non ſolum everritur, ſed commeatus humorum ulterior roborando vaſa cohibetur. Non nimis mature autem capiendum eſt, quum diarrhœa ſæpe graviori morbo prævertat, ſed quando vires labefactari incipiunt & tormina accedunt, vel febris ſeſe aſſociat. Sæpe ſolum Rheum hoſce ſanat. Sub manifeſtioribus ſordium indiciis ea doſi ſumatur, qua alvum evacuet; alias minori, vel poſt longiora intervalla, ut potius adſtringat. Nec ab hujus beneficio gravidæ vel puerperæ arcendæ ſunt. Nominatim in ea diarrhœa, quæ fluxus hepaticus nuncupatur, efficax medela eſt, præcipue in acidularum martialium connubio (Tralles *l. c. Sect.* 3. *p.* 242.).

Sic Rheum exigua quantitate pluries ſumtum proficit iis, qui alvum nimis mollem habent, & flatus, nauſeam, crebro experiuntur, vel acida ſive mucoſa diatheſi laborant. Hinc ſtomachicorum numerum merito auget; & addere optimo ſucceſſu ſoleo tincturam Rhei elixiriis amaris, quibus ventriculi infirmitati ſubveniendi ſcopus eſt, præcipue ſi quid ſordium in primis viis ſuperſit. In aphthis infantum conſert tum, quando cruſtæ delapſæ cum dejectionibus alvinis ſecedunt (Roſenſtein *om Barns ſjukd. p.* 45.).

In affectionibus hepatis & bilis multi tantopere Rheum extollunt, ut animam hepatis dixerint. Qui cholagogum vocarunt, vereor, ne unice colore, quo fœces alvinæ inde tinguntur, decepti fuerint. Præſtans tamen eſt in ictero, qui a tenacibus liquidis ſtagnantibus originem trahit. Commodam in hunc finem propoſuit miſcelam Equ. A Roſenſtein (*l. c. p.* 293.), ab ipſo Elixir hepaticum dictum. Nec inconcinne contra hunc icterum tincturæ Rhei liquor terræ foliatæ Tartari admiſcetur. Malum hypochondraicum licet in nimia ſenſilitate nervorum & irritabilitate muſculorum præcipuam cauſſam agnoſcat, vitia tamen viſcerum digeſtioni ciborum & chyli præparationi dicatorum varia juncta habet, præcipue ventriculi & hepatis, ad quæ tollenda haud exiguam ſymbolam Rheum tonica ſua virtute affert.

In renes Rheum peculiarem effectum exſerere, coloratio lotii & impetus levis in urina pellenda docet. An hæcce allexerint quoſdam ad illud in diabete tentandum, non dixerim. Multi tamen inter primaria in ejuſdem curatione referunt, ſingularibus caſibus inſiſtentes. In caſu ſingulari, quem proponit Harris (*de morb. infantil. & obſ. med. ed. Amſtel.* 1736. *p.* 169.), infuſum ex Rhabarbaro & vino Canarienſi unciam medelam abſolvit. Ad quem Rhei uſum ſimilitudine mali cum diarrhœa invitatus fui. Alii, qui Rhabarbarum adhibuerunt, ſimul alia varia pro idea diverſa, quam de cauſa proxima abſtruſi hujus rarique morbi ſibi formarunt, præceperunt, ita ut dubium ſit, quidnam juverit. Legi tamen merentur hiſtoriæ conſignatæ ab Heiſtero (*Med. chir. Wahrnehm. vol.* 1. *p.* 577.), a Fothergillo (in *Med Obſerv. and Inquir. vol.* 3. *p.* 538.), Dobſono (*l. c. vol.* 5. *p.* 302.), Metzio (*Diabetis Obſ.* in Hall, *collect. Diſp. pract. tom.* 4. *p.* 35.) rel. ut breviaria varia practica transeam, in quibus commendatur. Sed proxime dicti obſervatores Rheo potius inſtar commodi purgantis quam aſſimilationis ſuccorum nutritiorum labefactatæ vel vitii topici renum remedii, uſi ſunt. Ipſe a Buchwald (*Diſſ. de diabetis curatione cum primis per Rhabarbarum in* Hall. *coll. Diſſ. pract. tom.* 7. *P.* 2. *p.* 762.), qui Rheo principa-

tum

tum fere in hoc morbo concedit, in tribus caſibus ab eo recenſitis alia adjunxit, nec ea doſi & ordine Rheum dedit, quo rei prærogativa indubia redderetur.

Hecticæ infantum cum intumeſcentia ventris junctæ, quæ inſignes hinc inde ſtrages producit, medelam ſæpe ſeſe præſtitit. Animam Rhei ad drachmam unam datam laudat eo fine Linnéus (*Amoen. med. vol.* 3. *p.* 228.) & Fordyce (*Inquiries into putrid and inflammat. Fevers* p. 208. 227.) utitur pulvere ex ſalis polychreſti ſcrupulo dimidio & Rhabarbari granis tribus ad ſeptem mane per quatuordecim dies, vel donec ceſſerit febris hectica aut tumor abdominis, cui pulveri tantum tribuit, ut ſi arcanum habuerit, divitiarum conquirendarum aptiſſimum adminiculum futurum fuiſſe exiſtimet.

Vermibus porro Rheum inimicum eſt. Teſtimonium huc pertinet Fareſti (*Oper. lib.* 21. *Obſ.* 32. *p.* 357.), qui eo fine ejus ſcrupulum unum vel duos commendat, item Dureti (in Holler. *de morb. intern. & enarrat. annot. ad cap.* 54. *p.* 568.). Inter purgantia contra vermes præſtantiſſimum declarat Riverius (*Prax. med. lib.* 10. *p.* 502.), ut quod alvi fluxui & febri conveniat, cui tamen præmittit anthelmintica ſpeciatim ſic dicta. Multum quoque illi tribuit Van Den Boſch (*Hiſt. conſtit. verminoſæ p.* 347.) in febribus verminoſis, in ſalis polychreſti & Valerianæ connubio, quod & in mucoſis & in bilioſis & verminoſis affectionibus excelluit. Utique hic non omne curationis meritum in Rheum ſolum cadit, nec, quum Pringle Rhei drachmam dimidiam cum Calomelanos granis duodecim contra lumbricos in febribus remittentibus autumnalibus militibus præſcriberet (Vid. *Diſ. of the army p.* 211.): attamen experientia felix præferri juſſit Rheum alii purganti remedio. Vermibus adverſum eſſe arbitror tam ob gravem ſuum odorem, quam purgante vi, & robore, quod inteſtinis impertit, ſiquidem ii præſertim vermibus aſſiciuntur, qui primarum viarum debilitate laborant.

De præſtantia in fluore albo mulierum mox, de extracto commentaturus, agam.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Rhabarbarum torrefactum) *Ph. Lond. p.* 22. Torrefieri Rheum leni igne (in cacabo) jubetur, donec friabile fiat. Eo diminuitur purgandi vis & augetur altera adſtringendi. Fortiori igne omnino perit iſta prius dicta, ita ut ab aliis adſtringentibus vegetabilibus Biſtorta, Tormentilla rel. nihil differat. Hinc ſuperfluum præparati genus.

Extractum Rhabarbari) *Ph. Wurt. p.* 90. *Ph. Svec. ed.* 3. *p.* 80.

p. 80. Purgandi vi inferius eſſe pulvere, ſupra indicavi. In diarrhœis grana duo vel tria pilularum forma cum cochleari uno aquæ Cinnamomi pro doſi capi poſſunt (Roſenſtein *Hus och Reſe-Apotheque p*. 73.). Contra pertinacem fluorem album valere, & auctoritate duorum medicorum magni nominis & propria experientia edoctus ſum. In hocce malo exiguæ doſes conferunt. Roſenſtein (*Apot. p*. 72.) ejus pilulas binas, ſingulas grani unius cum oleo deſtill. Cumini ſubactas & Canella alba conſperſas, mane & veſperi per longum tempus ingerendas curavit. Werlhoſius (*Oper. p*. 752. ed. Wichm.) autem extractum ad ſcrupulum dimidium quavis nocte ſumendum conceſſit, protracto per aliquot menſes uſu. Si ſubfuerit ſuſpicio ejuſdem ex infectione venerea originis, exigua quantitas Mercurii dulcis feliciter ſubjungitur (Werlhof). Equidem quoad doſin & tempus Roſenſteinii conſilium pluries ſequutus ſum optimo eventu, etiam tum quando diuturnum fuit malum, & ardorem & eroſionem genitalium excitaverat.

Tinctura Rhabarbari aquoſa vel Anima Rhei (*Ph. W. p*. 230. Eſſentia Rhabarbari) *Ph. Brand. p*. 91. Eſt infuſum Rhei aquis duabus deſtillatis factum, cui pro extractione copioſiori & ad corruptelam arcendam ſal Tartari additum. Additamento hocce quoque infringi nonnihil ejus purgandi vis dicitur (Degner *l. c. pag*. 148.). Si ſtimulus metuitur, omitti poteſt ſal alcali. Altera aquarum deſtillatarum Cinnamomi aromate imprægnata eſt. Horſtii & Rolfincii, tanquam auctorum, nomen adjungitur. Si evaporatione nonnihil denſatur, *concentrata* vocatur. Eſt egregium purgans, quod additis aliquot guttis redditur. Laxandi ſcopo ab uncia una ad duas adulto conceditur, alternandi autem ſine minori quantitate ad drachmas duas. Commode dilutum aqua aromatica & ſale medio adjutum partitis doſibus in mixturis hauritur. Infantibus tenellis etiam conducit mixta cum ſyrupo de Cichoreo cum Rheo, tantoque magis, quum, ob alcali admixtum, acidum in hiſce infringat. Poſt pulverem Rhei hæc tinctura uſitatiſſimum rhabarbarinum conſtituit.

Tinctura Rhabarbari compoſita) *l. c*. Menſtruum tam ſpirituoſum quam vinoſum eſt, quod excipit Rheum, Gentianam, Serpentariam Virgin. Sed vix hodie uſurpatur. Propius accedit ad Tincturam Rhei amaram) *Ph. Edinb. pag*. 45.

Tinctura Rhei dulcis) *Ph. Ed. p*. 46. Simplicior, ſed pariter ſpirituoſa, addito Cardamomo minori.

Tinctura Rhabarbari ſpirituoſa) *Ph. Lond. p*. 72. Ineſt Crocus & Cardamomum.

Syrupus de Cichoreo cum Rheo) *Ph. W. p*. 207. Elegans ſyru-

ſyrupus & palato placens, qui vires Cichorei & Rhei colligit. Suetiſſimus pro meconio recens natorum eliminando, cochleari exiguo pro Thea datus, additur & mixturis purgantibus gratiæ & virtutis cauſa.

Syrupus de Rhabarbaro) *Ph. W. p.* 216. Sennam etiam & aromata recipit. Infrequentior præcedente.

Intrat inſuper Rhabarbarum multa compoſita tam officinarum, ut Extr. Panchymagogum Crollii, Pulverem contra vermes) *Ph. W. p.* 161. Elixir Proprietatis cum Rheo) *Ph. W. p.* 57. rel., quam formularum celebratiorum librorum practicorum, e. c. Potionem communem purgativam Syden.) *Oper. p.* 567. Elixir Rhei Darelli (V. Roſenſt. *Haus v. Reiſe-Apoth. p.* 51.) Elixir viſcerale Roſenſteinii (*loc. cit. pag.* 52.).

POLYGONUM.

LINN. *Syſt. veget. p.* 311. *Gen. plant. p.* 195.

Pharm. BISTORTÆ *Radix.*

473. *POLYGONUM BISTORTA*; caule ſimpliciſſimo monoſtachyo, foliis ovatis in petiolum decurrentibus Linn. *Spec. pl. p.* 516. Biſtorta major radice magis intorta C. B. Icon: *Fl. Dan. tab.* 421. Regnault *Botan.* La Biſtorte. Curtis *Fl. Lond.* Pl. perennis, in montoſis Germaniæ, ut Hercyniæ, Weiſſneri, Haſſiæ, Auſtriæ, item Galliæ creſcens. In Helvetia & Anglia occupat prata humida.

Radix) digitum craſſa, compreſſa, inflexa, rugis annularibus cincta & fibrillis copioſis in ſuperficie inſtructa, extrinſecus nigro bruna; interne colore carneo tincta. Saporem præ ſe fert intenſe auſterum, odorem haud manifeſtum. Solutionem Vitrioli martis nigram reddit. Lac & ſerum ſanguinis coagulat & carium denſat (Alſton *Mat. med. vol.* 1. *p.* 399.). Tam aqua, quam ſpiritus vini recipit adſtringentem ejus naturam, & inſpiſſatis hiſce menſtruis extracta emergunt valde ſtiptica. Extracti aquoſi ex uncia una radicis eliciuntur drachmæ tres (Carth. *M. m. tom.* 1. *p.* 392.).

Ex hiſce indiciis patet, inter efficaciſſima adſtringentia vegetabilia locum habere; indeque apparet, ſumma cautione in ejuſdem uſu interno opus eſſe. Valet hoc præcipue in profluviis alvinis, in quibus nunquam admittenda eſt, niſi fomes acris, qui illa ſuſcitat, prius eliminatus fuerit. Item in ſiſtendis hæmorrhagiis, ſi febris ſubſit, iſta prius vincenda, quam ad roboranda vaſa per ejuſmodi remedia

 tran-

tranſeas. In gonorrhœa abſque re a quibuſdam laudata; dum ſtadio primo ſive inflammatorio manifeſte nocet, altero relaxationis neque ore excepta neque in urethram injecta efficax eſt (Löſecke *auſerleſ. Arzneym ed.* 4. *p.* 436.). Nec tutum cenſeo in febribus intermittentibus, quæ remediis unice adſtringentib's ſuffocantur potius, quam curantur. Ob vim antiſepticam, quam cum aliis ſimilibus communem habet, olim ad febres putridas adhibita fuit. In alpibus ſpecifica contra fluorem album reputatur (Chomel *Uſuelles*, *tom.* 2. *p.* 299.). Raro hodie in pulvere ad ſcrupulum unum vel drachmam dimidiam ingeritur: decocti forma commodior eſt. Non ſpernenda collutio oris ex radice ad dentes vacillantes firmandas, item in ſcorbuto oris. In Sibiria gentes paſtoralem vitam degentes radices coctas, defuſa prima aqua, quæ auſteritatem attrahit, edunt; nempe renovata aqua emollitæ ſaporem blandum non ingratum habent (Falks *Beytr. z. topogr. Kenntniſs. de Ruſſ. Reichs*, *vol.* 2. *p.* 169.).

Pharm. Persicariæ Urentis s. Hydropiperis *Herba*.

474. *POLYGONUM HIDROPIPER*; floribus hexandris ſemidigynis, foliis lanceolatis, ſtipulis ſubmuticis Linn. *Spec. pl. p.* 517. Perſicaria urens ſ. Hydropiper C. B. Icon: Curtis *Fl Lond.* Planta annua, in foſſis & aquis pagorum ſtagnantibus crebra.

Foliorum) recentium, quæ inodora ſunt, ſapor valde acris & fere urens eſt, qua de cauſa & ob ſimilitudinem foliorum in Anglia aliquando Herba Ranunculi Flammulæ hujus loco venditur (Lewis *M. m. p.* 437.). Siccando acrimonia perit. Succus inſtillatus chartæ cœruleæ parum rutilantem eam reddit (*Commerc. Nor.* 1739. *p.* 137.). Aqua deſtillata alio experimento nonnihil acris & vellicans apparuit *Comm. Nor. l. c. p.* 138.); alio autem ſubdulcis nec ullo modo acris, prout remanens herba pariter mitis exſtitit (Tielebein in Crelis *Entd. d. Chem. P.* 11. *p.* 116.). Nec infuſum ſpirituoſum acre fuit (*l. c.*), quæ de enucleatione ſalis culinaris & nitri, item fixi alcalini ſignificantur (*Comm. Nor. l. c.*), fateor mihi non ſatisfacere, nec hactenus mihi conſtare, quibus particulis cauſticum iſtud, quod ſapore & applicatione externa cognoſcitur, debeatur. Nempe cuti recens contrita & applicata herba eandem rubefacit. Adhibita aliquando ad ulcera putrida purganda & carnem fungoſam delendam præcipue a veterinariis (Conf. Boerh. *Hiſt. pl. p.* 543.). Folia decocta aqua & applicata laudantur in tumoribus œdematoſis (Boerh. *l. c.* Chomel *Uſuell. vol.* 2. *p.* 369.). Majori cautione opus eſt, ſi ad ex-

excorationem oris maſticanda, quod in Dalia fieri legitur (Linn. *Fl. Svec. p.* 130.). Cocta cum aqua extus admoventur in odontaglia apud Norvegos (*l. c.*). Nimis brevia ſunt quæ de uſu ejus in angina & exulcerationibus cancroque narium & gulæ apud Aſtrachenſes leguntur (Lerche in *Gort. Flor. Ingr. p.* 61.).

Olim aqua ejus deſtillata per cochlearia hauſta ſubinde a calculoſis capiebatur & paſſim alternis vicibus oleum Amygdalarum dulc. cum ſucco Citri (*Comm. Nor. l. c. p.* 140.). Sed ſive in aqua hac, ſive ſucco expreſſo, ſive decocto digerentur calculorum portiones, vis aquæ fluvialis ſolvens omnibus potentior fuit (Hartley *de lithontriptico exp.* 6. *p.* 42.). In infuſo vel decocto lotium pellere obſervatum (Boccone *Muſeo di fiſica p.* 214.).

Aſt hodie in univerſum in medicina negligitur.

Nec confirmantur noſtra ætate quæ traduntur de viribus *Herbæ* Perſicariæ mitis (*Polygoni Perſicariæ* Linn.), quas Hallerus (*Hiſt. ſtirp. Helv. n.* 1557.) congeſſit, quarum vis lithontriptica eminet, vel Perſicariæ acidæ Jungermanni (*Polygoni amphibio* L.), de qua Schulzius *reſp.* Mücke *Hal.* 1735. dissertationem conſcripſit.

Pharm. CENTUMNODIÆ *Herba.*

475. *POLYGONUM AVICULARE*; floribus octandris trigynis axillaribus, foliis lanceolatis, caule procumbente herbaceo Linn. *Spec. pl. p.* 519. Multis varietatibus ludit: Linnéus (*M. m.*) autem admittit Car. α. Polygonum latifolium C. B. Icon: *Fl. Dan. tab.* 803. Regnault *Botan.* La Renovée ou la Traimaſſe; Curtis *Fl. Lond.* Planta annua, qua ad vias & ſemitas nihil frequentius.

Hodie apud medicos oblivioni data. Caret odore; ſapore autem inſtruitur debili ſubadſtringente. Infuſum aquoſum, fere inſipidum, Vitriolo martis nonnihil fuſcum fit. In hæmorrhagiis ſiſtendis, profluviis alvinis coercendis, imo prolapſibus & herniis tollendis, demum vulneribus curandis valere paſſim legitur. Inter haſce laudes vel non ſatis confirmatas definitaſque, vel fide ambigua nixas, memoranda tamen eſt efficacia recentius explorata in diarrhœis diuturnis (Scopoli *Fl. Carn. ed.* 1. *p.* 423.), quæ antea quoque ad dyſenterias inveteratas extenſa fuit (Chomel *Uſuell. vol.* 2. *p.* 280.), dum ſucci duæ vel tres unciæ, vel decoctum vel infuſum vino rubro factum potaretur.

ANACARDIUM.

LINN. *Syſt. veg. p.* 318. *Gen. plant. pag.* 208. Rottböll. in *Collect. med. Haun. vol.* 2. *p.* 252., qui plantam polygamicam facit.

Pharm. ANACARDIUM OCCIDENTALE.

476. *ANACARDIUM OCCIDENTALE*; Linn. *Spec. pl. p.* 548. Jacquin *Amer. pict. p.* 63. *tab.* 121. Anacardium fructu obverſe ovato nuce reniformi, racemis terminalibus Browne's *nat. hiſt. of Jamaica pag.* 226. Acajaiba, & fructus ejus Acaju Piſ. *Ind. utr. res nat. pag.* 120. cum icone Ejuſd. *Mant. pag.* 193. c. ic. Kapa-mava Rheede *Herb. Amb. tom.* 1. *p.* 177. *tab.* 69. Depictum porro reperitur in Regnault *Botanique*, l' Acajou. Qrbor in utraque India creſcens, e. c. Malabaria, Zeylona, Braſilia, nova Gujana, Jamaica, inſulis Caribæis.

Memorabilis præcipue eſt fructu, nam quod cortex arboris collutorii inſtar contra aphthas adhibeatur (Rumph. *l. c.*), vel quod Gummi copioſe fundat, Gummi Arabico non inferius, & ob adſtringentem naturam, quibuſdam in caſibus præferendum (Browne), ſaltim non illam extra patriam celebravit.

Fructus) eſt nux, inſidens receptaculo craſſo, nuce longe majori, & pyrum referenti, cujus apex deorſum vergit. *Receptaculum* iſtud coloris coccinei vel lutei, vel ex utroque miſti, eſt carnoſum, ſaporis, dum maturum eſt, vinoſi, acido dulcis, aliis auſteri & dentes obtundentis. Hujus crudum ſuccum ad fallendam ſitim exugunt Indi, alii integrum ingerunt, & exinde etiam vinum fermentatione parant (Rheede), quod, prout ipſe ſuccus, in relaxatione nimia viſcerum commodum cenſetur (Browne. Conf. Aublet *Plant. de Gujane*, *tom.* 1. *p.* 392.).

Sed ad nos primis pertinet Nux) reniformis fuſca, ſubcompreſſa, glabra, inferius gibboſior, pollicem circiter longa. *Putamen* ejus intra binas laminas multis cellulis diſtinctas continet oleum (Melligo dictum a Rheede, & Linneo in *Mat. med.*) ferruginei coloris, qui linteis difficulter deletur. Oleum dum nuce candelæ ardenti admota accenditur, ſcintillarum forma undique cum ſtrepitu prorumpit. Adeo cauſticum eſt, ut labia, totumque os inflammet & excoriet (Rumph). Maturatione fructus miteſcere oleum, Piſo quidem innuit, ſed equidem pungentem ſaporem ſenſi in oleo nucum omnino maturarum, nec vetuſtarum, licet ini-

initio nihil acrimoniæ ſeſe manifeſtaret. Neglecta lotione digitorum, quibus oleum tenax adhæſit, poſtquam nuces aliquot aperirentur, ecce ex contrectatis per noctem variis partibus corporis, ſcrotum, facies, auriculæ rel. inſigniter intumuerunt cum pruritu & ardoris ſenſu, veſicæ magnæ liquore flaveſcente turgentes in cute exortæ, ſubſequente ejus deſquamatione (*Scheiften d. Berl. Geſellſchaft naturforſchender Freunde vol. 5. pag. 478. ſq.*). Mulieres nonnullæ Americanæ faciem eo obliniunt ad cutis maculas delendas tædioſo & ſæpe pœnitendo artificio, quod eas per binas ſupraque hebdomades ab hominum omni conſortio arcet & cutem inflammat, ita ut cum ephilidibus aliiſque maculis reſiduam venuſtatem ſuflaminet (Browne). Herpeti mederi dum aſſeritur (Piſo *l. c. p.* 121.) conciliatur hoc cum recentiori idea de hujus exanthematis vitio topico & uſu ſimili veſicatorii. Sed & adverſus lichenes & impetigines illinunr (Rheede). Delendæ carni fungoſæ ulcerum quoque inſervit (Piſo) ----. Oleum dictum præterea a pictoribus expetitur ad lintea indelebili nigredine imbuenda (Rheede).

Nucleus incluſus ejusdem, ac putamen, figuræ epidermide bruna cingitur, quæ auferri debet. Albus eſt, oleo fœtus, ſaporis amygdalini, hinc blandi. Editur, poſtquam aqua frigida ablutus fuerit, aſſatus etiam ſub cineribus incolis valde placet. Ad ſoparandum putamen nucem cultro findunt, vel ſupra carbones collocant, quo calore crepet. Succulatæ ſpeciem quoque inde parant (Rumph, Browne, Jacquin).

Nihil ineſt fructui, quod eum Eutopæis medicis valde commendaret, licet liquidum invenerim oleum in putaminibus fructuum ante complures annos collectorum, illudque valde cauſticum, nec minus nucleum poſt tantum temporis ſpatium rancoris expertem.

L A U R U S?

LINN. *Syſt. veg. p.* 317. *Gen. pl. p.* 200.

α

Pharm. CINNAMOMI *Cortex*; CASSIÆ *Flores*.

477. *LAURUS CINNAMOMUM*; foliis trinerviis ovato-oblongis: nervis verſus apicem evaneſcentibus Linn. *Spec. pl. p.* 528. Cinnamomum ſ. Canella officinarum C. B. Laurus Cinnamomum Jacq. *ſel. ſtirp. Amer. hiſt. color. p.* 59. *tab.* 117.

117. Trew in *Nov. act. nat. curioſ. vol.* 2. *App. p.* 367. Carva in Rheed. *Hort. Malab. T.* I. *p.* 107. 57. (quod ſynonymon in Linn. *Spec. pl. p.* 528. Lauro Caſſiæ L. tribuitur) Caſſia cinnamomea Herm. *hrrt. L. B. p.* 129. Cinnamomum foliis latis ovatis frugiferum Burm. *Theſ. zeyl. p.* 27. *tab.* 62. The Cinnamon, White in *Phil. Tranſ. vol.* 50. *P.* 2. *p.* 860. *tab.* 36. Icon etiam exſtat in Regnault *Botanique*. Le Canelier. Arbor quoad corticem præſtantiſſima in Zeylona habitat. Sed nullum eſt dubium, quin & eadem ſpecies alibi proveniat, ſcilicet in Sumatra, Java, Malabaria, inſula Philippina Mindanao (Gentil. *Voyage dans les mers de l'Inde vol.* 2. *p.* 79. Harris's *Voyage vol.* 1. *p.* 685.), Isle de France (Aublet) aliiſque Indiæ orientalis regionibus; nec non variis locis Americæ, ut in Braſilia (Solander in litt. Vid. Doſſie's *Mem. of agriculture, Tom.* 3. *p.* 201. *not.* *), Martinica ad montem Calabaſſe (Jacquin, in inſulis Guadaloupe, Granada & St. Vincent (Young in Doſſie's *l. c. p.* 198.), in inſula Cayenne Guianæ Gallicæ (Aublet).

Vix probabile, in omnia iſta extra Zeylonam loca ex hac inſula arborem eſſe translatam: attamen arte poſſe propagari per fructum, qui drupa eſt, & huncce non ſemper transmiſſione ob corruptelam nuclei effœtum fieri, quod quidem ill. De Jacquin de Martinicenſibus notat, ſatis experimentis ſerioribus conſtat. Ita Galli fructus in Zeylona largo pretio a ſe coemtos partim in Pondichery, partim in Isle de France (Sonnerat *Voyage aux Indes orientales tom.* 2. *p.* 96.), ubi cl. Aublet (*Pl. de Guiane Franc. tom.* 1. *p.* 373.) culturam direxit, terræ mandarunt, de ſucceſſu jam ovantes. Et in inſula Sti Vincentii ex fructibus Guadaloupe translatis pariter arbores ex voto ſuccreverunt (Doſſie *loc. cit.*).

Variant folia Lauri Cinnamomi figura, ovata, lanceolata, & multiplici gradu intermedia, quod forſitan a ſolo, vel climate, vel ætate, ſive parte arboris, unde decerpuntur, dependet; hinc cavendum, ne diſcrimen imponat, ut putes arbores ſpecie differre. Merentur folia ab anonymo (in *Act. nat. curioſ. vol.* 1. *App. tab.* 14. *n.* 1. 9.) & a cl. White (*l. c.*) depicta, inter ſeſe comparari.

Veriſſima, quæ de Cinnamomi Zeylonenſis hiſtoria novimus, indagine procuratoris cujusdam anonymi, qui in Zeylona mercaturæ hic præfuit & certiorem de ea Sebam) reddidit (*Act. nat. cur. vol.* 1. *Append. p.* 3. *ſqq.*), item narrationibus cl. Iman. Wilhelmi Falk (in *Verhandl. door de Maatſchappye der Weetenſchappen te Harlem vol.* 15.), qui gubernator ejus inſulæ fuit, & cl. Thunberg (*K. Veetensk Acad. Nya Handl. tom.* 1. 1780. *p.* 55. *ſqq.*), itineratori ſagaci autopti, debemus Hermanni Nicol. Grimm. (*Laborat.*

rat. Ceylon. in Barthol. Act. med. Hafn. vol. 5. *p.* 233. *ſqq.* Conf. *vol.* 3. *p.* 167.), medici olim Zeylonenſis, labor viribus potius variarum arboris partium & formulis colligendis inhæſit, quam completæ ejusdem hiſtoriæ contexendæ.

Arbor modicæ ſtaturæ, elegans & variarum partium egregia efficacia, Corticis præſertim, qui facile antiſtat omnibus reliquis aromatibus, celebratiſſima. Quicquid de cortice Cinnamomi ad exteras nationes transfertur, id fere omne ex arbore fera deſumitur. Præſtantiſſimum corticem erogant arbores plaga auſtral-occidentali inſulæ creſcentes (Thunberg *l. c. p.* 56.), & plurimum corticis petitur ex ſtationibus Negumbo, Columbo, Caltere, Barbary, Gale & Mature & prope littus marinum ſitis & ſecundum longitudinem ejus exporrectis, ubi ſolum arenoſum eſt. Qui locis interioribus hujus partis inſulæ colligitur, hic rudior & acrior deprehenditur. Quum vero ad diſtantiam ſex circiter vel plurium milliarium a mare inſula in poſſeſſione Belgarum verſetur: patet lucrum venditionis huic nationi proprium eſſe. Raro extra hujus territorium in ſylvas interioris inſulæ partis, quæ montoſa eſt, collectores corticis periculoſo tentamine evagantur. Propagatur arbor vel delapſis fructibus vel avium quarundam, columbis ſimilium (Kaneeleeters vel Kaneel duiven a Belgis vocantur) item cornicum adjumento, ut quæ devorantes fructus ſemina indigeſta per alvum reddunt, unde & prope ædes hortorum imo ipſum vallum caſtelli Columbo arbuſculæ copioſe deprehenduntur (Falk *l. c. p.* 284.). Sclopeto easdem necare nefas cenſetur. Sed errorem fere communem, probæ indolis corticem nonniſi ex ſpontanea arbore obtineri poſſe, refellunt felicia cum ſatis ſeminibus tentamina. Operam iis dedit in Zeylona primum quem nominavi cl. Falk, qui ipſe paucis modo eadem commemorat (*Maatſchappye te Harlem cit. p.* 285.); ſed ex alio fonte novimus, id modo factum inde ab anno ſexageſimo hujus ſæculi &, quum prima experimenta malitia incolarum irrita fierent, iſtum impigrum iteraſſe illa anno circiter ſeptuageſimo felici eventu (Thunb. *l. c. p.* 60.).

Qui colligendo cortici, quem Zeylonenſes *Curundu* vocant, negotium impendunt, decem ejus diverſas ſpecies diſtinguunt, notis a cortice, ſubinde a foliis aliiſque partibus, deſumptis, & ſingulis peculiare nomen tribuunt (Vide de hiſce diverſitatibus anonymum in *A. N. C. vol.* 1. *App. p.* 4. *ſqq.* Burm. *Theſ. Zeyl. p.* 63. Falk in *Verband. te Harlem l. c. p.* 279. *ſqq.* Thunb *l. c. p.* 58.). Quidam horum corticum ex arboribus deglubuntur, quæ nomen quidem ſpecie botanica, attamen varietate differunt, ut Cinnamomum *Raſſe Curundu* vel *Penni-Curundu* dictum h. e. Cinnamomum

dulce

dulce vel melleum, quod omnium gratiſſimum ſoliis magnis latis & craſſis inſtruitur, *Nai-Curundu*, quod proxime ad prius venit gratia, *Capuru-Curundu*, *Cabatte-Curundu*, quæ quatuor unice digna ſunt, quæ mercaturæ cauſa decorticentur, & *Saevel-Curundu*, quod abundat mucilagine, collam ſapore referente. Reliqui quinque cortices non hujus cenſus ſunt, nec ſatis cognitum de omnibus eſt, quibus arboribus originem ſuam debeant.

Quo liberior eſt, & quo ſiccior in arena alba, ſtatio, tanto maturius decorticatio arboris fieri poteſt, hinc ſub ea conditione jam anno quinto locum habet, quum contra ea arbores ſolo humido argilloſo creſcentes ætatem ſeptem vel octo annorum, & arbores umbroſis locis creſcentes ætatem quatuordecim, quindecim, ſedecim annorum requirant (Anonymus in *A. N. C.* Falk). Decorticatio ad ætatem uſque triginta annorum continuari poteſt (Falk *l. c. p.* 283.). Nam jactura reſarcitur novis protruſis ramis. Quin ſi arbor ad radicem uſque præciditur, ex radice pullulant copioſi ſurculi, qui intra ſpatium quinque, ſex, ſeptem vel octo annorum mox citius mox tardius novo colligendo cortici idonei ſunt (Anonym. in *A. N. C. vol.* 1. *p.* 10). Decorticatio fit quotannis bis ſcilicet ab Aprili ad Auguſtum, quod vocant meſſem magnam, & a Novembri ad Januarium, quod meſſem parvam nuncupant.

Juſſu autem ſocietatis Zeylanico Belgicæ ſtatutum eſt, ut ditio quælibet vel pagus dominio Belgarum ſubjectus quotannis definitam Cinnamomi partem deglubat ſibique afferat, unde varia commoda illis conceduntur. Omnibus, qui hacce re occupantur, præfectus quidam præeſt. Dum deglubendus eſt cortex, rami triennes arboris plurium annorum cultro adunco præciduntur, epidermide tum alio cultro deraſa cortex longitudinali plaga inciditur moxque ſenſim ſeparatur, demum in ſiccationem diſpergitur, ſub qua mutatione ſponte convolvitur, tubique exiliores craſſioribus inſiguntur. Siccati cortices in faſces colligantur, quorum quilibet circiter libras triginta pendit, & ſic in promptuaria ſocietatis deponuntur. Quando vero naves pro itinere in Europam ſolvendæ ſunt, novo ſcrutinio faſces ſubjiciuntur, præſentibus præfecto dicto & medico vel chirurgo, a quibus ſi probati, cuilibet faſci longitudo duarum ulnarum datur & pondus 85. librarum. Funibus tum ille arcte revincitur & in duplicem ſaccum, quorum alter alterum circumdat, neuter tamen cannabinus vel linteus eſſe debet, ſed ex eo genere, quod in India Gunjeſakken dicitur, inditur. In navi ſacci conteguntur pipere, ita ut omnia interſtitia repleantur; nempe animadverſum, piper abſorbere humidum Cinnamomi, & corticem hunc præſtantiorem reddere.

dere. Belgas in Zeylona ſiccare Cinnamomum in arena ad viſcoſitatem nimiam iſti demendam, ut ſuſtinent cl. White & Combes (in *Phil. Tranſ. l, c. p.* 870. 874.), a teſtibus fide dignis confirmatum non video.

Juniori juſto ætati arborum, vel incuriæ in conſarcinando cortice & per iter conſervando, ſine dubio tribuendum, quod Cinnamomum, quod primum ſatione per manus facta emerſerat, licet in loco natali efficax ſentiretur, poſt adventum tamen in Belgium, non quidem odore ſed ſapore fere plane orbum exiſteret (Thunb. *l. c. p.* 64.).

Pretium & efficaciam corticum ſingulorum extra Zeylonam reperiundorum deſinire mihi non datur, nec Belgæ, qui eosdem vilipendunt, commodi iſtius judices cenſendi ſunt, quum Zeylonenſem præferri ab iſtis facile expectetur. Cinnamomum in Mindanão obvium, initio licet acre, ſenſim amittit efficaciam ſuam, ita ut poſt duos vel tres annos inſipidum ſit (Gentil *l. c. p.* 79.).

Optimum Cinnamomum flexile & tenue eſt, ſæpe charta regali, quam vocant, vix craſſius, colorem habet rubicúndo flavum, ſubinde in brunum inclinantem, ſaporem ſubdulcem, nec acriorem, quam ut ſine ardore ferri poſſit abſque alieno quodam ſapore ſubſequente. Contra ea vilioris pretii eſt cortex durus & craſſus, colore brunus & ſaturatus, valde linguam pungens & urens cum ſapore in caryophyllaceum inclinante & ſubſequente alio quodam, ut auſtero, amaro vel viſcoſo (Thunb. *l. c. p.* 57.). Dulcedo dicta & gratia initio latet in cuticula, quæ corticem inter & lignum reperitur, & veſiculis oleo farctis inſtruitur; quoniam hæc autem cortici adhæret, ſub ſiccatione in ipſum corticem quaquaverſum diffunditur, dum hic ipſe recens primum vix ab aliis corticibus ſapore differat (Anonym. in *A. N. C. cit. p.* 8.) ---- . Ceterum cortex levis eſt, aliquantum tenax & fibroſæ texturæ. Odorem gratiſſime aromaticum ſpargit, & cum ſapore ſuaviſſimo, quem deſcripſi, moderate pungentem dulcemque & levem adſtrictionis ſenſum conjungit. Servat quoque cortex formam ſuam etiam poſtquam deſtillatiône oleo ſuo exutus fuerit, ſed ſapore odoreque ſuo privatus, quum utrumque tamen recuperat, ſi inter faſces optimi Cinnamomi recônditur, ſpolians eadem proportione vicinum corticem ſua vi (Boerh. *Chem. P.* 2. *p.* 104.).

Piget poſt irrita aliorum tentamina iterum diſquirere, an Cinnamomum veterum Græcorum & Latinorum cum noſtro idem ſit. Ad quorundam ſententiam rami juniores arboris cum cortice a Græcis Κινναμωμον & ſubinde Ξυλοκασια vel Caſſia lignea dicti fuerunt, cortex vero detractus & ſiccatione tubuloſus Κασια συριγξ vel Caſſia fiſtula (Vide

de

de hac controverſia Watſon in *Philoſ. Tranſactions*, *vol.* 47. *p.* 301. & ante eum Raiius in *Hiſt. pl. tom.* 2. *p.* 1559. Conſer quoque Valentini *Diſſ. de Cinnamomo & Malabathro* in *Hiſt. ſimpl. p.* 597.).

Specifica corticis & peculiaris virtus ab oleo eſſentiali, quod ineſt, vel potius volatilibus ejusdem particulis ſ. ſpiritu, ſi placet, dependet, quæ undique in conclavi ſentiuntur, ſi aperto vaſe ſervatur; hiſce enim difflatis oleum remanet iners, ejusdem ſere ponderis, ut antea (Boerh. *Chem.* 1. *p.* 76.). Abſtrahi etiam poteſt hic ſpiritus alcohole, ſi, oleo Cinnamomi ſoluto in hoc, deſtillatio ejus fit, qua una cum alcohole ſpiritus aſcendit, & oleum ſpiritu privatum in fundo remanet. Id quod quidem de oleis eſſentialibus in univerſum valet (Boehr. *Chem.* 2. *pag.* 114.). Olei tantillum modo ineſt, vix ad $\frac{1}{128}$, nec in quolibet cortice idem pondus. Eſt qui ex libra una vix ſcrupulos duos & dimidium eruit, (Neum. *Chymie vol.* 2. *P.* 2. *pag.* 30.), alius (Lemery *Chym. p.* 588.) vix drachmam unam; alius, poſtquam oleum modo aliquot dies poſt ab aqua ſeparatum fuerit, drachmam circiter unam ſcrupulos duos & aliquot grana, vel, ſi Cinnamomum optimæ notæ fuerit, drachmas duas, obtinuit (Cartheus. *Mat. med. tom.* 1. *p.* 127.). Tinctura ſpirituoſa fuſco nigricans eſt, odoris cinnamomei, ſaporis aromatici dulcis & ſubadſtringentis; inſpiſſata extractum exhibet circiter ponderis $\frac{3}{16}$ (Cartheus.) vel $\frac{1}{8}$ (Neumann.). Infuſum aquoſum e fuſco rubeſcit, ſubdulce eſt cum reliquis modo dictis notis; inſpiſſatione, ſub qua multum odoris diſpergit, extractum erogat modice adſtringens, ponderis circiter $\frac{1}{10}$ (Neum.) vel $\frac{1}{8}$ (Cartheus.). Terreſtres partes inſunt circiter $\frac{3}{4}$ inſipidæ.

Ob gratiam ſaporis, cortex ut condimentum bene multorum ciborum, potulentorum & bellariorum, a ditioribus eligitur. Medici ſæpe illum admiſcent medicamentis, dum ſapor eorum corrigendus, vel nauſeæ obviam eundum eſt. Sic e. c. pulveribus corticis Peruviani vel Jalappæ vel Scillæ rel. granum ejus dimidium vel integrum addere ſolemus. Aſt multa plura in corpore noſtro efficit, nempe nervos egregie ſtimulat, hinc vires erigit, ventriculum refocillat & roborat, flatus diſſipat, ſudorem pellit, vomitus compeſcit, & alvum blande conſtipat. In uterum peculiarem vim inſuper habet, ut ex infra dicendis conſtabit. Incitare ſanguinis circuitum & calefacere, cum reliquis aromatibus commune habet.

Vix unquam Cinnamomum hoſce ob ſcopos in pulvere præcipitur ſolum etſi ad ſcrupulum unum, drachmam dimidiam ſupraque pro doſi auctores varii concedunt, quum

copia

copia terræ, quæ ineſt, ſub varia conditione officiat, & commodius per præparata varia, quæ potiſſimas vires continent, effectus deſideratos præſtet. Hoſce antequam recenſeam, reliquarum partium hujus arboris, quæ medicum uſum habent, commemorationem præmittam.

Flores Caſſiæ). Ita dicuntur flores Lauri ſpeciei cujusdam nondum perfecti vel explicati. Sunt quibus & pulpa Caſſiæ fiſtulæ flos Caſſiæ dicitur. Sicca forma, qua iſti ſervantur, clavulum duarum vel trium linearum obſcure ſexdentatum referunt, ſuo capitulo & cauda, in quam ſenſim attenuantur, inſtructum, cui ſæpe ſubeſt pedicellus. Intra capitulum, quod calyx, vel ſi malis, corolla conſtituit, conſpicitur corpuſculum ſubrotundum umbilicatum ex piſtilli rudimento. Odore ſaporeque Cinnamomum æmulantur, attamen adſtringens iſte ſenſus, quem iſtud imprimit, in floribus non adeo manifeſtus eſt. Serioribus modo annis in officinas varias Germaniæ recepti ſunt. Ad Cartheuſeri (*Diſſ. de calycibus aromaticis florum Caſſiæ Zeylan.* recuſ. in *Diſſ. de Mat. med. ſubject. p.* 109.) mentem, Cinnamomi arbori debentur. Aſt miror, ſi ita ſit, quod non ex inſtituto florum meminerint, quibus reliquarum partium arboris hujus virtutes in Zeylona ipſa perſequi contingit: paucis modo monet Grimmius (in *Laborat ceyl.* Vid. Barthhol. *Act. Haun. vol.* 5. *p.* 224.), ex floribus aquam, oleum, ſpiritum & conſervam penetrantiſſimam & ſummi uſus in arte medica parari. Deſtillatione cum aqua præbent aquam lacteam odoris fragrantis cinnamomei & ſaporis dulcis cum admixta aliqua acrimonia, ſubſequente aqua pellucida odorata quidem, ſed ingratiori & penitus fere inſipida (Cartheus. *l. c. p.* 119.). Satis ſapidam tamen vocat ſecundo loco prodeuntem & pellucidam aquam Tromsdorf (in *Act. Mogunt.* 1776. *p.* 28.). Aqua deſtillata ſaporis ex caryophyllaceo & cinnamomeo mixti viſa alii eſt (Dehne in Crells *Journ. vol.* 3. *p.* 8. *ſqq.*). Oleum eſſentiale, quod ſimul tranſit, oleum Cinnamomi omnibus notis æmulatur, & tam exigua quantitate latet, ut vix drachmam dimidiam ex libra florum una eruas, licet inſuper veſtigia quædam ejus præſentiæ tam in aqua quam vaſis adfuerint (Cartheus). Aqua cum oleo per plures menſes ſepoſita generat cryſtallos priſmaticas ſexangulares apice acuto, in fundo vitri & ad latera, quas ipſas ſal eſſentiale volatile oleoſum ſiocum eſſe conſtitit (Tromsdorf *l. c. p.* 28.); ſaccharo analogas Cartheuſerus (*Diſſ. phyſ. chym. ac med. var. argumenti p.* 336.) declarat. Infuſum aquoſum ſubflavo colore tingitur, ſaporis blandi & adſtrictione carentis, ſed odoris cinnamomei, qui & inſpiſſatione diffunditur, qua ipſa ex uncia una florum extracti circiter drachma una cum tribus granis elicitur.

Spi-

Spiritus vini digeſtione obſcure ruber vel rubro nigricans redditur, ſaporis ſubacris & adſtringentis cum odore ſolito: & evaporatione extractum relinquit valde tenax odorum, ſaporis aliquantum acris, coloris obſcuri. Infuſum cum vino factum, item extractum inde paratum acoris varias notas prodit (Cartheus *l.c.p.* 123. ad 130.).

Ad condiendos cibos in Germania ſubinde uſurpantur. Cum Cinnamomo quidem horum vires comparari poſſunt, attamen in eo differunt, quod blandius aroma conſtituant, nec adſtringendi potentia moleſti ſint. Quid ad uſum œconomicum liberiorem inde colligi poſſit, & medicum, ex hiſce apparet, nec obſcurum eſt, præparata ſignificata attentione medicorum digna eſſe. Hactenus tamen flores hoſce pauciſſimi medici adhibuere ----. De oleo infra uberius.

Notandæ inſuper aliæ quædam arboris partes ſunt, quæ, prout præparata ex iis elicita, rariſſime in Europam transferuntur.

Ex *fructu*, qui Olivam forma & magnitudine refert, oleum expreſſione item coctione elicitur. *Cera Cinnamomi* vulgo dicitur, quoniam rex in Candia candelas cereoſque ſuaſuos inde parari curat, quos ſibi & aulæ ſuæ ob odoris ſuavitatem modo reſervat. Ore quoque ab Indis capitur in variis affectionibus, quibus non ſatis aptum eſt, ut contuſionibus & percuſſionibus, item in dyſenteriis (*Act. nat. cur. vol.* 1. *App. p.* 11.). Extus cuti junctum nitidam mollemque eam reddit (*Ibid.*). Illitum quoque in doloribus punctoris aliarumque partium conducit (Falk *l. c. pag.* 286.). Quoniam vero hoc oleum emtores paucos modo habuit, per plures annos ab ejus præparatione abſtinuerunt (*l. c.*).

Radix odorem ligni Saſſafras ſpirat. Exſtat varietas arboris, Dicta Capuru-carundu h. e. Cinnamomum Camphoraceum, ex cujus radice Camphora deſtillatur (Thunb. *loc. cit. p.* 58.). In Actis naturæ Curioſorum (*Vol.* 1. *App. p.* 12.) res proponitur, ac ſi ex qualibet Cinnamomi radice id fieret; nam mentio injicitur Olei Caphuræ, quod deſtillatum ſimul erogat tenues lucidaſque cryſtallos, parietibus vaſis adhærentes; quæ ſpecies Camphoræ ſunt, *Caphura barros* apud Indos dictæ. Oleum ipſum analepticum deprædicatur, carminativum rel. & in arthritide podagraque laudabile ad guttas decem vel duodecim ſaccharo albo exceptum aut commodo liquido inſtillatum. Hoc idem in affectionibus arthriticis ſub externa inunctione quoque profuiſſe repertum, cujus rei notabile exemplum legitur (*l. c.*).

Folia inſtructa ſunt odore forti caryophyllaceo (Thunb *l. c. p.* 66.). Viribus conveniunt cum aliis aromaticis, quarum aliquas ſpecialius Grimmius (*l. c.*) recenſet.

PRÆ-

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Aqua Cinnamomi ſine vino) *Ph. W. p.* 13. Deſtillatio ibidem fit cum aqua Ceraſorum, ſed ſufficit aqua fontana, cujus exemplum præbet Aqua Cinn. ſimplex) *Ph. Lond. pag.* 52. vel Aqua Cinnam.) S. V. *Ph. Ed. p.* 28. Tanto magis ſuperflua eſt aqua Bugloſſi vel aliæ deſtillatæ additæ in *Ph. W. l. c.* Colorem lacteſcentem habet ab oleo, quod ſuſpenſum hæret, unde & hic color indicium fert efficaciæ. Ne dimittatur temporis mora, ut fieri ſolet, ſtatione in loco frigido vel & tantillo ſacchari addito præcaveri poteſt. Eſt aromaticarum aquarum omnium ſuaviſſima. Excellit vi analeptica & carminativa ad cochleare unum vel duo capta. Admiſcetur quoque commodo aliis ad nauſeam avertendam, item ſaporem corrigendum.

Aqua Cinnamomi vinoſa (*Ph. Wurt. l. c.* Deſtillatio fit cum vino generoſo albo. Calidior præcedente.

Aqua Cinnamomi ſpirituoſa) *Ph. Würt. l. c.* Menſtruum tam vinum quam ſpiritus vini rectiſicatus eſt. Aqua ejuſdem nominis, *Ph. Lond. pag.* 56. paratur ex ſpiritu vini tenui & aqua, quo additamento empyreuma avertitur.

Omitto curatiorem recenſum aliarum aquarum magis compoſitarum *Ph. W.*, quas Cinnamomum intrat, utpote ſuperfluarum, nec hodie amplius uſitatarum, quorſum pertinent Aqua Cinn. Cordialis, Cydoniata, Confortativa, Cordialis frigida, Cordialis temperata).

Oleum eſſentiale Cinnamomi). Ex Zeylona ad nos tranſfertur fere omne. Sunt tamen & in Belgio chemici, qui eo deſtillando occupantur, utpote quum ob immediatam corticis translationem ibi plus lucri quam alibi expectari poſſit. In Zeylona ex fragmentis & feſtucis deſtillatur, quæ ſub conſarcinatione Cinnamomi decerpuntur & decidunt. Hæ ejuſdem particulæ immittuntur cupis grandibus, quarum ſingulæ plerumque libras centum corticis complectuntur, & ſuperfunditur tantum aquæ, ac opus eſt, ut probe contegantur. Maceratio per ſex vel octo dies continuatur, quibus exactis deſtillatio fit ex veſica cuprea lento igne, ſub qua aqua Cinnamomi fere lactea tranſit una cum oleo ſupernatante, in excipulum vitreum præfixum. Dum oleum ab aqua ſeparandum eſt, præſto ſunt Commiſſarii, qui & ampullam, in quam transfunditur oleum, obſignant & ciſta ſervant, pariter obſignanda, ne quid de oleo auferatur. In ipſa Zeylona olei Cinnamomi uncia una pretio $9\frac{3}{4}$ imperialium Belgicorum venit, & in Europa venditur circiter florenis triginta vel quadraginta Belgicis vel ſupra (V. de hiſce Thunb. *l. c. p.* 65.). Ob carum hocce pretium, quod

exigua quantitas olei eruendi, de qua ſupra egi, inungit, adulterationi veri varia arte per ſpiritum vini, vel alia olea addita, intenti fuerunt. Ex viliori hujus generis cortice, ſcilicet Caſſia lignea, oleum quoque aliquando deſtillatur; alii ſubſtituunt in hunc finem cortici Cinnamomi flores Caſſiæ, qui ipſi erogant oleum ſimile genuino ex cortice, ſed majori quantitate, unde vix fraudulentum artificium dici poteſt (Ferber *n. Beyträge zur Mineralgeſchichete*, *vol.* 1. *p.* 364.). Oleum Cinn. genuinum coloris aurei eſt, fundum aquæ petit, odoris cinnamomei, ſaporis autem acerrimi & fere ignei, attamen dulcedinis quodam ſenſu mixti. Longiori per annos plurimos in loco quieto & vaſis arctiſſime clauſis, ut ſpiritus ſupra dictus non diſſletur, mora, magna ejus pars in concrementum ſalinum mutatur, quod ab Anglo Slare (*Phil. Tranſ. abridg. vol.* 3. *p.* 362.) primum obſervatum, Boerhaavius (*Chem. vol. p.* 106.) aliique poſtea confirmarunt. Camphoram eſſe, variis argumentis ſpecioſis inductus Gaubius (*Adverſ. p.*28.) arbitratur. Si quid vero analogia valeat, illud potius pro ſale eſſentiali volatili oleoſo habendum eſt (Cartheus. *Diſſ. phyſ. med. pag.* 335.) ----. Ex cortice arboris in Sumatra creſcentis egregium oleum vix illi ex Cinnamomo Zeyloneoſi cedens, elici poteſt (White in *Phil. Tranſ. vol.* 50. *p.* 1. *pag.* 871.).

Continet oleum Cinn. omnes corticis virtutes præter adſtringentem. Valde calidum eſt, & tam acre, ut partem, cui applicetur, mox inflammet, quin eſcharam gangrænoſam vertat. Eximia reſtaurandi vires facultare inſtruitur, ut ſimile in univerſo medicaminum apparatu non cognoverit ſummus Boerhaave (*l. c, p.* 106. 112.). Nec minus in pituitoſo profluvio ex utero fœminarum valet (*l. c.*). Prærogativam quoque præ aliis habet in paralyſi linguæ tollenda, dum aliquot ejus guttæ inſtillatæ ſaccharo linguæ applicantur (Lange *de remed. Brunsv. domeſt. p.* 142. Ejusd. *Miſc. verit, med. p.* 8.). Per os ſi ingerendum, in elæoſaccharo commodiſſime capitur vel ſicca forma, prout exemplo pulveris cordialis Cellenſis mox dicendi, vel ſolutione in vino facta ----. Oſſibus carioſis admotum vi ſua corroſiva obicem malo ponit.

Pulvis Cordialis Cellensis) *Ph. W. p.* 149. Ex Saccharo, Cinnabari & oleo Cinnamomi. Præſtans analepticum, quod cuſpidatim exhibetur. Quidam folia Auri addunt, unde Pulvis auratus dictus. Sed hæc aliaque additamenta, quæ paſſim in pharmaceuticis libris obtinent, ſuperflua.

Tinctura Cinnamomi) *Ph. Lond. p.* 69. Ex Cinnamomi uncia una & dimidia & ſpiritus vini tenujoris libra una, ſine calore digeſtis. In pauciſſimis officinarum breviariis exſtat. Paullo dilutior eſt, ſecundum formulam *Ph. Edinb.* *no-*

noviſſ. p. 107. Iſta vero *Ph. Roſſ. p.* 130. fit cum ſpiritu vini rectificato. Præter virtutes de Cinnamomo pluries ſignificatas inclaruit ſua in ſiſtendis hæmorrhagiis uterinis præſtantia; ad quam formulam autem laudatores reſpexerint, utinam declaraſſent. Swietenius (*Comment. tom.* 4. *p.* 602.) bonum effectum aſſeverat ſeſe expertum ex tincturæ hujus uncia dimidia in aquæ deſtillatæ Meliſſæ vel ſimilis unciis ſex diluta, cujus miſcelæ cochlear unum omni bihorio dedit; unde vires, ex jactura ſanguinis deperditæ, reſtauratæ abſque ſanguinis motu aucto, dum roborans illud auſterum una cum Cinnamomi fragrantia in hac tinctura ſervetur, nec ſola hæc ut in aqua & oleo corticis. Accedunt in ejus partem alii medentes in ſchola Vindobonenſi enutriti, nominatim cll. Plenck & Mohrenheim. Multis laudibus effertur a Plenckio (in Mohrenheims *Wieneriſche Beytr. zur prokt Arzneyk. vol.* 1. *p.* 406.) mixtura alia Swieteniana ex aquæ Menthæ Meliſſ. aa unc. iij. Tinct. Cinnam. unc. ß. Lapid. hæmat. ſcrup. ij. Syrup. Meliſſ. unc. j. M. vel crebrius per quadrantes horæ vel per horarum intervalla ad cochleare unum duo vel plura exhibenda; ex cujus frequentiſſime explorato uſu in hæmorrhagiis uteri, ſive intra ſive extra tempus graviditatis ſive poſt partum inciderint, ibidem concluditur, æque ſpecificam eſſe tincturæ Cinnamomi hanc efficaciam, ac corticis Peruviani in febribus intermittentibus vel Mercurii in lue venerea. Confert præcipue ſtimulo ſuo in hæmorrhagiis ex atonia ſive quaſi paralyſi uteri oriundis, nec ulla alia medicina tam celeriter jacturam virium reſarcit. Hinc & iis caſibus idonea cenſetur, qui alias quoque cauſas agnoſcunt, aliaque ſimul præſidia requirunt (Plenck *l. c.* & Mohrenheim *chirurgiſche Vorfälle vol.* 2. *p.* 222). Quibuſdam valde diſplicet tincturæ hujus ſapor, alique irritabilitate peculiari ventriculi illam evomunt; quod ſi fit, abſtinendum ab ejus adminiſtratione, ne vomitus exortus hæmorrhagiam uteri reſuſcitet (Mohrenheim *loc. cit. p.* 223.). Si ſpaſmi ſubſunt, connubium cum eſſentia Caſtorei placuit, e. c. tincturæ Cinnam. unciæ quatuor & eſſentiæ Caſtor. guttæ viginti, cujus miſcelæ cochlear unum per quadrantes horæ repetitis vicibus vel ſolum vel in vehiculo pro caſu neceſſitatis captum (*l. c. p.* 217. *p.* 223.). Sæpe profuit ſimul applicatio aquæ frigidæ per lintea. Guttatim & integri poteſt ad guttas viginti vel triginta in cochleari aquæ frigidæ, crebrius vel rarius, prout res fert. Attamen cl. Murſinna (*Krankheiten d. Schwangern* rel. *vol.* 1. *p.* 145. *ſqq.*) timet hanc medicinam in hæmorrhagiis uterinis gravidarum ut nimis calidam, quam autem commodam ad dolores parturientium languentes vel deficientes excitandos declarat, & conſequenter tum quoque, quando hæmorrhagia defectu

dolorum alitur, & ad partum accelerandum. Verum ubi enixus eſt retardandus & nihilominus hæmorrhagia ſiſtenda vel ubi orificium uteri per placentam clauditur, noxiam eſſe hanc tincturam arbitratur.

Syrupus Cinnamomi) *Ph. W. p.* 207. Ex Cinnamomo cum aqua Cinn. vinoſa & Roſarum macerato, addito demum Saccharo. Eſt ſapidiſſimus. Raro ſolus capitur, ſed additur medicamentis liquidis, inſtar analeptici & ſtomachici, tum & ad augendas eorum vires.

Nimis longum eſſet, omnia iſta compoſita recenſere, quorum partem Cinnamomum efficit. Addo modo nonnulla, quæ ejus nomen in fronte gerunt, ut Balſamum Cinnamomi; confectionem Cinn. regiam; Species Diacinnamomi). Sed & hiſce carere poſſemus.

Oleum florum Caſſiæ) vide ſupra p. 191.

β.

Pharm. CASSIÆ LIGNEÆ S. CANNELLÆ MALABARICÆ *Cortex*.

MALABATHRI *Folia*.

LAURUS CASSIA: ſoliis triplinerviis lanceolatis Linn. *Spec. pl. p.* 528. Cinnamomum perpetuo florens folio tenuiori acuto. Burm *Theſ. Zeyl. p.* 63. *tab.* 28. Laurus Caſſia Trew in *Nov. Act. nat. curioſ.* 2. *App. p.* 385.

Linneus illam tanquam ſpeciem in Cinnamomo diverſam producit. Serius tamen vero magis conſentaneum viſum pro diverſa Varietate modo declarare. Conjecturis varii generis potius, quam demonſtratione rem abſolvit Combes (in *Phil. Tranſact.* 1780. *p.* 873. *ſqq.*). Attamen non leve pondus iis eo addidit, quod rediens ex Bencoolen in Angliam ſpecimina corticis Caſſiæ ligneæ exhibuerit, quæ vix ab aptiſſimis judicibus a Cinnamomo potuerunt diſtingui (Doſſie's *Memoirs of agriculture p.* 202. *not.*). Obſervatorum idoneorum fide cl. Solander (Doſſie *l. c. p.* 201.) pariter non aliud diſcrimen inter utramque arborem agnoſcit, & prærogativam Cinnamomi Zeylonenſis culturæ modo adſcribit, quæ tamen, ut ex ſuperioribus patet, rectius climati ſtationis ſolique beneficio tribuitur. Addo judicium Thunbergii (*Vet. Acad. Handl.* 1780. *p.* 56.) ejuſdem tenoris. Patriam igitur hujus arboris ſignificare curatius non opus eſt.

Cortex) hic in Zeylona *Dawnl. Curundu* audit, h. e. Cinnamomum planum, quoniam cortex ſiccando ſeſe non convolvit, ſed planus permanet. Angli tamen diſtinguunt inter illum, qui ſeſe contorquet (Quill ſort), & alium planum (Miller *bot.* 121.). An hic ipſe ex trunco, quem Combes in

in convolutam formam redigere non potuit (*Phil. Trans.* 1786. *p.* 876.), ille ex ramis? Quicquid ſit, refert colore odoreque Cinnamomi, ſed durior eſt, nec diſcerpi in fibras ſe patitur, ſed frangendo in breves feſtucas dilabitur. Debilior quoque ſapore eſt. Copiam mucilaginis continet, quæ maſticando in ore cognoſcitur, &, ſi pulvis aqua coquitur, poſt refrigerationem decocti gelatinæ denſitatem adſciſcit. Hæc igitur mucilago præcipuum diſcrimen a Cinnamomo efficit.

Oleum deſtillatione largitur, illo ex Cinnamomo paullo debilius (*Phil. Tranſ. l. c. p.* 872.): ex trunci autem fruſtis largis ligneis majori quantitate provenire fertur (*l. c.* p. 876.).

Subſtituitur in mercatura ſubinde genuino Cinnamomo, vel illi fraude interſeritur. Carere poſſumus eodem in officinis omnino; certe hodie ex formulis exulat.

Malabathri) *Folia* utrum ab hac Varietate, an ſpecie diverſa petantur, non certo dixerim. Sunt qui Caſſiæ ligneæ, alii (quod tamen non poteſt valere de præſtantiſſima arbore Zeylonenſi) qui ipſius Cinnamomi arbori eadem adſcribunt (Miller *bot.* 202.). In Houttuyni opere (*Natuurlyke Hiſtoire vol.* 2. *P.* 1. *p.* 335.) ſub Caſſia lignea collocantur. Bergius (*Mat. med. veg. p.* 318.) refert ad peculiarem ſpeciem, Laurum Malabatrum Burm. *Fl. Ind. p.* 92. cui Katou-Karva *Hort. Malab. tom.* 5. *p.* 105. *tab.* 53. ſynonymon adjungitur, cujus autem folia officinalibus iſtis longe grandiora, ſcilicet longitudine duarum ſpithamarum & latitudine duarum palmarum. Res non poteſt niſi a peregrinatoribus patriam harum arborum adeuntibus extra dubium poni. Anguſtiora plerumque ſunt folia iſtis, quæ Cinnamomo vulgo tribuuntur: attamen nec in proportione conſtantiam eſſe comperitur, folia ex diverſis officinis petita ſi comparentur. Etenim aliquando adeo ovata ſ. ſubrotunda ſunt, alia ovato-oblonga, alia lanceolata. Sic & longitudinis diverſitas inſignis a tribus digitis ad ſeptem uſque obtinet (Trew *Nov. act. nat. cur. tom.* 2. *p.* 379. *ſqq.*). Quæ coram habeo, ovato oblonga ſunt, luteo viridia, ad utrumque extremum acuta, trinervia, nervis apice confluentibus, ſurſum nitentia infra glauca, petiolo duarum vel trium linearum inſtructa. Sapor in folio debilis, vix aromaticus, in petiolo manifeſtior, ſed non cinnamomeus, verum ad eum Lauri nobilis accedens. Odor fere nullus, niſi tritura ſubveniat. Maſticatione ſalivam, ut Caſſia lignea, mucilaginoſam reddit.

Nomen folii *Malabathri*, quod & olim *Folium Indum* vel unice *Folium* dixerunt, pervenit ad nos quidem ab antiquis, ſed an id quod hodie venale eſt, intellexerint, alia

quæſtio eſt, cui immorari qui cupiat Trevii (*l. c. p.* 377. *ſq.*), huic rei intentum ſtudium proſpexit. Nobis ſufficiat ſcire, quod nonniſi compoſitis quibuſdam a Veterum tempore ad noſtra tranſlatis, ut Theriacæ, Mithridatio, hodie admiſceantur. Et vel ex hiſce abſque damno debilia hæcce folia excludi poſſunt.

Pharm. CAMPHORA.

478. *LAURUS CAMPHORA*; foliis triplinerviis lanceolato-ovatis Linn. *Spec. pl. p.* 528. Thunb. *Fl. Japon. p.* 178., ubi folia trinervia vocantur. Trew in *Nov. act. nat. cur. tom.* 2. *App. p.* 358. Laurus camphorifera *Japon.* vulgo Kus noki Kämpf. *Amoen. exot. p.* 770. c. icone. Arbor camphorifera Japonica foliis laurinis fructu parvo globoſo calyce breviſſimo Commel *Hort Amſtel. tom.* 1. *p.* 185. *tab.* 95. adpoſito ramulo florifero. Arbor camphorifera Japonica Breyn *exot. plant. cent. p.* 11. cum figura ramuli frondoſi; item Ejusd. *Prodr. p.* & *icon. rarior. plant. p.* 16. cum tabula, quæ & florem fructumque repræſentat. Iconem quoque præſtitit Regnault *Botaniquo*, Le Camphrier, ſed abſque flore. Arbor vulgaris in Japonia occidentali & adjacentibus inſulis Saikokf, Nipon, aliiſque, præcipue in provincia Satſuma. Reperitur quoque in India orientali (Miller), nominatim Java (Burn. *Fl. Ind. p.* 92.), item Capite bonæ ſpei (Mill. *Gard. Dict.* Burm. *Fl. Cap. prodr. p.* 12.), ubi mediæ ſtaturæ arborem refert. Floret ſubinde in hypocauſtis hortorum Europæorum. In Japoniæ ſylvis copioſiſſime ſine cultu creſcit, ibidemque tantam proceritatem & craſſitiem aſſequitur, ut aliquando vix duo viri brachiis eandem amplecti poſſint.

Hæc ſtirps præcipua eſt, ex qua concrementum iſtud, Camphora, elicitur, & unica, quæ Europæis illud ſuppeditat. Aſt omnino plures ſunt, quæ ſimilem materiem continent. Præter dictam in primis hoc nomine celebris eſt arbor, in inſulis Borneo & Sumatra indigena, quæ nativam Camphoram ſuggerit; nimirum

Laurus) foliis ovalibus acuminatis lineatis, floribus magnis tulipaceis Houttuyn in *Verhandelingen door de Maatſchappye d. Weetenſch. te Harlem*, *vol.* 21. *p.* 266. *ſqq. tab.* 8. Arbor Camphoræ Grimm. in *Eph. nat. cur. Dec.* 2. *Ann.* 1. *p.* 371. *fig.* 33. Arbor camphorifera Baroſienſis Arent Sylvius in Valentyni *Hiſt. ſimpl. p.* 488. cum figura foliorum concinna. Camphire-tree Car. Miller in *Phil. Tranſ. vol.* 68. *P.* 1. *p.* 169. Marſden *Hiſt. of Sumatra p.* 121. Diſtinctam ſtirpem hanc eſſe a Lauro Camphora L. in aprico eſt; an vero ad genus Lauri pertineat, poſſet ſubdubitari, quum ſtamina aliæque internæ floris partes in ſicco exemplari, quod meritiſſimus Rademacher, ſenator olim Indiæ Belg., cl.

cl. Houttuyn tradidit, & ex quo hic genus definivit, non obvia fuerint, etſi fructus omnino convenit.

Arbor hæc altitudine & craſſitie Quercum fere æquat. Aliquando ad centum uſque pedes ſurgit (Miller *l. c.*), & ſæpe ſurſum pedes quindecim peripheria conſtituit (Marſden *l. c.*). Aſſeres ex trunco duos pedes cum dimidio lati formari poſſunt (Dejean in Gaub *Adverſ. p.* 108.). Hinc lignum ejus fabris lignariis acceptum, quibus tanto magis commendabile, quum facile elaborari poſſit, leve ſit, durabile tamen, nec ab inſectis facile conſumatur (Marſden). Et ciſtas inde conficiunt, quibus veſtes a formicis aliisque inſectis muniuntur (Dejean). Folia contrita ſpirant Camphoram, qui tamen odor facile mora diſpergitur. Fructus conditi grati ſunt & ſubtilem Camphoræ ſaporem habent (Grimm. *l. c.*). Creſcit arbor in partibus ſeptentrionalibus Sumatræ in ſylvis maris littoris vicinis (Marſden), præcipue in montibus duplicem ſeriem conſtituentibus ad orientem oppidi Baros, unde Camphora, quam profert, *Camphora Baros* dicitur (Dejean), potius ex Baros nuncupanda. Attament & in Borneo ejuſdem generis Camphora reperitur, præſtantior Sumatrana, quin (contra cl. Dejean) majori copia venditur. Nam quotannis Borneenſis circiter Piccola 35. (Piccol eſt pondus nominis Malaici) venduntur, quorum quodlibet libras 125. æquans valet imperiales 3200.; Sumatranæ autem modo Piccola 20., ſingulis ad imperiales 2200. æſtimatis (Rademacher in *Verhand. van het Bataviſck Genootſchap. d. Wetenſ. vol.* 2. *p.* 127.). Colligi nativa nonniſi ex vetuſtis arboribus poſſe fertur. Quo noſcatur, an intus lateat, corticem exſiccant & olfaciunt ac truncum pulſitant; ſi igitur colore, ſono & odore, appareat præſto eſſe, exſcindunt arborem ad radicem, corticem avellunt lignumque findunt (Ten Rhyne *litt. ad* Jac. Breynium in *Prodr. p.* 8.). Solent quoque in arboribus annoſioribus rami ſponte fiſſuras contrahere, ex quibus liquor oleoſus ſtillat, oleum Camphoræ dici ſolitum, quod ipſum appenſis vaſculis excipitur. Hocce ſtillicidio prægreſſo augurantur indigenæ Camphoram matureſcere (Dejean *l. c. p.* 109.), demumque, ſignis certis ſi evicta fuerit Camphoræ præſentia, ſub variis ſuperſtitioſis ritibus ad opus ipſum tranſeunt. Coacervatur iſta in interſtitiis fibrarum ligni, præſertim ubi nodus quidam vel hiatus eſt, & in exiguas laminas grumeſcit (Ten Rhyne). In medulla arboris reſidere Grimmius (*l. c. p.* 372.) indicat. Rami plurima Camphora turgent. Glebulæ majores (Malaice Copalla) ſeorſum primo colliguntur, dein minores (Malaice Pœrvet) pariter ſeorſum, tandem radula ferrea ipſum lignum defricant, ut quicquid Camphoræ tenacius inhæret (Malaice Cacki) una deratur (Dejean).

Sic emergunt tres ſpecies Camphoræ quæ diſtinguuntur ejuſmodi nominibus, quæ lingua Malaica idem denotant, ac caput, ventrem, pedes. Prima ſpecies ſinceris & præſtantiſſimis glebulis conſtat, tertia ſpecies impura eſt, feſtucis ligneis aliisque ſordibus inquinata. Hucuſque dicta etſi præcipue teſtimonio duorum inclytorum peregrinatorum rem ex propria indagine narrantium nituntur: alius tamen pariter in Sumatra per tempus commoratus, cl. Marſden (*l. c. p.* 121.), differt in quibuſdam momentis. Negat nimirum Camphoram hanc modo in arboribus ætate provectis contineri & in junioribus fluida forma, ſive olei Camphoræ nomine, quin ſtatuit eandem arborem, quæ fluidam Camphoram producit, nunquam ſiccam pellucidam proferre, multaſque arbores neutrum genus erogare.

Habet hæcce Camphora nativa id peculiare, quod longe lentius ad aeris attactum diſpereat, quam altera vulgaris ſ. Japonica, ita ut ſi tam Sumatranæ Camphoræ, quam Japonicæ, centum libræ aperto aeri exponuntur, hæc intra ſexennium & ante diſſipetur, dum iſta per hoc ſpatium vix jacturam decem librarum faciat (Ten Rhyne). Cariori longe pretio iſta venit, quam Japonica, cujus piccolum modo imperiales 50. conſtat (Rademacher *l. c.*), quum, ut ex ſuperioribus patet, nativa ſupra quadrageſies vel ſexageſies plus conſtet. Quod adeo cara ſit, inde præcipue dependet, quod & in arboribus proceris nonniſi libra una, ſeſquilibra, libræ duæ, vel ad ſummum libræ tres contineantur (Grimm. *A. N. C. loc. cit. p.* 375.), & pauperiores vix unciam unam vel alteram comprehendant (Herh. *Mat. med. tom.* 1. *p.* 618.). Sine dubio multum ejus adhuc in ligno latet, quod eodem artificio, quod in Japonia adhibetur, erui cum lucro poſſet; nam tranſverſim ſectum odorem camphoraceum ſpirat & pingue ſentitur. Sub venditione in pondere piccoſi ſingulæ ſpecies, proportione quadam definita, junctim veneunt, & adduntur huic ponderi libræ quinque ob ſordes, quæ ablui ſucco Citri & aqua calida debent; quo enim pellucidior & nitidior eſt, tanto majorem valorem habet (Eſchelſkroon *Beſchreib. d. Inſel Sumatra p.* 60.). Cavendum maxime, ne a lucroſis hominibus additione Aluminis vel aliarum rerum corrumpatur. Sumatrana Belgicæ ſocietati commerciorum in oppido Baros degenti venditur, indeque Bataviam venit, ex qua urbe vel immediate a Belgis per Chinenſes in Japoniam transfertur.

In quem finem Japones tanto pretio hanc nativam Camphoram redimant, nondum ſatis exploratum eſt. Sunt qui iſtos ea tanquam additamento vulgaris Camphoræ uti ſuſtinent, quo hæc tanto præſtantior fiat, cui ſcopo nativæ exiguam modo quantitatem ſufficere (Eſchelſkroon *l. c. p.* 61.).

Id quod tamen ſtudioſius in rem loco idoneo inquirenti negatum fuit (Marſden *p.* 122.) A natione, mercaturæ dediti ſſima, hanc Camphoram propriæ præferri unice ideo, quod exotica ſit, ſub tanto pretio vix expectari poteſt. Plus veriſimilitudinis habet, Japones non ſatis eſſe verſatos in arte depurandi Camphoram patriam, ideoque coemere exoticam. Plures autem conſentiunt, Japones tantum tribuere efficaciæ medicæ hujus Camphoræ, ut vix ullam medicinam adhibeant, cui iſta non addita eſſet, putantes, animam quaſi inſpirare reliquiis (Grimm. *l. c. pag.* 372. Ten Rhyne apud Breyn *l. c. p.* 11.). Vel ſolo odore cardiacas vires exſerere, Sinenſes & Siamenſes ſibi perſuadent, imo ſolam per os ingeſtam, ſtomacho proficuam eſſe, viſcerum obſtructiones tollere rel. (Ten Rhyne); in febribus bilioſis & putrinis autem vulgare remedium ibidem eſt. Fertur quoque Japones vernici illam admiſcere. Utrum autem prærogativam veram in morbis habeat præ vulgari, Europæorum certe medicorum experimentis conſtitui nequit, quum vix inſtar cimelii tantillum modo ejus in muſea rerum naturalium transferatur. Quod longe ſerius in aura libera avolet, &, ſi optimæ notæ eſt, clarior ſit, quam altera, jam ſignificat, vires non omnino eaſdem utramque poſſidere.

Eadem arbor fundit *Oleum Camphoræ*, de quo ſupra quædam jam monui. Eſt potius reſina liquida, quam oleum. Non ſolum ſponte, ut dixi, promanat, ſed lucri majoris ſine dubio cauſa inciſione quoque illud proliciunt. Fit hæc transverſali directione ad profunditatem aliquot pollicum, indeque deorſum declivi modo exſcinditur, donec plana ſuperficies effingatur, quam dein excavant; cavo uncias 62. (a quart) complectenti, immittitur arundo accenſa per minuta prima circiter decem, unde liquidum ad hanc partem attrahitur. Noctis ſpatio illud replet receptaculum illi deſtinatum, & noctibus ſubſequentibus tribus, prævia ignis applicatione nova quantitas promanat, etſi parcior, donec poſt paucas repetitiones omne exhauriatur (Marſden *l. c. p.* 123. Conf. Grimm *l. c. p.* 373. Ten Rhyne *l. c. p.* 13.). Plagam fieri parum ſupra radicem Grimmius ſpeciatim notat. Extra patriam non uſu venit, ſed excellit vi reſolvente & diſſipante. Sumatrani in ſpaſmis, tumoribus, quin inflammationibus extus illud illinunt, facileque ob inſignem ſubtilitatem poros ingreditur.

Et ex hiſce quidem duabus arboribus Camphora unice cum lucro colligitur. Aſt inter congeneres *Laurus Cinnamum* vel ob Camphoram, quam ejus radix craſſa & ramoſa continet, & quæ ejus ſapore inſtruitur memorabilis. Ea ſcatet non ſolum arbor Zeylanica & quidem Varietas Capuru Curundu h. e. Cinnamomum camphoratum, quæ unice intra ditionem

regis

regis inſulæ reperitur (Thunberg *N. Vet. Acad. Handl.* 1780. *p.* 58. Cfr. Kämpf *l. c. p.* 772.), ſed & Martinicenſis (Jacq. *Stirp. Americ. hiſt. p.* 118.) & Malabarica (*Hort. Malab. tom.* 1. *p.* 108.), in cujus radicis cortice hærere nominatim fertur. Deſtillatione aqua facta, una cum oleo tranſit, a quo poſt refrigerium ſeſe ſeparat & in cryſtallos ſeſe coadunat. Candidiſſima eſt & odore Camphora vulgari gratior (*l. c.*). Sed non conſtat ſerium uſum in locis natalibus inde fieri, certe ad remotas gentes non tranſvehitur.

Multæ inſuper aliæ ſtirpes reputantur camphoriferæ, licet mallem, hocce judicium chemicæ indagini, quam ſimilitudini unice ſaporis vel odoris, ſuperſtructum fuiſſe. Ita ſentio de Roremarino, Salvia, Sclarea, Hyſſopo & pleriſque aliis verticillatis odoris, de Chenopodio ambroſoide, Camphorata, Millefolio, Agerato, Unxia camphorata (Linn. *Suppl. p.* 368.) rel. De aliis quibuſdam autem certiora novimus, utpote quum vera Camphora ex hiſce eruta declaretur. Hujus cenſus ſunt Schœnanthus Perſicus (Kämpf. *Amœn. exot. p.* 773.), Radix Zedoariæ) Grimm. in *Eph. nat. cur. Dec.* 2. *Ann.* 3. *p.* 409.), Herba Thymi vulgaris (Neum. in *Philoſ. Trans. vol.* 33. *p.* 321. Cfr. *Appar. med.* meus *vol.* I.) Radix Enulæ (Malovin *Chimie medic. tom.* 1. *p.* 321.), quam tamen nonniſi oleum eſſentialem inſpiſſatum largiri, noviſſime ſignificatum (*Almenach fur Scheidekünſtler* 1787. *p.* 153.), Herba Menthæ piperitæ (Gaub. *advers. med. cap.* 7. *p.* 99. Conf. *Appar. med, vol.* 2.), Herba Lavendulæ (Hagen *Diſſ. ſiſtens docimaſiam concretionum in nonnullis oleis æthereis, Argent.* 1784. Doleo defeciſſe me hactenus eam legendi opportunitatem), Cubebæ (Meyer *v. Kalch p.* 80. De Machy *l'art du deſtillateur p.* 78.), Terebinthina Meyer *l. c. p.* 81.). Remontiori paullum jure recentiores quidam ex Herba Anemones pratenſis (Heyer in Crells *chem. Jour. P.* 3. *p.* 102.), radice Aſari (Görz in *Schrift. d. Berl. Geſellſch nbturforſch. Freunde, vol.* 5. *p.* 482.) Camphoram ſeſe elicuiſſe arbitrantur, quum hæc concrementa multis momentis a Camphora vulgari differant. Cautiores quoque ſerioribus temporibus evaſimus, ne ſpiſſamentum pingue membranularum, aut floccorum formam præ ſe ferens, quod ſubinde deſtillatione aromaticarum plantarum una cum oleo prodit, item coagula iſta in annoſioribus oleis deſtillatis conſpicua, confunderemus cum vera Camphora; futuro tamen examine conſtabit, anne in quibuſdam una cum ſale volatili oleoſo vera Camphora juncta exiſtat. Verum largius & enucleatius in hocce momento verſati ſunt cl. Cartheuſer (*Diſſ, de ſale volat. oleor. æther.* in Diſſ. *phyſ chem. p.* 327. *ſq.*) Gaubius (*Advers. varii argum. p.* 99. *ſqq.*), Hagen) *Diſſ. cit.*), quam hocce loco fieri poteſt.

Redeo

Redeo jam ad Camphoram ex Lauri ſpecie, commentationi huic præfixa. *Bacca* ejuſdem ſaporis ex Camphora caryophyllacei, & ex hac ſevum pro candelis exprimitur (Thunb). *Folia* hujus contrita Camphoram ſpirant. *Lignum* fabricandis ſcriniis inſervit. *Radix* autem præ ceteris partibus, prout & odore cognoſcitur, dives eſt Camphora. quæ ex hac arbore petitur merito diſcriminis cauſa Camphora *Japonica* nuncupatur, quum hactenus nonniſi ex Japonia in alias terras translata fuerit. Quomodo proliciatur, paucis modo verbis cll. viri, qui Japoniam adierunt, memoriæ relinquerunt. Radices unice in hunc finem uſurpari Ten Rhyne (in Breyn. *prodr. p.* 12.) innuit; præter hanc autem & ramos juniores (inquit non diu progerminatos) Cleyer (*Eph. nat. cur. Dec.* 2. *Ann.* 10. *p.* 79.) radicem & lignum abſque mentione trunci vel ramorum memorat Kämpfer (*Amœn. p.* 772.); radicem autem & lignum trunci indicat Thunberg (*Fl. Japon. p.* 72.). Hæ ipſæ partes, poſtquam grandiuſculæ arbores autumnali tempore præciſæ fuerint & radices evulſæ in feſtucas vel aſſulas diſciſſæ cum aqua pura immittuntur aheno ſ. veſicæ ferreæ (Ten Rhyne, Kämpfer.), vel cupreæ (Cleyer). Non vacuam hanc cl. Ten Rhyne deſcribit, ut reliqui, ſed ſignificat ſupra cavitatis medium craticulam inſeri, fundo aquam infundi, craticulæ autem ramenta ad veſicæ repletionem uſque injici. Scopus hujus craticulæ eſt, ut vaporibus excalefactæ aquæ ſurgentibus dura fruſtula emollita tanto facilius Camphoram dimittant. Veſica inſtruitur collo longo & anguſto (Cleyer), verſus apicem acuminato (Ten Rhyne), quod ex deſcriptione Rhynei videtur disjunctam partem conſtituere (nunc doliolum vocat). Collo ſuperponitur capitellum fictile latum amplumque (Cleyer), roſtratum (Kämpfer); ſtramine repletum. Sic veſica peculiari furno immiſſa, coctio inſtituitur, & quidem ex Kämpferi reliquorumque præter Rhyneum narratione, contactu aquæ & ſegmentorum arboris immediato, per 48. horas protracta (Cleyer), ſub qua Camphora ſurſum verſa, nivis inſtar alba, ſtramini capitelli adhæret. Furnum cum vaſis dictis figura delineavit Clyerus, ſed capitelli roſtrum non repræſentat, nec commemorat. Folia conciſa una cum reliquis ſupra dictis partibus adhiberi & recipiens vas alembico combinari, ut Neumannus (*Chymie vol.* 2. *P.* 1. *p.* 285.) innuit, ex fontibus colligere non datur. Attamen Dreſdæ ex foliis ſemiſiccis & ramis junioribus arborum ibi reperiundarum pharmacopola Beylich deſtillatione cum aqua Camphoram elicuit cum oleo Camphoræ, adeo ut decem libræ foliorum & ramuſculorum erogaverint olei drachmas duas & Camphoræ

pu-

puræ uncias duas cum dimidia (*Hamb. Magazin vol.* 18. *pag.* 96.).

Itaque Camphora per ſublimationis modum obtinetur. Per vaſorum ſtructuram commodiorem ſine dubio minori ejus diſpendio encheireſis fieri poſſet; ſed elicere Camphoram, ruſticorum opus eſt in provincia Satzuma & inſulis Gotho (Kämpf.). Et pretium exiguum, quo Japones illam vendunt (de quo ſupra), inſuper teſtatur, proventum ejus in Japonia eſſe largiſſimum.

Camphora, ex Japonia transmiſſa, *cruda* vocatur, (Gallis Camphre brut, Germ. roher Kampher). Conſtat glebis exiguis plerumque griſeis, quibus multæ ſordes ex ſtramine, ligno, pilis, lana rel. immixtæ ſunt. Et ſic transſertur intra vaſa lignea ſtramine tecta in Aſiam, Turciam & Europam. Longiori via ſi tranſportanda, reconditur intra vaſa ex metallo Tutanego (Osbecks *Oſtind. reſa p.* 161.). Magna ejus pars in Perſiam, Bengaliam, Suratam, Chinam indeque in Europam pervenit. Nullus ejus uſus fieri poteſt, antequam ſublimatione nova depuretur. Artem iſtam, quam rafinationem vocant, Veneti olim exercuerunt, ſed hodie in Belgarum manus tranſiit. quæ, quomodo fiat, jamjam exploratum eſt, & a variis ſcitis viris, qui adſtiterunt encheireiſi, deſcriptum, niſi hoc ſcrupulum moveat, quod iſti tum modo ab artificibus admiſſi, dum Camphora vaſis jam indita fuerat. Hinc forſitan etiamnum arcanam artem declarat ill. Laſſone (*Hiſt. de la Societé en Medec. à Paris, vol.* 5. *p.* 263.), nec niſi familiis quibuſdam Belgicis reſervatam. Non peregrino additamento ſemper in hunc finem opus eſt. Succeſſit enim res Modelio (*Chym. Nebenſtund. p.* 190. Cfr. Haenel *diſſ. de Camphora*) ſola ſublimatione in cucurbitis vitreis arenæ immiſſis ſub moderato igne; ſed hicce cl. vir videtur potius experimenti cauſa & in privatum uſum hunc depurationis modum adhibuiſſe. Aſt vere in Belgio in quibuſdam officinis chemicis, conſequenter majori longe quantitate ſimplici hacce via Camphoram purgari, teſtantur qui præſentes fuere & encheireſin ample deſcribunt cl. Bomare (in *Memoires preſentês à l'ac. R. des ſc. vol.* 9. *p.* 470. *ſqq.* & in cl. Demachy *Art du deſtillateur p.* 78. *ſqq.*, qui ipſe adſtitit cl. Bomare encheireſin hanc imitanti) & Jars (*Voyages metallurgiques, tom.* 3. *p.* 322. *ſqq.*), quorum neuter additamenti meminit. Officinæ ejuſmodi mox pluribus mox paucioribus furnis inſtruuntur, hinc mox plura mox pauciora vaſa ſublimatoria comprehendunt. In hiſce quoque aliquod in minoris ponderis momentis diſcrimen ſub encheireſi obtinet. Sic in alia primum conquaſſatur Camphora cruda in mortario ferreo (De Machy); in alia

in

in cupa lignea inſtrumento ſcindente in particulas valde exiguas comminuitur, denique per cibrum pelleum, cujus foramina diametro piſum æquant, tranſmittitur (Jars); iterum in alia, mola quadam manu verſanda conteritur. Comminuta hæcce Camphora immittitur in cucurbitas exiguas altitudinis ſex vel ſeptem pollicum ex vitro albo tenui, quarum venter deorſum convexo planus eſt, diametri circiter octo vel ſeptem pollicum, collum longitudinem pollicum duorum cum dimidio habet cum orificio poll. $\frac{1}{4}$ (Figura cucurbitæ vid. in Jars *l. c. tab.* 9.). Quælibet, poſtquam paullum ſupra libras duas Camphoræ iis inditum fuerit, in catinum ferreum arena repletum collocatur. Singulis peculiares furni deſtinati ſunt, ita extructi ex lateribus, ut quinquaginta circiter ejuſmodi furni junctim coadunentur (Figura furni cernitur in Ferbers *neve Beytr. z. Mineralog. vol.* 1. *fig.* 15. licet ibi non conſpiciatur arcus cuilibet furno ſubditus, cujus mentionem facit Jars). Cucurbita in catinum repoſita nonniſi ad dimidium ventris arena contegitur, quod ſolet menſura eſſe, ad quam Camphora liquata aſcendit. Pro calefaciendo furno turfa uſurpatur, qua accenſa initio non obturatur orificium, ſed cucullo ſine tegmine modo, ex ferro ſtanno obducto, conico & ad latera catini deſcendente, abſque contactu cucurbitæ operitur, donec humiditas evecta, quæ diffluxit per latera coni hujus, diſparuerit; tum demitur & ejus loco goſſypii floccus vel & complicata charta (Vid. *Pharm. Svec. ed.* 3. *p.* 61.) intruditur: quo tempore liqueſcit Camphora, niſi antea id factum fuerit. Ignis inter hæc moderamen juſtum maxime neceſſarium eſt, quod regitur ad normam thermometri, & cui ceſpes bituminoſus, ut quæ calorem mitem æqualem ſua natura ſuppeditat, maxime favet. Si juſto minor calor eſt, ſublimatio non contingit; ſi juſto major, Camphora ultra orificii cancellos elevatur & ad latera defluit. Ne vero Camphora colli lumen claudat, pluries bacillo ferreo materies auferenda eſt, & aditus liber aeri reſtituendus, goſſypio inter hæc alternatim remoto. Refrigeratis cucurbitis hæ franguntur. Camphora pura ad ſuperiorem ventris cucurbitæ partem condeuſata tum formam panis vel placentæ refert, ſurſum convexæ, deorſum concavæ, medio perforatæ, ex agitatione bacilli ferrei, pondere librarum duarum; ſeparatur ab iſta prominentia ex colli figura reſidua, item quicquid ſordium adhæſerit, deraditur, ut nonniſi maſſa alba tranſparens ſervetur, quæ charta cœrulea, vel rubra (Demachy), quæ poſterior mihi non occurrit, ad venditionem involvitur. Quod remanet in cucurbita nonniſi cruſta tenuis eſt, quæ ut materies inutilis rejicitur. Labor intra diei ſpatium finitur. Et in hac quidem deſcriptione ob dilucidita-

ta-

tatem & accurationem cl. Jars potiſſimum ſequutus ſum. Sine dubio Camphora tanta ſimplicitate depurata ſponte jam inſignem puritatis gradum præ ſe tulit.

Quod ſi autem heterogeneis, quas ſupra jam diximus, partibus Camphora inquinatur, ſub ſublimatione empyreumaticum oleum emergit, quod abſque additamento calcareo Camphoræ colorem luteum impertiturum eſſet, & vim ejuſdem medicam manifeſte mutaret. Hinc aliquando calcem vel cretam admiſcere Camphoræ crudæ opus eſt. Id re vera in Belgio fieri, teſtium idoneorum fide novimus. Ars hæcce jam invaluit ante centum annos temporibus cl. Ten Rhyne (Breyn *prodr. p.* 12.), qui refert libræ uni Camphoræ impuræ unciam unam calcis vivæ addi. Cl. Cramer cretam ſubſtitui monet, eadem ceteroquin, quam modo indicavi, proportione (Jars *l. c. p.* 327.). Marcgrafius (*Chym. Schrift. vol.* 1. *p.* 262.) calcem dilapſam idoneam declarat, ſed alia proportione, tertiam ſcilicet vel quartam ejus partem requirens. Pharmacopœæ Sveciæ auctoribus (*Ed.* 3. *p.* 60.) calcis uſtæ in pulverem redactæ uncia una pro Camphoræ crudæ libris duabus placet; quum rurſus cl. Ferber (*N. Beytr. z. Mineralgeſchichte vol.* 1. *p.* 371.) narratum, Amſtelodami cretæ uncias duas Camphoræ libræ uni admiſceri. Diſcriminis in proportione ratio videtur in gradu diverſo puritatis Camphoræ contineri. Ceterum encheireſis ſub hocce additamento fere eadem eſt, ac iſta modo deſcripta tam quoad vaſa, quam ignis & reliquorum adminiſtrationem, ut conſtat deſcriptione Ferberi eximia, qui tamen narrat, tegmen iſtud conicum ex ferro per ſtannum incruſtato initio, donec Camphora liqueſcat, arena obtegi, poſtea auferenda, & tum tegmen iſtud commutari cum alio frigido, apice aperto. Ipſe nullum thermometrum in officina a ſe conſpecta oſtendit; unde liquet, empirice tantummodo caloris juſtum gradum determinatum ibi fuiſſe. Eo quoque edocemur, reſiduum Camphoræ, quod fragmentis cucurbitarum adhæret, immitti aheno oblongo cupreo, cui aliud ejuſdem figuræ loco alembici imponitur, & in furno vulgari anemio ſublimari (Conf. Ejuſd. *fig.* 17.).

Depurari etiam ſpiritu vini Camphora ſe patitur, dum nimirum, ſolutione prægreſſa, deſtillatio inſtituitur, qua ſpiritus primum tranſit, dein Camphora, quæ in panes liquatione intra clauſum vas transformatur (Lewis *Mat. med. p.* 168.). Sed ſumtuoſus nimiſque prolixus videtur hicce modus, quam ut pro majori quantitate Camphoræ idoneus poſſit haberi.

Ex dictis concluditur, æque bene depurationem ſuccedere poſſe extra Belgium, modo officinis ſumtus neceſſarii impendantur. Quod Pharmacopœa Svecica modum inter formu-

mulas expoſuerit, hariolari ſinit, artem ibidem a quibuſdam exerceri. Ita Hafniæ quoque largiori copia ſublimatio fit (Crells *chem. Etndeck. P.* 3. *p.* 87.).

Camphora conſtituit maſſam albam, levem, ſolidam, ad attactum ſubunctuoſam, ex mollitie fragilem, inter dentes ſubtenacem, pellucidam, odoris valde fragrantis, ad Rorem marinum accedentis, valde fragrantis, qui largo ambitu ſeſe ſpargit, ſaporis aromatici, amaricantis, cum ſenſu primum caloris inſignis dein frigoris. In ſuperficie aquæ natat. Aere libero vel negligentius tecta ſenſim ſenſimque diſparet. Minimum ejus diſpendium fit aere frigidiſſimo & ſicco, majus in temperie ejus calida & ſicca, maximum in calida & ſubhumida (Bergii *Mat. med. veg. p.* 322.). Vitris ante clauſis plane nihil ejus avolat, ut conſtitit experimento facto in vitro hermetice obturato, alioque cera clauſo, in quorum utroque nihil de pondere per triennium ſeceſſit) Eraſm. Barthol. in *Act. med. & phil. Hafn. vol.* 1. *p.* 106.). Flammæ admota ardet lumine lucido albo & fumo copioſo, qui in fulginem condenſatur, ſed abſque carbone vel cinere relicto. Ardet quoque fruſtulum paullo majus ſub natatione in aqua. Lente vitrea autem vel ſpeculo cauſtico non accenditur, licet charta & tabula lignea lenti ſubjecta ignem conceperit (A Bergen in *N. Act. nat. cur. vol.* 1. *p.* 197.). Nec in flammam erumpit, carboni candenti impoſita, ſed in fumum reſoluta aufugit. In cochleari metallico cito liquatur in olei ſpeciem, & in halitus fragtantes reſolvitur. Pertinet ad corpora electrica non inferioris ordinis, nam fruſtum majus panno laneo adfrictum corpora levia attrahit & per condenſatorem cl. Volta ſcintillas excutit (Lichtenberg in litt. ad Koſegarten *Diſſ. de Camph. p.* 43.). Motus tamen Camphoræ in particulas exiguas diviſæ, qui in ſuperficie aquæ conſpicitur non a vi electrica, ut cl. Romieu (*Mem. de l'ac. R. de ſc. de Paris* 1756. *p.* 449.) exiſtimavit, ſed attractione particularum locum exalatione perpetuo mutantium dependet (Lichtenb. *l. c. p.* 38. *ſq.*). Mirum, cl. A Bergen motum gyratorium fortiorem in aqua frigida quam calida vidiſſe, quin fortiſſimum in aqua gr. 20. Fahrenh. infra punctum congelationis frigida (*Nov. Act. nat. cur. tom.* 1. *p.* 195.), quum cl. Lichtenberg (*l. c.*) expreſſe moneat vividiorem eſſe hunc motum in aqua calida. Forma cryſtallorum ſub qua Camphora comparet, dum ſpiritus vini, quo ſoluta fuit, in vitro ſubter microſcopio difflatur, ſtellulas niveas refert radiis vel uno vel quatuor vel ſex (Ledermüller *mikroſckop. Ergözungen tab.* 39. *p.* 77.). Per modum præcipitationis, ſi Camphoræ ſpiritu vini ſolutæ inſtillatur aqua, vegetatio elegans

gans formatur (Romieu in *Mem. de l' ac. d. ſc. l. c. p.* 443. *cum figg. tab.* 9. 10.).

Aqua Camphoram penitus non ſolvi, omnes fere uno ore aſſerunt, ſed contrariari videtur ſapor odorque, quo aqua præcipue calida imbuitur, in qua per tempus Camphora moram traxit, licet uterque ſenſim pereat. Spiritu vini rectificato facillime ſolvitur ſub duplo menſtrui pondere (Morveau *Elem. de Chymie tom.* 3. *p.* 365.); Fr. Hoffmannus æquale pondus aſſignavit (*Obſ. phyſ. chym. p.* 144.). Hæc ſolutio ſi calore in ebullitionem aucto loco arcto & bene clauſo redigitur ad exhalationem perfectam fere, face acceuſa illata confeſtim aer inflammatur (Bomare apud Morveau). Aqua affuſa ſolutioni ſpirituoſæ præcipitatur Camphora abſque ulla ejuſdem alteratione. Mucilagine Gummi Arabici contrita, addita demum aqua, connubium per plures dies fere omnino ſervat (French in *Med. Obſ. and. Inqnir. vol.* 1. *p.* 421.). Solvitur oleis tam expreſſis quam æthereis. Parem vim in eam exercent acidum Vitrioli & Nitri, a quibus tamen abſque calore vel motu inteſtino ſolvitur, unde nulla inflammatio ſubſequitur. In acidi Vitrioli miſcela oleum ruſo - fuſcum homogenum repræſentat; acido Nitri autem ſi ſolvitur, in ſuperficie ejus inſtar olei comparet, inſigni acrimonia inſtructi; ex utroque menſtruo autem aqua frigida infuſa priſtinam formam & indolem recuperat. Valde imperfecte & inconſtanter modo ſolvitur acido Salis, nam licet inde oleum album coagulatum emergat, Camphoræ plurimum tamen ſponte rurſus ſeparatur loco præprimis calido. Aceto arte Weſtendorfii concentrato ſolvitur, non autem aceto non concentrato; nec acido Sacchari, vel eſſentiali Tartari, vel lignorum (Koſegarten *Diſſ. de Camphora p.* 26.). Solvitur & aere fixo aqua frigida excepto (Berg. *M. m. p.* 320.). Reſpuit unionem cum alterutro, ſaponem efformat, abſque peregrino adjumento, in quem finem alcali cauſticum elegit cl. Bindheim (Crells *chem. Entdeck. P. II. p.* 113.). Solvitur in aqua calcis pura (Alexandet's *experimental Eſſays p.* 138.).

Multa igitur, ut ex dictis elucet, Camphora cum oleis eſſentialibus. æthere, & reſina communia habet; in multis tamen tam ab hiſce, quam aliis corporibus, Gummi, Gummi reſina reſina, Sale volatili oleoſo, ita differt (Conf. comparatio Camphoræ cum hiſce in Neum. *Chem. vol.* 2. *P.* 1. *p.* 292. *ſqq.* & quoad ætherem Roſegarten *Diſſ. de Camphora p.* 23.), ut neceſſe ſit, pro ſingularis plane naturæ ſubſtantia agnoſcatur.

De partibus, ex quibus Camphora conſletur, varie diſputarunt, conjectura potius quam tentaminibus chemicis nixi.

Non

Non attinet omnes huc ſpectantes hypothoſes hic recenſere (Conſ. Koſegarten *Diſſ. l. c. p.* 44.). Nec ſententia Neumanni (*l. c. p.* 306.), quod ex copia phlogiſti, pauxillo aquæ & ſubtiliſſima terra conſtet, in omnibus ſatisfacit, quum iſta ſaporis nulla ratio detur. Abſtinere a chemico ſcrutinio, fecit procul dubio moleſta experientia, quod reſuſcitari ex menſtruis, quibus ſubacta fuerat, Camphora facile ſua integritate poſſit, ita ut æque pertinax decompoſitioni reſiſtat, ac Hydrargyrus. Legi merentur ingenioſa & operoſa experimenta, quæ cl. Koſergarten in hunc finem inſtituit. Poſt varia irrita, tandem per pluries repetitas deſtillationes Camphoræ cum magna quantitate ſpiritu Nitri dephlogiſticati eo pervenit, ut eliceret cryſtallos ſalinas, albas, nitidas, parallelepipedas vel laminas rhomboidales & rectangulares. Hoc ſal fuit acidum, diſcrepans ſua natura ab aliis acidis, unde putat eſſe partem Camphoræ conſtituentem, & objectionibus eorum obviam it, qui putarent originem traxiſſe ex acido Nitri, vel nonniſi acidum Sacchari eſſe mutatum (Vid. *l. c. p.* 61. *ſqq.*). Acidum e contrario Camphoræ per ſpeciem combuſtionis generari ſub operatione, nec antea adfuiſſe, vult cl. Maret (in Crells *Annal.* 1786, *vol.* 2. *p.* 138.). Camphoræ cum acido vitriolico tractatione phlogiſton modo & terra iſtius conſpicienda ſeſe præbent (Koſegarten *l. c. p.* 51.).

Apud Græcos veteres nulla Camphoræ mentio fit, ſed Arabes primi illam inter medicamenta celebrarunt, Caſur vel Canſur illam nuncupantes & refrigerantem vim illi adſcribentes (Vid. Avicenna ed. Alpagi & Rinii *p.* 563. & Serapion). Seriori autem ætati reſervatum fuit, naturam & virtutes ejus plane ſingulares verius explorare.

In hunc finem quoque frequentia in animalibus varii generis experimenta a cll. Menghini, Carminati, Monro aliiſque capta ſunt, quæ multa illuſtrant phænomena, ſub uſu Camphoræ in corpore humano ſeſe manifeſtantia. Et horum quidem animantium quædam magis, alia minus, ab humana natura aliena ſunt. Ex priori cenſu ſunt inſecta multiplicis generis. Fruſtulum Camphoræ prope oſtiolum, ex quo prorepſerunt formicæ, repoſitum, haſce mox valdopere turbavit, ut procedentes illico latibulum priſtinum quæreret, reliquæ perterritæ & fugatæ undique diſcurrerent (Mengh. in *Comment. Bonon. tom.* 3. *p.* 314.). Hæ turbæ prout ſignificant, halitus Camphoræ formicis valde moleſtos eſſe: ita manifeſtior longe evadit vis eorum in inſecta, hiſce, intra ampullas vitreas octo unciarum capaces charta perforata tectas, junctim cum fruſtulo Camphoræ granorum ſex reconditis. Adhibita ad hæc pericula veſpæ, muſcæ, pulices, culices, ſcorpiones, cimices, pediculi, formicæ, erucæ, ara-

nei, ſcarabæi, qui horrea prædantur, curculiones tritico fabisque infeſti, tineæ, quæ lanea deſtruunt, ſingulæque horum ſpecies intra propriam ampullam incluſæ. Omnibus & ſingulis, exceptis tineis, Camphora ſub hocce adminiſtrationis modo venenum exſtitit; nempe poſt agitationes multas & ſubſequentem languorem, ſoporem, vel & convulſivos motus, perierunt, quædam citius, aliæ lentius. Celerius quoque iſta necata æſtate quam autumno, celerius flante auſtro quam horea, quorum diſcriminum ratio continetur in exhalatione Camphoræ diverſa, quæ æſtate & auſtro flante vividior (Menghini *l. c. p.* 315. 317. Conf. Carminati *de animal. ox mephitibus interitu p.* 186.). Tineæ, quæ vapores adpoſitæ Camphoræ eluſerant, non pares tamen fuere violentiæ ſuffitus Camphoræ accenſæ ferendæ, qui ſuffitus & potentiorem vim in alia inſecta exſerit. Huic tentamini vel ardens carbo vel lapillus candens ad excipiendam Camphoram idoneus eſt (Mengh. *l.c.p.* 319.). En artem, qua veſtiariis, horreis & granariis, egregie conſuli poterit.

Transgredior ad experimenta, quibus majora animalia, noſtræ naturæ propria, ſubjecta ſunt, de vi effluviorum Camphoræ primum commentaturus. Hæc ipſa ranis in vitro longitudinis latitudiniſque quatuor pollicum, cui inditæ erant drachmæ tres Camphoræ, intra undecim vel viginti minuta pr., & uni intra tres horæ quadrantes deleteria exſtitere, poſt prægreſſos motus præternaturales, reſpirationem difficilem, anxietatem, tremores, nervorum diſtentiones, ſtuporem (Carminati *l. c. p.* 186.). Similibus affectionibus correpti ſunt paſſerculi picæque marinæ (*l.c.p.*190.)--. Eventus idem fuit in ranis & paſſerculis ex fumo Camphoræ accenſæ & dein extinctæ intra vas vitreum; nec reviviſcere poterunt ranæ, etiamſi ſemimortuæ in aerem purum protraherentur (*l. c. p.* 179. 184.).

Sed magis intereſt ſcire, quid Camphora per os largius ingeſta in brutis effecerit. Horum e numero fuerunt volucres varii generis ſcilicet paſſerculi (Menghini; Carminati), columbi, coturnices (Menghini *Comment. Bonen. tom.* 4. *p.* 201. 205.), item hirundines, merulæ, galli gallinacei (Carminati *p.* 199.), ranæ iterum (Menghini; Carminati *p.* 192.); tum & quadrupedia varia, nimirum feles, canes (Menghini *p.* 203), oves (Mengh. *pag.* 203. Carminati *p.* 206.) & cuniculi (Carmin. *p.* 202.). Effectus in hiſce varii, nec ulla horum conſtantia, niſi in eo, quod omnes graviter afficerentur; quædam temulenta evaſerunt, alia in furorem conjecta, alia ſopore oppreſſa ſunt, quibusdam anxietatem, ſtertorem, gemitus, ejulatus, ſpumam ante os, excitavit, alia inde correpta ſingulto, tremoribus vel convulſionibus valde conſpicuis, epilepſia adeo.

In nonnullis evacuationibus natura ſibimet auxilio fuit, ut vomitionibus, dejectionibus alvinis, ptyaliſmo, profluviis lotii. Quibusdam tamen poſt luctamina dicta necem attulit. Memorabile & hoc, quod fruſtum Camphoræ vomitione ſubinde rejectum, etiamſi graviter laboraſſet animal, exiguam modo ponderis jacturam perpeſſum fuerit. Pro natura animalis diverſa, quibusdam minor quantitas indita, ut volucribus, quibus pauca grana aliquando jam infeſta fuerunt, aliis, ut quadrupedibus, major e. c. felibus, quas grana viginti quatuor perdiderunt (Menghini *Comm. Bonon. Tom.* 3. *p.* 314. *ſq.* Carminati *de anim. ex mephit interitu p.* 186. *ſq.*). Oves, etſi male ex drachmis duabus affectæ, eluctatæ tamen periculum ſunt, quin ea, quæ unciam dimidiam ſumere cogebatur (Menghini *p.* 203. Carminati *p.* 206.). Canis drachma una & dimidia furere incepit, unde, ad pejora evitanda, occidere illum e re re viſum (Mengh.). In alio cane duabus drachmis ingeſtis hydrophobiæ indicia adeo ſeſe manifeſtarunt, ſed ſenſim tamen mentis ſuæ compos evaſit cum reſtaurata vita (in *Med. Obſerv. and Inquir. vol.* 6. *p.* 229.). Id quoque animadverſum, in ſingulari ſpecie animalis non ſemper eandem doſin exitio fuiſſe, hinc poſt intervalla juſta ſenſim ſub iterato experimento doſis aucta (Menghini), niſi opportunius viſum, mox initio, eventu alieni experimenti monente, pondus majus intrudere (quod quidem ſubinde cl. Carminati fecit). Eluſerunt tamen duo cuniculi periculum ex drachmis duabus ſimul ingeſtis abſque ullo naturæ levamine, dum alius ex eadem quantitate apoplecticus caderet (Carminati *p.* 203.) ----. Juvat quoque conſiderare, quænam ſingularia in enecatorum corpore poſt diſſectionem conſpecta fuerint. Muco ventriculus præter conſuetudinem abundavit & inflammatus apparuit, cibus autem indigeſtus; animalia profundo ſomno ſopita occubuerunt meningum, pulmonum, cordis, vaſorum & inteſtinorum inflammatione; bilis quoque in hiſce in tenuia inteſtina ubertim effuſa extitit (Menghini *l. c. p.* 204. Carminati *l. c. p.* 202.) ----. Operæ quoque pretium viſum, Camphoram per anum immiſſam tentare. Hoc quum fieret in cuniculis, drachmis duabus ope Gummi ſolutis, eadem ſubſequuta incommoda, quæ modo expoſui, in necem uſque; idem in cadaveribus ſpectaculum (Carminati *p.* 204. *ſq.*).

Nocendi necandique animalia, quæ Camphoræ ineſt, poteſtas ſine dubio halitibus ſubtilibus, quos ſpargit, præcipue imputanda, qui ipſi nervos cerebrumque in primis impetunt. Nam infeſta eſt Camphora, antequam ſoluta in ſanguinem tranſierit, ut rejectum vomitu fruſtulum vel in ventriculo poſt mortem reſiduum demonſtrat. Protractiori au-

autem actione inflammat tam partes, in quarum immediato contactu eſt, quam alias remotiores. Labefactare digeſtionis vires, veſtigio pariter non obſcuro cognoſcitur. Sectis vero mox poſt mortem animalibus conſtitit veritas ingenioſi effati cl. Burſerii: Camphora fibræ muſcularis irritabilitatem imminui (*Inſt. med. pract. tom.* 3. *p.* 190.); ad quod confirmandum præſertim ſpectant eximia cl. Carminati pericula. Hocce quoque argumentum, quantum colligo, ſtudioſius attigit cl. Severi (in *Diſſ. de Camphora, Ticini Reg. a.* 1776. defenſa Vid. *Gött. Anz.* 1778. *Zug. pag.* 733.). Nempe deleto jam omni nervorum ſenſu micare pergit per plures horas cor, quin incrementum cepiſſe cognoſcitur, & muſculorum irritabilitas perſiſtit (Carminati *l. c. p.* 172. 208.). Ad vim nervos inſenſiles reddendi corroborandam experimenta cl. Monro in ranis ſuſcepta quoque faciunt. Applicata enim Camphora cruri, ſtupor in iis ſubſequutus eſt (*Eſſays and. Obſev. phyſ. and literary, vol.* 3. *p.* 351. 353.). Irritare & calefacere Camphoram, vaſorum, quibus applicatur, turgeſcentia & rubedo declarat, in ſanguinem reſorberi, alia experimenta in ranis facta probare videntur (Monro *l. c. p.* 357.).

Experimenta in brutis inſtituta licet ſæpe nonniſi temere ad corpus humanum applicentur: heic tamen conſpiratio egregia obtinet, ſive noxios effectus ex nimia doſi reſpicias, ſive ſalutares in vario morborum genere, quo hominum genus conflictatur. Nempe hi poſterius dicti eventus ex iſtis mirifice illuſtrantur. Vir ex deglutita drachma dimidia Camphoræ, oleo Olivarum ſolutæ, mox ardore ventriculi corripiebatur, oculorum caligine & congeſtione inſigni humorum ad caput, ſed poſtquam in auram liberam ſeſe tranſtuliſſet, paullo poſt diſparuerunt hæc omnia incommoda (Whytt's *Worsk. p.* 646.). In alio ex eadem quantitate multa ſimilia exorta, ſed cum nauſea, quæ in vomitum bilioſum tranſiit, ſanguine coloratum, & cum pulſu ſenſim citatiori (Griffin *Diſſ. de viribus camphoræ, Edinb.* in *Gött. Anz.* 1769. *p.* 1408. & Alexander's *experim. Eſſays, p.* 141.). Item in alio, qui ſcrupulos duos ingeſſerat, ardore ventriculi ſcena initium capiebat, pulſu pluribus ictibus per minuta pr. decreſcente, tribus horis poſt oſcitatio & ſomnus ſubſequebatur, vertigo per intervalla gravans, ebrietas, horror levis & impalleſcentia vultus (De neutro caſu exitum definire poſſum, quum diſſertationem ipſam perluſtrare jam mihi non ſuppetat). Experimenta, quæ cl. Alexander (*l. c. p.* 227.) in ſemet ipſe inſtituit, tanto majoris ponderis ſunt, quum, utpote medicus, tanto curatius omnium ſenſationum & motuum rationem habere potuerit, ſaltim quamdiu ſui compos fuit; nominatim decremen-

mentum & incrementum numeri pulſuum exactiſſime obſervavit. Ex aſſumpto ſcrupulo uno ab ictibns arteriæ 68. decidit numerus ad 66. vel 65. Captis vero ſcrupulis duobus cum ſyrupo Roſarum pallidarum, in ore mox calorem ingratum ſenſit, pulſus ſenſim ab ictibus 77. deſcendit ad 67. & thermometrum ventriculo admotum uno gradu decidit. Inter hæc inſignis virium dejectio cum oſcitatione & pandiculatione moleſta fuit. Tum vertigo, nauſea, memoriæ defectus, abolitio ſenſuum, furor adeo cum ſpumante ore, convulſiones, tremor, ſopor inciderunt, & pulſus ad centum adeo ictus acceleratus. Tepida aqua potata evomuit partem maximam Camphoræ non ſolutæ, licet tres horas antea jam ingeſta fuiſſet, unde pedetentim ſenſuum uſus rediit, & ſuperſtes vertigo, tinnitus aurium, calor & tremor, bibita Thea cum ſucco Limoneorum & Aurantiorum, dein ſubſequo ſomno naturali, omnino devicta fuerunt; ſuperfuit modo alvi obſtructio pertinax (*l. c. p.* 128. *ſq.*). Alia & exempla proſtant, quod & majores doſes apud homines ſanos ebrietatem, vertiginem & ſpaſmos excitarint (Collin *Obſ. circa morbos P.* 3. *p.* 148.).

Quoniam vero multa medicamenta ſano corpori detrimento ſunt, quæ a morboſo impune feruntur, quid in hoc Camphora inſigni quantitate ingeſta efficiat, ponderandum eſt. Tum modo largiorem doſin ejus vertiginem peperiſſe ægris, notat auctor quidam (libelli Anglici Germanice verſi ſub titulo *von d. Wirk. des Campbers und Calomelas* p. 56.), quando ſoluta propinata fuit ſub ſordibus primarum viarum & obſtructione alvina, non vero in bolo. Quum ad febrem billioſo-putridam coercendam largior Camphoræ doſis exhiberetur a granis decem ad drachmam dimidiam tertia vel quarta quavis hora quin quibusdam caſibus, ſingulis horis; ecce in tantum non omnibus ſucceſſerunt notabile caloris cutis decrementum, pallor ejusdem, obſcuratio viſus, reſpiratio crebra & difficilis, pulſus minor, frequens, inæqualis & intermittens, interdum rigores. Sed hæc ſyptomata ſubito exorta brevi ſeſe ſubtraxerunt, nec unquam ultra horæ dimidium perdurarunt, tum pulſus tardior, æqualis & major evaſit, reſpiratio libera, cutis calida & rubicunda, oculi ſplendorem ſuum recuperarunt & tremores evanuerunt, ſtupor ceſſavit, rediitque mentis liber uſus, convulſioneſque, ſi quæ adfuerunt, ceſſarunt. Iteratæ doſes mitius affecerunt ægros (Calliſen in *Act. R. ſociet. med. Havn. vol.* 1. *p.* 418.).

Hactenus enumerata in brutis hominibusque obvia phænomena multis momentis congruunt cum iis, quæ Opium excitat: eadem fere utrobivis effectus celeritas, quæ impreſſionis in nervos documentum præbet; eadem ſub parva

quoque doſi poteſtas; eadem in ſenſu ſopiendo, in vi irritabili autem excitanda efficacia. Quæ tamen duplex vix contrario ordine ſeſe conſpiciendam dat in Camphora, quam in Opio (V. *Appar. medic. vol.* 2.); quippe in hoc languor ſyſtematis nervoſi excipit irritationem prægreſſam, in iſta præcedit languor, ſubſequitur incrementum irritabilis muſcularium fibrarum virtutis. Multa quoque ex hiſce effectibus peti poſſunt argumenta ad diſcutiendum diſſidium, utrum Camphora refrigeret, an calefaciat. Ex ſententia uterum frigidæ naturæ eſſe, ſupra jam indicavi. Inter recentiores, qui eandem opinionem arripuere, memorandus eſt Fr. Hoffmannus (*Diſſ. de uſu interno Camphoræ* 1714. *p.* 20.), qui redarguens alios, qui valde calidam eſſe pronunciant, aſſerit, ſe eam ad ſcrupulum unum vel drachmam dimidiam in ſpiritu vini ſolutam cum vehiculo ſufficiente exhibuiſſe multoties homini ſano ſine intenſiori calore & pulſus incremento, ſed potius manifeſtum refrigerium præſertim circa præcordia attuliſſe; pergitque, unciam unam ſpiritus vini vel unicum hauſtum vini generoſi plus caloris in corpore excitare, quam duas drachmas Camphoræ. Nec longa annorum ſerie mutaſſe mentem ſuam teſtatur præfatio libro cl. Tralles (*De virtute Camphoræ refrigerante* 1734. *p.* 23.) præfixa. Sed ipſum libri auctorem in hancce partem abiiſſe, titulus jam indicat. Nec veretur cl. Pouteau (*Melanges de Chirurgie p.* 184.) Camphoram frigidam declarare, nixus præcipue caſu puerperæ, cui intra ſemihoram ſexagiuta grana ejus contra colicos dolores data, unde frigore per horam fere durante cum pallore inſtar mortuæ correpta eſt, ſed ſenſim calor naturalis abſque ſudoribus rediit. Varia quidem ſuggeri poſſunt argumenta, quæ favere refrigeranti ejus indoli videntur, quorſum referunt ſenſum frigoris in lingua, efficaciam in morbis inflammatoriis, inhorreſcentiam, pallorem pulſusque decrementum alioſque ſupra recenſitos effectus. Sed cauſam caloris tollendo ſæpe refrigerium ciet, prout ſubinde vinum generoſius incaleſcentiam moleſtam corporis pulſuſque velocitatem tollit, & poſt ipſam applicationem veſicatorii id aliquando in inflammatoriis morbis contingit. Quis vero audet vinum vel veſicatorium ideo refrigerantibus accenſere? Qui ad ea, quæ ſupra de Camphoræ vi nervorum ſenſum enervandi una cum altera muſcularem potentiam incitandi attendit, rationem invenit variorum judiciorum, quæ pro refrigerante natura militare videntur. Certe ad ſcrutinium thermometri non refrigerat, dum hoc vel ſolutioni Camphoræ ſpirituoſæ vel oleoſæ vel cum aqua calcis factæ immittitur (Alexander's *Eſſays*, *p.* 137. *ſq. Exper.* 3. 4. 5.). Nec thermometro ad abdomen applicato poſt Camphoram lar-

largius ingeſtam caloris decrementum gradu uno majus percipitur (ID. *Exper.* 2. *p.* 128.). Contra ea ſenſus caloris in ore & ventriculo, volatilis natura, acceleratio pulſus, congeſtio inſignis ad caput, inſudatio ſubſequa, odorem Camphoræ ſæpe præ ſe ferens, demonſtravit luculenter calidam eſſe.

A corpore tantæ tamque multiplicis vel nocendi modo efficaciæ ſperatur facile, in vario morborum genere, cauto & ad opportunitatem reſpiciente uſu exercere poſſe virtutem maxime egregiam. Id quod tam abunde experientia confirmatur, ut non opus ſit ex probabilibus modo conjecturis, quæ enucleatis hactenus phænomenis ſuperſtruuntur, medendi vires deducere, & fateri fas ſit, pauciſſima obtinere medicamina, quæ in tanta malorum varietate auxilium ferrent. Nempe excellit penetrabili ſua indole, qua vel minima vaſa permeat, humores ſtagnantes potenter diſcutit, ſpaſmos ſolvit, dolores mitigat, vires erigit, unde cardiaci nomine digniſſima, perſpirationem auget, putredinem humorum refrænat, demum in vermibus inteſtinalibus necandis haud parum valet. Horum omnium fides jam facienda eſt, unde liquebit, æque tuto per os ingeri ac extrinſecus applicari.

Quamvis calidæ indolis Camphora ſit, in quibusdam febribus tamen jam ad corrigendam earum diatheſin, quam ad mitiganda & tollenda varia ſyptomata incidentia & criſin per ſudores promovendam, eminet.

Harum e tribu putridæ febres ſunt. Quantum polleat Camphora in putredine avertenda; experimentis extra corpus humanum quoque cognoſcitur. Nam grana duo aqua mixta magis præſervant carnem contra putredinem, quam ſexaginta ſalis marini (Pringle's *Diſ. of the army*, *Append. p.* 12). Quin caro plane non computruit intra vitrum in miſcela comminutæ Camphoræ, etiamſi ſubinde inter experimentum aeri acceſſus liber contigerit (*Eſſay ſur la Putrection p.* 399.). In febribus autem hujus naturæ non antiſepca modo vi, ſed & vires erigendo & miaſma perſpiratione eliminando, juvat. Compeſcendo quoque turbas febriles blandum ſomnum inducit, quando opiata inania ſunt, vel tumultus febremque augent. Hinc in febre carcerum ſive noſocomiorum tantæ præſtantiæ eſt in ſecundo & tertio ſtadio (Pringle *l. c. p.* 310. 316.). Petechiis jam & hæmorrhagiis ſub reliqua funeſtorum ſymptomatum ſyndrome exortis multos orci faucibus eripuit (Riverii *Obſ. & hiſt. Cent.* 1. *Obſ.* 24. *Obſ.* 29. *Cent.* 2. *Obſ.* 18. *Obſ.* 62. 64. Hoffm. *Diſſ. cit.* §. 11. 12. Huxham *Oper. T.* 2. *p.* 116.). Ludwigius (*Adverſ. med. pract. vol.* 1. *P.* 1. *p.* 62.) rationem præcipue habet analepticæ ejusdem virtutis & poteſtatis criſin

per blandos ſudores ſuſtinendi, hinc paucis granis ſubſtitit, etſi aliquando ob nimiam putredinem ſpe excidiſſe ſeſe dolet. Ut vero commoda eſt, febre ipſa putrida præſente, non tamen ſufficit miaſmati epidemico arcendo (Collin *Obſ. circa morb. P. 3. p. 148.*). Nocet Camphora, ſuperſtite adhuc vigore virium & pulſu forti plano, confert autem detritis viribus pulſuque debili & flaccido exiſtente. Ex hiſce ſignis quantitas Camphoræ quoque tutiſſime definitur. Sunt qui magnas doſes non ferunt ſine acceleratione nimia pulſus, congeſtionibus ad caput, convulſionibus & phrenitide lethali (Quarin *method. medend. febr. p. 57.*). Sufficiunt ſub juſta opportunitate intra nychthemerum decem modo, quindecim, ad ſummum viginti grana (*l. c.*), licet alii intra idem ſpatium drachmas tres dare auſi fuerint. Commode & Camphora in hiſce febribus cum aliis conjungitur e. c. cortice Peruviano, radice Serpentariæ, Contrayervæ, Aceto. Ejusdem in aceto ſolutio eam quoque virtutem habet, quod facilius, quam ſolet, a ventriculo feratur (Huxam *l. c. p. 117.*). Pro norma eſſe poterit formula (Locheri *Obſ. pract. pag. 43.*), infra (articulo de Camphoræ vi in mania) ſuppeditanda. Et ad corrigendum aerem putridum conclavis, qua decumbit æger, acetum, cui Camphora injecta, ſuper carbonibus exalationi exponitur. Nec ſine fructu aliquando clyſmate ſimul excipitur (V. exemplum in Metzgeri *Adverſ. med. P. 2. p. 87.*) ----. Nec defuerunt, qui in ipſa peſte Camphoram multis encomiis deprædicarunt, quorum e numero Conr. Geſnerus (Vid. Tiſſoti *Epiſt. ad* Hall. *p. 237.*), Mindererus (*Lib. de peſte cap. 15.*), Jo: Crato (in *Epiſt. med.* A Schulzio *edit. p. 103.*), qui omnibus aliis antecellere illam expertus fuit, Zwingerus (*Epiſt. ad Monavium inter* Schulzianas *n. 246.*), Hartmannus (in *Pract. chymiatr. p. 364.*), Schreiber (*Obſerv. & cogitata de peſtilentia p. 58. ſq.*) aliique.

In ſummo adeo putredinis gradu, ſcilicet gangræna tam ſicca quam humida, potens eſt auxilium. Quod quidem jam cognovit Arabs celebrati nominis Ali Oſeibah. Noſtra ætate preſſius perſequutus eſt hanc ejus facultatem cl. Collin, qui non dubitat reliquis omnibus hocce nomine Camphoram præferre (*Obſerv. circa morbos P. 3. p. 145.*), ſi largiori doſi ore capitur & externe mucilagine Gummi Arabici ſoluta plumaceolis applicatur, quando gangræna ſicca adeſt; vel in pulvere, quando humida vexat, denſo ſtrato inſpergitur; vel, quando malum interna corripit e. c. uterum, illuc injectione Gummi Arabico ſubacta defertur. Sic brevi obicem ponit gangrænæ & ſeparationem partis mortuæ a viva procurat. A circulo rubro, qui cingit partem gangrænoſam, & cui eryſipelatoſam naturam tribuit cl. Pouteau (*Melanges de Chirurgie p. 187.*) judicium præcipue

cipue format efficaciæ in gangræna ſiſtenda; nempe in eryſipelate tollendo efficaciſſima illa cenſetur ----. De uſu in ulceribus putridis externis infra opportunius dicetur.

Ex nuperius dictis de præſtantia inſigni Camphoræ in putridis variolis jam admonemur. Verum in hiſce & ideo juvat, quod ipſum miaſma enervet. Hac ipſa efficacitate pollere, non uno documento conficitur, ut vel Camphoræ exemplo Boerhaavii ſententia fulcrum obtineat, virus variolarum poſſe ſpecifico quodam domari. Si injungitur cuti pomata pure varioloſo impraegnata, addita Camphora nulla infectio ſubſequitur, quum e contrario id fiat omiſſa Camphora (Roſenſtein *om Barns ſjukd. p.* 160.). Ejus ope tuemur quaſdam corporis partes ab inſidiis variolarum, ut oculos, ſi linteum, cui Camphora affricta, ſupra oculos propendeat; fauces, quibus ſuccurritur gargariſmate ex Camphoræ drachma una aliquot guttulis liquoris mineralis Hoffmanni humectata, ſacchari uncia dimidia & aquæ calidæ libris duabus (*l. c. p.* 130.); naſum, impoſito linteo ſpiritu Camphoræ madefacto (*l. c. p.* 129.). Nec ſpernendo effectu intra ſacculum ſupra pectus geſtatur, ad arcendas variolas, quando malignæ graſſantur. Hinc & Roſenſteinius pilulis ſuis præſervativis Camphoram addidit (*l. c. p.* 159.). Virtutem ejus in putridis variolis Hallerus (*Opuſc. pathol. p.* 145.) primus ex obſervationibus a. 1735. ſtabilivit, qui in emulſione ea quantitate eam dedit, ut æger intra diem grana viginti conſumeret, tumque & proficere vidit, quando hæmorrhagiæ ex reſoluto ſanguine naſcebantur. Acidis nuptam in malignis ſpeciebus nonnullis apprime prodeſſe vidit Tiſſotus (*Epiſt. med. pract. p.* 237.). Memorabilis maxime poteſtatis Camphoræ in hiſce variolis caſus is eſt, quo matrona nobilis iisdem detenta, omni ſemihorio ejus ſcrupulum unum vitello ovi (præſtat mucilaginis adminuculo uti) ſolutum in mixtura cum aqua & ſyrupo ingeſſit, in clyſmate quoque, item fermento panis plantis pedum impoſito recepit, & tandem, quum ſic non ſufficeret, linteis obvoluta fuit, oblitis Camphora vitelli ovi ſoluta; ſicque tandem octoginta unciis conſumptis periculo emerſit (C. L. Hoffmannus *Nachricht von e. gut. Heilat d. Kinderblattern* 1764. in Vogel. *Bibl. vol.* 5. *p.* 340.). Qui hance curationem perfecit, idem etiam aliis caſibus uſum Camphoræ externum in variolis egregium deprehendit (Hoffm. *vom Scharbock v. d. Luſtſeuche* &c. *p.* 288.). Confert & in ſuffimigio & linteorum ejus fumo impraegnatorum applicatione (Metzger *Adverſ. med. P.* 2. *p.* 185.), quibus ſubſidiis variolæ retrogreſſæ ad priſtinam ſedem revocatæ. Legi merentur caſus varii de præſtantia Camphoræ

ræ in variolis ancipitis generis a cl. Collin (*Obſ. pract. P.* 3. *caſ.* 22. 23. 24.) conſignati.

Quoniam de morbo exanthematico ſermo eſt, revocare mox in memoriam e re eſt, quantum valeat Camphora, quando variolæ, morbilli, purpura utraque, vel ſcarlatina, ſubito retroceſſerunt, in hiſce exanthematibus ad cutem reſuſcitandis. Languenti autem horum exhanthematum eruptioni utilem ſtimulum ſubdit. Ita & ſcabies infantum refrigerio, vel intempeſtiva inunctione, retrograda, ſi eclampſiam creavit & hic effectus recens eſt, in priſtinam ſedem hocce auxilio reſtituitur (Roſenſtein *om Barns ſjukd. pag.* 55.).

In febribus lentis nervoſis ſub ipſo lentore, quo lympha laborat, & torpore nervorum, virtus Camphoræ attenuans & excitans & diaphoretica auxilio inſigni eſt (Huxham *Oper. tom.* 1. *p.* 127. & *tom.* 2. *p.* 84.).

Sed in febribus acutis quibuſcunque ad ſymptomata quædam urgentia tollenda, ad ſtagnantia liquida movenda & ad ſudorem criticum adjuvandum Camphora laudari meretur. Præſentaneum ſæpe exſtat delirii & anxietatis remedium, & ſomnum diu interceptum abſque eo damno procurat, quod Opium afferre ſolet. In Nitri connubio, vel in pulvere vel emulſione tum convenientiſſima eſt, ad grana tria vel quatuor per bihoria repetita. Pondus aſſerto addit auctoritas Fr. Hoffmanni (*Diſſ. de uſu interno camph.* §. 15.), & Werlhofius inter tot alia merita & hoc habet, quod quam tuto & efficaciter in acutis ore capiatur, quum vacillaret adhuc medicorum animus, ſua experientia & amicorum quorundam evicerit (Vid. *Comm. Nor.* 1734. *p.* 258. & *p.* 268. Item 1735. *p.* 28. 154.).

De inflammatoriis febribus præcipue, ſub ea pulſus velocitate vigoreque & ſtaſi ſanguinis, quæ tum obtinet, dubitari poſſet, ſi ratiociniis uncie inhærere fas eſſet. Aſt metum jam minuit explorata Camphoræ in inflammationibus externis diſcutiendis virtus. Fr. Hoffmannus in acutis vel ideo eam extollit, quod fere omnes aliquid inflammatorii ſecum veherent, & febribus vere inflammatoriis multiplicis generis ſubveniſſe ſe ejus ope, nobis exponit (*l. c.*). Qui ſucceſſus & aliis multis, qui rem calamo conceperunt, contingit, & certe quotidie adhuc in praxi contigit. Per partes hiſtorias ejuſmodi curationis perſequuntur cll. Werlhof, De Berger, Albrecht (*Commerc. Nor. ll. cc.*) Wolff. (*Comm. Nor.* 1740. *p.* 313.) & Joerdens (*Comm. Nor.* 1736. *p.* 5.); quorſum ſpectat pleuritis tam vera, quam ſpuria ſ. rheumatica (*C. Nor.* 1735. *p.* 153.), angina (*C. Nor.* 1740. *p.* 313.), inflammatio uteri (*l. c.* it. *C. Nor.* 1734. *p.* 269.). Præmitti tamen in hiſce febribus alia neceſſa-

ceſſaria debent, ut venæſectio, diluentia, acida, ſalina, alvum leniter ſubducentia, nec niſi tempore remiſſionis concedenda Camphora, ea miſcela, quam modo de acutis innui. In exiguis doſibus grani dimidii per bihoria ſumptis ſubſiſtit cl. De Mertens (*Obſervat. med. tom. 2. p. 27.*), quando ſub pulſu non magno ſed frequentiſſimo & tenſo cum ſumma inquietudine & deliris parvis, in morbis inflammatoriis tam pectoris quam abdominis coctionis ſigna deſunt, quam ipſam optime adjuvare obſervavit. Alii nec majores doſes reformidant. Levat & eximie internas inflammationes Camphoræ oleo exceptæ, &, quo tenacius inhæreat, unguento Althææ commixtæ inunctio; vel miſcela ex unguento Althææ & tantillo ſpiritus Camphoræ, eodem modo applicata (Roſenſtein *l. c. p. 221.*).

In febre puerperarum, cujus natales cl. Pouteau (*Melanges de Chirurgie p. 180. ſqq.*) ab inflammatione eryſipelatoſa, ut vocat, omenti & uteri derivant, largas & frequentes Camphoræ doſes exhibuit, optimo eventu. Et ad hanc unice reſtringit in univerſum ejus vim, in phlegmonoidea contra fruſtra adhiberi conquerens. In eryſipelatibus, ſive externe ſive intus adhibita fuerit, ſpecificam pronunciat, quorſum pleuritides & peripneumonias vernales refert. Vereor, ne nimis ſubtiliter hiſce in morbis inflammationem diſtinxerit.

In inflammationibus externis diſcutiendis licet Camphoræ magna vis ſit; non excludenda tamen alia auxilia, quibus hoc morborum genus generatim indiget, nec in quantitate modus excedendus eſt. Nam tumores indolentes molles melius ferunt Camphoram, quam inflammatione nimia dolorosi. Sic addimus, genis tumentibus, in angina, in ophthalmia, Camphoræ tantillum ſtirpibus reſolventibus ſiccis in ſacculis, vel, quod præſtat, quum Camphora facile aufugiat, ſacculis eandem extus infricamus. Cataplaſmatum camphoratorum in ophthalmiis opportunorum alio jam loco exempla dedi (*Appar. med. vol. 2.*). Hujus loci quoque eſt aqua camphorata St. Yves, cujus vim in ophthalmia infra uberius deſcribam ----. In eryſipelate peculiarem ſibi vindicat laudem extus impoſita reſolvente ſua & diaphoretica natura. Et in maligno ex putredine orto, utpote atiſeptica, eminet.

Inflammationibus rheumatiſmus acutus affinis eſt; hinc & commode, præter venæſectionem & purgantia refrigerantia, Camphora modica quantitate cum ſalino noctem præcipue verſus conducit (Roſenſt. *Apot. p. 7.*). Refrigerio concepto tempeſtivo ejus uſu tam huic morbo, cujus cauſa tam ſæpe exſtat, quam aliis in dicta miſcela prævertitur. Sed & rheumatiſmos variæ ſedis & longioris duratio-

tionis feliciter ſufflaminat (ut multis caſibus confirmat cl. Collin *l. c.*), ad ſpinam dorſi, in coxa, dorſo pedis, femore, ad os ſacrum & vertebras lumbares &c. obvios (Collin *Caſ.* 1. 2. 4. 19. 20.), inter quos & iſchias nervoſa occurrit (*Caſ.* 3.), quorum quidam ob cruciatus convulſiones excitarunt.

An ſpaſmos & convulſiones compeſcat, jam inquirendum. Ex hoc fonte proveniunt flatus & colici dolores, quibus torquentur hypochondriaci & hyſtericæ, in quibus diſſipandis mirabilem præſtare opem animadverſum (Hoffm. *Diſſ. de Camphora p.* 32.). Ex collatis quibuſdam exprimentis ſtudio in hunc finem factis conſtitit, in affectionibus hyſtericis & ſingultu non deſtitui illam efficacia, ſed effectum eſſe brevis durationis, nec recidivis avertendis ſufficere (Home's *clinical. experiments p.* 193.). Sed & in diverſis hujus generis vitiis valet. Epilepticis bene multis opem fert mixtura ex Camphora & Aceto, qualem infra deſcribam de mania loquuturus; quin homo per integrum triennium epilepticus inde convaluit (Locher *Obſ. pract. p.* 42.). Aſthma convulſivum chronicum coercet Camphora efficaciter & præſentaneum levamen ſæpe affert, aliis irritis; ſed in forma ſolida non æque apta eſt, quoniam diu in ventriculo abſque ſolutione ſubſiſtit, ac fluida: qua fine Julepi e camphora Lond. cochleare unum vel duo omni trihorio vel quadrihorio, vel quoties paroxyſmus aſthmaticus redeat, ſcite ingeruntur (Millar *on aſthma and hoopinh-cough. p.* 104.). Ita ſublata eſt convulſiva rotatio oculorum cum dolore magno ſinuum frontalium per Camphoram (Collin *Obſ. pract. P.* 3. *Caſ.* 8.). Omitti nequit hiſtoria virginis, quæ ſpaſmorum omni genere, tam univerſali quam partialibus, per tres annos, ut videtur ex concepto contagio podagrico, miſerrime excruciata poſt multa ſine fructu tentata tandem convaluit ex Camphoræ granis tribus ad drachmam unam quater de die ingeſtis, doſi ſenſim diminuta. Quum maxima doſi uteretur, turbatæ mentis varia indicia ſeſe exſeruerunt, & deſcenſu ad ſcrupulum unum facto ex convulſione diaphragmatis ſonitum edidit illi columbæ riſoriæ non abſimilem, a quo autem Aſſæ fœtidæ majori doſi liberata fuit (Schmalz *med. und chir. Vorſälle p.* 138. *ſqq.*). Commemoratione quoque dignum eſt exemplum puerperæ, quæ poſt difficilem partum in inferiori dorſi parte abſceſſum contraxit cum conſtrictione ſpaſtica gulæ deglutitionem impediente, convulſionibus vehementiſſimis, ſtridore dentium, ſpaſmo maxillæ inferioris & reſpiratione fere intercepta, quæ vero, præmiſſa inciſione pus evacuante, Camphora largius ingeſta & cum oleo pectori inuncta diſparuerunt (Gruelmann *Diſſ. de uſu Cicutæ, Camphoræ &c. p.* 12.) --. In febribus in-

intermittentibus ægri ſenſilis nimium ſyſtematis nervoſi horroribus aliquando moleſtiſſimis nec periculo ſuo carentibus concutiuntur, quod ut præcaveatur, inter paroxyſmos conducit, Camphoram partitis doſibus capere in Nitri miſcela (Hallé in *Mem. de la Soc. R. de Medec. vol.* 5. *pag.* 69. *ſq.*).

Anodynis accenſeri poſſe, docet efficacia in mitigandis doloribus ſæpiſſime explorata. Qui inflammationem comitantur, hoſce partim ipſum ſtagnans liquidum diſſipando ſedat. Eadem ratione doloribus ex acri ſcorbutico, rheumatico, arthritico exortis, & partium ſubinde immobilitate junctis, ſubvenit (Collin. *l. c. p.* 145.). Ejuſmodi exempla attigi, de rhaumatiſmis quum dicerem. In odontalgia rheumatica ſæpe juvat aquam ore retinere, cui, dum calida erat, Camphora indita fuit (Trew *N. act. nat. cur. vol.* 1. *p.* 198.), id quod proprio experimento corroborare poſſum. Camphoræ unice auxilium hoc deberi, luculentius patet, quam ſi in eodem malo Camphora una cum Pipere contrita intra linteum ſpiritu vini camphorato humectata denti imponitur, vel in aurem dolentis lateris immittitur, quod quidem ſæpe quoque juvat (Roſenſtein *Apoteque*, *pag.* 48.).

Non infimum locum inter ea tuetur, quæ in mania & melancholia compeſcenda opportunitatem habent. Quædam veſtigia quidem hujus cognitionis reliquerunt Theophraſtus Paracelſus (V. *Bücher und Schrift. de morb. ament. Tract.* 2. *cap.* 2. *tpm.* 1. *p.* 501.) Ettmüllerus (*Oper. omn. Francof. tom.* 1. *p.* 578.), qui in deliriis melancholicis habitualibus cum & ſine furore prægreſſo raro fallere indicat, Sennertus (*Pract. med. lib.* 4. *P.* 2. *ſect.* 3. *c.* 5.), qui contra furorem uterinum commendat, ſine dubio ob vim adſcriptam ſtimulos venereos exſtinguendi, Dolæus (*Encyclop. med. tom.* 1. *p.* 76. 40.) aliique vetuſtiores medici. Aſt noſtro ſæculo iterum Anglus Kinneir (*Phil. Transact. vol.* 35. *p.* 347.) recenſu duarum fœminarum totidemque virorum, hominum in vigore ætatis & habitus conſtitutorum, quorum ſucceſſus voto reſpondit, in hanc vim medicorum mentes convertit. Præmiſſo quidem emetico antimoniali, alterantes pilulas ex Aethiopie minerali Gi. Guajaci rel. per diem exhibuit, ſed Veſperi Camphoræ drachmam dimidiam, ſicque maniam, in furorem adeo ſubinde erumpentem, quatuordecim menſium intra ſex hebdomades devicit (*Caſ.* 2.). In melancholia non febrili hyſterica per multas veſperas continuas illam ad drachmam dimidiam cum mica panis in pilulis exhibuit Werlhofius (*Comm. Nor.* 1733. *p.* 221.), nec niſi bono eventu præmiſſis neceſſariis & abſente febris incendio & obſervata euphoria. Bergerus memorat maniacum rite

rite præparatum, penitus in ſanitatem reſtitutum, ſimulque admonet, ut diu ſatis uſus ſufficiente doſi continuetur (*Comm. Nor.* 1735. *pag.* 28.). Ob neglectam juſtam continuationem paſſus recidivam eſt maniacus, cujus cl. Joerdens (*Comm. Nor.* 1736. *p.* 5.) curam geſſit, ſed tandem eodem auxilio confirmatus, uncia una fere conſumta. In caſu maniaci vegeti a cl. Triewald (*Vetenſk. Acad. Handl.* 1744. *p.* 53.) deſcripto, ſuffecit ſola Camphora ad grana ſexdecim ſemel de die aſſumta. In alio caſu fœminæ vehementer inſanientis cl. Boenneken (*Fränk. Samml. vol.* 5. *p.* 294.) addidit ſingulo ejus ſcrupulo pro doſi ſumto dimidium Nitri, nec niſi octo doſibus opus fuit, blando ſudore quamlibet ſubſequente. Ejuſmodi connubium approbat Eques a Roſenſtein (*Apot. p.* 48.). Camphora a granis quatuor ad ſexaginta ſemel de die data. Puero quatuordecim annorum, cujus pulſus parvus & celer oculique non feroces ſed languentes, emeticis Chinchina aliiſque fruſtra tentatis, Camphoræ per Gummi Arabicum ſubactæ & aqua deſtillata dilutæ ſcrupulis duobus vel ſeſquitertio quotidie ad conſumtionem ſemunciarum ſex ad ſeptem, ſanæ mentis uſum cl. Herz (in Selle *Beiträge z. Natur. v. Arzn. Wiſſ. P.* 1. *p.* 127.), quamvis nulla tranſpiratio ſuccederet, reſtituit, confeſſus tamen, in quibuſdam maniacis ſpe ſua ſe excidiſſe. Locherus (*Obſ. pract. p.* 64.) conſuevit mixtura uti per diem ex Camphoræ drachma dimidia, Sacchari & mucilaginis Gummi Arabici āā drachma una ſubacta, additis Aceti calidi uncia dimidia, aquæ florum Sambuci unciis ſex & ſyrupi florum Sambuci unciis ſex & ſyrupi florum Rhoead. uncia una; nam Camphora Pineis ſubacta ad drachmam dimidiam & veſperi data non ſatisfecit, certe effectus addito aceto celerior & certior fuit; unde quidem eo inclinat, ut potiſſimum curationis aceto tribuat. Eidem fere miſcelæ indulſit cl. Willemſe (in *Maatſchappye d. Weet. te Harlem vol.* 14. *App. p.* 3. & 28.) eu diſcrimine, ut ſenſim quantitatis Camphoræ augeretur; ſic juvenis robuſtus & furibundus eo pervenit, ut ob recidivas periodicas cortici Peruviano via panderetur, alius iſque phlegmaticus abſque furore delirans plane convaluit. Eodem Aceto Camphorato diluto plurimum ad ſanationem præſtitit Hafniæ in noſocomio maniacis deſtinato cl. Schönheyder (in *Soc. med. Haun collect. vol.* 2. *p.* 107.), licet & aliis fruſtra exhiberetur, alli modo ad intervalla menſium quorundam eodem reſipiſcerent; ſpectat huc caſus puerperæ maxime furibundæ. Nec proletariæ in tribus hujus generis hiſtoriis, quas concinnavit, cl. Paulizky (*Med. prakt. Beobacht, P.* 2. *pag.* 113. *ſqq.*) verſatus eſt. Prior ſpectat ad hominem melancholico maniacum 54. annorum, emaciatum coloris pallidi plumbei oculis fixis torvis, pulſu

len-

lento manibuſque frigidis, qui copioſa Camphora & Tartaro tartariſato in mixtura data ſanitatem recuperavit. Alia (*loc. cit. pag.* 119.) ſiſtit juvenem ex onania maniacum, ſed Camphora larga doſi a ſcrupulo uno ad quatuor per diem in emulſione, ſanationi proximum, niſi reſpuiſſet roborantia & deteſtabile vitium continuaſſet. Tertia (*p.* 124.) meminit fœminæ, ex puerperio melancholicæ, ſed Camphora in connubio Tartari tartariſati ſanatæ. Whyttius (*Works pag.* 646.) videtur illam in palliativi modo dignitate habuiſſe, nam dicit, maniacos & melancholicos aliquot, ſe obſervante, inde evaſiſſe pacatiores. Cl. Simmons (in Richt. *chir. Bibl. tom.* 7. *p.* 771.) quum in mania a granis decem, ſenſim augendo doſin granis quinque ad drachmam unam, Camphoram exhiberet, inde vertiginem, imbecillitatem pedum & epilepticum quaſi inſultum percepit, quo ſuperato reſipiſcere ægri feruntur, quod niſi fiat id contingere ſecundo eadem ratione excitato paroxyſmo.

Corollaria quædam ex hiſce caſibus ſubjungenda. Maniaci qui ſalutarem effectum ex Camphora experiuntur, in hiſce ſæpe inſigni celeritate ex paucis præbiis ſubſequitur. Nonnulli paullo poſt pacatiores evadunt & furor ſubſidit, in ſomnium longum incidunt & large inſudant. Doſi ejus inſigni maniacis, ut in aliis medicamentis apud hoſce uſitatis familiare, opus eſt. Quidam vitio diætæ in prius malum relabuntur, ſed redintegrato Camphoræ uſu curantur. Mali etiam diuturni exempla faventia adſunt. Non excludit hocce remedium alia vel præmittenda vel combinanda pro efficacia adjuvanda. Sed maximam curam in dijudicatione naturæ maniacorum, quibus conveniat, requiro. Fuere quidem inter ægros a me luſtratos plerique flore ætatis & habitu vegeto inſtructi; quis vero medicamen tam calidum & ſtimulans plethoricis pulſuque duro & veloci & bilioſa diatheſi primarumque viarum colluvie correptis impune offeret, niſi vel evacuantibus neceſſariis ægro proſpexerit, vel connubio Aceti, Nitri & ſimilium turbas refrænare intentus ſit? Tutius Camphora datur hiſce, quorum facies pallet, extrema frigent, reſpiratio lenta, & arteriarum ictus torpent. Hinc & cl. Burſſerii (*Inſt. med. pract. vol.* 3. *p.* 189.) cum aliis magis conducere illam melancholicis arbitratur. Non miror, aliquos Camphora ſumta in majorem furorem raptos, vel quietos ante jam repente deliraſſe vel convulſos fuiſſe, prout ille æger, cujus Carminati (*l. c. p.* 202.) meminit, ex ſcabie retrogreſſa maniacus. Poteſt aliquod dictorum vitiorum ſubfuiſſe, vel præterea naturalis quædam ſenſilitas inſignior. Nec miror, aliquando incaſſum præceptam, prout in caſu duplici melancholiæ a cl. Muzell narrato (*Med. und chir Wahrnehm.* 1. *Samml. p.* 50. 65.), quamvis intra diem

dra-

drachmæ tres ad quatuor conſumerentur, & iis caſibus, in quibus cl. Cullen (*Firſt lines of the practice*, *vol.* 4. *p.* 164.) de fruſtranea opera querelas movet. Quis enim organicum multiplex vitium, ex quo hi morbi mentales ſæpe profici- ſcuntur, tollere valebit? Sufficit plus ſæpe efficere, quam reliqua omnia.

Vix crediderim in omnibus maniacis, quorum ſupra men- tionem feci, phænomenon iſtud adfuiſſe, ex quo cl. Aven- brugger (*Experimentum naſcens de remedio ſpecifico ſub ſigno ſpecifico in mania virorum*, *Vienn.* 1776.) opportunitatem Camphoræ exhibendæ dijudicat. Nempe in hiſce modo ſuc- cedere arbitratur, quorum ſub paroxyſmo membrum virile contractum, mirabiliter exile, duriuſculum, leniter ad an- teriora flexum ſit; ſcrotum corrugatum & manibus palpa- tum vacuum: ambo teſticuli revulſi & ad ſuperiora quaſi inclavati; genitalia in comparatione vicinarum partium mi- nus calida. In fœminis vero tempeſtivum Camphoræ uſum ex ſingulari manuum ad interiora intorſionem (vulſionem vocat) colligit, dum pulſus carpi contrectetur, quæ quidem ſigna & ſeſe ſupra dictis aſſociare in viris refert (*l. c. pag.* 6. 145.). Quicquid horum indiciorum ſit, inter caſus decem ample a cl. viro explanatos ægri comparent ætatis vegetæ & corporis plerumque robuſti & temperamenti cholerici. Præmiſſis evacuationibus ex vena & primis viis & fomento emolliente abdomini applicato, inter diætam tenuem & decocti Hordei ſorbillationes, propinata mixtura ex Cam- phoræ ſcrupulis duobus, mucilaginis gummi Arabici drach- mis duabus contritis, aquæ Sambuci unciis quatuor & ſyru- pi Diacodii uncia una, idque per bihoria ad cochlearia duo. Subinde furor inde increſcit vel febris accedit, quod vero non curatur, quum pediſſequis ſudoribus deferveſcat. Suf- ficit tum in tantum omni trihorio vel quadrihorio & tan- dem modo bis per diem mixturam ſumere; & ſenſim ad lautiorem cibum tranſitus fit.

Pauciores longe auctores infeſtam ejuſdem in vermes in- teſtinales potentiam experimentis ſtabiliverunt uberius ex- poſitis, licet bene multi virtutes ejus generalius ponderan- tes in diſſertationibus (Wedelii, Juchii, Gronovii *Diſſer- tationes de Camphora*), item libris de materia medica, non reticeant eſſe anthelminticam. Nolo ad confirmandam rem analogia acquieſcere, petita a vi ejus inſecta varia necandi, ut iſta ſupra recenſita, item alia corpori humano extrinſe- cus inſidiantia (V. exempla ex auctoribus narrata in Prange *Diſſ. de Camphoræ virtute anthelm.* §. 9. 10.). Nec mihi ſatisfaciunt vetuſtiora experimenta in verminantibus homi- nibus facta (Cfr. recenſus *l. c.* §. 8.). Recentiora potiſ- ſimum ſpectant ad uſum in febribus acutis, quibus vermes

ſeſe

ſeſe adjungunt, ut in quibus duplici malo ſubvenit. Eo fine proficua eſt potio ex Camphoræ drachma una guttulis aliquot ſpiritus vini contrita, Sacchari unciis duabus, Aceti vini unciis tribus, cujus cochleare unum omni hora vel alternis horis capiatur (Roſenſt. *om Barns ſjukd. p.* 364.). Quum, in noſocomiis Hannoveranis, ægris febre caſtrenſi laborantibus ſimulque verminantibus Camphora præberetur, poſt aliquot horarum intervallum vermium motus ſenſerunt, & intra viginti horas eoſdem partim mortuos partim adhuc vivos vel vomitu vel alvi dejectionibus eliminarunt, continuato ejus per aliquot dies uſu plane ab hiſce hoſtibus liberati; non vero vermes niſi remittente febre expulſi, nec recuperata valetudo niſi iiſdem rejectis (Prange *Diſſ. cit.* §. 6.). Similis expulſio vermium in febribus caſtrenſibus per utramque viam Camphoræ ope alibi notata (Balding *v. d. Krankh. e. Armee Ed.* 2. *p.* 411.). Vermibus ſine dubio adverſi ſunt Camphoræ halitus, prout hac ipſa de cauſa anthelmintica ſunt efficacia Allium, Aſſa fœtida, Sulphur, quibus ſingulis ſtimulantur, ſtupefiunt, pereunt. Probabile tamen ſimul eſt, Camphoræ virtutem adjuvari ſtimulo, quo ventriculum & inteſtina ad uberiores contractiones alliciat, vi coercendi putredinem, quæ etiamſi vermes non generet, generationi tamen & propagationi eorum apprime favet. Succedit & contra aſcarides clyſma ex Camphoræ drachma una, olei Olivarum unciis duabus per tres continuos dies decubitus tempore injectum, repetendo dein, ſi opus, alternis diebus ad quartam vicem (Fowler in *med. Commenraries vol.* 8. *p.* 344.).

Multis deprædicat Hoffmannus (*Diſſ. de Camphora* §. 14.) eam, tanquam remedium in venerea lue ſubigenda excellens, ſaltim in gonorrhœa tam recenti quam veteri (Conf. Deſpatureaux *Diſſ. Ergo lui veneræ hydragyrus præſ.* Miſſa in Hall. *collect. pract. Diſſ. tom.* 1. *p.* 530.). Quin ad teſtimonium medici fide digni illi datum ſola Camphora axungia Viperarum ſubacta ſenationi luis ſuffecit. Sed nova tentamina ſuccedant oportet in rei fidem.

In curatione ulcerum pertinacium ſuperat multa alia celebrata. Id quod cl. Collin imprimis multis exemplis edocuit. Horum quidem pleraque in extremis inferioribus enata in crure, ad poplitem, in pede, ſed & circa os. Cauſa ſubfuit varia, mox læſio externa, mox retrogreſſa ſcabies, mox phlegmone (*Caſ.* 21.), mox febris putrida prægreſſa, mox alia labes humorum, rheumatica, arthritica, ſcorbutica. Ex ulcerum numero quædam gangrænoſa exſtitere (*Caſ.* 6. 9. 15.). Ulcera adeo cancroſa extra glandulas ſita, conſumta fungoſa degeneratione ſanat (*Caſ.* 19.), imo cancrum putreſcentem mammarum retardat (*p.* 146.). Uſus in-

internus largus ad drachmas duas vel tres per diem, quin uno caſu ad unciam dimidiam (*pag.* 64.), combinatur cum externo, dum Camphora vel mucilagine excipitur, vel contrita digitis inſpergitur, qua pulveris forma excreſcentiæ delentur. Niſi hoc ſufficiat ad iſtas conſumendas, Camphora ſpiritu Nitri forti in oleum deliqueſcens inſtar lenis eſcharotici applicatur, ſubſequente dein Camphoræ pulveris applicatione ad cicatricem inducendam (*p.* 154.). Sic ulcus in digito viri rheumatiſmis obnoxii ſerræ læſione obortum maleque ſanatum Camphoræ uſu coaluit (Gmelin in *Schwäb. Beob. a. d. Arzn. tom.* 5. *p.* 71.). Multum adjuvat ſanationem ulcerum crurum ſuffimigium ex Camphora antequam faſcia obvolvantur, quam ſtrictius attrahi e re eſt (Metzger *Adverſ. med. P.* 2. *p.* 88. 170.). Facilis quoque & efficax eſt applicatio Camphoræ cum ſaccharo albo ſubtiliter contritæ, ita ut iſtius uncia una cum hujus unciis duabus commiſta inſpergatur. Hacce ratione cl. Flajani (*Nuovo metodo di medicare alcune malattie ſpettanti alla Chirurgia. p.* 117. *ſqq.*) ulcera ampla difficilia curatu, gangrænoſa, item a fomite venereo ſcorbutico vel ſcrophuloſo oriunda, ſanavit. Nimirum hocce connubium non modo acre depoſitum corrigit & putredinem ulceris compeſcit, ſed pus quoque laudabile reddit & cicatricem promovet. Attamen negligi non debent commoda interna, quæ vitio peculiari humorum adverſa ſunt, & alvum blande ſubducunt, quum Camphora extus adhibita ſolummodo vitioſum humorem depoſitum, non vero eum, qui in ſanguine oberrat, ſubigat. Prodeſt quoque in inſigniori humorum corruptela, eodem cl. auctore (Flajani *l. c. p.* 118. *not.*), pulvis ſubtiliſſimus ex corticis Peruviani unciis quatuor & Camphoræ uncia una, poſt lotionem partis per decoctum Hyperici, mane & veſperi inſperſus, ſuperpoſito dein linteo carpto & ſplenio, ope ejuſdem decocti humectato; ſic paucis diebus pars corrupta a ſana receſſit.

Tumores frigidos indolentes emollit & diſcutit ſæpe egregie. Inter hoſce commemoranda œdemata ſub ſicca ejus applicatione. Oleo expreſſo autem ſi excipitur, jungitur penetrans Camphoræ virtus cum emolliente olei; in quo nexu tumores cyſticos ſollicita inunctione ſolvit. Sic ejuſmodi tumor latere ſiniſtro abdominis exortus, pugno major, denſitatis ſteatomatis vel atheromatis, inunctione bis de die facta intra paucas hebdomades diſparuit (Whytt's *Works p.* 669.). Acetum ea imprægnatum emphyſema diſcutit (Plenck *Phar. chir. pag.* 105.). Spiritu vini ſoluta non reſolvit modo, ſed & roborat, de qua re autem infra uberius.

Notanda quoque venit mira iſta Camphoræ poteſtas, privandi medicamenta quædam ſuis incommodis vel hæc infrin-

fringendi abſque virtutis remedii diſpendio. Hanc vim in Cantharides exſerit, quibus, etiamſi modice vel ingeſtis vel applicatis, ſtranguria, priapiſmus, mictus cruentus, alias facile enaſcuntur. Joanni Groenevelt M. D. (*Tutus cantharidum in medicina uſus internus ed. 2. Lond.* 1703.), qui olim ob renovatum cantharidum uſum internum, carceris in Newgate, in ignominiam medicorum, qui ejus judices adſederunt, damnatus fuit, hoc inventum acceptum referimus. Hic Camphora hominem, cui adoleſcentes petulanter vinum cantharidibus corruptum propinarunt, unde pruritus, punctiones, ardor, ſtranguria, poſt tentata varia incaſſum, diebus quinque jam præterlapſis, ſervavit Camphoræ ſcrupulis duobus in duos bolos diviſis & intervallo horarum ſex captis (*l. c. p.* 62.). Tempore poſt cantharides ſemper vel cum Camphora miſcuit, vel illam ſubjunxit (*pag.* 110.). Sicque non veritus eſt cantharidum doſes, etiam ad hodierni temporis judicium nimias, variis in morbis, exulceratione veſicæ, ſuppreſſione lotii, hydrope, præcipere. Nempe aliquando cantharidum adeo grana ſeptem ad novem, ſubjuncto poſt bihorium Camphoræ ſcrupulo uno, ab eo data (*p.* 111. 147.), vel cantharidum grana duodecim cum Camphoræ granis quindecim intra tres horas ingerenda fuerunt (*p.* 104.). Forma bolaris illi in primis placuit. Hacce prævia luce hodie præſcribentes cantharides in pilulis addidimus Camphoram, cujus rei exemplum præbent pilulæ a ſummo Werlhofio contra rabiem caninam uſurpari ſolitæ (Vid. Wichm. *Diſſer. de venenorum quorundam virtute p.* 31. Cfr. *Hannov. Magaz.* 1666. *n.* 67.): vel ſubjungitur ſcite cantharidibus qualicunque forma adminiſtratis emulſio camphorata: imo veſicatorio in eundem finem inſpergitur a cautioribus Camphora vel cum illo ſubigitur, quod additamentum fieri quoque ſolet in unguento deligationi a cantharidibus exulcerati deſtinato. Conſuetudo, in Svecia (Roſenſteins *Apot. p.* 83.) & Germania vulgaris, minus uſitata videtur in Britannia, ſede alias ſolidioris praxeos medicæ, nam cl. Home (*Clinical Experiments ed. 2. p.* 31.) rem tanquam minus notam proponit; emulſiones magis eodem ſcopo frequentatas vituperans, ut quæ oneri ſint ventriculo, eundem relaxent & debilitatem univerſi corporis inducant. Iſta ſtranguria ex veſicatorio ſubnata mox ſopita oleo camphorato malleolis pedum inuncta (Home *l. c.*). In hac Camphoræ cantharidibus junctæ efficacitate mirandum, quod ſtranguria ejus uſum aliquando exceperit. Ita fœmina ex ejus ſcrupulis duobus clyſmate injectis dolores tam inſignes perpeſſa eſt, ut dolores parturientium referrent; & alia mulier ex capto bolo camphorato ſtranguriam paullo poſt ſenſit, cujus

P 2 non

non alia ratio reddi potuit (Heberden in *med. Tranſactions vol. 1. p. 471.*).

Mercurii vim ptyaliſmum excitandi ſufflaminari addita unguento inungendo Camphora, Galli varii memoriæ prodiderunt. Cl. Raulin (*Obſervations de Medicine p. 266.*) ſuffecit in hunc finem pro qualibet Hydrargiri uncia Camphoræ ſcrupulus unus: attamen ſuadet initium inunctionis facere parva quantitate, ſcilicet unguenti drachmis duabus, & obſervavit celerius ſub hac miſcela tolli hujus ſymptomata (*p. 268.*). Ejuſmodi unguento mercuriali camphorato, linteo ſi applicatum fuerit, puſtulæ venereæ infantum commode tolluntur (*loc. cit.*). Plenius hoc medendi genus deſcribit Deſpatureaux (*Diſſ. cit.* in Hall. *Diſſertat. pract. vol. 1. pag. 531.*), ſaudens, ut a quantitate drachmarum duarum unguenti, qua per ſex dies pergendum, aſcendatur ad unciam dimidiam uno intercalato die, &, ſi ptyaliſmus inopinato inciderit, ut Camphoræ nova portio addatur vel hæc ipſa maſticetur, hocce connubio humorum acrimoniam obtundi, eorum æſtum compeſci, pruritum partium inflammatarum leniri, vitiatas particulas ex corpore expelli, auctor eſt. Si hæcce omnia vera eſſent, miror, non in vulgare artis exercitium tranſiiſſe hocce connubium. Laudibus dictis arbitror, cl. Van Den Boſch (*Hiſt. conſtit. vermin. p. 343.*) permotum, eſſe, ut Camphoram mercurio dulci addi juberet, utpote quum & ex hujus exigua doſi aliquando ſaliva manaret. Sunt qui hanc ejus efficaciam dubiam faciunt tam argumentis quam ſuæ experientiæ innixi cl. Vogel (*de cogn. & cur. morbis p. 606.*), Colombier (*Code medic. milit. vol. 5. p. 344.*), Bloch (*med. Bemerkungen p. 169.*). Nec homo cui ungnentum Neapolitanum luis venereæ cauſa illitum fuit, ex granis decem Camph. quovis inunctionis die ore captis expers evaſit ptyaliſmi, qui nec gargariſmo ex ſolutione Camphoræ in oleo Olivarum inhiberi vel minui ſeſe paſſus eſt; omnes tamen hocce curationis genere uſi confeſſi ſunt, mitem modo ſubſequutum ſalivæ fluxum, nec ægro moleſtum, nec diuturnum, ſed malo ſanando parem (Schreiber *de peſtilentia p. 63.*). In avibus, quibus Camphora indita, largius adeo ſalivæ profluvium ſucceſſit, imo quadrupedibus, quorum os ſpuma fœdatum apparuit (Carminati *de animalium ex mephitibus interitu pag. 215.*). Aſt ſi a Mercurio gummoſo vertigo & tremor oboriuntur, ab emulſione camphorata optimum auxilium exſpectari poteſt (Plenck *Mat. chir. p. 165.*). -- Ipſe Mercurius addita Camphora videtur novas vires acquirere, nominatim ſi hæc cum mercurio dulci & Cherme minerali trituratur; ſicque inſignem potentiam exercuit in morbis chronicis rebel-

bellibus & inveteratis, qui originem ex depravato ſanguinis ſero, ex vitio herpetico, ex veneno venereo degenerante, obſtructione & induratione glandularum, traxerunt (Laſſone ſen. in *Hiſt. de la Societé Roy. de Medicine de Paris*, *vol. 5. p. 266.*).

Nec ommitti debet, incommoda quædam, ex Scilla oriunda, Camphora brevi plerumque tolli. Loquor dolores diros per corpus diſperſos, quos acrimonia ſua penetrabili aliquando creat, & convulſiones, quæ in ſenſilibus & irritabilibus facile emergunt (Tiſſot *Epiſt. medico-pract. p.* 406.).

Mitigari ea vim draſticorum nimiam, ſi cum iiſdem copulatur, legimus (Laſſone *l. c. p.* 265.).

Ita & Opio ſcite additur in ulceribus cancroſis aliiſque nimis doloroſis, quum contra ea Opium ſolum plerumque ulcus magis ſordidum & ſanioſum reddat (Laſſone *l. c.*). -- Juncta Opio indolem hujus narcoticam minuit, ita ut hoc ſomnum ultra conſuetos limites non protrahat, nec ſomnia moleſta, ſubſultus tendinum aliaſque agitationes creare valeat, dum tamen probos Opii effectus non ſufflaminet (Hallé in *Mem. de la Societé de Med. tom. cit. p.* 73. *ſq.*).

Calcar quoque quaſi ſubjici aliis quibuſdam remediis, ut cortici Peruviano, ſive in febribus ſive in gangræna adhibeatur, obſervatum eſt (Laſſone *l. c.*).

Remedium tantæ efficaciæ ſine dubio æque facile nocere poteſt, ac prodeſſe, niſi ſcopuli provida cura evitentur. Non licet illud exhibere plethoricis & rigiditate fibrarum & ſpiſſitudine humorum laborantibus; ſed ſupponit pulſum debilem, mollem, flaccidas fibras. Abeſſe quoque debent congeſtiones ad ſuperiores partes. Si quid horum vitiorum ſubeſt, minui prius debet labes in corpore præſens, vel connubio Nitri, acidorum ſimiliumque noxa averti. Primas præterea vias oportet eſſe colluvie liberas, nec alvo obſtructa decet ea uti. In acutis tutiſſime inſtante criſi vel præſente & ſub declinationem convenit. In epidemia febris putridæ malignæ tamen mox initio auſus eſt illam dare Anglus quidam (Auctor libri *v. d. Wirkung d. Kamphers v. Kalomelas in anhalt. Fieber p.* 12.). Lue venerea affecti non ferunt magnas ejus doſes, ſed inde ſpaſmis corripiuntur vel convulſionibus, febriſque & alia mala ſuſcitantur; ſub putredine humorum tamen & hiſce conſulit. Maculam Camphoræ quidam alliverunt hanc, quod virilem potentiam exſtingueret (V. e c. Loſſ. *Obſerv. med. p.* 314. qui adeo extinctæ odoratu exemplum adducit): aſt temere hujus vitii accuſatur medicina calidæ naturæ & tanti in ſanguinis motum impetus; adverſantur & obſervationes majoris omni ratiocinio ponderis. Nam deprehenſum plurimos quotidie in depurandi Camphoram negotio occupatos fœcunda & multa ſobole præditos fuiſſe, & fuerunt, qui ad mitigandos vene-

 ris

ris ſtimulos eadem uſi multo magis iiſdem vexatos conqueſti ſunt (Breynii *pl. exot. cent. p.* 14. Paulinus in *Miſc. nat. cur. Dec.* 1. *A.* 6. *&* 7. *Obſ.* 235. *p.* 342.). Idem effectus experimenti in cane catuliente fuit (Scaliger apud Paulinum *l. c.*).

In univerſum convenit, initium minoribus doſibus facere, niſi vis morbi aliud urgeat. In febribus acutis exigua doſi grani unius ad quatuor pluries per diem vulgo acquieſcimus. Quæ ill. Quarin (*Method. medend. febr. p.* 57.) contra magnas ejus doſes in febribus putridis monuit, de febribus acutis aliis tanto majori jure valent, ſcilicet in multis quibus Camphora majori doſi exhibetur, pulſum evadere celerrimum, faciem ruberrimam, oculos torvos, inflammatos, convulſiones & phrenitidem lethalem ſequi. Anglus anonymus (*Von d. Wirk. d. Kamph. p.* 13.) tamen non dubitavit una doſi in febre putrida veſperi & mane ejus grana decem ad viginti quin ad drachmam unam ægris exhibere. Chronici morbi majores doſes admittunt, quarum tamen norma capi nequit a maniacis & melancholicis, qui aliquando Camphoram ad unciam dimidiam per nychthemerum impune ingeſſerunt, & de quibus conſtat eos & opiata, emetica aliaque ſæpe enormi quantitate ferre. Cl. Collin in gangræna & ulceribus mali moris magnas doſes placuiſſe ex ſupra allatis conſtat; adeo ut ſimul ſcrupulus unus, drachma dimidia vel integre & per diem drachmæ duæ vel tres, imo uncia dimidia (*l. c. p.* 64.), conſumta fuerint. Forma fluida ſæpe ſiccæ in pilulis vel bolis præferenda eſt, ne ventriculus ſingulari quodam loco vellicetur, unde ſæpe inſignis anxietas, (Fothergill in *med. Obſervations vol.* 1. *p.* 432.). Per ſe in pulverem conteri nequit, facile vero id fit, ſi inſtillata guttula una vel altera ſpiritus vini vel liquoris anod. min. Hofmanni emollitur, deinque cum ſaccharo vel alia pulverulenta medicina miſcetur. Angli ſæpe in bolo cum conſerva Cynosbatos & mucilagine gummi Arabici eam præcipiunt. Commoda miſcela in acutis eſt Camphoræ cum Nitro & Saccharo. Si fluida forma placet, adjuvantibus ſpirituoſis dictis ſolutio in aqua vel aceto fieri poteſt, non tamen perfecta, nam multum intra colum non ſolutum remanet. Perfecte vero ſolvit Amygdalis vel Syrupo emulſivo trita, item mucilagine radicis Salis ſ. Gummi Arabici ſ. Tragacanthæ. Præſtat mucilaginoſo adjumento præcipue ex gummi Arabico uti, ad exemplum Vindobonenſium (Vid. exempla apud Collin *l. c. p.* 156. *ſqq.*), ſicque Nitrum vel Acetum pro neceſſitate addi poteſt. Vitello ovorum illam ſubigere, in acutis ſaltim minus idoneum eſt. In gratiam ſaporis ſyrupus quidam additur.

Pro externo uſu, niſi ſufficiat inſperſio, ſolvitur vel

oleo

oleo expreſſo, vel mucilagine gummi Arabici, vel vitello ovi. Poteſt e. c. cum mucilaginis gummi Arabici libra una terendo miſceri Camphoræ uncia una & dimidia vel unciæ tres, quatuor, & plumaceolis applicatio fieri. Clyſmatis exempla ſupra quoque adfuere, dum nimirum Camphora vel oleo expreſſo vel mucilagine ſoluta injicitur.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Camphora purificata) *Ph. Svec. ed.* 3. *p.* 60. Paratur ſublimatione Camphoræ crudæ cum calce uſta.

Oleum Camphoræ liquidum & butyraceum) *Ph. Würt. p.* 130. Deſtillatione cum Bolo rubra, qua primum aſcendit oleum fluidum, ſubſequitur craſſius. Hujus hiſtoriam ſuccinctam lege in Weigelii *Progr. de oleis Camphoræ* 1786. §. 4. Raro hodie uſurpatur idque extrinſecus ad odontalgiam & defluxiones catarrhales tollendas.

Oleum Camphoratum) *Ph. Edinb. p.* 93. *Ph. Svec. p.* 91. Solvitur Camphora in dupla quantitate olei Olivarum vel Lini. Conferatur de hoc Schultzii *Diſſ. de Camphora cum oleo expreſſo juncta* præſ. Aurivillio *Uſp.* 1758. Eximio ſucceſſu in rheumaticis affectionibus fibrarum & artuum rigiditate, pleuriticis & colicis doloribus inungitur. Addi poteſt, quo tenacius cuti inhæreat, tantillum unguenti Altheæ. Penetrantius fit in rheumatiſmis frigidis addito pauxillo ſpiritus ſalis ammoniaci.

Oleum Bezoardicum Wedelii) *Ph. Würt. p.* 122. Rolfincii nomen potius gerere debet. Differt a præcedente oleo proportione Camphoræ minori & additamento rubedinis Alkannæ & olei de Cedro. (Conf. Weig. *Progr. cit.* §. 2.) Uſui interno deſtinatum præcipue fuit, ut epitheton indicat, ſed hodie hic eviluit, & contra in morbis, quos modo memoravi, ut præcedens inungitur; ideo minus commode oleum calidæ naturæ illi admiſtum eſt.

Spiritus vini camphoratus) *Ph. W. p.* 200. Conſtat ex Camphoræ drachmis ſex in ſpiritus vini rectificati libra una ſolutis. A mulierculis ruſticis quidem ſubinde cochleare ejus unum ad tollendum paroxyſmum hyſtericum ingeritur. Sed inter externa præcipue locum tuetur, cujus intempeſtiva applicatione plebs & agyrtæ multum ſæpe noxæ attulerunt, dum in eryſipelate, podagra vel rheumatiſmis, vel membris gelu correptis illam adhibuerunt. Ad ſtagnantes varios humores diſcutiendos & partes roborandas utilis. Diſſipat ecchymoſes ex contuſione vel lapſu; item tumores ex puncturis apum. Panaritio prævertit & medetur (Juſtamond *on cancerous ad ſcirrhous diſorders*, *pag.* 174.). In pernionibus juvat diſcuſſo liquido ſtagnante cutem quotidie

lavare pauxillo ſpiritus vini aquæ eadem quantitate diluto (Tiſſot *Avis au peuple p.* 571.). Foveri ſolent eo loca ex fracturis oſſium vel vulneribus inſtante tempeſtatis mutatione dolentia : aſt efficaciora proſtant. In deliquio animi vel morbis contagioſis graſſantibus confert eundem olfacere.

Julepum e camphora) *Ph. Lond. p.* 76. Ex Camphoræ drachma una, Sacchari uncia dimidia, Spiritus vini tantillo contritis, & Aquæ bullientis libra una. Jam ſupra monitum, imperfectam tantum hac ratione ſolutionem fieri.

Emulſio Camphorata) *Ph. Ed. pag.* 57. Ex Camphoræ drachma dimidia, Amygdalis ſex, Aquæ Pulegii libra dimidia & Sacchari uncia ſemis.

Aqua Ophthalmica camphorata) St. Yves. Formula; ℞. Camph. ſcrup. ij. Sal Tartari drac. j. Tritis per horæ dimidium adde ſenſim Aquæ deſtill. Chelid. maj. unc. iv. M. D. S. Eau camphorée de St. Yes. Eſt egregium collyrium contra debilitatem viſus, dolorem oculorum, ophthalmiam er pruritum palpebrarum. Guttula ejus ter vel quater de die inſtillatur ad canthum externum oculi ope cochlearis exigui vel apice ſpongiæ; item linteo ea madefacto oculus obtegitur.

Servantur præterea in officinis compoſita varia, quibus Camphora ineſt; e. c. Spiritus theriacalis camphoratus *Ph. Würt. p.* 199. Mixtura ſimplex Ludovici *Ph. Würt. pag.* 117. Unguentum album camphoratum *Ph. W. p.* 239. aliaque, quæ hoc loco enumerare non attinet.

Pharm. CULILAWAN *Cortex.*

479. *LAURUS CULILAWAN*; foliis triplinerviis oppoſitis Linn. *Mant.* 2. *p.* 237. Ipſe Linneus ſibi non ſatisfacit pro Lauro arborem declarando, quum folia ſint oppoſita, ſed fide modo Rumphii nititur. Cortex caryophylloides, Culitlawan Rumph. *herb. Amb. vol.* 2. *p.* 65. *tab.* 14. Te Cœlit-Lawanboom Francois Valentin *Oud en nieuw-Oſtind. vol.* 2. *p.* 210. *tab.* 37. Arbor diffuſe per Orientales inſulas creſcens. Optima autem in quadam parte, Leytimora, inſulæ Amboinæ locis montoſis deprehenditur.

Nomen corticis Malaicum eſt, quod licet corrupte contractum a voce Culit-Buguliwan idem ſignificat ac corticem caryophylleum & odorem, quem ſpargit. Non omnes officinæ pharmaceuticæ eum ſervant, deficitque quoque ejus mentio in multis libris materiem medicam luſtrantibus. Variat quidem cortex nonnihil facie, textura, craſſitie, colore, item ſapore & odore pro diverſitate patriæ & parte trunci vel ſuperiori vel inferiori, ex qua deglubitur.

Nem-

Nempe ex Papuanis & Moluccis inſulis petitus paullo magis eſt fuſcus, quam Amboinenſis. Et in Amboinenſi arbore ſuperior multo tenuior & durior, ſaporis & odoris jucundioris. Mentio & ſit corticis tam albi, quam rubri (Rumph). Unde diſcrimen ſpeciminum in officinis obviorum. Quod coram habeo eſt fruſtum convexo-planum, amplum, lineam paullo craſſitie ſuperans, coloris flavo-ruſi, extus veſtigia quædam epidermidis griſeæ relinquens, rugoſum, intrinſecus ſatis glabrum, compagis duriuſculæ quidem, ſed non firmioris, quam ut ſeſtucæ diſcerpi queant. Sapor ejus acris aromaticus, idem fere ad meum judicium, qualis in cortice Winterano, ſed blandior & cum levi adſtringentis & mucilaginoſi ſenſu mixtus; odor ad illum ligni Saſſafras accedens cum ſenſu Caſſiæ caryophyllatæ adſperſo. Radicis cortex proxime venit & ſapore & vi ad lignum Saſſafras. Avulſus trunci cortex ſole ſiccatur, nec ſervari debet ciſtis clauſis, ſed locis apertis (Rumph. Valentyn.).

Aqua ejus deſtillata lactea eſt, ſaporis acris aromatici & ſimul amaricantis. Huic ſupernatat oleum pallide flavum limpidum tenue, quod tam parce cortici ineſt, ut ex corticis dimidia libra modo olei dimidia drachma eruta fuerit. Hoc pariter amaricans acre & aromaticum, odoris ex iſto Caryophyllorum & Saſſafras mixto (Carthenſer *Diſſ. de cortice caryophylloide Amboin. vulgo Culilawan dicto p. 17.*). Eſt (Rumph. *l. c. p.* 68.) qui medium inter Caryophyllorum comparat. Ex uncia corticis dimidia extracti ſpirituoſi, ſapore & odore Caryophyllos æmulantis grana quinquaginta eruuntur; extracti autem aquoſi pondus paullo minus, quod Cariophyllorum quidem odorem præ ſe fert, ſaporem vero modo amaricantem leviter aromaticum. In utroque extracto mucilaginis latentis conſpicua veſtigia (Cartheuſer). Junior cortex craſſitiem cultri habens magis mucilaginoſus eſt.

Rumphius ejus jam a. 1680. mentionem fecit (Vid. *Eph. nat. cur. Dec.* 2. *Ann.* 1. *Obſ.* 22. *p.* 55.). Baleyenſes & quidem Juvani cortice utuntur loco aromatis in cibo. Manducatus oris halitum corrigit & ventriculo robur impertit. In patria corticis quoque additur famoſo unguento Bobori.

In praxi Europæorum medicorum nunquam valde eminuit, vixque unquam hodie ab his præcipitur. Nihil igitur reliquum eſt, quam ex analogia cum aliis aromatibus vel ex analiſi chemica virtutes ejus hariolari. Roborare ventriculum poſt colicam & diarrhœas Linneus (*Diſſ. Obſerv. tn mat. med.* 3.) innuit.

Ita olei virtutes nondum ſatis confirmatæ ſunt, ſi ab idea recedas eſſe æthereum. Amboinenſes ex cortice oleum de-

deſtillando provocant, quod iisdem magno in pretio eſt in retentione urinæ bis de die ad guttas quinque vel ſex ſpiritu vini ingeſtum. Externe ab iis frequentatur in luxationibus, contuſionibus, præcipue autem in paralyſi, item doloribus arthriticis (Valentyn *l. c. vol.* 1. *p.* 121. 255.) Vix crediderim laudem *Olei Cœlilaban* inungendi a cl. Fuun (*Verhandl. door de Maatſch. te Harlem vol.* 2. *p.* 8. *vol.* 4. *app. pag.* 21.) ad noſtrum oleum pertinere, quum indicet (*vol.* 2. *loc. cit.*) in Amboina ex radicibus arborum nucis Moſcatæ & Caryophyllorum aromaticorum erui; & pro inunctione balſamum quendam artificialem admiſceat.

Pharm. LAURI *Folia*, *Baccæ*.

LAURUS NOBILIS; foliis lanceolatis venoſis perennantibus, floribus quadrifidis Linn. *Syſt. veg. p.* 317. Conf. Laurus nobilis Trew in *Nov. Act. nat. cur. tom.* 2. *pag.* 381. Laurus vulgaris C. B. Icon: Du Hamel *Traité des arbres*, *tom.* 1. *p.* 352. Blackwel *Herb. tab.* 175. Arbor dioica calidiorum Europæ regionum, ut Hiſpaniæ, Italiæ, Galliæ meridionalis, item Greciæ. Hallerus in *Hiſt. ſtirp. Helv. n.* 1602. adeo Helveticis eam annumerat, quum circa Montru in omnibus pomariis abundet, imo in Pyri altitudinem ſuccreſcat. In frigidioribus regionibus hibernaculorum tutamine per hiemem indiget, ibidemque hortos principum & magnatum inter Citros & Aurantia ornat; rarius vero ibidem planta fœmina occurrit.

Græcis Δαφνη dicitur, quod nomen ab Apolline inditum fabulabantur poetæ, quum Ladonis filia formoſiſſima, quam ille deperibat, a matre tellure, ut inſidiis ejus eriperetur, in arborem tranſmutaretur (Vide effigiem metamorphoſeos in Domenico de Roſſi *Raccolta di ſtatue antiche e moderne*, *tab.* 81.), cujus ramo divulſo verticem coronavit. Hinc Apollo, medicinæ & præſertim rei herbariæ inventor & præſes, in gemmis, nummis, marmoribus aliiſque monimentis priſci ævi, Lauro plerumque cinctus apparet, & cithara, pharetra, aræ & templa Apollinis Lauro decorata cernuntur. Tranſiit hoc ornamentum in alia quædam paganorum numina, ut Æſculapium, filium Apollinis. Apud Romanos triumphantes coronam lauream geſtabant, vel Lauri ramum ferebant, qua & faſces, naves, jacula, lances rel. in ſignum victoriæ ornabantur. Sed de hiſce ſimilibuſque elegantioris diſciplinæ deliciis ſtudioſius egerunt Jo: Ger. Wagner (*Diſſ. de Lauro ex omni antiquitate eruta*, *Helmſt.* & Mich. Gottlieb Agnethler *Diſſ. de Lauro Hal.*). Imo vel noſtro tempore heroum, poetarum aliorumque celebratiorum hominum comas Lauro in imaginibus cinctas cer-

cernimus. Quod laudationis genus, ut tot alia, plerumque nonniſi tenuis adulationis impulſu proficiſcitur.

Proceritate ſua, quæ ſæpe viginti vel triginta pedes, quin plures, attingit, tum & elegantia foliorum & perpetua viredine excellit. Tonſionem facile fert.

Multas ſuperſtitioſas vires finxerunt Veteres de hac arbore; tueri contra fulminis ictum, item dæmones, auſpicata & fatalia omnia ferre, & quæ alia ſunt; quæ modo inſtar teſtimonii venerationis, in qua arbor fuit, commemoratione aliqua digna ſunt.

Folia) guſtata aroma facile ſuum, cum amaritie & ſenſu adſtrictionis junctum, produnt, contrita fragrantiam naribus offerunt. Pauxillum olei ætherei deſtillatione præbent; & ſpiritu vini extractum modice calidum & pungens. Veteribus jam folia, baccæ ſiccatæ & cortex radicis in uſu fuerunt, qui tamen in multis recedit ab iis effectibus, qui hodie obſervantur (Vid. *Diſſ. citat.*). Vis emetica foliorum, cujus Dioſcorides & Plinius meminerunt, lectionis forſitan vitio unice nititur. Verius vires ad alia aromata exſerimus, & ſtomachum ſtimulando & roborando, reſolvendo pituitoſos humores, flatus diſcutiendo, nervos vellicando, circuitum ſanguinis accelerando, menſtruaque pellendo valere pronunciamus. Hiſce neceſſitatibus infuſum aquoſum ore captum confert; ſicuti & in balneis uterinis & clyſmatibus carminativis locum habent. Vino cocta inſtar epithematis ad ſugillationes diſcutiendas adhibentur. Attamen ſi ab his, quæ plebs ſæpe in valetudinis diſpendium committit, recedas, tanto magis, ſi infuſum eorundem ſpirituoſum ingerit, culinario uſu ad condienda jura, intinctus rel. magis, quam medico, eminent.

Baccæ magis frequentatæ, niſi ſolæ, in præparatis tamen & compoſitis variis. Oblongæ ſunt, ceraſi exigui magnitudinis, dum ſucco ſcatent, ſaturate cœruleæ, poſt ſiccationem autem profunde brunæ & rugoſæ, conſtant ex teſta fragili & duobus *ſeminibus* ovatis altera parte convexis, altera planis, badii coloris. Odore æque ac ſapore aromatico hæc antiſtant foliis, & amarities longe intenſior illis ineſt, cum ſapore ſimul pingui. Ipſa teſta, fructus quoque, aromatica. Duplex oleum recondunt fœmina, alterum æthereum, alterum unguinoſum, quod ſimplici expreſſione alias conſueta non ſufficienter elici poteſt, ſed coctionis cum aqua adjumento opus habet. Non ſpernendo conſilio inſtar præſervativi contra contagiones malignarum febrium fructus maſticantur. Vires horum ceteroquin, quales de foliis notavi. Non commode in pulverem redigi poſſunt, hinc in infuſo capiendi.

PRÆ-

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Oleum deſtillatum e baccis) *Ph. W. p.* 128. Raro inſtillatum ſaccharo vel mucilagine ſubactum in flatulentis affectionibus præcipitur, ſed unguentis nervinis & roborantibus admiſceri ſolet.

Oleum laurinum) *Ph. W. p.* 125. Eſt unguinoſæ naturæ. Vix unquam pharmacopolæ noſtrates ipſi illud parant, ſed transferendum curant ex Hiſpania, Luſitania, Italia aliiſqua regionibus, ubi arbor ſpontanea eſt. Ex inſulis Fortunatis id fieri Pharmacopea Würtenbergica indicat. Duplicis generis eſt. *Alterum* idque vulgatius coctione & ſubjuncta expreſſione elicitur, dum ſcilicet baccæ recens collectæ & bene maturæ conquaſſantur, & hiſce aqua leni igne per decem horas coctis tota maſſa ſacco indita prælo ſubjicitur; quod defluit commiſcetur cum liquido primum prodeunte. Liquido omni refrigerato, oleum in ſuperficie aquæ fixum hæret. Si pulpa cum eadem aqua iterum coquitur, nova rurſus portio olei colligi poteſt, ſed deterioris (Du Hamel *l. c. pag.* 351.). Et iſtud quidem probæ notæ viride eſt, ſpiſſitudine axungiam refert, odoris laurini, ſaporis amari (Conf. de gravitate olei ſpecifica, caloris gradu, ſub quo diffluit iterumqne coit, cl. Brandis *Commentatio de oleorum unguinoſorum natura pag.* 21. qui vero illud flavo rubens deſcribit). Sæpe axungia admiſta corrumpitur. *Alterum* ſimplici expreſſione ſeparatum fere inſipidum & fluidum eſt (Lewis *M. m. p.* 346.); aere temperato autem conſiſtentiam axungiæ adſciſcit. Hujus $\frac{1}{16}$ pars baccarum collecta (Spielm. *inſtit. Dhem. p.* 84.) --- Abdomini inunctum vel clyſmate exceptum flatus & colicas ex hoc fonte oriundas diſſipat. Nervina vis in paralyſi membrorum, quibus illinitur, elucet, quo fine etiam linimentis unguentiſque variis additur. Contra ſurditatem proficit aliquando, illud in connubio olei Amygdalarum amararum, ut acre mitigetur, auri inſtillare. Illinitur & articulis nimium relaxatis.

Emplaſtrum de baccis lauri) *Ph. W. p.* 60. Oleum laurinum haud exiguum pondus inter multa alia aromatica & reſinoſa conſtituit. Haud contemnendum ſub applicatione ſupra abdomen ad flatus diſcutiendos, vomitum ſedandum, & viſcera, nominatim ventriculum, roborandum.

Multas alias formulas officinarum ſaltim Germanicarum dictæ Lauri partes intrant; *folia*: e. c. Species pro epithemate cephalico) *Ph. W.* Unguentum Martiatum *l. c.*; --- *baccæ* e. c. Electuarium baccarum Lauri *l. c.*; Emplaſtrum de Cumino *l. c.*; --- *Oleum laurinum* e. c. Emplaſtrum de ranis *l. c.*; Unguentum pediculorum *l. c.* Unguentum ad

ſca-

ſcabiem *l. c.* Unguentum ad tabida membra *l. c.* Sed quis in tanta miſcelæ farragine dixerit, quodnam pretium ſingulis re mediis formulam ingredientibus ſit ſtatuendum?

Pharm. SASSAFRAS *Lignum*, *Cortex*.

481. *LAURUS SASSAFRAS*; foliis integris trilobiſque Linn. *Spec. pl. p.* 530. Trew in *Nov. act. nat. curioſ. tom.* 2. *App. p.* 344. *Pl. ſelect.* Ehret *a* Trew *edit. tab.* 69. & 70. Saſſafras arbor ex Florida, ficulneo folio C. B. Cornus mas odorata, folio trifido, margine plano Saſſafras dicta Catesby *nat. Hiſt. of. Carol. tom.* 1. *pag.* 55. & *tab.* Cfr. quoad litteraria & botanica cl. Trew in *N. act. N. C. cit. a pag.* 281. & quoad momenta varia, quæ ad naturam ejus ſpectant cl. Kalm. *Reſa til Norra America*, *tom.* 2. *p.* 270. 434. Arbor ſtaturæ & craſſitiei pro climatis diſcrimine variæ, in temperatioribus Americæ ſeptentrionalis regionibus, Virginia, Carolina, Florida, item in Canada prope regionem Irocenſium habitans, & quidem in Virginia in ſylvis, ad ſepes, in agris derelictis, terra exſucca (Kalm). Inter Mexicanas ſtirpes numerat Hernandez, & Braſilienſes Piſo. Propagatur in Europa, pro arboretis, ſeminibus ex America translatis, de quorum multis verendum, ne non juſtam maturitatem adepta ſint, quum baccæ inſidiis avium tantopere in patria pateant. Sero germinant ſubinde tantum ſecundo vel tertio anno poſt ſationem, niſi terræ indita ex America tranſmittantur.. Sed frigoris arbor impatiens eſt, etiamſi adoleverit. Hinc raro arboreta Europæa ornat, ut tamen adſueverit climati Batavo & Anglico. Indis Floridianis arbor Pavame dicta.

Commodis in œconomiam redundantibus in patria non valde celebratur. Lignum inſigni fragore ardet. Palis ſepimen torum idoneum eſt, quum putredini reſiſtat. Aperto aere autem vermibus valde obnoxium eſt. Cimices lectularii fugantur, ſi lecti inde ſabrefacti fuerint, ſed non diutius, ac lignum odorem ſervet. Ad arcendas tineas a veſtibus laneis, confert illis ſegmenta ejusdem in ciſtis, quibus ſervantur, adponere. Vaccæ avide ſurculos conſumunt, prout aves baccas. Cortex tingit lanam colore aurantiaco. Flores Theæ vices in America agunt (Kalm. *l. c.*).

Medica ſua efficacia diu apud Floridæ incolas in laude fuit, antequam Europæis innoteſceret. Hiſpani tandem, in quorum poſſeſſionem hæc inſula tranſierat, eandem in Europa decantarunt, horumque primus, qnantum notum eſt, Nicolaus Monardus (cujus liber primum prodiit Hiſpanice a. 1574. Latine verſus a Cluſio in *Exotic. p.* 320. *ſq.*). Vires autem arboris tutius ex ſobrio recentiorum tempo-

rum

rum judicio, quam priſtinorum ambigua jactantia, definiuntur.

Lignum) trunci vilioris pretii eſt, minuſque efficax, quam radicis vel ramorum exiliorum. Hinc rejicienda fruſta grandiora æque; quæ mora longiori odorem perdiderunt. Ad hujus conſervationem multum facit adhærens ligno cortex, quem igitur reſiduum eſſe convenit. Proſtant ligni nomine fruſta longa ſubdura, levia, albo-ferruginea, odoris fragrantis ad Fæniculum accedentis, ſaporis ſubdulcis, leniter acris, aromatici. --- Cortex) extus rugoſus, cinereo-fuſcus, interne coloris ferruginei, levis; in ſtrata tenuia diſcerpendus. Ex judicio ſenſuum cortex præſtantior: attamen in ligno acquieſci ſolet.

Lignum aquam deſtillatam erogat, Oleum eſſentialem fragrans, odore Saſſafras, pungens, initio coloris expers, ætate autem flaveſcens, & tandem rubicundum. Fundum aquæ petit magna velocitate, & ponderoſius oleo Garyophyllorum (Hoffm. *Obſ. phyſ. chem. p.* 31.), quod antea habitum oleorum ponderoſiſſimum. Quantitas non ab omnibus eadem elicita eſt. Unus (Hoffm. *l. c. p.* 14.) eruit ex librix ſex olei unciam unam & drachmas ſex; alius (Neum. *Chym. vol.* 2. *P.* 3. *p.* 248.) ex eadem quantitate uncias duas, ſecundum quem calculum quælibet ligni libra illi ſcrupulos octo erogavit; tertius (Vid. Crells *Chem. Journ. P.* 3. *p.* 18.) ex ligni & corticis juncti libris triginta olei uncias ſeptem cum drachma una. Plus gummoſarum partium ligno ineſt, quam reſinoſarum, iſtarum ſcilicet poſt primam extractionem ex qualibet uncia drachmæ duæ, harum vix drachma una, cui tamen haud parum gummi adhuc immixtum (Neumann *l. c. p.* 249.). Infuſum aquoſum ſaturate rubrum, lignum redolens & ſapiens. Inſpiſſatum in extractum amaricans & ſubaſtringens eſt. Extractum ſpirituoſum aromaticas partes recondit.

Uſitatius lignum cortice eſt, etſi hic plus virium promittit. Reſolvere humores, ſubigere acre varium in iiſdem latens, ſudorem denique & lotium pellere, vulgaris laus eſt. Aegris ſicci habitus, plethoricis, bilioſis, ad febrem pronis, non convenit. Gravante pituita & catarrhales affectiones excitante prodeſt. In rheumatiſmis frigidis nec non podagra valde celebratur; quoad hancce labem Monardi auctoritas non ſuo pondere caret, quum referat, ſe quibuſdam decocto opem tuliſſe, quibus ita artus diſtorti fuerint, ut iiſdem uti nequirent (*l. c. p.* 321.). Decrevit fiducia in lue venerea, quæ olim magna fuit, & qua efficacia Guajaco fere ſuppar habitum. Hydropem diſpellere pluribus exemplis exploratum, quorum memorabile hoc a Valliſnero (*Ephem. nat. cur. Cent.* 3. *Obſ.* 28. *p.* 54.) propoſitum de moniali ſexagenaria a-

ſcite

ſcite & artuum hydrope correpta & poſt multa incaſſum tentata tandem decocto Saſſafras bis per diem poto, quod copioſum lotii effluxum creavit, ſanata. Similis ſucceſſus in Virginia crebro obſervatus fuit (Kalm. *l. c. p.* 434). Præſtat infuſum ex raſo ligno ingerere, vulgo autem decoctum eligitur, quod vel magis vel minus ſaturatum capitur pro conditionum ratione; e. c. Ligni uncia dimidia pro aquæ libra una. Habet tamen liquida forma id incommodi ſæpe, quod initio caput tentet, donec illi ſenſum æger aſſuefiat.

Extractum aqua paratum ab roborandum viſcerum tonum in declinatione febrium intermittentium, & ad compeſcendos ſpaſmos hypochondriacorum ad ſcrupulum unum, ſæpius valuit (Hoffman. *l. c. p.* 15.).

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Oleum ligni Saſſafras deſtillatum) *Ph. W. p.* 129. Caute capiendum, quoniam tam calidum eſt. Laudat juſto impenſius Hoffmannus (*loc. cit. pag.* 15.) ad leniendam tuſſim, ſpaſmos mitigandos, impuram lympham corrigendam.

Extractum) *Ph. W. p.* 89. reſinoſo-gummoſæ naturæ.

Eſſentia ligni Saſſafras ſimplex) *Ph. W. p.* 82. Fit maceratione corticis cum ſpiritu vini rectiſicato. Judicium petatur ex ſuperius dictis.

Eſſentia ligni Saſſafras compoſita) *loc. cit.* Aromata varia admiſta habet. Adhuc minus in uſu.

Eſſentia lignorum) *l. c.* Complectitur, præter lignum Saſſafras, alia ligna, Guaiaci &c. in conſueto menſtruo macerata. Hinc tanto calidior, nec genio noſtri temporis accommodata.

Syrupus Saſſafras) *Ph. W. p.* 213. Inuſitatus.

Species decocti lignorum) *Ph. W. p.* 184. Copia ineſt ligni Saſſafras.

Pharm. BENZOE S. BENZOINUM S. ASSA DULCIS.

482 *LAURUS BENZOIN*; foliis ovato lanceolatis integris, fructu nuciformi Houttuyn in *Verhandelingen door de Maatſchappye d. Weet. de Harlem vol.* 21. *p.* 265. *tab.* 7. Arbor Benzoini Grimm. in *Eph. nat. cur. Dec.* 2. *Ann.* 1. 370. *Obſ.* 152. *fig.* 31. Benivifera arbor Garciæ *arom. hiſt. in Clus. exot. p.* 156. Arent Sylvius in Valentini *Hiſt. ſimpl. p.* 487. Beniamin Marſden's *Hiſtory of Sumatra p.* 123. Arbor copioſe in inſulæ Sumatræ partibus ſeptentrionalibus & media parte creſcens.

Multiplex quoad ſpeciem, cui natales Benzoës debentur, error a recentioribus botanicis commiſſus eſt. Peti ex arbore

bore Virginicæ originis, a Linneo Laurus Benzoin dicta (*Spec. pl. p.* 530.), poſt Rajium (*Hiſt. plant. vol.* 2. *p.* 1845.), alieno tamen teſtimonio potius quam proprie indagini fiſum, Commelinus, cui vocatur Arbor Virginiana Citreæ vel Limonii folio, Benzoinum fundens (V. Ejuſd. *Hort. Amſtel. tom.* 2. *p.* 189.) ſuſtinuit. Cui judicio quidem initio ſubſcripſit Linneus Eques, dein autem valedicens (*Mant.* 2. *p.* 297.) arborem ad Crotonis genus retulit (Croton Benzoe *Mant. loc. cit. Syſt. veg. ed.* 13. *pag.* 731.), licet ipſe fateretur, ſe nunquam floris vel fructus partes vidiſſe. Filius magni viri Terminaliam anguſtifoliam eandem plantam dixit (*Suppl. p.* 434.), imbecilli tamen nimis argumento ductus, Benzoes matrem declarat. Verum nec hæc conjectura altas radices egit; etenim innotuit, ex ramulo ſicco foliis floribuſque ornato, Baronetum Banks permotum fuiſſe, ut eam Styrax Benzoin nuncuparet (V. Loder in Balding. *med. Journ. P.* 5. *p.* 50.), quam de genere ſententiam ill. vir mihi nuperrime in litteris confirmavit, adjuncta ſpe fore ut in *Philoſophical. Tranſactions* brevi ſides rei fieret. Haud ita pridem (1784.) cl. Houttuyn (*l. c.*) ex ſicco ramo ſibi a cl. Rademacher dono dato perſuaſum cupit, Laurum eſſe, cui quidem nomen Benzoin adpoſuit, ſed ejus loco Virginianam arborem, quæ nunquam, ut jam conſtat, Benzoen fundit, Laurum Virginicam nominat. Poſſunt quidem omnino varia contra conſociationem cum Lauris moneri, nam ſtamina octo, petala quatuor intra calycem recondita fructumque nucem perfectam deſcribit. Aſt ceteroquin reliquis botanicis longe accuratius ſtirpem deſcripſit depinxitque, & confirmavit varia momenta a Garcia & Grimmio de arbore Benzoes memoriæ prodita. Hæc ratio eſt, cur arborem euſque inter Lauros medicas collocem, donec promiſſa ab ill. Banks commentatione Styracis eſſe ſpeciem publice evincatur.

Arbor procera vaſtaque a Garcia deſcribitur, quod quidem de arbore ætate provectiori valere poteſt: ceteri (Grimm., Marsden) modicam illi altitudinem tribuunt, nempe Grimmo teſte poſt ſex annos eam exſcindunt & novum arboretum ex fructibus ejus adornant. Ea ætate (Grimm.), vel quando truncus ad diametrum pollicum ſex vel octo pervenit (Marſden *l. c. p.* 124. Cfr. Eſchelskron *Beſchreib. von Sumatra p.* 62.) inciditur trunci cortex ſupra ad principium ramorum ſecundum longitudinem & aliquantum oblique ad lignum uſque (Grimm.), unde Benzoe exſudans & ſole aereque coagulata cultro ſollerter abraditur. Non ultra tres libras profert quælibet arbor (Grimm); nec ultra decem vel duodecim annos inciſiones ejusmodi iterari poſſunt (Marsden). Puriſſima Benzoe eſt illa, quæ primum pro-

profluit, alba, mollis & fragrans (Marſden). Optima *Cabeſſa* vocatur, cujus libræ 125. ſolvuntur imperialibus 18. vel 20 (Bademacher apud Houttuyn, & in Belgium mittitur. Vilior ſpecies ſubfuſca duraque eſt, & peregrina varia admixta habet, quæ vel dependent a mora diuturniori Benzoi poſt effluxum in arboribus conceſſa, ſub qua vento exagitata arena adhæreſcit (Grimm), vel ſegmentis arboris ſucciſque forſan aliis arboris accedentibus (Marſden). Cl. Eſchelskron diſtinguit in tres ſpecies, quarum una, *Camayan poeti* vel Benzoinum album, omnino alba, eſſe, & quando in ciſtas liquatur venis rubris percurſa eſſe debet; altera, *Camayan bamatta*, longe minus alba eſt, ſed modo albis quibuſdam maculis quaſi oculis diſtinguitur, quarum quo major copia, eo præſtantius Benzoinum cenſetur: hæc pariter caloris ſolaris ope liquari poteſt, ut in ciſtis ſervetur; tertia, *Camayan itam*. Benzoinum nigrum, valde impura eſt, nec niſi affuſa aqua fervida emolliri pro conſervatione in ciſtis poteſt (Conf. de hac emollitionis encheireſi in vilioribus ſpeciebus uſitata Marſden *loc. cit. p.* 124.) Viliores ſpecies in Arabia, Perſia aliiſque Indiæ regionibus conſumuntur ad ſuffitus in templis, item pro fugandis inſectis, & ad corrigendum aerem.

Nunquam fruſtis majoribus plane albis mihi comparuit, ſed rubicundo brunis, duris, fragilibus, quibus molenculæ albæ immixtæ. Quo plus earundem præſto eſt, eo melior exiſtimatur, & tum *Benzoe amygdalodes* dici ſolet. Odor ejus fragrans gratuſque eſt, præcipue ſi teritur vel incaleſcit, ſapor ſubdulcis & balſamicus. Candela admota ardet flamma vivida fuliginoſa ſuperſtite carbone nigro. Tota quidem ſpiritu vini ſolvitur tinctura profunde ex flavo rubicunda, quæ affuſa aqua lacteſcit, tumque lac virginis dicitur; attamen aqua digeſta eandem fragrante ſuo odore & levi acrimoniæ ſenſu imbuit, & poſt exhalationem ejus remanet ſalina materia, quæ aliquando octavam vel decimam partem totius maſſæ conſtituit (Lewis *M. m. p.* 132.). Ita & deſtillatione aqua imprægnatur eodem odore & ſapore, item ſale eodem, ſed nullum oleum æthereum ſecum vehit. Neque oleis deſtillatis neque unguinoſis ſolvitur. Deſtillatione ſicca poſt præviam fuſionem idem quod dixi ſal ſurgit, quod excipit oleum empyreumaticum tenue flavicans liquore acidulo mixtum, & poſt hoc oleum butyraceum, cui quoque ſalis portio ineſt. Tenue iſtud oleum aqua deſtillatum in naturam oleorum deſtillatorum tranſit. Reſinoſa pars Benzoes ſegregatur ſolutione hujus in ſpiritu vini & ſubſequa præcipitatione per aquam (Magiſterium Gi Benzoes *Ph. Brandenh. q.* 109.). Arbitror hac encheireſi uſum fuiſſe

Bergium (*M. m. p.* 761.), dum dicit ex Benzoes unciis duabus reſinæ puræ drachmas quatuordecim ſe obtinuiſſe.

Rariſſime in ſubſtantia, quam vocant, Benzoe interne adhibetur, ſed variis præcipue præparatis compoſitiſque deſtinatur. In affectionibus quibuſdam pectoris febre deſtitutis olim commendata, quorſum tuſſis inveterata, aſthma, obſtructiones pulmonum, quæ maciem minantur. In ſuffimigiis corrigit aerem corruptum egregieque ſtagnantes humores frigidos diſcutit. Ejus exemplum exſtat in pneumatocele puſionum ex aqua intra ſcrotum collecta, quam fumus panno laneo exceptus & applicatus diſpellit (Monro's *Works p.* 577.). Unguentis odoris grati cauſa aliquando additur.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Flores Benzoes). Digeſtione cum aqua modice calida (nam nimis calida in coagulum facile tranſit reſina) non omnes, qui inſunt, elici poſſunt; hinc excogitatæ aliæ encheireſes. Vulgatiſſima eſt per ſublimationem (*Ph.W.p.*96.) in cucurbita humili orificio ampliori, cui cucullus chartaceus ſupra perforatus ſuperimponitur, per temporis diſtancias varias mutandus. Sic ex libra Benzoes uncia una & dimidia vel duæ florum emergunt, verum oleo multo adhuc inquinati ſunt. Deſtillatione libræ unius in vaſe retorto, & ſeparato per elixivationem ſollicitam oleo empyreumatico eruuntur florum novem ad duodecim drachmæ (Scheele in *Vet. Acad. Handl.* 1775. *p.* 129.). Flores rubri impuri ſunt, depurandi vel nova ſublimatione cum argilla fiſtularum, vel, quod præſtat, ſolutione in aqua colatione & cryſtallizatione ſubſequa. Maxima copia florum eorundemque olei empyreumatici omnino hinc & odoris expertium obtinetur coquendo Benzoen cum aqua calcis recens parata, inſpiſſando miſcelam ad definitum gradum & colando, dein ſpiritus ſalis inſtillatione flores Benzoes præcipitando, quod poſtea affuſa aqua frigida elotum calore modico ſiccatur. Sic ex libra Benzoes florum drachmas duodecim vel quatuordecim lucramur (Vid. hoc inventum cl. Scheele *l. c.*). Alii utuntur loco aquæ calcis ſale alcalino vegetabili (Göttling *Almanach fur Scheilek.* 1782. *p.* 157.), vel minerali (Gren in Crells *chem. Emdeck. vol.* 8. *p.* 112.).

Sunt hi flores ſal eſſentiale, odoris fragrantis, ſaporis aciduli linguam fauceſque pungentis, cryſtallos albiſſimas leves ſubulatas lineares formans. Aquæ fervidæ uncia una & dimidia ſolvit ejus grana ſex; ſed frigidæ eadem quantitas modo grana duo (Berg. *M. m. veg. p.* 763.). Cum alcali efferveſcit & in ſal medium tranſit, cujus exemplum proſtat

ſtat ſalis ex floribus Benzoes & alcali minerali (Don. Monro in *Phil. Tranſ. vol.* 57. *p.* 508. *tab.* 24. *fig.* 21.) & aliud ex hiſce floribus & ſale ammoniaco volatili *l. c. p.* 509. *fig.* 22.), in quo poſteriori id ſingulare eſt, quod tempore ſatujationis mercurius thermometri ſex gradus decidat. Maxima pars florum acida eſt & cum terra combinatur, reliqua inflammabilibus partibus ita obvolvitur, ut acidum liberum non prodat, ſed potius dulcedinem (Hermſtädt in Crells *chem. Annal.* 1785. *P.* 10. *p.* 308.). Stimulant & reſolvendi vim habent. In affectionibus dictis frigidis pectoris item in pituitoſa diatheſi humorum & hyſterino malo quibuſdam placuerunt a granis duobus ad quatuor vel ſcrupulum dimidium ſupraque, ſoluti liquido commodo vel vitello ovi. Sacchari triti vel aqua ſoluti & naribus excepti ſternutationem cient.

Eſſentia Benzoes ſimplex) *Ph. W. p.* 78. Ex floribus Benzoes ſpiritu Aniſi ſolutis. Rariſſime ore capitur in vitiis chronicis pectoris ad guttas decem vel viginti, ſed ſcopo coſmetico aquæ communi ejus tantum inſtillatur, donec lacteſcat. Vigecuplum plerumque aquæ vel major pars capitur. Sic nitor & mollities creditur cuti conciliari poſſe.

Eſſentia Bonzoes compoſita) *Ph. W. l. c.* Styrax & Balſamum Peruvianum una cum Benzoe ſolvuntur ſpiritu vini. Uſus idem.

Oleum Benzoes) *Ph. W. p.* 130. Deſtillatione Benzoes ſicca obtinetur. Suffimentis & unguentis grati odoris cauſa admiſcetur. Fraudulentis ſeplaſiariis pro corrumpendo balſamo Peruviano inſervit.

Balſamum traumaticum) *Ph. Ed. pag.* 96. recipit Benzoen.

Balſamum traumaticum) *Ph. Lond. p.* 74. item; ſed differt.

Pilulæ pectorales) *Ph. Ed. p.* 86. Intrant flores Benzoes.

Maſſa pro Fornace) *Ph. W. p.* 113.

Pharm. Faba PECHURIM s. PICHURIM s. PECURIS.

483. *LAURUS* ---- ----. Ex Lauro quadam fructum ſignificatum provenire, jam conjectura Linnei Equ. fuit (*Diſſ. Obſ. in mat. med. p.* 8.), crediderim ob nuclei ſimilitudinem cum eo generis Lauri & odoris ſaporiſque convenientiam. Cel. Bergius (*M. m. veget. p.* 327.) ulterius progreſſus quærit, anne ſit Lauraſter Amboinenſis: Leytun Rumph. *Amboin. vol.* 2. *p.* 70. *tab.* 15.? ductus ſine dubio ſimilitudine quadam cum fructu hujus deſcripto & depicto. Non eſſe ex Copaifera, ut olim creditum (*Vetenſk. Acad. Handl.* 1759. *p.* 75.), viſo hujus fructu tanto magis convincor.

Quicquid in hac hiſtoriæ fructus Pechurim parte lacunarum ſit: certiora ſunt, quæ ſequuntur. Transfertur iſte per

Luſitaniam, in quod regnum ex Braſilia perveniſſe gens iſta eminus indicavit adſcripto ſeminibus tranſmiſſis nomine Fava Pichurim de Maranhon (Bäck in *Vet. Acad. Handl. cit.*); unde colligitur creſcere arborem in vicina Braſiliæ inſula Maranhon. Alius regnum Paraguay patriam indicat (Berg. *l. c.*). Medio circiter, quo vivimus, ſæculo Stockolmiam illum advexit ex Luſitania rediens dux quidam navis bellicæ Svecicæ, tanquam laudatum ſibi ſpecificum contra colicam & diarrhœam. Dein experimentis quibuſdam bene cedentibus aliquot libræ a mercatore Stockolmienſi ex Luſitania coemtæ, quarum pars in exercitu Svecico in Pomerania intra ultimum bellum ſeptenne commorato conſumta. Hiſce aliiſque Svecicorum medicorum experimentis publici juris factis, virtus fructus adeo percrebuit, ut & paſſim alibi Europæa pharmacupolia intraret, licet hactenus parcius, quam meretur, formulis medicis excepta fuerit.

Quod ad nos pervenit, non totus fructus eſt, ſed modo Nucleus oblongus ovatus nigro brunus ſubglaber ponderoſus, altera parte convexus, altera concavus cum ſulco ſæpe longitudinali, & hac parte diſtantia ſeſquilineæ ſtigmate vel foveola oblonga, corculi ut puto veſtigio, notatus. Mox longior eſt mox brevior a lineis circiter 13. ad 18. Pariſ., mox latior mox anguſtior ad lineas 5. 6. 7. Figuram ejus, ſed minori forma quam in ſpeciminibus unquam vidi, expreſſit *tabula* 1. *in Vet. Acad. Handl. l. c. fig.* 7. & 8. Color internus eſt ex carneo luteus, ſed ſubvariegatus punctulis ſaturatioribus pallidiori parenchymati intermixtis. Facile cultro diſcindi vel radi poteſt, item dentibus ſubigi. Sapor odorque inter nucem Moſchatam & Saſſafras medius. Sine omni dubio duo olim nuclei ſecundum partem concavam juncti fuerunt thecaque communi obtecti, cujus natura autem nos hactenus latet.

Spuria quoque Faba Pichurim exſtat, quam aromatarii aliquando loco veræ ex America obtinent. Dimidio circiter nucleus hujus genuino major eſt, extrinſecus rugoſus & pallidior, intrinſecus autem altero paullo profundioris coloris, durior, amarior, ſed minus aromaticus. A pharmacopola quodam Stockholmienſi olim aliquot ejus exempla acceperam.

Infuſum aquoſum valde odorum ſapidumque eſt. Sub decoctionem ſeminum in pulverem redactorum cum aqua exhalat odor fragrans, inſpiſſatione autem decocti extractum emergit tertiam ponderis nucleorum partem ſuperans. In refrigerato decocto ſupernatat oleoſa ſubſtantia. Reſiduum, alcohole vini perfuſum, illud vix colorat, ſed ſapore imbuit forti & pinguedine flocculenta ſuperficiei deorſum adhærente. Alcohol vini tingitur per hunc nucleum colore rubicundo,

do, oleoque pariter dicto inſtruitur, extractum vero inde paratum acris & fervidi ſaporis eſt, odoris ſaporiſque, qualis in nuce Moſchata & ligno Saſſafras (Bäck *l. c. p.* 77.).

Innui jam, Luſitanis contra colicos dolores & diarrhœam fructum hunc acceptum eſſe. Plures caſus per momenta narratos debemus cl. Zetzel (*Vet. Acad. Handl. p.* 60. *ſqq.*), qui in dyſenteria caſtrenſi febre ſtipata optimo ſucceſſu eo uſus eſt vel præmiſſis evacuantibus, tumque ſubito alvus adſtringitur, vel ſine iſtis, tumque lentius effectum exſerit. Quando lingua ſicca exſtat, abſque fructu plerumque ingeritur. Ill. Equ. Bäck (*l. c.*) eo pluries ſubvenit matronæ, phthiſi & colica moleſta cum diarrhœa conflictatæ, aliis remediis irritis; item aliam fœminam ex pectore phthiſicam eo liberavit diarrhœa ſua. Profuiſſe illi quoque ſemel torminibus per aliquot dies infeſtantibus viſus eſt. Candidus tamen fatetur, aliquando in Svecia imparem fuiſſe colicis & diarrhœis averuncandis, ut itaque cauſæ diverſæ ratio ſollicite habenda ſit. Similis ingenuitas in Roſenſteinio perſpicitur, licet eo valeret, in matrona ſub graviditate intra octo dies diarrhœam coercere (*Barns ſjukd. p.* 86.), & in in phthiſico per duas hebdomades diarrhœam tolerabilem ante mortem reddere (*l. c. p.* 96.): Alius Svecus, cl. Darelli (*Socken-Apothek p.* 234.), præmitti ſemper in diarrhœa Rhabarbarum jubet, qui & bolos exinde, Electuario Diaſcordii & Gummi Arabico, efformat. Novum documentum dignitatis, qua in Svecia habetur, hoc eſt, quod Electuario e Scordio) *Ph. Svec. ed.* 3. *p.* 68., multis ceteroquin modis abbreviato, Faba Pechurim addita fuerit. Hevermannus (*Bemerk. d. auſub. Arzneywiſſ. vol.* 1. *p.* 215.), præmiſſis evacuantibus, multis aliis illum præfert in dyſenteria, quamvis in quibuſdam dejectiones alvinæ inde crebriores evaſiſſe per aliquot dies viſæ fuerint; nec ambiguum efficacitatis hoc teſtimonium eſt, quod intra triginta homines viginti valetudini reſtituti fuerint.

In pulvere capi poteſt ad drachmam dimidiam vel ſcrupulos duos bis, ter, quater de die. Eaque forma plurimum virium ſpondet. Pro vehiculo aqua, vinum, vel ſpiritus vini idoneus eſt. Poſt pulverem extracto plurima vis ineſt, non ſpernendo pro iis, qui pulveres nauſeant (Hevermann *l. c. p.* 216.). Infuſum & eſſentia debiliora.

Cortex) *Pichurim* dictus, auctore cl. Jo. Mayer (in *Abhandl. e. Privatgeſ. in Bohmen, vol.* 5. *p.* 66.), qui hactenus omnium unus ejuſdem mentionem fecit, eidem arbori debetur. Coloris cinnamomei eſt, intrinſecus profundioris, extus albidi, optimus cenſendus, qui neque craſſitiem lineæ excedit, neque tenuior eſt. Odor valde aromaticus eſt, Caryophyllos adeo & nucem Moſchatam hac in re ſuperans,

rans, remotius Ambram fere ſpirans. Sapor valde ſtimulans, leniter adſtringens & amaricans. Aromatis præſtantioris nomine dignus eſt. Ex Panama Americes Lisbonam transfertur, creditur tamen & Indiam orientalem patriam habere.

Dum in pulverem redigitur, ſeſe ſegregat pollen valde ſubtilis adhærens ſuperficiei vaſorum. Et hic ipſe aromate & vi antecellit reliquam partem lignoſam & inertem. Aqua frigida odorem aromaticum maceratione ejus acquirit. Unciæ duæ exhibent extracti Garayani drachmas $2\frac{1}{2}$, extracti autem vulgaris aquoſi $5\frac{1}{2}$ drachmas, quod ipſum amarum, adſtringens & aromaticum eſt. Infuſum aquoſum Vitriolo martis mixtum colorem obſcure brunum adipiſcitur. Infuſum vinoſum minus adſtringens, ſed magis balſamicum & amarum eſt. Aqua deſtillata valde odora. Oleum æthereum calidum, coloris profundi, aquæ ſundum petens. Præſentiam ferrearum particularum in cortice magnes detegit (*l. c. p.* 67. *ſq.*).

Carnem melius contra putredinem tuetur, quam flores Chamomillæ, ſuppar vero hac virtute cortici Peruviano. Infuſum corticis aceto factum præcipue vi antiſeptica eminet. Corrigit quoque putredinem jam enatam (*l. c. p.* 69. *ſq.*).

Lisbonæ in dyſenteria, febribus quibuſdam, item cum Taſſia in malo iſchiadico & podagra, præconia tulit (Majer *l. c. p.* 67.). Sed ex propria Majeri (inde a *p.* 73.) experientia ventriculi debilitati ſubvenit; vomitus pertinaces ſiſtit, imo caſu ambiguo ſingulari choleram devicit. Dyſenteriam illam tollit vel primo ſtadio, quo adſtringentia alias nocent, ſed efficacior ille fuit verſus morbi finem. In viro, correpto tertiana duplici contra corticem Peruvianum obſtinata, febrem compeſcuit, vireſque brevi reſtituit. Caſu ſingulari, in connubio limaturæ martis, fluoris albi exſtitit medela. Et in hiſce anguſtiis confert, vel pulvere uti ad drachmam dimidiam ſupraque ter vel pluries de die, vel & infuso vinoſo.

WINTERA.

LINN. *Syſt. veg. ed.* 14. Murr. *p.* 507. ubi rationem mutati nominis dedi). Drimys Forſt. *Nov. gen. plant. n.* 42. Linn. *Suppl. pl. p.* 43.

Pharm. Cortex WINTERANUS S. MAGELLANICUS.

484. *WINTERA ATOMATICA*; pedunculis aggregatis terminalibus, piſtillis quatuor *Syſt. l. c.* Winterana aromatica

So-

Soland. in *Medic. Obſerv. and Inquir. vol.* 5. *p.* 46. *tab.* 1. Drimys Winteri ; pedunculis aggregatis terminalibus Geo. Forſter in *Nov. act. Upſal. vol.* 3. *p.* 181. Laurifolia magellanica cortice acri C. B. Periclymenum rectum foliis laurinis cortice aromatico Sloane in *Phil. Tranſ. vol.* 17. *p.* 923. *tab.* 1. *fig.* 1. 2. Arbor ſempervirens ad fretum Terræ Magellanicæ , ubi folia minora , & in Terra del Fuego , habitans.

Arbor in Terra del Fuego inter proceriſſimas, ſæpe altitudinem pedum quinquaginta attingens (Solander). Variat altitudo mirifice pro ſoli diſcrimine. Ad fretum Magellanicum enim prope mare & ſolo rupeſtri arbores inſtar fruticum , incurvæ & miſere difformes , creſcunt (Conf. Forſter's *Voyage round the world*, *vol.* 2. *p.* 488.) eorumque cortex tenaciter ligno adhæret ; in planitie autem obviæ & ſatis tectæ ſitu erecto & proceritate diſtinguuntur , nec exigua elegantia, craſſitie viri mediæ magnitudinis (Wallis in *litt. ad cl.* Fothergill. Vid. *Med. Obſ. & Inqu. l. c. p.* 51.), quin interdum dupla vel tripla (De Wert in Clus. *Exot. p.* 79.).

Lignum, quod ſapore caret, ædificiis exſtruendis commodum eſt (Van Noort *Voyagie om den geheelen Werelt Cloot p.* 22. *Rotterd.* 1602. 4. *tranſv.*), & aſſeres aliquando binos pedes cum ſemiſſe inde cæſi fuere (De Wert *l. c.*). Jacula quoque gens iſta inde parat (*l. c.*). Item inter alia ligna pro foco comburitur (*l. c.*). Folia & cortex aroma (*l. c.* & *Voyages and Diſcoveries to tke South and North p.* 68.) conſtituunt, quod peregrinatores crebro eduliis addunt, præcipue ad condiendos muſculos , quibus ſub penuria aliorum ibidem veſci oportet ; baccæ quoque aromaticæ Piperi non diſſimiles (Hawkins's *Voyage into the Sooth ſea* in Purchas *his pilgrimes. vol.* 4. *p.* 1390.).

Corticis) primam notitiam Europæis Joannes Winter (*Wilhelmus* a Cluſio vocatur , *Joannes* autem in *Voyages of Mr.* John Winter *into the South ſea written by* Edw. Cliffe in Hakluyt's *collect. P.* 3. *p.* 748. *ſqq.*) dedit, qui itineris in mare auſtrale cauſa anno 1577. cum præfecto , Baroneto Drake, ut dux navis fretum Magellanicum transmeavit, ſed ob adverſam tempeſtatem anno poſt coactus ſociam navem relinquere & redire in fretum , unde anno 1569. in Angliam revertit corticis aliquot ſpecimina ſecum vehens. Horum unum in manus Cluſii (*Exotic. p.* 75.) poſtquam perveniſſet, in honorem celebris iſtius navigatoris Winteranum corticem dixit depinxitque. Ex hoc fonte poſtea hauſerunt plures Botanici vetuſtiores , Dalechamp , Caſp. Bauhinus aliique, quæ de ſtirpe corticeque prodiderunt. Diuturnum iterum ſilentium de hoc cortice invaluit, donec claſſis Bel-

gica ſub thalaſſiarcha Van Noort, a. 1600. ex freto Magellanico reverteretur & auctor itinerarii ejuſdem honorificam iſtius mentionem faceret (Vid. De Bry *Ind. occid. vol.* 9. *p.* 18.).

Licet autem plures peregrinatores, qui per fretum Magellanicum tranſmigrarunt, arboris ob corticis egregium uſum, rationem haberent: chirurgus Handaſyd tamen rediens a. 1691. ex freto dicto primam botanicæ deſcriptionis adornandæ copiam dedit tam ſpeciminibus ſiccis, Baroneto Sloane oblatis, quam variis de arbore momentis cum eodem communicatis (V. Sloane *l. c.*). Sed nulla ſufficiens inde floris fructuſque notitia capi poterat, hinc ad noviſſimos annos uſque locus in ſyſtematibus arbori aſſignari nullus. Obſervationibus Baroneti Banks & Solandri ſui hoc reſervatum fuit, quorum hic iiſdem comparatis cum ſpeciminibus ſicci Capitaneo Wallis ex mari auſtrali a. 1768. reduce allatis, unde & eximia Jo: Milleri delineatio enata, hiſce defectibus ſubvenit. Fidem deſcriptionis Solandri, tum & ejus, quam ſerius meritiſſimus Georgius Forſter præſtitit, & iconis dictæ, mihi fecit ramus venuſtus, quem in Terra del Fuego a ſe lectum amica manu dedit mihi celeberrimus Forſterus, quod tamen ſpecimen floribus fructuque deſtituitur.

Horum igitur examine & corticis detracti curatiori ſcrutinio omnino conſtitit, male corticem Winteranum & corticem Canellam albam dictum tam in libris pleriſque e. c. Materia medica Pometi, Linnei, Vogelli, Cranzii, Spielmanni, quam in officinis pharmaceuticis per tot annorum ſpatium, eoſdem habitos fuiſſe, & perperam utrumque eidem arbori adſcriptum, quum tamen inter eoſdem inſigne diſcrimen intercedat, quin expertus ſum aliquando, qualiſcunque horum deſideraretur, Coſtum Arabicum a pharmacopola datum fuiſſe. Cautiores tamen quidam in diſtinguendo utroque cortice vel ſuperioribus noſtræ ætatis annis fuere, quorum e numero ſunt Cartheuſerus (*Diſſ. de cort. Winterano* 1760.), Lewis (*Mat. med.*), *Pharmacopœa Edinburg. ed. Brem.* 1758. (*p.* 4.) ubi Canella alba dicitur *falſo Cortex Winteranus*. Bona mente ſine dubio quidam peccarunt, diſcrimen quidem quoad patriam & externas notas agnoſcentes, ſed viribus convenire utrumque ſibi perſuadentes, ut Sloane (*Nat. Hiſtory of Jam. vol.* 2. *pag.* 88. *Phil. Tranſ. vol.* 16. *p.* 467.) & Dale (*Pharmacologia p.* 328.).

Ex ſerioribus itineribus in fretum Magellanicum tanta genuini corticis copia in Europam pervenit, ut & inde officinis Germanicis probe proſpectum fuerit. Fragmenta vero repræſentat convoluta, compacta, dura, diverſæ longitudinis & craſſitiei, a linea dimidia ad quartam partem, quin

quin tres quadrantes pollicis aſcendentis, ſuperficiei ſubrugoſæ, coloris extimo ſtrati cinnamomei, reliqua parte flaveſcentis, ſaporis aromatici, urentis linguam fauceſque, diu linguæ inhærentis, licet lente ſenſum ſuum imprimat, odoris, dum teritur, grati ad caryophyllaceum accedentis. Tubulos exiliores craſſioribus immiſſos, ut de Cinnamomo monui, inter apparatum tranſmiſſum obſervavi.

Infuſum ejus aquoſum frigidum ſolutione Vitrioli martis ex cœruleo nigreſcit, calidum autem ex purpureo nigreſcit. Utrumque ſub hac miſcela ſedimentum deponit, quod tamen ex gallis ſub ſimili experimento ſaturatius nigrum eſt, levius & copioſius (Morris in *Med. Obſ. and Inquir. vol.* 5. *p.* 56.). Ex corticis unciis duabus & aquæ libra una & dimidia partitim infuſa extractum ſiccum drachmarum duarum & granorum viginti quatuor emerſit (*loc. cit. pag.* 57. Potuit ſine dubio plus erui). Spiritu vini tenui ſub iisdem proportionibus adhibito, extracti drachmæ duæ cum duodecim granis erutæ. Spiritus vini rectificatiſſimus autem duas drachmas modo eruit. Aqua deſtillata gratum odorem quaſi ex Ciunamomo induit, ſed, ad experimentum cl. Morris, nullum ſimul oleum æthereum aſcendit, & aqua omnino pellucida permanet; poſt decoctionem reſidui libra una corticis uncias ſex extracti mollis ſaporis grati aromatici ſuggeſſit (*l. c. p.* 58.). Contrarium iſtis, quæ de abſentia oleiætherei dixi, eſt experimentum cl. Cartheuſeri (*Diſſ. cit. p.* 19.), quo ex libra corticis aqua deſtillata lactea & oleum fragrantiſſimi ſaporis amari terebinthinati aqua ſpecifice levius tranſiit. Ab aqua ſeparatum hocce, & per aliquot menſes repoſitum, duas diverſas ſubſtantias obtulit, alteram ſebaceo unguinoſam albam, quæ gravior erat & fundum vitri petiit, alteram leviorem, dilute flavam, quæ junctim ſcrupuli unius pondus habuerunt. Infuſum & decoctum aqua factum cum aromate gratam amaritiem jungit. Præter hoſce ſenſus autem cortex notas prodit adſtringendi potentiæ. Nec minus ex dictis experimentis elucet, aquam optimum ejus menſtruum eſſe.

In nave Winteri loco aliorum aromatum cortice hoc cibos condiverunt. Dein ille ſcorbuti, qui in itinere ejus invaluit, efficax medicina repertus eſt (V. Clus. *l. c.*). Contra hunc morbum præ reliquis valde inclaruit. Confirmandi hanc virtutem copia in ſimili itinere cl. Handiſyd exſtitit (*Phil. Tranſ. vol.* 17. *p.* 923.), qui non ſolum folia arboris hujus cum aliis herbis in fomentationibus commiſcuit, ſed corticis drachmam dimidiam cum carminativo quodam ſemine mixtam (ſuperfluum hocce additamentum mihi videtur) in decocto ſcorbuticis egregio ſucceſſu propinavit; plerumque ægri inde inſudarunt valdeque recreati ſunt.

ſunt. Idem hujus ope iis medelam tulit, qui ex eſu carnis Phocæ leoninæ tam male affecti fuerunt, ut cute ſenſim & per amplas lacinias exuerentur. Aquæ bibendæ ſcopo antiſcorbutico quoque cortex immittitur.

Fateor quæ de corticis hujus vi antiſcorbutica dicta ſunt non ſatis definite nec uſui practico ſatis accommodate eſſe enunciata. Nec ullam prærogativam præ aliis aromaticis huic concedere poſſum ſub eo morbi gradu eaque conditione, qua aromata conferre poſſunt. Aromata acerrima, ut Piper, Zingiber, Boerhaavius (*Aphor.* §. 1165.) aliquando admiſit, ſine dubio tum quando pallor, frigus, inertia, intumeſcentia corporis, adfuerunt; antiſeptici inſtar quoque adjumento fuiſſe probabile. Multis inſuper, arbitror, ſudorem movendo profuit, quum ejus eruptio maxime levet ſcorbuticos, præcipue eos, quibus hydropica intumeſcentia contingit, qua de cauſa & balnea aromaticis herbis imprægnata ſolatio ſunt (Cof. Lind *on Scurvy pag.* 200.).

Juſto parcius Europæorum praxi medica uſu venit, ſine dubio ideo, quod adeo difficile fuerit, genuinum corticem obtinere & confuſio ſpecierum quibusdam mota multos deterruerit. Ex ſupra diſcuſſis tamen conſtat, multo plura expectari ex hocce poſſe, quam a ſimplici aromate, & inter ſtomachica carminativa nervos ſtimulantia, analeptica, ſudorifera, reſolventia, quæ pituitam ſubigunt, eminentiorem locum mereri. Egregium ſtomachicum, nervinum, & in obſtructionibus glandularum meſenterii ſingulare remedium pronunciat Werlhoſius (Litt. in Engel. *Specimin. med. p.* 201.). Non magno nominum celebrium numero confirmare virtutes corticis hujus ſuppetit, iis exceptis, quæ probabili unice ratiocinio vel miſcela larga aliorum nituntur. Hujus indolis ſunt amplæ iſtæ formulæ Williſii contra ſcorbutum (*Pathol. cerebr. cap.* 7. *p.* 180. *ſq.*) & paralyſin (*de anima brut. p.* 241. *ſqq.*) obviæ, cujus tamen auctoritas ubivis in commendationem citatur.

Si admiſcetur remediis quibusdam nauſeoſis, id commodi præſtat, quod ſaporem odoremque eorum corrigat. Experimenta in Senna & Rheo ſpeciatim capta ſunt (Morris *l. c. p.* 58.). Corrigit & aquam corruptam eamque potabilem reddit.

CA-

C A N E L L A.

LINN. *Syſt. veg. ed.* 14. *p.* 443. (ubi & ratio nominis generici a me data) *Suppl. plant. p.* 247.

Pharm. CANELLA ALBA vulgo, CORTEX WINTERANUS SPURIUS *Cartheus*.

485. *CANELLA ALBA* Murr. Winterania Canella Linn. *Spec. plant. p.* 636. Caſſia lignea Jamaicenſis Laureolæ foliis ſubcinereis cortice piperis modo acri Pluck. *Almag. p.* 89. *tab.* 81. *fig.* 1. Arbor baccifera laurifolia aromatica fructu viridi calyculato racemoſo Sloane in *Phil. Tranſ. vol.* 16. *p.* 465. & *Nat. Hiſt. of Jam. vol.* 2. *p.* 87. *tab.* 191. *fig.* 2. ubi ramulus foliiferus & fructiferus depingitur; Catesby's *Nat. Hiſt. of Carolin. vol.* 2. *p.* 50. *tab.* 50. ubi ramus foliis, floribus & baccis inſtructus. Canella foliis oblongis obtuſis nitidis, racemis terminalibus Browne *nat. hiſt. of Jam. p.* 275. *tab.* 27. *fig.* 3. quæ floris partes modo repræſentat. Arbor vulgaris in Jamaica, in aliis quoque inſulis Indiæ occidentalis creſcere creditur. Hoſpitatur & in quibusdam hypocauſtis Angliæ.

Arbor altitudinem 16., 20., vel 30. pedum attingit, craſſitiem ſuræ vel diametrum pollicum 5. vel 6. (Sloane. Browne.). Propagatio ejus fit præcipue per aves, quæ ingerunt baccas maturatione mitigatas. Omnibus partibus aromatica eſt. De confuſione corticis hujus cum Winterano nuperrime egi. Differunt patria, arboris ſpecie notiſque variis externis. In memoriam erroris Canellam albam vocavit *corticem Winteranum ſpurium* Cartheuſerus. Decorticatio ejus cultro fit, qua abſoluta cortex ſiccatur in umbra. Forma tubulorum convolutorum plerumque comparet diametri circiter $\frac{2}{4}$ pollicis & craſſitiei lineæ dimidiæ, quæ teſtantur ex ramis fuiſſe collectum; immiſta tamen & deprehenduntur fragmenta planiora & craſſiora, quæ originem ex trunco traxiſſe probabile eſt. Color quoad omnes partes pallidior eſt, quam in cortice Winterano, etiam ſtratum extimum brunum, rugis variis notatum, pallidius eſt, & ſuperficies interna epidermide candida cernitur veſtita. Compages mihi videtur paullo laxior, quam in cortice Winterano. Sapor idem acris aromaticus & caryophyllæus, ſed ad ſenſum meum non tam amarus: cl. Lewis (*M. m. p.* 173.) tamen magis amaram Canellam albam deſcribit.

Aqua ex Canella alba deſtillata lacteſcit, & oleum ſecum vehit

vehit aqua ſpecifice gravius (Sloane, flavum vel potius fulvum, odoris grati cinnamomei vel caryophyllei, ponderis ſctupuli unius ex libra dimidia corticis (Cartheus. *Diſſ. de cort. Winterano p.* 22.). Extractum aquoſum ex reſiduo poſt deſtillationem paratum valde amarum eſt, item ſpirituoſum inſignem jacturam fragrantiæ patitur. Spiritus vini debilior & ſapidas & odoras partes infuſione abſorbet, unde hoc menſtruum commodiſſimum eſt. Qui in analyſi corticis chemica plura momenta enucleata cupit, alios fontes conſulat (Diſſertationem cl. Cartheuſer ſ. 14. & Lewis *Mat. med. l. c.*).

In inſulis Americanis plebi vulgare ciborum condimentum eſt. Tam ibi, quam in Europa, antiſcorbuticum habitum, & in America in Martis vel alio connubio in varium finem exhibetur. Oleum deſtillatum ſubinde commiſcetur cum oleo Caryophyllorum & una venditur (Sloane. Browne). Si cortex cum ſpiritu vini deſtillatur, hic empyreumate ſuo exuitur (Sloane).

Non arbitror, vires ejus multo inferiores eſſe iſtis Winterani corticis, ſed præſtare omnia ea, quæ ab efficaci aromate, quod ſimul amarum eſt, exſpectari poſſunt.

ORDO XLI.

SCABRIDÆ.

PARIETARIA.

LINN. *Syſt. veget. p.* 763. *Gen. plant. p.* 544.

Pharm. PARIETARIÆ *Herba*.

486. PARIETARIA OFFICINALIS; foliis lanceolato-ovatis, pedunculis dichotomis, calycibus diphyllis. Linn. *Syſt. veg. l. c.* Parietaria officinarum & Dioſcoridis C. B. Icon: *Fl. Dan. tab.* 521. Curtis *Fl. Lond.* Regnault *Botan.* La Parietaire. Planta perennis, in muris antiquis & ruderibus temperatioris Europæ creſcens.

Her-

Herba) ſaporis herbacei, odoris nullius. Hinc non multum virium promittit, nec experientia multum detegit. Emolliens olim habita eoque nomine colitur inter herbas quinque emollientes, item adhuc in pleriſque materiæ medicæ recenſibus. Sed ſi quid emolliendo præſtet, id juſtius aquæ calidæ vehiculo tribuas. Reſolvendi potius efficacia exigua inſtruitur, qua tamen a multis aliis ſuperatur. Inde auxilium derivo, quod in lotii retardatione aliquando præſtitiſſe legitur. Ita ſuccus expreſſus a ſaccharoque edulcatus pondere unciarum trium mirifice lotium movit (Matthiolus in Dioſc. *p.* 782.). Decoctum ejuſdem quoque, abſtergendo vias urinarias, arenularum & muci viſcidi excretionem adjuvare exiſtimatur; hinc alternis diebus olim cum Uva urſi data (Barbeirac *Med. conſtit.* 1751. *p.* 163.). Veram vim lithontripticam illi ineſſe, quis jure hodie amplius credet, cujus nomen tamen multoties immerito diuretica tulere? Cataplaſmatis forma regioni pubis perinæique aliquando applicata ad mictum levandum, quo caſu vix niſi in tepore aquæ propriaque hujus relaxandi potentia opem quærere licet. Nec in enemate ad præſtantiam vere emollientium ex mucilaginoſorum tribu accedit.

DORSTENIA.

LINN. *Syſt. veget. pag.* 137. *Gen. pl. pag.* 62.

Pharm. CONTRAYERVÆ *Radix.*

487. *DORSTENIA DRAKENA*; ſcapis radicatis, foliis pinnatifido-palmatis integerrimis, receptaculis ovalibus Linn. *Syſt. veg. l. c.* Dorſtenia Dentariæ radice, ſphondylii folio, placenta ovali Houſtoun in *Phil. Tranſ. vol.* 37. *p.* 196. *fig.* 1. Tuzpatlis Hernandez *Rar. med. nov. Hiſp. theſ. p.* 147. *cum fig.* abſque flore. Planta perennis in nova Hiſpania prope vera Cruz, ſolo elato.

Dorſtenia Houſtoni; ſcapis radicatis, foliis cordatis angulatis acutis, receptaculis quadrangulis Linn. *Syſt. l. c.* Dorſtenia Dentariæ radice folio minus laciniato, placenta quadrangulari & undulata Houſtoun *l. c. p.* 197. *fig.* 2. Pl. perennis, in locis rupeſtribus circa Campechy creſcens.

Utramque aſſignat cl. Houſtoun, qui hactenus unus eſt, qui plantas haſce curatius ex vivis ſpeciminibus deſcripſit, matrem radicis Contrayervæ in medicina vulgo uſitatæ, utpote quum characteribus & virtutibus radices utriuſque conveniant. Linneus (*Cliff. Mat. med.* & *Spec. pl. p.* 176.). Droſteniam Contrayervam ſuam indicavit, neſcio, qua auctori-

ctoritate. Facile tamen incautis imponere poteſt Hiſpanica vox Contrayerva, quæ idem ſignificat ac Herbam contra (venena), quo honorifico titulo plures ſtirpes condecoratæ ab Hiſpanis fuere. Etenim Hernandez (*l. c. p.* 301.) ſpeciem Paſſifloræ, Paſſifloram normalem Linn., illa inſignivit. Et Juſſieu (*Mem. de l'ac. R. des ſc.* 1744. *p.* 377. *tab.* 17.), illam retulit ad radicem Pſoralææ pentaphyllæ Linn. in Hiſpania loco vetuſtioris Contrayervæ præceptam, cum qua pariter & notis externis & viribus congruere aſſeverat. De aliis plantis hujus nominis ægrius judicatur, unde difficultas enaſcitur ætatem ejus, qua in præſentia utimur, radicis determinandi. Nomen & laus contra venena qualiſcunque generis primum a Nicol Monardo (V. Cluſ. *Exot. pag.* 311.) memorata. Radicem Drakenæ Cluſii (*Exot. p.* 83.), in Peru oriundam, noſtram officinalem eſſe, nondum firmis ſatis argumentis perſuadeor, licet, centeni alii, Moriſonus, Rajus, Neumannus, Lewis, Spielmannus rel. non dubitent; nulla enim ibidem deſcriptio præſto eſt, nulla effigies, figura radicis aliena, niſi credideris, in via fibrillas fuiſſe plurimam partem detritas & perditas, ſapore præterea inſtructa declaratur nonnihil adſtringente linguamque exſiccante, licet agnoſcat manducatione protracta mitem acrimoniam relinquere, odoris autem expers. An Contrayerva (ita ſcribit) cl. De Marchais *Voyage en Guinée, & à Cayenne tom.* 3. *pag.* 254.) huc trahi poſſit, non certo dixerim, quam in Gujana ſpontaneam ſuſtinet; quod ſi ita eſſet, mirarer, quod Aubletus eandem omiſerit. Non licet ex virtutis ſtirpium convenientia, vel radicum aliquali ſimilitudine cognationem botanicam hariolari, contra quam regulam in hoc ſpeciatim argumento peccavit Wedelius (*Diſſ. de Contrayerva reſp.* Doellino *cap.* 1.).

Radix) extrinſecus rubicundo bruna, interne alba, ex trunculo nodoſo & tuberculato pollicem unum vel alterum longo & pollicem dimidium circiter lato emittit ad latera & deorſum copiam fibrarum longarum ramoſarum tenuium, tenacium, nodoſarum. Sapor odorque fibris longe debilior eſt, quam trunculo, qui maſticatus ſenſum acrimoniæ cum levi amaritie linguam uſque diu calefacientis & ſtimulantis excitat. Odor aromaticus. Nullum veſtigium adſtringendi potentiæ detegit Vitriolum martis. Decoctione cum aqua hæc tam mucilaginoſa redditur, ut per filtrum tranſigi nequeat (Lewis *Mat. med. p.* 230.). Aquæ caloris ope impertit colorem profundum ex bruno rubicundum, & longe plus hæc abripit, quam ſpiritus vini, qui tincturam gratius rubicundam præbet, ita ut extractum aquoſum primum pondere ſpirituoſum pr. duplo fere excedat (V. Neum. *Chym. vol.* 2. *P.* 2. *p.* 167. Lewis *l. c.*). Debilior eſt ſapor aquoſi quam ſpirituoſi, nam hoc manifeſtius prodit ſaporem radi-

di-

dicis & diu in ore acrimoniæ quaſi vibrantis & caloris impreſſionem relinquit.

Ridiculum eſt præconium ex patria Contrayervarum, qualeſcunque plantæ intelligantur primo profectum, contra quævis venena valere (V. Monardus *l. c.* qui modo mercurium ſublimarum excipit; Hernandez *l. c.*; item Des Marchais *l. c.*), animantium, ſtirpium, contagiorum rel. Aſt non multo aptius prudentiuſque illud eſt Europæorum, quo alexipharmacum noſtra Contrayerva nuncupatur, nomine vagæ multipliciſque notionis. Si reſtringitur potentia ejus ad eam in febribus maliguitatem, quæ vel putredine humorum, vel virium proſtratione, vel tardante vel retrogreſſa exanthematum eruptione continetur, nihil eſt, quod opponi poſſit, quum fidem experientia confirmet. Multis medicis quoad haſce virtutes cum Serpentaria Virginiana pari paſſu ambulat, cujus tamen amarities inſignis jam docet, non omnino convenire. Potentiorem vim in univerſum Serpentariæ tribuo. Antiſepticam Contrayervam eſſe vel inde probari poteſt, quod carnem præſervet contra putredinem tam fortiter, ut ejus grana ſex hac in re ſuperent grana ſexaginta Salis communis (Pringle *Diſ. of the army. App. p.* 21.). Aſt in febribus putridis evidentius hoc elucet, in quibus nominatim Angli nos de effectu certiores reddidere (Vid. Willis. *de febribus p.* 138. Huxham *Oper. tom.* 1. *p.* 353. Pringle *l. c. p.* 310.). Pro gargariſmate radix hæc quoque conducit in angina putrida in connubio Caricarum cum aqua cocta addito aceto vini (*Med. Pract. of the Lond. Hoſp. p.* 9.). Vis cardiaca enitet in febre lenta nervoſa, in qua etiam juvat inſtar blandi diaphoretici (Huxh. *Op. vol.* 2. *p.* 84. 86.). Juncta vi in expellendis exanthematibus prodeſt. Simplicitati ſi litandum, in pulvere datur ad ſcrupulum unum vel drachmam dimidiam, vel in infuſo ad drachmam ſeſquialteram ſuprave. Decoquendo aliquid virium perit.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Pulvis Contrayervæ compoſitus) *Ph. W. p.* 149. Inconcinna formula ex abſorbentibus variis, Succino, Croco, Coccinella, Serpentaria & Contrayerva.

Pulvis Contrayervæ compoſitus) *Ph. Lond. p.* 88. Ex Chelis cancrorum & hac radice. Amplior contra conſuetudinem formula *Ph. Ed. p.* 72. dum nimirum Serpentaria Virgin. cum Croco eandem intrant. Sed in noviſſima editione a. 1783. excluſa omnino.

Pulvis Bezoardicus Anglicus) *Ph. W. p.* 145. Farrago.

FI-

F I C U S.

LINN. *Syſt. veget. p.* 774. *Gen. pl. p.* 555.

Pharm. CARICÆ.

488. *FICUS CARICA*; foliis palmatis Linn. *Spec. plant. p.* 1513. *Amoen. acad. vol.* 1. *p.* 215. 225. Ficus, Figuier Du Hamel *Traité des arbres Fruitiers, tom.* 1. *p.* 207. *tab.* 1. 2. Ficus communis C. B. Συκη Græcis. Icon: Regnault *Botanique* Le Figujer: Jo. Mill. *Illuſtr. Syſt. ſex* Partes ſexuales accurate expreſſerunt figuris Pontedera *Anthol. tab.* 11. *ſect.* 2. Du Hamel *Traité des arbres & arbuſtes p.* 235. & flores maſculinos nominatim Bernard in *Obſerv. ſur la Phyſique l' hiſt. nat.* &c. *tom.* 29. *tab.* 1. Arbor ip Aſia, inſulis Archipelagi, Sicilia, Italia, Gallia inferiori, Hiſpania, locis montanis & editis ſpontanea. Aptius inter monoicas quam polygamas referri videtur. In frigidioribus Europæ regionibus per hiemem frigidaria requirit, æſtate autem ſub dio fructus edules gerit. Solum fert varium tam pingujus, quam ſiccius, adeo ut in hoc dulciores fructus & placidiores eroget, quin imo inter rupes creſcat. Culta ſtationem meridiei adverſam, & probe vel declivitate ſoli vel muro contra ſeptentrionem & occidentalem plagam munitam, requirit. Propagatio fieri poteſt demerſione ramorum, vel inſitione, item ſatione ſeminum ex fructibus bonæ notæ extraneis, qui non niſi ſolis ope ſiccati fuerunt. Ipſi fructus bene maturi in hortis cultarum Ficuum, ſaltim in Gallia, ſemina germinationi commoda præbent (Du Hamel).

Multas Varietates complectitur, quarum cognitio ex Tournefortio (*Inſtit. rei herbar. tom.* 1. *p.* 662.) & Hamelio (*Traité des arbres & arbuſtes, tom.* 1. *p.* 236. item *Traité des arbres fruitiers, l. c.*) peti poteſt. Nonnullæ fructu globoſo, aliæ fructu longo pyriformi inſtruuntur, quibusdam caro albida, aliis caro rubens ineſt, ita & epidermis colore mox violaceo mox viridi vel luteo tingitur.

Quod pro Fructu) habetur, nihil eſt, niſi receptaculum carnoſum, media parte cavum & floſculis numeroſiſſimis diverſi ſexus veſtitum, ſupra ſquamulis aliquot tam arcte clauſum, ut vix foraminulo, quod umbilicum vocant, hiet. Ad tanto uberiorem fructuum proventum obtinendum, artem iſtam jam antiqui exercuerunt, quæ caprificationis nomine inde ab eorum tempore claruit, & cujus meminerunt Theophraſtus, Svidas, Plinius aliique veterum. Quomodo illa

illa ineunte hoc ſæculo inſulis Archipelagi miranda patientia per duos menſes adminiſtraretur, edocuit nos Tournefortius (*Voyage du Levant*, *vol.* 1. *p.* 130. *Mem. de l' ac. d. ſc. de Paris* 1705. *p.* 340.). Simili artificio uti Melitenſes ex narratione cl. Godeheu De Riville (*Mem. prèſentès à l' ac. d. ſc. tom.* 2. *p.* 369.) conſtat. Et in Sicilia pariter receptum eſſe, litteræ cl. Seſtini exponunt. Exſtant nimirum arbores quædam, quarum fructus ſibi relicti effœti groſſorum forma decidunt; *Ficus domeſticas* auctores (Tourneſ. *Voyage*) nuncupant. Super hiſce autem ſi ſuſpenduntur vel alligantur fructus *Ficus ſylveſtris*, quam recentiores vocant, vel Caprifici antiquo nomine, tranſmigrant ex iiſdem inſecta quædam exigua allata in fructus alterius arboris maturandos, quod ſi factum fuerit, groſſi hujus paullo poſt intumeſcunt & ad maturitatem perveniunt. Inſectum, quod hocce beneficium patrat, Pſenem vel Culicem ficarium nominavit antiquitas. Linneo (*Syſt. nat. tom.* 1. *p.* 919.) Cynips Pſenes dicitur, ample deſcripta Haſſelquiſtio (*Reſa til heliga Landet p.* 424. ſub nomine Cynipis Ficus. Cfr. & Bernard in *Journ. de Phyſ.* 1786. *tom.* 29. *p.* 28.), & depicta a Potendera (*Anthol. p.* 228. *tab.* 11. *n.* 2. *fig.* 12. 13. 14.) ex ſiccis exemplis & vitro auctis. In diſciſſo fructu, qui hujus ope maturuit, ex immiſſis ovulis, quibus aculeo fœminarum ventrali aditus paratur, ſemina ſingula vermiculum continent, vel perforata conſpiciuntur, vel vermiculi quoad partem protuberant (Godeheu *l. c. p.* 371.), & ſecundum directionem piſtilli apertura ſemper obtinet, per quam Cynips egreditur ex quovis ſemine. In ſylveſtribus Ficubus Gallo-Provinciæ Cynipes pariter ſeperiuntur, nec ultra menſis ſpatium ibidem requiritur, ut larvæ ad ultimam metamorphoſin perveniant (Bernard *l. c.*). Sed nulla ibidem caprificatio adhibetur, quæ & in Italia, ubi olim invaluit, jam omnino negligitur. Quid inſecta hæc ad fœcundationem conferant, definire non expedita res eſt. Sunt qui Ficus domeſticas dictas fœminas putant; Ficus ſylveſtres autem vel Caprificos, maſculos (Vid. Linn. *Diſſ. de Ficu Amoen. l. c.*). Quod ſi ita eſſet, credi poſſet ex analogia Palmarum quarundem & Piſtaciæ veræ, de quibus novimus, floribus maſculinis appenſis vel polline adſperſo, fœminas fœcundari, item ratione habita miniſterii inſectorum præcipue ex apum genere, quorum piloſo & unguinoſo corpori pollen adhæret, in fœminis plantarum dioicarum fœcundandis, ex hiſce, inquam, indiciis credi poſſet, Cynipes pſenes polline maſculino obtectas illud h. e. fœcundationis materiem in fœminas per umblicum arctum fœmineorum florum transferre. Aſt cl. Godeheu (*l. c. p.* 317.) in Ficubus domeſticis floſculos utriuſque ſexus invenit, ſed fructus

etiamſi in ſummo maturitatis gradu ſiccos farinoſos, liquore melleo deſtitutos. Hic idem quoque obſervavit. Cynipes, poſtquam ex Ficubus ſylveſtribus evolaverint, etiamſi initio farina obtectas, exſpectare ſex vel ſeptem minuta prima temporis, donec liberaverint alas ſuas a polline, tumque modo ex nigredine nitentes nova habitacula occupare (*l. c. p.* 376.). An igitur Cynipes hæ non fœcundationi inſerviunt, ſed puncturis ſuis modo fermentationis ſpeciem producunt, ſine qua fructus *ſeriores*, dum arbor prioribus proventibus jam enervata fuerit, maturationem aſſequi nequeant, prout obſervamus accelerari maturationem pomorum, prounorum, aliorumque fructuum vermium puncturis? Videtur. Huic opinioni, ad quam jam reſpexit eximius Tournefort cl. Godeheu De Riville nova fulcra ſubjecit. An adeo caprificationis beneficium ad eam modo ſimplicitatem redit, quod inſecta umbilici ſquamas erodendo liberiorem aeri ad interiora acceſſum parent? cui ſententiæ Siculorum cl. Seſtini (*l. c. p.* 21.) experimentum robur aliquod ſubminiſtrat, qui ſcilicet acu perforans umbilicum vel caute illum dilatans in Ficu domeſtica eodem ſcopo potius eſt, quin imo Tournefortius ficus in ipſa Gallo-provincia citius matureſcere refert, ſi umbilicus calamo oleo peruncto pungitur.

Quicquid horum ſit, copia fructus caprificatione mirifice augetur, ita, ut quum in Gallia una arbor vix libras viginti quatuor ferat, in Archipelago libras ducentas & octoginta lucrentur (Tourn. *Voyage l. c. p.* 130.).

Fructus maturus non diu abſque putredine ſubſequa ſervari poteſt. Hinc ſiccandus eſt, id quod vel calore ſolari fit, vel ope furni. Poſterior modus negligi nequit, ſi caprificatione maturatio facta, nam vermiculi eorumque ova necari debent, ne ipſe fructus deſtruatur. Inde autem fit, ut longe minus gratiæ Græciæ fructus præ ſe ferant, quam Europæarum regionum. Ratio quærenda tam in maturatione coacta & inſectorum latentium, quæ ſimul manducantur, connubio, quam caloris artificialis vehementia. Ciſtulis immiſſæ fici transferuntur in formam orbicularem compreſſæ, coloris flaveſcentis pulpa dulciſſima ſubviſcida, intra quam copia latet ſeminum flavorum exiguorum lenticularium maſticatione facile frangenda. Majores quales quæ ex Smirna nomen gerunt, mora per ſuperficiem exſudant ſaccharinam materiem, quod ſi uberius fit, in detrimentum fructus contigit; *Caricæ pingues* autem in officinis vocantur fici hacce materie obductæ. Maſſilienſes fici reliquis minores ſunt, ſed ſapidiores, in parvis cordibus transferri ſolitæ. Præſtant cute molli & pulpa ſemineque flavo inſtructæ, digitis facile cedentes, ſaporis mellei; repudian-

diandæ autem ſunt duræ, inſectis eroſæ, coloriſque profundi.

Quanta vis caloris in mutanda natura fructuum ſub maturatione ſit, in ficis abunde experimur, ut quæ, prout reliquæ arboris partes, dum immaturæ ſunt, humore lacteo acri nauſeoſo ſcatent, tamen maturæ ſuccum blandum ſanumque ſuggerunt. Fructus recentes perfecte maturi valde molles & ſuccoſi ſunt. Facile igitur concoquuntur, nec nocent copioſius ingeſti, niſi modus nimium excedatur; tum facile dabo, eos & ventriculum labefactare, tormina creare & alvum ſolvere. Exſiccati palato magis placent, nec repudiantur in ſecunda menſa, vel delicatiorum hominum. Probe nutriunt in obeſitatem uſque tam homines quam bruta. Athletarum eſca quondam fuiſſe fertur. Panis hordeaceus & Caricæ conſtituunt præcipuum alimentum apud paganos & monachos inſularum Ægearum (Tourneſ. *Voyage l. c. p.* 130.). Ita in regionibus Europæ meridionalibus, ubi Vitibus Ficus interſeruntur, cuſtodes vinearum conducti vix aliis cibis veſcuntur, quam ficis, uvis & parco pane, & nihilominus impingueſcunt. In Vaſconia porcis ſaginanvis projiciuntur, ut taceam alia exempla animalium, quæ inde opimantur (Linn. *Diſſert. p.* 237.).

Emolliens, lubricans, involvens vis per mucilaginoſas partes, & blande reſolvens demulcenſque per dulcedinem, quæ ineſt, medicaminis nomine quoque fructus dignos facit. Hinc in tuſſi, raucedine, item in nephritide, ſtranguria, colica ſaturnina, pereximii, & uſum Dactylorum, Paſſularum, Jujubarum ſuperfluum omnino reddunt. Juvat eo ſcopo eſus uberior Caricarum, ſed facilius transfertur eorum vis ad remotiora interni corporis loca infuſi vel decocti forma. Unde raro infuſum theæforme in affectionibus pectoris abſque eorum connubio præcipitur.

In angina inflammatoria gargariſma idoneum inde cum aqua vel lacte paratur, quando ſiccitas & rubedo faucium emolliendi potius quam diſcutiendi neceſſitatem ſubeſſe indicat. Diſſectæ & aſſatæ ſuper carbonibus fici egregie abſceſſus maturant. Sic harum portione admota iſti in gingivis enati ad rupturam diſponuntur; vel niſi applicationem doloris vehementia ferat, conducit lac Caricis coctum ore retinere. Ano inditæ ſuppoſitorii vices agunt.

Infrequens eſt uſus ſucci lactei, qui ſauciata arboris aliqua parte exſtillat. Acrimonia illi tanta ineſt, ut illitus crebrius verrucis eas ſenſim deleat. Commendatur & eodem ſine ſuccus foliorum expreſſus, qui per annum conſervari ſe patitur, mane & veſperi penicillo illinendus præcipue ad baſin (*Hann. Magaz.* 1766. *p.* 943.). Olim in le-

pra, lichenibus aliiſque cutis efflorescentiis chronicis placuit.

U R T I C A.

LINN. *Syſt. veget. p.* 709. *Gen. pl. p.* 486.

Pharm. URTICÆ *Herba*.

489. *URTICA DIOICA*; foliis oppoſitis cordatis racemis geminis Linn. *Sprc. pl. p.* 1396. Urtica urens maxima C. B. Icon: *Fl. Dan. tab.* 746. Regnault *Botan.* La grande Ortie. Pl. perennis, ad vias, ſepes & locis ruderatis obvia.

Siſtitur jam planta vulgatiſſimarum una, quæ, utut ideo ſpernatur, neque commodo ſuo œconomico nec medico tamen caret. Ineunte vere ſtirps tenella inſtar Braſſicæ cocta abſque moleſtia editur. Olere hocce avidius ingeſto alvus laxatur, lotiumque largius manat. Urtica recens quoque pecoribus grata & ſalubris eſt, niſi autumno colligatur, dum vel inſectis araneis vermibus ſcateat vel ætate aſperior evaſerit. Poteſt loco fœni ſtramini interferi, vel aqua calida perfundi & ſtatione per noctem conceſſa mane una cum latice bruno pecori porrigi. Vaccis inde augetur lac idque multo cremore inſtructum, pingueſcuntque inde læte (*Duisburg. gelehrte und gemeinnützige Beyträge, Iahrg.* 3. *St.* 21. in *Hann. Mag.* 1785. *p.* 366. Cfr. *K. Vetenſk. Acad. Handl.* 1747. *p.* 79.). Grata flavedine quoque inde butyrum imbuitur. Oves ſicca herba per hiemem egregie ſaginantur (Linn. *Gothl. Reſa p.* 302.). Gallinæ ex foliis ſiccis & aqua coctis feruntur ubertim per hiemem ova parere, idemque contingere legitur ſeminibus maturis pabulo admiſtis (Ex *Journal economique* in *Hann. Mag. l. c. p.* 364.) ----. Inſtar Cannabis Linique tractata funibus & telis parandis idonea eſt. Spem excitare jam potuit ejus cum Cannabi cognatio & uſus Urticæ cannabinæ in Ruſſia creber (Apud Baſchkiros: Falk *Beyträge zur topogr. Kenntniſs des Ruſſ. Reichs vol.* 2. *p.* 254. Cfr. *Vetenſk. Acad. Handl.* 1747. *p.* 59.). Filum valde tenue album & tenax præbet (*Hann. Magaz.* 1775. *p.* 31.). Præterea inſignem altitudinem aſſequitur, in Kamſchadalia ad orgyam ſeſquialteram quin duas (*Stralſund. Magaz. St.* 5. *p.* 423.), in regione Baſchkirrorum ad tres ulnas ſupraque (*Petersb. Journ.* 1778. *p.* 371.); apud nos quidem minorem duorum trium ſupraque pedum. Cultura eget vel nulla vel non ſumtuoſa, quin perennitate commendabilis ſtirps. Kamſchadalenſes præparationis aptæ ignari

ri nonniſi ad retia piſcatorum brevis durationis illam adhibent (*l. c.*). Sed Baſchkirri, Barabinzæ, Oſtiaki aliæque Ruſſicæ gentes ſagaciores ad veſtes eam extendere noſcunt (Ritſchkow in *Petersb. Journ.* 1778. *p.* 370. *ſqq.* Pallas in Beckmanni *Beytr. z. ökonom. Technologie &c. P.* 1. *p.* 148. & Falk *l. c. p.* 253.). Quin Chinenſes vendunt fraude ſericeas telas, quarum prima ſtamina (Upränning, Aufzug) ex filis Urticæ conſtant. Pro norma culturæ & præparationis eſſe poſſunt conſilia cl. Holmberger in *Vet. Acad. Handl.* 1774. *p.* 253. item ſuppeditat in *Hann. Magaz.* 1785. ex *Journal economique* & *Duisburg. gel. v. gemeinnüz. Beyträge, Jahrg.* 3. *St.* 21. Falk *l. c. p.* 253.). In æuropæis regionibus hactenus res in paucis modo experimentis ſubſtitit, quorum quædam a membris ſocietatis æconomicæ Angerſii (*Journ. econom. l. c.*) item in ducatu Wurtenbergico (*Hann. Mag.* 1771. *p.* 1299.) capta innotuerunt. Sed commendari ſerior ejus adhibitio paganis præcipue pro amictu, funibus, retibus maxime meretur. Chartæ ex Urtica paratæ quoque exempla dedit cl. Schäffer. Urtica hac plantata circa apiaria arcentur ranæ (temporaria L.), quæ apibus impedimento ſunt examina agentibus; eamque ranis infeſtam eſſe inde & cognoſcitur, quod rana vaſe, cui Urticæ recentes immiſſæ, retenta intumeſcat, & intra paucos dies pereat (Hagſtröm *Svar om Biſkötſel.*, *p.* 150.).

De hac ſpecie aliisque compluribus notum eſt, quod, dum ſuccoſæ ſunt, folia alterutra ſuperficie attacta pruritum vel uſtionis ſenſum in cute excitent, eamque ex confluxu humorum in latas planaſque eminentias attollant & rubefaciant, etiamſi foramen nullum conſpiciatur, nec latex quidam effluat. Pilis rigidis pellucidis folia muniri oculus nudus jam manifeſtat, microſcopio autem adjutus detegit in ſingulis pilis, quorum omnes nonniſi venas foliorum occupant, veſicam oblongam latice limpido repletam, ex qua aculeus ſublatus cuſpide acutiſſimo prodit; acumine verſus veſicam hanc digito leviter preſſo aſcendit liquor non quidem ad apicem uſque, ſed aliquam modo a baſi aculei diſtantiam, remittente preſſione iterum deſcendit, unde cavam eſſe inferius ſetam cognoſcitur (Hooke's *Diſcoveries by the microſcope*, *p.* 22. *tab.* 12. Bonnani *micrograph. curioſ. fig.* 75. & *p.* 75.). Utrum urant hæ ſtirpes unice vulnuſculis per aculeos illatis, uti Bonnani putat, vel horum adeo apicibus diffractis cutique infixis, an hi ipſi liquorem quendam causticum inſtillando ſtimulent, uti Hooke (*l. c.*), Guettard (*Mem. de l'ac. de ſc. de Paris* 1751. *pag.* 350.) multique alii ſentiunt, dictu difficile eſt. Primum ſuadet rigiditas inſignis eorum & ſimilis fere effectus feſtucæ vel ſpinæ alius infixæ, deficiens acrimoniæ omnis in lingua

ſenſus, & imperforata aculei cuſpis; alterum inertia oculeorum ſiccæ Urticæ, etiamſi non rigiditate ſua carentium (Gutterd). Fateor, me magis eo inclinare, ut ingratum cutis ſenſum a diſciſſis per durum aculeum vaſculis derivem, quam ab acri quodam inſtillato, cujus vim non deprehendo. Senſus uſtionis oleo Olivarum vel oleo Roſarum diſpellitur.

Stimulus, quem in cute Urticæ excitant, anſam dedit curationis generi, quod urticationem vocant, quo nimirum repetitis vicibus partes quædam corporis recentibus Urticis cæduntur. In paralyſi membrum torpens iis in rubedinem uſque percutere jam Celſi (*de med. Lib.* 3. *c.* 27. *ed.* Krauſ. *p.* 179.) tempore vulgare fuit. Nec deſuevit omnino noſtro; nam Scopoli (*Fl. Curn. ed.* 1. *p.* 428.) hujus unius medelæ beneficio ſenſum motumque rediiſſe in brachio puellæ vidit. Simili modo lethargo correptis (Aretæus *curat. acut. lib.* 1. *cap.* 2. *ed.* Boerh. *p.* 80.) proſpectum fuit, & diſcuſſus pluribus exemplis ſopor febrilis brachiis femoribus & cruribus cæſis (Homobonus Piſo in *ſpicileg. curat. p.* 6. 9.). Languentis veneris incitamentum recentes Urticæ olim fuere, quorſum reſpicit Petronius (*Satyricon. ed.* De Salas *p.* 84.) & Menghus Blanchellus Faventinus, qui eas ſterilitatis remedium appellare non dubitat (Conf. Ge. Gottl. Richteri *Diſſ. de medicina plagoſa*, 1746. *p.* 26.).

Guſtata planta inſipida fere eſt. Hæmorrhagias internas diverſi generis compeſcit, ſaltim ex plurium ſuffragio. Harum e genere ſunt hæmoptyſis (Amatus Luſitanus *Cent.* 6. *curat* 4. Lazerme *curat. morb. tom.* 1. *p.* 204. *ſq.* qui ſucco præcipue utitur, ſed commiſto cum aliis. Chomel *Uſuell. tom.* 2. *p.* 305. Scopoli *l. c. p.* 428.), hæmorrhagia uteri (Peyroux *Obſervations de Medicine p.* 74.), mictus cruentus (ſuccus ejuſdem cum decocto Equiſeti: *Hiſt. morb. Wratiſl. ed.* Hall. *p.* 248.). Huicque fini ſuccum expreſſum ad duas vel quatuor uncias epotum ſatisfeciſſe, compertum (Chomel). Apud quoſdam in hæmorrhagia ſedanda præſtantiſſimum fuit, uti lacte ex vacca, Urtica urente L. paſta: id quod in mictu cruento, hæmoptoe, hæmorrhagia uteri, exploravit cl. Poiſſonier unciis quadraginta lactis loco omnis alius alimenti per diem ingeſtis (Roſner *Diſſ. de nonnullis circa vires lactis* in Hall. *coll. pract. tom.* 7. *p.* 226.), excludens tamen merito quaſdam horum profluviorum cauſas. Contuſa herba, vel ſuccus ejus naribus inditus, hæmorrhagiam earum ſedare fertur (Schröd *Theſ. pharmacol. p.* 714. Cfr. Sartorius *de admiranda narium hæmorrhagia Altdorff.* 1683. *p.* 19.). Aſt plurimorum fiducia circa pulmonum imbecillitatem hæſit, plebſque phthiſi ineunti occurrere Urtica ſategit, non deſtituta omni medicorum applauſu eo caſu,

ſu, quo hæmoptyſis præceſſit (Lange *de remed. Brunſv. domeſt. p.* 236. qui de Urtica urente L. loquitur. Quarin *Animad. pract. p.* 59.). Si per anni tempus vacat, ſucco locus concedendus eſt, alias & pulveri cum ſaccharo vel melle. Quin adoleſcentis phtiſeos Urticæ ope curatæ exempla memorantur (Lange *l. c. p.* 240.). Mirifice & celebratur decoctum foliorum ſaturatius per aliquot hebdomades uſurpandnm in arthritide vaga (Id. *l. c.*).

Radix & Semen) obſoleverunt, quorum hoc tamen nuperius aqua vel lacte coctum anthelminticum certum pronunciatur (*Berlin. Samml. zur Beförder d. Arzneyw. vol.* 6. *p.* 380.).

Urtica urens; foliis oppoſitis ovalibus Linn. *Spec. pl. pag.* 1396. Urtica urens minor. C. B. cujus icon exſtat in *Fl. Dan. tab.* 739. & Regnault *Botan.* L'Ortie grieche. Pl. annua, ſtationis, qualis præcedens.

Virtutes eædem illi adſcribuntur, ut exemplis quibuſdam jam dictis conſtat.

Pharm. URTICÆ ROMANÆ *Semen.*

490. *URTICA PILULIFERA*; foliis oppoſitis ovatis ſerratis, amentis fructiferis globoſis Linn. *Spec. pl. pag.* 1395. Urtica urens pilulas ferens C. B. Icon: Jo. Mill. *Illuſtr. ſyſt. ſex.* Pl. annua, in auſtraliori Europa creſcens; valde urens.

Semen) compreſſum ovatum, nitens, brunum, referens ſemen Lini, ſed minus & profundioris coloris. Superfluum & obſoletum. Nec certi aliquid de virtute ejus conſtat. Laudatum olim in affectionibus pectoris variis, aſthmate, tuſſi, quin inflammatoriis (Schröder *Theſ. pharm. p.* 714.). Nec quæ de vi ejus in nephritide & hæmorrhagiis recenſentur, plus attentionis creant. Ad oleoſam & mucilaginoſam naturam omnis refertur.

MORUS.

LINN. *Syſt. veget. pag.* 710. *Gen. pl. p.* 487.

Pharm. MORI *Baccæ*; *Cortex Radicis.*

491. *MORUS NIGRA*; foliis cordatis ſcabris Linn. *Spec. pl. p.* 1398. Morus fructu nigro C. B. Icon: Regnault *Botan.* Le Meurier noir. Murier Du Hamel *Traité des arbres fruitiers, tom.* 1. *p.* 335. cum *tab.* Arbor altior, formæ ob ramos divaricatos non jucundæ. Ex Perſia creditur originem traxiſſe, jam in Italiæ maritimis ſpontanea (Linn. *Spec. l. c.*).

c.). Suetum hiemale frigus Europæ temperatioris probe ſuſtinet. Cautionis cauſa tamen ſtatio illi tribuitur, quæ eandem contra ventorum injuriam tuetur.

Colitur ibi copioſe fructus cauſa, adeo ut eandem Stockolmiæ hibernaculorum horti regii, quoniam clima ſtationem ſub dio non concedit, bonam partem occupaſſe per hiemem viderim. Non multum fructui gratia cedit Morus rubra L. (Kalm in *K. Vetenſk. Acad. Handl.* 1776. *p.* 153.), quæ tamen rarius in hortis Europæis obviam venit ----. Amplius autem longe emolumentum redundat ex Moris pabulo, quod folia erucis, quibus ſericum debemus, ſubminiſtrant. Morus alba ob mollitiem foliorum eo fine hactenus primaria habita, hinc in ejus cultu ſerici cauſa unice Europæi acquiſiverunt. Sed folia Mori rubræ non eſſe inferiora virtute, experimenta in America ſeptentrionali capta edocent (Kalm *l. c. p.* 158.). Quin noviſſime comperimus, Chinenſium Sericum, quod tenacitate filorum & nitore præſtat reliquis, non ex erucis Mora alba paſtis, proficiſci, ſed alia ſpecie, quæ initio videbatur ad Morum Tataricam L. proxime accedere (Vid. Jo. Reinh. Forſteri verſio German. itineris cl. Swinburne per Siciliam *p.* 446.), jam vero cognoſcitur eſſe eadem ſpecies (Idem ill. Forſter in litt. ad med. 10. Januar. 1787. datis). Sed hæc prout nonniſi primoribus labris heic attingi poſſunt, ita & uno verbo tantum dignitatem libri Mori papyriferæ L. in condenda charta apud Japones, quam Buchari ex aliis quoque Moris parant (Falk *Beytr. zur Kenntniſſ d. Ruſſ. Reichs*, *vol.* 3. *p.* 509.), & ejuſdem partis in materia veſtium in inſula maris auſtralis adornanda commemoro, perſuaſus, ejuſmodi rerum recenſu non extra oleas me evagari, dum congenerum & affinium plantarum natura cognita lumen & affundat ei, de qua præciſe ſermo iniicitur. Nec ligni harum arborum utilitas plane ſilentio præteriri debet.

Propagatio Mori nigræ fit per ſemina, ſed citius & tutius peragitur per depactos vel terræ infixos ramos (Conf. Du Hamel *Traité des arbres & arbuſtes*, *tom.* 2. *p.* 25. *ſqq.*). Si ex ſeminibus emerſit, ſæpe arbores maſculinæ procreſcunt, quæ tempeſtive auferantur. In formam flabelli deducta arbor copioſos fructus ſuppeditat (Du Hamel *Arbr. fruitiers*, *vol.* 1. *p.* 337.), modo tami non putentur.

Bacca, ſive Morum), quod dicitur, eſt calyx carnoſus, compoſitus ex copia baccularum quadrilobatarum, receptaculo communi affixarum, ſemen triangulari-ovatum includentium, quarum decem ad triginta ſex numerantur. Hiſce connexis enaſcitur corpus ovato-oblongum, quod, ſi optimæ notæ eſt, aliquando longitudinem linearum quatuordecim & latitudinem decem vel undecim habet. Color ſaturate ruber

anſam

anſam dedit nomini Mori *nigra*. Exeunte æſtate modo matureſcit, nec omnes fructus ſimul, ſed unus poſt alterum, unde tanto diutius palatum iiſdem demulceri poteſt. Moleſta paullum collectio eorum eſt, quum maturi facile decidant, & contacti dehiſcere ſoleant. Crudi eduntur ob gratiam ſucci acido dulcis, nigro violacei, qui ineſt; pelliculæ, receptaculum & ſemina expui ſolent. Sitim eximie fallunt, refrigerando reficiunt, & blande bilis corruptelæ & putredini reſiſtunt, demum mitis reſolvendi efficacia iis ineſt. Copioſius comeſti alvum ſollicitant. Sed hæc fructibus acido dulcibus communia ſunt. Succi color digitis tenaciter inhæret; qui tamen adfricto ſucco Citri vel alio acido mox perit, linteum autem eo maculatum vaporibus ſulphuris accenſi eidem aqua humectato admiſſis commodiſſime purgatur. Pro tingendis liquidis variis & panibus dulciariis quoque adhibetur. Effectus medici fructuum ratio ſi habeatur, plerumque præparatis unice inſiſtitur mox indicandis.

Cortex) radicis acris & valde amarus eſt. Vermibus inteſtinorum infeſtus eſt in pulvere ad grana triginta, vel in infuſione ad drachmam unam pro doſi (Bomare *Diction. d'hiſt. nat. tom. 4. p. 290.*). Tæniam adeo profligare fertur tam radix ſola quam ejuſdem cortex, dum ſcilicet alterutrius drachmæ tres & dimidia aquæ libra una per dimidiam horam ebulliant, hocque decoctum duobus hauſtibus jejuno ventriculo capiatur; unde non ſolum necatur vermis, ſed & alvum eliminatur (Andry *de la generation des vers dans le corps de l'homme*, p. 172.).

PRÆPARATA.

Rob Mororum) officinarum e. c. *Ph. W. p*, 163. Ex ſucco fructus & ſaccharo coctis in ſpiſſitudinem juſtam. Vis reſolvens & detergens fructus ſacchari additamento augetur; ceterum reſpiciatur ad virtutes baccarum ſupra commemoratas. Mixturis in Morbis acutis præcipi ſolitis additur. Penicilli ope aphthis illinitur, & in angina confert eodem in gargariſmate uti. Rarius iis in locis uſu venit, ubi fructus colligendi opportunitas deeſt.

Syrupus Mororum) offic. e. c. *Ph. W. p.* 214. Proportione & ſpiſſitudine unice differt a præcedente. Vires ſimiles.

U L M U S.

LINN. *Syſt. veg. p.* 219. *Gen. pl. p.* 123.

Pharm. ULMI *Cortex medius* (*ramorum* vel *radicum*).

492. *ULMUS CAMPESTRIS*; foliis duplicatoſerratis, baſi inæqualibus Linn. *Spec. pl. p.* 327. Ulmus campeſtris & Theophraſti C. B. Icon: *Fl. Dan. tab.* 632. Schöllenbach *Abbild. vol.* 2. *tab.* 19. 20. Arbor procera, creſcens tam in auſtraliori quam frigidiori Europa, Gades & Geſtriciam terminos ponente ill. Linneo.

Multæ ſub hac ſpecie varietates comprehenduntur, quarum nonnullæ ad judicium quorundam ſingulares ſpecies reputandæ. Enumeratio harum peti poteſt ex ill. Du Hamel *Traité des arbres & arbuſtes, tom.* 2. *p.* 367.) & Miller (*Gardeners Dictionary* art. Ulmus). Intelligitur hic iſta in Germania quoque multis locis ſpontanea, etſi in vicinia urbis Gottingenſis rarior, *Ulmus vulgatiſſima folio lato ſcabro* Gerard. Ubi deeſt, vel parcius occurrit, per ſemina & per ſurculos copioſe ex radice prodeuntes, item deflexos & immerſos terræ ramos propagari poteſt: Apertam ſtationem & ſolum nimis neque ſiccum neque humidum requirit & mediocris conſiſtentiæ.

Ob frondem late expenſam, quæ tamen vere tantum adultiori erumpit, ambulacra grate umbroſa conſtituit. Lignum autem duritie & tenacitate ſua opificiis variis, ut axibus, rotis molendinorum, cochleis prælorum, &c. commodum. Placet & fabris lignariis venis in radice præcipue obviis. Moleſtum tamen lignum eo eſt, quod ſeſe facile torqueat, & fiſſuras agat, vermibus quoque opportunum ſit. Folia ſicca vervecibus, capris & bobus, pabulum ſanum per hiemem præbent.

Mucilaginis in arbore hac multa indicia ſunt, & in diverſis quidem ejus partibus. Erogat eam cortex juniorum ramorum aqua contritus, & hæc ipſa contra ambuſtiones valde laudatur (Du Hamel *l. c. p.* 370.). In foliis quoque ab Aphide Ulmi L. (*Syſt. nat. p.* 733.) punctis, poſtquam immiſerit ovula ſua, quæ denuo conſuetas metamorphoſes ſubeunt, colligitur intra veſiculas, (quarem figura cognoſcitur ex ill. Du Hamel *loc. cit. p.* 370. *n.* 9. & deſcriptione cl. Geoffroy in *Mem. de l' accad. d. ſcienc.* 1724. *p.* 320. *ſq.* item Linnei in *Sknaſka reſa p.* 203.), ad pugni magnitudinem ſubinde ampliatas. Hic ipſe liquor licet in arboris detrimentum ſeſe accumulet: a multis tamen ad conſolidationem recentium vulnerum deprædicatur (Bomare *Dictionnaire de l' hiſt. nat. tom.* 4. *p.* 518.). Ut ab aphidibus liberetur, opus

opus eſt liquidum per linteum tranſmittere. Folia viſcida æſtate & autumno adultiori aquæ per tempus indita, eandem imprægnant ſuo ſucco, ita, ut potata inſtar Mannæ alvum ſolvat (Pallas *Reiſe vol.* 3. *p.* 653.). Caſu virtus hæc innotuit, quum ampullæ aqua plenæ ramulis frondoſis obturarentur (*Beſchäft. Berl. naturforſch. Freunde vol.* 3. *pag.* 438.).

Sed medica laus efficacia Corticis) imprimis nititur, & quidem *interioris*, qui ligno proximus eſt. Hic tenax, tenuis, glaber, ſubamaricans, copiam mucilaginis maſticando emittit, odore autem omni deſtituitur. Infuſum ejus Vitriolo martis ex fuſco nigreſcit, decoctum vero profundiori adhuc colore tingitur. Cortex ramorum magis amarus eſt cortice trunci, tenelli rami tantopere mucilagine abundant, ut hæc in fila trahi poſſit (Berg. *Mat. med. p.* 184.). Externus cortex, fragilis, longe minus mucilaginis continet, odore saporeque omni deſtituitur. Cortex internus ſerioribus hiſce annis præcipue invaluit in chronicis quibuſdam exanthematibus. Sunt hæc ſubinde annoſa & ſecundum anni tempus varium mox erumpunt, mox diſparent, mox artus modo, mox totam corporis ſuperficiem occupant; variæ formæ ex maculis pruritu ſuo valde moleſtis in ſquamas, cruſtas, excoriationes ichoroſas tranſeuntibus, tamque ſubinde tetris, ut lepræ nomine illa inſignire congruum videatur. Plura efficaciæ corticis in hiſce morbis documenta concinnavit cl. Lyſons (in *Med. Tranſactions*, *vol.* 2. *p.* 203. *ſqq.* (contra quæ, licet vero ſimile quod ille plurimum curationis abſolverit, in quibuſdam caſibus tamen id monendum, quod pars meriti in alia quædam medicamenta ſubjuncta cadat. Uſus eſt cl. vir cortice interiori, ligno proximo, recenti, verno tempore ex ramis junioribus non anguſtiſſimis, autumno autem ex ramoſis radicibus, ut quæ tum plurimum ſucci includunt, detracto. Hujus uncias quatuor decoquendas curavit cum aquæ libris quatuor civil. (two quarts) ad dimidiam partem; decoctique uncias octo cum Nitro bis per diem propinavit interpolatis purgantibus. Verno tempore, dum floret arbor, paratum præbet colorem amœnum purpuraſcentem, ſeriori autem tempore brunum. Saporis blande adſtringentis eſt, ſed, condenſatum in extractum, valde auſteri. Si cortex ſucco valde ſcatet, vel decoctio nimis protrahitur, decoctum ob mucilaginem uberius evolutam ingratius bibitur (Lyſons). Cl. Lettſom (*Medical. Memoirs p.* 152.) præſtantiam ejus in iſta ſpecie lepræ, quam lepram ichthyoſin cl. Sauvages dixit, exploravit, contra aquam marinam, antimonialia & mercurialia in connubio Sarſaparillæ & Mezerei & varia topica, ut ſaturnina, mercurialia, veſicatoria ex cantharidibus, rebellem. Memorabilis

bilis etiam eſt caſus ſenis, per totum corpus hocce morbo correpti, fiſſuris ſimul & ulceribus profundis manuum & pedum laborantis, cum quotidiano ſquamarum tam copioſo defluvio, ut earum plures manipuli in lecto colligi poſſent; & viſus auditusque diſpendio; ſed combinato decocti interno uſu cum lotione convaluit. Verum cl. Banau (*Journ. de Paris 1783. n. 255.*), qui hiſtoriam hanc concinavit, requirit peculiarem Varietatem arboris, quam voce Orme pyramidal deſignat adjuncto nomine cl. Du Hamel (*Traité des arbres & arbuſtes*), qui autem iſto epitheto non utitur. Si fides verſioni (*Samml. auſerleſ. Abhandlungen z. Gebrauch prakt. Aerzte vol. 9. p. 199.*), intelligenda Ulmus major foliis exiguis ramis compreſſis Du Hamel (*l. c. p. 368.*). Cl. Banau juſto liberalior videtur ſuis remedii hujus in aliis morbis multiplicis naturæ præconiis, ut herpete univerſali, doloribus vagis vel fixis, ulceribus antiquis, fluore albo, affectionibus cancroſis, ſcrophuloſis, nervoſis, rheumatiſmis obſtinatiſſimis, ſcabie, tinea capitis, ſcorbuto &c., in quibus quidem omnibus aſſeverat ſe optimo ſucceſſu illud tentaſſe. E re eſſe poterit ejus conſilium corticem modo ex arboribus decem vel duodecim annos ætate non ſuperantibus colligendi -----. Qui in dictis exanthematicis morbis effectu potiuntur, in hiſce initio eruptio contingit uberior, quæ igitur ægrum terrere non debet (Lyſons *l. c.*). Sub curatione præterea ſtudendum, ut alvus laxa ſit, quod quidem ſolo decocto ingeſto non impetratur, & abſtinendum eo victu, qui difficilius perſpirat. In obſtinatis caſibus protrahendus ejuſdem uſus per aliquot menſes eſt; & quum morbi hi cutanei ſæpe redeant, iterandus cum reliquorum obſervandorum norma iis temporibus, quibus recidivæ metus obtinet, ſcilicet tempeſtate frigidiori (Lettſom *l. c. p. 162.*). In noſocomio Stockholmienſi non omni quidem virtute in hiſce malis exutus cortex apparuit, ſed non tanta præſtitit utne infuſo Ledi major fiducia tribueretur (*Vecko-ſkſt for Lakare vol. 5. p. 21.*).

Prout in noſocomiis Londinenſibus in cutis variis vitiis recepta hæc medicina eſt (*Modern Practice of the Lond. Hoſpit. p. 113.*); ita quoque ſcopo vulnerario interne & inſtar gargariſmatis ore humorum excaleſcentia & acrimonia exulcerato locum habet (*l. c. p. 5.*).

Cortex Ulmi (medianus ſpeciatim non memoratur) inſuper in aſcite plurimis experimentis ſucceſſiſſe narratur in decocto & loco potus conſueti per quatuor ad ſex hebdomades captus, partim alvum, partim lotium movendo (Struve in *Act. nat. curioſ. vol. 1. p. 429. & vol. 3. p. 70.*). Suſpendimus judicium de hacce poteſtate, donec alia fide digna exempla accedant.

CAN-

CANNABIS.

LINN. *Syſt. veg. p.* 742. *Gen. pl. p.* 522.

Pharm. CANNABIS *Semina.*

493. *CANNABIS SATIVA* Linn. *Spec. pl. p.* 1457. ♂. Kalengi Cansjava *Hort. Malab. vol.* 10. *p.* 119. *tab.* 60. ♀ Tsjeru-Cansjava *l. c. p.* 121. *tab.* 61. Cannabis Indica mas & fœmina Rumph. *Amb. vol.* 5. *p.* 208. *tab.* 77. Cannabis mas & fœmina Mill. *Fig. of plants tab.* 77. Le Chanvre Regnault *Botan. ic.* Planta annua, quæ olim Indicæ modo originis habita eſt, ſerius in Ruſſia ad fluvium Terek & in Uralia Baſchkirica & Ufaica, etiam in ditione Soongorey & Bucharia notata (Falks *Betyr. z. topogr. Kenntniß d. Ruſſ. Reichs vol.* 2. *p.* 264.). Ad fluvium Wolgam præcipue locis, quibus olim urbes inædificatæ fuerant, planta ſpontanea creberrime caulibus ramoſis comparet. (Falk). Optimo ſucceſſu in Europa, etiam in frigidioribus regionibus, ut Ruſſia, Polonia, Lithuania, Livonia, Curonia colitur. An Cannabis in China creſcens, cujus ſemen nuperius commendatum (*Mem. de la Societé d' agriculture de Paris* 1786. *Trimeſtre d' automne.*), differt a noſtra ſpecifico adeo diſcrimine? Deeſt ejuſdem botanica deſcriptio.

Imbecillior & gracilior eſt planta maſcula & præcocius inareſcit, vel, ut dici ſolet, matureſcit; craſſior fœminea, quæ ob ſemina præcipue medici cenſus eſt. Quatuor ſupraque ulnarum altitudinem attingere, non rarum eſt. In Pedemontio ad octodecim ſupraque pedes ſucceſſit & baſis caulis craſſitie pollicem ſuperat; qua ſub craſſitie quoniam levis, valde albus & nitidus, eſt, inſtar ſcipionis a fœminis præſtantioris notæ per rura deambulantibus uſurpatur (*Mem. de l' Acad. d. ſc. de Paris* 1749. *pag.* 469.). Cultura in ſolo molli ſtercorato ſubudo & ſatio ſeminum per intervalla majora multum ad magnitudinem ſtirpis & firmitatem fibrarum conferunt, quæ corticali caulium parti inſunt, & quæ Cannabin iisdem ſcopis, ac Linum, commodam reddunt. Quomodo fiat abunde & dilucide inter turbam nomeroſiſſimorum auctorum expoſuerunt Du Hamel (*Traitè de la fabrique des manoevres pour les vaiſſeaux ou l' art de la Corderie perfectionée*; Marcandier (*Traité du Chanvre*, cujus verſioni Germanicæ *Abbandlung vom Hanf, Freyſtädt* 1763. 8. additæ ſunt ſcriptiones variæ Germanicæ, quæ huc pertinent); auctor commentationis *Beskriſning om Hampa, deſſ ſaning. ſkötſel och beredning*. Hi auctores & conſuli poſſunt circa modum præparationis. Plantæ maſculæ tribus vel quatuor hebdomadibus prius evelluntur

luntur fœmineis, utræque paullo præcocius, quam caules viriditatem ſuam omnino amiſerint, vel antequam perfectam maturitatem adepti fuerint. Collectis plantis & in faſces vinctis curandum, ut glutem iſtud reſinoſo gummoſum, quod fibras corticis jungit, deſtruatur. In hunc finem quidam, prout gentes nonnullæ Ruſſicæ, ſcilicet Barabinzæ & Baſchkirri rel. (Falks *Beyträge vol. 2. p. 264.*), libero aeri exponunt Cannabin evulſam, quo alterna pluviæ, ſiccitatis, frigoris &c. vi, ſubjuncta demum caulium percuſſione vel cunquaſſatione in mortariis ligneis vel alio molimine, ſubigatur, quod vero lente fit; alii ſubmergunt eam aqua fluente, quæ commeatu perpetuo novæ aquæ egregie partes unientes abſumit; vulgatiſſimus autem mos eſt in ſtagnante aqua Cannabin macerare, unde fermentatio ſæpe tam vehemens, ut ipſis filis injuria inferatur. Aqua alcali cauſtico imprægnata maximam potentiam habet in vinculo reſinoſo gummoſo deſtruendo, ſimulque fœtori obviam itur, qui ſub maceratione ex aqua ſuis ſcorbibus ſtagnante, non currente, ſurgit valetudini tantopere infenſus (Conf. Prozeti in *Journ. de Phyſique, tom. 29. p.* 241. Effluviorum exempla noxia bene multa exſtant (Vid. Lancis *de noxiis palud. effluv. lib. 1. P. 1. cap. 8. Oper. pag.* 27. Neuhold in *Act. nat. cur. vol. 3. pag. 150. ſq.*), quorum iſtud in agro Urbevetano obvium maxime conſpicuum eſt (Lancis. *loc. cit. lib. 2. epid. 2. cap. 3. Opee. pag.* 188.). Cannabis, ex aqua exempta abſtergi lotione ab adhærente limo ſolet, dein ſiccari, tum vel fuſtibus vel cylindris ponderoſis vel machinamentis a fragili & decidua parte plantæ, cujus pars inſtar pulveris aufugit, aere aperto liberari (Germanis brechen dicitur). Cruda hacce forma in faſces colligata vendi exteris ſolet in primis copioſe ex ſeptentrionalibus ſupra dictis regionibus. Quo autem tanto aptior uſui ſit, margini aſſeris lignei, qui plerumque ſulco exciſus eſt, ſuperimponitur & ictibus bacillo plano applicatis ſeparantur (Germ. ſchwingen) ahærentes adhuc fragiles partes & paleæ, ſi in exilia fila contorqueri debent. Multa alia molimina accedere ſolent, macerationis iteratæ ſub vario additamento e. c. ſalino, carminationis, quæ omnia id pro ſcopo habent, ut fibræ omni glutine intermedio privatæ in tanto teneriores fibras ſecundum totam longitudinem divellantur. Quæ ſub carminatione ſecedit ſtupa ſeorſum ſervatur. Utraque pars, tam fibræ cannabinæ quam ſtupa, filis ducendis & funibus torquendis apta eſt. Sponte patet utriusque probitatem & ſubtilitatem multiplici modo variare. Hinc eadem planta ſuppeditat materiem funibus craſſiſſimis pro anchoris navium, quæ, ſi plus artis accedit, ad texta tenuiſſimo (Cammertuch) & telas denticulatas (Spitzen)

com-

commoda eſt. Frequentiſſimus tamen uſus Cannabis pro veſis navium, ſarcinarum involucris, retibus, funibus, eſt, & ſtupa rudior obturandis navium rimis inſervit, quibus ſcopis ob tenacitatem fibrarum Lino antecellit. Habent telæ cannabinæ id cum lineis commune, quod facile lavari poſſint & a vermibus non erodantur. Taceo uſum Cannabis pro charta, palearum pro argillæ ædiſiciis deſtinatæ miſcela. Non exiſtimaverim tamen, in tutelam valetudinis prærogativam habere telam cannabinam præ lintea e. c. induſiorum forma. Quidam loco panni alius fila Cannabis rudiora extrinſecus applicant commodo liquido humectata inſtar epithematis. Commendata & iſta fuerunt cum cineribus cocta calide & madide regioni ventris & pubis impoſita inter fortiora emmenagoga (Rodericus a Caſtro *de morb. mulier. lib.* 1. *p.* 23. *ſq.*).

Narcotici virus ſuſpectam hanc ſtirpem reddit ſaturata ejusdem viredo & viroſus odor, quo facile jam ſub olfactu caput obnubilatur. Ex diuturniori quoque mora vel ſomno capto in agro, quo Cannabis ſata reperitur, viſus debilitatur, imo vertigo & ebrietas conſequitur (Lindeſtolpe *de venenis*, ed. Stentzel. *p.* 541.). Magis vero adhuc hoc confirmatur effectu apud orientales gentes conſpicuo. Hæ enim Cannabin, quam Perſæ Bangue, Arabes Haſchiſch, vocant, varia forma ad animum exhilarandum, grata deliria, cienda, jucunda ſomnia creanda, audaciam ſibi conciliandam venereoſque ſtimulos acuendos, adhibeut, quin ex abuſu easdem pœnas, quales ab Opio nimis larga manu ingeſto, luunt. Nempe ſopor inde enaſcitur & ex protracto nimis uſu ſtupiditas, aſpectus deformis & ferox, tremor artuum, dejectio virium corporis & animi pariter ac ab Opio (Conf. Chardin *Voyage en Preſe*, *tom.* 4. *p.* 208. item *Eſſais philoſophiques ſur les moeurs des animaux --- ou extrait des voyages de M** en Aſie* 1783. *p.* 267. *ſq.*), cum quo & Cannabis in eo convenit, quod qui illi aſſueverint, redeundi ad eandem languoris tollendi cauſa cogantur. Fumus foliorum, inſtar Nicontianæ fructus, inebriat (*Hort. malab. vol.* 10. *p.* 119.). Quod experiuntur adhuc hodie ex ſolo iſto hauſto Arabes pauperiores (Niebuhr's *Beſchreibung von Arabien*, *pag.* 57.), item Caffri (Sparrmann's *Reſa til goda Hopps-udden*, *p.* 468.). Alii in India fumum horum foliorum in Nicotianæ connubio ſugunt (Ruſſel's *nat. hiſt. os Aleppo p.* 85. Rumph. *Herb. Amb. tom.* 5. *p.* 210.). Unde vero pro temperamenti varietate vel furibundi evadunt, ſive pugnaces (Rumph.), vel plorant, vel rident (Rumph.). Varias quoque præparationes & miſcelam inde adornant ore capiendam in eosdem ſcopos. Ad ſimpliciores pertinet potus virideſcens ex repetita pulveris foliorum infuſione

para-

paratus, quo ad libram dimidiam circiter poto gaudii ſenſum ſibi comparant (Kämpfer. *Amoen. exot. p.* 646.). Item ſuccus foliorum recentium expreſſus, cujus aliquot cochlearia quotidie ingerunt (*Eſſais philoſoph. cit. p.* 268.). Alii ſemina, corticem, & folia junctim contuſa, vel & folia unice aqua perfundunt parca; dein, poſtquam hæcce in pulverem redacta fuerint & liquor ſpiſſus evaſerit, hunc ebibunt (Chardin *Voyage en Perſe tom.* 4. *p.* 207.). Viatoribus præcipue in deliciis eſt ad vires reſtaurandas, unde in Perſia in tabernis præſto eſt (Chardin). Bolos ex pulvere foliorum cum aqua miſto, Aſſis nomine plebs apud Ægyptios deglutit ad numerum quinque ſupraque, quorum quilibet magnitudinem fructus Caſtaneæ habet, unde ebrietas, ementia, ecſtaſis, viſiones multiplices (Alpin. *Med. Ægyptior. pag.* 262. Conf. Haſſelquits *Reſa p.* 512.). Buchari, qui pariter Cannabi ſeſe inebriant, utuntur eo fine ſub nomine Bang faſciculis florum fœmineorum vel ſiccatis cuſpidatim vel in vario potulentorum genere ſuſpenſis, quo inde impraegnentur; bolos quoque hilaritatis parant ex hiſce faſciculis, dum eos inſudare ſinunt intra folia Braſſicæ in cineribus calidis & hæc tum cremori lactis intincta & denuo pari ratione aſſata in bolos rotantur (Falk *loc. cit. p.* 265.). Additamenta quoque varia fiunt pro diverſo ſcopo, e. c. Cannabis foliis vel ſeminibus addunt orientales populi Arecam & Opium, vel Camphoram Baros, Caryophyllos aliaque aromata, vel Ambram & Moſchum!, quæ omnia ſaccharo excipiuntur (V. Garcias ab Horto in Cluſ. *Exot. p.* 258. & Dacoſta *l. c. p.* 290.). Variis nominibus ejuſmodi compoſita inſigniuntur, quorum Maſſac apud Turcas conſuetum eſt (Cluſius, Rumphius).

Semen) ovatum ſubcompreſſum, conſtans ex teſta cinerea bivalui ſuturis prominulis, dura fragili, altero extremo obtuſa, altero foveola rotunda notata; & ex nucleo albo dulci oleoſo, veſtito cuticula fuſca. Semina bene matura, poſtquam flagellis excuſſa vel allisione faſciculorum colligatorum ad ligneum longurium ſeparata fuerint, agitando vel cribrando a paleis liberantur. Olei unciæ tres ex ſeminum libra una expreſſione eliciuntur (Spielm. *Chem. p.* 84.), quin alibi tertia circiter ponderis pars eruta legitur (Ejusd. *Pharmacol. gener. p.* 60.). In regione Caſanenſi, ubi quintam partem ſeminum oleum conſtituit, elicitur ſequenti encheireſi: ſemina poſtquam per malleos ligneos in mola equo circumducta conquaſſata fuerint, induntur magnis vaſis, quibus probe excalefactis maſſa intra pannum cannabinum prælo ſubmittitur (Falks *Beytr. z. topogr. Kenntniss des Ruſſ. Reichs, vol.* 2. *p.* 154.). Coloris eſt viridis, ſapores cannabini, nonniſi mercurio in thermometro Fahr. ad

ad gradum o decidente coit (Spielm. *Anteil. z. Kenntniſs d. Arnzneymittel p.* 1785. *p.* 554.). Ardet flamma lucida parum fuliginoſa. Oleum vix unquam medico ſcopo adhibetur, ſed cum aliis oleis unguinoſis convenire viribus mente facile concipitur, ut tamen conjicias tantillum ipſius virtutis ſedantis in planta obviæ ineſſe. Semina ipſa participare vim narcoticam Cannabis, non commode ex uſu eorundem in compoſitis, quibus Indi delectantur, & quorum ſupra exempla dedi, colligi poteſt. Nec puto climatis temperatioris vim in deprimenda ſeminum narcoſi eſſe tantam, qualem extra Indiam experimur, quum tamen in Papavere remaneat. Ipſe Rumphius (*l. c. pag.* 210.) animadvertit, ea innoxie parca copia ingeri poſſe. Perſæ tamen exiſtimant veneris deſideria inde cieri & ſimul ſterilitatem produci (Olearii *orient. Reiſe pag.* 529.). Ad aphrodiſiacum ſcopum reſpexit Galenus (*de aliment. facult. lib.* 1. *c.* 34.), narrans, quosdam ſemine frixo cum aliis fragrantibus poſt cœnam voluptatis cauſa veſci, quem uſum vero vituperat, quum ſemen ſtomachum ac caput labefactet. Eviluit quidem cupediarum hocce genus in menſis ditiorum, ſed in Ruſſia, Polonia, Lithuania, Curonia, Livonia adhuc hodie pagani ſemina toſta & contuſa ſuper pane nigro cum ſale culinari copioſe comedunt, quæ eſca tantum palato placet, ut nec eam in venatione vel itinere nobiles palati delicatioris iſtarum regionum detrectent (*Leipz. Intell. Blatt* 1768. *p.* 160.). Nec Kämpferus (*Amoen. p.* 645.) ex pultibus ſæpe in Cracovia ab eo comeſtis indicia ulla inebriationis in ſe ſenſit. Utne vero credas, toſtione accedente difflatum virus fuiſſe: conſiderandum, frequentiſſimum eſſe alimentum avicularum canorarum varii generis & ſalubre & pinguefaciens, prægreſſa ſeminum conquaſſatione. Quin compertum, hocce pabulo feraciores ovorum gallinas fieri, & hieme adeo, qua frigus opus retardat, eadem parere copioſius (Matthiolus in Dioſc. *p.* 663.). Nec dum ægris præcipiuntur, manifeſtant ſe vera narcoticæ potentiæ veſtigia. Nempe contuſa cum aqua forma emulſionis, vel in decocto aqua ſive lacte facto, vel in infuſione aquæ calidæ, haud raro uſurpantur, ſicque demulcendo, emolliendo, blande reſolvendo & lotium pellendo, valent. In gonorrhœa recente infuſum ſeminum horum inſtar potum Theæ plurimum virtutis habet ad inflammationem & ardorem urethræ, qui iſtius indicium præbet, ſuperandum, quum oleoſa & mucilaginoſa ſeminum, exiſtimaverim & leniter anodyna, natura ſtimulum optime retundet & irritum reddat & aquæ tepidæ connubium eundem cum lotio eluat (Vid. Tode *Kenntn. u. Heil. e. gem. Trippers p.* 271. 309.). Valet hoc non ſolum de gonorrhœa venerea, ſed & arthriti-

ca, ut ipſe caſu ſingulari expertus ſum (*Opuſc. meor. vol.* 2. *p.* 443. 446.. Aliis emulſionis forma in gonorrhœa magis placet ---- . Contra icterum ruſticis in Belgio euporiſton eſt contuſum cum liquido aliquo ſemen , arbitror in emulſione (Dodon. *pempt. p.* 535.). Plures autem decocto ejus cum lacte ab ictero liberavit De Le Boe Sylvius (*Oper. p.* 302.) , & a plebeis liberatos vidit, ſcilicet ſemine ad crepaturam uſque cocto & lacte poſt colationem ter de die ad uncias quinque vel ſex potato (*l. c. p.* 306.). Spaſmos potius quam obſtructiones in cauſa icteri fuiſſe , ex celeritate effectus concludere licet . Præſtanriſſimum quoque in ictero epidemico exſtitit, qui quondam Gottingæ graſſabatur (Herliz in *ictero ſpeciatim epidemico p.* 27.).

PRÆPARATUM.

Oleum Cannabis expreſſum). Rarius in officinis pharmaceuticis proſtat. Quædam ſupra de eo jam commemorata ſunt. Sed addenda quædam de uſu ejus œconomico. Cibis illud addunt Poloni & Lithuani ſortis vilioris. Pabulum ignis in lampadibus commodum . Præcipue autem ſaponi notiſſimo viridi inſervit . Placentæ poſt expreſſionem olei reſiduæ pecorum variis generibus ſalubre pabulum præbent. Hoc ipſum oleum fuligne Pini ſubactum in navigiis commodo eſt haud mediocri, tam ad funes hacce miſcela obliniendos , quam ad ſtupam cannabinam eadem imprægnandam , quo rimæ navium probe obturentur . Sed aliquando incaleſcere, quin in flammam erumpere ſubinde hocce unguem, quando linteo cannabino vel alio obvolvitur, recentius experimentis conſtitit, poſtquam ſuſpicio enata incendiorum aliquando in promptuariis bellicis & navibus ex hac cauſa exortorum. Quod tamen nonniſi certis quibusdam proportionibus contingit e. c. fuliginis libris tribus cum vernicis ex oleo cannabino libris quinque vel utriuſque æquali parte mixtis , & tempeſtate ſerena. Non tamen hic eventus unice incidit in oleo Cannabis, ſed & aliis expreſſis crudis vel in vernicem coctis , quin in empyreumaticis (Vid. Georgi in *Act. acad. ſcient. Petrop. a.* 1779. *Hiſt. p.* 3. *ſqq.* & Idem in *n. nord. Beytr. vol.* 3. *p.* 37. item Buchholz in Crell. *chem. Annal.* 1784. *vol.* 1. *pag.* 411. *ſqq.* & *pag.* 483. *ſqq.*).

HUMULUS.

LINN. *Syſt. veg. p.* 742. *Gen. pl. p.* 522.

Pharm. LUPULI *Coni*, *Turiones*.

494. *HUMULUS LUPULUS*; Linn. *Spec. pl. p.* 1457. Lupulus mas C. B.; quæ planta fœmina C. B.; quæ mas. Icon: Jo: Mill. *Illuſtr. ſyſt. ſex.* Regnault *Botan.* Le Houblon. Planta perennis, volubilis, ad ſepes vulgaris. Quo autem coni tanto præſtantiores fiant, cultus plerumque accedat ſollers neceſſe eſt, quem tam in frigoribus quam calidioribus regionibus ſibi commendatum habent. Attamen in quibusdam inſulis fluvii Jeniſei Lupulus ſpontaneus tam bene viget, ut venditio in vicinas terras incolis Kraſnojarcenſibus inſigne lucrum afferat (Pallas *Reiſe durchs Ruſſ. Reich. vol.* 3. *p.* 8. Cfr. Lepechin *Reiſe*, *vol.* 2. *p.* 161.).

Coni) ex fœminina planta petuntur, nec ſunt niſi ſtrobili ovato oblongi, compoſiti ex bracteis amplis imbricatis, quarum ſingulæ duo ſemina ſubrotunda ad baſin continent. Tam bracteæ, quam ſemina conſperſa farina aurei coloris. Odorem gravem aromaticum ſpargunt, ſaporem vero exhibent valde amarum, non ingratum tamen, cum ſenſu caloris. Aſt ipſa ſemina haſce dotes poſſident, quin efficaciora cenſentur. Aqua frigida tantillum modo virium extrahit, ſed calida haud ægre easdem evolvit. Spiritus vini autem tam fortior quam debilis etiam abſque calore easdem recipit. Infuſum aquoſum ſubluteum Vitriolo martis nigreſcit. Extracta ex hiſce parata ſpondent, ob amaritiem & aroma, haud exiguas vires medicas. Lupulo adeo Linneus (*Mat. med.*), præter tonicam virtutem narcoticam, phantaſticam, anodynam, tribuere non dubitavit. Sed acquieſcimus plerumque uſu œconomico pro condienda cereviſia.

In hunc finem lupuleta adornantur, quorum aptam rationem numeroſa ſcripta ſignificant. Conſuli poſſunt inter præſtantiora, quæ ex inſtituto de hac re regerunt, Bradley's *richeſſ of a Hopgar. den explan'd*, *Lond.* 1729. Treſenreuters *wirthſchaftliche u. rechtl. Abhandl. v. Hopfen* cum verſione præcedentis libri 1759. Bauder *Abhandl. v. d. beſten Art Hopfen zu erbauen*, *Aldorff* 1777. Requirunt lupuleta ſolum bene ſubactum ſubhumidum & ſtercoratum, intervalla plantarum ſatis ampla, alligationem tenellorum ſarmentorum, foliorum & ſarmentorum ſuperfluorum, quæ aerem intercipiunt, dum adolevit ſtirps, putationem, perticarum lignearum debitam longitudinem ut commode plan-

tæ circumvolvere ſeſe poſſint. In hiſce plantationibus nonniſi ſtirpibus fœmineis locus conceditur. Solutis ſarmentis decerpendi coni ſunt, quum in flavo brunum color inclinat, vel dimotis bracteis multum farinæ flavæ digitis adhæret. Nam tum odor præcipue gravis & aromaticus eſt. Diuturnior mora jacturam efficit ſeminum noxiam. Diſpergendi tum per pavimenta ſicca & ventoſa, ut exareſcant, quo ſcopo quidam minus commode utuntur furnis, frumento ſiccando alias deſtinatis, dein ſervandi in cordibus vel ciſtis vel ſaccis. Maxime infeſtus eſt Lupulo ros melleus, quem ill. A Linne (*Skanska Reſa p.* 51.) derivat a Larvis Phalænæ Humuli ad radices ſtirpis nidulantibus, quæ, dum ab harum roſione langueſcit, aphidum, liquidum tenax dulce effundentium, generationi in foliis faveat. Contra quam ingenioſam ſententiam dubia quædam, in ipſa Svecia mota ſunt (Verſio in Schreberi *n. Cameralſchriften, vol.* 2. *p.* 391.). Suæ tamen opinioni inſiſtens Linneus ſuaſit, ut radices Lupuli lapidibus contegerentur. Quicquid ſit, ejuſmodi tegminis commoda experientia confirmata ſunt (Stridsberg in K. *Vet. Acad. Handl.* 1754. *p.* 32. *ſqq.*). Nomina varia Lupulo data ſunt ſecundum regiones, in quibus cultus feliciorem ſucceſſum habuit, e. c. Brunſvicenſis, Bohemici, Polonici, Anglici rel. Svecis placet ſuus. Alia nomina reſpiciunt figuram vel colorem conorum, tempus maturationis &c.

Additamentum Lupuli cereviſiam contra acorem per longum tempus tuetur, mucilaginem ejusdem attenuat, ut tanto melius per vaſa penetret, aperit vaſa ſuo aromate, ſimulque ut alia amara ventriculum reliquaque viſceta roborat. Nec injuſta ſpes eſt, fore, ut calculo urinario præverrat. Non cadunt in hunc varia iſta incommoda, quæ uſum Myricæ, Abſynthii, Gentianæ aliorumque amarorum comitantur, quæ olim vices Lupuli egerunt. Prima experimenta cum hoc in Italia facta ſunt (ex Iſidoro Hallerus in *Hiſt. ſtirp. Helv. n.* 1618.). Omiſſis fatis, quæ in aliis regionibus ſubiit, id modo noto, tempore Guſtavi I. Regis Sveciæ, tam caro pretio ibidem veniſſe, ur libra Lupuli cado (Tonne) Hordei toſti æquipararetur, & ut fere $\frac{1}{9}$ totius ponderis ferri, quod tum temporis eruebatur, ad Lupulum coemendum extra patriam mitteretur, unde & Rex efficaciſſimis variis mandatis gentem excitavit, ut Lupulo colendo operam daret (Vid. illuſtriſs. Sveciæ ſenatoris Comitis Bjelke *Tal om Sveriges allmänna hushallding under K. Guſtaf I. p.* 18.). Non attinet hic modum peculiarem amarum hocce Hordeo toſto admiſcendi deſcribere. Quo plus ejus adjicitur, eo amarior fit cereviſia, ſimul eo calidior ſit. Quidam extractum Lupuli, coctione cum aqua para-

paratum, pro condienda cereviſia commodum declarant, & parſimoniæ magis abſque virium jactura conſentaneum (*Leipz. Intelligenzblatt* rec. in *Petersb. Journ.* 1776. *p.* 71.).

Nolo Lupulum multis encomiis ornare, quæ cum aliis amaris aromate mixtis communia habet. Subſiſtam unice in virtutibus vere exploratis. Decocto emollitus eſt calculus urinarius duriſſimus, unde concluditur, lithontriptici vim in corpore humano exercere poſſe (Lobb *de diſſolv. calc. p.* 106.). Quin Londini pauciores calculoſi exſtitere, quam præcedente ſæculo, poſtquam liberius Lupulus cereviſiæ addi cœperit (Raii *Hiſt. pl. vol.* 1. *p.* 157.). Decocto ſaturatiori, ad dimidiam vel integram libram mane poto ſub decrementum lunæ profligantur ſæpe vermes (Darelii *Socken Apot. pag.* 58.). Coni autem ſacculo incluſi & cocti aceto, cereviſia vel vino, demum calide collo applicari, anginam diſcutiunt. Frigida hujus applicatio conducit in luxationibus recentibus & contuſionibus (Ibid.).

Turiones), primo vere pullulantes, amaricantes ſunt cum levi aromate. Creduntur ſanguinem depurare, lotium movere, alvum blande ſolvere. Eduntur inſtar acetarii cocti & oleo ſale acetoque conditi, item in vario embammate inſtar oleris cum carne. Ejuſmodi connubio autem pinguium vereor, ne vi medica ſua fere omnino defraudentur, & ideo potiſſimum placeant, quod tempore, quo vegetabilium recentium penuria incidit, præſto ſint.

Addi liceat, in Jäntia & Medelpadia Sveciæ ſarmenta arida a paganis uſurpari Lini loco, pro tela rudiori (Schisler & Rudenſchöld in *Vet. Acad. Handl.* 1750. *p.* 214. *ſqq.*), nec dubium, præparatione magis ſollerti tenuiora fila poſſe ſuggerere (Holmberger *l. c.* 1774. *p.* 253.). Taceo, ſarmenta eadem exhibere tenacia vincula pro alligandis arboribus ramiſque, modo antea aqua emollita fuerint; & folia cum ſtramine comminuta non ſpernendum pabulum pro jumentis eſſe. Cineres ex combuſta planta vitriariis grati.

ORDO XLII.

VEPRECULÆ.

DAPHNE.

LINN. *Syſt. veg. p.* 307. *Gen. pl. p.* 192.

Pharm. MEZEREI *Cortex*, *Radix*. COCCOGNIDII *Semina*.

495. DAPHNE MEZEREUM; floribus ſeſſilibus ternis caulinis, foliis lanceolatis deciduis Linn. *Spec. pl. p.* 509. Laureola folio deciduo flore purpureo, officinis Laureola fœmina C. B. Icon: *Fl. Dan. p.* 268. Regnault *Botan.* La Laureole femelle *n.* 2. Frutex quatuor ſupraque pedum in ſylvis, præcipue Germaniæ frequens, primo vere floribus purpureis hyacinthini odoris oblectans; hinc & in hortis hoſpitari ſolet. Rarior in Anglia, ubi tamen prope Andover in Hampſhire recentius inventus eſt.

Senſim plures hujus generis ſpecies medicaminum numerum auxerunt, & quæ uni ſpeciei virtus tributa, paſſim & in alius laudem tranſiit. Nec error praxi medicæ nociturus, qui tot aliis caſibus confuſione ſpecierum incidit, hic facile metui poteſt, quum omnes & ſingulæ ſpecies acrimonia vehementi inſtruantur, qua ipſa uſui medico idoneæ evadunt. Ex quatuor Daphnes ſpeciebus ſcil. Mezereo, Thymelæa, Laureola, Gnidio, duæ enucleatius trutinandæ ſunt, ut quas frequentius reliquis artis exercitium verſavit.

De Daphne Mezereo igitur primum dicendum eſt. Non poteſt eſſe Mezereum Arabum, quum lacteo ſucco deſtituatur. An ſit Χαμελαια Dioſcoridis (*Lib.* 4. *c.* 172.), ob labem deſcriptionis non poteſt omnino dirimi, propius tamen accedit. Cortex) præfixæ ſpeciei nomine corticis Mezerei in primis inclaruit, quem quidem Eques a Linné (*Mat. med.* 1749. *p.* 60.) Daphni Laureolæ adſcripſit, ut tamen agnoſcat, Laureola deficiente ex prius dicta planta corticem deglubi poſſe; ill. Bergius (*M. m. p.* 303.). Daphni Thymelææ eum adjudicavit. Innumera autem experimenta tam in Germania, quam Anglia & Svecia, facta demonſtrant efficaciam inſignem corticis Daphnes a me

in fronte propoſitæ. Et qui in Germanorum officinis proſtat, niſi foris miſſus fuerit, huic frutici originem ſuam debet. Deglubitur plerumque ex trunco vel majoribus ramis. Anglis cortex radicis magis placet. Siccus tenuis eſt, ruſeſcens, tectus ſæpe epidermide pallide bruna. Acrimonia ejus inſignis tam guſtatu quam externa ejusdem applicatione, qua cutem erodit, abunde ſeſe declarat. Ad primum guſtatum quidem linguam non pungit, ſed paullo poſt ſenſus ardoris oritur vix tolerandus, quo & lingua & totum os afficitur. Id quod non in ſicco unice cortice, ſed & recenti contingere, ipſe exploravi, ardorem autem poſtero die in me excepit, ut a corroſivis ſolet, moleſta linguæ inſenſilitas.

Corticis unciæ duæ digeſtæ aqua calida erogant extracti gummoſi fere drachmas duas cum dimidia; extractum ſpirituoſum ſecundum præbet reſinæ puriſſimæ grana quadraginta octo. Extracta hæcce, prout & illud aceto factum, tarde linguam afficiunt, ſed poſt horæ quadrantem ſat acrem & diuturnum ſtimulum impertiunt, inſtar Dracunculi maſticati, vehementiorem extractum reſinoſum, leniorem illud aceto paratum. Aqua deſtillata albicans ſaporis moderate acris abſque olei peculiaris veſtigio (Engel *Specimen med. p.* 5.).

A temeraria igitur corticis adminiſtratione interna ſedulo abſtinendum; cauta tamen locum omnino habet, ut præcipue crebris cl. Alexandri Ruſſell experimentis edocemur (*Med. Obſ. & Inqu. vol.* 3. *p.* 189.). Etenim nodos venereos, contra ipſum Mercurium ad ptyaliſmum uſque exhibitum obſtinatos, decoctum corticis radicis Mezerei eximie diſcutit; ſed æque feliciter hanc vim exſerit ptyaliſmo omiſſo. Illi autem nodi nominatim intelliguntur, qui ex perioſteo incraſſato naſcuntur; nam non ſufficit in exoſtoſi. Si caries ſubeſt abſque exfoliatione, nulla curatio expectari poteſt; attameu ſubinde vel tum tumor diſparuit. Simul tolluntur dolores nocturui, qui hiſce nodis ſocios ſeſe adjungunt. Vix vero alios dolores venereos noctu gravantes ſolus cortex ſufflaminat; id quod tamen junctus paucis doſibus ſolutionis Mercurii ſublimati præſtat. Perinde eſt, utrum vulgaris iſta ſtirps floribus rubris & fructu rubro, an alia floribus albis & fructu luteo adhibeatur, quam utramque Millerus (*Gard. Dict. art. Daphn. n.* 2.) tamen ſpecie differre conjicit, quum neutra in aliam ſeſe tranſmutaverit. Experimentis primum ſuſceptis in miſcela cum aliis remediis tandem ſequens formula virtute ſua maxime ſeſe probavit: ℞. Cort. rad. Mezer. recent. unc. j. Aquæ font. cong. j.ß Coqu. ad cong. j. Sub finem add. Rad. Glycyrrh. conciſ. unc. j. D. S. Quater de die libra dimidia ingeratur. Hæcce

ce forma cujuſvis ſtomacho vel diatheſi accommodata eſt, nec niſi in corpore valde ſenſili, quo alvum ſolvit, excretionem ullam excitat. Diætæ rigor non alius ſub hac curationis genere requiritur, quam is, quo ſub ſimplicitate victus omnis exceſſus vitatur. In incraſſatione perioſtei ex aliis cauſis quoque aliquando effectus egregius conſpicitur (Ruſſell *l. c. p.* 195.). Subſcribit Ruſſellii experientiæ de vi hujus corticis cl. Home (*Clinical Experiments and. Hiſtoires p.* 467.) -----. Aſt minus memorabile, quod decoctum corticis Mexerei ulcera venerea, quibus tollendis Mercurius impar fuit, ſanet (Cullen *firſt. Lines of the practice of Phyſic, vol.* 4. *p.* 408.).

Probanda etiam corticis ad cutem in variis morbis applicatio. Scire in Svecia recenter deraſus vulneri a ſerpente venenato inflicto imponitur (Linn. *Fl. Svec. p.* 128.), quum, quod ill. Ab Arcel ſerius extra dubium poſuit (*Vet. Acad. Handl.* 1778. *p.* 104.), in hocce vulnere pariter ac illo a cane rabioſo, dum virus nondum toti maſſæ ſanguineæ ſe admiſcuerit, apertam ſervare plagam & profluviom purulentum ſuſcitare & alere commodis ſtimulis primarium ſit. Sed crevit valdopere corticis exiſtimatio, poſtquam id curationis genus, quod *Exutorium* recentiores vocant, applauſu exceptum fuerit, de quo vero, ut ſeries dicendorum non divellatur, proximo de Daphne Gnidio L. articulo commodius dicetur.

Radix. Quæ de ejus vi corroſiva narrantur, pertinent præcipue ad corticem radicis, nam interna lignoſa pars exiguum modo ſaporem habet (Ruſſell *l. c. pag.* 191. Home's *clinical experiments p.* 466.). In Ruſſia radix ad dentes dolentes applicatur probe cavendo, ne acris ſaliva deglutiatur & guttur inflammet) Pallas *Flor. Roſſ. tom.* 1. *P.* 1. *p.* 54. Ejusd. *Reiſen, tom.* 2. *p.* 226.).

Verum & deobſtruens illa poteſtas, quam corticem radicis demonſtrare in morbis venereis ſupra ſignificavi, obſervatur ex decocto integræ radicis in obſtructionibus ſcirrhoſis, ſive venereis, ſive aliis, ingeſto. Ad haſce reſolvendas confert, radicis Mezerei drachmas duas coquere cum aquæ fontanæ libris tribus ad libras duas, hæcque portio per diem conſumitur. Jungitur ſubinde cataplaſma ex decocto hocce & farina. Experimenta hujus generis inſtituta ſunt a cl. Home (*Clinical Experiments, p.* 466.) in tumore tonſillæ & tumore teſticuli, utriſque venereis & contra Mercurium refractariis, & extra hancce labem in tumore ſcirrhoſo muſculi pectoralis dextri; in alio eoque mobili ſubter glandula thyreoidea; iterum in alio ſimili in cervice; item in parotidibus tumidis. Plurimum valet in ſcirrhis recentibus. Semel caſu ſcophuloſo fruſtra tentata. Nauſeam & aliquando ſudorem

rem & alvi dejectiones efficit, ſed in proportione ſupra propoſita abſque aliis moleſtiis ſumi poteſt.

Ex cortice radicum charta quædam rudior & griſea parari poteſt, dum ille nimirum cum aqua in pultem redigitur, quæ expanſa & preſſioni ſubjecta ſiccatur. Glutine proprio ſuo tenacitatem & firmitatem acquirit (Falks *Beytr. z. topogr. Kenntniſs d. Ruſſ. Reichs*, *vol.* 2. *p.* 196.).

Coccognidii *Baccæ* ſ. *Semina*, item rectius *Grana cnidia* ſ. *Cocci cnidi* vocantur Daphnes hujus baccæ ovatæ, magnitudinis piſi includentes ſemen globoſum cortice fragili nucleo albo oleoſo acerrimo. Pulpa non acris (Lewis *M. m. p.* 581. Cfr. Jo. Maur. Hoffm. *Obſ. in Ephem. nat. cur. cent.* 5. 6. *p.* 298.). Nucleus autem tanto infeſtior eſt, quum ob oleum acrimonia eo tenacius applicationis loco adhæreat. Et hocce ſemen facile fallit guſtantem prima lenitate, quam vero mox inſequitur æſtus oris & faucium cum minis ſuffocationis niſi cautius guſtes. Mirum tamen, tam avide volucres in eaſdem devorandas, dum matureſcunt, ferri, ut vix retium tegmine arceri poſſint (Miller's *Gardiners Dict.*). Aliis animantibus tamen exitio ſunt. Baccis ſex lupus necatur (Linn. *Fl. Svec. l. c.*). Scrupulo uno in ſubtiliſſimum pulverem contrito canis periit, licet aliquantum ejus vomitum rejeciſſet (Lamge *de Brunſvic. domeſt. p.* 173.), & in cadavere ventriculus ſtigmatibus rubris notatus, eroſus, & ſanguine nigro ſpiſſo conſpurcatus, apparuit. Nec pauca documenta exſtant hominum temerario uſu harum baccarum vel necatorum vel miſere affectorum. Ex quatuor adeo baccis per jocum oblatis in viro hypercatharſis effræna cum vomitu, intolerabilis oris fauciumque ardor, ſitis ſuccedente febre acuta, & cutis univerſalis deſquamatio, exorta (J. Maur. Hoffm. in *Eph. nat. cur. l. c.*): aſt in emulſione, decoctis demulcentibus & opiatis ſalus. Similes effectus excepta deſquamatione cutis inciderunt in puero, qui baccas exſiccatas maſticatione comminutas tanquam edules deglutiverat: ſed lac recens calide & crebro bibitum & interpoſitum opiatum vitam ſervarunt (*Act. Helv. vol.* 3. *p.* 331.). Triſtius fatum fuit virginis, cujus mater duodecim grana in quartana dederat, nam vomitu cruento ſubſequuto vivere deſiit (Linn. *Fl. Svec. p.* 128.). Ad rariores fortunæ caſus igitur pertinet, quod homo quidam robuſtus, ex imperiti cujuſdam conſilio, ſexaginta baccas contra teniam devorans, poſt colicos dolores vehementes diarrhœam aliaque mala per duos dies durantia, epoto copioſius lacte periculum eluctaretur (*Veckoſkrift for Lakare*, *vol.* 3. *p.* 291.). An forſitan integræ deglutitæ fuerunt? Nam plus noxæ ex baccis comminutis quam integris redundare in comperto eſt. Scorta aliquando abortum ſibi conciliare ſemine primis menſibus tentarunt (Lange

Brunſv.

Brunſv. demeſt. p. 172.) . Robuſta tamen corporis compages ſubinde fert, quæ imbecillam una cum vita conterunt; id quod iterum harum baccarum exemplo confirmatur. Robuſtiores ruſtici Brunſvicenſes octo granis in pulverem ſubactis aliquando plus quam viginti alvi dejectiones experiuntur (Lange *l. c.*). Incolæ Sibiriæ ſeptentrionalis adeo triginta ſemina contuſa purgandi ſcopo ingerere non dubitant (Pallas *Reſ. vol.* 1. *p.* 226.). Ne vero hoc climatis frigidioris in obfirmanda compage corporis noſtri vi tribuas, ecce in ipſo Delphinatu (Vilars *Plantes de Dauphiné, vol.* 1. *pref.*) baccæ inſtar purgantis uſurpantur. Quin in tuſſi convulſiva infantum ad vomitum concitandum Ruſſi audent illam exhibere (Pallas *l. c.*). Tartari inde quidem augeri tuſſim initio ſentiunt, ſed paullo poſt evaneſcere (Falks *topogr. Kenntniſſ des Ruſſ. Reichs, vol.* 2. *p.* 169.). Nec hiſce cedunt audacia Fennones, qui contra tuſſim grana novem, contra febrem intermittentem grana viginti ſeptem, non reformidant (Herkepæus *Haubiſokn*, *p.* 63. ex citat. Halleri in *Hiſt. ſtirp. Helv. n.* 1024.).

Fides unguenti ex cortice & baccis parati in ulceribus cancroſis & cacoethicis, quæ in Wermelandia celebratur (Linn. *Fl. Svec. l. c.* Conf. & Ejuſd. *Weſtgöta Reſa*, *p.* 243.), nondum a medicis ſcitis ſub incudem redacta eſt. Fœminæ viliores Sibiriæ autem tantum formæ colorique litant, ut in balneo genas baccis terant, unde hæ intumeſcunt & inflammatoria fere rubedine tinguntur (Gort. *Fl. Ingr. p.* 60. Pallas *Reiſen l. c.* Ejusd. *Fl. Roſſ. tom.* 1. *P.* 1. *p.* 54.). Eodem fine fœminæ Tartaricæ baccas aqua macerant, qua demum faciem lavant (Falk *l. c.*).

Quum cortex Mezerei dictus etiam a *Daphne Laureola* L. petatur, & hæc paullo exactius deſignanda. Eſt D. racemis axillaribus quinquefloris foliis lanceolatis glabris Linn. *Syſt. veg. p.* 307. Laureola ſempervirens flore viridi, quibuſdam Laureola mas C. B. Icon: Jacq. *Fl. auſt. vol.* 2. *tab.* 183. *p.* 48. Regnault *Botan.* La Laureole male n. 1. Maſculum iſtud, quod olim in hacce viſum fuit, eſt perennitas foliorum, quum hæc in D. Mezereo autumno cadunt. Frutex duorum vel trium pedum in Anglia, Italia, Helvetia, Auſtria, ſpontaneus. Noſmet in hibernaculis illum ſervare oportet, ubi primo vere floret.

Corticis hujus vis vel jam definita, vel paullo poſt fuſius definietur. *Baccæ* ut reliquæ partes valde acres. De acrimonia baccarum experimentum Swietenii teſtatur, qui olei digitis expreſſi guſtatione inflammationem faucium & fere

re præfocationem ſibi contraxerat (*Comment. vol. 1. p.* 638.).

Pharm. TMELÆÆ *Ph. Phyaris. Cortex.*

496. *DAPHNE GNIDIUM*; panicula terminali foliis linneari-lanceolatis acuminatis Linn. *Spec. pl. p.* 511. *Syſt. p.* 308. Thymelæa Clus. *rarior. pl. hiſt. p.* 87. *c. fig.* Thymelæa foliis Lini C. B. Thymelæa monſpeliaca J. B. Icon præſtantiſſima: Regnault *Botan.* Le Garou ou Timelee. Frutex bipedalis in Galliæ inferioris, olim Narbonenſis dictæ, toto tractu & circa Monſpelium etiam copioſe creſcens; item in Hiſpania (Cluſius) & Italia (e. c. comitatu Nicæenſi: Allion. *Fl. Pedem. tom.* 1. *p.* 133.) locis aſperis. Plantæ prope mare creſcentes efficaciores cenſentur (Le Roy),

Stirpis virtus corroſiva jam dudum cognita fuit. Nec omiſſa ejuſdem commemoratio in variis de materia medica concinnatis libris; ſed eam potius in foliis, radice & baccis quæſiverunt, quam cortice. Opportunitas loci procul dubio effecit, ut in Gallia frequentius in uſum medicum tracta, quam alibi, fuerit, prout cll. Lemery, Geoffroy & Chomel mentionem ejus ampliorem fecerunt. Baccis hujus quoque impune veſcuntur aves (Cluſius *l. c.*). Vetuſto auſu radix ſetacei vices egit. Sic adhibita cl. A Sanctorio a ſuffuſione oculorum præſervavit (Ex Welſch. in Hall. *Bibl. pract. tom.* 3. *p.* 87.). Vulgaris maxime locus, quo in hunc finem trajicitur, auris lobulus eſt, quo perforato radicis particula tranſmittitur; unde & frutici nomen bois d'oreille inditum. Contra hemicraniam & ophthalmiam, epiphoram & ad fluxiones ab oculis arcendas valere hoc curationis genus aſſeritur. Improbat tamen uſum editor continuationis libri cl. Geoffroy (*Mat. med. Supplem. tom.* 3. *p.* 184.), ad cujus judicium inflammatio oculorum potius augeatur. In officinis Gallicis radix ſicca in hunc finem ſervatur. Non vero ſemper opus eſt, ut radix tranſigatur. Sufficit fruſtulum ejus lobulo jam perforato applicare. Quoniam ipſa auris autem, ſi apertura recens, inflammationis nimis obnoxia eſt, præſtat id modo ſeptima aut octava die poſt fieri, & ſic per ſex menſes & diutius, ſi opus, profluvium alere (Barbeirac *form. med. p.* 452.). Tanquam rem notiſſimam proponit radicis hujus in veſicis in cute excitandis efficaciam cl. Petit (*Mem. de l'ac. des ſc. de Paris* 1732. *p.* 233.).

Sed longe latius fama hujus ſtirpis ſparſa eſt, poſtquam cl. Le Roy (*Eſſai ſur l'uſage & les effets de l'ecorce de Garou, Paris* 1767. 12. cujus verſio Germ. ſub titulo *Verſuch üb. d. Gebrauch u. d. Wirkungen d. Seidelbaſtrinde überſ. von* Junker *Straſb.* 1773 prodiit) multis encomiis corticem cumularet, & ho-

& horum haud pacis fulcrum quoque experimentis in medium prolatis ſubderet. Et hicce Cortex) verus *Ecorce de Garou* Gallorum eſt, quum D. Mezereum Gallis Le Mezereon vel Laureole ſemelle audit, D. Laureola autem Le Laureole male.

Adurit linguam & cutem erodit, & hoc quidem fit vi ſalis cujuſdam acidi, quod ſegregatum a reſina acre quidem eſt, non vero adurens, cum reſina autem mixtum intenſa acrimonia inſtruitur (Hartmann & Haſchke *Diſſ. ſuper Daphnes Gnidii uſu epiſpaſtico* cujus epitome mihi unice ſuppetens, legitur in Gruneri *Krit. Nachrichten v. klein. med. Schriften* 1780. *P.* 1. *p.* 146.). Acetum gummoſam partem præcipue extrahit, & reſinoſam quoque corripit ſicque ſal facile a ſuis com-pedibus liberatur (ID.).

Cortex) ſejungitur a trunco vel ramis fruticis facile, diffringendo haſce ipſas partes. Applicatio ejuſdem externa non novum inventum eſt. Ejuſdem tamquam efficacis remedii contra affectiones ſupra memoratas jam meminit cl. Barbeirac (*l. c.*), dum circumvolvatur auri poſticæ, u[illegible]e ulcus & exulceratio in toto auris ambitu cum magno humorum profluvio. Ipſe cl. Le Roy confitetur, ſe ejuſdem adminiſtrationem primum didiciſſe ab incolis ditionis Aunis, quæ omnino commodior longe eſt &, quantum colligi poteſt, efficacior, quam parte ante placita. Novum nomen *Exutorii* (Exutoire) eſt, quo auctor hocce medelæ genus inſignivit. Scilicet corticis, vel recentis, vel, ſi exaruerit, aceto vini vel aqua per octo vel decem horas macerati, fruſtum longitudinis pollicis, latitudinis ſex vel octo linearum plerumque imponitur brachio ſubter loco, cui muſculus deltoideus inſeritur, & ſpleniolo tectum faſcia firmatur. Oritur tum pruritus, dein uſtionis ſenſus, in quibuſdam, quod quidem rarius, veſiculæ aſcendunt, tandem epidermis conſumitur, quod plerumque ſecundo vel quarto die contigit, ſuccedente profluvio copioſo ſeroſo, quod, niſi præcocius inciderit, die decimo quinto præſto eſt, id quod exutio (exution) termino artis novo vocatur. Initio opus eſt, mane & veſperi commutare fruſtulum, poſtea eroſa epidermide ſufficit id ſemel de die vel diebus alternis fieri. Ad alendum profluvium dein ablato cortice imponitur folii recentis Hederæ terreſtris (V. ſupra *Appar. med. vol.* 1.) nonnihil malleolo vel clave conquaſſati pars, quam non ampliorem eſſe convenit, quam plagæ deſideratæ ambitum, nam eroſionem cutis huic ſemper æqualem obſervavi. Niſi ſuppetant folia Hederæ, quæ vel ideo præfero, quod nec hieme enecantur ſubſtitui poteſt folium Plantaginis majoris vel, niſi fœtor metuendus, folium Braſſicæ. Renovatio fit

hieme

hieme quotidie ſemel, æſtate bis, quod tanto magis neceſſarium, quum aliquando latex exundans haud parum fœteat, & aliquando tam copioſius ſit, ut manica tota madeat, unde ſubinde obvolvere brachium pergameno vel tela cerata opus eſt, vel chartam bibulam pluries complicatam, ut liquoris plurimum reſorbeatur, imponere. Eroſio aotem modo ſit ſuperficialis, nulla excavatio cutis, nec niſi caſibus rarioribus veri puris excretio. Deterſa plaga, rubra modo apparet. Quo majus fruſtum imponitur, eo major ſubſequitur excoriatio, id quod pro fine diverſo dirigitur, adeo ut aliquando fruſtum triplo amplius dicto impoſitum fuerit. Nihil commodi inde redundare video, quod fruſtum in tres ſtrias intervallis relictis diſcindatur (quod quidem ſuaſit cl. Le Roy in *verſ. cit. p.* 20.). Galli aliquando transferunt corticem ex una ſede in alteram vicinam tranſmigratione ſenſim per totam partem facta (quod, ſi varietati terminorum indulgeas, exutorium ambulatorium vocare poteris). Stimulum ſine dubio majorem hac encheireſi excitare ſtudent, nam alias unica plaga ſollerter procurata inſigne profluvium ſubſequitur. Ratio ſuræ imponitur cortex, ibique plus doloris & in adminiſtratione plus negotii faceſſit.

Jam, quum ad morbos ſignificandos tranſeundum ſit, in quibus exutorium proſit, præmonere oportet, licet in Gallia experimenta cortice D. Gnidii capta fuerint, alia tantum non omnia, quæ recenſebo, corticem D. Mezerei reſpicere, nec minus me, quam alios pluribus caſibus ſuppares virtutes expertum eſſe. Quin, dum in eadem perſona alteri brachio cortex Mezerei, alteri cortex Gnidii imponeretur, iſtum multo citius & abundantius laticem moviſſe compertum, ſcilicet iſtum intra 24. horas, hunc nonniſi poſt duplum temporis ſpatium (Rumpel in *Act. Mogunt. a.* 1778. *&* 79. *p.* 8.). Mixtim igitur proponere liceat utriuſque corticis in medendo poteſtatis exempla, ita tamen, ut meminerit lector, quum Gallos teſtes citem, vel manifeſte eos corticem Gnidii adhibuiſſe, vel probabile maxime eſſe, non alium uſurpaſſe, item cl. Hartmann corticem Gnidi applicuiſſe.

Id in univerſum ſingulorum ſcopus fuit, liquidum alicubi ſtagnans, acres imprimis particulas alicubi parti tenacius inhærentes & vellicantes blanda vi revellere & lente una cum aquoſo latice exundante per eroſam cutem eliminare. Non omnis tamen ſuſpicio abeſt, quin protractiori corticis applicatione pars acrimoniæ, quæ illi ineſt, reſorbeatur & humores mobiles reddat. Hinc intumeſcentia faciei & eruptiones miliares, rubræ, prurientes brachiis vel totius corporis valde moleſtæ ex cortice Mezerei videntur derivandæ (Berg. *Mat. med. p.* 350.).

Cre-

Crebro efficaciam ſuam demonſtravit in oculorum variis affectionibus, nominatim ophthalmia obſtinata & epiphora. Incolarum ditionis Aunis hac in re capta experimenta confirmatur aliis artis peritorum (Le Roy *l. c. p.* 63. *ſqq.* Rumpel *l. c. p.* 9.). Imponitur cortex tum brachio, quod oculo ægroto opponitur; ſi uterque laborat, ſufficit tamen unum exutorium; aliquando topica exempli cauſa ſaturninum dilutum commode junguntur (Le Roy). Sic corticis applicatione tempeſtiva prævertitur ſubinde fiſtulæ lacrymali (Id.). In ophthalmiis habitualibus applicatio ad crura profuit eximie (Van Den Boſch *Bemerkungen. üb. d. Muskelvermögen d. Haargefäßchen*, *p.* 81.).

Auribus manantibus ſubvenit & ſurditatem tollit, ſi relaxatio partium ſubeſt, nec ſiccitas peccat (Le Roy *p.* 148. *ſqq.*, Engel *p.* 6. *ſq.*).

Proximo loco commemorandi ſunt morbi quidam chronici pectoris. Horum e numero ſunt tuſſis diuturna pituitoſa, oppreſſio pectoris & difficultas reſpirandi, quæ minantur phthiſin futuram, quin exſcreatio puti ſimilis vel vere purulentæ materiæ comite febre multis caſibus (Le Roy *pag.* 123. *ſqq.*). Profuit & in phthiſicis hujus generis uti veſicatoriis & ſuppurationem inde enatam cortice Daphnes alere (Fabre in *Mem. de l'ac. R. di Chir. tom.* 5. *p.* 573.).

Nec in vitiis cutaneis ſua laude defraudandus eſt. Eo obviam itur ſequelis ex ſcabie vel tinea capitis retropulſa (Le Roy *p.* 114.). Eo herpetica labes ſæpe tollitur. Spectat huc exemplum herpetis & fungi articularis in genu, quod utrumque vitium cortex brachiis impoſitus ſufflaminavit (Joſ. De Plenciz *Act. & obſ. med. p.* 135.). Leguntur caſus felicis curationis, in quibus herpes cum arthritica labe conjunctus apparuit (Pomme *nouveau receveil de pieces relativement au traitement des vapeurs*, *p.* 391. *ſqq.*). Sic febris cum ſpaſmis ex ſerpigine (Salzfluſſ) longa retrogreſſa, impoſito cortice ei loco, quem ſerpigo antea occupaverat, devicta (Rumpel *l. c. p.* 11.). Vi bis obſervati ſucceſſus fauſti commendatur applicatio corticis Mezerei ad variolas in partes quaſdam ignobiliores alliciendas (Scherb *uber. d. Einpfropſung. d. Pocken*, *p.* 135.). Merito & celebratur in doloribus rheumaticis &, affinibus hiſce, arthriticis. Nec hæcce efficacia fugit cl. Le Roy (*p.* 204.), crebrius dein ab aliis explorata. In rheumatiſmo acuto ſolamen attulit cortex modo parti dolenti, modo diſſitæ, applicatus (Tode & Salholt *Adnotat. med. pract. p.* 6.). Cephalæam arthriticam autem ſedavit brachio impoſitus (*l. c. p.* 9.). Speciatim indicanda eſt odontalgia rheumatica & dolor totius lateris ſiniſtri capitis, præcipue maxillæ eo ſublatus (Rumpel *l. c. p.* 10.). In malo iſchiadico viri cujuſdam diuturno ceſſavit dolor cortice

ce femoris interiori parti primum admoto, dein tranſlato per totum ambitum femoris, nec unquam recruduit (Hartmann *l. c. p.* 147.). Ex fomite rheumatico videtur profecta fuiſſe iſta epilepſia, cujus medelam exſtitiſſe fuſius deſcribitur (Rumpel *l. c. p.* 10.) --. In paralyticis affectionibus pariter non ſpernendum auxilium affert; cujus rei notabile exemplum iſtud eſt hominis ſiniſtro latere paralytici, ſed mirifice inde levati (Rumpel *pag.* 11.) ----. Demum commemoranda vis eſt, qua in obſtructionibus glandularum reſerandis pollet. Scrophulæ ex hoc cenſu ſunt (Le Roy *p.* 89.); & eodem auxilio parotis tumida, acrem fundens, diſparuit (Rumpel. *p.* 13.).

Utinam hiſce morbis omni tempore & occaſione ſatisfaceret, ſed mirifica illa propenſione dixerim an vanitate? quæ pleriſque ineſt placitum ſibi medicamen varietate virium adſcriptarum ornandi, accidit, ut multæ aliæ illi tribuerentur, in cachexia, apoplexia, mania, affectionibus nervoſis, tumoribus œdematoſis rel. (Vid. lib. cl. Le Roy). In immenſum augeretur morborum ſeries, ſi tranſcribere in cortices propoſitos omnes illas virtutes volupe ſit, quæ ulceribus artificialibus & epiſpaſticis in univerſum competunt.

Non diffitendum, prout in phænomenis externis multipliciter differt effectus exutorii ab iſto fonticuli, veſicatorii ex Cantharidibus, ſinapiſmi vel alius epiſpaſtici uſitati, ut de uſtionibus & ſetaceis nihil dicam, ita & cortices hoſce in morbis privas quaſdam vires exercere. Celerior omnino eſt effectus Cantharidum applicatarum, magis ſtimulant nervoſum ſyſtema, pluſque doloris tam, quum applicentur, quam epidermide ablata creant, profundius earundem virus in ſuperficie corporis ſerpit, unde ſuppuratio ſubſequi ſolet, reſorptæ acrimoniæ harum in ſanguinem quoque manifeſtioria indicia exſtant. Hinc hæ in acutis morbis magis conducunt corticibus dictis, quum contra hi, ſi lente in chronicis morbis revellendum ſit & fomes acris ſenſim pedentimque emolliendus & inter hæc parcendum dolori ſit, præſtent. Quis enim exulcerationem ex veſicatorio multis iteratis moliminibus alendam per plures menſes, quin annum ſupraque, ſine magno incommodo ferret? Fonticulorum exigua efficacia eſt, nec valde revellunt, niſi plures excitentur, quorum ſinguli dum aperti ſervandi, multum moleſtiæ creant. Sinapis, Armoraciæ, Rutæ aliorumque rubefacientium vis in ſtimulando potius & revellendo, quam humores vitiatos eliminando conſiſtit, nec diuturnam continuationem admittunt. Ranunculorum (Vid. *Appar. med. tom.* 3.) ambigua virtus eſt, nec periculo carens.

In hac tamen, quam tribuo corticibus Daphnes, præroga-

gativa non celanda quædam incommoda ſunt, quæ eorum uſum ſubinde comitantur. Sunt enim nonnulli, in quibus ne ex applicatione quidem, per menſem dimidium vel integrum continuata, cutis rubedinem contrahit (Le Roy *pag.* 17.; Hartmann *l. c. p.* 147.). In aliis incaleſcit inde corpus notabiliter, dolor abſque ſeri effluvio enaſcitur inſignis (Engel *l. c. p.* 16.), intumeſcit brachium, quin ipſa facies (Le Roy *p.* 17.; Hartmann *l. c. p.* 148.; Engel *loc. cit.*), abſceſſus ſupra cubiti flexum contructus (Engel), quin ex juſto diuturniori corticis mora gangrænæ periculum incidit (Hartmann). In mulieribus ſæpe poſt protractiorem exutorii adminiſtrationem emergunt exanthemata miliaria rubra, prurientia, quæ occupant brachium vel totum corpus ne capite quidem exemto, diſcreta vel in areolas confluentia, ſubinde valde moleſta, &, ſi chronica evaſerint, difficillimæ curationis (Bergii *M. m. p.* 306.). Aliquando exeditur cutis profundius cum dolore acerbo, & tam tenaciter cortex adhæret, ut vix calidi lactis ope ſejungi poſſit, vel haud abſque cruentatione. Sæpe acre exſtillans vicinas partes erodit. Aſt cave, ne id cortici tribuas, quod vitioſæ potius corporis diatheſi adſcribendum eſt. Hi quoque plerumque melius ferunt exutorium, qui pallentes laxioris ſunt corporis, & copia aquoſorum humorum inſtructi & plus emolumenti inde conſequuntur, quam quibus cutis dura, ſiccitas ſolidorum, macies, ſanguis compactus viſcidaque labes contingit. Quibuſdam & fœtor laticis exundantis tædium parit, qui tamen non perpetuus eſt, ſed vel a morbi genio, ob quem exutorium eligimus, vel rariori juſto vel inconcinna deligatione repetendus. Exempla quoque exſtant, quod nihil vel perparum ſeri eroſus locus effuderit, ſed ejus loco pus quaſi ex fonticulo ſtillaverit (Engel *l. c. p.* 17.).

Plura tamen horum incommodorum ejus naturæ ſunt, ut leviuſculis præſidiis tolli poſſint. Si in ambitu eroſiones: prolotio cum aqua frigida convenit. Balnea tepida ſubinde profuerunt in eruptionibus deſcriptis. Dolente nimium plaga vel intumeſcente brachio & inflammationem minante ad diſcutientia, aquam ſaturninam Goulardi ſimiliaque, confugimus. Quicquid adverſi autem accedat, ſemper auferri cortex debet. Dolor ſubinde initio poſt impoſitum corticem & tenacius affixum perceptus plerumque latice uberius exundante ceſſat. Quis ideo vituperabit veſicatoria ex Cantharidibus, quod ſubinde ulcera moleſta imo gangrænoſa excitaverint, aliis ſtranguriam & mictionem cruentam creaverint: cur ne de crimine horum corticum applicatio abſolvenda, etiamſi non omnibus opportuna fuerit? Ita neutrum horum ideo rejici meretur, quod aliquando ſpe nos excidere paſſum fuerit. Et nemo prudentior in morbis difficilioribus, quales re-

recenſui, unice acquieſcet in topico ejuſmodi remedio, ſed alia ſcopo accommodata ſimul in uſum vertet, quorum ſola virtus tamen non ſufficiet.

Qui vero exutoriis per protractum tempus indulſerunt, caveant, ne juſto præcocius & ſine prævia præparatione plagam coaleſcere ſinant (Le Roy *p.* 238.) Repetitæ tum requiruntur, etſi blandæ, purgationes alvinæ parciuſque cibandum eſt. Primis menſibus poſt laſſitudo genuum ſentitur, quam ſæpe criticæ quædam dejectiones alvinæ excipiunt. Multis tamen exemplis extra dubium ponitur, hiſce præmiſſis cautionibus abſque noxa plagas Daphne excitatas poſſe exſiccari.

ADDENDA.

Plagulis, quæ de gummi guttæ & de Benzoe in hoc volumine agunt, jam prælo egreſſis, ecce, pro ea, qua in me fertur, benevolentia & ſuo in litteras ſtudio, ill. Baronetus Banks, Præſes ſociet. ſcient. Lond., mihi mittit ſchedas, quarum obtinendarum ſpem me concepiſſe ſuis locis in libro ipſo ſignificavi. Hæ quum varia hiſtorica momenta dubitanter modo vel breviter a me pronunciata confirment vel luculentius exponant, alia corrigant: uolo eorum commemorationem ad finem ſubſequentis voluminis, ut reliqua ſupplementa, differre, ſed potiora mox ſubjungere non vereor.

GUMMI GUTTÆ.

(*p.* 50. *ſqq.*)

Originem ejus curatius König, Tranquebaræ per multos annos medicus & ſciens fiduſque naturæ ſcrutator, perſequutus eſt in pugillaribus Germanice ſcriptis & cum Bankſio communicatis, quorum hic copiam mihi fecit. Diſtinguit iſte inter arborem *verum* Gummi guttæ ſuppeditantem & illam, quæ *ſpurium* ſuggerit. Iſtius rem præcipue agit, eamque nomine *Guttæ-feræ veræ* ſ. *Ghokkatu*, *Gobkathu*, *Goblathu* Cingalenſium, vel *Bokkatu* incolarum prope Mare degentium, proponit. Eſt Arbor ſtaturæ mediocris, ad Polygamiam monœciam transferenda. *Flores* ejus *maſculi* vel inſident racemo proprio, vel inter flores hermaphroditos (fœmininos Königius perperam pluries vocavit) axillis foliorum adnaſcuntur. Calyx tetraphyllus (ratius 6. phyllus) foliolis ovato orbiculatis marginatis, quorum duo exteriora minora, duo interiora majora; Corolla tetrapetala, patentiſſima calyce duplo major, petalis obovatis coriaceis margine ciliatis, luteo albis baſi roſea, oppoſitis duobus majoribus; Staminum Filamenta numeroſa ad 30. ex receptaculo carnoſo quadrangulari, clavata, ſubquadrangularia, Antheræ fertiles; Rudimentum Styli in nonnullis, Stigma echinatum, inæquale, ſterile. *Flores hermaphroditi* verticillatim vel axillis ſoliorum vel articulis ramorum juniorum mixtum cum floribus maſculinis inſeruntur, interdum ge-

minati oppoſiti. Calyx corollaque, quale in maſculis, niſi parvum majores; Stamina, ut in maribus, interdum polyadelpha in phalanges quinque diſtributa Antheris fertilibus; Piſtilli Germen globoſum, Stylus ſolitarius brevis, Stigma tri-vel quadrilobatum lobis patentibus obcordatis perſiſtentibus; Bacca globoſa, glabra, albicans ad latus roſea, coronata ſtylo brevi & lobis ſtigmatis, ceraſo majori ſæpe duplo major; Semina tria oblonga, obſolete triangularia, articulo terminali, alba, ante maturationem vulnerata lac copioſe fundentia, initio niveum dein viridi citrinum. Folia arboris ovata vel obovata, oppoſita, integerrima, lævia, coriacea, rigida, obſcure viridia, petiolata ----. Creſcit hæc arbor in regno Siamenſi, nominatim probe locum Cambodiæ vicinum, qui Tchänthebuhn dicitur, item in Zeylona.

Priori loco, teſte ſacerdote religionis Romano catholicæ fide digno, qui chriſtianorum Cochinchinenſium ſacris ibidem præeſt, colligitur ſuccus ſic, ut, quod ex fractis foliis vel ramulis guttatim (unde ratio nominis Gummi guttæ repetenda) promanat, lac luteum excipiatur arboris hujus foliis vel teſtis nucum Cocos, & dein majoribus vaſis planis argillaceis æſtivo tempore ſiccetur, donec indureſcat, tum commodis foliis obvolvatur. Hunc ſuccum una cum ligno Aloës chriſtiani ibi habitantes inſtar tributi regi Siamenſi ſolvunt. In Zeylona autem incidunt hinc inde corticem trunci variis locis lapide acuto, unde copia ſucci cremorem lactis ſpiſſitudine æmulantis exundat, æſtu ſolari facile ſiccandi. Pictorio ſcopo Gummi guttæ Siamenſe alteri Zeylonenſi præſtat; nam hic colorem ſordide luteum erogat, cujus cauſa forſitan in vitio collectionis tantum latet. Sed medica virtute neutrum alteri cedit. Utraque regione inſtar vehementioris alvum laxantis & emetici ab indigenis uſurpatus, haud ſine metu. Nec latet eos, abuti eodem aliquando ſceleſtas fœminas. Baccæ edules ſunt.

Cambogiæ guttæ L. ſpurium Gummi guttæ tribuit Königius, quoniam, licet arbor ſuccum fundat citreo-luteum, hic tamen ſiccatione in brunum inclinat. In Malabria, ubi ſpontanea, *Korka-Puli* dicitur. Sed & Zeylonam ſub diverſis Varietatibus patriam habet. Fructus pomum ſubgloboſum eſt, interdum ovale, ſulcis octo novem ad duodecim hiantibus profunde diviſum, magnitudine pomi vulgaris, nitidum, colore luteo vel rubro viridique coloratum, pulpa ſubtenaci ſucci acidiſſimi farctum, formans infra diviſuras loculamentum ovale ſemine unico raro duobus in pulpa diluta ſubroſea ſaporis dulcis nidulantibus, oblongo reniformibus compreſſis, longitudine fabæ majoris. Siccatus ex Zeylona venditur in oram Coromandel, ubi in foris venalis proſtat, & ob acorem præcipue intinctibus pipere largiter

 con-

copdicis a pauperibus additur. Succus ex trunco prorumpit, inſtar lactis citreo lutei, ſpiſſitudine Terebinthinæ craſſæ, & lente exareſcit. Recens a Cingalenſibus vulnerarium egregium cenſetur.

B E N Z O E.

(*p. 239. ſqq.*)

Auctore cl. Houttuyn eam arbori cuidam ex Lauri genere adſcripſi, ſed jam commentatione cl. Dryander (*Botanical deſcription of the Benjamin tree Sumatra* inſerta *volumini* 77. actorum *Philoſophical Tranſactions*) meliora edoctus eandem arborem Styracis eſſe ſpeciem nullus dubito. Occaſionem corrigendi noviſſimum errorem ſimulque omnes reliquos tempore priores omnino ſuffocandi dederunt ſpecimina ſicca, quæ ſibi ex Sumatra per cl. Marſden comparavit ill. Baronetus Banks. Præfigenda igitur in futurum eſt nomen & deſcriptio:

Styrax Benzoin; foliis oblongis acuminatis ſubtus tomentoſis, racemis compoſitis longitudine foliorum Dryand. *loc. cit. c. tab.* 12.

Synonymis a me ſignificatis addidit cl. vi : *Benzuin* Rademacher in *Act. ſociet. Batav. vol.* 3. *p.* 44. quem tomum legere hactenus mihi non contigit.

DE-

DESIGNATIO SPECIERUM.

IN QUARTO VOLUMINE CONTENTARUM.

STIRPES.

ORDO XXXVII. DUMOSÆ.

Nomen pharmaceuticum.	*Nomen ſyſtematicum.*	
422. Rhamnus catharticus ſ. Spina cerevina.	*Rhamnus catharticut.*	pag. 3
423. Frangula.	---- *Frangula.*	5
424. Jujuba.	---- *Zizyphus.*	6
425. Aquifolium.	*Ilex aquifolium.*	7
426. Sambucus.	*Sambucus nigra.*	8
427. Ebulus.	---- *Ebulus.*	12
528. Sumach.	*Rhus coriaria.*	13
429. Elemi.	*Amyris Elemifera.*	15
430. Balſamum de Mecca. Xylobalſamum. Carpobalſamum.	---- *Opobalſamum.*	16
431. Copaivæ balſamum.	*Capaifera officinalis.*	23

ORDO XXXVIII. TRIHILATÆ.

432. Hippocaſtanum.	*Aeſculus Hippocaſtanum.*	30
433. Naſturtium indicum.	*Tropæolum majus.*	36
434. Berberis.	*Berberis vulgaris.*	37
435. Tribulus aquaticus.	*Trapa natans.*	40

ORDO XXXIX. TRICOCCÆ.

Nomen pharmaceuticum.	*Nomen ſyſtematicum.*	
436. Euphorbium.	*Euphorbia officinarum.*	42
437. Cataputia minor.	*---- Lathyris.*	47
438. Eſula minor.	*---- Cypariſſias.*	48
439. ---- major.	*---- paluſtris.*	49
440. Gummi gutta.	*Cambogia Gutta.*	50
	Guttæfera vera König.	290
441. Myrobalanus Emblica.	*Phyllanthus Emblica.*	59
442. Caſcarilla.	*Croton Caſcarilla.*	60
443. Bezetta cœrulea. Succus Heliotropii.	*---- tinctorium.*	64
444. Tilli v. Tiglium. Pavanæ lignum.	*---- Tiglium.*	69
445. Lacca.	*---- lacciferum.*	70
446. Ricinus major.	*Jatropha Curcas.*	75
447. Reſina elaſtica.	*---- elaſtica*	77
448. Ricinus vulgaris. ſ. Cataputia major.	*Ricinus communis.*	89
449. Mercurialis.	*Mercurialis annua.*	101
450. Thea Bohe.	*Thea Bohea.*	102
451. ---- viridis.	*---- viridis.*	103
452. Buxus.	*Buxus ſempervirens.*	118

ORDO XL. OLERACEÆ.

453. Bonus Henricus.	*Chenopodium Bonus Enricus.*	120
454. Botrys vulgaris.	*-- -- Botrys.*	122
455. Botrys Mexicana.	*Chenopodium ambroſioides.*	123
456. Chenopodium anthelminticum.	*-- -- anthelmiticum.*	124
457. Vulvaria.	*-- -- Vulvaria.*	ibid.
458. Beta rubra	*Beta vulgaris.*	125
459. Soda.	*Salſola ſativa &c.*	127
460. Spinacia.	*Spinacia oleracea,*	146
461. Atriplex ſativa.	*Atriplex hortenſis.*	147
462. Herniaria.	*Herniaria glabra.*	148
463. Camphorata.	*Camphoroſma Monſpelienſis.*	149
464. Phytolacca.	*Phytolacca decandra.*	150
465. 466. Lapathum acutum.	*Rumex acutus.*	152
	-- -- criſpus.	ibid.

No-

Nomen pharmaceuticum.	Nomen ſyſtematicum.	
467. Herba Britannica.	*Rumex aquaticus.*	153
468. Rhabarbarum monachorum.	*-- -- alpinus.*	154
469. Acetoſa.	*-- -- Acetoſa.*	155
470. Rhaponticum.	*Rheum Rhaponticum.*	157
471. Rhabarbarum Sibiricum.	*-- -- undulatum.*	159
472. Rhabarbarum ſ. Rheum verum.	*-- -- palmatum*	161
473. Biſtorta.	*Polygonum Biſtorta.*	181
474. Hydropiper.	*-- -- Hydropiper.*	182
475. Centumnodia.	*-- -- aviculare.*	183
476. Anacardium occidentale.	*Anacardium occidentale.*	184

---

477. α Cinnamomum. Caſſiæ Flores.	*Laurus Cinnamomum.*	185
β Caſſia lignea. Malabathri Folia.	*Varietas diverſa.*	196
478. Camphora.	*-- -- Camphora* &c.	198
479. Culilawan.	*-- -- Culilawan.*	232
480. Laurus.	*-- -- nobilis.*	234
481. Saſſafras.	*-- -- Saſſafras.*	237
482. Benzoë.	*-- -- Benzoin.* Houtt.	239
	Styrax Benzoin Banks.	292
483. Pechurim.	*Laurus.*	243
484. Cortex Winteranus.	*Wintera aromatica.*	246
485. Canella alba.	*Canella alba.*	251

ORDO XLI. SCABRIDÆ.

486. Parietaria.	*Parietaria officinalis.*	252
487. Contrayerva.	*Dorſternia Drakena.*	253
	-- -- Houſtoni.	ibid.
488. Carica.	*Ficus Carica.*	256

No-

	Nomen pharmaceuticum.	*Nomen ſyſtematicum.*	
489.	Urtica.	*Urtica dioica.*	260
490.	Urtica Romana.	*-- -- pilulifera.*	263
491.	Morus.	*Morus nigra.*	ibid.
492.	Ulmus.	*Ulmus campeſtris.*	266
493.	Cannabis.	*Cannabis ſativa.*	269
494.	Lupulus.	*Humulus Kupnlus.*	275

ORDO XLII. VEPERCULÆ.

495.	Mezereum.	*Daphne Mezereum.*	278
496.	Thymelæa.	*-- -- Gnidium.*	283

F I N I S.

=INV 8874=